



مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

گامی



عمران  
علیهما صلوات

www. **Ghaemiyeh** .com  
www. **Ghaemiyeh** .org  
www. **Ghaemiyeh** .net  
www. **Ghaemiyeh** .ir

# ج ۲۸

گزشتہ شمارے کے لیے سبھی کو مبارکبادیں  
جو اسے پڑھا اور لکھا۔



پیشانی - سید احمد

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

# حج ۲۸

نویسنده:

رضا بابایی

ناشر چاپی:

مشعر

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

## فهرست

۵	فهرست
۲۰	حج ۲۸
۲۰	مشخصات کتاب
۲۰	اشاره
۳۷	مقدمه
۳۷	کنگره بین المللی جهان اسلام
۴۱	ایرانیان و حج
۴۳	درباره کتاب حاضر
۴۴	مروری بر بخش‌های مختلف کتاب
۴۸	در آستانه حج
۴۸	۱. هفته حج
۴۹	هفته حج در یک نگاه
۴۹	اشاره
۵۰	۱- ۱. نمایشگاه حج (۲۱ تا ۲۷ آبان)
۵۱	۱- ۲. ویژه‌نامه نمایشگاه بزرگ حج
۵۲	۱- ۳. دیدار کارگزاران با مقام معظم رهبری
۵۲	اشاره
۶۰	گزارش مسئولان به مقام معظم رهبری
۶۲	۱- ۴. همایش مشترک مدیران و روحانیون کاروان‌های سراسر کشور (چهارشنبه ۲۳ آبان ۱۳۸۶ - ۳ ذی‌قعدة)
۶۳	۱- ۵. آموزش توجیهی زائران حج
۶۴	۱- ۶. همایش ۷ هزار نفری زائران خراسانی خانه خدا
۶۵	۱- ۷. سخنرانی آیت‌الله ری‌شهری در نماز جمعه تهران (۱۳۸۶ / ۰۸ / ۲۵)
۶۸	۲. همایش کارگزاران حج در سالن اجتماعات سازمان حج و زیارت

۳. گردهمایی کارگزاران معاونت برنامه‌ریزی و نظارت ..... ۷۱
۴. انتشار نرم‌افزار بانک اطلاعات حج و زیارت ..... ۷۳
۵. راه‌اندازی دفتر توسعه حج و زیارت ..... ۷۴
۶. تسهیلات فروشگاه شاهد برای خرید سوغاتی زائران حج تمتع ..... ۷۵
۷. هماهنگی اجرایی با مسئولان کشور عربستان ..... ۷۵
۸. نرم‌افزار آموزشی حج ..... ۷۶
۹. نسخه الکترونیکی «فرهنگ‌نامه اسرار و معارف حج» ..... ۷۷
۱۰. انتشار ویژه‌نامه پزشکان حج ..... ۷۷
۱۱. تدوین منشور انسجام اسلامی در مراسم حج ۸۶ ..... ۷۷
۱۲. برنامه های فرهنگی - آموزشی بعثه مقام معظم رهبری در آستانه حج ..... ۷۸
- اشاره ..... ۷۸
- ۱۲- ۱. پروژه شهر آفتاب ..... ۸۰
- ۱۲- ۲. مقابله فرهنگی ..... ۸۰
- ۱۲- ۳. همراه بردن کتب ادعیه ..... ۸۰
- ۱۲- ۴. ماجرای ارز و سوغات ..... ۸۱
- ۱۲- ۵. مسئولیت‌ها و پیشرفت‌ها ..... ۸۱
- ۱۲- ۶. رویکردهای تبلیغی حج ۸۶ ..... ۸۲
۱۳. برنامه شوراهای فرهنگی کاروان‌های حج ۱۳۸۶ ..... ۸۳
- اشاره ..... ۸۳
- ضرورت بازنگری مستمر ..... ۸۴
- رویکردهای محوری ..... ۸۴
- ویژگی‌های حج ۱۳۸۶ ..... ۸۷
- اشاره ..... ۸۷
- یک. شعار و محوریت انسجام اسلامی ..... ۸۷

۸۸	دو. حضور رییس جمهور در میان زائران
۸۸	اشاره
۹۱	گزارشی از سفر دکتر احمدی‌نژاد به عربستان
۹۲	دیدار با مقام های ارشد کشورهای اسلامی
۹۲	پیام تبریک به سران کشورهای اسلامی
۹۳	بازتاب سفر رییس جمهوری به عربستان در میان زائران
۹۵	سه. کاهش سخت‌گیری‌های مقامات سعودی
۹۵	چهار. روان‌تر و کم‌مشکل‌تر بودن برنامه‌های اصلی و جنبی حج
۹۶	پنج. افزایش بودجه فرهنگی و گسترش برنامه‌های بومی کاروان‌ها
۹۶	اشاره
۹۷	افزایش میانگین سن حجاج در قیاس با سال‌های گذشته
۹۸	ویژگی‌های حج ۸۶ از زبان رییس سازمان حج و زیارت
۱۰۰	حج ۸۶ در آئینه آمار
۱۰۰	زائران
۱۰۱	کارگزاران
۱۰۲	سین ۸۳
۱۰۲	پزشکی و بهداشت
۱۰۳	حمل‌ونقل
۱۰۴	قربانی
۱۰۴	تغذیه
۱۰۵	اسکان
۱۰۶	بیمه
۱۰۶	تحصیلات
۱۰۶	مصرف آب زمزم

- نتیجه‌گیری ..... ۱۰۶
- روزشمار حج ۸۶ ..... ۱۱۰
- سوم آذر/ سیزدهم ذی‌قعدة ..... ۱۱۰
- نخستین گروه زائران حج تمتع شنبه به عربستان اعزام می‌شوند ..... ۱۱۰
- هفتم آذر/ هفدهم ذی‌قعدة ..... ۱۱۱
- عزیمت نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج ایرانی به مدینه ..... ۱۱۱
- ورود نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج ایرانی به مدینه ..... ۱۱۲
- استقبال از آقای ری‌شهری و دیگر مسئولان حج ..... ۱۱۲
- سخنرانی معاون آموزش بعثه در جمع شوراهای فرهنگی حج ..... ۱۱۸
- هشتم آذر/ هیجدهم ذی‌قعدة ..... ۱۲۲
- اشاره ..... ۱۲۲
- اولین مراسم پرفیض دعای کمیل در مدینه منوره ..... ۱۲۳
- نهم آذر/ نوزدهم ذی‌قعدة ..... ۱۲۵
- گزارش هیأت پزشکی به سرپرست حجاج ایرانی ..... ۱۲۵
- دیدار اعضای هیأت علمی با آقای ری‌شهری ..... ۱۲۶
- دهم آذر/ بیستم ذی‌قعدة ..... ۱۲۸
- دیدار اعضای ستاد مدینه منوره با آیت‌الله ری‌شهری ..... ۱۲۸
- بازدید از زائران در محل اقامتشان ..... ۱۳۰
- یازدهم آذر/ بیست و یکم ذی‌قعدة ..... ۱۳۱
- گفت‌وگو با خبرنگاران و گزارشگران ..... ۱۳۱
- حضور مسئولان بعثه‌های مراجع در بعثه مقام معظم رهبری ..... ۱۳۲
- همایش شوراهای فرهنگی در مدینه منوره ..... ۱۳۳
- دومین جلسه شورای هماهنگی بعثه مقام معظم رهبری در مدینه ..... ۱۳۵
- دوازدهم آذر/ بیست‌ودوم ذی‌قعدة ..... ۱۳۶



- نشست مشورتی با مسئولان بعثه‌ها ..... ۱۳۶
- بازدید از بیمارستان ..... ۱۳۷
- دیدار اعضای بعثه عراق با آقای ری شهری ..... ۱۳۸
- جلسه عمومی فرهیختگان ..... ۱۴۱
- سیزدهم آذر/ بیست‌وسوم ذی‌قعدة ..... ۱۴۳
- حضور علمای عراق در بعثه ..... ۱۴۳
- بازدید سر زده از مسجد شیعیان در مدینه منوره ..... ۱۴۳
- گزارش گروه اعزامی صداوسیما به آیت‌الله ری شهری ..... ۱۴۴
- حفاظان و قاریان ممتاز بین المللی در بعثه جمهوری اسلامی ایران ..... ۱۴۷
- چهاردهم آذر/ بیست‌وچهارم ذی‌قعدة ..... ۱۴۹
- دیدار اعضای بعثه تاجیکستان با آقای ری شهری ..... ۱۴۹
- بازدید از آشپزخانه‌های مرکزی ..... ۱۵۱
- حضور سرپرست حجاج ایرانی در بعثه مراجع عظام تقلید ..... ۱۵۱
- همایش اهل سنت ..... ۱۵۲
- پانزدهم آذر/ بیست‌وپنجم ذی‌قعدة ..... ۱۵۳
- همایش زن و انسجام اسلامی ..... ۱۵۳
- حواشی دعای کمیل دوم در مدینه اول ..... ۱۵۷
- گروه‌بندی زائران ایرانی برای ادای مناسک حج ..... ۱۵۸
- پایان صدور ویزا برای زائران ..... ۱۵۹
- دحو الارض ..... ۱۵۹
- شانزدهم آذر/ بیست‌وششم ذی‌قعدة ..... ۱۶۱
- زمزمه دعای ندبه در مسجد الحرام ..... ۱۶۱
- دیدار وزیر اطلاعات با سرپرست حجاج ..... ۱۶۱
- هفدهم آذر/ بیست‌وهفتم ذی‌قعدة ..... ۱۶۳

- ۱۶۳ ..... رییس بعثه مقام معظم رهبری رهسپار مکه شد
- ۱۶۳ ..... اولین جلسه شورای هماهنگی بعثه مقام معظم رهبری در مکه
- ۱۶۶ ..... اینترنت رایگان برای زائران در بعثه مقام معظم رهبری
- ۱۶۶ ..... افتتاح محل جدید بعثه مقام معظم رهبری در مکه
- ۱۶۷ ..... هیجدهم آذر/ بیست‌وهشتم ذی‌قعدة
- ۱۶۷ ..... دیدار سرزده از کاروان‌ها
- ۱۶۹ ..... بازدید از پایانه حمل و نقل زائران ایرانی در مکه مکرمه
- ۱۷۰ ..... حج، انسجام اسلامی و بعثه مقام معظم رهبری
- ۱۷۱ ..... گفت‌وگو با تنی چند از فارسی‌زبان‌های مقیم اروپا
- ۱۷۳ ..... نوزدهم آذر/ اول ذی‌حجه «۱»
- ۱۷۳ ..... حضور دانشمندان آفریقای جنوبی در بعثه
- ۱۷۵ ..... دیدار اعضای هیأت پزشکی حج و مسئولان بیمارستان ایران با آیت‌الله ری‌شهری
- ۱۷۷ ..... گرامی‌داشت شهیدان هواپیمای سی ۱۳۰
- ۱۷۹ ..... تحویل پرده کعبه
- ۱۸۱ ..... بیستم آذر/ دوم ذی‌حجه
- ۱۸۱ ..... محفل قرآنی در نمازخانه بعثه
- ۱۸۲ ..... بیست‌ویکم آذر/ سوم ذی‌حجه
- ۱۸۲ ..... دیدار و گفت‌وگوی رییس سازمان حج و زیارت با آیت‌الله ری‌شهری
- ۱۸۴ ..... بازدید از بیمارستان هیأت پزشکی حج در مکه مکرمه
- ۱۸۵ ..... دعوت رسمی عربستان از رییس جمهور ایران برای شرکت در مناسک حج
- ۱۸۵ ..... برگزاری نمایشگاه فعالیت‌های مدیران مناطق ۴ و ۷ مکه مکرمه
- ۱۸۶ ..... دیدار وزیر دیانت ترکیه با سرپرست حجاج ایران
- ۱۸۹ ..... آغاز برگزاری محافل قرآنی در جوار کعبه
- ۱۹۰ ..... بیست‌ودوم آذر/ چهارم ذی‌حجه

- ۱۹۰ ..... همایش تقریب و انسجام اسلامی
- ۱۹۴ ..... دیدار نایب رئیس جمعیت اسلامی چین با آقای ری شهری
- ۱۹۶ ..... گرامی داشت یاد و خاطره قیصر امین پور در مکه مکرمه
- ۱۹۶ ..... دیدار مسئولان بعثه لبنان با رئیس بعثه جمهوری اسلامی
- ۱۹۷ ..... برگزاری دعای کمیل در کنار کعبه معظمه
- ۱۹۸ ..... بیست و سوم آذر / پنجم ذی حجه
- ۱۹۸ ..... همایش قدس
- ۲۰۲ ..... همایش زائران ایرانی مقیم خارج از کشور در مکه مکرمه
- ۲۰۸ ..... دیدار رئیس بعثه بحرین با سرپرست زائران ایران
- ۲۰۹ ..... برگزاری مراسم یادبود مرحوم قیصر امین پور در مکه
- ۲۱۰ ..... بیست و چهارم آذر / ششم ذی حجه
- ۲۱۰ ..... همایش اهل بیت:
- ۲۱۴ ..... دومین جلسه شورای هماهنگی بعثه مقام معظم رهبری
- ۲۱۶ ..... دیدار با روحانیون کاروان‌ها
- ۲۱۸ ..... همایش روحانیون کاروان‌ها
- ۲۲۲ ..... بیست و پنجم آذر / هفتم ذی حجه
- ۲۲۲ ..... همایش معینه‌های کاروان‌های حج
- ۲۲۳ ..... حضور در کاروان جانبازان
- ۲۲۴ ..... عزاداری به مناسبت شهادت امام محمدباقر (ع) در مکه مکرمه
- ۲۲۵ ..... دیدار وزیر اوقاف و امور دینی الجزائر با نماینده ولی فقیه
- ۲۲۶ ..... همایش علمای تشیع در بعثه رهبری در مکه مکرمه
- ۲۲۸ ..... افتتاح سومین نمایشگاه متمرکز فرهنگی در مکه
- ۲۳۱ ..... تعویض پرده کعبه
- ۲۳۲ ..... اعلام رسمی سفر رئیس جمهور برای انجام مناسک حج تمتع

- انتشار ویژه‌نامه سفر رییس جمهور به مکه ..... ۲۳۳
- گزارش پایگاه اطلاع رسانی حج درباره سفر رییس جمهور به مکه ..... ۲۳۴
- بیست‌وششم آذر/ هشتم ذی‌حجه ..... ۲۳۵
- حضور آیت‌الله ری شهری در بعثه عراق ..... ۲۳۵
- دیدار با رییس بعثه ترکیه ..... ۲۳۷
- بیست‌وهفتم آذر/ نهم ذی‌حجه ..... ۲۳۹
- پیام رهبر معظم انقلاب به مناسبت برائت از مشرکین ..... ۲۳۹
- حاشیه‌های مراسم برائت ..... ۲۴۳
- قرائت دعای روح‌بخش عرفه ..... ۲۴۵
- در حاشیه روز عرفه ..... ۲۴۶
- دیدار رؤسای جمهور ایران و مالدیو ..... ۲۴۶
- مشعر الحرام ..... ۲۴۷
- بیست‌وهشت آذر/ دهم ذیحجه ..... ۲۴۹
- اشاره ..... ۲۴۹
- سخنرانی رییس جمهور در منا ..... ۲۵۵
- توزیع پیام حج رهبر معظم انقلاب در قاره آفریقا ..... ۲۵۷
- بازتاب پیام رهبر معظم انقلاب در مطبوعات عربی ..... ۲۵۸
- دیدار زائران جانباز با رییس جمهور ..... ۲۵۸
- سفر رییس جمهوری اسلامی ایران به حج از دیدگاه مطبوعات ایتالیا ..... ۲۵۹
- بیست‌ونهم آذر/ یازدهم ذی‌حجه ..... ۲۶۰
- انجام دومین مرحله از رمی جمرات ..... ۲۶۰
- میثاق برادری میان کاروان‌های شیعه و سنی در سرزمین منا ..... ۲۶۱
- برگزاری مراسم یادمان خادمان «ضیوف الرحمان» در منا ..... ۲۶۱
- دیدار دکتر احمدی‌نژاد با ملک عبدالله و تأکید برگسترش روابط ایران و عربستان ..... ۲۶۲

- ۲۶۳ ..... امانت‌داری دو زائر نیشابوری
- ۲۶۴ ..... کم‌ترین حادثه برای حجاج ایرانی در مشاعر مقدس
- ۲۶۵ ..... برگزاری دعای کمیل در منا
- ۲۶۷ ..... سی آذر/ دوازدهم ذی‌حجه
- ۲۶۷ ..... پایان ایام تشریق و بازگشت باشکوه حجاج ایرانی از منا
- ۲۶۸ ..... اول دی/ سیزدهم ذی‌حجه
- ۲۶۸ ..... حضور سرپرست حجاج ایرانی در بعثه حزب‌الله لبنان
- ۲۶۹ ..... جلسه شورای هماهنگی بعثه مقام معظم رهبری در مکه مکرمه
- ۲۷۲ ..... دیدار قاریان و حافظان قرآن با سرپرست حجاج ایرانی
- ۲۷۴ ..... فراخوان پایگاه اطلاع‌رسانی حج برای برگزاری نمایشگاه عکس
- ۲۷۴ ..... قدردانی نماینده ولی فقیه از تلاش روحانیون کاروان‌ها
- ۲۷۶ ..... بازگشت دکتر احمدی‌نژاد از سرزمین وحی به تهران
- ۲۷۶ ..... تشریح ابعاد سفر رییس‌جمهور به مکه مکرمه در گفت‌وگو با معاون وی
- ۲۸۰ ..... دوم دی/ چهاردهم ذی‌حجه
- ۲۸۰ ..... دیدار کارکنان روزنامه زائر با نماینده ولی فقیه
- ۲۸۱ ..... دیدار اعضای معاونت برنامه‌ریزی و ارزشیابی با آقای ری‌شهری
- ۲۸۳ ..... بازتاب پیام حج رهبر معظم انقلاب اسلامی ایران در کشورهای اسلامی
- ۲۸۵ ..... سوم دی/ پانزدهم ذی‌حجه
- ۲۸۵ ..... ورود آیت‌الله امینی، جانشین نماینده ولی فقیه در امور حج، به مدینه
- ۲۸۵ ..... دیدار طلاب و فضلاء حوزه با آیت‌الله ری‌شهری
- ۲۸۷ ..... دیدار با هنرمندان
- ۲۸۹ ..... آرام‌ترین و روان‌ترین حج
- ۲۹۲ ..... چهارم دی/ شانزدهم ذی‌حجه
- ۲۹۲ ..... حضور مسئولان جامعه اسلامی تایلند در بعثه ایران

- ۲۹۳ ..... همایش حج نماد انسجام اسلامی
- ۲۹۵ ..... دیدار مسئولان واحد اهل سنت با سرپرست حجاج
- ۲۹۹ ..... سومین جلسه شورای هماهنگی بعثه مقام معظم رهبری در مکه مکرمه
- ۳۰۰ ..... ورود زائران ایرانی به مدینه
- ۳۰۰ ..... اعلام جدول زمان‌بندی خروج حجاج از عربستان
- ۳۰۱ ..... آغاز خروج زائران ایرانی از عربستان
- ۳۰۲ ..... اعلام آمار متوفیان ایرانی تا روز چهارم دی
- ۳۰۳ ..... پنجم دی / هفدهم ذی‌حجه
- ۳۰۳ ..... آیین نیایش و شکرگزاری در مکه مکرمه
- ۳۰۴ ..... ششم دی / هیجدهم ذی‌حجه
- ۳۰۴ ..... عید غدیر خم مبارک
- ۳۰۶ ..... نشست مدیران کاروان‌های اهل سنت و شیعه استان گلستان
- ۳۰۷ ..... مراسم دعای کمیل در مدینه منوره
- ۳۰۸ ..... هفتم دی / نوزدهم ذی‌حجه
- ۳۰۸ ..... بازگشت آیت‌الله ری‌شهری به ایران
- ۳۱۱ ..... مخالفت اسرائیل با عبور حجاج فلسطینی از گذرگاه رفح
- ۳۱۳ ..... نهم دی / بیستم و یکم ذی‌حجه
- ۳۱۳ ..... دیدار علمای اهل سنت با جانشین نماینده ولی فقیه در بعثه مقام معظم رهبری
- ۳۱۵ ..... بیست و دوم دی / سوم محرم
- ۳۱۵ ..... پایان عملیات انتقال زائران
- ۳۱۶ ..... بیست و پنجم دی / ششم محرم
- ۳۱۶ ..... دیدار کارگزاران حج با مقام معظم رهبری
- ۳۱۸ ..... خبرها و خواندنی‌های حج ۸۶
- ۳۱۸ ..... اشاره

- ۳۲۰ ..... دستگیری بیش از ۱۰۰ کیف قاچ در میان زائران خانه خدا
- ۳۲۰ ..... اجازه زیارت‌های شبانه در مدینه به زنان زائر
- ۳۲۲ ..... افزایش گنجایش مسجدالحرام پس از بازسازی تا میزان ۵۰۰ هزار نفر
- ۳۲۳ ..... هزینه‌ها و مخارج سفر اغلب حجاج کشورهای دیگر از ایران بیشتر است
- ۳۲۴ ..... سوء قصد به آیت‌الله سید محمد تقی مدرسی
- ۳۲۴ ..... اتخاذ تدابیر شدید امنیتی
- ۳۲۵ ..... حج از دیروز تا امروز
- ۳۲۷ ..... حاجیان تازه‌مسلمان
- ۳۲۷ ..... ۳۹۵ هزار رأس دام در حج امسال ذبح شد
- ۳۲۸ ..... کهنسال‌ترین حاجی
- ۳۲۹ ..... همایش بین‌المللی «حج، شعائر و ارزش‌ها» در عربستان
- ۳۲۹ ..... تشدید اقدامات امنیتی در محور مدینه- مکه
- ۳۳۰ ..... هیأت‌های امر به معروف و نهی از منکر وهابی
- ۳۳۰ ..... افزایش قیمت‌ها در عربستان
- ۳۳۰ ..... حج زنان و اذن همسران در سنگاپور
- ۳۳۰ ..... خدمات مخابراتی عربستان در ایام حج
- ۳۳۱ ..... شمار بالای حجاج اندونزیایی
- ۳۳۱ ..... توزیع آب زمزم میان زائران بیت‌الله‌الحرام با نظارت کارشناسان
- ۳۳۲ ..... دستگیری دو دندان‌پزشک دروغین در مکه مکرمه
- ۳۳۲ ..... قرآن به خط بریل
- ۳۳۲ ..... حضور بیش از سی‌هزار مسلمان فرانسوی در حج ۸۶
- ۳۳۳ ..... فوت ۴۰ نفر از حاجیان ترکیه
- ۳۳۳ ..... خنثی‌سازی عملیات تروریستی در ایام حج
- ۳۳۴ ..... افتتاح سالن جدید صفا و مروه

- فوت ۵۵۵ زائر ..... ۳۳۴
- تکمیل فاز سه پل جمرات ..... ۳۳۵
- تدابیر جدید عربستان برای زائران ..... ۳۳۵
- یک‌هزار میهمان ویژه ..... ۳۳۵
- مکه مکرمه، از گران‌ترین مکان‌های دنیا برای سرمایه‌گذاری تجاری ..... ۳۳۶
- حجاج میانماری و فعالیت‌سیاسی ..... ۳۳۷
- استقبال علمای الأزهر از آموزش مناسک حج از طریق اینترنت ..... ۳۳۷
- گردهمایی علمی- ادبی غدیر ..... ۳۳۸
- مصرف آب و تلفن در مشاعر مقدسه ..... ۳۳۸
- نماز استسقا ..... ۳۳۹
- معاونت‌ها و واحدها ..... ۳۴۲
- معاونت آموزش و پژوهش ..... ۳۴۲
- طرح جامع برنامه‌های فرهنگی حج تمتع ۱۳۸۶ ..... ۳۴۲
- الف: اهداف ..... ۳۴۲
- ب: سیاست‌ها و اصول ..... ۳۴۳
- ج: رویکردها ..... ۳۴۳
- د: طبقه‌بندی مخاطبان ..... ۳۴۴
- هـ: موضوعات محوری ..... ۳۴۵
- و: ساز و کار اجرایی ..... ۳۴۶
- ز: برنامه‌ها ..... ۳۴۷
- اشاره ..... ۳۴۷
۱. برنامه‌های پیشنهادی شوراهای فرهنگی کاروان‌ها: ..... ۳۴۷
۲. برنامه‌های پیشنهادی بعثه به کاروان‌ها: ..... ۳۴۷
۳. برنامه‌های متمرکز: ..... ۳۴۹



۴. برنامه‌های فرهنگی برای غیر ایرانیان ..... ۳۴۹
۵. برنامه‌های ویژه: ..... ۳۵۰
- جدول تفصیلی برنامه‌های فرهنگی حج تمتع سال ۸۶ ..... ۳۵۱
- جدول شماره ۱- برنامه‌های قبل از موسم ..... ۳۵۱
- جدول تفصیلی برنامه‌های فرهنگی حج تمتع سال ۸۶ ..... ۳۵۶
- جدول شماره ۱- برنامه‌های قبل از موسم ..... ۳۵۶
- برنامه‌های فرهنگی کاروان‌ها در حج تمتع ۱۳۸۶ ..... ۳۵۸
- اشاره ..... ۳۵۸
- الف: کلیات ..... ۳۵۹
- ب: امور برنامه‌ها ..... ۳۶۳
- بعثه‌های مراجع عظام ..... ۳۶۶
- برنامه‌های فرهنگی بعثه مقام معظم رهبری، ویژه کارگزاران صف و ستاد در حج ۱۳۸۶ ..... ۳۶۷
- کتاب حج ..... ۳۶۷
- نشر مشعر ..... ۳۶۷
- افزایش بودجه فعالیت‌های فرهنگی کاروان‌ها ..... ۳۶۸
- سمت‌وسوی فرهنگی همه فعالیت‌ها ..... ۳۶۸
- نگاهی به تبلیغات سعودی‌ها و راه‌های مقابله ..... ۳۷۳
- حضور معینه‌ها در کاروان‌ها طرحی موفقیت آمیز و روبه رشد ..... ۳۷۴
- کتابخانه بعثه ..... ۳۷۵
- اجرائی ..... ۳۷۷
- گزارش مصطفی خاکسار قهرودی، رییس سازمان حج و زیارت، درباره اجراییات حج ۸۶ ..... ۳۷۷
- اسکان ..... ۳۷۹
- تغذیه ..... ۳۸۲
- قربانی ..... ۳۸۳

- توزیع گوشت قربانی ..... ۳۸۴
- گفت و گو با مسئول طرح قربانی ..... ۳۸۴
- معاونت برنامه‌ریزی، نظارت و ارزشیابی ..... ۳۹۳
- نظارت و ارزشیابی ..... ۳۹۳
- اسکان ..... ۳۹۶
- اشاره ..... ۳۹۶
- اسکان حجاج ایرانی در مشاعر ..... ۳۹۶
- سرانه مسکن حجاج ایرانی در مکه ..... ۳۹۷
- وضعیت اسکان در سال آینده ..... ۳۹۹
- خدمات اطلاع‌رسانی و رایانه‌ای ..... ۴۰۱
- گفتگو با مدیر امور حج و زیارت سازمان صدا و سیما ..... ۴۰۱
- دیدار خبرنگاران با نماینده ولی فقیه در امور حج ..... ۴۰۴
- خدمات رایانه‌ای ..... ۴۰۵
- مخابرات ..... ۴۰۸
- اینترنت رایگان در مشاعر ..... ۴۱۲
- هیأت پزشکی حج ..... ۴۱۳
- بهترین نسخه درمانی برای زائران: پیش‌گیری و صبر ..... ۴۱۳
- دو بیمارستان صحرائی در عرفات و منا ..... ۴۲۰
- طرح پزشک کاروان ..... ۴۲۱
- بهداشت منا و عرفات ..... ۴۲۲
- اعلام آمار متوفیان ایرانی تا روز چهارم دی ..... ۴۲۳
- شیوع برخی بیماری‌ها در موسم حج و هشدار وزارت حج عربستان ..... ۴۲۴
- حمل‌ونقل ..... ۴۲۵
- حمل‌ونقل زائران در مکه ..... ۴۲۵

- ۴۲۷ ..... حمل و نقل برون شهری و مشاعر
- ۴۲۸ ..... حمل و نقل هوایی
- ۴۲۹ ..... حمل و نقل شهری مکه به گزارش معاون حمل و نقل
- ۴۳۰ ..... بخش خدمات حمل و نقل شهری با چه تدارک و تعداد اتوبوس به زائران ایرانی خدمات ارائه می‌کند؟
- ۴۳۰ ..... گویا امسال در وضعیت ایستگاه‌های اتوبوس‌رانی برای زائران کشورمان، تغییراتی ایجاد شده است. این تغییرات شامل چه مواردی است؟
- ۴۳۱ ..... تنظیم وقت چقدر در تسهیل تردد زائران مؤثر است؟
- ۴۳۲ ..... وضعیت فعالیت و تعطیلی خدمات حمل و نقل درون شهری در ایام تشریق چگونه است؟
- ۴۳۴ ..... ۵۵۰ اتوبوس در ۱۶ مسیر
- ۴۳۴ ..... میزان بار مجاز همراه هر زائر
- ۴۳۵ ..... آغاز بازگشت حجاج
- ۴۳۶ ..... درباره مرکز

## حج ۲۸

## مشخصات کتاب

- سرشناسه: بابایی، رضا، ۱۳۴۳ -  
 عنوان و نام پدیدآور: کتاب حج ۲۸/رضا بابایی، علی اکبر جوانفکر؛ [به سفارش] حوزه نمایندگی ولی فقیه در امور حج و زیارت.  
 مشخصات نشر: تهران: مشعر ۱۳۸۷.  
 مشخصات ظاهری: ۴۱۶ص.  
 شابک: ۵۰۰۰۰ ریال ۹۷۸-۹۶۴-۵۴۰-۱۴۱-۰.  
 وضعیت فهرست نویسی: فیپا  
 یادداشت: عنوان دیگر: حج ۲۸: گزارش حج سال ۱۴۲۸. ق.  
 عنوان دیگر: حج ۲۸: گزارش حج سال ۱۴۲۸. ق.  
 عنوان دیگر: گزارش حج سال ۱۴۲۸. ق.  
 موضوع: بعثه مقام معظم رهبری در امور حج و زیارت.  
 موضوع: حج.  
 شناسه افزوده: جوانفکر، علی اکبر، ۱۳۳۸ -  
 شناسه افزوده: بعثه مقام معظم رهبری در امور حج و زیارت. معاونت آموزش و تحقیقات.  
 رده بندی کنگره: BP۳/ب ۶ ب ۲ ۱۳۸۷  
 رده بندی دیویی: ۲۹۷/۰۶  
 شماره کتابشناسی ملی: ۱۲۸۸۹۴۸  
 ص: ۱

## اشاره





































ص: ۱۸

مقدمه

کنگره بین المللی جهان اسلام

ص: ۱۹

حج، آینه درخشان اسلام و شناسنامه پرافتخار امت بزرگ اسلامی از آغاز تا کنون بوده است. حضور جهانی مسلمانان در این مجمع معنوی و بین‌المللی، چنان فایده‌بخش و اثرگذار است که هیچ عبادت و منسک و برنامه دیگری را نمی‌توان جایگزین آن کرد. فواید و منافع بی‌مانند حج، بسیار فراتر از پیامدهای یک برنامه اجتماعی یا یک عمل ساده عبادی است.

عده‌ای حج را جز عبادتی معنویت‌زا نمی‌بینند و گروهی نیز به‌خطا کوشیده‌اند تا گردهمایی عظیم مسلمین جهان را در ایام حج، میتینگ سالانه و سیاسی آنان شمارند و بس. اما به‌واقع حج ابراهیمی (ع) ترکیبی مقدس از همه عناصر عبادی و سیاسی و رفتاری و اخلاقی همه ادیان توحیدی است. بدین رو است که می‌توان گفت حج، عبادتی ویژه و سرشار از ویژگی‌ها است؛ ویژگی‌هایی که جمع همه آن‌ها در غیر فریضه حج ممکن نیست.

می‌سزد در طلیعه کتاب حج ۸۶ شماری از خصائل و خصایص حج را بر اساس آموزه‌های دینی و رهنمودهای اولیای الهی بازگویم تا آشکار گردد که امت اسلامی چه اندازه نیاز به حج کامل و حج گزاران واقعی دارند و از این رهگذر چه خیرات

ص: ۲۰

و مواهبی نصیب جامعه بزرگ اسلامی می‌شود. آنچه در پی می‌آید شماری اندک از فواید عمومی و فردی حج است که به‌اختصار باز می‌گوییم:

ویژگی مهمی که اهداف اجتماعی و بین‌المللی حج را ممکن‌الوصول کرده است، معنویت‌زایی و ماهیت عبادی آن است. بی‌شک جز در محیطی آکنده از معنویت و روحانیت، نمی‌توان گام مهمی در هیچ عرصه دیگری برداشت. معنویت و قدسیت حج، زمینه را برای همدلی و همراهی همگانی هموار می‌کند و دل‌ها را برای همگرایی بیشتر و صمیمیت پایدار، انگیزه می‌بخشد. جز در سایه‌سار چنین فضای معنویت‌باری، دستیابی به سایر اهداف ناممکن است. بدین رو است که در کانون اعمال و مناسک حج، برنامه‌های عبادی قرار دارند و حج‌گزاران نیز باید این مقوم نیروزا را پیش و بیش از همه در نظر آورند. نیز از همین رو است که بر کارگزاران حج است که برنامه‌های فردی و عمومی حج تمتع و عمره را به گونه‌ای مدیریت کنند که اصل مهم «معنویت‌زایی حج» آسیب نبیند، بلکه جان تازه بگیرد.

به فرموده فاطمه زهرا- سلام الله علیها- حج، بنیان‌های دین را استوارتر می‌کند، و آنچه‌ای که ایمان را برای تطهیر از شرک است، حج نیز برای رهایی از سستی و تفرقه است: *جعل الله الايمان تطهيرا لكم من الشرك ... والحج تشييدا للدين؛* (۱) «پس خداوند ایمان را برای تطهیر شما از شرک نهاد و ... حج را برای استواری دین.»

دینداری و باورمندی مؤمنان در حج اوج می‌گیرد و این اوج‌گیری زمینه مساعدی برای هرگونه ارتقای معنوی و بازسازی روحی است. در این فریضه بزرگ و چندلایه الهی، احکامی وجود دارد که عمل به آن‌ها بهترین تمرین برای اعتقادات قلبی و تعبدی حج‌گزار است؛ زیرا برخی از آن‌ها به سادگی با عقل محدود بشری توجیه‌پذیر نیست. چون‌و‌چرا در بسیاری از احکام عمره و تمتع، پاسخ روشن و ساده‌ای ندارد، و به همین دلیل عمل به آن‌ها ارج و اجر بیشتری را در پی می‌آورد. به مثل، چرا در سعی میانصفا و مروه، باید هروله کرد و در موقعیت دیگر، فقط راه رفت؟ چه فرقی میان آن دو

۱- از خطبه حضرت زهرا علیها السلام در مسجد النبیص. ر. ک: طبرسی، الاحتجاج، انتشارات اسوه، ج ۱، ۲۷۹-۲۵۳.

ص: ۲۱

است؟ چرا در رمی جمرات، باید شمار و اندازه سنگ‌ها معین باشد؟ چرا زمان رمی محدود و موقت است؟ بر اساس کدام برهان عقلی، توقف در عرفات و مشعر و منا باید در زمان خاصی از ماه ذی‌الحجه باشد؟ چرا باید از مبدأ مشخصی طواف را شروع کرد و در نقطه معینی به اتمام رساند؟ از این‌گونه پرسش‌ها در اعمال و مناسک حج بسیار است که پاسخی روشن و از نوعی که ما به آن عادت داریم، وجود ندارد. این وضعیت، روح تعبد را در کالبد ذهن حاجی زنده می‌کند و جسم و جان او را برای اعمالی دشوارتر آماده می‌سازد. مسلمان، یعنی کسی که دل و جان و روح و تن خویش را تسلیم حق کرده است، و حج تمرین تاریخی مسلمانان برای نیل به این کرامت بزرگ است.

از دیگر ویژگی‌های حج محمدی (ص) گستره تاریخی و جغرافیایی آن است. حج، عصاره همه تاریخ صدر اسلام در ایامی معدود و در میان نمایندگان همه ممالک اسلامی است. هیچ عبادتی و هیچ برنامه دینی دیگری را نمی‌توان یافت که چنین عرض و طول شگفتی داشته باشد. در این فریضه جهانی و در عین حال متمرکز، هر ساله از هر ده‌هزار مسلمان در هریک از کشورهای اسلامی، یک نماینده می‌آید و با خود اخبار و آمال و واقعیت‌های منطقه خود را نیز می‌آورد. چنین گردهمایی عظیمی با چنان پشتوانه‌ای از دین و معنویت، در هیچ دین و آیین و ملتی سابقه ندارد. بدین رو است که صدیقه کبری، حضرت فاطمه زهرا ۳ حج را استوارسازی پایه‌های دین خوانده و آن را در شمار اصلی‌ترین آموزه‌های قرآن و سنت شمرده‌اند.

حج هر ساله بهانه مبارکی برای مسلمانان و هیأت‌های نمایندگی سراسر جهان اسلام است تا در اجتماعی بزرگ و باشکوه گرد هم آیند و ضمن رایزنی درباره وضعیت جهان اسلام، از معارف و میراث معنوی این ماه رحمت بهره ببرند. حج، سی مرغ پراکنده را به سیمرغ قاف‌نشین تبدیل می‌کند و جهانی را زیر پر خود می‌گیرد. آنگاه که مسلمانان گرد کعبه می‌گردند، گردش عظیم و شکوهمند امتی به نمایش در می‌آید که همه منیت‌ها و فردیت‌های خود را در شهر و خانه خویش باقی گذاشته‌اند و جز مهر و همدلی با خود نیاورده‌اند. از این رو است که می‌توان با اطمینان گفت حج



ص: ۲۲

مهم‌ترین آیین اجتماعی اسلام است. این مناسک در دل خود واجد ارزش‌های بی‌بدیل و ظرفیت‌های بی‌متناها است. به گفته مقام معظم رهبری در پیام به حجاج، مسلمانان باید از فرصت این اجتماع بی‌نظیر استفاده نموده، به مشورت درباره مهم‌ترین مشکلات جهان اسلام پردازند.»

از سوی دیگر، حال‌وهوای معنوی و فضای روح‌بخشی که در حج وجود دارد، این امکان را فراهم می‌آورد که حاجیان پس از انجام فرایض دینی خود با دلی پاک و امید به غفران الهی، همچون مولودی که به تازگی از مادر زاده شده است، به خانه‌های خود بازگردند، با دستانی پر از امید و شور و معنویت.

## ایرانیان و حج

جایگاه و مکانات ایرانیان در حج، ویژه است. رفتار، نظم، شور معنوی، همدلی و همگرایی، برون‌گرایی و اهتمام به امور همه مسلمین، شاخصه‌های حاجی ایرانی است. شگفت آنکه ایرانیان حتی پیش از اسلام نیز کعبه را حرمت می‌نهادند و مقدسش می‌خواندند. براساس اخبار نقل شده، ایرانیان پیش از اسلام، به کعبه به عنوان یک خانه مقدس احترام می‌گذاشته‌اند و افرادی نیز برای زیارت به آنجا سفر می‌کرده‌اند. مورخ معروف، مسعودی در این باره می‌نویسد:

«ایرانیان از زمان‌های قدیم برای کعبه احترام قائل بوده، به زیارت بیت‌الله می‌رفتند. آخرین فرد معروف ایرانی که پیش از اسلام به حج رفت، بابک پسر ساسان، جد اردشیر بابکان بوده است. [او پس از طواف کعبه بر سر چاه زمزم رفت و زمزمه کرد]. یکی از شاعران پیشین نیز، گفته است: «ایرانیان روزگاران قدیم بر سر چاه زمزم زمزمه می‌کردند»؛ [برخی از شاعران دوران اسلامی، نیز به این مسئله اشاره کرده‌اند. به گفته یکی از آنان:

«ما از دوران باستان پیوسته به حج خانه می‌آمدیم و یکدیگر را در ابطح با امن و امان دیدار می‌کردیم. بابک پسر ساسان همه این راه را پیموده تا به خانه کهن

ص: ۲۳

[کعبه رسیده و از روی دیواری طواف کرد. وی بر سر چاه اسماعیل، که تشنگان را سیراب می‌کند، زمزمه‌ها نمود.] «(۱)»  
 ابن خلدون در مقدمه خود می‌نویسد: «ایرانیان نیز به حج می‌رفتند، به کعبه نزدیکی جسته و هدایایی تقدیم می‌کردند. پادشاهی  
 مانند کسری و دیگران اموال و گنجینه‌های بسیاری برای کعبه می‌فرستادند. داستان شمشیرها و آهوان زرینی که عبدالمطلب هنگام  
 کندن چاه زمزم پیدا کرده بود، معروف می‌باشد. این آهوان زرین از هدایای ایرانیان بوده است.» «(۲)»  
 بدین رو است که می‌توان مدعی شد که حج در نزد ایرانیان از قدیم مکانت خاصی داشته است. اما آنچه در سال‌های اخیر احیا  
 گردید، سمت‌وسوی ابراهیمی حج است. حج ابراهیمی که در بیانات بنیانگذار جمهوری اسلامی، حضرت امام خمینی ۱ آمده  
 است، معجونی شفافبخش است که در ترکیب آن، مهم‌ترین عناصر دینی و انسانی حضور رسانده‌اند. حج ابراهیمی، انسان‌ساز،  
 اخلاقی، الهام بخش، تحول‌آفرین، کارآمد در تأمین منافع مادی و معنوی جهان اسلام، وحدت‌ساز و تأثیرگذار بر سرنوشت جهان و  
 همه جوامع اسلامی است. این حج و این نوع حج‌گزاری، گوهری است ارزنده که ارزش آن بسی بالاتر از همه منابع مادی در  
 کشورهای اسلامی است.

اما حج ۸۶ که بیست و هشتمین حج ایرانیان، پس از پیروزی انقلاب اسلامی در این سرزمین است، حکایتی دیگر و خواندنی دارد  
 که شمه‌ای از آن را در این اثر می‌خوانید. به گفته همه مسئولان و زائرانی که پیش از این نیز توفیق حج‌گزاری داشته‌اند، حج امسال  
 آرامش و طمأنینه‌ای فراموش‌ناشدنی داشت. حادثه‌ها و ناهماهنگی‌ها و ناملايمات در حج امسال به حداقل رسید. تجربه‌های  
 گرانقدر کارگزاران حج، صبر و متانت زائران ایرانی، زمینه را برای حجاج شورانگیز و بی‌گروگه هموار کرد و این همه را باید از  
 مدد عنایات اولیای الهی و کوشش کارگزاران گمنام دانست.

۱- مروج الذهب، ج ۱، صفحه ۲۳۶.

۲- مقدمه ابن خلدون، ج ۱، ص ۶۹۶-۶۹۷.

ص: ۲۴

برنامه‌ها و ویژه‌های حج ۱۳۸۶، همگی سمت‌وسوی وحدت‌طلبانه و انسجام‌جویانه داشت. نامگذاری سال ۸۶ به سال «وحدت ملی و انسجام اسلامی» و همچنین توصیه‌های مقام معظم رهبری در طلیعه برنامه‌های هفته حج، خط مشی حج سال جاری را تعیین کرد. از همین رو همه برنامه‌ها و فعالیت‌های آموزشی، فرهنگی و تبلیغی حج ۸۶، وحدت‌زا و تفرقه‌زدا بود. چندین همایش و ده‌ها سخنرانی و نشست عمومی در بعثه جمهوری اسلامی ایران در مدینه و مکه، با محوریت انسجام اسلامی برگزار گردید و در همه آن‌ها بر اتحاد جهانی مسلمین در برابر مشکلات و خطرات تأکید شد. خطیبان، گویندگان، نویسندگان، محققان، مجریان و همه دست‌اندرکاران برنامه‌های حج سال ۸۶، موضوع وحدت و انسجام را همچون نگینی درخشان در کانون بیانات و قلم‌زنی‌های خود گنجانده بودند. نیز مدیران ارشد، به‌ویژه آیت‌الله ری‌شهری در همه دیدارها و گفت‌وگوها و نشست‌ها از هر فرصتی برای یادآوری انسجام اسلامی و ضرورت آن سود می‌جستند و این آوای خوش را همه‌جا سردادند.

در پایان می‌سزد که همت همه کارکنان و کارگزاران بعثه و سازمان حج و مدیریت کاروان‌ها را ستود و یک‌یک آنان را دست‌مریزاد گفت. اما آنچه سزاوارتر است، قدردانی از گمنامان حج است؛ یعنی آنان که کمتر دیده می‌شوند، اما پشت‌صحنه ایستاده‌اند و بیشترین سهم را در پیشبرد برنامه‌های حج دارند. برخی از زحمت‌کشان و یاوران حج، چنان پنهان و گمنام‌اند که هرگز نامی از آنان به میان نمی‌آید؛ اما به‌حتم بیشترین بار و سختی و سنگینی کار بر دوش آنان است. در واحدهای اجرایی، در آشپزخانه‌ها، در میان مدیران کاروان‌ها، در شمار روحانیان کاروان و مانند آن‌ها، گاه کسانی دیده می‌شوند که حضورشان گره‌گشا است و غیبت‌شان مشکل‌زا. اما آنان نام و نان خویش را نذرصاحب کعبه کرده‌اند تا زیر آسمان حج، اوج گیرند و در دریای رحمت الهی موج زنند.

### درباره کتاب حاضر

تهیه و تدوین کتاب حج، در شمار مسئولیت‌های معاونت آموزش و پژوهش بعثه مقام معظم رهبری است. در سال‌های پیش استادان و نویسندگان مبرزی مسئولیت تألیف

ص: ۲۵

کتاب حج را برعهده داشتند که جا دارد همت و ذوقشان را سپاس گزاریم. آقایان رسول جعفریان، رضا مختاری، محمدحسین رجیبی و مهدویان تألیف و آماده‌سازی کتاب حج را در سال‌های گذشته به سامان رساندند. در سال جاری، این جانبان علی‌اکبر جوانفکر و رضا بابایی، عهده‌دار این مسئولیت سنگین شدیم. توفیق حضور در حج تمتع ۱۳۸۶ و ادای مناسک این عبادت سترگ، از مواهب این مسئولیت مبارک بود. در ایام حضور در بعثه و در هنگامه‌های ادای مناسک، همواره در پی یافتن و جمع‌آوری اطلاعات لازم بودیم تا از رهگذر آن‌ها، کتابی درخور و ماندنی پدید آوریم. اگرچه همکاری بیشتر واحدهای بعثه و ارائه گزارش‌های مستند، کار تدوین این اثر را آسان‌تر می‌کرد، اما نگارندگان کوشیدند از نزدیک‌ترین منابع و مجاری اخبار، اطلاعات مفید را گرد آورند و بر روی کاغذ بنشانند. به‌حتم کتاب‌ها و گزارش‌نامه‌های حج، از موثق‌ترین و ماندگارترین منابع برای تحقیقات آیندگان در موضوع حج در جمهوری اسلامی است. بدین رو کوشیده‌ایم کتابی جامع و متقن پدید آوریم و به آیندگان بسپاریم.

آنچه در اینجا گفتنی است، حذف زوائد و اطلاعات غیر ضرور از کتاب حاضر است. کتاب‌های حج در سال‌های گذشته با همه نیکی و پسندیدگی آن‌ها، خالی از زوائد و قلم‌فرسایی و ذکر نکات کم‌اهمیت نیست. این سلیقه و شیوه، باعث افزایش حجم کتاب‌ها شده بود و استفاده از آن‌ها را قدری مشکل می‌کرد. از این رو در این اثر کوشیدیم که مهم‌ترین اخبار و مربوطترین اطلاعات را در اختیار خوانندگان گرامی قرار دهیم.

### مروری بر بخش‌های مختلف کتاب

در بخش نخست، مروری به ویژگی‌های مهم و برجسته حج ۸۶ می‌کنیم؛ تا در یک نگاه معلوم گردد که حج سال جاری چه تفاوت‌ها و برجستگی‌ها و احیانا کاستی‌هایی نسبت به سال‌های پیش داشته است. در بخش دوم، گزارش گونه‌ای از فعالیت‌ها و برنامه‌های پیش از حج آمده است تا

ص: ۲۶

خواننده گرامی بداند که مقدمات حج، چگونه به سرانجام می‌رسد.

«حج ۸۶ در آئینه آمار» عنوان بخش سوم کتاب است که در آن زبان آمار، گزارشی روشن از وضعیت‌ها و موقعیت‌های حج ۸۶ به خواننده می‌دهد.

بخش چهارم کتاب، روزشمار یا کرنولوژی حج ۸۶ است. در این بخش نیز کوشیده‌ایم کم‌گوی و گزیده‌گوی باشیم و از هر دری سخن نگوییم.

خدمات فرهنگی، اجرایی، بهداشتی، اسکان، حمل‌ونقل و مانند آن‌ها را در فصل پنجم کتاب گرد آورده‌ایم. در این بخش، به تفکیک خدمات بخش‌های مختلف بعثه و سازمان حج گزارش شده است.

بخش پایانی کتاب «خواندنی‌ها و اخبار پراکنده» است که حاوی اطلاعاتی درباره حج‌گزاری کشورهای دیگر است. خواننده این فصل، پس از مطالعه این قسمت از کتاب می‌تواند به مقایسه واقع‌بینانه‌ای میان حج کشورهای اسلامی دست یابد.

تصاویر و ضمیمه‌ها نیز در انتهای کتاب، خاطرات را زنده می‌کنند و گواه‌صادقی بر تلاش پیگیر و بی‌وقفه کارگزاران فرهنگی و اجرایی حج جمهوری اسلامی ایران است.

امید می‌بریم این اثر برگی ارجمند در تاریخ مکتوب حج در ایران اسلامی باشد و خدای ابراهیم و اسماعیل، راه زیارت و وصال را به روی همه آرزومندان کعبه بگشاید. آمین یارب‌العالمین.





## در آستانه حج

### ۱. هفته حج

هفته حج، طلعه شکوهمندترین عبادت سالانه مسلمین جهان است که هر سال در هفته نخست ذی‌قعدة در ایران، همزمان با میلاد خجسته فاطمه معصومه ۳ برگزار می‌شود. امسال، این هفته مبارک با روزهای ۲۱ تا ۲۷ آبان برابر شد. مهم‌ترین رسالت هفته حج، آماده‌سازی فضای معنوی و عمومی کشور، و یادآوری روزهای بزرگی است که در ایام حج از راه می‌رسند. به همین دلیل، سازمان‌ها و نهادهای فرهنگی، در هفته حج می‌کوشند با برنامه‌های آموزشی و تبلیغی و برگزاری گردهمایی‌های علمی، بر آمادگی ذهنی و علمی راهیان کوی یار بیفزایند و آنان را بر کسب معرفت و معنویت بیشتر یاری رسانند.

بیش از یک‌صد هزار زائر ایرانی در هر سال برای ادای فریضه حج واجب و زیارت حرم نبوی و ائمه بقیع، راهی مکه مکرمه و مدینه منوره می‌شوند و این امر به معنای آن است که میلیون‌ها تن از هموطنان مسلمان ایرانی در هر سال به‌طور مستقیم و غیرمستقیم با مسائل حج مرتبط می‌شوند و با آن احساس قرابت خاص می‌کنند. به این ترتیب می‌توان گفت که حج در فضای زندگی ایرانیان معنا و مفهوم ویژه‌ای پیدا کرده



ص: ۳۰

است و دست اندرکاران حج با توجه به این واقعیت است که ویژه برنامه‌های هفته حج را طراحی و اجرا می‌کنند.

## هفته حج در یک نگاه

### اشاره

برنامه‌های هفته مبارک حج در سال ۱۳۸۶ با دیدار و ملاقات کارگزاران حج و گروهی از راهیان خانه خدا با مقام معظم رهبری آغاز شد. همایش‌های تخصصی حج از جمله همایش عمومی روحانیون و مدیران کاروان‌ها و نیز روحانیون کاروان‌های اهل سنت و همایش معاونت بین‌الملل بعثه، با حضور نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج ایرانی، وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی، مسئولین سازمان حج و زیارت و سایر شخصیت‌های فرهنگی، در آستان مقدس حضرت عبدالعظیم (ع) برگزار گردید. در این همایش‌ها مدیران و مسئولان بعثه مقام معظم رهبری و سازمان حج و زیارت، روحانیون و مدیران کاروان‌ها، اعضای هیات پزشکی و کلیه عوامل تدارکاتی و پشتیبانی حضور داشتند.

بازگشایی موزه حج و بازدید از گنجینه‌های آن به مدت ۷ روز، از دیگر اقدامات هفته حج در سال جاری بود. این نمایشگاه ارزشمند پذیرای مردم، محققان و علاقه‌مندان به فرهنگ حج به‌ویژه جوانان، دانشجویان و دانش‌آموزان بود. در این موزه که در محل سازمان حج و زیارت برگزار گردید، علاوه بر نسخ خطی کلام‌الله مجید و تابلوفرش‌های نفیس با نقش اماکن مقدسه، مجموعه‌ای از زیباترین تصاویر نمایانگر مناسک حج ابراهیمی و سایر اقلام موزه‌ای در معرض دید بازدیدکنندگان قرار گرفت. راهیان بیت‌الله‌الحرام با حضور در میعادگاه‌های نماز جمعه سراسر کشور قبل از عزیمت به سوی خانه خدا با خدای کعبه تجدید میثاق کرده، شکوه تجمع پیروان ابراهیم (ع) را به نمایش گذاشتند و آیت‌الله ری‌شهری، سرپرست حجاج ایرانی، پیش از خطبه‌های نماز جمعه تهران در هفته حج سخنرانی کرد.

مراسم گرامی‌داشت هفته حج در سایر استان‌های کشور نیز برگزار گردید که

ص: ۳۱

ضمن آن کارگزاران حج در طول این هفته با ایجاد فضای مناسب معنوی از جمله برپایی نمایشگاه‌های استانی مردم را بیش از پیش با فرهنگ، مناسک و احکام حج ابراهیمی آشنا کردند.

### ۱-۱. نمایشگاه حج (۲۱ تا ۲۷ آبان)

نخستین نمایشگاه هفته حج در نمایشگاه بین‌المللی تهران، و همزمان در بسیاری از شهرهای کشور برگزار شد. نمایشگاه تخصصی حج و زیارت توسط بعثه مقام معظم رهبری و سازمان حج و زیارت، نخست به‌صورت آزمایشی و برای بازدیدکنندگان داخلی از جمله مدیران و روحانیون کاروان‌ها و کارشناسان حج و زیارت، راه‌اندازی شد و پس از بررسی‌ها و رفع نواقص، در هفته حج برای بازدید عموم گشایش یافت. نمایشگاه حج امسال برای نخستین بار به‌صورت وسیع و خارج از سازمان حج برگزار شد و تمام نهادهایی که به نوعی در برگزاری فریضه الهی حج، سازمان حج و زیارت را یاری می‌کنند، در این نمایشگاه حضور داشتند. بعثه مقام معظم رهبری، سازمان حج و زیارت، بانک‌های مرتبط، نشر مشعر و ستاد عمره دانشجویی سازمان دانش‌آموزی از جمله نهادهایی بودند که در این نمایشگاه حضور رسانده، به ارائه محصولات فرهنگی و گزارش کارکرد خود در طول مراسم حج و عمره مفرد پرداختند.

این نمایشگاه که به «حج مظهر تجلی اتحاد ملی و انسجام اسلامی» نامگذاری شد، از تاریخ ۲۱ آبان‌ماه به مدت یک هفته در سالن‌های ۱۷ و ۱۸ و ۱۹ نمایشگاه بین‌المللی تهران دایر بود. در نمایشگاه بزرگ حج که امسال برای نخستین بار در تهران برگزار گردید، ماکت‌ها و صحنه‌های مناسک حج و نیز زیارت مدینه منوره، از حرکت زائران بیت الله الحرام از فرودگاه مهرآباد تهران، ورود به هواپیما، ورود به فرودگاه جده، مسجد جحفه، مسجد تنعیم، مسجدالحرام تا عرفات، مشعر، منا (جمرات و قربانگاه) و ... طراحی شده بود. در این نمایشگاه همچنین همه بخش‌های سازمان حج و زیارت، محصولات و قابلیت‌های خود را عرضه کردند. سازمان حج و زیارت در اطلاعیه خود از خانواده‌های تهرانی خواست که در

ص: ۳۲

هنگام بازدید از نمایشگاه بزرگ حج، کودکان و نوجوانان خود را نیز همراه خود بیاورند تا آنان از کودکی با مناسک حج و فضاهای معنوی آشنا شوند. بدین رو تعدادی از غرفه‌های این نمایشگاه به کودکان اختصاص یافت و در آن امکانات نقاشی، خطاطی، خاطره‌نویسی و .... با جوایز گوناگون فراهم گردید.

آیت الله ری شهری، نماینده ولی فقیه در امور حج و زیارت، پس از بازدید از نمایشگاه تخصصی حج، آماده‌سازی اسناد مربوط به سیر تحولات ۱۵ ساله بعثه مقام معظم رهبری و سازمان حج و زیارت را زمینه‌ای برای بررسی‌ها و اظهارنظرهای کارشناسانه برشمرد. رییس سازمان حج و زیارت و تعدادی از معاونان بعثه مقام معظم رهبری، نماینده ولی فقیه در امور حج را در این بازدید چندساعته همراهی می‌کردند.

در این نمایشگاه بخش‌های مختلف بعثه مقام معظم رهبری و سازمان حج و زیارت، عملکردهای گذشته و طرح‌های اجرایی خود را با نگاه به چشم‌انداز بیست ساله حج و زیارت ارائه کردند.

### ۱-۲. ویژه‌نامه نمایشگاه بزرگ حج

همزمان با برگزاری نمایشگاه بزرگ حج با نام «حج مظهر تجلی اتحاد ملی و انسجام اسلامی» ویژه‌نامه‌ای به همین منظور از سوی حوزه نمایندگی ولی فقیه در امور حج و زیارت منتشر شد. در این ویژه‌نامه هشت صفحه‌ای، مطالبی با عناوین "چشمه حج"، "پایان حسرت"، "عاشق حج"، "حج ابراهیمی و حج حسینی"، "روزهای پیامبر"، "تاکه از جانب معشوق نباشد کشتی"، "پرواز تا دیار دوست"، "سفر تا همسایگی خدا" و برخی اطلاعات آماری مربوط به سفر عمره و تمتع سال جاری درج گردیده بود. مدیر ارتباطات و اطلاع‌رسانی حوزه نمایندگی ولی فقیه در حج و زیارت، هدف از انتشار این ویژه‌نامه را در آستانه حج تمتع سال ۸۶ گسترش فضای معنوی در میان زائران و مشتاقان زیارت خانه خدا و بهره‌گیری بیشتر از کنگره عظیم حج ابراهیمی ذکر کرد. ویژه‌نامه نمایشگاه حج همه روزه در غرفه روابط عمومی بعثه مقام معظم رهبری توزیع می‌گردید.

## ۱- ۳. دیدار کارگزاران با مقام معظم رهبری

## اشاره

در این دیدار (چهارشنبه ۲۳ آبان ۱۳۸۶- ۳ ذی‌عده ۱۴۲۸- ۱۴ نوامبر ۲۰۰۷) حضرت آیت‌الله خامنه‌ای- مد ظلّه- از همه کارگزاران و زائران خواستند که زمینه‌های وحدت و انسجام امت اسلامی را در حج سال جاری فراهم کرده، در رفع موانع آن بکوشند. ایشان با تأکید بر لزوم رعایت انسجام اسلامی و محور بودن آن در مراسم حج امسال، تصریح کردند:

«امروز مهم‌ترین نیاز دنیای اسلام، وحدت و همدلی است و همه- اعم از کشور میزبان و حجاج کشورهای مختلف، به‌ویژه حجاج ایرانی- باید در جهت انسجام اسلامی و جلوگیری از بروز هرگونه زمینه اختلاف تلاش کنند... تحریک عواطف مذهبی و فراهم کردن زمینه اختلاف، گناه است و کسانی که این کار را انجام دهند در واقع به برآورده شدن هدف سازمان‌های جاسوسی آمریکا و رژیم صهیونیستی کمک کرده‌اند و در پیشگاه الهی نیز به شدت مؤاخذه خواهند شد... حج فرصتی کم نظیر برای مسلمانان به منظور شناخت آراء و افکار یکدیگر و بررسی مشکلات دنیای اسلام و تبادل نظر در این خصوص است... در حج امسال مسئله انسجام اسلامی باید مورد توجه جدی قرار گیرد و از دولت میزبان هم انتظار می‌رود همان دیدگاه‌هایی را که درخصوص لزوم وحدت مسلمانان و جلوگیری از بروز زمینه‌های اختلاف بیان می‌کند، در مرحله عمل نیز به اثبات برساند...»

معظم‌له، زائران خانه خدا را به ادای اعمال حج و تلاوت قرآن همراه با تدبیر توصیه و خاطر نشان کردند:

«زائران مراقب باشند که برخی انگیزه‌های کوچک دنیایی، آنان را از برکات این مراسم عظیم معنوی محروم نکند.»

ایشان همچنین از تلاش‌های نماینده ولی فقیه و سرپرست زائران خانه خدا و رییس سازمان حج و زیارت قدردانی کردند.

محورهای بیانات معظم‌له در این دیدار به این قرار است:

- حج، فرصت بسیار گرانبها و بزرگی است.

ص: ۳۴

- امروز دنیای اسلام بر اثر نادیده گرفتن این ذخیره عظیم الهی (حج) ضربه می‌خورد.
- یکی از آیات لطف الهی به ایران، همین حج است.
- برائت یکی از برکات بزرگ حج است.
- حج، سفر سیاحت نیست؛ سفر ریاضت است.
- در حج، اصلاً همه چیز بر مبنای سخت‌گیری بر حاجی است. احکام حج نیز همین‌طور است؛ یعنی حج، جای خوش‌گذرانی نیست.
- سرگرم شدن به زخارف پوچ و بی‌ارزش و سرگرمی‌های معمولی دنیوی در حج، بلای بزرگی برای حاجی است.
- نکته‌ای که در قضیه حج به‌صورت یک نقطه ملالت‌انگیز در ذهن بنده هست، این سوغاتی‌ها و مخارج زیاد است. سوغاتی، فی‌نفسه چیز خوبی است؛ اما این که بروند یک محموله کذایی درست کنند و بیاورند، تلویزیون را روی سرشان بگیرند، ببرند در معبر نماز مردم، واقعاً کار بدی است.
- آن شکوه و عظمت اسلامی که حج ما دارد، بحمدالله آن رسایی و بلاغی که حج ما دارد، بر اثر جنبه‌های معنوی است، و آلا جنبه‌های مادی و ظاهری و تشریفات، کمترین اثر را دارد.
- حج در بین همه فرایض اسلامی، آن فریضه ممتازی است که هم جنبه الهی و معنوی و فردی آن و هم جنبه اجتماعی‌اش، از بقیه واجبات امتیاز دارد.
- حج یک‌واجب طولانی، مستمر، مرکب و متشکل از انواع و اقسام عبادات است.
- هر انسان با استعدادی که از این چند روز ایام حج حقیقتاً درست بتواند استفاده کند، از جنبه فردی آن، همین یک سفر برای اصلاح او تا آخر عمر کافی است.
- جنبه اجتماعی حج، یک عالم‌گریبی است، محشری است، چیز ماندگاری است.
- واقعاً اگر از یک موسم حج، به لحاظ جنبه اجتماعی، درست استفاده شود، یک مراسم حج در یک سال کافی است که دنیای اسلام را متحول کند.
- حج، فرصت خودسازی و بازسازی اخلاقی و معنوی و فرصت دیدن شوکت

ص: ۳۵

اسلام است.

- دست خالی برگشتن از حج، یعنی توفیق نیافتن به بازسازی اخلاقی، به عبرت‌گیری و به بهره‌مندی معنوی.
- حج برای عبادت، معنویت و بصیرت است.
- حج برای پیام معنوی و سیاسی اسلام است.
- حج از یک طرف مظهر معنویت است، از یک طرف مظهر وحدت است و از طرف دیگر مظهر برائت از دشمنان خدا، برائت از مشرکین و ایادی شرک و کفر است.
- حج مظهر ظهور و تألؤ سیاست‌های بین‌المللی و جهانی اسلام است.
- ورای همه اسراری که حج دارد، سرّ دیگر آن ریاضت‌کشی است.
- اگر حج، به گونه‌ای که طبیعت این واجب اقتضا می‌کند، تحقق پیدا کند، بسیاری از مشکلات مسلمان‌ها حل خواهد شد.
- حج، حامل معنویت و وحدت و آگاهی و معرفت است.
- حج می‌تواند دنیای اسلام را متوجه مسؤولیت سنگین خود کند.
- مسأله حج و استفاده از همه ظرفیت‌های این واجب عظیم الهی، بهبود حال مسلمین جهان و همه کشورهای اسلامی است.
- حج یک واجب استثنایی و یک مراسم عجیب و پُر رمز و راز است. حج، یک حرکت عبادی خالص عمیق، همراه با خضوع، خشوع، ذکر، عبادت، تضرّع، توسّل و با حالت اجتماع است.
- در حج، سرگرم شدن به خرید و فروش و معامله و این قبیل چیزها مضرّ است.
- یک نکته بسیار اساسی در حج، مسأله برائت از مشرکین، مستکبرین، معاندین و مخالفین دنیای اسلام است.
- حج، جلوه امت اسلامی است. در هیچ جای دیگر ما نمی‌توانیم این طور امت اسلامی را یکپارچه نشان دهیم و در مقابل چشم مخالفان و معاندان و دشمنان بگذاریم.
- همه ابعاد و جوانب حج مهمّ است؛ هم جوانب فردی، هم جوانب جمعی آن.
- حُجّاج ایرانی و برادران و خواهران عزیزی که از کشور ما به حج مشرّف

ص: ۳۶

- می‌شوند، باید حفظ آبروی ملت ایران و نظام اسلامی را هم یکی از مقاصد و هدف‌های بزرگ خود قرار دهند.
- کسانی که به حج می‌روند و می‌آیند ... واقعاً باید مثل کسانی باشند که تازه از مادر زاده شده‌اند.
  - حج یک آبشار جاری و یک شط عظیم شستشوی معنوی و روحی است.
  - حج، کانون معارف اسلام و بیان‌کننده سیاست کلی اسلام برای اداره زندگی انسان است.
  - هر کس حج را از هویت سیاسی آن جدا کند، یا جاهل است و یا مغرض.
  - حج، مظهر توحید و نفی و رمی شیطان و تکرار شعار ابراهیم (علیه‌السلام) است که گفت: «أئی بریء من المشرکین».
  - [حج، صحنه اتحاد عظیم امت اسلامی، برگرد محور توحید و برائت از مشرکین و نفی و طرد همه بت‌ها است.
  - حج بی‌برائت، حج بی‌وحدت، حج بی‌تحرك و قیام، حجی که از آن تهدید کفر و شرک برنخیزد، حج نیست و روح و معنای حج را فاقد است.
  - حج می‌تواند ... عظمت مسلمین را به آنان برگرداند و آنان را از حقارت و احساس ذلتی که بر ایشان تحمیل کرده‌اند، نجات دهد.
  - حج کنگره عظیم سالانه مسلمانان سراسر جهان است. بی‌گمان فوری‌ترین دستور این کنگره، مسائل روز مسلمانان در هر نقطه از جهان است.
  - حج، آن درس همیشه زنده عملی و سازنده است که اگر به‌هوش باشیم راه و رسم زندگی ما را در صحنه‌ای عملی و روشن ترسیم می‌کند.
  - حج در جوهر و ذات خود دارای دو عنصر اصلی است: تقرب به خدا در اندیشه و عمل، اجتناب از طاغوت و شیطان با جسم و جان.
  - حج، آن شط همیشه جاری و آن عطیه بی‌زوال الهی است که مسلمانان تا ابد می‌توانند غبار رنج و مرارت و آلودگی و بیماری خود را در آن بسترند.
  - حج در میان همه فرایض اسلامی بی‌همتا است؛ زیرا مظهري از قدرت و عزت

ص: ۳۷

و اتحاد امت اسلامی است.

متن کامل سخنرانی معظم له در جمع مسئولان و کارگزاران حج به این شرح است:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

خیلی متشکریم از برادران خدمتگزار در باب حج؛ چه برادرانی که در بعثه مشغول خدمت هستند و بخصوص جناب آقای ری شهری و چه برادران و خواهرانی که در سازمان حج مشغول تلاش و زحمتکشی هستند در بخش‌های مختلف؛ بخصوص جناب آقای خاکسار که شنیدم ترتیبات خوبی هم در زمینه‌های گوناگون انجام مراسم مناسک حج و عمره داده شده است.

این یک نقطه بسیار مهمی است؛ یک هدیه الهی است به امت مسلمان. اگرچه همه‌ی فرائض الهی و تکالیف در واقع هدایای الهی است به آحاد بشر؛ نماز هم یک هدیه الهی است، روزه هم یک هدیه الهی است، انفاقات هم همین‌طور، لکن حج یک خصوصیت بین المللی اسلامی دارد. یقیناً این را میشود یکی از معجزات اسلام شمرد، که یک مرکز واحدی تشکیل بشود و همه‌ی امت، خود را در برابر او و نسبت به او یکسان ببینند: «سَوَاءٌ الْعَاكِفُ فِيهِ وَالْبَادِ»؛ نسبت مسلمانان به این خانه‌ی مقدس یکسان است؛ چه آن‌هایی که در خود مکه ساکنند، چه آن‌هایی که در اقصی نقاط دنیای اسلام زندگی می‌کنند؛ مکه مال همه‌ی اینهاست و اینها با شوق و ذوق هر سال راه می‌افتند و نمی‌گذارند این خانه‌ی متعلق به مسلمین، (خانه‌ای که خانه‌ی خداست و خانه‌ی مردم است - «إِنَّ أَوْلَ بَيْتٍ وُضِعَ لِلنَّاسِ لَلَّذِي بِبَكَّةَ»؛ بیت الله است، اما برای مردم وضع شده است و بنیان نهاده شده است) تنها بماند؛ لذا با شوق و ذوق از اطراف دنیای اسلام راه می‌افتند برای این که خود را به اینجا برسانند؛ یک فرصتی است برای مسلمان‌ها که همدیگر را بشناسند و با آراء یکدیگر، افکار یکدیگر، گرفتاری‌های یکدیگر آشنا بشوند؛ خیلی نعمت عجیبی است اگر قدر بدانید.

حج در امسال که اعلان شد سال انسجام اسلامی است، یک رنگ و روی تازه‌ای



ص: ۳۸

پیدا می‌کند. همیشه هنگام انسجام است و امت اسلام باید دنبال اتحاد باشد؛ اما تعیین امسال با عنوان انسجام اسلامی مثل قله‌ای است در یک رشته کوه. علت هم واضح است؛ چون سیاست دشمنان اسلام و مسلمین بر تفرقه قرار گرفته است؛ می‌خواهند بین مسلمان‌ها ایجاد اختلاف کنند. این برای آن‌ها از هر جنگ نظامی، از هر حرکت سیاسی، از هر چالش اقتصادی باصرفه‌تر است. متأسفانه زمینه‌ها هم فراهم شده است؛ مقداری مربوط به تاریخ است، مقداری هم مربوط به جهالت‌های ما در همین دوران خود ماست. حالا غیر از اختلاف اقوام مختلف و ملت‌های مختلف، اختلاف مذاهب؛ شیعه و سنی - که اگر مسئله‌ی شیعه و سنی نبود، می‌رفتند سراغ مذاهب درون هر یک از این دو فرقه؛ بین آن فرق خاص و نحله‌های خاص تسنن یا تشیع و آن‌ها را آتش‌افروزی می‌کردند، که حالا به آن‌ها فعلاً کاری ندارند - چون خود مسئله‌ی شیعه و سنی، وسیله‌ی خوبی است برای ایجاد اختلاف بین آن‌ها؛ این را ما در همه جا داریم می‌بینیم. در دنیای اسلام اهتمام آن‌ها را می‌بینیم. البته موفق نشدند؛ خدا را شکر. خواستند بعد از تشکیل دولت اسلام در یک کشور شیعی، این جور وانمود کنند که اختلاف بین فرق اسلامی و برادران مسلمان تشدید شده است، لکن موفق نشدند. علت هم این بود که دولت اسلامی، اسلامی برخورد کرد. ما در دنیای اسلام بیشترین دلسوزی را برای برادران خودمان در فلسطین کردیم که از برادران اهل سنت ما هستند؛ در فلسطین که شیعه‌ای وجود ندارد تقریباً. بیشترین پشتیبانی را از اتحاد شیعه و سنی در عراق، ما کردیم. در داخل کشور خودمان برادران شیعه و سنی در هر نقطه‌ای که هستند، با الفت و مهربانی و تفاهم رفتار می‌کنند. دولت اسلامی و جمهوری اسلامی نگذاشت که استکبار بتواند به اهداف خود دست پیدا کند، ولی آن‌ها دارند تلاش می‌کنند. متأسفانه یک جاهایی هم می‌بینیم که به حادثه‌آفرینی‌هایی هم منتهی می‌کنند. هوشیار باید باشید. من توصیه مؤکد می‌کنم در همه‌ی مراسم حج، مسئله انسجام اسلامی و باطل کردن کید دشمن را مورد توجه قرار بدهید. البته دولت‌ها باید احساس مسئولیت کنند. دولت میزبان در کشور عربستان باید احساس مسئولیت کند. البته مسئولین آن دولت،

ص: ۳۹

حرفشان، اظهارشان شبیه همین چیزی است که ما از آنها توقع داریم، لکن باید عملی شود و در میدان عمل، در صحنه عمل، باید معلوم شود که به دنبال انگیزه‌های اختلاف نیستند و صاحبان این انگیزه‌ها را هم تقویت نمی‌کنند، بلکه جلوگیری می‌کنند. این باید در عمل اثبات بشود. این یک نکته است که نکته ایجاد الفت و اتحاد است.

و شما از این طرف مراقب باشید؛ بدانید تحریک عواطف مذهبی برادران اهل سنت کار بسیار خطا و گناه است؛ این را به عنوان یک اصل بپذیرید. یک نقاط اختلافی وجود دارد. تکیه بر روی این نقاط، شعله‌ور کردن آتش تعصبات در این نقاط اختلاف، این درست همان چیزی است که امروز سازمان‌های جاسوسی امریکا و اسرائیل دنبالش هستند؛ این همان چیزی است که آنها می‌خواهند. بعضی‌ها ناخواسته و بدون جیره و مواجب می‌شوند مزدور آنها، همان کاری را که او باید پول بدهد و بدست بیاورد، آن را بدون این که از او اجر و مزدی هم بگیرند، برایش دارند انجام می‌دهند و خشم الهی و سخط الهی را برای خودشان فراهم می‌کنند.

امروز دنیای اسلام احتیاج به وحدت دارد. باید یکصدا در دنیای اسلام بلند شود. این است که می‌تواند جلو این ستم بر مردم فلسطین را بگیرد؛ این است که می‌تواند جلو دخالت‌های مستکبرانه امریکا در خاورمیانه و در کشورهای اسلامی را بگیرد. آنها دارند از همین شکاف‌ها استفاده می‌کنند و می‌خواهند آن را توسعه بدهند؛ برای این که بر سرنوشت کشورهای اسلامی مسلط شوند. هر کس در این راه به آنها کمک کند، پیش خدای متعال محسوب با آنهاست. و این مواخذه عجیبی دارد از سوی پروردگار عالم. خیلی باید مراقب بود.

نکته دوم مسئله سازندگی حج است؛ هم سازندگی شخصی و اخلاقی و معنوی - که روحانیون محترم، علمای محترم در داخل کاروان‌ها می‌توانند خیلی نقش ایفا کنند و هم سازندگی ملی؛ یعنی خلیات یک ملت پخته، سنجیده، خردمند را در دوره حج، زمینه‌اش را برای حاجی فراهم کند.

ص: ۴۰

اگر یک جوانی، یک مردی یا زنی در دوره حج انس با قرآن را یاد بگیرد، تأمل و تدبر در عبارات دعاها و مناجات با پروردگار را یاد بگیرد، این می‌شود سرمایه‌ای برای او در طول زندگی. حاجی اگر خود را مقید کند که در مدینه‌ی منوره یک ختم قرآن بخواند؛ در مکه‌ی مکرمه یک ختم قرآن بخواند- اینجا خانه‌ی قرآن است؛ محل نزول قرآن است- یا اگر نمی‌تواند یک ختم قرآن بخواند، یک بخش عمده‌ای از قرآن را بخواند با تأمل، با تدبر؛ اگر عادت کند به تأمل و تدبر در قرآن در این مدتی که آنجاست- بتوانید عادت بدهید حاجی را به اینچنین سیره‌ها و رویه‌های ماندگار معنوی و روحی- این برای او می‌شود یک سرمایه. قرآن یک ذخیره‌ی تمام‌نشدنی است. انس با قرآن از هر واعظی، از هر رفیق ناصحی، از هر درسی برای انسان مفیدتر است. اگر حقیقتاً انسان با قرآن رابطه برقرار کند و قرآن را بخواند برای استتاره و استفاده و استضائه قلبی و معنوی خود، این برای او از هر واعظی بالاتر است. اگر انسان این انس را بتواند پیدا بکند، خیلی دستاورد بزرگی است.

اعمال را با تدبر انجام دادن؛ این طواف، این سعی، این وقوف، این حالت خضوع و خشوع، این رعایت محرمات و ممنوعات دوران احرام؛ هر کدام از اینها یک درس است. این را حجاج محترم ما و برادران و خواهران عزیز ما با وارد کردن انگیزه‌های کوچک دنیایی باطل نکنند؛ مثل همین خریدن جنسی از فلان مغازه. خود این مبتلا شدن به مراجعه‌ی به مراکز فروش برای یک چیز کم اهمیت، یک بلا و یک مشکل است و ملامت‌هایی که دارد، مشکل دیگر. وقت نماز بگذرد، جلو چشم مردم، تحقیر و توهین حاجی ایرانی محسوب بشود و چیزهای دیگری که حالا در خلال این، در کنار این، پیش می‌آید. این که من هر سال این را تأکید می‌کنم به دست‌اندرکاران حج و توصیه می‌کنم به برادران و خواهران حاجی، برای این است. یک هوس کم‌اهمیت و حقیر، کل آن فضای معنوی را ممکن است تحت تأثیر قرار دهد. ما که مردم را دعوت به زهد اباذری که نکردیم؛ ماها که کوچکتر از آن هستیم که فکر آن جور زهدی را بکنیم؛ ما دعوت می‌کنیم خودمان را و مردم را به زیاده‌روی نکردن در این امور. ما زیاده‌روی می‌کنیم در مصرف کردن، در دل سپردن، در اهمیت دادن، در دنبال کردن؛ این زیاده‌روی‌ها ضرر می‌زند به فضای معنوی.

به هر حال به نظر من روحانیون محترم می‌توانند خیلی نقش ایفا کنند؛ هم با

ص: ۴۱

زبان، هم با عمل و رفتار و برخورد با مخاطبان. و همچنین مسؤولین محترم دست‌اندرکار حج. به هر حال خدمت بزرگی است و شما کارگزاران حج، حج برای شما نعمت مضاعف است؛ چون علاوه‌ی بر نعمت خود حج، نعمت خدمت به حجاج و کار برای حجاج هم برای شما وجود دارد.

ان‌شاءالله خداوند از شما قبول کند و قلب مقدس ولی‌عصر - عجل الله تعالی فرجه - از شما راضی باشد و دعای آن بزرگوار شامل حال شما باشد.

والسلام علیکم ورحمه‌الله وبرکاته

### گزارش مسئولان به مقام معظم رهبری

در آغاز این دیدار و پیش از سخنرانی رهبر فرزانه انقلاب، آیت‌الله محمد محمدی ری‌شهری نماینده ولی فقیه و سرپرست زائران خانه خدا، طی سخنانی، به تشکیل شورای راهبردی حج اشاره کرد و گفت: انتشار شش‌صد اثر به منظور اطلاع‌رسانی به زائران، آماده‌سازی طرح آموزش غیرحضوری زائران، برگزاری دوره‌های توجیهی روحانیان کاروان‌ها و راه‌اندازی پایگاه اطلاع‌رسانی را از اقدامات بعثه رهبر معظم انقلاب برشمرد. برخی از رئوس سخنان آیت‌الله ری‌شهری در این دیدار به شرح زیر است:

- نهادینه کردن فرهنگ حج در تعامل با دیگر نهادهای فرهنگی؛

- رهنمودهای مقام معظم رهبری در قالب طرح نظام‌مند و جامع در دست تدوین و انتشار است؛

- ارتقای سطح کیفی فعالیت‌های حج؛

- تشکیل کمیته بررسی و تحلیل اظهار نظرهای حجاج در سال‌های گذشته؛

- تهیه نظام‌نامه جامع اطلاعاتی حج؛

- آموزش زائران و افزایش فعالیت‌های کاربردی با نگاه تحول‌آفرینی؛

- آموزش غیرحضوری زائران از طریق اینترنت؛

ص: ۴۲

- به روز کردن معلومات روحانیون کاروان‌ها؛
- برنامه‌ریزی برای پر کردن اوقات فراغت حجاج، به ویژه در مدینه؛
- تقویت سایت اطلاع‌رسانی حج؛
- نظرسنجی از عمره‌گذاران سال گذشته، برای آگاهی بیشتر از نقاط ضعف و قوت برنامه‌ها، زیر نظر کمیته نظارت و ارزیابی سازمان؛
- تقویت و غنی‌سازی فروشگاه‌های شاهد در مبدأ ورودی و خروجی فرودگاه‌ها برای جلوگیری از بازارگردی حجاج و بهره‌مندی بیشتر آنان از نتایج معنوی حج.
- سپس آقای خاکسار قهرودی رییس سازمان حج و زیارت نیز گزارشی از فعالیت‌های اجرایی سازمان داد و گفت: «امسال صد و دو هزار زائر ایرانی در قالب شش صد و چهار کاروان به سرزمین وحی تشریف می‌یابند. بیشتر زائران ایرانی در مدینه در اطراف حرم نبوی استقرار خواهند یافت و به منظور آموزش زائران و آماده‌سازی آنان، نام‌نویسی در کاروان‌ها یک ماه زودتر از سال‌های گذشته آغاز شد.» وی همچنین برخی از برنامه‌های سازمان حج و زیارت را در سال جدید به این شرح بیان کرد:
- راه‌اندازی دفتر توسعه حج و زیارت برای ایجاد نگاه حمایتی به سازمان‌های دولتی در زمینه سفرهای زیارتی به ویژه حج و مشارکت در برنامه‌های جامع کشور؛
- فراهم کردن نیروهای متخصص و جوان برای جلوگیری از بروز تخلف در برنامه‌ها؛
- بهره‌مندی از اندیشه‌های صاحب‌نظران در برنامه‌های مدیریتی؛
- تبیین حدود وظایف و اختیارات روحانیون و کارگزاران حج؛
- رسیدگی به شکایات، به منظور خدمات‌رسانی بهتر؛
- تنظیم مفاهیم مورد نیاز روحانیون در قالب برنامه‌های شفاهی و جزوات نوشتاری.

#### ۱-۴. همایش مشترک مدیران و روحانیون کاروان‌های سراسر کشور (چهارشنبه ۲۳ آبان ۱۳۸۶ - ۳ ذیقعه)

پس از دیدار با مقام معظم رهبری، روحانیون و کارگزاران اجرایی و فرهنگی حج در مصلاهی بزرگ شهر ری، در جوار حرم حضرت عبدالعظیم، گرد هم آمدند تا آخرین توصیه‌ها و شرح برنامه‌ها را بشنوند. در این مراسم نخست آیت الله ری شهری به ایراد سخن پرداخته و نکات مهمی را درباره مقتضیات حج سال ۸۶ یادآوری کردند. به گفته ایشان، «شوراهای فرهنگی باید جلسات آمادگی اعزام زائران را به این سفر معنوی به‌طور کامل برگزار کنند. زیرا شوراهای فرهنگی، نقش کاربردی و مهمی در برگزاری مراسم حج دارد ... مدیران و روحانیونی که مسئولیت مستقیم نظارت بر فعالیت شوراهای فرهنگی را به عهده دارند، باید گزارش کار خود را در اختیار بعثه قرار دهند تا به عنوان الگویی نمونه، سر لوحه کار دیگران باشند.» ایشان همچنین بر هماهنگی بیشتر میان روحانی و مدیر کاروان تأکید کردند و آن دو را مکمل یکدیگر دانستند.

وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی در جمع کارگزاران و روحانیون حج تمتع سال ۸۶ با اشاره به نقش مهم رسانه‌ها در زمینه‌ی اشاعه فرهنگ حج، بر لزوم فعالیت پویاتر آن‌ها در این حوزه تأکید کرد.

مراسم حج را در قالب یک رسانه تعریف کرد و خواستار فعالیت بیشتر رسانه‌های صوتی و تصویری در ایام حج شد. وی در ادامه افزود: یکی از وظایف بسیار مهمی که باید در رئوس برنامه‌های صدا و سیما قرار بگیرد، سعی در آشنا کردن هر چه بیشتر مردم با مناسک و مراسم حج است.

صفاهرندی تصریح کرد: حرف‌های شنیدنی حجاج در طول مدت حج تمتع، آگاهی مردم از حرکت‌ها و جنبش‌های جهان اسلام، آگاهی از برپایی مراسم باشکوه براءت از مشرکین، از جمله این برنامه‌ها است که نباید از دید رسانه‌ها مغفول بماند. وزیر فرهنگ تأکید کرد: اگر رسانه‌ای بتواند فاصله‌دنیای آسمانی و فضای زمینی را کم کند و حقیقت حج را به جهانیان نشان بدهد، در حقیقت بزرگترین وظیفه رسانه‌ای خود را انجام داده است.

ص: ۴۴

وی خاطر نشان کرد: سازمان حج و زیارت با بر عهده داشتن مسئولیت تمهید شرایط مختلف فیزیکی و معنوی، اعم از حمل و نقل، آمد و شد مناسب حجاج، حساسیت در زمینه پوشش مناسب افراد، تغذیه مناسب حجاج و ... باید از زایل شدن اعمال و مناسک حج جلوگیری کند.

وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی خطاب به روحانیون و کارگزاران حج تمتع سال ۸۶ گفت: خوشبختانه تمام تجربیات مورد نیاز از ۲۸ سال قبل در اختیار شما قرار دارد و وجود این اطلاعات مهم وظیفه شما را دو چندان می کند. وی با اشاره به لزوم مراجعه کارگزاران حج به سخنان و رهنمودهای مقام معظم رهبری در زمینه مسایل حج اظهار کرد: این مسئله همیشه باید مورد توجه قرار بگیرد که هیچ گاه مستغنی از رجوع به دستورات رهبری نخواهیم بود.

وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی از رسانه‌ها به ویژه صداوسیما خواست که در اشاعه فرهنگ حج پویاتر باشند. افراد دیگری که در این همایش سخنرانی کردند، نامشان ذکر نشده است.

در پایان این همایش، روحانیون موفق در امور حج از سوی نماینده ولی فقیه در امور حج و زیارت، و وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی مورد تقدیر قرار گرفتند.

#### ۱-۵. آموزش توجیهی زائران حج

برنامه متمرکز آموزش حج ویژه زائران تهرانی در سالن دوازده هزار نفری ورزشگاه آزادی، در هفته حج برگزار شد. در این برنامه آموزشی توجیهی که هر ساله با استقبال حج گزاران روبه‌رو می شود، کارگزاران فرهنگی و آموزشی حج، مهم ترین نکات مربوط به حج تمتع را یادآوری کردند.

نماینده ولی فقیه در امور حج و زیارت و سرپرست زائران ایرانی خانه خدا در جلسه آموزشی- توجیهی زائران حج استان تهران گفت: امسال از کل کشور بیش از ۱۰۲ هزار نفر و از استان تهران بیش از ۲۵ هزار نفر به حج تمتع مشرف می شوند و سوم آذر نخستین گروه به مدینه منوره اعزام خواهند شد.

وی به برنامه های آموزشی سازمان حج و زیارت اشاره کرد و گفت: برنامه های

ص: ۴۵

متنوع و گسترده‌ای برای آموزش حجاج سراسر کشور در نظر گرفته شده است و به حجاج توصیه می‌شود برای آماده‌سازی هر چه بیشتر در این کلاس‌ها شرکت کرده، از منشورات و فیلم‌های آموزشی معاونت آموزش و پژوهش بعثه که در اختیار زائران قرار داده شده است، استفاده کنند.

ایشان با اشاره به سال اتحاد ملی و انسجام اسلامی گفت: با توجه به نامگذاری امسال به سال اتحاد ملی و انسجام اسلامی برنامه‌های وسیعی در ایام حج و در مدینه و مکه برگزار خواهد شد تا پیام وحدت مردم ایران را به گوش سایر ملت‌های اسلامی برسانیم.

#### ۱- ۶. همایش ۷ هزار نفری زائران خراسانی خانه خدا

همزمان با تهران و دیگر شهرهای ایران همایش آموزشی ۷ هزار زائر خراسانی خانه خدا در دومین روز از هفته حج در سالن شهید بهشتی مشهد برگزار شد. معاون آموزش و پژوهش بعثه مقام معظم رهبری در این همایش آمادگی علمی را شرط موفقیت در این سفر معنوی خواند و گفت: زائران باید معرفت و معلومات خود را افزایش دهند تا بتوانند بهترین استفاده را از این سفر معنوی کسب کنند. سید علی قاضی‌عسکر افزود: یکی از بهترین ذخایر انسان برای فردای قیامت حج مقبول است. نباید در این سفر فرصت‌ها را از دست داد؛ و بهترین توشه‌ای که می‌توان از این سفر گرفت تقوای الهی است. معاون آموزش و پژوهش بعثه مقام معظم رهبری در ادامه از اجرای مسابقات فرهنگی و نیز نهادینه کردن سنن پیامبر اعظم (ص) در بین حجاج خبر داد و اضافه کرد: وقتی یک حاجی از حج باز می‌گردد باید به‌طور کلی با گذشته متفاوت باشد و اخلاق نبوی را سرلوحه امور خود قرار دهد.

رییس سازمان حج و زیارت نیز در این مراسم گفت: اگر عمل حج از جامع‌ترین اعمال و عبادات مسلمین است، بی‌تردید برگزاری همایش آموزشی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است و این عمل در زمره اعمال شایسته است. مصطفی خاکسار قهرودی افزود: حج به انسان می‌آموزد خداپرستی با شیطان قابل جمع نیست و اطاعت از خداوند با هوای نفس و دنیاپرستی سازگار نیست. وی بر شناخت هر چه بیشتر ابعاد معرفتی و



فرهنگی- تربیتی حج از سوی حجاج تأکید کرد.

### ۱- ۷. سخنرانی آیت‌الله ری‌شهری در نماز جمعه تهران (۱۳۸۶/۰۸/۲۵)

طبق سنوات گذشته، آیت‌الله محمدی‌ری‌شهری در اولین نماز جمعه تهران در ماه ذی‌قعدة، سخنرانی کرد. وی در این مراسم سیاسی- عبادی خاطر نشان کرد که «هیچ عبادتی به اندازه حج با شعار انسجام اسلامی ارتباط ندارد.» به گفته وی «زائر خانه خدا وقتی با ذکر لیبک احرام می‌بندد، یعنی خدایا من مطیع تو هستم و دعوت تو را اجابت کردم و تو شریک نداری؛ بت‌های بی‌جان و بت‌های جدید جهان و نفس هم‌پایه تو نیستند. ایشان فرمود: شعار اتحاد ملی و انسجام اسلامی با فریضه حج نزدیک‌ترین پیوندها را دارد و هیچ عبادتی را تا این حد نزدیک به این شعار نمی‌توان یافت.» وی با اشاره به این موضوع که هر سال یکی از مهم‌ترین برنامه‌های هفته حج، حضور در نمازهای جمعه سراسر کشور و اختصاص سخنرانی قبل از خطبه‌ها به موضوع حج است، اظهار داشت: براساس رهنمودهای مقام معظم رهبری، مهم‌ترین محور فرهنگی و تبلیغی حج در سال جاری مسئله اتحاد ملی و انسجام اسلامی است. به گفته ایشان «نژادها، زبان‌ها، رنگ‌ها، لباس‌ها، سنت‌ها و مذاهب مختلف اسلامی در یک زمان و در یک مکان جمع می‌شوند و شعار آن‌ها لبیک اللهم لبیک، لبیک لا شریک لک لبیک است ... نخستین پیامی که این حضور مسلمانان در همایش بزرگ حج دارد، وحدت امت و انسجام اسلامی است و مهم‌ترین پیامی که این شعار دارد، این است که مسلمانان بر محور کلمه توحید و نفی شرک می‌توانند گردهم جمع شوند و منافع امت اسلامی را همان‌طور که در تبیین فلسفه حج در قرآن آمده است، تأمین کنند ... پیام شعار حج این است که بت‌های جمادی و بی‌جان، بت‌های جاندار و به تعبیر امام راحل، بت‌های نوین جهان امروز و بت نفس که مادر همه بت‌ها است، نباید بر امت اسلامی سلطه یابند.»

آیت‌الله ری‌شهری تصریح کرد: نخستین اثر حج، تهذیب نفس و خودسازی است و انسان را از انواع آلودگی‌ها پاک می‌کند. اگر آن‌گونه که در اسلام مقرر شده است، حج برگزار شود، حاجی از انواع آلودگی‌ها پاک می‌شود. وی با استناد به روایتی از

ص: ۴۷

امام رضا (ع) فلسفه حج را ورود بر حضرت حق دانست و گفت: «یکی از برکات حج این است که انسان را در شرایطی قرار می‌دهد که از شهوات و لذت‌ها دور می‌کند و نفس انسان را پاک می‌کند، بت نفس را می‌شکند و زمینه را برای بت‌شکنی در انسان، مسلمانان و جامعه اسلامی فراهم می‌کند.» گزیده‌ای از اهم سخنان ایشان در نماز جمعه تهران به این قرار است:

«زائر خانه خدا وقتی احرام عمره و حج را با ذکر لبیک می‌بندد، یعنی این که خدایا من مطیع تو هستم و دعوت تو را اجابت کردم و تو شریک نداری؛ بت‌های بی‌جان و بت نوین جهان امروز و نفس هم‌پایه تو نیستند.»

«شعار اتحاد ملی و انسجام اسلامی با فریضه حج نزدیک‌ترین پیوندها را دارد و هیچ عبادتی را تا این حد نزدیک به این شعار نمی‌توان یافت.»

«تلاش برای هرچه پررنگ‌تر کردن شعار وحدت در حج، وظیفه مهم کارگزاران تبلیغی و فرهنگی حج است.»

«منشأ تمام فسادها، بت نفس است و سایر بت‌پرستی‌ها به این بت‌پرستی ختم می‌شوند و حج این مشکل را در جامعه و امت اسلامی می‌تواند علاج کند و حج ابراهیمی یا به تعبیر امام راحل، حج ابراهیمی محمدی، بت نفس و بت‌های نوین جهان امروز را می‌تواند بشکند.»

«نخستین اثر حج، تهذیب نفس و خودسازی است و انسان را از انواع آلودگی‌ها پاک می‌کند. اگر آن گونه که در اسلام مقرر شده است، حج برگزار شود، حاجی از انواع آلودگی‌ها پاک می‌شود.»

«نخستین مکان و زمان برای تبلیغ انسجام اسلامی به گفته امام راحل کنار خانه توحید است و این وحدت با دعوت و تبلیغ دامنه‌دار باید به وجود آید و مرکز آن مکه مکرمه در زمان اجتماع مسلمانان در فریضه حج است.»

«آن روز که امام عصر [ظهور می‌کنند، مساله انسجام اسلامی با تبلیغ دامنه‌دار از کنار خانه کعبه به وسیله ایشان تعقیب می‌شود. این حرکت از ابراهیم آغاز شد و پیامبر (ص) آن را احیا کرد و امام عصر [حکومت جهانی خود را با این شعار از کنار

ص: ۴۸

کعبه آغاز می‌کند.»

«در دیدار کارگزاران با مقام معظم رهبری، وحدت و همدلی مسلمانان به‌عنوان یکی از مهم‌ترین نیازهای دنیای اسلام مطرح شد و به این دلیل، با توجه به فتنه‌انگیزی دشمنان اسلام برای ایجاد اختلاف در میان امت اسلامی و بخصوص ایرانی‌ها، رهبر انقلاب با فراست و تیزهوشی، شعار امسال را انسجام اسلامی قرار دادند و آن را مهم‌ترین نیاز دنیای اسلام برشمردند.»

«همه از کشور میزبان و حجاج کشورهای دیگر و ایرانی‌ها باید در راستای انسجام اسلامی و جلوگیری از بروز هرگونه زمینه‌اختلاف تلاش کنند و این یک وظیفه است و طبق فرمایشات مقام معظم رهبری باید این شعار در حج امسال تبلور بیشتری داشته باشد و مهم‌ترین وظیفه‌دستگاه‌های مرتبط محسوب می‌شود.»

«اگر واقعا دولت‌های اسلامی بخواهند بر مشکلات خود و امت اسلامی در سراسر جهان بر استکبار پیروز شوند، باید الزاماتی را قبول کنند که نخستین آن‌ها انسجام اسلامی و اتحاد ملی است. فقط با شعار دادن به وحدت اسلامی دست نمی‌یابیم و برای تحقق آن باید اقداماتی انجام شوند که نخستین توصیه مقام معظم رهبری برای افزایش انسجام اسلامی، تکیه بر اصول مشترک کشورهای مسلمان و دوری از مواردی است که مذاهب اسلامی و ملت‌ها را جدا می‌کنند. در این باره، دولت‌ها و علمای اسلامی نقش عمده‌ای می‌توانند داشته باشند.»

«تعصب‌های بین مذاهب مسلمانان نباید تحریک شوند، اما متأسفانه در داخل و خارج کشور بعضی افراد ناآگاه ممکن است با انگیزه‌های خوب، ولی به دلیل ناآگاهی حرکت‌هایی را در راستای اهداف دشمن انجام دهند و عواطف مذهبی سایر مسلمانان را تحریک کنند. طبق فرمایش رهبر انقلاب، تحریک عواطف مذهبی و فراهم کردن زمینه‌اختلاف گناه است و کسانی که این کار را انجام می‌دهند، به برآورده شدن هدف سازمان‌های جاسوسی و آمریکا کمک کرده‌اند که این نکته مهمی برای علاقه‌مندان به زمینه‌سازی برای حکومت جهانی اسلام است.»

«امیدواریم با تلاش‌های امسال در حج که به دستور مقام معظم رهبری انجام

ص: ۴۹

می‌شوند، این شعار بیش از پیش تقویت شود و از طریق رسانه ملی به داخل کشور منتقل شود تا نقش موثری در تحقق این شعار بخصوص در آستانه‌ی انتخابات داشته باشد. هرچه مردم حضور پررنگ و قوی در انتخابات امسال داشته باشند و آرای بیشتری کسب شود، نشانگر وحدت ملی و انسجام اسلامی است و این موضوع نشان می‌دهد که مردم پیام این شعار رهبر انقلاب را دریافت کرده و تنها به شعار دادن اکتفا نکرده‌اند و این شعار در جامعه‌ی ما محقق شده است.»

«امروز منشأ اصلی تمام مفسد در جوامع اسلامی و جهان استکبار جهانی است.»

«تنها راه شکستن این بت، وحدت و انسجام اسلامی است.»

«نخستین گام برای تحقق شعار وحدت امت و انسجام ممالک اسلامی، تبلیغ این فریضه در ایام حج است؛ چنان‌که امام عصر [نیز نجات امت اسلامی را از کنار خانه خدا شروع می‌کنند.»

«کشور میزبان و حجاج کشورهای دیگر و ایرانی‌ها باید در راستای انسجام اسلامی و جلوگیری از بروز هرگونه اختلاف تلاش کنند.»

«فقط با شعار دادن به وحدت اسلامی دست نمی‌یابیم. برای تحقق آن باید نخست بر اصول مشترک کشورهای مسلمان و پرهیز از افتراقات تکیه کنیم. در این باره، دولت‌ها و علمای اسلامی نقش عمده‌ای دارند.»

«به شدت باید از تحریک عواطف مذهبی پیروان سایر مذاهب پرهیز کرد.»

## ۲. همایش کارگزاران حج در سالن اجتماعات سازمان حج و زیارت

در این همایش، نخست مسئول رایانه مرکزی سازمان حج و زیارت درباره ثبت نام رایانه‌ای زائران توضیح داد و تأکید کرد: تمام سندهای امسال در مراحل ثبت نام باید به سندهای میلیون ریالی تبدیل شوند. سپس رحمتی نیا، مدیر کل پشتیبانی سازمان حج و زیارت به مقایسه آماری حج در دو سال گذشته پرداخت و گفت: در حج سال و به ترتیب هزار و هزار و نفر زائر اعزام شدند که امسال حدود صد هزار نفر برای حج به عربستان مشرف می‌شوند. در سال، مهرماه

ص: ۵۰

گذرنامه زائران دریافت شد که این عملیات، در سال از مهرماه صورت گرفت؛ اما امسال گذرنامه زائران یک هفته زودتر دریافت گردید و بر این اساس، ثبت نام آن‌ها در کاروان‌ها دو هفته زودتر از سال گذشته آغاز شد. مدیر کل پشتیبانی سازمان حج و زیارت در پایان تأکید کرد: مدیران کاروان‌ها باید زائران را نسبت به بیمه، نحوه پزشکی حج و خدمات آن توجیه کنند تا پس از سفر اعتراضی در این باره وجود نداشته باشد.

حجت‌الاسلام قاضی عسکر، معاون آموزش و پژوهش بعثه مقام معظم رهبری نیز طی سخنانی اظهار داشت: از ظرفیت بزرگ حج متأسفانه بهره کافی نبرده‌ایم؛ اما به یمن تلاش‌های بسیاری که صورت گرفته است، هر سال وضعیت حج روبه رشد و بهبود نسبی است. وی با اشاره به تهیه و ارسال ابزار آموزشی برای استفاده زائران، گفت: اطلس عربستان نیز با توجه به تغییرات صورت گرفته در این کشور امسال اصلاح شده، در اختیار مدیران کاروان‌ها قرار می‌گیرد. وی ادامه داد: روز گذشته، در شورای راهبردی حج، برنامه آموزشی کاروان‌ها تصویب شد که پس از تأیید نماینده ولی فقیه در امور حج و زیارت به کاروان‌ها ابلاغ می‌شود تا در بخش آموزش سلیقه‌ای رفتار نکنند. معاون آموزش و پژوهش بعثه، با بیان این که هدف ما در حج با انتشار کتاب و محصولات فرهنگی، فروش آن‌ها نیست، بیان کرد: از این فرصت و علاقه‌زائر باید استفاده شود تا اطلاعات آن‌ها در مسایل مختلف ارتقا یابد؛ زیرا درست نیست که زائر به حج برود و در آن‌جا متوجه شود که اطلس یا کتابی تولید و منتشر شده است. به گفته وی: «در بخش حجاب، کارهای کارشناسی بسیار صورت گرفته و امسال در عمره به صورت دستورالعملی به دفاتر و کاروان‌ها ابلاغ شده است. باید در بحث حجاب، منطقی و عاطفی عمل کرد و مباحث صحیح را در این باره مطرح نمود تا بتوان در این فرصت کوتاه زائر را با رفتاری کاملاً مقبول به عربستان اعزام کرد.

قاضی عسکر گفت: در چند ماه اخیر مسئولان کشور تلاش کردند در مذاکره با مقامات عربستانی فشار بر زائران ایرانی را کمتر کنند؛ ولی با چند کار نادرست، تمام این تلاش‌ها باطل می‌شوند. وی تأکید کرد: در فعالیت‌های فرهنگی موازی کاری خطای بزرگی است. گاهی در برخی کتاب‌ها غلطهایی راه می‌یابد که دردسرساز است. او با

ص: ۵۱

بیان این که سطح بندی در دستور کار قرار دارد، افزود: در کاروان‌ها افرادی با تحصیلات متفاوت حضور دارند. بنابراین باید آموزش‌ها متناسب با سطح تحصیلات این افراد ارایه شوند.

در ادامه این همایش، یکی از کارشناسان بخش نظرسنجی سازمان حج و زیارت با مقایسه حج و گفت: هفتاد و نه درصد زائران از حج به طور کلی رضایت داشته و حدود یک درصد از زائران از این حج ناراضی بودند. در دو سال گذشته، بیش از درصد زائران را بانوان تشکیل داده‌اند و تعداد بانوان زائر هر سال بیشتر می‌شود. وی بیان کرد: زائران در سال‌های و در بخش اطلاع‌رسانی به ترتیب/ درصد و درصد رضایت داشته‌اند که درباره‌ی اعزام به عربستان این میزان رضایت در سال بیش از درصد و در سال، درصد بوده است.

ابوالحسن رضوی با بیان این که برنامه‌ریزی حج پیش از عملیات حج آغاز شده بود، افزود: قرارداد حدود درصد از ظرفیت مسکن حج هم‌زمان با حج تنظیم شد که کیفیت مسکن حجاج امسال نسبت به سال‌های گذشته بهتر است و صد درصد ساختمان‌های مدینه در منطقه مرکزی قرار دارند.

وی اظهار داشت: حدود درصد از ظرفیت کاروان‌های امسال در منطقه‌ی عزیزیه مکه اسکان می‌یابند و برای حج امسال قرارداد ساختمان منعقد شده است.

او تصریح کرد: با توجه به افزایش تعداد زائران در سه سال اخیر تا پنج هزار نفر، مسکن این ظرفیت اضافی نیز تأمین شده است و تعداد اعزام حج امسال از هزار نفر بیشتر می‌شود.

رضوی با بیان این که کاروان در مدینه قبل و کاروان در مدینه بعد هستند، گفت: امسال اعزام زائران از ایستگاه پرواز بصورت می‌گیرد.

مدیر کل برنامه‌ریزی و نظارت سازمان حج و زیارت اظهار داشت: تمام زائران باید به پزشک مراجعه کنند و تا زمانی که تأییدیه پزشک صادر نشده است، مدیر کاروان به‌صورت قبض مابه‌التفاوت مجاز نیست. همچنین مدیران کاروان‌ها تا تیرماه باید عوامل خود را معرفی کنند و اکنون نیز نام پزشکان و روحانی کاروان‌ها برای

ص: ۵۲

انتخاب در کاروان‌های حج در سایت اینترنت سازمان قرار دارد.

رضوی با اشاره به مسایل پروازی زائران در حج، بیان کرد: مدیریت اجرای عملیات پرواز زائران از سوی هما انجام می‌شود. سال گذشته، ایران‌ایر و سعودی‌ایرلاین اعزام زائران را برعهده داشتند، ولی هر دو ایرلاین به‌صورت موازی عمل می‌کنند. او در پایان با اشاره به سن بازنشستگی مدیران کاروان‌ها که اعتراض برخی را به‌دنبال داشت، اضافه کرد: عملیات حج سنگین است و کار هر فردی نیست. بنابراین در سن خاصی، توانایی کافی و مناسب برای انجام این عملیات وجود دارد. همچنین همواره انتخاب عوامل خوب یکی از دلایل موفقیت مدیر کاروان است.

### ۳. گردهمایی کارگزاران معاونت برنامه‌ریزی و نظارت

گردهمایی معاونت برنامه‌ریزی، نظارت و ارزشیابی حج ۸۶ با حضور معاون و مدیران نظارت و ارزشیابی بعثه مقام معظم رهبری و بازرسان حج ۸۶ برگزار شد.

در این گردهمایی حجج اسلام والمسلمین آقایان عرب، قاضی‌عسکر، شریف مهدوی و نواب، معاونان برنامه‌ریزی، نظارت و ارزشیابی، آموزش و پژوهش، بین الملل و امور روحانیون حوزه نمایندگی ولی فقیه در امور حج و زیارت، به ارائه گزارش عملکرد و برنامه‌های حج ۸۶ پرداخته و آقای امینان معاون حج و عمره سازمان حج و زیارت نیز گزارشی از برنامه‌های اجرایی سازمان در این خصوص ارائه کرد. سپس مسایل تخصصی حوزه نظارت و ارزشیابی توسط کارشناسان مورد بررسی قرار گرفت.

پس از گزارش مسئولان مربوطه، نماینده ولی فقیه در امور حج و زیارت گفت: گزارشات بازرسان حج، مبنای بسیاری از برنامه‌ریزی‌ها و تصمیمات مهم در سطوح مختلف تشکیلات است. از این رو باید نهایت دقت در تهیه و تنظیم گزارش‌ها به کار گرفته شود تا واقعیت‌ها صحیح، قابل استناد و بدون دخالت احساسات منعکس شود.

وی با تأکید بر پرهیز از سیلقه‌ای عمل کردن و تحمیل کردن سلاقی شخصی به مدیران کاروان‌ها، به بازرسان و مسئولان نظارت و ارزشیابی بعثه مقام معظم رهبری گفت: سعی شود تا با برنامه‌ریزی از فرصت‌های معنوی حج، حداکثر بهره‌برداری‌ها

ص: ۵۳

صورت گیرد.

آیت الله محمدی ری شهری وظایف محول شده به معاونت برنامه‌ریزی، نظارت و ارزشیابی را جزء سنگین‌ترین و حساس‌ترین مسئولیت‌ها دانست و تصریح کرد: تحولات کنونی و روند رو به رشد سازمان حج و زیارت و بعثه مقام معظم رهبری ارتباط مستقیمی با میزان کارایی و اثرگذاری این معاونت خواهد داشت.

وی همچنین با اشاره به حضور نیروهای کارشناس و زبده و همچنین ظرفیت‌های مناسب موجود در این معاونت اظهار امیدواری کرد حداکثر تلاش برای بهره‌مندی از امکانات و نیروها برای برآورده شدن انتظارات موجود از معاونت برنامه‌ریزی، نظارت و ارزشیابی صورت گیرد.

آیت الله ری شهری تصریح کرد: باید نقاط ضعف و قوت ساختار کنونی در حج سال جاری با دقت و حساسیت بالا شناخته و مرتفع گردد و حاصل کار همکاران این معاونت، برنامه قوی‌تر برای مدیریت در سطوح مختلف اجرایی و فرهنگی حج باشد. سرپرست حجاج جمهوری اسلامی ایران گفت: نهایت تلاش بعثه مقام رهبری اجرای آبرومندانه‌تر مراسم حج و عمره در کشور میزبان است. علاوه بر این که باید از حداکثر فرصت‌ها و امکانات برای بهره‌مندی بیشتر از ظرفیت‌های معنوی حج استفاده شود.

وی با تأکید بر این نکته که باید همه مأموریت‌ها در حوزه بعثه و سازمان حج در این معاونت پوشش داده شود، تصریح کرد: ارزیابی از عملکرد مدیران اجرایی باید با در نظر گرفتن مشکلات، شرایط کاری و امکانات موجود صورت گیرد.

آیت الله ری شهری بر هماهنگی با ستادهای مستقر در کشور عربستان تأکید کرد و گفت: در نحوه نظارت و ارزشیابی اصل بر هماهنگی و عدم بروز تنش در کارها است.

وی گفت: در کنار دفاع از حقوق زائر باید دفاع از حقوق کارگزاران نیز صورت گیرد، به‌صورتی که تأمین حقوق زائر تنشی بین وی و مدیر یا روحانی کاروان به وجود نیارد.



#### ۴. انتشار نرم‌افزار بانک اطلاعات حج و زیارت

نرم‌افزار بانک اطلاعاتی حج و زیارت به کوشش مدیریت حج و زیارت خراسان رضوی منتشر شد و در دومین نمایشگاه بزرگ حج خراسان رضوی مورد استقبال بازدیدکنندگان قرار گرفت.

به گزارش پایگاه اطلاع رسانی حج به نقل از ستاد اطلاع رسانی هفته حج خراسان رضوی، سیدمهدی مولوی‌پور معجری این طرح گفت: قریب چهار سال کار تحقیقاتی برای تهیه و تکمیل اطلاعات این بانک اطلاعاتی انجام شد که منجر به ارائه اولین کتاب و لوح فشرده آن در دومین نمایشگاه بزرگ حج خراسان رضوی به زائرین بیت الحرام و علاقه‌مندان شد.

این عضو هیأت مدیره شرکت مرکزی خدمات زیارتی خراسان افزود: این بانک اطلاعاتی شامل مطالبی راجع به حرم‌های ائمه معصومین، نقشه‌های اماکن زیارتی و اطلاعات مورد نیاز زائران مکه مکرمه و مدینه منوره است.

معجری طرح کتاب آفتاب تأکید کرد: این کتاب، اطلاعات مفیدی در زمینه حج و زیارت دارد و حاوی احادیث، آیات قرآن و ادعیه مرتبط با سفر معنوی حج است و همچنین لیست شرکت‌های زیارتی و مدیران کاروان‌های حج تمتع نیز برای آشنایی زائران با شرکت‌های خدمات‌دهنده به همراه اطلاعات هتل‌ها و اماکن خدماتی شهرهای مکه و مدینه در آن آمده است.

مولوی‌پور اضافه کرد: لوح فشرده منتشر شده توسط این مدیریت نیز علاوه بر اطلاعات موجود در کتاب، شامل کتابخانه بزرگ حج و فیلم‌های مستندی از زیارت حجاج می‌باشد.

وی همچنین گفت: کتاب آفتاب توسط انتشارات پیمان نو در تیراژ پنج هزار جلد چاپ اول خود را در آبان ماه جاری پشت سر گذاشت که بزودی برای استفاده علاقمندان و حجاج روی سایت مدیریت حج و زیارت خراسان رضوی ارائه می‌شود.

شایان ذکر است این کتاب و لوح فشرده، در بزرگ‌ترین نمایشگاه هفته حج

ص: ۵۵

کشور در مشهد با تخفیف ویژه به بازدیدکنندگان عرضه شد.

### ۵. راه‌اندازی دفتر توسعه حج و زیارت

خاکسار قهرودی از راه‌اندازی دفتر توسعه حج و زیارت به منظور ایجاد نگاه حمایتی به سازمان‌های دولتی در زمینه سفرهای زیارتی به‌ویژه حج و مشارکت در برنامه‌های جامع کشور خبر داد.

رئیس سازمان حج و زیارت در دیدار مسئولان حج با مقام معظم رهبری که با حضور روحانیون کاروان‌ها، مسئولان مرکز پزشکی حج و جمعی کارگزاران انجام شد، به تشریح فعالیت‌های این سازمان در ایام حج تمتع سال ۸۶ پرداخت.

به گفته وی: در طول یک‌سال گذشته و پس از اتمام حج سال ۸۵ تمام فعالیت‌ها و برنامه‌ریزی‌های سازمان حج بر مبنای فرموده‌های مقام معظم رهبری پایه‌ریزی شده و اجرا می‌شود.

قهرودی، اعلام برائت از مشرکان در ایام حج تمتع را از جمله برنامه‌های سازمان حج و زیارت عنوان و تصریح کرد: اگرچه زمزمه‌ها از تعلیق برنامه‌ریزی‌های عمره‌ی مفرده در سال جاری خبر می‌دهد اما یقیناً از این طریق می‌توان به اهداف والای حج که همان ایجاد اتحاد و انسجام میان مسلمانان است بیش از گذشته دست پیدا کرد.

رئیس سازمان حج و زیارت، ابراز رضایت حجاج از برنامه‌های سازمان حج و زیارت در مراسم سال گذشته را عاملی برای تشویق خدمت‌گزاران حج دانست و گفت: این امر تنها در سایه‌ی روحیه‌ی هماهنگی بین مسئولان محقق می‌شود.

خاکسار قهرودی در ادامه برنامه‌های این سازمان را از حیث سازمان‌دهی و تشکیلات به سرفصل‌های مختلف تقسیم‌بندی و اظهار کرد: فراهم کردن نیروهای متخصص و جوان به‌منظور جلوگیری از بروز تخلف در انجام برنامه‌ها، بهره‌مندی از نظرات صاحب‌نظران در برنامه‌های مدیریتی، تبیین حدود وظایف و اختیارات روحانیون و کارگزاران حج، رسیدگی به شکایات به‌منظور خدمات‌رسانی بهتر و تنظیم مفاهیم مورد نیاز روحانیون را از برنامه‌های این سازمان در ایام حج برشمرد.

ص: ۵۶

وی، افزودن بخش جدیدی در سازمان حج و زیارت با عنوان «دفتر توسعه حج و زیارت» با هدف ایجاد نگاه حمایتی به سازمان‌های دولتی در زمینه سفرهای زیارتی به‌ویژه حج و مشارکت در برنامه‌های فرهنگی جامع کشور را از دیگر برنامه‌های این حوزه دینی و فرهنگی کشور عنوان کرد. قهرودی با اشاره به فعالیت‌های پیگیر سازمان حج برای اسکان حجاج گفت: اسکان حجاج ایرانی در نزدیکی حرمین از فعالیت‌هایی است که با همکاری مدیران کاروان‌ها و بهره‌گیری از سلیق آن‌ها محقق شده است. وی در پایان از حضور زود هنگام حجاج در کلاس‌های آموزشی حج تمتع ۸۶ خبر داد و افزود: این امر به‌منظور آرایه‌ی اطلاعات و آموزه‌های مورد نیاز حجاج در ایام حج یک‌ماه زودتر انجام شد.

### ۶. تسهیلات فروشگاه شاهد برای خرید سوغاتی زائران حج تمتع

مسئولان فروشگاه شاهد اعلام کردند: ضمن افزایش کیفی و کمی کالاهای مورد نیاز حجاج و زائران در فروشگاه‌های مستقر در فرودگاه‌های تهران، مشهد، اصفهان، شیراز، ساری، گرگان، اردبیل، تبریز، ارومیه و مرزهای زمینی آستارا، جلفا، بازرگان، سرو، بيله‌سوار، اینچه‌برون و انزلی، نسبت به ایجاد فروشگاه‌های موقت در فرودگاه‌های یزد، کرمان و اهواز نیز اقدام کرده‌اند تا زائران بتوانند با خیالی آسوده در طول سفر زیارتی صرفاً وقت پر ارزش خود را به زیارت و بهره‌گیری از معنویت آن بگذرانند. حجاج محترم تا یک ماه بعد از سفر حج خود فرصت دارند تا با مراجعه به یکی از فروشگاه‌های نوزده‌گانه سوغات و کالاهای مورد نیاز خود را با قیمت‌های مناسب انتخاب و خریداری کنند.

### ۷. هماهنگی اجرایی با مسئولان کشور عربستان

سفیر جمهوری اسلامی ایران در ریاض نیز روز چهارشنبه (۲۳/۸/۸۶) در نشست شورای هماهنگی بعثه رهبری در مدینه گفت: مقامات سیاسی عربستان سعودی با ابراز رضایت از نظم زائران ایرانی برای هرگونه همکاری جهت برگزاری با شکوه

ص: ۵۷

مراسم حج و ارائه خدمات به زائران ایرانی قول مساعد داده‌اند.

همزمان یک مقام عربستان سعودی، زائران ایرانی را با انضباطترین زائران حج در اماکن مقدس مکه مکرمه توصیف کرد. روزنامه الوطن چاپ عربستان سعودی نیز نوشت: «حجاج ایرانی در مشاعر مقدس و در رمی جمرات و نیز هنگام ترک عربستان منضبطترین زائران حج هستند. ایران از کشورهای است که حجاج آن هیچ گونه تخلف یا تأخیری در ترک خاک عربستان ندارند. هماهنگی‌های میان دو طرف ایرانی و سعودی را عامل سرعت یافتن امور انتقال، اسکان و جابجایی حجاج بیت الله الحرام دانست.»

## ۸. نرم افزار آموزشی حج

نرم افزار «حج، سفر آسمانی» برای آموزش حج عمره و تمتع از سوی مؤسسه نیکان کوثر عرضه شد. این نرم افزار شامل آموزش حج عمره و تمتع، نماز، وضو، تیمم و غسل، آداب زیارت، مناجات، آوا و نما، کتابخانه، ترتیل کامل آیه به آیه قرآن کریم با صدای استاد منشاوی است.

۱۲۰ دقیقه فیلم آموزش حج و راهنمای اماکن مذهبی مکه و مدینه، ۱۰۰۰ تصویر زیبا از مکه، مدینه، مراسم حج و شهرهای عربستان در قالب آلبومی با جلوه‌های ویژه فوق العاده از دیگر امکانات موجود در نرم افزار «حج سفر آسمانی» است. همچنین ۸۰ ساعت صوت قرآن، دعا، تواشیح، اذان، مداحی و موسیقی متن، ترتیل کامل قرآن با صدای استاد منشاوی همراه با متن و ترجمه فارسی نیز در نرم افزار «حج سفر آسمانی» در دسترس کاربران قرار گرفته است.

از دیگر محتویات نرم افزار «حج سفر آسمانی» می‌توان به مجموعه گرانهای کتب حج شامل ۲۰۰۰۰ صفحه متن، شعر و ادبیات حج، قرآن کریم، اماکن اسلامی مکه و مدینه، ادعیه و آداب حج، احکام و ... با امکان جستجو و تحقیق اشاره کرد.

در این نرم افزار ۳ نقشه مکانیابی مکه، مدینه و عربستان با امکان بزرگ‌نمایی، آموزش مناسک حج تمتع، آموزش مناسک عمره مفرده، و آشنایی با ویژگی‌های کشورهای عربستان مانند تاریخ، جغرافیای سیاسی، آب و هوا، آل سعود، فرهنگ، بهداشت

ص: ۵۸

و آموزش، شیعه در عربستان و آمادگی برای سفر حج، راهنمای زائران در حج و اطلاعات مفید دیگر وجود دارد.

### ۹. نسخه الکترونیکی «فرهنگ‌نامه اسرار و معارف حج»

نسخه الکترونیکی کتاب «فرهنگ‌نامه اسرار و معارف حج» در پایگاه اطلاع‌رسانی حج منتشر شد. این کتاب در هفت فصل با عناوین فلسفه و اسرار زیارت، فلسفه و اسرار اعمال مشاعر مقدس، فلسفه و اسرار میقات و احرام، فلسفه و اسرار مسجدالحرام و اعمال آن، فلسفه و اسرار کلی حج و اسرار مقدماتی و ویژگی‌های حج قابل دسترسی است.

### ۱۰. انتشار ویژه‌نامه پزشکان حج

از سوی جمعیت هلال احمر استان فارس و نیز نهاد نمایندگی ولی فقیه در این جمعیت ویژه‌نامه‌ای به مناسبت موسم حج با عنوان "پزشکان حج" منتشر شد. در این ویژه‌نامه تخصصی، مطالبی پیرامون اخلاق پزشکی، مسایل فقهی مرتبط با پزشکی حج، معرفی مراکز پاسخ‌گویی دینی، گزارش نماینده پزشکی حج و در حریم حرم درج شده است.

### ۱۱. تدوین منشور انسجام اسلامی در مراسم حج ۸۶

مدیر واحد اهل سنت بعثه رهبر معظم انقلاب گفت: در تمام همایش‌هایی که برگزار می‌شود بحث انسجام اسلامی به عنوان محور در نظر گرفته خواهد شد و در پایان موسم حج نیز منشور «وحدت و انسجام اسلامی» ارائه می‌شود. همچنین مدیریت اهل سنت بعثه مقام معظم رهبری در راستای سامان دادن و جهت دهی به حرکت کاروان‌های اهل سنت بر اساس فقه مذاهب آنان فعالیت و تلاش می‌کند تا بتواند حتی المقدور روحانیون و مدیرانی متناسب با وضعیت مذهبی هر یک از زائران مناطق مختلف را گزینش و برای اعمال حج و عمره در اختیار زائران قرار دهد.

ص: ۵۹

امسال همانند سال‌های گذشته جمعی نزدیک به ۵۰ نفر از روحانیون، معین‌ها و معینه‌های اهل سنت برای حضور در کاروان‌های اهل سنت پیش‌بینی شده است.

اهتمامی که مجموعه نظام جمهوری اسلامی برای خدمات‌رسانی به اهل سنت در سراسر کشور دارد این است که هیچ‌گونه فاصله، تفاوت مذهبی یا قومی برای کاروان شیعه و اهل سنت وجود ندارد و انتخاب ساختمان‌ها و کاروان‌ها تماماً به گونه‌ای عادلانه صورت گرفته است.

## ۱۲. برنامه های فرهنگی- آموزشی بعثه مقام معظم رهبری در آستانه حج

### اشاره

حجت الاسلام و المسلمین سید علی قاضی‌عسکر در یک نشست مطبوعاتی با حضور خبرنگاران گفت: طرحی در دست اجراست که از فرصت انتظار زائران برای تشریف استفاده شود و در کنار آن، نظام جامع آموزش و پژوهش در حال تهیه است که در آن به موضوع انتظار طولانی زائران برای تشریف توجه شده است. امسال برای نخستین بار برنامه‌های فرهنگی کاروان‌ها به صورت کامل و یکجا برای اجرا به کاروان‌ها ابلاغ شده است.

معاون بعثه مقام معظم رهبری با اعلام این خبر افزود: در بسته‌های آموزشی و کمک آموزشی که به صورت رایگان در اختیار کاروان‌ها قرار گرفته، برنامه‌های آموزشی حج ابلاغ گردیده و زائران پس از مدت زمان مشخصی دوره‌ها و آموزش‌های مورد نیاز برای انجام مناسک را طی خواهند کرد. این بسته‌ها، حاوی ۳۱ برگ اطلس مکه و مدینه، لوح فشرده تصاویر مختلف از مکان‌های مقدس در سرزمین وحی، کتاب‌های آموزشی حج تمتع، نقشه‌های مسجد الحرام، مسجد النبی و قبرستان بقیع، ماکتی شامل کعبه، حجر اسماعیل و سایر نمادهای مناسک حج تمتع می‌باشد.

تا کنون بالغ بر ۲۰ هزار صفحه در قالب نشریات میقات حج منتشر کرده‌ایم که برای زائران بسیار مفید بوده است.

همچنین ۶۰۰ اثر فرهنگی- آموزشی حول محور حج به صورت کتاب، جزوه،

ص: ۶۰

بروشور، لوح فشرده، نوارهای ویدیویی و کاست تهیه و توزیع شده است. همچنین انتشارات مشعر تا کنون حدود ۸۰ جلد کتاب را با تسهیلات ویژه در اختیار زائران قرار داده تا خود کتابهای مورد علاقه خویش را انتخاب کنند و لوح فشرده ای شامل ۹۵ جلد کتاب با هدف پاسخگویی به شبهات تهیه شده است. اطلس حج نیز در حجم کوچک و نقشه‌هایی از مکه و مدینه تهیه و در میان زائران توزیع شده‌اند که این مجموعه نیازهای اولیه زائران و حتی محققان کشور را درباره موضوع‌هایی مانند حج، عمره عتبات عراق و سوریه برآورده می‌کنند.

همزمان طرحی در دست اجراست که از فرصت ۱۳ ساله انتظار زائران برای تشریف، استفاده شود و قرار بر این است که اطلاع‌رسانی از بعد ثبت نام آغاز شود. در کنار آن، نظام جامع آموزش و پژوهش در حال تهیه است که به موضوع انتظار طولانی زائران برای تشریف توجه شده است. زائران در این مدت، تحت تعلیم قرار می‌گیرند. از جمله این آموزش‌ها، آموزش زبان عربی است تا زائران بتوانند در مکه و مدینه با مردم دیگر کشورهای اسلامی راحت‌تر ارتباط برقرار کنند.

نظام آموزش مجازی زائران نیز از سال آینده راه‌اندازی می‌شود. طرح این نظام آموزشی تصویب گردیده و امکانات و بودجه لازم برای آن در نظر گرفته شده است و با توجه با پراکندگی زائران در کشور و حتی خارج از کشور، از سال آینده آموزش‌های مجازی آغاز می‌شود.

نظام آموزش متمرکز زائران با حضور ۲۶ هزار نفر از زائران برگزار شد. بیش از ۹۵ درصد زائران نسبت به این نوع نشست‌ها، اظهار رضایت داشته‌اند که این آمار نشان می‌دهد گرایش مردم به برنامه‌های متنوع دینی که همراه با استفاده از ابزار روز باشد، بیشتر است.

صدا و سیما هم سرمایه‌گذاری خوبی در موضوع حج و زیارت کرده است. در گذشته بسیاری از هنرمندان به این حوزه وارد نمی‌شدند، اما اکنون بیشتر کارگردانان معروف تمایل دارند که فیلمی درباره حج بسازند و حتی تعدادی از این افراد به حج

ص: ۶۱

مشرف می‌شوند تا فیلمی در این باره تهیه کنند

### ۱۲-۱. پروژه شهر آفتاب

به منظور تمرکز در تمامی محیطهای آموزشی زائران اعم از حج تمتع، عمره، عتبات و سوریه، مرکز مناسب و جامعی برای آموزش زائران در دست اقدام است. ایجاد دانشکده حج، موزه حج، نمایشگاه حج، نمایشگاه کتاب حج، دوره‌های آموزشی مناسک حج و تمامی اموری که به نحوی با آموزش‌های حج زائران مربوط است، از دیگر برنامه‌های تدارک دیده شده برای زائران در این شهرک است.

### ۱۲-۲. مقابله فرهنگی

برای پیشگیری از شبهاتی که وهابیان برای زائران ایجاد می‌کنند، مدت‌هاست که به دولت عربستان پیشنهاد کرده‌ایم میان علمای شیعه و مفتیان عربستان نشست‌های علمی برگزار گردد تا این قبیل مسایل در محافل علمی رفع و رجوع شود؛ اما متأسفانه تاکنون پاسخی دریافت نکرده‌ایم.

قاضی عسکر درباره جلوگیری از ورود کتب شیعه به عربستان، ضمن تقیح آن گفت: ما در ایران هیچ‌گاه منعی برای ورود کتب اهل تسنن نداشته‌ایم. اما آن‌ها از ورود حتی یک جلد کتاب شیعه به عربستان واهمه دارند. ما برای تنویر افکار عمومی، تمامی مطالبی را که وهابیون به غلط و عمد ترویج می‌کنند، در قالب کتاب و جزوه پاسخ داده‌ایم.

### ۱۲-۳. همراه بردن کتب ادعیه

با این که ما مجوز کتبی از وزارت حج سعودی برای ورود کتب ادعیه و مناسک داریم، متأسفانه گاهی ممانعت می‌کنند که موضوع در دست پیگیری است و امیدواریم دولت سعودی این مشکل را بزودی رفع کند. معاون آموزش و پژوهشی بعثه مقام معظم رهبری با اشاره به این نکته که در سال



ص: ۶۲

انسجام اسلامی قرار داریم، تأکید کرد که نمی‌بایست به گونه‌ای رفتار کنیم که خواسته یا ناخواسته گرفتار تفرقه شویم.

#### ۱۲-۴. ماجرای ارز و سوغات

در حج، سوغات یکی از موضوع‌های مهم است که با دستور، مشکل آن را نمی‌توان رفع کرد. بنا بر نظرسنجی‌های ما، دلیل عمده رویکرد مردم به خرید سوغات، توقع‌های اطرافیان است. گاهی هم به مستحب بودن و تبرک سوغات نیز اشاره می‌شود. در حالی که در عربستان بیشتر محصولات از کشورهایی مانند چین و هند و ترکیه است. در چند سال اخیر، شرکت‌های داخلی کالاهایی را برای سوغات با قیمت مناسب عرضه می‌کنند که مؤثر است. هر سال میلیون‌ها دلار از کشور خارج می‌شود که بسیار زیانبار است و باید مسئولان اجرایی و فرهنگی هر چه زودتر اقدامات مؤثرتری را به کار بندند.

آمار دقیقی نمی‌توان ارائه کرد؛ اما طبق نظرسنجی‌ها، هر زائر ایرانی بین ۷۰۰ تا یک‌هزار دلار برای خرید در عربستان هزینه می‌کند و براساس برنامه‌های کارشناسی می‌توان حجم خرید را کاهش و زائران را به استفاده از تولیدات داخلی ایران جهت داد و در نشست‌های مرتبطی که با سازمان‌های مختلف در کشور برگزار شده‌اند، امیدواریم از محصولات داخلی بیشتر استفاده شود.

#### ۱۲-۵. مسئولیت‌ها و پیشرفت‌ها

مسئولان عربستان هر سال نظم کاروان‌های ایرانی را تمجید می‌کنند، اما به هر حال همیشه مشکلاتی هست که بخشی از آن‌ها از طرف ما نیست. براساس نظرسنجی‌ها، تاکنون رشد بسیاری داشته‌ایم که قابل مقایسه با ۱۰ یا ۱۵ سال گذشته نیست و از نظر بهداشتی نیز پیشرفت کرده‌ایم.

ضمن حفظ شعار امسال، اتحاد ملی و انسجام اسلامی، سعی می‌شود، با توجه به وضعیت منطقه که ایران در این منطقه از ثبات بیشتر و وجهه‌بین‌المللی برخوردار است، این عزت در بعد معنوی و اجرایی نیز حفظ شود.

ص: ۶۳

رغبت ایرانی‌های خارج کشور به حج در این سال‌ها بیشتر شده است و افرادی که به این سفر مشرف می‌شوند، مسئولیت‌های مهم و تحصیلات عالی دارند و در دو سال گذشته به‌دستور نماینده محترم ولی فقیه در امور حج و زیارت سعی شده، مشکلات سفر آن‌ها بررسی شود و حتی امسال ظرفیت کاروان‌های آن‌ها افزایش یافته است و کتاب‌هایی به آن‌ها هدیه و همایشی برای آن‌ها برگزار می‌شود تا افراد بیشتری جذب شوند و در داخل کشور نیز خدمت کنند.

## ۱۲-۶. رویکردهای تبلیغی حج ۸۶

با تأسی از فرمایشات مقام معظم رهبری، رویکرد تبلیغی حج امسال به سمت توجه بیشتر زائران به قرائت و ختم قرآن کریم و تأمل و تدبیر در آن است. بنا بر روایات، زائری که قرآن را در موسم حج ختم کند، از دنیا نخواهد رفت مگر این که پیامبر را ببیند و گناهایش بخشیده شود.

رویکرد دوم، توجه بیشتر به انسجام اسلامی میان مردم و کشورهای اسلامی است. در حج، ظرفیت بسیار بالایی برای تقریب مذاهب وجود دارد. می‌کشیم اولاً زائران در دام تندروی‌های غیر منطقی نیفتند، ثانیاً هوشیاری خود را برای وحدت بیشتر با سایر مسلمانان ادامه دهند.

بهره‌وری بیشتر از اوقات زائران، سومین رویکرد مسایل فرهنگی زائران است. به همین منظور، با ایجاد شوراهای فرهنگی، کاروان‌ها را موظف کرده‌ایم که امور فرهنگی زائران را از طریق استفاده بهینه از فرصت‌ها، برگزاری برنامه‌ها و مسابقات فرهنگی و تقسیم کار گروه‌های تخصصی داخل کاروان‌ها نظیر کار گروه‌های ارشاد کاروان‌ها که وظیفه برخورد با تخلفات رفتاری احتمالی دارند، ساماندهی کنند.

یکی از امتیازات حج امسال را باز بودن درهای مسجد النبی به‌صورت شبانه‌روزی است. البته تقسیم‌بندی زائران زن برای حضور در روضه هنوز وجود دارد که به نظر می‌رسد اساساً کار صحیحی نیست و امیدواریم دولت سعودی تمهیداتی بیندیشد که همه زائران زن بتوانند از زیارت مرقد رسول اعظم (ص) بهره‌مند شوند.

## ۱۳. برنامه شورا‌های فرهنگی کاروان‌های حج ۱۳۸۶

## اشاره

شورا‌های فرهنگی کاروان‌های حج، یکی از طرح‌های اساسی و مؤثر فرهنگی در سال‌های اخیر است که با هدف استفاده بهینه از ظرفیت‌های فرهنگی حج و نیز هدایت و سازماندهی انگیزه‌های خیرخواهانه و خداجویانه زائران به سمت فعالیت‌های فرهنگی، تأسیس و راه‌اندازی شده است. مهم‌ترین ویژگی‌های این طرح در چهار محور خلاصه می‌شود:

۱. تکاپوی خالصانه و بی‌ادعا: در ادبیات دینی ما، تنها راه تضمین اثربخشی و جاودانگی کارها، پیوند زدن آن‌ها با نام و یاد خداوند متعال است. (۱) از همین رو مؤکداً توصیه شده است که برای ماندگاری، پویایی و بالندگی کارها و تبدیل شدن آن‌ها به صدقه جاریه و شجره طیبه، از همان آغاز، امور رنگ‌خدایی گیرد. «(۲) بی‌شک اساسی‌ترین ویژگی شورا‌های فرهنگی، تلاش‌های خالصانه و بی‌ادعای زائران و فعالیت‌های خالصانه آنان است.

۲. مشارکت همگانی: طرح شورا‌های فرهنگی به‌خوبی از عهده تشریک و مشارکت مردم در کارهای مربوط به خودشان برآمده است.

۳- توسعه و گسترش حوزه عمل: نتیجه طبیعی جلب مشارکت عمومی، توسعه چشمگیر میدان عمل شورا‌های فرهنگی بوده است. طرح شورا‌های فرهنگی توانسته است برنامه‌ها و فعالیت‌های فرهنگی را با اتخاذ تدابیری ساده و روان از حصار تنگ ستاد درآورده و به همه کاروان‌ها گسترش دهد.

۴. کاهش هزینه‌ها: یکی از آسیب‌های جدی فعالیت‌های فرهنگی در کشور، پرهزینه‌بودن آن‌ها است. راه‌اندازی تشکیلات گسترده و حجیم و بودجه‌های هنگفت، هزینه فعالیت‌های فرهنگی را به شکل چشم‌گیری افزایش داده و آفت این گونه برنامه‌ها

۱- كُلُّ مَنْ عَلَيْهَا فَانٍ وَيَبْقَى وَجْهَ رَبِّكَ ذُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ رحمان ۲۶ و ۲۷

۲- كل أمر لم يبدأ ...

كَلِمَةً طَيِّبَةً كَشَجَرَةٍ طَيِّبَةٍ ... تُؤْتِي أُكْلَهَا كُلَّ حِينٍ يَا ذَنْ رَبِّهَا. ابراهيم، ۲۴ و ۲۵

ص: ۶۵

شده است. در حالی که شناخت امکانات و ظرفیت‌های موجود فرهنگی کشور و استفاده بهینه از آنها به شدت هزینه‌های فرهنگی را کاهش می‌دهد. یکی از نمونه‌های موفق در این زمینه، طرح شوراهای فرهنگی است که به رغم گستره حوزه عمل و حجم وسیع نیروهای انسانی، نه تنها هزینه‌ای را بر ستاد تحمیل نمی‌کند، بلکه در بسیاری موارد حمایت‌های مردمی از فعالیت‌های فرهنگی بعثه را به دنبال دارد.

### ضرورت بازنگری مستمر

شوراهای فرهنگی کاروان‌های حج و زیارت مانند همه حرکت‌های فرهنگی و انسانی، باید مسیر رشد و پویایی را به تدریج پیمایند و برای رسیدن به نقطه مطلوب گام‌های بسیاری را پیش‌رو دارند. به همین دلیل بازنگری مستمر ضعف‌ها و آسیب‌ها و اتخاذ تدابیر اصلاحی ضرورتی اجتناب‌ناپذیر محسوب می‌شود و زمینه را برای بالندگی و پویایی این شجره طیبه فراهم می‌آورد. به نظر می‌رسد طرح شوراهای فرهنگی در ابعاد زیر با مشکلات و محدودیت‌هایی مواجه است:

- شناسایی و جذب نیروهای کارآمد در صنف و ستاد.
- هدایت و مدیریت فراگیر، برنامه‌ریزی شده و هدفمند نیروها.
- نظارت و ارزیابی مؤثر و همه‌سونگر شوراهای و تقدیر و تشویق برترین‌ها.
- استمرار و ماندگاری کارکردها و دستاوردها.

### رویکردهای محوری

بر اساس آنچه گفته شد و به منظور رفع و ترمیم آسیب‌ها و کاستی‌های موجود، محورهای اساسی در رویکرد بعثه مقام معظم رهبری به شوراهای فرهنگی در حج تمتع ۱۳۸۶ بدین شرح است:

۱. تحکیم زیرساخت‌ها: یکی از متغیرهای اساسی و تعیین‌کننده در موفقیت طرح‌ها و برنامه‌ها، علت فاعلی (نیروهای انسانی) آنها است. اگر از روز اول، در انتخاب

ص: ۶۶

و جذب نیروهای قابل، دقت عمل و حساسیت‌ها و احتیاط‌های لازم اعمال نشود، با وجود طرح‌های کامل و خوب و هزینه‌های هنگفت کارها به سرانجام دلخواه نمی‌رسد. همین امر، ریشه اصلی بسیاری از آسیب‌های فرهنگی موجود در کشور است. بی‌جهت نیست که خداوند متعال «واگذاری مسؤلیت‌ها به اهل آن» را از ویژگی‌ها و متغیرهای اساسی و تعیین‌کننده مدیریت الهی در عالم برشمرده «(۱)» و آن را به مؤمنان سفارش کرده است. «(۲)»

بر این اساس در برنامه عمل شوراهای فرهنگی در حج ۱۳۸۶، به مقوله شناسایی و جذب نیروهای کارآمد و تأثیرگذار در دو حوزه «مدیریت» و اعضای شوراهای فرهنگی تأکید و توجه اساسی مبذول شده است.

۲. مشارکت حقیقی و برنامه‌ریزی شده شوراها: در جمع زائرانی که به عضویت شوراهای فرهنگی درمی‌آیند، نیروهای بسیار مجرب و کارآمدی در عرصه‌های مختلف به چشم می‌خورد که باید از تجربه و دانش آن‌ها در شکوفایی و توسعه فعالیت‌های فرهنگی استفاده کرد. از سوی دیگر وقتی اعضای شورای فرهنگی طرح‌ها و برنامه‌های فرهنگی را از خود بدانند، برای انجام و اجرای آن از انگیزه و اهتمام بیشتری برخوردارند. به همین منظور و در جهت مشارکت واقعی و مؤثر شوراها در طراحی و فعالیت‌های فرهنگی، برنامه عمل شوراهای فرهنگی امسال به گونه‌ای برنامه‌ریزی شده است که شوراهای فرهنگی، حضور تأثیرگذار خود را در عرصه طراحی و پیشنهاد برنامه‌های فرهنگی احساس کنند.

۳. هدایت و مدیریت نامحسوس: مشارکت فعال و مؤثر شوراهای فرهنگی در طراحی برنامه‌های فرهنگی کاروان منافاتی با اصل اجتناب‌ناپذیر «هدایت و مدیریت ستادی» ندارد. در عرصه مدیریت فعالیت‌های فرهنگی، نباید دچار افراط (تمرکزگرایی) یا تفریط (تفویض امور و رفع مسؤلیت از خود) شد. به همان اندازه که تمرکزگرایی

۱- اللَّهُ أَعْلَمُ حَيْثُ يَجْعَلُ رِسَالَتَهُ؛ لَا يَنَالُ عَهْدِي الظَّالِمِينَ

۲- . إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَىٰ أَهْلِهَا

ص: ۶۷

مفرد، انگیزه‌های کار و خلاقیت را در زیرمجموعه از بین می‌برد، تفریط مدیریتی، ناهماهنگی، تنش و حرکت‌های پیش‌بینی نشده و غیرقابل کنترل را به دنبال دارد. به همین منظور در رویکرد جدید، در کنار «اصل مشارکت فعال شوراهای فرهنگی» به مقوله «برنامه‌ریزی، هدایت و مدیریت نامحسوس شوراها و برنامه‌های فرهنگی» اهتمام بیشتری شده و مسئولیت تبیین و تعیین سیاست‌های فرهنگی فرابخشی و کلان و نظارت مستمر و دقیق بر حسن اجرای آن به بعثه مقام معظم رهبری واگذار شده است.

۴. نظارت و تشویق: با توجه به نقش انکارناپذیر نظارت و تشویق در ایجاد انگیزه و توان مثبت نیروها، برنامه عمل شوراهای فرهنگی در سال جاری به گونه‌ای طراحی و پیشنهاد شده که سرانجام آن به انتخاب و معرفی و تقدیر از برترین‌ها ختم شود.

۵. ماندگاری دستاوردها: در بسیاری از فعالیت‌های فرهنگی، سیره مدیریتی ما، شبیه کشاورزی است که نهالی را کاشته و رنج نگهداری آن را به جان خود خریده‌است، اما هنگام ثمردهی آن را به حال خود رها می‌کند. دریغ است که شیشه عمر این نهال مبارک (شوراهای فرهنگی کاروان) در پایان موسم شکسته شود و درست در هنگامی که فصل زندگی و ثمردهی آن‌ها فرارسیده، فصل خزان را رقم زنیم. کمک به استمرار تشکیل شوراهای فرهنگی و فعالیت آن‌ها پس از موسم از محورهای اساسی برنامه عمل شوراها در حج ۱۴۰۶ است.

ص: ۶۸

## ویژگی‌های حج ۱۳۸۶

## اشاره

- حج سال ۱۳۸۶، بیست‌وهشتمین حج جمهوری اسلامی ایران، ویژگی‌های فراوانی داشت. غیر از بسیاری از مشترکات حج سال جاری با سال‌های پیش، برخی از برجستگی‌ها و امتیازات منحصر به فرد این نوبت از حج زائران ایرانی، عبارت بودند از:
۱. شعار و محوریت «انسجام اسلامی» در همه برنامه‌ها، نشست‌ها، سخنرانی‌ها، همایش‌ها، دیدارها و موضوع گفت‌وگوها؛
  ۲. سفر ریاست محترم جمهوری، جناب آقای دکتر احمدی نژاد و همراهی ایشان با زائران ایرانی در مناسک و وقوف‌ها؛
  ۳. کاهش چشم‌گیر سخت‌گیری‌های مقامات سعودی، در قیاس با سال‌های گذشته؛
  ۴. روان‌تر و کم‌مشکل‌تر بودن برنامه‌های اصلی و جنبی حج؛
  ۵. افزایش فعالیت‌های فرهنگی و گسترش برنامه‌های بومی کاروان‌ها در زمینه فعالیت‌های آموزشی و فرهنگی؛
- درباره هریک از ویژگی‌های نامبرده، به اختصار توضیح می‌دهیم:

## یک. شعار و محوریت انسجام اسلامی

به ابتکار و توصیه مقام معظم رهبری، سال ۱۳۸۶، سال «وحدت ملی و انسجام اسلامی» نامیده شد و به همین مناسبت در طول سال، برنامه‌های بسیار و مؤثری به این

ص: ۶۹

موضوع مهم و حیاتی اختصاص یافت.

بدیهی است که فریضه و موسم حج، بیشترین مناسبت را با این راهبرد جهانی و شعار بی‌المللی اسلامی دارد. از این رو تمام امکانات و برنامه‌های حج امسال، در خدمت تحقق این آرزوی دیرین مسلمانان بسیج شد و هیچ فعالیتی بیرون از این سیاست مبارک و کارآمد تدارک نگردید. آیت‌الله محمد محمدی ری‌شهری در همه دیدارها و گفت‌وگوها با مسئولان و زائران کشورهای اسلامی، سخن از انسجام و وحدت ملل اسلامی گفتند و اهمیت و ضرورت این راهبرد نجات‌بخش را پیوسته گوشزد می‌کردند. همه همایش‌ها و برنامه‌های جنبی حج ۸۶ گرد همین محور سازمان‌دهی شدند و تمام سخنرانی‌ها و گفت‌وگوها، درباره ضرورت و راهکارهای اتحاد جهانی مسلمانان در برابر دشمنان و مشکلات آنان بود. در عنوان همه همایش‌ها و نشست‌های علمی قید «انسجام اسلامی» می‌درخشید و همه‌جا سخن از آسیب تفرقه و پراکندگی بود. نام برخی برنامه‌ها و همایش‌ها به این قرار بود:

- تقریب مذاهب و انسجام اسلامی؛
- زن و نقش او در انسجام اسلامی؛
- حج، نماد وحدت و انسجام اسلامی؛
- میثاق برادری میان کاروان‌های شیعه و اهل سنت؛
- همایش قدس و انسجام اسلامی

...

بدین رو می‌توان حج ۸۶ را فریادگر وحدت و یک‌دلی همه مسلمانان جهان نامید و امید بست که این تلاش مقدس و مؤثر، هر چه زودتر به بار نشیند و همه کشورهای اسلامی را برخوردار از میوه آزادی و استقلال کند.

## دو. حضور رییس جمهور در میان زائران

### اشاره

امسال برای اولین بار رییس جمهور ایران در حج تمتع شرکت داشت. هیچ‌یک از رؤسای سابق جمهور ایران اسلامی، در دوران ریاست جمهوری‌شان به حج تمتع نرفته



ص: ۷۰

بودند و آقای دکتر احمدی نژاد اولین رییس جمهور اسلامی ایران است که در زمان ریاستش این آیین ابراهیمی را به جا می آورد. در یک سال گذشته دکتر احمدی نژاد، دو بار به عربستان سفر کرده است. سفر وی به عربستان با هدف گسترش روابط دو جانبه در اسفند ماه سال و شرکت در اجلاس سران اوپک در آبان ماه در ریاض، دو سفر قبلی رییس جمهوری کشورمان به عربستان سعودی بود.

اگرچه دعوت از رییس جمهور برای شرکت در حج تمتع سال ۱۳۸۶، رسمی و از سوی پادشاه عربستان بود، اما این سفر جنبه رسمی و دیپلماتیک نداشت. احمدی نژاد به مدت پنج روز در عربستان، موفق به ادای مناسک تمتع و همچنین برخی رایزنی‌های بین‌المللی شد.

در آستانه سفر رییس جمهوری ایران به مکه مکرمه جهت شرکت در آیین حج تمتع، نشریه «زائر» که بهصورت روزانه از سوی بعثه مقام معظم رهبری منتشر می شود، ویژه‌نامه‌ای را منتشر کرد.

در صفحه نخست ویژه‌نامه، در مطلبی تحت عنوان «دیپلماسی در خدمت همگرایی» با اشاره به این که امسال احمدی نژاد مهمان ویژه پادشاه عربستان است، آمده است: احمدی نژاد در دوران حضور در جایگاه ریاست جمهوری کشورمان ظرفیت‌های تازه‌ای از همگرایی منطقه‌ای، نزدیکی کشورهای اسلامی و ناکام ساختن تلاش‌های تفرقه‌افکنانه دشمنان اسلام به نمایش گذاشته است. تشریح ابعاد سفر رییس جمهوری به مکه از قول اسفندیار رحیم‌مشایی معاون رییس جمهور و رییس سازمان میراث فرهنگی و گردشگری که در مکه به سر می برد، مطلب دیگر این ویژه‌نامه است.

دکتر حسینی سفیر کشورمان در عربستان سعودی هم طی مطلبی که در این ویژه‌نامه درج شده، می گوید: دکتر احمدی نژاد با دعوت رسمی و کتبی پادشاه عربستان برای حج تمتع دعوت شده است و شخص آقای ملک عبدالله به دلیل تمایل و علاقه فراوان به توسعه و تعمیق روابط با ایران و نیز شخص رییس جمهوری کشورمان، خواستار این سفر شده است.

ص: ۷۱

آیت‌الله ری‌شهری نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج نیز گفت: سفر دکتر احمدی‌نژاد به حج تمتع، سرفصل تازه‌ای در روابط دو کشور محسوب می‌شود و بعثه مقام معظم رهبری آماده استقبال از رییس جمهور است.

رییس جمهوری اسلامی ایران در حاشیه مراسم دعای عرفه در صحرای عرفات با رییس جمهور مالدیو و نخست وزیر بنگلادش دیدار و گفت‌وگو کرد. رؤسای جمهوری اسلامی ایران و مالدیو در این دیدار بر گسترش روابط دوجانبه تأکید کردند. دکتر احمدی‌نژاد همچنین در حاشیه مراسم دعای عرفه با نخست وزیر بنگلادش دیدار کرد. رییس جمهوری اسلامی ایران و نخست وزیر بنگلادش در این دیدار برای سربلندی و پیشرفت بیش از پیش ملت‌ها و دولت‌های دو کشور آرزوی موفقیت کردند.

سخنرانی در منا در جمع حجاج ایرانی از دیگر برنامه‌های رییس جمهور بود. به این ترتیب جشن عید سعید قربان با حضور رییس جمهوری اسلامی ایران در محل بعثه مقام معظم رهبری در سرزمین منا برگزار شد. دکتر محمود احمدی‌نژاد، رییس جمهوری اسلامی ایران پس از به جا آوردن اعمال حج در روز عید قربان، در میان استقبال زائران ایرانی وارد بعثه مقام معظم رهبری در منا شد و سخنرانی کرد. رییس جمهور در این مراسم که نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج ایرانی، جمعی از علما و روحانیون و حجاج ایرانی حضور داشتند، پس از خوشامدگویی آیت‌الله ری‌شهری شروع به سخنرانی کرد. محورهای سخنرانی ایشان، عبارت بود از جایگاه ولایت و امامت در اسلام، ماجرای دانشگاه کلمبیا و مسئله هسته‌ای ایران و اهمیت اصل برائت در ایام حج.

وی بامداد روز شنبه اول دی‌ماه به تهران بازگشت.

ابراز هیجان مسلمانان کشورهای مختلف علیه آمریکا و اسرائیل با دیدن احمدی‌نژاد، از مهم‌ترین رخدادهای سیاسی این سفر بود. این ابراز احساسات، بیش از همه هنگام طواف در مسجدالحرام صورت گرفت.

آنچه در زیر می‌خوانید، گزیده‌ای از انعکاس اخبار و آثار سفر رییس جمهور به عربستان سعودی است:

### گزارشی از سفر دکتر احمدی نژاد به عربستان

رییس جمهوری پس از ورود به مکه، از سوی آیت‌الله ری شهری، نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج ایرانی و دیگر مسئولان بعثه مورد استقبال قرار گرفت. زائران خانه خدا از کشورهای مختلف اسلامی نیز با دیدن رییس جمهور در مکان‌های مختلف به صورت قابل توجه و کم نظیر به ابراز احساسات و شادمانی می پردازند.

دکتر احمدی نژاد، به هنگام طواف خانه خدا با ابراز احساسات گسترده مسلمانان دیگر کشورها مواجه شد که به محض دیدن رییس جمهوری شعارهایی نظیر «ایران، ایران» و «الله اکبر» را سر می دادند و تلاش می کردند وی را به آغوش بکشند. یکی از مسلمانان ساکن کالیفرنیا آمریکا با مراجعه به رییس جمهوری اسلامی ایران ضمن گفت و گو با آقای احمدی نژاد از مواضع او در حمایت از جهان اسلام قدردانی کرد. رییس جمهور در حالی که با احترامی خاص در حلقه امنیتی نیروهای سعودی قرار داشت و به سعی بینصفا و مروه می پرداخت، در جای جای گذر خود با ابراز احساسات مسلمانان بسیاری رو به رو شد و به عنوان مثال یک مسلمان آفریقایی با دیدن رییس جمهوری اسلامی ایران آنچنان به ابراز احساسات پرداخت و بانگ الله اکبر و مرگ بر اسرائیل سر داد که نیروهای امنیتی عربستان تا حدودی به او واکنش نشان دادند و او را آرام کردند. وی با بالا انداختن فرزند خردسال خود سعی در جلب توجه رییس جمهور را داشت. مسلمانان ترکیه، لبنان، سوریه، مصر، بحرین و بسیاری دیگر از کشورهای آفریقایی و عربی نیز با دیدن رییس جمهور با او گفت و گو می کردند و نیروهای سعودی نیز وقتی استقبال مسلمانان از احمدی نژاد را دیدند کوشیدند که با دکتر احمدی نژاد عکس بگیرند.

احمدی نژاد در کانون توجه مردم مکه و حجاج بیت الله الحرام در مسیر بین مکه و عرفات قرار داشت این ابراز احساسات به گونه‌ای بود که حرکت اتوبوس حامل رییس جمهور را با کندی همراه کرد. مسلمانان در طول مسیر آنچنان به ابراز احساسات می پرداختند که حتی نیروهای سعودی نیز متعجب می شدند. رییس جمهور قرار بود

ص: ۷۳

دیروز در مراسم براثت از مشرکین در بعثه مقام معظم رهبری در عرفات نیز حاضر شود که به دلیل ازدحام بیش از حد جمعیت استقبال کننده، نتوانست به موقع خود را به این مراسم برساند. مراسم دعای عرفه نیز در فضای معنوی خاصی با حضور رییس جمهوری برگزار شد.

### دیدار با مقام های ارشد کشورهای اسلامی

محل اقامت رییس جمهوری در محل ویژه اقامت هیأت های دیپلماتیک و میهمانان ملک عبدالله در عرفات، دیروز محل دیدار شماری از مقام های ارشد کشورهای اسلامی با دکتر احمدی نژاد بود. عربستان تمهیدات و تدابیر ویژه ای را برای میزبانی شایسته از رییس جمهوری اسلامی ایران اندیشیده است. دکتر احمدی نژاد دیروز با رییس جمهور مالدیو، نخست وزیر بنگلادش و برخی سفیران کشورهای اسلامی دیدار و گفت و گو کرد.

طرفین در این دیدارهای جداگانه که در صحرای عرفات صورت گرفت بر گسترش روابط دوجانبه و همچنین توسعه روابط کشور های جهان اسلام تأکید کردند. رییس جمهور شب گذشته به همراه دیگر زائران خانه خدا عازم مشعر شد تا امروز صبح به سمت منا حرکت کند و بقیه اعمال حج را به جای آورد.

### پیام تبریک به سران کشورهای اسلامی

دکتر احمدی نژاد همچنین با ارسال پیام های تبریک به سران کشورهای اسلامی، فرا رسیدن عید سعید قربان را به دولت و ملت این کشورها تبریک گفت. رییس جمهور در این پیام ها عید سعید قربان را عید گذر از تعلقات و دلبستگی های دنیوی و تقرب انسان به ذات اقدس احدیت توصیف کرد و افزود: ان شاء الله با فرارسیدن این عید بزرگ، امت اسلامی و ملت های موحد با اتکا بر آموزه های توحیدی حضرت ختمی مرتبت (ص)، همدلی و مودت های موجود را بیش از همیشه تحکیم بخشند و جهان شاهد اتحاد روزافزون موحدان و آینده ای توأم با امنیت، معنویت، رفاه و دوستی باشد.

## بازتاب سفر رییس جمهوری به عربستان در میان زائران

خبر سفر محمود احمدی‌نژاد، رییس جمهوری به مکه مکرمه و شرکت در مناسک حج امسال، علاوه بر پدید آوردن یک موج رسانه‌ای در کشور، شور زائدالوصفی در زائران و مسئولان ایرانی حاضر در این شهر به وجود آورده است. زمانی که نشریه «زائر» شماره روز چهارشنبه، این خبر را به عنوان تیر اول خود منتشر کرد، همه درباره قطعیت و زمان دقیق سفر احمدی‌نژاد به مکه مکرمه پرس و جو می‌کردند.

اما این خبر، زمانی در رسانه‌ها نقل شد که رییس جمهوری در نشست خبری با خبرنگاران گفت که پادشاه عربستان سعودی از او برای شرکت در حج امسال دعوت کرده و چنانچه این دعوت، شکل رسمی به خود بگیرد، به این دعوت پاسخ مثبت خواهد داد، چرا که مایل است در جمع زائران ایرانی حاضر شود و اعمال تمتع به جای آورد.

«زائر» این موضوع را با تنی چند از ایرانیان حاضر در مکه مکرمه در میان گذاشته است؛ چرا که سفر احمدی‌نژاد به عربستان سعودی و شرکت در آئین باشکوه حج، ابعاد و جنبه‌های مختلف سیاسی-اجتماعی خواهد داشت که نتایج آن برای کشور ما و جهان اسلام، مثبت و ارزنده پیش‌بینی می‌شود.

مجتبی کریمی از مسئولان کاروان ایرانیان خارج از کشور می‌گوید: «سفر رییس جمهور به عربستان و شرکت در مناسک حج، علاوه بر حضور وی در یک آئین عبادی، ارتباطات سیاسی دو کشور بزرگ و تأثیرگذار جهان اسلام را تقویت خواهد کرد و انسجام ایران و عربستان در صحنه جهانی موجب تضعیف دشمنان خواهد شد.»

وی می‌افزاید: «به نظر من، احمدی‌نژاد در سفر به شهرها و اماکن مقدس، تریبون مستقیمی برای اعلام آرمان‌ها و اهداف انقلاب، به‌ویژه دفاع از حق مسلم مردم ایران برای دستیابی به انرژی هسته‌ای در اختیار خواهد داشت که تجربه ایرانیان نشان می‌دهد، او از این فرصت ارزنده برای رساندن ندا یصلح و دوستی ایرانیان بهره خواهد برد.»

ص: ۷۵

کریمی در عین حال، ابراز امیدواری می‌کند که با سفر رییس جمهوری به عربستان، مسلمانان دو کشور از فرصت‌های تازه‌ای برای سفر به اماکن متبرک برخوردار شوند و زائران بیشتری از ایران بتوانند در قالب سفرهای عمره و تمتع به عربستان سفر کنند.»

حجت‌الاسلام محمدحسین طیب‌زاده، از مبلغان حاضر در بعثه مقام معظم رهبری، این سفر را یک موفقیت بزرگ قلمداد می‌کند و می‌گوید: «حضور احمدی‌نژاد در مناسک حج به مثابه یک شعار مهم است. او حالا به انسانی اثرگذار در صحنه جهانی تبدیل شده و آمدنش به مکه مکرمه می‌تواند منشأ خیرات فراوانی برای کشورمان باشد؛ علاوه بر این که پیش از این چنین دعوتی از مسئولان کشورمان نشده بود.»

در همین حال، حسن تهرانی، مدیر کاروان ۱۷۵۶۱ تهران می‌گوید: «سفر رؤسای جمهور کشورمان به عربستان، همیشه مایه برکات فراوانی برای حجاج و زائران ایرانی بوده است.»

خانم‌صالحی، زائر یزدی می‌گوید: «حضور رییس جمهوری می‌تواند شور و هیجان حج امسال را بالا ببرد. مردم ما دوست دارند او را در میان خود ببینند؛ چرا که تاکنون مسئولی در میان مردم عادی به حج مشرف نشده است.»

احمدصحنی از کاروان تهران نیز عقیده دارد: «حضور احمدی‌نژاد در کاروان‌های ایرانی، وجهه مردمی او را نزد افکار عمومی تقویت کرده، موجب افتخار ایرانیان خواهد شد. از طرف دیگر، حج فرصتی است که ما می‌توانیم در یک مجمع جهانی حرف‌ها و دیدگاه‌هایمان را با جهان اسلام در میان بگذاریم.»

محمود عجمی نیز که با او هم‌کاروان است، می‌گوید: «سخنان احمدی‌نژاد در سراسر دنیا پژواک خواهد یافت و مردم جهان، به خصوص برادران مسلمان ما خواهند دانست که اصول و آرمان‌های انقلاب چیست و ما به دنبال چه هستیم.»

عباس خوشیده نیز که روزی با احمدی‌نژاد در شهرداری تهران همکاری کرده است، می‌گوید: «مطمئن هستم که مردم از حضور او در مناسک حج مفتخر و خوشحال خواهند شد، چرا که یکی از امتیازات او، مردم‌گرایی و جوشش با آحاد ملت است.»

ص: ۷۶

به گونه‌ای که حتی پیش‌بینی می‌کنم زائران کشورهای دیگر نیز بسیار علاقه‌مند باشند که با او دیدار و گفت‌وگو کنند.»

### سه. کاهش سخت‌گیری‌های مقامات سعودی

به گفته همه مسئولان و دست‌اندرکاران حج سال جاری، امسال در قیاس با سال‌های گذشته، برخوردهای مناسب‌تری با حجاج ایرانی می‌شد. سخت‌گیری‌ها کمتر شده بود و زائران از آزادی عمل بیشتری برخوردار بودند. اگرچه هنوز مسائل و مشکلاتی وجود دارد؛ اما باید اذعان داشت که مقامات و مأموران سعودی هر سال از شدت عمل خود می‌کاهند. متأسفانه هنوز ورود کتاب‌های علمی و ادعیه شیعه ممنوع است و هنوز هرازگاه وسایل برخی از حجاج را به‌طور رندمی جست‌وجو می‌کنند و گاهی نیز بدون دلیل، وسایل و لوازم گروه‌هایی مانند صدوسیما را ترخیص نمی‌دهند. اما اولاً این سخت‌گیری‌ها کمتر شده است و ثانیاً بعد از گفت‌وگو و مذاکره مقامات ایران و عربستان، دستور ترخیص صادر می‌شود. آگاهان دلیل این روند رو به رشد را تغییر سیاست‌های عربستانی و وهابی می‌دانند. به گفته آنان، مسئولان و علمای کشور سعودی به این نتیجه رسیده‌اند که بیشتر رو به کارهای تبلیغی بیاورند و از طریق سخنرانی در مواقع مختلف و ابراز علاقه به اهل بیت پیامبر: مرام خود را تبلیغ کنند. یادآوری می‌شود که همه آنچه گفته شد، یعنی کاهش سخت‌گیری‌های فیزیکی، در قیاس با سال‌های گذشته است؛ اما به گمان ما هنوز راه درازی تا اعتدال و احترام به همه مذاهب اسلامی باقی مانده است. ما بر این عقیده هستیم که پیروان مذاهب اسلامی باید آزادی‌های بیشتری برای انجام برنامه‌های عبادی خود داشته باشند و نباید ورود کتاب‌های علمی همراه زائر ممنوع باشد.

### چهار. روان‌تر و کم‌مشکل‌تر بودن برنامه‌های اصلی و جنبی حج

چنان‌که در این کتاب بارها از زبان مسئولان خواهد آمد، حج امسال بسیار روان و

ص: ۷۷

بدون مشکل خاصی برگزار گردید.

تجربه سال‌های گذشته، حسن انتخاب در گزینش همکاران، همراهی بیشتر مسئولان سعودی (نسبت به سال‌های گذشته) و برخی تصمیمات صحیح در زمینه اسکان و حمل و نقل موجب گردید که حج امسال با کمترین مشکل و دغدغه برگزار گردد. همدلی و همسویی کامل مسئولان سازمان حج، به‌ویژه رییس محترم آن، آقای خاکسار قهرودی، با سرپرست حجاج و نماینده ولی فقیه در امور حج، از دیگر عوامل مهم در پیشرفت برنامه‌ها و مسئولیت‌ها بود. فضا و محیط بعثه، سرشار از همدلی و تفاهم بود و اکثریت مطلق همکاران بعثه و سازمان حج، به چیزی جز پیشرفت امور و خدمت‌رسانی به زائران نمی‌اندیشیدند. در ساختمان بعثه جمهوری اسلامی ایران، علاوه بر استقرار کارکنان بعثه و سازمان حج، هزاران زائر نیز حضور داشتند و همگی در کنار هم به کار خود مشغول بودند.

### پنج. افزایش بودجه فرهنگی و گسترش برنامه‌های بومی کاروان‌ها

#### اشاره

امسال بودجه فرهنگی کاروان‌ها دست کم به میزان دو برابر افزایش یافت. نیز از کاروان‌ها خواسته شده بود که دستاوردهای فرهنگی خود را در نمایشگاه‌های مرکزی به نمایش و در معرض داوری بگذارند. با برنامه‌ها و تمهیداتی که معاونت آموزش و پژوهش تدارک دیده بود، در حج سال ۸۶ شاهد بیشترین آمادگی فرهنگی و آموزشی بودیم. علاوه بر فعالیت‌های متمرکز، شوراهای فرهنگی در کاروان‌ها نیز مأموریت داشتند بر دامنه و گستره برنامه‌های فرهنگی کاروان‌ها بیفزایند. به گفته رییس سازمان حج و زیارت: کاروان‌هایی که فعالیت‌های درخشان فرهنگی برای زائران طراحی و اجرا کرده‌اند از نظر بودجه جهت تحقق ایده‌های مشخص و حرکات فرهنگی مناسب داخل کاروان‌ها مشکلی ندارند و هزینه سرانه مربوط به این نوع فعالیت‌ها در کاروان‌های مذکور به دو برابر افزایش یافته است که می‌توانند از محل تنخواه ارزی خود هزینه نمایند. این تصمیم در راستای بسط فعالیت‌های فرهنگی از سوی کارگزاران اجرایی حج اتخاذ شده است که بسیار مورد توجه و تأکید سازمان حج می‌باشد.



ص: ۷۸

گفتنی است که معاونت آموزش و پژوهش حوزه نمایندگی ولی فقیه در امور حج و زیارت در مهر ۱۳۸۶ برنامه‌های فرهنگی کاروان‌های حج را در سال ۸۶ منتشر کرد و از مسئولان اجرایی و فرهنگی کاروان‌ها خواست که هماهنگ‌تر از هر سال به این برنامه‌ها توجه و عنایت کنند.

### افزایش میانگین سن حجاج در قیاس با سال‌های گذشته

طبق اطلاعات مرکز پزشکی حج، حدود درصد زائران ایرانی در سال ۱۳۸۶، بین تا سال سن دارند. این میانگین بالا، در عین آنکه از بسیاری جهات مثبت و مبارک است، مشکلاتی را نیز برای مدیران، به‌ویژه گروه پزشکی بعثه پدید آورد. سن بالای زائران و شیوع ویروس‌های بیماری‌زا، هیأت پزشکی ایران را مواجه با مراجعات مکرر کرد.

گروه پزشکی حج جمهوری اسلامی متشکل از نفر پزشک، داروساز، پرستار و خدمه بیمارستانی بود که در دو بیمارستان در مدینه و مکه استقرار یافتند. علاوه بر این نفر، پزشک عمومی به عنوان پزشکان همراه کاروان‌ها مراحل اولیه امور درمانی زائران را در محل استقرار آن‌ها انجام می‌دهند.

بیمارستان‌های گروه پزشکی حج با دارا بودن بخش‌های مختلف درمانگاهی به‌صورت شبانه‌روزی فعالیت داشتند. امسال با اجرای طرح پزشک کاروان میزان مراجعه زائران بیمار به بیمارستان و درمانگاه‌های تخصصی در مدینه و مکه کاهش یافت. این وضع موجب شد که پزشکان و کادر تخصصی بیمارستان‌های حجاج امکانات خود را صرف معالجه بیمارانی کنند که نیاز به مراقبت‌های تخصصی دارند.

شایان ذکر است که وزارت حج عربستان سعودی خبر از شیوع برخی بیماری‌های واگیردار در موسم حج امسال داد. به نوشته روزنامه‌های عربستان این وزارتخانه طی بیانیه‌ای با اشاره به احتمال وقوع برخی بیماری‌های واگیردار از حجاج خواست حتی الامکان از حضور در مکان‌های بسیار شلوغ خودداری کنند. این بیانیه افزود: از جمله بیماری‌های واگیردار آنفلوانزا، سرماخوردگی و التهاب مجاری تنفسی، عفونت معده و روده، ترک پا و گرم‌زدگی است.

ص: ۷۹

وزارت بهداشت عربستان همچنین از آمادگی کامل جهت خدمت‌رسانی به زائران خانه خدا خبر داد و اعلام کرد: سه هزار و تخت در هفت بیمارستان و مرکز بهداشتی در مشاعر مقدسه برای این منظور تجهیز و آماده‌سازی شده است. اما خوشبختانه، رییس گروه پزشکی حج کشورمان به خبرنگار خبرگزاری جمهوری اسلامی در مکه گفت: تاکنون هیچ مورد حاد و پیش‌بینی نشده‌ای در میان زائران ایرانی وجود نداشته است.

در حج امسال با راه‌اندازی بیمارستان‌های صحرائی و مجهز به خصوص در صحراهای عرفات، مشعر و منا، تقویت خدمات‌دهی با استقرار پزشک در کاروان‌ها و همچنین کارهای پیشگیرانه و نظارت‌های دقیق بهداشتی تلاش شده که خدمات بهداشتی و پزشکی مناسب به حجاج ارائه شود.

آمار مراجعه‌کنندگان به واحدهای عمومی و تخصصی بیمارستان مرکز پزشکی حج جمهوری اسلامی ایران، تا چهارم دی‌ماه بیش از هزار مورد اعلام شد که شش هزار و نفر در درمانگاه تخصصی این بیمارستان معاینه شده‌اند. وی معاینه هزار و نفر در درمانگاه‌های عمومی، مورد خدمات دندانپزشکی، مورد بستری در بخش‌های مختلف، مورد بستری در اورژانس، مورد بستری درسی. سی. یو را از دیگر کارهای انجام شده در این بیمارستان عنوان کرد.

### ویژگی‌های حج ۸۶ از زبان رییس سازمان حج و زیارت

مصطفی خاکسار قهرودی در نشست خبری صبح امروز (۱۶ بهمن‌ماه) که در سازمان حج و زیارت برپا شد، برخی ویژگی‌های حج سال جاری را این‌گونه بیان کرد:

فعالیت‌ها و حساسیت‌های بسیاری صرف شد تا در حج امسال، وضعیت تا حدودی بهبود یافت و این مسئله در تصمیم‌گیری برای اجرای عمره‌امسال تأثیرگذار بود.

رییس سازمان حج و زیارت در این نشست با ارایه گزارشی از حج امسال و اعتقاد به این‌که حج امسال مشکلات کمتری داشت و در ارزیابی‌ها، ایران رتبه‌بهتری را نسبت به حج گذشته به دست آورد، یادآوری کرد: حضور رییس جمهور در حج امسال، برخوردهای فعال و کلیدی مسئولان کشور در سطوح مختلف برای رفع مشکلات

ص: ۸۰

گذشته، ارائه حساسیت‌های بالای مراجع عظام و برخوردهای جدی، توجه مسئولان عربستان سعودی برای پی‌گیری مشکلات و همکاری و هماهنگی میان دستگاه‌های اجرایی از جمله ویژگی‌های حج امسال برای کسب این رتبه بودند.

وی ادامه داد: با توجه به در نظر گرفتن امکانات مناسب‌تر نسبت به حج گذشته و توجه جدی به رویکردهای فرهنگی، امسال رضایت نسبی زائران ایرانی را از خدمات، فضای مناسب فرهنگی، فعالیت‌ها و طرح‌های تبلیغاتی شاهد بودیم و موجب شد تا زائران ایرانی به اهداف و منافع اصلی حج بیشتر توجه کنند.

معاون وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی بیان کرد: در این حج، به اهدافی دست یافتیم که حاصل آن توجه مردم به درخواست‌ها و تدابیر رهنمودهای مقام معظم رهبری و ایجاد فضایی است تا بازیگران اینصحنه به نقش خود بتوانند توجه کنند.

او با بیان این که برقراری تعامل، کارآیی و رشد طرح‌ها را موجب می‌شود و دستیابی به انسجام اسلامی و بهره‌برداری معنوی بیشتر از این فضا را امکان‌پذیر می‌کند، افزود: براساس برنامه‌ریزی‌های صورت گرفته امسال توانستیم بیشترین تعداد زائران را نسبت به ظرفیت تعیین شده از ایران به عربستان اعزام کنیم. طبق توافق‌ها، سهمیه حج ایران ۱۰۲ هزار و ۲۰ نفر تعیین شده بود که بیشترین تعداد اعزامی بوده است.

به گفته رئیس سازمان حج و زیارت، بین ۵۰ درصد زائران حج امسال، فرم‌های نظرخواهی توزیع شد تا درخواست‌ها و مشکلات مورد نظر مردم مشخص و برای رفع آن‌ها تلاش شود. بخشی از نظرسنجی‌های صورت گرفته در حج گذشته نیز اجرا شدند.

قهرودی تصریح کرد: براساس این نظرسنجی‌ها، یکی از مطالبات مردم این بود که با پرداخت هزینه بیشتر، خدمات شایسته‌ای را دریافت کنند که براساس جمع‌بندی‌های صورت گرفته و تصمیم‌ها، در حج آینده ۲۰ درصد از فضای مسکونی زائران نسبت به گذشته به حرم نزدیک‌تر است. در گذشته، ساختمان‌های اسکانی زائران در فاصله حدود نه کیلومتری حرم بودند که امسال تلاش می‌شود، این مسکن‌ها دست کم در دوهزار متری حرم در نظر گرفته شوند که این کار، افزایش هزینه‌ها را همراه دارد. البته این موضوع عین خواسته مردم است.

ص: ۸۱

## حج ۸۶ در آینه آمار

### زائران

- امسال ۲ میلیون و ۴۵۴ هزار و ۳۲۵ زائر بیت‌الله الحرام از سراسر جهان در حج شرکت داشتند. اما برخی منابع رسمی عربستان می‌گویند امسال حدود سه میلیون نفر از خارج و داخل عربستان در مناسک حج شرکت داشتند.
- در سال جاری ۱۰۲ هزار و ۲۰ زائر در قالب ۶۰۵ کاروان ساماندهی شده‌اند که ۲۹۲ کاروان مربوط به مدینه قبل و ۳۱۳ کاروان نیز مدینه بعد می‌باشد. ۴۸ هزار نفر از زائران ایران و عوامل امسال مدینه قبل و ۵۲ هزار نفر مدینه بعد می‌باشند. در حج سال ۸۶ تعداد کاروان‌های زائران ایرانی مقیم خارج کشور، از ۹ کاروان سال ۸۵ به ۱۴ کاروان افزایش یافته است. در حج ۸۶ زنان خانه‌دار ۲۹ هزار و ۷۲۷ نفر و بیشترین تعداد را دارا هستند و تنها چهار نماینده مجلس در جمع زائران حضور دارند که کمترین تعداد مشاغل بود.
- کمترین کاروان امسال متعلق به استان ایلام با ۲۰۰ زائر و یک کاروان، و بیشترین مربوط به استان تهران با ۱۵۵ کاروان و ۲۶ هزار و ۵۰۰ نفر زائر می‌باشد.
- در حج ۸۶ زنان خانه‌دار ۲۹ هزار و ۷۲۷ نفر و بیشترین تعداد را دارا هستند و تنها چهار نماینده مجلس در جمع زائران حضور دارند که کمترین تعداد مشاغل بود. در میان حجاج امسال ۸۸ محصل و ۱۸۷ دانشجو نیز حضور دارند. جمع پزشکان و

ص: ۸۲

پیراپزشکان ۸۲۶ نفر، کشاورزان ۸۰۵۹ نفر، نظامیان ۶۳۰ نفر و روحانیونی که در نوبت خود مشرف می‌شوند ۱۰۰۹ نفر می‌باشند. ۱۳ هزار و ۹۱۷ نفر از زائران امسال نیز شغل آزاد و ۳۲ نفر بازرگان هستند.

- در سال جاری زائران ایرانی در قالب ۶۰۵ کاروان ساماندهی شده‌اند که ۲۹۲ کاروان مربوط به مدینه قبل و ۳۱۳ کاروان نیز مدینه بعد می‌باشند. ۴۸ هزار نفر از زائران ایران و عوامل امسال مدینه قبل و ۵۲ هزار نفر مدینه بعد می‌باشند. در حج سال ۸۶ تعداد کاروان‌های زائران ایرانی مقیم خارج کشور، از ۹ کاروان سال ۸۵ به ۱۴ کاروان افزایش یافته است.

- از مجموع ۶۰۴ کاروان ایرانی، ۲۹۲ کاروان مدینه قبل و ۳۱۲ کاروان مدینه بعد بودند.

- در حج سال ۸۶ سهمیه اختصاص یافته به سازمان بنیاد شهید و امور ایثارگران انقلاب اسلامی ۶۰۰۰ نفر، ستاد کل نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران ۵۰۰ نفر، هنرمندان ۵۰ نفر و کاروان آیات عظام ۱۵۹ نفر بوده است.

- در حج امسال تعداد سه هزار زائر ایرانی مقیم کشورهای خارجی در قالب کاروان برای انجام مناسک به شهرهای مدینه و مکه وارد شدند.

- از تعداد زائرانی که امسال به عربستان اعزام شدند، حدود ۴۷ هزار نفر زائران زن و حدوداً ۴۵ هزار نفر زائران مرد بودند.

- زنان خانه‌دار بیشترین ایرانیان زائر خانه‌خدا هستند.

- طبق اعلام وزارت امور خارجه عربستان امسال یک میلیون و هزار و ویزای حج از سوی سفارتخانه‌ها و کنسولگری‌های این کشور برای زائران خانه خدا صادر شده است.

## کارگزاران

- از مجموع روادیده‌های امسال ۶۸۳۰ روادید به عوامل کاروان‌ها، ۱۰۶ روادید به کاروان ذابحان، ۲۶۵ روادید به اعضای ستادهای حج مکه، مدینه و جده، ۳۲۹ روادید به

ص: ۸۳

کادر مرکز پزشکی حج، ۱۵۰ روادید به کاروان کادر هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران «هما»، ۵۷ روادید به کادر تغذیه ستاد حج و بعثه در مکه و مدینه و ۱۲۴ روادید نیز به عوامل کاروان‌های زائران ایرانی مقیم خارج کشور اختصاص یافته است.

- در سال جاری برای نخستین بار ۲۰۰۰ نفر به سالمندان در نوبت اختصاص یافت که با فراخوان کسانی که تا پایان سال ۸۴ در بانک‌ها ودیعه‌گذاری کرده و در تیرماه سال جاری سن آنان به بالای ۸۴ سال رسیده بود در نهایت عدد آنان و همراهان آن‌ها به ۱۵۰۰ نفر رسید.

### سن ۸۳

- بیش از درصد از زائران امسال بالای سال سن دارند.

- در سال جاری برای نخستین بار ۲۰۰۰ نفر به سالمندان در نوبت اختصاص یافت که با فراخوان کسانی که تا پایان سال ۸۴ در بانک‌ها ودیعه‌گذاری کرده و در تیرماه سال جاری سن آنان به بالای ۸۴ سال رسیده بود در نهایت عدد آنان و همراهان آن‌ها به ۱۵۰۰ نفر رسید.

- کوچک‌ترین زائر ایرانی اعزام شده به حج تمتع امسال یک کودک دو ماهه است. فراهم احمدی نژاد متولد ۱۳۸۶/۰۷/۰۱ از استان اردبیل و زبینه نمودیصومه سفلی متولد ۱۳۸۶/۰۴/۱۸ از استان آذربایجان شرقی کوچک‌ترین حجاج امسال بودند.

- همچنین از میان زائران اعزام شده به حج تمتع در سال جاری، عزیز رحیمی متولد ۱۲۶۰/۰۸/۰۶ از کردستان و باقرحیدری متولد ۱۲۷۰/۰۱/۱۰ از لرستان و محمد سعیدی بجگان متولد ۱۲۷۹/۰۷/۰۴ از هرمزگان، مسن‌ترین زائرانی بودند که در حج حضور داشتند.

### پزشکی و بهداشت

- امسال ۴۵۰ پزشک متخصص در کاروان‌ها حضور دارند.

- بر اساس اعلام منابع عربستان سعودی در موسم حج امسال هزار و نفر

ص: ۸۴

از حجاج کشورهای مختلف به بیمارستان‌ها و مراکز درمانی عربستان سعودی مراجعه کرده‌اند. در این گزارش موارد فوتی حجاج کشورهای خارجی حدود ۷۰۰ نفر اعلام شده‌است. طبق آمارهای غیررسمی کشور اندونزی که با هزار نفر زائر، بیشترین تعداد حجاج خارجی را دارد، با حدود نفر متوفی، بیشترین آمار زائران فوت شده را در سال جاری داراست.

- به گفته مدیر امور نظافت مسجدالحرام در موسم حج دو هزار و نفر کارگر روزانه دوبار در ساعاتصبح و شب مسجدالحرام را شستشو و نظافت می‌کنند. نظافت و شستشوی مسجدالحرام هر بار بین یک تا یک و نیم ساعت طول می‌کشد. عمل شستشو و نظافت مسجدالحرام ابتدا با جداسازی محوطه توسط نوارهایی شروع و پس از آن با ورود کارگران و دستگاه‌های نظافت به محوطه جداسازی شده‌صورت می‌گیرد.

### حمل و نقل

- در حج سال ۸۶ نیز مانند حج و عمره سال‌های پیش هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران «هما» و خطوط هواپیمایی سعودی بر اساس قرارداد حمل و نقل هوایی دو کشور، زائران را به تساوی تقسیم کردند. هما ۲۹ هزار و ۴۰۰ نفر و هواپیمایی سعودی ۲۰ هزار نفر را در دوره مدینه قبل به فرودگاه مدینه منوره منتقل کردند. ۲۱ هزار و ۶۰۰ نفر از زائران مدینه بعد با ایران ایر و ۳۱ هزار نفر نیز با پروازهای سعودی به فرودگاه جده منتقل شدند. شایان ذکر است که در حج ۸۶ شرکت هواپیمایی سعودی قریب به اتفاق پروازهای خود را از طریق اجاره هواپیمایی شرکت داخلی ماهان انجام داد.

- اولین پرواز رفت زائران سال جاری ساعت ۲ و ۵ دقیقه بامداد روز سوم آذرماه و با ظرفیت ۴۶۰ نفرصورت گرفت و دو کاروان از سمنان و یک کاروان از لرستان را به مدینه منوره منتقل کرد. اولین پرواز مدینه بعد نیز در ساعت ۱۴ روز دهم آذرماه همزمان با فرودگاه مدینه از تهران به فرودگاه جده‌صورت خواهد گرفت. کل پروازهای مدینه قبل تا ۲۳ آذرماه‌صورت گرفت. پروازهای برگشت نیز از چهارم دی‌ماه شروع و تا ۲۳ دی‌ماه ادامه خواهد یافت.

ص: ۸۵

- تعداد پروازهای رفت امسال ۳۱۳ سورتی و برگشت نیز به همین تعداد خواهد بود. مجموعاً ۱۳۸ پرواز توسط هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران و ۱۷۵ پرواز نیز به هواپیمایی سعودی واگذار شد. لیکن این شرکت اکثر پروازهای خود را به شرکت هواپیمایی ماهان واگذار کرد.

- همچون حج سال ۸۵ زائران امسال از ۱۷ ایستگاه پروازی رهسپار عربستان شدند. هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران از ایستگاه‌های تهران، گرگان، اصفهان، شیراز، تبریز، اردبیل، زاهدان، کرمانشاه و بندرعباس و خطوط هواپیمایی سعودی (ماهان) هم از ایستگاه‌های تهران، مشهد، ساری، کرمان، اهواز، یزد، رشت، ارومیه و بوشهر زائران را به سرزمین وحی منتقل کردند.

- بیشترین آمار اعزامی از ایستگاه تهران انجام شد. ۴۲ هزار زائر استان‌های تهران، زنجان، سمنان، قم، قزوین، کردستان، لرستان، مرکزی، همدان و شهرستان کاشان از این ایستگاه پرواز می‌کنند و کمترین زائر مربوط به فرودگاه بوشهر با ۶۵۲ نفر بود.

### قربانی

- در طرح قربانی حج ۸۶ کاروان ۱۰۶ نفره ذابحان حضور دارند که با کمک عوامل کاروان این فریضه مهم را انجام می‌دهند. بانک عامل دریافت وجوه قربانی از بانک‌صادرات سال ۸۵ به بانک ملی تغییر یافت و قبل از سفر، ۹۵ هزار و ۸۵۰ نفر برای مشارکت در این طرح وجوه مربوطه را (که برای هر زائر ۹۵ هزار تومان بود) به بانک واریز کردند. در حج سال جاری دو سالن مکانیزه با ۱۴ جایگاه و یک سالن نیمه مکانیزه با ۴۰ جایگاه به ذبح زائران ایرانی اختصاص یافت و کوپن‌ها نیز در قطعات یک، دو و پنج نفره طراحی شد.

### تغذیه

- در حج سال ۸۶ کاروان‌های طبخ متمرکز ۲۷ قلم با ۲۱ حواله و غیرمتمرکزی‌ها هم ۴۲ قلم کالا را با ۴۰ حواله از انبارهای سازمان در عربستان دریافت می‌کنند. سقف



ص: ۸۶

اعتبار خرید کاروان‌های پخت متمرکز از ایران ۷۵۰۰ تومان و غیرمتمرکزها ۳۴۰۰ تومان می‌باشد. امسال اقلامی چون عسل، مربا، گوشت، رب، ماهی، ورمیشل، آبلیمو، هویج، سیب‌زمینی، سبزیجات، لوبیا سبز، ذرت، نخود فرنگی، غوره، آلو، دارچین، زرشک، لپه، لوبیا، پودر سیر، جو، لیمو عمانی، فلفل، خلال بادام و پسته، عدس، کشمش، زعفران، ادویه، زردچوبه، پودر لیمو و آویشن از ایران، و روغن، آبمیوه، نوشابه، شیر، کره، دوغ، ماست، چای، قند، شکر، برنج، ظروف، فیله مرغ، مرغ کامل، گوشت گوسفندی، آب، پنیر، خرما، ظروف آلومینیومی، یونولیت، صابون، پودر و گوشت فیله از عربستان تأمین می‌شود.

- در حج سال جاری همانند گذشته ۱۰۰ درصد زائران در مدینه از دو آشپزخانه زین و دخیل تغذیه می‌شوند و در مکه نیز از ۶۰۵ کاروان ۴۳۹ کاروان از دو آشپزخانه قحطانی و ابوجدایل استفاده می‌کنند و ۱۶۶ کاروان (۶/۵۲ درصد) با ظرفیت ۲۷ هزار زائر و خدمه از آشپزخانه‌های کاروان‌ها استفاده می‌کنند. در سال ۸۶ همه کاروان‌ها در هنگام حضور در ایام تشریق از چهار وعده غذایی که توسط آشپزخانه‌های متمرکز تهیه می‌شود برخوردار هستند.

- در حج سال ۸۶ آشپزخانه مرکزی زین در مدینه منوره ۵۵ نفر و آشپزخانه دخیل ۸۰ نفر و آشپزخانه قحطانی در مکه مکرمه ۱۵۲ نفر و ابوجدایل ۱۸۸ نفر و در مجموع چهار آشپزخانه متمرکز مکه و مدینه ۴۷۵ نفر نیرو داشتند.

## اسکان

- سرانه مترائز هر زائر در مکه چهار متر مربع و در مدینه ۴ و ۵ و ۵/۲۵ متر مربع و میانگین سرانه اجاره مکه ۱۵۶۱/۲۹ و مدینه ۱۱۹۲/۹۸ ریال سعودی می‌باشد.

- به‌طور معمول هر زائر ایرانی شش شب در مدینه منوره و بیست و دو شب در مکه مکرمه اسکان دارد. وضعیت هتل‌های ایرانی به نسبت زائران کشورهای دیگر بسیار مناسب‌تر است. بعضی از کشورها زائران خود را به‌صورت شیفیتی در هتل اسکان می‌دهند.

ص: ۸۷

**بیمه**

- در حج ۸۶ همانند سال‌های گذشته زائران و بار آن‌ها بیمه شدند و به عبارت دیگر، عمر، حوادث، درمان و بار زائران تحت پوشش بیمه قرار گرفتند. حق بیمه عمر، حوادث و درمان ۵۶۰۰ تومان و بار نیز ۷۰۰ تومان بود. بیمه زائران از دو روز قبل از سفر آغاز و تا یک هفته بعد از سفر ادامه خواهد داشت. خسارت فوت ۵ میلیون تومان و خسارت بار برای رفت تا ۲۰۰ هزار تومان و برای برگشت ۸۰۰ هزار تومان تعیین شد.

**تحصیلات**

- متأسفانه هنوز تعداد ۱۹۴۰۹ نفر از جمع زائران امسال را بی‌سوادها تشکیل می‌دهند. از باسوادها ۲۷۹۱۰ نفر از طریق نهضت سوادآموزی سواد آموخته‌اند و ۱۶ هزار و پنج نفر هم سواد ابتدایی دارند.

- در میان زائران حج سال جاری، ۶۲۵۴ نفر لیسانس، ۱۰۵۱ فوق لیسانس و ۹۷۴ نفر دارای مدرک دکتری حضور دارند و ۱۰۰۹ نفر از زائران کاروان‌ها نیز تحصیلات حوزوی دارند. ۸۰۵۷ نفر نیز دارای تحصیلات سوم متوسطه، ۱۴۰۳۲ دیپلم و ۳۲۸۴ نفر فوق دیپلم، و ۸۸ محصل و ۱۸۷ دانشجو نیز حضور دارند.

**مصرف آب زمزم**

زائران خانه خدا در موسم حج امسال در مسجد الحرام و مسجدالنبی در مدینه مجموعاً چهار میلیون و هزار و لیت آب زمزم مصرف کرده‌اند. آب زمزم مورد استفاده در مسجدالنبی از مکه به مدینه ارسال می‌شود.

**نتیجه‌گیری**

از اعداد و ارقام آماری فوق، چنین برمی‌آید که:

اولاً، سن زائران ایرانی نسبت به سال‌های پیش فزونی گرفته و همین مسئله، نیاز به کارد درمانی و فوریت‌های پزشکی را دوچندان می‌کند.

ص: ۸۸

ثانیاً، وضعیت رفاهی، بهداشتی، تغذیه، اسکان و حمل و نقل حج ۸۶ به میزان قابل توجهی پیشرفت داشته است. در مورد مسکن، اگرچه فاصله هتل‌های امسال تا حرم بیشتر بود، اما از کیفیت بهتری برخوردار بودند.





ص: ۹۱

ثالثاً، سطح سواد و مدارک تحصیلی زائران سال جاری بالاتر از سال‌های پیش است. رابعاً، شمار زائران عادی و مأموریتی امسال، افزایش داشته است.

## روزشمار حج ۸۶

### سوم آذر / سیزدهم ذی‌قعدة

#### نخستین گروه زائران حج تمتع شنبه به عربستان اعزام می‌شوند

رییس سازمان حج و زیارت کشور گفت: نخستین گروه زائران حج تمتع ساعت ۲ بامداد شنبه ۳ آذر به عربستان اعزام می‌شوند. به گزارش پایگاه اطلاع رسانی حج، مصطفی خاکسار قهرودی در گفت‌وگو با فارس اعلام کرد: نخستین گروه حجاج از تهران، به تعداد ۴۶۰ نفر به مکه معظمه و مدینه منوره مشرف خواهند شد.

وی در ادامه گفت: گروه اول متشکل از ۲ کاروان از استان سمنان و یک کاروان از استان لرستان است. خاکسار قهرودی تعداد کل سهمیه متعلق به ایران را در سال جاری حدود ۱۰۲ هزار نفر اعلام کرد و گفت: از این تعداد چیزی حدود ۹۳ هزار و ۵۰۰ نفر زائر خالص و الباقی عناصر خدماتی، پشتیبانی و اجرایی هستند. وی با اشاره به این که تعداد ۶۰۴ کاروان امسال از ایران به عربستان اعزام می‌شوند، تصریح کرد: ۲۹۲ کاروان مدینه قبل و ۳۱۲ کاروان مدینه بعد هستند.

رییس سازمان حج و زیارت کشور در پایان خاطر نشان کرد: از تعداد زائرانی که امسال به عربستان اعزام می‌شوند، حدود ۴۷ هزار نفر زائران زن و حدوداً ۴۵ هزار نفر زائران مرد هستند.

## هفتم آذر / هفدهم ذی‌قعدة

## عزیمت نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج ایرانی به مدینه

آیت‌الله محمد محمدی ری‌شهری نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج ایرانی روز چهارشنبه، با بدرقه رسمی حجت‌الاسلام و المسلمین محمد محمدی گلپایگانی رییس دفتر مقام معظم رهبری عازم مدینه منوره شد. ری‌شهری پیش از عزیمت به مدینه منوره به خبرنگاران گفت: براساس رهنمودهای مقام معظم رهبری، موضوع انسجام اسلامی در رأس برنامه‌های فرهنگی حج در سال جاری قرار دارد. به همین جهت، حج امسال جلوه باشکوه‌ای از وحدت امت اسلامی را ارائه خواهد کرد. در سال جاری که دشمنان بیش از گذشته درصدد ایجاد تفرقه و اختلاف بین جوامع اسلامی هستند و هدف اصلی آن‌ها نجات رژیم صهیونیستی است، مقام معظم رهبری برای خنثی کردن اهداف آنان، امسال را سال اتحاد ملی و انسجام اسلامی نامید. از این رو همه مسلمانان وظیفه سنگینی دارند و بهترین زمان برای تحقق این شعار، موسم حج است که همه مسلمانان از نقاط مختلف جهان در آن حضور دارند. بعثه مقام معظم رهبری برای تحقق شعار اتحاد ملی و انسجام اسلامی، برنامه‌های مختلفی را تدارک دیده است که از جمله آن برگزاری نزدیک به هشت همایش با حضور اندیشمندان و دانشمندان جهان اسلام در طول مراسم حج است. در بعد داخلی نیز سازمان حج و زیارت همه تلاش خود را کرده است تا از مشکلات سفر زائران کاسته شود و بعثه مقام معظم رهبری نیز در زمینه فرهنگی برنامه‌های مختلفی برای

ص: ۹۳

حجاج در نظر دارد.

وی با اشاره به پخش کتاب‌های رفع شبهات برای حجاج در سفر، گفت: دعای کمیل نیز شب‌های جمعه با شکوه فراوان در کنار مرقد ائمه در بقیع برگزار خواهد شد که امیدوارم رسانه ملی به‌طور شایسته با پوشش این برنامه وسیله فیض مردم را در داخل کشور فراهم کند. نماینده ولی فقیه با قدردانی از دست اندرکاران حج در سال جاری ابراز امیدواری کرد، جمهوری اسلامی ایران مانند سال‌های گذشته مراسم حج را آبرومندانه‌تر و باشکوه‌تر از سال‌های گذشته برگزار کند.

### ورود نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج ایرانی به مدینه

آیت‌الله محمد محمدی ری‌شهری نماینده ولی فقیه و امیرالحاج جمهوری اسلامی ایران بعد از ظهر روز چهارشنبه، هفتم آذرماه، وارد مدینه منوره شد و در فرودگاه مدینه از سوی نماینده وزارت کشور عربستان سعودی، سفیر جمهوری اسلامی ایران در ریاض، مصطفی خاکسار قهرودی رییس سازمان حج و زیارت، مسئولان و اعضای بعثه مقام معظم رهبری در مدینه مورد استقبال قرار گرفت.

آیت‌الله محمد محمدی ری‌شهری در بدو ورود به مدینه در جمع خبرنگاران با اشاره به نامگذاری امسال از سوی مقام معظم رهبری با عنوان سال اتحاد ملی و انسجام اسلامی گفت: رویکرد امسال تقویت وحدت و انسجام اسلامی است که در رأس همه برنامه‌های بعثه قرار دارد. امیدواریم با همکاری مسئولان عربستان سعودی آیین حج امسال با این رویکرد هرچه باشکوه‌تر برگزار شود. تعدادی از معاونان بعثه مقام معظم رهبری از روزهای قبل در قالب گروه‌های پیشرو به کشور عربستان عزیمت و برنامه‌های فرهنگی خود را آغاز کرده بودند.

### استقبال از آقای ری‌شهری و دیگر مسئولان حج

آیت‌الله ری‌شهری نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج ایرانی به همراه آقای قهرودی رییس سازمان حج و زیارت و چند تن از مسئولان بعثه مقام معظم رهبری



ص: ۹۴

ساعت ۱۴ روز چهارشنبه به وقت محلی مستقیماً از تهران با پرواز شماره ۱۰۹۷ وارد مدینه منوره شدند و در فرودگاه از سوی آقای حسینی سفیر جمهوری اسلامی ایران در ریاض، سرکنسول ایران در جده و مسئولان ستاد حج و بعثه در مدینه منوره مورد استقبال قرار گرفتند.

ساعتی پس از ورود نماینده ولی فقیه و سرپرست زائران ایرانی خانه خدا به مدینه منوره، اولین جلسه شورای هماهنگی حج با حضور ایشان و آقای قهرودی، مسئولان بخش‌های مختلف ستاد حج و بعثه و همچنین سفیر جمهوری اسلامی ایران در ریاض، سرکنسول ایران در جده و آقای بروجردی نماینده جمهوری اسلامی ایران در سازمان کنفرانس اسلامی، تشکیل شد.

در آغاز این جلسه، آقای ری شهری در سخنان کوتاهی ابراز امیدواری کرد که با همکاری همه بخش‌ها، بتوانیم حجی آبرومند را برگزار کنیم که مایه رضایت حضرت ولی عصر [و مایه مباهات مقام معظم رهبری باشد].

ایشان سپس از مسئولان بخش‌های مختلف خواستند تا گزارش کار و فعالیت‌های حوزه تحت مدیریت خود را ارائه دهند.

در این جلسه آقایان سلیمی مسئول روابط عمومی و معاون دفتر بعثه، قهرودی رییس سازمان حج و زیارت، سقایی رییس ستاد حج در مدینه منوره، آخوندزاده معاون اجرایی بعثه، عرب معاون برنامه‌ریزی و نظارت بعثه، نواب معاونت امور روحانیون، قاضی عسکر معاونت آموزش و پژوهش، دکتر حلی‌ساز رییس هیأت پزشکی، عطاران مسئول واحد اهل سنت، مهدوی معاون بین‌الملل بعثه و حسینی سفیر جمهوری اسلامی ایران در عربستان، به‌طور جداگانه فعالیت‌های انجام شده را تشریح کردند که خلاصه اظهارات آن‌ها به شرح زیر است:

آقای سلیمی:

گروه پیشرو بعثه از روز ۲۵ آبان‌ماه به مدینه منوره مشرف شد و با فراهم آوردن مقدمات لازم، کار خود را از روز شنبه به‌طور رسمی آغاز کرد و این تجربه خوبی بود که باید برای سال‌های بعد نیز تکرار شود.

ص: ۹۵

امور خبری بعثه تحت مدیریت آقای اسلامی فرد، فعالیت‌های خوبی را در امر اطلاع‌رسانی و انتشار نشریه زائر به انجام رسانده است. واحد انتظامات کار خود را با استفاده از دو نیروی انتظامی آغاز کرده است. دفتر آقای ری شهری از روز سوم آذرماه آماده پاسخگویی بوده است. اولین کار ما نصب پرچم بر فراز بام هتل بعثه بود که طرف سعودی حساسیت‌هایی در این زمینه منتقل کرده بود و به رغم این حساسیت‌ها پرچم پرافتخار ایران اسلامی بر بام هتل نصب شد. سالن همایش‌ها و جلسات آماده برگزاری مراسم شده است. با هماهنگی آقای قاضی عسکر معاون آموزش و پژوهش، جلسات سخنرانی پیگیری شده است. هر روز بعد از ظهر و شب در داخل کاروان‌ها دو جلسه برگزار می‌شود. جلسات پاسخگویی به سؤالات شرعی بانوان با استفاده از بانوان فاضله در داخل کاروان‌ها تشکیل می‌شود. کار تبلیغات در داخل کاروان‌ها با استفاده از دو نفر نیروی خاص پیگیری می‌شود و مواد تبلیغاتی نیز بین کاروان‌ها توزیع شده است. در فواصل نمازهای ظهر و عصر، شیفت‌های کاری برای دفاتر معاونت‌های مختلف بعثه پیش‌بینی شده است که باید افراد مسئول در این شیفت‌ها حضور داشته باشند. آقای قهرودی: اولین گروه ستاد حج روز ۲۵ آبان‌ماه وارد مدینه منوره شده است. در کلیه زمینه‌ها، بخش عمده کارها به انجام رسیده و امور مکه نیز در دست پیگیری است. بخش‌های مربوط به امور پزشکی و مسکن کار خود را آغاز کرده‌اند و با مشکل خاصی مواجه نیستیم. در امر تدارکات مشکلی نداریم.

ص: ۹۶

با توجه به مسمومیت غذایی برخی از زائران، لازم است مراقبت‌های بهداشتی را در آشپزخانه‌های متمرکز افزایش دهیم. مسمومیت غذایی ربطی به پخت غذا نداشته و بیشتر به نگهداری آن مربوط می‌شده است.

سعودی‌ها در روزهای اول اقدام به توزیع کتاب میان زائران ایرانی می‌کردند اما اکنون دو روز است که این کار را متوقف کرده‌اند. آقای سقایی:

تا امروز ۱۴۹ کاروان به استعداد ۲۲ هزار و ۴۳۱ نفر وارد مدینه منوره شده‌اند و تا پنجشنبه‌شب، برای برگزاری دعای کمیل این تعداد به ۲۶ هزار و ۱۴۵ نفر خواهد رسید.

آشپزخانه متمرکز فعال شده است. مشکل تدارکات در روز دوم ورود به مدینه منوره مرتفع شد. تا امروز ۷۰ تن گوشت دریافت کرده‌ایم. آخوندزاده:

لوازم اداری را از انبارها تخلیه کردیم و بخش‌های اداری از روز شنبه سوم آذرماه فعال شده است. نشریه زائر از روز دوشنبه پنجم آذر شروع به انتشار کرده است. در خصوص دعای کمیل جلسات مختلفی را برگزار کرده‌ایم که حاصل آن، مشخص شدن مسئولان محورها و استفاده از زائران داوطلب در امر انتظامات است. با پلیس سعودی نیز هماهنگی‌های لازم صورت گرفته است. آقای عرب:

شبکه داخلی بعثه (اینترنت) راه‌اندازی شده است و دسترسی به اینترنت نیز وجود دارد. تا کنون چهار مورد جلسات مربوط به بازرسی را برگزار کرده‌ایم که گزارش آن جهت استحضار نماینده ولی فقیه تقدیم شده است. از معاونت‌هایی که تا کنون در شبکه اینترنت، جایی را برای خود تعریف نکرده‌اند،

ص: ۹۷

درخواست می‌کنیم که از این ظرفیت استفاده کنند.

آقای نواب:

کارها طبق برنامه پیش می‌رود و بازدیدها به‌طور مستمر انجام می‌شود.

برای خواهران جلسات مخصوص جهت پاسخگویی به سؤالات شرعی آن‌ها برگزار می‌شود.

به زائران زن ایرانی اجازه حضور در بین الحرمین داده نمی‌شود و باید تذکر دهیم که این امر باب نشود.

آقای قاضی عسکر:

اعزام گروه‌های پیشرو که امسال برای اولین بار انجام شد، کار خیلی خوبی بوده است.

امسال در کتابخانه، ۲۰ هزار عنوان کتاب را می‌توانیم به علاقمندان ارائه کنیم.

در برخی از موارد در فرودگاه مدینه، کتاب‌های همراه روحانیون را توقیف کرده‌اند، این درحالی است که در زمان ایاد مدنی وزیر

سابق حج سعودی به ما مجوز لازم برای همراه داشتن کتاب را داده بودند.

مسئولان سازمان حج امروز شاهد بودند که در سه مورد، قرآن‌ها را ضبط کردند و حتی برخی از قرآن‌ها را پرتاب کرده‌اند. لب

تاپ‌ها را هم تفحص می‌کنند.

وسایل کارصدا و سیما و دوربین‌هایشان را در فرودگاه ضبط کرده بودند که با تلاش مسئولان سفارت، رفع توقیف شده است.

خانم‌ها را به‌صورت ملیتی از بقیه زائران جدا می‌کنند و ایرانی‌ها را هم تحت عنوان فارسی‌زبان‌ها جدا می‌کنند و در آخر کار به

آن‌ها اجازه ورود به حرم داده می‌شود.

دکتر حلی‌ساز:

مراجعات به هیأت پزشکی نسبت به سال‌های گذشته بیشتر شده است.

علت افزایش مراجعات ناشی از افزایش میانگین سنی زائران است.

مشاوره تلفنی پزشکی نیز در هیأت پزشکی با تلفن همراه انجام می‌شود.

ص: ۹۸

یک تیم ده نفره از پزشکان عمومی برای ایام وقوف پیش‌بینی کرده‌ایم تا به خواست خدا آمار مرگ و میر زائران را کاهش دهیم. بحث مسمومیت غذایی شماری از زائران را بررسی کردیم که علت آن به یکی از ظرف‌های غذا برمی‌گشت که نتوانسته گرمای لازم را حفظ کند. این حادثه حساسیت‌ها را در آشپزخانه‌ها برای رعایت مسائل بهداشتی افزایش داده است.

آقای عطاران:

۴۱ کاروان اهل سنت شامل ۲۷ کاروان حنفی و ۱۴ کاروان شافعی در سال جاری از ایران وارد عربستان خواهند شد که ۱۹ کاروان آن مدینه قبل و ۲۲ کاروان نیز مدینه بعد هستند.

آقای مهدوی:

تمامی همکاران ما هم اکنون در مدینه منوره به سر می‌برند. هیأت علمی ما امسال ۷ نفر هستند. امروز (چهارشنبه) یکصد نفر مراجعه کننده داشته‌ایم.

دفتر امور بین الملل از روز شنبه سوم آذرماه کار خود را آغاز کرده است.

آقای حسینی:

انشاء الله امسال حجی بهتر از سال‌های گذشته خواهیم داشت.

ما از یکسال پیش به این سو، ارتباط خوب و نزدیکی با مقامات تأثیرگذار عربستان برقرار کرده‌ایم.

هفته گذشته یک ملاقات سه ساعته را با آقای نایف داشتم. در آن جلسه موضوعات مختلف از جمله دعای کمیل حل و فصل شد و وی گفت که ما توجه ویژه‌ای به این امر خواهیم داشت.

دو روز پیش باز هم با نایف ملاقات کردم و وی گفت که دستورات لازم را به امیران مدینه و مکه خواهد داد.

بعد از توقیف وسایلصدا و سیما با امیر نایفصحبت کردم و درخواست کردم که یک نفر را رابط قرار دهند تا با او کار کنیم.

از طریق همین رابط مشکل وسایلصدا و سیما را برطرف کردیم و همین فرد

ص: ۹۹

امروز از طرف نایف در فرودگاه حضور داشت.

آیت‌الله کریمی مسئول واحد استفتائات:

تماس‌های دیپلماتیک آقای حسینی با طرف‌های سعودی که به نام جمهوری اسلامی انجام می‌شود، خوب است اما می‌شود مانع از تماس‌های غیر ضرور هم شد. زوار باید آموزش کافی ببینند.

آیت‌الله ری‌شهری:

از مجموع گزارش‌ها چنین مستفاد می‌شود که شرایط به‌طور نسبی قابل قبول است. با تفاوت مسلکی که ما با سعودی‌ها داریم، این گونه مسائل، می‌تواند قابل انتظار باشد. از همه مسئولان و دست‌اندرکاران امر حج و همچنین از آقای قهرودی، سلیمی، قاضی عسکر که پیشرو آمدند و همین‌طور از تلاش‌های آقای حسینی تشکر می‌کنم. ما در سال‌های قبل هم تأکیدمان این بود که آقای نایف نماینده‌ای را مأمور کند تا برخوردها را مشاهده کند و امسال این نماینده را گذاشته‌اند و خوب است کاری کنید که دو سه روز در فرودگاه بماند و بر روند برخوردها به‌ویژه از سوی سعودی‌ها نظارت کند.

از آقای قهرودی می‌خواهم، ترتیبی بدهند تا کسانی که بیماری دارند و باید از غذای خاصی استفاده کنند با مشکل مواجه نشوند. از حضور آقای بروجردی نماینده ایران در سازمان کنفرانس اسلامی نیز تشکر می‌کنم که این برای اولین بار از حضور ایشان استفاده می‌کنیم.

### سخنرانی معاون آموزش بعثه در جمع شوراهای فرهنگی حج

حجت‌الاسلام و المسلمین قاضی عسکر معاون آموزش و پژوهش بعثه مقام معظم رهبری خطاب به اعضای شوراهای فرهنگی کاروان‌ها، توصیه‌هایی را به منظور برگزاری هرچه بهتر مراسم حج سال ۱۳۸۶، کاهش آسیب‌ها و نارسایی‌ها و افزایش ضریب رضایتمندی زائران، مطرح کرد.

وی در این دستورالعمل ۱۴ ماده‌ای از شوراهای فرهنگی کاروان‌ها خواست تا

ص: ۱۰۰

گزارش اقدامات خود را به دفتر معاونت آموزش و پژوهش در مدینه منوره و مکه معظمه ارائه کنند. مفاد این دستور العمل به شرح زیر است:

۱. شوراهاى فرهنگى، گروه‌هاى ارشاد و خصوصاً روحانیون محترم کاروان‌ها، زائران محترم را به نماز جماعت، خلوص و خشوع در عبادات و بهره‌گیری از فرصت محدود و کوتاه ایام حج برای کسب هرچه بیشتر معنویت و سعی در تقرب الهی راهنمایی نموده و تذکرات لازم را ارائه نمایند.

۲. شوراهاى فرهنگى با مشورت و برنامه‌ریزی صحیح، مراقبت نفس را به‌عنوان یک برنامه معنوی اساسی مد نظر قرار داده، فرهنگ‌سازی در این زمینه را با جدیت پی‌گیری کنند و زائران را نسبت به رعایت حرمت اماکن مقدسه، رعایت ادب حضور در پیشگاه الهی، پیامبر (ص) و ائمه: و جایگاه خود به عنوان پیروان اهل بیت توجیه نموده، «تواصی» در این امر را وظیفه ایمانی خود بدانند.

۳. باتوجه به وجود افراد کم‌سواد و بی‌سواد در کاروان‌ها، شوراهاى فرهنگى، زائران تحصیل کرده و باسواد را نسبت به وظیفه ایمانی نسبت به آنان متوجه سازند و با تشویق و تحریض، از آنان در راهنمایی و هدایت زائران کم‌سواد و بی‌سواد بهره‌گیرند.

۴. در زمینه عدم رعایت شئون اسلامی از سوی تعداد محدودی از بانوان، گروه‌هاى محترم ارشاد با بهره‌گیری از بانوان محترم کاروان خود، برنامه‌ای را برای نظارت بیشتر بر این مهم پیش‌بینی و پی‌گیری نمایند.

۵. باتوجه به نگرانی‌هاى برخی از زائران از بروز اشتباه در اعمال، گم‌شدن در ازدحام جمعیت و ناآشنایی از محیط و ... که خصوصاً در بین افراد ضعیف، مسن و کم‌سواد بیشتر مشاهده می‌شود، شوراهاى فرهنگى از بین زائران جوان‌تر و البته با رعایت رضایت‌مندی از سوی آنان، برای همه زائران ضعیف، «حامی» تعیین نمایند.

۶. آموزش اصول، مقررات و آداب زندگی اجتماعى به زائران قبل از اعزام و تذکرات ناصحانه و دوستانه در طول سفر از ضرورت‌هاى قطعى هر سفر و خصوصاً

ص: ۱۰۱

سفر معنوی حج است. لذا برنامه‌ریزی و اجرا صحیح آن توصیه می‌شود.

۷. اخلاق معاشرت و پرهیز از خودخواهی، تک‌روی، عدم رعایت بهداشت جمعی، تجاوز به حقوق اجتماعی همسفران، فقدان حس همکاری و تعاون، بی‌نظمی و ... مرتباً در برنامه تذکرات اخلاقی پی‌گیری شود.

۸. پرهیز از رفتارها و گفتارهای تفرقه‌افکنانه و توجه به ضرورت اخوت و برادری و وحدت و همدلی بین تمامی مسلمین و مؤمنین که به‌عنوان نعمت الهی شناخته شده، به‌عنوان یک وظیفه عمومی معرفی و تذکر داده شود و گروه‌های محترم ارشاد مراقب رفتارهای احساسی در اماکن مقدسه، خصوصاً در بقیع باشند.

۹. با توجه به این که جمعی از زائران کمتر از محیط هتل‌ها استفاده کرده‌اند، مناسب است جلسه توجیهی برای چگونگی استفاده و بهره‌گیری از امکانات هتل‌ها پیش‌بینی شود.

۱۰. با توجه به گزارش‌های رسیده از سال‌های قبل از ضرر و زیان زائران محترم در هنگام معامله و خرید، مناسب است جلسه توجیهی با بهره‌گیری از افراد مجرب کاروان برای عموم زائران تشکیل شود.

۱۱. با توجه به برخی از رفتارهای ناپسند در هنگام خرید و نحوه تعامل با فروشندگان، خصوصاً رفتارهای برخی از بانوان، تذکر دائمی و عطف توجه به عواقب شخصیتی و معنوی و اخروی این گونه رفتارها در برنامه شوراها و گروه‌های ارشاد قرار گیرد.

۱۲. توصیه به رعایت حال افراد مسن، بیمار و کم‌توان، مورد توجه جدی در کاروان‌ها قرار گیرد.

۱۳. تشکیل جلسات ویژه با حضور زائران علاقه‌مند برای بررسی مشکلات فرهنگی و اجرایی کاروان در طول سفر برای کاهش مشکلات، اطلاع‌رسانی صحیح به زائران و افزایش ضریب رضایت‌مندی آنان ضروری است.

۱۴. فرصت‌ها به سرعت سپری می‌شوند و دیگر قابل بازگشت نیستند، از این رو ضمن تشکر از زحمات و تلاش‌های شوراهای فرهنگی و گروه‌های محترم ارشاد



ص: ۱۰۲

کاروان‌ها، خواهشمندیم در مجموعه فعالیت‌های فرهنگی و اجرایی به گونه‌ای برنامه‌ریزی نمایند که حداکثر استفاده و بهره‌مندی از این سفر روحانی کسب گردد، و خاطره شیرین و خوش آن در ذائقه جان میهمانان خداوند باقی بماند.

ص: ۱۰۳

## هشتم آذر / هیجدهم ذی قعدة

## اشاره

روز پنجشنبه، هشتم آذرماه، آیت‌الله محمدی ری‌شهری در جمع مدیران و کارگزاران حج، در بعثه مقام معظم رهبری در مدینه منوره گفت: مسئولیت‌شناسی، احترام به دیگران و از همه مهمتر، حفظ وحدت و انسجام اسلامی باید در رأس برنامه‌ها و فعالیت‌های کارکنان فرهنگی و اجرایی بعثه باشد. وی در سخنانی خطاب به دست‌اندرکاران بعثه مقام معظم رهبری و سازمان حج و زیارت با بهره‌گیری از روایتی از علی (ع)، تعلیم و تربیت نفس، و اشاعه مفاهیم اخلاقی و دینی بوسیله رفتار و کردار را دستورالعمل حج ۸۶ عنوان کرد.

امیرالحاج جمهوری اسلامی تصریح کرد: کسانی که در سطوح مختلف مسئولیتی و سایر رده‌های کاری بعثه مقام معظم رهبری و سازمان حج قرار گرفته‌اند باید با الگو قرار دادن خود در گسترش اهداف کاری برای برگزاری هرچه باشکوه‌تر مراسم حجی عزتمند و سرشار از توفیق تلاش کنند.

آیت‌الله محمدی ری‌شهری افزود: باید هماهنگی‌ها و انسجام درونی بین دست‌اندرکاران اجرایی و فرهنگی بعثه و سازمان حج، الگوی رفتاری در انسجام اسلامی شناخته شده و موجب تحقق فرمان رهبر معظم انقلاب در خصوص حفظ وحدت و انسجام اسلامی شود.

وی وحدت را موجب افزایش برکت در جوامع اسلامی دانست و گفت: در این سال باید بیش از سال‌های گذشته مراقب حرکت‌های تفرقه‌آفرین بود و به رفتارهایی

ص: ۱۰۴

که وحدت اسلامی را خدشه دار می‌کند، اجازه بروز ندهیم.

وی تحریک عواطف مذهبی را توسط سخنرانان و مداحان با مسایلی که به وحدت بین شیعه و سنی خدشه وارد می‌کند، از مسایل نادرست برشمرد و تصریح کرد: بنا به فرمایش مقام معظم رهبری این گونه رفتارها از مصادیق گناه است.

آیت‌الله ری‌شهری در جمع مدیران و کارگزاران فرهنگی و اجرایی بعثه مقام معظم رهبری گفت: کارگزاران حج باید الگوی رفتاری دیگران در اجرای تعالیم دینی و ارزش‌های اخلاقی باشند. برای آنکه بتوانیم وحدت و انسجام اسلامی را بسط و گسترش دهیم نخست باید از خودمان شروع کنیم و تا آنجا که ممکن است، منجسم و هماهنگ باشیم.

ایشان تحریک عواطف مذهبی پیروان دیگر مذاهب را از مسایل نادرست برشمرد و تصریح کرد: بنا به فرمایش مقام معظم رهبری این گونه رفتارها از مصادیق گناه است.

پیش از سخنرانی آیت‌الله ری‌شهری، دکتر حسینی سفیر جمهوری اسلامی ایران در کشور عربستان طی سخنرانی زائران ایرانی را از منظم‌ترین و منسجم‌ترین زائران خانه خدا دانست و گفت: این مسئله همیشه تحسین مسئولان کشور عربستان را برانگیخته و موجب عزت و افتخار جمهوری اسلامی ایران شده است. وی افزود: سفارت جمهوری اسلامی و سرکنسولگری ایران در جده به‌طور کامل با بعثه مقام معظم رهبری و سازمان حج و زیارت برای برگزاری مراسم با شکوه حج سال جاری همکاری و تعامل خواهد داشت.

#### اولین مراسم پرفیض دعای کمیل در مدینه منوره

مراسم پرفیض دعای کمیل پنجشنبه شب با شرکت انبوه زائران ایرانی در کنار مرقد پیامبر بزرگوار اسلام (ص) و ائمه بقیع: در مدینه منوره برگزار شد. در این مراسم نورانی که با حضور محمد محمدی ری‌شهری نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج ایرانی برگزار شد، هزاران نفر از زائران ایرانی حضور داشتند.

دعای پرفیض کمیل در منطقه بین‌الحرمین، محوطه مابین مسجدالنبی و قبرستان

ص: ۱۰۵

بقیع، برگزار شد و هزاران زائر ایرانی در فضایی معنوی در این آیین معنوی شرکت کردند.

این آیین پرشکوه با هماهنگی قبلی مسئولان بعثه مقام معظم رهبری با مقامات و مسئولان کشور عربستان سعودی برگزار شد و نیروهای انتظامی عربستان با حضور در محل برگزاری مراسم امنیت منطقه را عهده‌دار بودند. انتظامات مراسم بر عهده تعدادی از زائران اعضای کاروان‌های مختلف ایرانی بود.

مراسم در رأس ساعت به وقت محلی با تلاوت آیاتی از کلام‌الله مجید آغاز شد و با روضه‌خوانی و مداحی و دعای کمیل به مدت یک ساعت ادامه داشت.

در پایان مراسم آیت‌الله ری‌شهری برای پیروزی ملت‌های فلسطین، عراق و افغانستان و همه مسلمین و نابودی دشمنان اسلام به زبان‌های عربی و فارسی دعا کرد.

در انتهای مراسم نیز مجری ضمن تقدیر از شرکت‌کنندگان از همکاری مقامات و مسئولان و نیروهای انتظامی عربستان سعودی و دست‌اندرکاران مسجد النبی در برگزاری این مراسم پرفیض قدردانی کرد.

شرکت‌کنندگان در مراسم هنگام ترک تدریجی محل برگزاری دعای کمیل به احترام این مکان مقدس اقدام به پاکسازی محوطه و جمع‌آوری زباله‌ها کردند.

آیین پرفیض دعای کمیل از سال‌ها پیش از سوی زائران ایرانی خانه خدا در جوار قبر پیامبر بزرگوار اسلام و کنار قبرستان بقیع، مدفن چهار امام معصوم برگزار می‌شود.

تاکنون (هشتم آذر) بیش از هزار تن از زائران مدینه اولی خانه خدا وارد شهر مدینه شده‌اند.

**نهم آذر / نوزدهم ذی‌قعدة****گزارش هیأت پزشکی به سرپرست حجاج ایرانی**

پیش از ظهر روز جمعه مسئولان هیأت پزشکی حج جمهوری اسلامی ایران، در بعثه مقام معظم رهبری با آیت‌الله محمدی ری‌شهری نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج ایرانی دیدار و گزارش اقدامات انجام شده برای ارائه خدمات مناسب پزشکی به زائران ایرانی را به ایشان ارائه کردند.

در این دیدار آقای حلی‌ساز رییس هیأت پزشکی پس از معرفی همکاران خود، از مجهز کردن پزشکان به تلفن همراه برای دسترسی فوری به آن‌ها و همچنین امکان برقراری مشاوره تلفنی میان پزشکان کاروان‌ها و اعضای هیأت پزشکی خبر داد و تأکید کرد که همه کاروان‌ها تا کنون مورد بازرسی قرار گرفته‌اند و ده پزشک عمومی نیز مأموریت یافته‌اند تا در ایام تشریق به‌صورت ویژه به افراد مسن خدمت‌رسانی کنند و با کنترل وضعیت بیماری آنان، در جهت کاهش آمار فوتی‌ها تلاش نمایند.

وی همچنین به افزایش میانگین سنی زائران نسبت به سال‌های قبل اشاره کرد و گفت: امسال ۹۵۰ زائر بالای ۸۰ سال داریم و ۹۵ درصد مراجعه‌کنندگان به هیأت پزشکی بالاتر از ۵۰ سال بوده‌اند.

وی با اشاره به مسمومیت ایجاد شده در میان برخی از زائران تصریح کرد که نظارت بهداشتی بر آشپزخانه‌های متمرکز به‌طور جدی‌تر در دستور کار قرار گرفته است.

ص: ۱۰۷

آقای حلی ساز افزود: تا کنون ۴ بیمار ایرانی در بیمارستان‌های سعودی بستری شده‌اند، هیچ فردی نیز فوت نکرده است، ۴۵۰ نفر در بیمارستان هیأت پزشکی پذیرش شده‌اند که از این تعداد ۱۴ نفر بستری شدند.

به گفته رییس هیأت پزشکی حج جمهوری اسلامی ایران، یک زائر ۸۴ ساله به علت تشدید بیماری آلزایمر در روزهای قبل از سفر، از فرودگاه به تهران بازگردانده شد.

حلی ساز از تهیه و انتقال یکصد تن دارو و اقلام پزشکی به عربستان خبرداد و تأکید کرد که هیچ گونه کمبودی نداریم. وی به شرکت دست اندرکاران هیأت پزشکی در مراسم دعای کمیل با لباس قرمز اشاره کرد و گفت که این حضور نسبت به سال‌های گذشته نمود بهتری داشته است.

در این دیدار، مسئول بازرسی هیأت پزشکی نیز از رنگین بودن سفره زائران در حج اظهار ناخرسندی کرد و گفت که گنجاندن دو وعده گوشت و دو نوبت نوشابه در غذای زائران، کار درستی نیست و بهتر است برای سال‌های بعد اصلاح شود.

سپس آقای ری شهری در سخنانی از زحمات اعضای هیأت پزشکی و تلاش آنان برای ارائه خدمات مناسب پزشکی به حجاج قدردانی کرد و گفت: کاری که بر دوش شما نهاده شده، بسیار حساس است و امیدوارم این مأموریت را به نحو احسن به انجام برسانید. نماینده ولی فقیه مهم‌ترین توصیه بعثه مقام رهبری به هیأت پزشکی را رعایت اخلاق پزشکی عنوان کرد و گفت: اکنون که میانگین سنی زائران ما افزایش یافته است، باید تمهیدات لازم پیش‌بینی شود و پزشکانی که به خدمت گرفته شده‌اند، به درستی توجیه شوند و با زائران نیز با نهایت متانت و خوش‌خلقی رفتار شود.

سرپرست حجاج از رییس هیأت پزشکی حج خواست تا براساس سازماندهی جدید صورت گرفته، به تدوین برنامه پنج ساله اقدام نمایند و هدف‌گذاری این برنامه نیز بالا بردن سطح خدمات به زائران باشد.

### دیدار اعضای هیأت علمی با آقای ری شهری

آقای ری شهری نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج، صبح روز جمعه در جمع اعضای هیأت علمی بعثه مقام رهبری حضور یافت و ضمن تبیین چارچوب

ص: ۱۰۸

فعالیت‌های این هیأت، تصریح کرد که در حج امسال باید روی مسئله «انسجام اسلامی» به‌صورت ویژه کار و تلاش شود. آقای ری شهری بر ضرورت مخاطب‌شناسی و ارزیابی نیازهای فکری مخاطبان و ارائه پاسخ روشن و شفاف به آنان تأکید کرد و تقویت انگیزه تدوین کتاب‌های مناسب برای پاسخگویی درست و دقیق به پرسش‌ها و ابهامات را ضروری خواند. نماینده ولی فقیه به منظور جلوگیری از اعمال سلیقه و تشخیص‌های متفاوت در پاسخگویی به شبهات، بر ضرورت یکسان‌سازی پاسخ‌ها تأکید کرد و این مهم را یکی از وظایف اساسی هیأت علمی خواند. آقای ری شهری، بر اهمیت برخورد مدبرانه و هوشمندانه با افراد علاقه‌مند به جمهوری اسلامی تأکید کرد و پیگیری و پی‌جویی امور از سوی هیأت علمی در ماه‌های پس از برگزاری حج را ضروری خواند و پیشنهاد کرد که در این زمینه یک کادر ثابت سازماندهی شود.

در این نشست برخی از حاضران به طرح نقطه نظرات و پیشنهادهای خود برای حصول نتیجه مطلوب از روند فعالیت‌های هیأت علمی پرداختند. اعضای هیأت علمی بعثه، با استفاده از تجربیات سال‌های گذشته و با لحاظ شرایط جدید، خواهان فعالیت‌های علمی بیشتر شدند و پیشنهاد دادند که بر حجم تلاش‌های علمی افزوده گردد.

**دهم آذر / بیستم ذی قعدة****دیدار اعضای ستاد مدینه منوره با آیت‌الله ری شهری**

اعضای ستاد مدینه منوره، پیش از ظهر امروز، گزارش عملکرد خود را در حوزه خدمت‌رسانی به زائران به آیت‌الله ری شهری نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج ارائه کردند.

در این دیدار ابتدا آقای سقایی رییس ستاد حج به تقسیم‌بندی محل اسکان زائران در مدینه منوره به سه قسمت اشاره کرد و گفت که زائران ایرانی در سال‌های گذشته در چهار منطقه اسکان داده می‌شدند که این امر در سال جاری در سه قسمت انجام شده است و بیش از ۹۹ درصد زائران نیز در منطقه مرکزی اطراف حرم مطهر مستقر هستند.

وی از تصحیح برنامه غذایی زائران از روز شنبه (امروز) خبر داد و گفت که ۳۰ دستگاه اتوبوس در مسیرهای مختلف برای جا به جا کردن زائران ایرانی فعال‌اند.

آقای سقایی همچنین تأکید کرد که تا کنون ۱۸۱ کاروان به استعداد بیش از ۲۸ هزار زائر وارد مدینه منوره شده‌اند و از امروز نیز کار اعزام زائران مدینه قبل به مکه مکرمه آغاز شده است.

در ادامه این دیدار، رؤسای سه منطقه محل اسکان زائران و همچنین مسئولان بخش‌های مختلف ستاد حج، گزارش کوتاهی از فعالیت‌های خود را ارائه کردند که



ص: ۱۱۰

طی آن مسئول امور ارتباطات تصریح کرد در سال جاری پیش‌بینی می‌کنیم بین ۶۰ تا ۷۰ هزار تلفن همراه به عربستان منتقل شود. سپس آیت‌الله ری‌شهری در سخنانی با استناد به روایتی از رسول گرامی اسلام (ص)، تأکید کرد که انجام کامل، درست، دقیق و مطلوب هر کار، منوط به آن است که کننده آن، علاوه بر به کارگیری استعدادها، برنامه‌ریزی‌ها و قدرت مدیریت، پیوسته خود را در محضر خدا و متوجه به حضرت حق بداند و به کاری که انجام می‌دهد رنگ و بوی خدایی بدهد.

وی تصریح کرد که مدیریت عملیات حج، یک مدیریت پیچیده است؛ زیرا باید با امکانات محدود، شرایط محدود زمانی و دوری از وطن، بهترین خدمات را به یکصد هزار تن از حجاج بیت الله الحرام ارائه بدهیم. بنابراین برای این که وظایفمان را به‌طور کامل و به شکل مطلوب به انجام برسانیم باید خود را در محضر خدا و رسول گرامی او بدانیم و از حضرت حق مدد بجوییم.

آقای ری‌شهری کارهای اجرایی حج را تنیده شده در کارهای فرهنگی دانست و گفت: امور اجرایی بسترساز اقدامات فرهنگی است و حتی می‌توان گفت که این گونه امور، در جای خود، یک کار فرهنگی محسوب می‌شود. بنابراین دست اندرکاران عملیات اجرایی حج باید نسبت به کار خود یک نگرش فرهنگی داشته باشند و وظایف خود را با نگاه فرهنگی به انجام برسانند.

نماینده ولی فقیه، تغذیه زائران را از جمله مسائلی عنوان کرد که نیازمند برنامه‌ریزی جدی است؛ زیرا زائران باید از غذایی استفاده کنند که امکان بهره بیشتر معنوی از حج را به آنان بدهد و حال دعا و مناجات را از زائران سلب نکند.

جلوگیری از ریخت و پاش، اسراف و تضييع مواد غذایی از دیگر تذکراتی بود که سرپرست حجاج به اعضای ستاد مدینه گوشزد کرد و در ادامه، اهمیت خوش‌بینی کارگزاران حج نسبت به یکدیگر و بدبینی نسبت به خود با هدف اصلاح امور را مورد تأکید قرار داد.

وی گفت: بخش‌های مختلف در ستاد حج و بعثه رهبری پشتیبان یکدیگر هستند.

ص: ۱۱۱

بنابراین داشتن حسن ظن نسبت به هم یک اصل است. هدف همه ما خدمت به زائران خانه خداست و به همین دلیل نباید نسبت به یکدیگر بدبین یا سوء ظن داشته باشیم.

آیت‌الله ری‌شهری در پایان سخنانش، خرسندی خود را از روند فعالیت‌های انجام شده در ستاد حج در مدینه منوره ابراز کرد و از آنان خواست تا اهتمام کامل خود را برای خدمت‌رسانی مطلوب به حجاج بیت الله الحرام به کار بندند.

### بازدید از زائران در محل اقامتشان

آیت‌الله ری‌شهری با حضور در یکی از هتل‌های محل اقامت زائران ایرانی، از نزدیک شرایط و وضعیت اقامتی آنان را مورد بررسی قرار داد.

نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج علاوه بر دریافت گزارش عملکرد بخش‌های مختلف ستاد حج و بعثه، حضور در کاروان‌ها و دیدار و گفت‌وگو با زائران ایرانی را در اولویت برنامه‌های کاری خود قرار داده است.

آقای ری‌شهری در این بازدید که ظهر شنبه به‌صورت سر زده انجام شد، ناهار را در جمع زائران صرف کرد و در خصوص شرایط اسکان و مشکلات احتمالی در برنامه‌های اجرایی و فرهنگی با زائران گفت‌وگو کرد.

امیرالحاج جمهوری اسلامی ایرانی که با استقبال گرم زائران ایرانی در هتل "الیاس الذهبی" روبرو شده بود، توفیق زائران ایرانی در انجام فریضه حج و قبولی اعمال و مناسک آنان را از خداوند متعال مسئلت کرد.

تنی چند از دست‌اندرکاران امور اجرایی حج و هیأت بازرسی بعثه مقام معظم رهبری، آقای ری‌شهری را در این بازدید همراهی می‌کردند.

## یازدهم آذر / بیست و یکم ذی‌قعدة

### گفت‌وگو با خبرنگاران و گزارشگران

در نشستی که ساعت ۹ و ۳۰ دقیقه صبح روز یکشنبه (یازدهم آذر) با حضور آقای ری شهری، نماینده ولی فقیه و سرپرست زائران ایرانی خانه خدا و با شرکت خبرنگاران و گزارشگران شبکه‌های مختلف داخلی و برون‌مرزین و سیما تشکیل شد، حساسیت‌های مربوط به حج مورد بحث و بررسی قرار گرفت.

در این نشست آقای ری شهری نکاتی به شرح زیر مطرح کرد:

سال گذشته با مشکلاتی مواجه شدیم و می‌خواهیم امسال جلو تکرار آن را بگیریم.

در ارتباط با مسائل عربستان تأکید می‌کنم که اگر خواستید یک موضوع انتقادی را پخش کنید، حتما محتاطانه و پس از مشورت با اهل فن و مسئولان مربوط باشد.

سفیر جمهوری اسلامی ایران در عربستان، با مقامات سعودی مذاکراتی را در ارتباط با تحویل کالاهای مربوط به بعثه و سازمان حج و همچنین وسایل توقیف شده گروه‌ها و سیما به انجام رسانده که نتیجه‌بخش بوده است.

لازم است که برگزاری سمینارها پوشش خبری مناسبی داشته باشد و شبکه‌های خارجی ایران نیز به آن توجه کنند. شش یا هفت سمینار داریم؛ از جمله سمینار زن که باید به درستی پوشش داده شود. سال گذشته این همایش‌ها، آن‌گونه که شایسته و سزاوار بود، رسانه‌ای نشد.

ما خواستار انعکاس مسائلی بیش از آن چیزی که اتفاق می‌افتد نیستیم. همانی که

ص: ۱۱۳

هست باید منعکس شود.

در آستانه انتخابات مجلس قرار داریم و صدا و سیما می‌تواند از فضای حج به شکل هنرمندانه و لطیف برای نزدیک کردن گروه‌ها به یکدیگر و افزایش حضور مردم در انتخابات، استفاده کند. البته مراقب باشید که حج به ابزاری برای اهداف سیاسی و تبلیغاتی تبدیل نشود.

اطلاع‌رسانی و انتشار اخبار و اطلاعات از مسائل حج مشروط به آنکه با سیاست‌های دولت سعودی اصطکاک نداشته باشد، اشکالی ندارد.

با شخصیت‌های بین‌المللی جهان اسلام می‌توانید درباره مسائلی مانند کنفرانس آنابولیس مصاحبه کنید.

در ارتباط با همایش قدس و همایش تقریب بین‌المذاهب اسلامی می‌توانید کارهای خوبی را به انجام برسانید.

محورهای سخنان مقام معظم رهبری در دیدار با کارگزاران حج را استخراج و روی آن‌ها کار کنید. مثل ختم قرآن یا تدبیر در قرآن و این که حج قله انسجام اسلامی است.

امسال با این شعار محوری که رهبر معظم انقلاب تعیین کرده‌اند (اتحاد ملی و انسجام اسلامی) حج معنای دیگری باید داشته باشد. در چارچوب سیاست‌هایی که اعلام شد و با هماهنگی امور بین‌الملل می‌توانید با سایر بعثه‌ها نیز ارتباط برقرار کنید؛ اما مراقب حساسیت‌های دولت عربستان باشید. ما در حج، کارهای مهم‌تری داریم که نباید تحت الشعاع سایر کارها قرار گیرد.

### حضور مسئولان بعثه‌های مراجع در بعثه مقام معظم رهبری

مسئولان و اعضای محترم بعثه‌های حضرات آیات عظام مکارم شیرازی، سیستانی، شبیری زنجانی، بهجت، فیاض، صانعی، سبحانی و عزالدین زنجانی صبح روز یکشنبه با حضور در بعثه مقام معظم رهبری به‌طور جداگانه با آیت‌الله ری‌شهری نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج ایرانی دیدار و گفت‌وگو کردند.

در این دیدارها از مسئولان بعثه مقام معظم رهبری و آقای سقایی مسئول ستاد در

ص: ۱۱۴

مدینه منوره نیز حضور داشتند.

مطالب مختلفی از سوی اعضای بعثه‌ها با آقای ری شهری در میان گذاشته شد که اظهار گله‌مندی از ضبط و توقیف کتاب‌های همراه آنان در فرودگاه مدینه و همچنین جزئیات مربوط به طرح توسعه مسعی در صفا و مروه از جمله این مطالب بود. در این زمینه آقای ری شهری از رفع توقیف کتاب‌ها با پیگیری‌های انجام شده از سوی سفیر جمهوری اسلامی ایران در ریاض خبر داد.

در ارتباط با توسعه مسعی، آقای ری شهری تأکید کرد که این موضوع را مسئولان بعثه پیگیری کرده اند و گفته شده است که مسعی برای سال جاری همانند سابق خواهد بود و بخش‌های توسعه یافته هنوز برای بهره‌برداری آماده نشده است. در این زمینه یکی از اعضای بعثه آیت‌الله فیاض تصریح کرد که ایشان صریحاً فتوا داده‌اند که با توجه به این که صفا و مروه دو کوه بوده است، توسعه آن مانعی را ایجاد نخواهد کرد و حجاج می‌توانند در فضای توسعه یافته نیز اعمال خود را انجام دهند. برخی از اعضای بعثه‌های مراجع محترم تقلید، از وضعیت اسکان بعثه‌ها در مدینه منوره به جهت ممانعت صاحب‌خانه‌ها از ورود زائران خارجی اظهار ناخرسندی کردند که آقای ری شهری تصریح کرد بعثه‌ها برای سال‌های بعد باید به جای قبلی برگردند یا در جایی مستقر شوند که خارجی‌ها هم ترددشان به آنجا منعی نداشته باشد. در این زمینه مقرر شد، آقای سقایی پیگیری کند و مشکل بعثه‌ها را از طریق تماس با صاحبان املاک، برطرف نماید.

### همایش شورا‌های فرهنگی در مدینه منوره

آیت‌الله محمدی ری شهری در همایش شورا‌های فرهنگی در مدینه، ضمن تأکید بر اثرگذاری حالات و عبادات حج گزاران در زندگی آنان، از ایام حج به عنوان فرصتی برای تقویت یاد خداوند نام برد. وی با استناد به آیات قرآن کریم، بر اهمیت ذکر و توجه به خدا تأکید کرد و گفت: ذکر خداوند در برخی از زمان‌ها و مکان‌ها اثر، سازندگی و تکامل آفرینی

ص: ۱۱۵

بیشتری دارد که دهه اول ذی حجه و ایام تشریق از جمله این ایام است.

آیت‌الله ری‌شهری تقویت پشتوانه فرهنگی کاروان‌ها را ضروری دانست و گفت: بهترین و مؤثرترین عامل نورانیت دل تقویت معنویت و ذکر است و ذکر تنها به زبان نیست بلکه در عمل انسان نیز باید نمود پیدا کند.

وی با توصیه به روحانیون، مدیران و اعضای شوراهای کاروان‌ها در جدی گرفتن جلسات شورای فرهنگی و اجرای مصوبات آن‌ها گفت: یکی از کارهای مهم شوراهای فرهنگی کمک به زائران برای عمق بخشیدن به حالات معنوی آن‌ها و دور کردن اضطراب در اجرای مناسک حج از آنان به ویژه بانوان است.

آیت‌الله ری‌شهری با اشاره به مشکلات انجام مناسک به‌ویژه در عرفات، مشعر و منا به دلیل محدودیت امکانات، افزود: با توجه به اینکه امسال تعداد حجاج مسن در کاروان‌ها بیشتر است باید زائران را برای یاری به این افراد که ثواب بیشتری دارد، تشویق کرد. سرپرست زائران ایرانی از شوراهای فرهنگی کاروان‌ها خواست زائران را برای حضور بیشتر در نمازهای جماعت و عدم حضور در بازار به هنگام اقامه نماز توجه کنند.

وی برگزاری با شکوه تودیع با مکه و مدینه در کاروان‌ها را با اهمیت دانست و اعضای شورای فرهنگی کاروان‌ها را به توجه خاص و تام به حضرت ولی عصر [توصیه کرد.

گفتنی است این مراسم بعد از ظهر یکشنبه با قرائت آیاتی از کلام الله مجید آغاز شد و قبل از سخنرانی نماینده ولی فقیه در بعثه مقام معظم رهبری، حجت الاسلام والمسلمین قاضی عسکر معاونت آموزش و پژوهش بعثه مقام معظم رهبری با تقدیر از عملکرد شوراهای مذکور، گزارشی نیز ارائه داد. وی سپس برخی تجربه‌ها و نکته‌های مهم را در این رابطه متذکر شد؛ از جمله این که شوراهای فرهنگی می‌بایست در برنامه‌های فرهنگی خود، کاملاً به محیط و روحیات زائران وجه داشته باشند و از افراط و تفریط پرهیز کنند.

**دومین جلسه شورای هماهنگی بعثه مقام معظم رهبری در مدینه**

موضوع اصلی این جلسه که با تلاوتی چند از آیات قران کریم از سوی آقای سلیمی شروع شد، بررسی دعای کمیل هفته گذشته و برگزاری دعای کمیل هفته آتی بود.

آقای ری شهری اولین دعای کمیل را بدون وجود نکته منفی در آن، یک دستاور خوب توصیف کرد. وی از تمرکز فیلمبرداران و عکاسان به نقطه محل استقرار ایشان و هیأت همراه اظهار ناخرسندی کرد.

در ادامه جلسه آقای قاضی عسکر به ارائه نتایج نظرسنجی انجام شده از زائران در باره دعای کمیل پرداخت و طی آن گفت که ۹۳ درصد، قاری قرآن مراسم دعای کمیل را خیلی خوب توصیف کردند، ۸۸ درصد زائران مداحی اول و دوم را خوب و خیلی خوب دانستند و ۹۴ درصد هم، قرائت دعای کمیل را خوب و خیلی خوب برشمردند. همچنین ۷۰ درصد زائران نیز در باره مدت زمان برگزاری مراسم، گزینه خوب و خیلی خوب را علامت زده‌اند. همچنین ۹۳ درصد آنان کیفیت صدا و ۸۹ درصد نیز برخورد انتظامات را خوب و خیلی خوب دانستند.

در این جلسه آقای سقایی از حضور بیش از ۱۹ هزار تن از زائران ایرانی در مدینه برای شرکت در دومین دعای کمیل خبر داد. در ادامه جلسه، آقای ری شهری اعلام کرد که روز جمعه ۱۶ آذرماه از مدینه منوره عازم مکه مکرمه خواهد بود. سپس مسئولان هر واحد به ارائه گزارش وضعیت حضور زیر مجموعه خود در بعثه و ستاد حج پس از عزیمت امیرالحاج جمهوری اسلامی ایران به مکه مکرمه پرداختند و مقرر شد مسئولیت بعثه در روزهای باقی مانده برعهده آقایان غیوری و قاضی عسکر باشد. آخرین روز فعالیت بعثه مقام معظم رهبری در مدینه منوره روز چهارشنبه ۲۱ آذرماه برابر با دوم ذیحجه خواهد بود. طبق گزارش رییس ستاد حج، روز پنجشنبه ۲۲ آذرماه ۱۴۰۰ زائر در مدینه خواهیم داشت که آن‌ها نیز همان شب عازم مکه مکرمه خواهند شد.

**دوازدهم آذر / بیست و دوم ذی قعدة****نشست مشورتی با مسئولان بعثه‌ها**

در ادامه دیدار مسئولان و اعضای محترم بعثه‌های مراجع عظام تقلید با نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج، عصر امروز نمایندگان بعثه‌های حضرات آیات سید سعید حکیم، شاهرودی، نوری همدانی، صافی گلپایگانی، موسوی اردبیلی و حائری با حضور در بعثه مقام معظم رهبری با آیت‌الله ری شهری دیدار و گفت‌وگو کردند.

وضعیت جدید در مسعی و طرح گسترش آن از جمله موضوعاتی بود که مورد بحث قرار گرفت.

وضعیت مسکن و دفاتر بعثه‌ها در مدینه منوره نیز از دیگر مواردی بود که در این دیدارها به‌طور پراکنده مورد بحث قرار گرفت و برخی از آن‌ها مشکلاتی داشتند که حسب دستور آقای ری شهری مقرر شد در این زمینه پیگیری‌های لازم برای رفع مشکل آنان به‌ویژه مستقل بودن محل اسکان بعثه‌ها در سال آینده به عمل آید.

مشکل تردد از محل اقامت تا حرم نیز از سوی بعثه یکی از مراجع محترم مطرح شد که در این زمینه آقای سقایی رییس ستاد حج در مدینه منوره توضیح داد پس از دریافت گزارش کمبود وسیله نقلیه بلافاصله اقدام گردید و شش ساعت بعد این مشکل برطرف شد.



**بازدید از بیمارستان**

آیت‌الله ری‌شهری نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج‌صبح امروز از بیمارستان متعلق به هیأت پزشکی جمهوری اسلامی ایران در مدینه منوره بازدید کرد و از نزدیک در جریان نحوه رسیدگی به وضعیت درمانی زائران بیمار قرار گرفت.

در این بازدید که رییس ستاد حج در مدینه منوره نیز وی را همراهی می‌کرد، بخش‌های مختلف بیمارستانی از جمله درمانگاه‌ها، انبار دارو، داروخانه و بخش رادیولوژی مورد بازدید قرار گرفت و مسئولان هیأت پزشکی درباره خدمت‌رسانی به بیماران و زائران نیازمند، به نماینده ولی فقیه گزارش دادند.

آقای ری‌شهری همچنین در پاسخ به سؤال خبرنگار صدا و سیما درباره وضعیت پزشکی حج گفت: امسال تمهیدات خوبی در این زمینه اندیشیده شده است و در روزهای آینده که برای عزیمت به مکه مکرمه، حساس محسوب می‌شود، ارائه خدمات مناسب پزشکی به زائران، از اهمیت بیشتری برخوردار است.

وی توجه زائران ایرانی را به ضرورت رعایت مسائل بهداشتی جلب کرد و از آنان خواست تا در ارتباط با تغذیه، به دستورات اسلامی توجه لازم را مبذول کنند و شکم خویش را محلی برای انبار انواع غذاها قرار ندهند و از این طریق سلامتی خودشان را تضمین کنند. سپس خبرنگار صدا و سیما نظر ایشان را در مورد حضور زائران ایرانی در مراسم نمازهای جماعت جو یا شد و آقای ری‌شهری در پاسخ تصریح کرد که بحمدالله رفتار اکثر زائران ایرانی قابل قبول است و حضور پر رنگی در نمازهای جماعت دارند، اما هنوز هم برخی از زائران هستند که به این مهم کم‌توجهی می‌کنند و در مواقع نمازهای جماعت به پرسه‌زنی در بازارها مشغول‌اند که امیدواریم این عده نیز رفتار خود را اصلاح کنند.

نماینده ولی فقیه در پایان این بازدید، در جمع مدیران هیأت پزشکی حضور یافت و از زبان آن‌ها در جریان آخرین وضعیت پزشکی زائران ایرانی قرار گرفت که طبق گزارش آن‌ها ۴ نفر از زائران از جمله یک زن ۴۷ ساله ایرانی در بیمارستان‌های سعودی بستری است. این زن ایرانی به علت خونریزی در داخل مغز و سر درد شدید

ص: ۱۱۹

در بیمارستان بستری شده است و احتمال بازگرداندن وی به ایران وجود دارد.

آقای حلی‌ساز رییس هیأت پزشکی از پزشکان کاروان‌ها به عنوان خط مقدم عملیات پزشکی نام برد و تصریح کرد که پزشکان کاروان‌ها ساعت ۱۶ هر روز برای دریافت سیم کارتهای تلفن همراه خود و پر کردن یک پرسشنامه به هیأت پزشکی مراجعه می‌کنند.

وی گفت: امسال ۴۵۰ پزشک متخصص در کاروان‌ها حضور دارند که این تعداد بیشتر از پزشکان عمومی است. آقای حلی‌ساز تصریح کرد که سه درمانگاه اقماری در مدینه منوره به‌طور متوسط در هر روز ۳۵ تا ۴۰ نفر از خواهران را برای انجام تزریقات پذیرش می‌کنند.

### دیدار اعضای بعثه عراق با آقای ری شهری

اعضای بعثه عراق به ریاست حجت الاسلام و المسلمین محمدتقی مولا شامگاه روز دوشنبه (۱۲ آذر) در بعثه مقام معظم رهبری با آیت‌الله ری شهری نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج ایرانی دیدار کردند. در این دیدار آقایان مهدوی، هادوی، سقایی، قاضی عسکر، عرب و حلی‌ساز نیز حضور داشتند.

پس از معارفه، آقای ری شهری طی سخنانی گفت:

از سال ۱۳۷۰ که مسئولیت نمایندگی رهبری در خدمت به زائران خانه خدا را بر عهده گرفتم، همواره با بسیاری از شما عزیزان در ارتباط و تماس بودم و اکنون جا دارد یاد شهید آیت‌الله سیدمحمدباقر حکیم را گرامی بداریم. مصائب و مشکلات خواهران و برادران عزیز در ایام حج را همه ساله مورد توجه قرار می‌دادیم و خدا را سپاسگزاریم که نظام دیکتاتور یصدام سقوط کرد و دولت مردمی عراق بر سرکار آمد و بخش عظیمی از مشکلات مردم عراق برطرف شد. دولت و ملت ایران همواره خود را در کنار دولت و ملت عراق می‌داند و استقلال، عزت و سربلندی ملت عراق را از خداوند متعال مسئلت می‌کند. ما امیدواریم مصائب ناشی از حضور بیگانگان پایان پذیرد و دولت مردمی و متکی به آرای مردم عراق تحقق پیدا کند. مهم‌ترین نکته‌ای که در

ص: ۱۲۰

شرایط فعلی باید مورد توجه دولت و ملت عراق باشد، مسئله توطئه‌های پیچیده‌ای است که برای ایجاد اختلاف بین مردم عراق و خصوصاً شیعیان و اهل تسنن در عراق به اجرا در می‌آید و دست بیگانگان را در آن می‌توان دید و هیچ‌کس جز دشمنان اسلام از این اختلافات و تفرقه سود نخواهد برد. مقام معظم رهبری با فراستی که دارند و با توجه به توطئه‌های دشمنان، سال جاری را سال انسجام اسلامی نامیدند و مهم‌ترین توصیه ایشان به کارگزاران حج نیز این بوده است که حج امسال باید رنگ و بوی تازه‌ای به وحدت اسلامی بدهد. در همین سخنرانی تأکید کردند که تحریک عواطف مذهبی برادران اهل سنت به هر شکل که باشد حرام است و گناه محسوب می‌شود و باید از تهییج عواطف مذهبی مردم اجتناب شود. امیدوارم که عراق متحد و یکپارچه در کنار برادران شیعه و اهل سنت به الگویی برای مسلمانان جهان تبدیل شود و به اتحاد و هماهنگی و وحدت کلمه امت اسلام نزدیک شویم و بتوانیم مسئولیت‌های سیاسی و فرهنگی خود را به درستی به انجام برسانیم.

در ادامه این دیدار آقای محمدتقی مولا- رییس بعثه عراق با ابراز خرسندی از حضور در بعثه ولی امر مسلمین، حضرت آیت‌الله‌العظمی خامنه‌ای و تشکر از کمک‌ها و توجهات امام خامنه‌ای، جمهوری اسلامی ایران و آیت‌الله ری شهری به مردم عراق، به ایراد سخنانی پرداخت که محورهای آن به شرح زیر است:

ما مدیون بعثه جمهوری اسلامی ایران هستیم، زیرا سال‌ها از طریق بعثه ایران توانستیم به حج بیاییم و با حجاج جهان اسلام دیدار داشته باشیم و مظلومیت مردم عراق و مسائل کشورمان را مطرح کنیم.

شهید سیدمحمدباقر حکیم در حج حضور می‌یافت و از اینجا ندای خود را به گوش جهانیان می‌رساند و همواره از همکاری و حمایت بعثه و آقای ری شهری برخوردار بودیم و امروز هم از تجارب بعثه مقام معظم رهبری برای مدیریت امور حج زائران عراقی استفاده می‌کنیم.

صدام می‌کوشید تا حج را از بین ببرد یا آن را از محتوا خالی کند و تنها سالخوردگان و نیروهای امنیتی خود را به حج اعزام می‌کرد.

ص: ۱۲۱

اینک قانون اساسی را خود عراقی‌ها نوشته و به آن رای داده‌اند و در آن بر اسلام تأکید شده و هیچ قانونی نمی‌تواند مخالف اسلام باشد. بیگانگان در تلاش برای تشکیل دولت قیم در عراق بودند اما مردم و مرجعیت و به‌ویژه آیت‌الله سیستانی، همواره با آن مخالفت کرده‌اند.

وضعیت عراق رو به بهبود است. تروریسم در عراق جایگاهی ندارد. مردم عراق اعم از شیعه و سنی با هم برادرند و هیچ‌گاه جنگ و برادرکشی در میان آنان وجود نداشته است و همه در شادی و غم یکدیگر شریک هستند. آنچه در عراق اتفاق افتاد، توسط بقایای صدام صورت گرفت و نیروهای تکفیری هم در کنار آن‌ها بودند. اینک اوضاع بهبود یافته، عملیات تروریستی در عراق تا ۸۰ درصد تنزل پیدا کرده و سایر شهرها و راه‌ها نیز از امنیت خوبی برخوردار شده‌اند.

اوضاع اقتصادی، مادی و معیشتی کشور و مردم عراق رو به بهبود است. بودجه سال آینده کشور ۴۸ میلیارد دلار خواهد بود. بیکاری کاهش یافته، خدمات برق و نفت و فراورده‌های نفتی فراوان‌تر و آسان‌تر است و سال آینده نیز سال بازسازی خواهد بود. تعداد حجاج عراقی در سال جاری ۳۱ هزار نفر است. این رقم سال گذشته ۲۷ هزار و ۵۰۰ نفر بود.

در ادامه این دیدار، شیخ دکتر خالد المسعد از علمای اهل سنت عراق و رییس جماعت علمای این کشور نیز در سخنانی پس از تشکر و قدردانی از بعثه مقام معظم رهبری به ایراد سخن پرداخت که اهم آن به شرح زیر است:

به عنوان یک پژوهشگر اسلامی اذعان می‌کنم که جمهوری اسلامی ایران بر اساس مذهب در مورد مسائل اسلامی برخورد نمی‌کند و در قبال مسائلی مانند فلسطین، چین، بوسنی و هرزگوین و مردم عراق حساسیت مشابهی را نشان می‌دهد.

امام خمینی ۱ از طلایه‌داران وحدت اسلامی بود و دعوت ایشان به برگزاری روز

ص: ۱۲۲

قدس و هفته وحدت اسلامی حاکی از همین حقیقت است. در دیداری که من به همراه جمعی از علمای استان‌های انبار و بغداد با حضرت آیت‌الله خامنه‌ای داشتم، ایشان از انفجارهای سامرا و در عین حال آتش زدن مساجد اهل سنت ابراز انزجار کردند. ایشان همچنین به مسئله خطرناکی اشاره کردند که به همه جهان اسلام برمی‌گردد و این همان مسئله تکفیر است که در همه‌جا و به‌ویژه عراق، مسئله بسیار خطرناکی است و ایشان تنها راه مبارزه با آن را در تحقق وحدت اسلامی دانستند. تکفیری‌ها دین و مذهب ندارند و من از مواضع علمای شیعه عراق و به‌ویژه آیت‌الله سیستانی در دفاع از اهل سنت تشکر می‌کنم. اوضاع در عراق رو به بهبود است. تروریست‌های فتنه‌انگیز رو به زوال هستند و دولت عراق موفقیت‌های خوبی داشته است.

### جلسه عمومی فرهیختگان

در سالن اجتماعات هتل قصرالدخیل محل استقرار بعثه مقام معظم رهبری جلسه عمومی فرهیختگان کاروان‌های اعزامی به مدینه منوره برگزار شد. در این جلسه، پس از تلاوت آیاتی چند از کلام وحی، حسن رحیم‌پور ازغدی به ایراد سخن پرداخت. وی، خانه کعبه را کانون آموزه‌های صلح‌آمیز برای بشریت خواند و گفت:

موسم حج، تجمعی برای کل بشریت است. بیت‌الله الحرام محل آموزش هم‌زیستی مسالمت‌آمیز برای کل بشر است؛ خانه‌ای است آزاد و در اختیار طبقه و گروه خاصی نیست. خانه کعبه نخستین خانه‌ای است که برای بشر بنا شده و به تعبیر قرآن هُدًی لِّلْعَالَمِينَ است؛ یعنی برای تمامی بشر نه فقط برای مسلمانان. بیت‌الله الحرام مادر جامعه بشری است و خداوند آن را اُمّ‌القری خوانده است؛ چرا که در روز دحوالارض نیز خشکی از کعبه شروع شد و در طوفان نوح نخستین مکانی که از آب بیرون آمد خانه خدا بود.

ص: ۱۲۳

پس از انقلاب اسلامی به برکت حضرت امام خمینی ۱ یک جنبش بیداری اسلامی شکل گرفت و با تعیین خط مشی و محورهای اساسی دین، اسلام ناب را از اسلام آمریکایی جدا کرد. اینصفت بندی دشمنان اسلامی را به شدت در موضع انفعال قرار داد. اما برخی از آن تعبیر به خصومت بین شیعه و سنی کردند! در صورتی که شیعه و سنی در بسیاری از اصول و معارف اسلامی با هم اختلافی ندارند. ما با برادران اهل سنت، اتحاد و به ایشان اعتماد داریم و خود را از ایشان جدا نمی‌دانیم. همچنان که امروز انقلاب اسلامی قلب جهان اسلام است و برادران اهل سنت ما در همه جهان به آن علاقه‌مندند.

**سیزدهم آذر / بیست و سوم ذی قعدة****حضور علمای عراق در بعثه**

شیخ جلال الدین صغیر نماینده مجلس عراق و سیدحیدر حکیم فرزند شهید سیدمحمد باقر حکیم از مسئولان بعثه آیت‌الله حکیم، شامگاه روز سه‌شنبه (سیزدهم آذر) در بعثه مقام معظم رهبری با آیت‌الله ری شهری، نماینده ولی فقیه و سرپرست زائران ایرانی خانه خدا دیدار و گفت‌وگو کردند.

در این دیدار آقای شیخ جلال الدین صغیر در سخنانی به بیان وضعیت سیاسی، اجتماعی و اقتصادی عراق پرداخت و گفت: حضور آمریکایی‌ها در عراق یکی از مشکلات عمده مردم عراق محسوب می‌شود.

آقای سیدحیدر حکیم تأکید کرد که انگلیس روی جریان‌های منحرف و افراطی به شدت کار می‌کند. وی تأکید کرد که گروه‌های تروریستی از کشتن مردم نتیجه‌ای نگرفته‌اند و دیدند که این روش هیچ منفعتی برای آن‌ها در بر ندارد. شیخ صغیر همچنین گفت که دور سوم مذاکرات ایران و آمریکا اثرات مثبت زیادی داشت.

**بازدید سر زده از مسجد شیعیان در مدینه منوره**

آیت‌الله محمدی ری شهری نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج ایرانی، همراه با تنی چند از علما و مسئولان بعثه مقام معظم رهبری، امروز (سه‌شنبه) به‌طور سرزده با حضور

ص: ۱۲۵

در مسجد شیعیان مدینه منوره، از شیخ محمد علی عمری امام این مسجد عیادت کرد.  
 آیت‌الله ری‌شهری، در این بازدید جوای و وضعیت جسمانی آقای شیخ عمری شد و سلامتی و طول عمر وی را از خداوند متعال  
 مسئلت کرد. وی خطاب به امام مسجد شیعیان مدینه منوره گفت: دیدار شما برای ما مغتنم است و امیدواریم در پرتو الطاف الهی و  
 توجه امام زمان [،صحت و سلامتی کامل حاصل باشد.  
 مسجد شیعیان در مدینه منوره در زمینی به وسعت ۷۵۰ متر مربع واقع شده است.

### گزارش گروه اعزامی صداوسیما به آیت‌الله ری‌شهری

گروه اعزامی صدا و سیما به حج به سرپرستی آقای گروسی، صبح امروز (سه شنبه) در دیدار با آیت‌الله ری‌شهری، گزارشی از  
 فعالیت‌های خود را به نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج ارائه کرد.  
 در این دیدار که رییس ستاد حج در مدینه منوره نیز حضور داشت، آقای گروسی گروه صدا و سیما را نسبت به سال‌های گذشته  
 مجرب‌تر توصیف کرد و گفت که با اقدامات انجام شده از سوی صدا و سیما در هفته حج، امسال زائران خانه خدا، با آموزش بهتری  
 نسبت به سال‌های گذشته به حج آمده‌اند و این مطلب را در رفتار و منش آن‌ها می‌توان مشاهده کرد.  
 وی تصریح کرد که گزارش‌های تهیه شده در پرسش‌نامه‌ترین و پربیننده‌ترین برنامه‌های صدا و سیما از رادیو و تلویزیون پخش می‌شود  
 و اخبار حج نیز علاوه بر سایر بخش‌های خبری، حتما در بخش‌های خبری ساعت‌های ۱۴ تا ۲۱ نیز پخش می‌شود.  
 گروسی گفت: برنامه‌ای تحت عنوان «سفر به سرزمین نور» کار سفرنامه شهید آوینی را دنبال می‌کند. شبکه‌های پرس، العالم و جام  
 جم در بخش پوشش اخبار حج در بخش بین‌الملل فعال هستند و شبکه‌های اول، دوم و سوم نیز فعالانه به پخش برنامه‌های حج  
 می‌پردازند و دعای کمیل نیز علاوه بر شبکه تهران از رادیو قرآن و



ص: ۱۲۶

شبکه تلویزیونی لیبیک پخش می‌شود.

وی از محدودیت‌های رسانه‌ای عربستان در حج امسال اظهار ناخرسندی کرد و گفت که یکی از خبرنگاران رادیو را به جرم همراه داشتن یک آی سی دستگیر کردند و به او پابند زدند و او را با خود بردند که بازداشت او نصف روز به طول انجامید و با تلاش‌های به عمل آمده، آزاد شد.

وی همچنین پیشنهاد ایجاد شهرک سینمایی حج را در ایران مطرح کرد و از شورای عالی حج خواست که این پیشنهاد را بررسی و از دولت در این زمینه درخواست همکاری شود.

آقای گروسی در پایان سخنان خود، یاد مرحوم هنردوست قائم مقام فقید صداوسیما را که در سال‌های گذشته مدیریت امر حج را نیز برعهده داشت با درخواست قرائت فاتحه، گرامی داشت.

در این دیدار آقای ری‌شهری سخنان مبسوطی را همراه با تذکرات اخلاقی و اجرایی ایراد کرد و در آغاز یاد مرحوم هنردوست را با مطرح کردن این نکته که او کمک کار حج بود و هرگز خودش در این سال‌ها به حج نیامد، گرامی داشت و از خداوند متعال خواست تا برکاتی از حج را به روح او واصل کند.

محورهای سخنان آیت‌الله ری‌شهری در این دیدار به شرح زیر است:

صدا و سیما در سال جاری فعالیت‌های چشمگیری نسبت به سال‌های گذشته به انجام رساند و جهشی را در این زمینه شاهد بودیم و امیدواریم که این آغاز خوب، به انجام خوب و موفقی نیز متصل شود.

با ذکر روایتی از امیرالمؤمنین حضرت علی (ع) توجه شما را به این نکته جلب می‌کنم که یاد و ذکر خدا هم کارها و فعالیت‌ها و اموری که انسان مأمور انجام آن‌هاست به نتیجه مطلوب می‌رساند و هم جان و باطن انسان را نورانی و مصفا می‌کند. اگر کاری توام با یاد خدا انجام شود، انسان علاوه بر برخوردار شدن از نتیجه تلاش‌های

ص: ۱۲۷

خود، از هدایت‌های غیبی الهی نیز بهره مند می‌شود.

یاد خدا برای کارگزار نیز مفید است؛ زیرا در او احساس آسایش باطنی ایجاد می‌کند و دل او را نورانی و آرام می‌سازد. ایام حج بهترین فصل ذکر خدا و بهترین زمان برای آن است که انسان کارش را برای خدا انجام دهد و اگر این توفیق حاصل شود، آثار و برکات وجودی انسان برای جامعه و محیط اطرافش بیشتر خواهد شد و خودش نیز از آن سود خواهد برد. صدا و سیما از جمله ارگان‌های بسیار تأثیرگذار در حج است و ضعف و قوت آن در شکوه و عظمت حج، تأثیر مثبت یا منفی دارد. بنابراین هر قدر که اعضای گروه اعزامی صدا و سیما انگیزه، نشاط و خلاقیت بیشتری داشته باشند، کار آن‌ها برای حج دارای آثار و برکات بیشتری خواهد بود.

فرهنگ‌سازی در حج، مسئله مهمی است و باید هنر لازم را به کار بگیرید تا صحنه‌های پرجاذبه و سازنده حج به شکل مناسبی به داخل کشور منتقل شود و مردم بتوانند از آثار معنوی حج بهره مند شوند.

تنوع دادن به فعالیت‌های خبری و تصویری را در دستور کار خودتان قرار دهید و به روشهای مختلف تلاش کنید تا جاذبه‌های معنوی حج را به فکر و ذهن و روح دیگران منتقل کنید.

امسال سال انسجام اسلامی است و باید در حج در قله این حرکت قرار بگیریم و این موضوع به گونه‌های مختلف در برنامه‌های صدا و سیما دیده شود.

در آستانه انتخابات هستیم و تلاش کنید تا فضای معنوی حج به فضای انتخابات گره بخورد و حاصل کار هم این باشد که انتخابات با شکوه بیشتر و با کمترین تنش ممکن برگزار شود.

زمزمه‌های تحریم وجود دارد و استکبار در صدد توطئه برای ایجاد مشکل برای ایران است. بنابراین از فضای حج و با استمداد از معنویت حج باید برای خنثی کردن

ص: ۱۲۸

این توطئه استفاده کنیم.

ثبت و ضبط دیدگاه‌های مسلمانان سایر کشورها که به بعثه مراجعه می‌کنند، خیلی مهم است. حساسیت‌های دولت عربستان را در هنگام پخش باید لحاظ کنید و در این زمینه با معاونت بین الملل نیز همکاری داشته باشید.

دیدگاه‌های شخصیت‌های خارجی به‌ویژه در ارتباط با انسجام اسلامی و نقش انقلاب اسلامی در این زمینه خیلی مفید است و برنامه‌سازی در این خصوص را در دستور کار خودتان قرار دهید.

وجود مبارک حضرت ولی عصر [در حج و به‌ویژه در عرفات زنده و حاضر است و در ثبت و ضبط فضای معنوی عرفات، تلاش مجددانه‌ای به عمل آورید تا در موقعیت‌های مختلف از آن استفاده شود.

تجربیات سال‌های گذشته را ثبت کنید. باید یک دفترچه ثبت تجربیات داشته باشید که اگر در سال‌های قبل مشکلی یا موفقیتی برای یک خبرنگار وجود داشته، ثبت شده باشد و در سال‌های بعد بتوان از این تجارب استفاده کرد. اگر این تجارب ثبت و استفاده شود، این‌طور نخواهد شد که خبرنگار را دستبند و پابند بزنند.

شما در ثبت و ضبط و پخش هرآنچه که مربوط به ایران است، آزاد هستید، اما در پخش خبرهایی که حکومت عربستان را حساس می‌کند، از مشورت و تجربه اعضای بعثه استفاده کنید.

صداوسیما می‌تواند یک کتاب مصور از حج چاپ و در نمایشگاه حج ارائه کند. در این کتاب می‌توانید، بدون رعایت ملاحظات خاص، عکس‌ها را بیاورید.

### حافظان و قاریان ممتاز بین المللی در بعثه جمهوری اسلامی ایران

آیین معنوی شبی با قرآن و ولایت، با شرکت جمعی از حافظان و قاریان ممتاز بین‌المللی در مدینه منوره برگزار شد. در این محفل انس که از سوی بعثه رهبری در

ص: ۱۲۹

محل این بعثه برگزار شد، محمد عمرالجعدی از کشور مراکش، دکتر رضا دیانت حافظ کل قرآن و مسعود گرجی نفر اول مسابقات مالزی از کشورمان به تلاوت قرآن پرداختند.

در ادامه برنامه گروه همخوانی قرآن کاروان نور، اعزامی از کشورمان به صورت دسته جمعی برنامه اجرا کردند.

آیت الله محمد محمدی ری شهری نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج کشورمان به همراه دست اندرکاران بعثه مقام معظم رهبری و جمعی از زائران و علاقه مندان به قرآن در این مراسم معنوی و قرآنی شرکت داشتند.

همچنین همزمان با این مراسم، مسابقه فرهنگ قرآنی در قالب پنج سؤال مکتوب قرآنی برگزار شد. سه تن از شرکت کنندگان به نام های صدیقه رضایی و فلور محمدی از اصفهان و مرتضی سلطان محمدی از تهران به عنوان نفرات برگزیده مسابقه انتخاب و هدایای متبرکه به آنان اهدا شد.

## چهاردهم آذر / بیست و چهارم ذی قعدة

### دیدار اعضای بعثه تاجیکستان با آقای ری شهری

اعضای بعثه تاجیکستان به ریاست آقای حاجی اسماعیل پورمحمدزاده ظهر روز چهارشنبه (چهاردهم آذر) به دعوت بعثه مقام معظم رهبری با آیت‌الله ری شهری نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج دیدار کردند.

در ابتدای این دیدار، آقایان پورمحمدزاده و ری شهری به معرفی اعضای هیأت همراه خود پرداختند و سپس امیرالحاج جمهوری اسلامی ایران در سخنان کوتاهی به میهمانان تاجیک خیر مقدم گفت و تاجیکستان را کشور دوست، همزبان و برادر ایران خواند.

وی به سابقه روابط عمیق تاریخی و فرهنگی بین دو کشور اشاره کرد و خواستار تقویت هرچه بیشتر روابط سیاسی، اقتصادی و فرهنگی میان دو ملت مسلمان ایران و تاجیکستان شد.

آقای ری شهری سفر چند سال پیش خود به تاجیکستان را بسیار خاطره‌انگیز توصیف کرد و گفت که علاقه وافر مردم تاجیک به حافظ، احساس نزدیکی زیادی را در ایرانیان نسبت به مردم تاجیکستان بوجود می‌آورد.

وی ایام حج را فرصتی مناسب برای نزدیک‌تر شدن مسلمانان به یکدیگر دانست و افزود: امسال را رهبر معظم انقلاب اسلامی، سال انسجام اسلامی نامیده‌اند و تلاش خواهیم کرد تا همکاری‌های خود را با سایر مسلمانان افزایش دهیم و صفوف خود را

ص: ۱۳۱

به هم نزدیک‌تر کنیم؛ زیرا امت اسلام از منافع آن بهره‌مند خواهند شد.

وی به تلاش مشترک و یکپارچه دشمنان اسلام برای ضربه زدن به اساس اسلام اشاره کرد و جسارت به ساحت مقدس رسول گرامی اسلام (ص) را در برخی از رسانه‌های غربی نمونه روشنی از این نوع تلاش‌ها دانست.

آقای ری‌شهری اظهار امیدواری کرد که با اهتمام و همکاری مشترک مسلمانان، ارزش‌های اسلامی در همه نقاط عالم به‌صورت برجسته و شاخص، ریشه‌دار شود.

وی گفت: مسلمانان وظیفه دارند برای حاکمیت اسلام بر جهان زمینه‌سازی کنند و ایام حج فرصت مغتنمی برای نزدیکی دل‌ها به یکدیگر است؛ زیرا در این زمان دل‌های مسلمانان بیش از هر زمان دیگری آکنده از صفا و پاکی و روشنی است.

نماینده ولی فقیه در پایان سخنانش اظهار امیدواری کرد که حجاج بیت الله الحرام با بهره‌گیری از نورانیت و برکات حج، بتوانند با تلاش مضاعف، ارزش‌های اسلامی را در بازگشت به میهن خود، احیا کنند.

در این دیدار، آقای پورمحمدزاده رییس بعثه تاجیکستان نیز در سخنانی گفت: مردم تاجیکستان به دوستی با حافظ و میرزا بیدل دهلوی، افتخار می‌کنند و به آن می‌بالند و پیشتر، اشعار و غزلیات خواجه حافظ شیرازی در برنامه‌های درسی تاجیکستان قرار داشت و اکنون نیز به ما درس زندگی می‌دهد.

وی به حضور ۵ هزار زائر تاجیک در حج امسال اشاره کرد و گفت: مردم ایران و تاجیکستان دارای تاریخ و فرهنگ مشترک هستند و ما خراسان بزرگ را به یاد می‌آوریم که زمانی بزرگ‌تر از نیمی از جهان بود و وطن مشترک مردم ایران و تاجیک محسوب می‌شد.

وی خود را حافظ کل قرآن کریم معرفی کرد و در پایان گفت: محدثان بزرگ فارسی‌زبان جزو مفاخر جهان اسلام هستند و امروز در بسیاری از کشورهای مسلمان به دستاوردهای تحقیقی این دسته از محدثان استناد می‌شود.

پس از این دیدار، اعضای بعثه تاجیکستان ناهار را میهمان بعثه مقام معظم رهبری بودند.

## بازدید از آشپزخانه‌های مرکزی

عصر روز چهارشنبه (چهاردهم آذر) آیت‌الله ری‌شهری امیرالحاج جمهوری اسلامی ایران از دو آشپزخانه مرکزی در مدینه منوره که در امر طبخ غذا برای زائران ایرانی فعالیت می‌کنند، بازدید به عمل آورد.

نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج در این بازدید از بخش‌های مختلف این دو آشپزخانه بازدید کرد و از نزدیک در جریان چگونگی طبخ غذا و رعایت مسائل بهداشتی در این زمینه قرار گرفت.

مسئولان بخش‌های مختلف این آشپزخانه گزارش‌های مربوط به برنامه غذایی زائران و مراحل مختلف انجام فعالیت‌ها تا انتقال غذاهای طبخ شده به هتل‌های محل استقرار زائران ایرانی را به آقای ری‌شهری توضیح دادند.

امیرالحاج جمهوری اسلامی ایران در پایان این بازدید در گفت‌وگویی کوتاه با خبرنگاران، وضعیت بهداشتی این دو آشپزخانه را خوب توصیف کرد و گفت که شرایط طبخ غذا در آشپزخانه‌های مرکزی بسیار خوب و قابل تقدیر است و از مسئولان ذی‌ربط خواست تا زمانبندی تحویل غذا به زائران را به گونه‌ای برنامه‌ریزی کنند که غذاها با کیفیت مطلوب به دست زائران برسد.

در این بازدید رییس ستاد حج در مدینه منوره و همچنین مسئول واحد ارزشیابی بعثه مقام معظم رهبری، آقای ری‌شهری را همراهی می‌کردند.

### حضور سرپرست حجاج ایرانی در بعثه مراجع عظام تقلید

در پاسخ به حضور بعثه‌های اعزامی مراجع محترم تقلید به حج در بعثه مقام معظم رهبری، آیت‌الله ری‌شهری نماینده ولی فقیه و سرپرست زائران ایرانی خانه خدا، همراه با چند نفر از علما و مسئولان بعثه مقام معظم رهبری، طی ساعات صبح تا ظهر روز چهارشنبه از بعثه‌های مختلف مراجع تقلید بازدید کرد.

این بازدیدها که بیش از سه ساعت به طول انجامید، از بعثه‌های حضرات آیات عظام: مکارم شیرازی، سیستانی، وحید خراسانی، شاهرودی، شبیری زنجانی، عزالدین

ص: ۱۳۳

زنجانی، سیدسعید حکیم، محمد اسحاق فیاض، بهجت، حائری، صانعی، نوری همدانی، صافی گلپایگانی، موسوی اردبیلی و سبحانی انجام شد.

طی این بازدیدها، مسائل مختلفی درباره مناسک حج از جمله در خصوص شرایط جدیدی که با اجرای طرح توسعه مسعی بوجود آمده است، مطرح و دیدگاه‌ها و فتاوی مختلف در این زمینه مورد گفت‌وگو قرار گرفت و آخرین اطلاعات دریافتی از مکه مکرمه در ارتباط با ادامه وضعیت سابق در مسعی به اطلاع مسئولان بعثه‌ها رسید.

آیت‌الله ری شهری در این بازدیدها، ضمن دعا برای برگزاری هرچه باشکوه‌تر حج ابراهیمی، سلامتی و طول عمر مراجع محترم تقلید را از خداوند متعال مسئلت کرد.

### همایش اهل سنت

همایش اهل سنت با محوریت اتحاد ملی و انسجام اسلامی در مدینه منوره برگزار شد. در این همایش که جمع کثیری از زائران اهل سنت حضور داشتند، خطیب بعثه رهبری طی سخنانی وحدت و انسجام مسلمین را عامل گسترش و توسعه اسلام دانست. حجت الاسلام والمسلمین راشد یزدی، به گسترش روز افزون اسلام در دنیا اشاره کرد و گفت: امروز دنیا تشنه اسلام است و مسلمانان باید با حفظ یکپارچگی و بیان ویژگی‌های اسلام ناب محمدی (ص) جهانیان را هر چه بیشتر با اسلام آشنا کنند و نیازهای آنان را پاسخگو باشند. وی افزود: اگر جهانیان که تشنه اسلام هستند تفرقه را در بین مسلمانان ببینند از گرایش آنان به اسلام کاسته خواهد شد و این گناه محسوب می‌شود.

خطیب بعثه رهبری از وحدت مسلمانان به عنوان ضرورت دنیای اسلام یاد کرد و گفت: اگر مسلمانان وحدت داشته باشند، پیامبر اعظم (ص) مسرور می‌شوند و اختلاف بین مسلمین موجب حزن ایشان می‌گردد. وی با تأکید بر این که مسلمانان باید در غم و شادی یکدیگر شریک باشند، گفت: امروز گوش شنوا برای شنیدن پیام اسلام در دنیا وجود دارد ولی متأسفانه زبان گویا برای رساندن پیام اسلام کمتر است.

گفتنی است که همایش گروه‌های مختلف زائران کشورمان به‌طور روزانه از سوی بعثه مقام معظم رهبری در مدینه منوره برگزار می‌شود.



## پانزدهم آذر / بیست و پنجم ذی قعدة

## همایش زن و انسجام اسلامی

همایش «زن و انسجام اسلامی» روز ۱۵ آذر با حضور صدها نفر از زنان فرهیخه-ه مسلمان از کشورهای اسلامی در محل بعثه مقام معظم رهبری در مکه مکرمه برگزار شد. هدف از این گردهمایی، بررسی و تبیین نقش زن مسلمان در تحقق انسجام اسلامی بود. محورهای همایش مذکور عبارت‌اند از:

- خانواده و انسجام اسلامی (چالش‌ها، موانع، راهکارها)

- زنان نخبه و نقش آنان در وحدت کشورهای اسلامی

- زنان و خطر تفرقه

- تهدیدات و افق‌های فراروی خانواده مسلمان

در این همایش، افزون بر نماینده ولی فقیه در امور حج، هشت تن از محققان و کارشناسان امور زن و خانواده سخنرانی کردند. به این شرح:

خانم هدی عبدالحمید از کشور بحرین؛

خانم دکتر احلام احسن‌العلی از کشور سودان؛

خانم زینب از کشور آلمان؛

حسن رحیم پور ازغدی از ایران؛

ص: ۱۳۵

خانم انور ریحانه از کشور پاکستان؛

خانم سمیره الموسوی، نماینده مجلس عراق؛

خانم امیر هصالح از کشور سودان؛

خانم مشکین فام، عضو هیأت علمی دانشگاه الزهراء و عضو هیأت علمی بعثه مقام معظم رهبری.

سخنرانی‌ها به سه زبان فارسی، عربی و انگلیسی ایراد گردید و خلاصه‌ای از آن‌ها به این قرار است:

نماینده ولی فقیه و سرپرست زائران ایرانی در این همایش، گفت: کشورهای اسلامی از استعداد های فراوانی در زمینه‌های مختلف مادی و معنوی برخوردارند که اگر دست به دست هم دهند، می‌توانند همه مشکلات خود را حل کنند. وی، نقش حج را در سازندگی و تکامل معنوی انسان با معیارهای مادی قابل سنجش ندانست و گفت: نخستین بهره و برکت حج این است که انسان را به نور مطلق که صاحب کعبه است، نزدیک می‌کند، شیرینی یاد خدا را در کام میهمانان او می‌ریزد، او را از نظر معنوی متحول می‌کند و بدین سان اخلاق و رفتار او را دگرگون می‌سازد و سعادت و خوشبختی دنیا و آخرت را برای او رقم می‌زند. نقش حج، منحصر به منافع و برکات فردی نیست. حج از منظر قرآن کریم، قیاماً للناس است که می‌تواند منافع مادی و معنوی جوامع مسلمان و امت اسلامی را تأمین کند.

وی با طرح این سؤال که «حج چگونه می‌تواند منافع جوامع اسلامی را تأمین کند و بانوان حج گزار در این زمینه چه نقشی می‌توانند ایفا کنند؟» گفت: برای پاسخ به این سؤال باید مشکلات امروز جوامع اسلامی را شناسایی و راه حل رفع این مشکلات را جست‌وجو کرد. امروز، جوامع اسلامی با چالش‌های مختلفی از نظر فرهنگی، اجتماعی و سیاسی مواجه است، ولی مهم‌ترین چالش امت اسلامی، مصایب مردم مظلوم فلسطین، عراق، افغانستان و لبنان است.

نماینده ولی فقیه با ذکر روایتی از امام‌صادق (ع) گفت: پاداش حج مقبول، با همه اهمیت آن که بالا-تر از همه ارزش‌های مادی است، در برابر گره‌گشایی از مشکل یک

ص: ۱۳۶

مسلمان، کوچک است. بنابراین پاداش گره‌گشایی از مشکلات یک جمعیت مسلمان اصولاً فوق همه محاسبات خواهد بود. سرپرست زائران ایرانی تنها مانع بزرگ بهره‌گیری از امکانات و استعدادهای جهان اسلام را تفرقه و اختلاف دانست و گفت: دشمنان اسلام که بهترین راه تأمین منافع و مطامع خود را تفرقه میان مسلمانان می‌بینند، با دسیسه‌های گوناگون تلاش می‌کنند تا بین آنان اختلاف بیندازند.

وی افزود: با توجه به این که به‌تازگی تلاش‌های دشمنان اسلام شدت گرفته است، مقام معظم رهبری سال جاری را سال اتحاد ملی و انسجام اسلامی نامیده‌اند و موسم حج بهترین فرصت برای نزدیک شدن جوامع اسلامی به یکدیگر و تحقق وحدت کلمه امت اسلام است. ایشان با تشریح نقش زنان در ایجاد انسجام اسلامی در جهان اسلام گفت: از نگاه مقام معظم رهبری حضرت آیت‌الله خامنه‌ای حساس‌ترین، ظریف‌ترین، ماندگارترین و مؤثرترین نقش‌ها در حرکت تاریخ انسان به سوی تکامل، بر عهده زنان است. زیرا زنان نیمی از مسلمانان جهان را تشکیل می‌دهند، زنان نخبه و فرهیخته می‌توانند نقش ویژه‌ای در ایجاد انسجام اسلامی در جهان اسلام داشته باشند.

نماینده ولی فقیه در پایان ابراز امیدواری کرد خواهران مسلمان زائر خانه خدا با بهره‌گیری از نورانیت حج به منظور خودسازی و تحکیم بنیان خانواده‌ها، در مقابل توطئه‌های دشمنان اسلام، احساس مسئولیت کنند و با نقش‌آفرینی در وحدت کلمه امت اسلامی، زمینه را برای تحقق وعده قرآن کریم در مورد جهانی شدن اسلام فراهم سازند.

همچنین در این همایش، یازده تن از اساتید زن از کشورهای سودان، پاکستان، عراق، آلمان، تاجیکستان، آلمان و بحرین پیرامون نقش آنان در انسجام خانواده و انسجام اجتماع سخنرانی کردند.

ص: ۱۳۷

خانم دکتر مشکین فام سهم زنان را در بازگشت به تمدن اسلامی بسیار زیاد دانست و گفت: باید شرایطی را فراهم کنیم تا مطابق آموزه‌های قرآن کریم زنان ما بتوانند فرزندانی را تربیت کنند که منشأ احیای نفوس باشند. وی افزود: خانواده اسلامی از دیدگاه اسلام ناب محمدی، خانواده‌ای بدون تعصب، به دور از خرافه و به دور از تسلط یک جنس بر جنس دیگر است.

دکتر احلام از سودان نیز عصر کنونی را عصر زنان نامید و گفت: زنان ایرانی و سودانی پیشقراولان حرکت جدید برای احیای تمدن اسلامی در عرصه نقش زن در تربیت خانواده‌اند.

وی گفت: همان گونه که پیامبر اسلام (ص) تأکید فرموده‌اند باید به زنان توجه کرد؛ زیرا زن محور رشد و سازنده نسل آینده است. هدی عبدالرحمن از بحرین نیز پیرامون چالش‌های پیش روی زنان در دنیای کنونی سخنانی ایراد کرد. وی با ارائه پیشنهادهایی مبنی بر ارائه الگوی مناسب از زن مسلمان، برگزاری جلسات مشترک بین زنان در کشورهای اسلامی را به منظور ایجاد پویایی زنان و اجرای برنامه‌های تشویقی برای فراگیر کردن حجاب و نیز رشد اخلاق اسلامی در خانواده و جامعه، از وظایف نخبگان و فعالان زن در کشورهای اسلامی برشمرد. همچنین افزود: برپایی جلسات مشترک بین همه مسلمانان اعم از کشورهای عربی و غیر عربی تنها راه تبادل افکار برای ایجاد انسجام است.

خانم زینب از آلمان نیز با اشاره به حکومت جهانی امام زمان [گفت: چشم مسلمانان در اروپا به اسلام و جمهوری اسلامی است؛ بیایید اختلاف‌ها را کنار بگذاریم؛ زیرا ما مطمئن هستیم در آینده تمام دنیا به ما خواهند پیوست.

خانم نانو نساء علی محمد از تاجیکستان نیز اشعاری را قرائت کرد.

در این همایش، زنان فرهیخته‌ای از کشورهای سودان، فلسطین، پاکستان، تاجیکستان، بحرین، عربستان، افغانستان، کنگو و قطر مقالاتی ارائه کردند که به دلیل

ص: ۱۳۸

کمبود وقت موفق به قرائت آن نشدند. بنا است تمام مقالات ارائه شده، در لوح فشرده‌ای آماده و در اختیار شرکت کنندگان قرار گیرد.

### حواشی دعای کمیل دوم در مدینه اول

از ساعات اولیه صبح، گروه‌های مختلف، خود را برای برگزاری منظم و پرشکوه دعای کمیل در کنار حرم پر نور نبوی و بارگاه ائمه بقیع آماده کردند.

بر اساس برنامه ریزی‌های صورت گرفته، از هر کاروان تعدادی از زائران داوطلب برای ایجاد نظم در برگزاری این دعا انتخاب شدند. انتظامات زائران ایرانی در کنار مأموران پلیس عربستان، حجاج را به محل برگزاری مراسم راهنمایی می‌کردند. نیروهای امنیتی از ورود زائران غیر ایرانی جلوگیری می‌کردند.

ساعتی پیش از آغاز مراسم، زائران ایرانی خود را به محل برگزاری مراسم می‌رساندند.

دقایقی پیش از ساعت ده شب، نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج ایرانی و رییس سازمان حج و زیارت در معیت هیأت همراه از محل بعثه به طرف محل برگزاری دعای کمیل حرکت کرده و راس ساعت ۱۰ دعا با قرائت آیاتی از کلام الله مجید آغاز شد. قرائت دعای کمیل با لحن دلنشین عربی توجه شنوندگان عرب‌زبان را جلب می‌کرد.

دعای نوربخش کمیل پس از یک ساعت با دعای سرپرست حجاج ایرانی به پایان رسید.

آیت‌الله ری شهری در بخشی از دعای پایانی خود که به زبان عربی بود، برای نابودی دشمنان اسلام و پیروزی برادران مسلمان در کشور فلسطین، لبنان، عراق، فلسطین و سراسر جهان دعا کرد.

پس از اعلام پایان رسمی مراسم، مجری برنامه از زائران ایرانی درخواست کرد به

ص: ۱۳۹

هنگام حرکت به سوی محل اسکان، از هر گونه شعار و صلوات خودداری نمایند. پس از اتمام مراسم، چند نفر از زائران ایرانی به طرفصوف نیروهای امنیتی مسلح رفته و یک بسته شکلات به آنان تعارف کردند و با این کار خود اخلاق دینی و ادب ایرانی را به نمایش گذاشتند. با تلاش دست اندرکاران صداوسیما مراسم دعای کمیل در کمترین زمان ممکن به ایران ارسال و از شبکه دو سیما پخش شد. شرکت کنندگان در مراسم هنگام ترک تدریجی محل برگزاری دعای کمیل به احترام این مکان مقدس اقدام به پاکسازی محوطه و جمع آوری زباله‌ها کردند. در انتهای مراسم نیز مجری ضمن تقدیر از شرکت کنندگان از همکاری مقامات و مسئولان و نیروهای انتظامی عربستان سعودی و دست اندرکاران مسجدالنبی (ص) در برگزاری این مراسم پرفیض به زبان عربی قدردانی کرد.

### گروه‌بندی زائران ایرانی برای ادای مناسک حج

طبق اعلام رسانه‌های عربستان، شش کارگروه برای برنامه‌ریزی مناسک حج زائران ایرانی تشکیل شده که در آن نمایندگان وزارت حج، سازمان اطلاعات، وزارت امور شهرداری و روستایی، دستگاه‌های مربوطه و تعدادی از کارشناسان و متخصصان شرکت دارند و درباره گروه‌بندی حجاج ایرانی جهت ادای مناسک حج در پل جمرات برنامه‌ریزی می‌کنند. در این کارگروه‌ها بر اهمیت اطلاع‌رسانی به حجاج و توجه دادن آن‌ها به زمانبندی رمی جمرات و آشنایی به امور و تغییرات جدید در پل جمرات تأکید شد. دکتر کلادل، رییس هیأت مدیره مؤسسه طواف دهندگان حجاج ایرانی، با تأکید بر انجام دقیق برنامه‌ریزی انجام مناسک حج ایرانی بر اهمیت اطلاع‌رسانی به حجاج تأکید کرد و گفت: در سال جاری پیامک‌هایی به زبان‌های مختلف از جمله زبان فارسی از طریق شبکه‌های تلفن همراه "الجوال" و "موبایلی" برای حجاج ارسال خواهد

ص: ۱۴۰

شد. همچنین بروشورهایی برای اطلاع‌رسانی به حجاج ایرانی منتشر و در مکه مکرمه و مشاعر مقدس توزیع خواهد شد که در آن شیوه حرکت به سمت مکان رمی جمرات و موضوع زمانبندی اعلام شده است.

قطب افزود: روزهای سوم و چهارم ذی‌الحجه نشستی با شرکت تن از رؤسای کاروان‌های حجاج ایرانی برگزار می‌شود که در آن برنامه مناسک و اطلاع‌رسانی به رؤسای کاروان‌ها و اهمیت التزام به زمانبندی توضیح داده خواهد شد.

مؤسسات طواف‌دهندگان حجاج، مسئولیت سازماندهی امور مناسک حج زائران هر کشور را در مشاعر مقدسه بر عهده دارند.

### پایان صدور ویزا برای زائران

عربستان امسال بیش از یک و نیم میلیون ویزای حج‌صادر کرد. معاون وزیر امور خارجه عربستان در امور کنسولی گفت: امسال یک میلیون و هزار و ویزای حج از سوی سفارتخانه‌ها و کنسولگری‌های عربستان برای زائران خانه خدا صادر شده است.

عملیات صدور روادید روز ذی‌القعدة رسماً پایان یافت. اندونزی با هزار و ویزا و آرژانتین با ویزا به ترتیب بیشترین و کمترین کشورها در اخذ ویزای حج در سال جاری هستند. امسال برای اولین بار تعداد هزار ویزا برای زائران چین صادر شده است.

### دحو الارض

بیست و پنجم ماه ذوالقعدة، روزی است که خداوند با نظر به کره زمین، به جهان خاکی حیات بخشید. از این روز، بخش‌هایی از کره زمین - که سراسر آب بود - شروع به خشک شدن نمود تا کم کم به شکل ربع مسکون امروزی درآمد. مطابق روایات،

ص: ۱۴۱

اولین نقطه‌ای که از زیر آب سر برآورد، مکان کعبه شریف و بیت الله الحرام بود. به نظر برخی از مفسران، آیه ۳۰ سوره نازعات (وَ الْأَرْضَ بَعْدَ ذَلِكَ دَحَاهَا) به همین واقعه اشاره دارد.

گذشته از واقعه دحوالارض، رویدادهای دیگری نیز در این روز رخ داده‌اند؛ از جمله:

میلااد شیخ الانبیاء حضرت ابراهیم علی نبینا و آله و علیه السلام؛

میلااد حضرت عیسی مسیح علیه السلام؛

خروج رسول اکرم (ص) از مدینه به همراه هزاران حاجی به سوی مکه، به قصد حجه الوداع. در این سفر وجود مقدس حضرت

زهرا ۳ و نیز تمامی همسران پیامبر (ص) نیز ایشان را همراهی می‌کردند؛

در روایتی نیز آمده است که حضرت قائم [در همین روز قیام خواهد کرد.



## شانزدهم آذر / بیست‌وششم ذی‌قعدة

### زمزمه دعای ندبه در مسجد الحرام

زائران ایرانی خانه خدا (مدینه بعد)، با زمزمه دعای ندبه در مکه مکرمه، تعجیل در ظهور خورشید تابناک کعبه و یگانه منجی عالم بشریت را از خدای بزرگ مسئلت کردند. این زائران که به‌صورت فردی و گروهی از سحرگاه جمعه ۱۶ آذرماه، در مسجدالحرام حضور یافتند، برای سلامتی بقیه الله الاعظم (ارواحنا فداه) و تعجیل در ظهور ایشان دعا کردند. شور و حال این زائران هنگام قرائت این دعای شریف وصف‌ناپذیر است.

### دیدار وزیر اطلاعات با سرپرست حجاج

حجت الاسلام و المسلمین غلامحسین محسنی اژه‌ای وزیر اطلاعات جمهوری اسلامی ایران عصر روز جمعه در سر راه خود به ریاض، جهت شرکت در کنفرانس بین‌المللی فناوری اطلاعات و امنیت ملی، در مدینه منوره با آیت‌الله ری شهری نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج دیدار و گفت‌وگو کرد.

در این دیدار علاوه بر همراهان آقای اژه‌ای، سفیر جمهوری اسلامی ایران در ریاض، آقایان قاضی عسکر، عرب و آخوندزاده معاونان آموزش و پژوهش، نظارت و برنامه ریزی و ارزشیابی و اجرایی بعثه مقام معظم رهبری نیز حضور داشتند.

ص: ۱۴۳

آقایان اژه‌ای و ری شهری در این ملاقات، درباره مسائل مختلف با یکدیگر گفت‌وگو کردند. وزیر اطلاعات جمهوری اسلامی ایران پس از این ملاقات برای عزیمت به ریاض، عازم فرودگاه شد. وی در اظهارات کوتاهی با خبرنگاران، روابط دو کشور ایران و عربستان سعودی را خوب توصیف کرد و گفت که با رایزنی‌های صورت گرفته، مقامات عربستان سعودی اطمینان داده‌اند که امسال زائران، مناسک حج را با آرامش و اطمینان کامل انجام خواهند داد.

نخستین کنفرانس بین‌المللی فن‌آوری اطلاعات و امنیت ملی روز شنبه با حضور یک‌هزار و هفتصد شخصیت داخلی و خارجی در ریاض پایتخت عربستان سعودی برگزار می‌شود.

این کنفرانس چهار روزه به ریاست سلطان بن عبدالعزیز، ولیعهد و وزیر دفاع و هوانوردی عربستان برگزار می‌شود.

**هفدهم آذر / بیست و هفتم ذی قعدة****رییس بعثه مقام معظم رهبری رهسپار مکه شد**

آیت‌الله ری شهری روز هفدهم آذرماه سال جاری، رهسپار مکه مکرمه شد. آیت‌الله ری شهری بامداد امروز وارد مکه شد و اعمال عمره تمتع را در مسجدالحرام به جای آورد.

**اولین جلسه شورای هماهنگی بعثه مقام معظم رهبری در مکه**

اولین جلسه شورای هماهنگی بعثه مقام معظم رهبری در مکه مکرمه عصر روز شنبه، در اولین روز از ورود نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج به شهر مکه تشکیل شد.

در این جلسه که با تلاوت آیاتی چند از کلام الله مجید از سوی آقای سلیمی تشکیل شد، در آغاز، آقای حبیبی تنها، گزارشی از فعالیت‌های ستاد حج را ارائه کرد و طی آن گفت: هتل دارهادی که امسال برای اولین بار افتتاح شده است، مساحتی بالغ بر ۸۲ هزار مترمربع بنا در سه برج مستقل را شامل می‌شود. سالن اجتماعات آن با استفاده از ۴۲ دستگاه تلویزیون مداربسته تجهیز شده است. ظرفیت پارکینگ هتل ۱۲۰ خودرو است. در برج ۳ برای اسکان بعثه‌های مراجع محترم تقلید، اتاق‌هایی در نظر گرفته شده است. قسمت اداری بعثه در طبقه‌ای که مصلی در آنجا واقع شده است، دارای ۳۴ اتاق است که هنوز کامل نیست و کار تجهیز آن به سرعت در حال انجام است و در مجموع

ص: ۱۴۵

۱۵ کاروان به استعداد ۲۵۰۰ نفر از زائران در یکی از سه ساختمان مستقر می‌شوند.

در ادامه این جلسه، آقای آخوندزاده معاون اجرایی بعثه مقام معظم رهبری به فعالیت‌های انجام شده برای راه‌اندازی قسمت‌های اداری استقرار یافته در حج اشاره کرد و گفت که دو هفته پیش با مشکلات زیادی مواجه بودیم؛ اما اینک با تلاش‌های انجام شده بسیاری از امور سامان یافته و نشریه زائر نیز با شمارگانی بسیار بیشتر از مدینه در مکه چاپ و توزیع می‌شود. آقای خاکسار قهرودی رییس سازمان حج و زیارت نیز در سخنانی تأکید کرد که مالک ساختمان بسیار بیش از تعهدات خود برای ما کار کرده است که رقمی بالغ بر دو میلیون ریال سعودی را شامل می‌شود. هرگونه درخواستی در ارتباط با هتل باید از طریق آقای حبیبی‌تنها به مالک منتقل شود. برخی از مواد درخواستی ما از مالک ساختمان در همین روزها در حال انجام است. بنابراین لازم است هم اعضای بعثه مقام معظم رهبری و هم زائران مستقر در این ساختمان در نگهداری و بهره‌برداری از هتل نهایت دقت و مراقبت را به عمل آورند و کار به گونه‌ای نباشد که همکاری مالک با سازمان حج در ارتباط با دو زمین دیگر، با مشکل مواجه شود.

وی افزود: تنها مشکل موجود، مسئله حمل و نقل زائران است. برای حل این مشکل تدابیر جدیدی را به کار بسته‌ایم که انتقال خط ۷ با ظرفیتی حدود یازده هزار نفر، به محل جدید از جمله این تدابیر است.

رییس سازمان حج به نگرانی‌هایی که در خصوص وضعیت آشپزخانه‌های مرکزی وجود داشت، اشاره کرد و گفت که با کنترل شدید به عمل آمده در این زمینه، نگرانی‌ها برطرف خواهد شد.

در ادامه جلسه، آقای ری شهری گفت: ما پیش‌بینی نمی‌کردیم که این ساختمان برای حج امسال آماده شود و معلوم است که زحمت زیادی برای راه‌اندازی آن کشیده‌اند و من از مالک ساختمان و مسئولان سازمان حج و بعثه که کارها را تا اینجا دنبال کرده‌اند تشکر می‌کنم.

وی افزود: همه ما شرعاً در حفظ و نگهداری این ساختمان مسئول هستیم و هیچ

ص: ۱۴۶

کار تخریبی در هیچ نقطه‌ای از ساختمان بدون اجازه صاحب‌خانه نباید انجام شود. بنابراین باید این ساختمان سالم بماند و حفاظت از آن اولویت دارد.

نماینده ولی فقیه در زمینه تقسیم‌بندی اتاق‌های هتل بین واحدهای مختلف تأکید کرد که در این کار باید مطالعه شود که هر مکانی بر اساس نیاز واقعی در اختیار بخش‌های مختلف قرار گیرد.

آقای ری شهری در ادامه از گله‌مندی مسئولان اجرایی حج نسبت به منعکس نشدن برخی مسائل اجرایی در نشریه زائر خبر داد و گفت که این نشریه متعلق به بعثه نیست و باید نسبت به مسائل اجرایی نیز اطلاع‌رسانی کند و مسائلی مانند مسکن و حمل و نقل نیز جدی گرفته شود.

ایشان همچنین از آقای اسلامی فرد خواست تا نسبت به توجیه زائران ایرانی در خصوص جا به جایی بعثه مقام معظم رهبری، مصاحبه‌هایی را با افراد مسئول ترتیب دهد.

آقای قهرودی سپس گزارشی از وضعیت مسکن زائران ایرانی در مکه مکرمه و مشکلات مربوط به حمل و نقل آنان ارائه کرد و ضمن عالی توصیف کردن همکاری دولت عربستان با ایران در امر خدمت‌رسانی به حجاج گفت: ساخت و ساز مسکن اکنون در شرق مکه ادامه دارد و زائران به اجبار در این منطقه مستقر شده‌اند و ما نیز چاره‌ای جز اسکان حجاج خود در این محور را نداریم و البته هرچه به سمت حرم نزدیک‌تر باشیم بهتر است؛ زیرا اگر بتوانیم بخشی از زائران را در فاصله ۱۵۰۰ تا ۲۰۰۰ متری حرم مستقر کنیم، به میزان زیادی مشکل حمل و نقل برطرف خواهد شد اما این مسئله ما را در برابر یک تصمیم جدید قرار می‌دهد؛ زیرا هرچه به سمت حرم نزدیک‌تر برویم هزینه‌های اجازه نیز افزایش پیدا می‌کند؛ به طوری که به ازای هر زائر در هتل ۵ ستاره دارهادی ۲۵۰۰ ریال پرداخت می‌کنیم، اما وقتی به سراغ هتل الجزیره پشت قبرستان ابوطالب می‌رویم به ازای هر زائر باید تا ۴ هزار ریال سعودی پردازیم.

آقای ری شهری در این خصوص گفت: کاری که برای مردم انجام می‌دهید، به درستی برای آن‌ها تبیین و تشریح کنید تا بدانند که وقتی پول اضافه‌تر پرداخت

ص: ۱۴۷

می‌کنند، صرف چه خدماتی می‌شود.

سرپرست حجاج همچنین از همکاری بی نظیر دولت عربستان با ایران در امر حج اظهار خرسندی کرد و گفت: آقای حسینی سفیر جمهوری اسلامی ایران در عربستان انصافاً خیلی خوب کار می‌کند.

در این نشست آقای سلیمی گزارشی از شروع فعالیت‌های فرهنگی در بعثه مقام معظم رهبری از روز یکشنبه ارائه کرد و آقای ری شهری بر ضرورت رعایت مسائل حفاظتی به‌ویژه در بخش‌های مربوط به اهل سنت، بین الملل و بخش ویژه اجرایی تأکید کرد.

### اینترنت رایگان برای زائران در بعثه مقام معظم رهبری

در پی درخواست بعضی از زائران بیت الله الحرام برای دسترسی به اینترنت، به دستور نماینده محترم ولی فقیه در امور حج و زیارت، مرکزی به این منظور در طبقه هم کف محل استقرار کاروان‌های زائران و بعثه مقام معظم رهبری در برج ۳ فندق دارهادی راه‌اندازی شد. این مرکز از ساعت ۸ تا ۱۲ و ۱۶ تا ۱۸ به‌صورت محدود آماده ارائه خدمت به زائران بیت الله الحرام است.

### افتتاح محل جدید بعثه مقام معظم رهبری در مکه

محل جدید بعثه مقام معظم رهبری در منطقه عزیزیه مکه با حضور سرپرست حجاج ایرانی رسماً افتتاح شد. در حج امسال سه برج در منطقه عزیزیه به زائران ایرانی اختصاص یافته است. ۸۰ درصد زائران ایرانی در مکه در منطقه عزیزیه این شهر مستقرند. بعثه مقام معظم رهبری در مکه، در یکی از سه برج هتل دارهادی استقرار یافته است.

## هیجدهم آذر / بیست‌وهشتم ذی‌قعدة

### دیدار سرزده از کاروان‌ها

آیت‌الله ری‌شهری نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج ایرانی، شامگاه روز یکشنبه به‌طور سرزده در جمع زائران یکی از کاروان‌های حج در مکه مکرمه حضور یافت و از نزدیک با مسائل، مشکلات، خواسته‌ها و پیشنهادات آنان آشنا شد.

در این بازدید که آقایان خاکسار قهرودی، سلطانی شیرازی و عرب‌نیا، آقای ری‌شهری را همراهی می‌کردند، چند تن از زائران، مشکلات مربوط به رفت و آمد از محل اقامت تا بیت‌الله الحرام، متفاوت بودن شرایط اسکان زائران، نبود تلفن در اتاق‌ها، جدا بودن مردان از همسرانشان، توزیع مکرر مرغ آب‌پز و بی‌اطلاعی از برنامه‌های حضور در مکه مکرمه، توهین برخی عوامل سعودی به اعتقادات و مقدسات زائران ایرانی را مطرح کردند.

در این دیدار، خدمات پزشکی ارائه شده به زائران و همچنین کیفیت خوب برگزاری دعای کمیل در مدینه منوره مورد تشکر و قدردانی قرار گرفت.

برخی از زائران نیز از فشرده بودن جمعیت اسکان یافته در اتاق‌ها تا ده نفر در یک اتاق و کمبود حمام و دستشویی اظهار گله‌مندی کردند و گفتند که برای هر ۲۵ نفر یک دستشویی و حمام آن هم به‌صورت مشترک وجود دارد. همچنین از همزمانی برخی از پروازها با زمان اقامه نماز صبح اظهار ناخرسندی کردند. نیز پیشنهاد کردند که

ص: ۱۴۹

برای زائران ایرانی لباس‌های یک‌دست مزین به پرچم جمهوری اسلامی ایران تدارک دیده شود تا حضور ایرانی‌ها به صورت منظم‌تر و یکپارچه‌تر در حج به چشم آید.

در پاسخ به برخی از این موارد، آقای خاکسار قهرودی رییس سازمان حج و زیارت گفت: علی‌رغم همه برنامه‌ریزی‌ها، ما در تنگنا هستیم و این وضعیت در جلسات مختلف برای شما تشریح شده است. یکی از نگرانی‌های ما مربوط به حمل و نقل زائران بود که از شب گذشته ده درصد بار پل و تونل کم شده است و شب‌های دیگر قرار است ۲۵ درصد از بار این مسیر کاسته شود که باعث سرعت در سرویس‌دهی خواهد شد و علاوه بر آن به طور متوسط هر روز ظرفیت اتوبوس‌ها ۵ تا ده درصد افزایش خواهد یافت.

وی محل اسکان این کاروان را در مرتبه خوبی در مکه مکرمه توصیف کرد و گفت: ما در مجموع ۲۳۱ خانه و هتل را در مکه مکرمه اجاره کرده‌ایم و ادعا می‌کنیم که به طور متوسط خدمات ما به زائران ایرانی از کیفیت بهتری نسبت به زائران سایر کشورها برخوردار است و معدل خدمات ما بالاتر از دیگر کشورها است.

وی در عین حال تأکید کرد که زبان ما به عذرخواهی باز است و پیشنهادات را هم می‌شنویم و می‌پذیریم.

رییس سازمان حج و زیارت گفت: برای هر ۴ زائر یک‌صندلی خالی اختصاص داده‌ایم و تلاش مستمر ما بر این است که کار بهتری ارائه شود.

در این زمینه یکی از زائران مدعی شد که عدم مدیریت صحیح و فقدان نظارت باعث بوجود آمدن مشکل حمل و نقل زائران ایرانی و ایجاد بی‌نظمی شده است.

یک خانم زائر نیز از وجود خرافات و ضعف فرهنگی در میان برخی خانم‌های زائر اظهار ناخرسندی کرد و خواستار افزایش آموزش فرهنگی به زائران شد.

آیت‌الله ری شهری نیز در پایان این دیدار طی سخنانی گفت: مسئولان و دست‌اندرکاران بعثه و سازمان حج برای انجام کار و خدمت‌رسانی به زائران به حج آمده‌اند. ما برای انجام برنامه‌های حج نیازمند سالن‌هایی بودیم که حدود ۵۰۰۰ نفر را در خودش جای بدهد و ۱۲۰۰ صندلی داشته باشد. به همین دلیل ناگزیر از جست‌وجو برای یافتن



ص: ۱۵۰

مکانی بودیم که هم نزدیک به محل استقرار زائران باشد و هم بتواند نیازهای ما را جواب بدهد. امیرالحاج ایران خطاب به زائران این کاروان گفت: هدف ما از حضور در جمع شما، شنیدن خواسته‌ها و مشکلات از زبان خود شما بود و مواردی که مطرح شد مورد رسیدگی قرار خواهد گرفت. من شهادت می‌دهم که برادران شما در سازمان حج و زیارت همه تلاش خود را به کار گرفته‌اند تا شرایط مناسبی را برای دوران حضور شما در مکه و مدینه فراهم کنند اما یادمان باشد که ما در یک کشور دیگر هستیم و محدودیت‌هایی هم به ما تحمیل می‌شود که چاره‌ای جز کنار آمدن با آن‌ها نداریم. بنده از گذشته نسبت به زمان پروازها و همزمانی آن‌ها با وقت نماز حساس بودم و تذکر داده‌ام اما مشکل اینجاست که این پروازها را دولت عربستان هماهنگ می‌کند و ما ناگزیر هستیم که خودمان را با آن‌ها هماهنگ کنیم. ضمناً این نکته را هم به یاد داشته باشید که ارزش حج به تحمل سختی‌های آن است و مراقبت کنید که مبادا این فشارها باعث کاهش معنویت حج در شما شود. آقای ری شهری همچنین با اتوبوس حامل زائران به سمت مسجد الحرام رفت و با زائران ایرانی نیز درباره مشکلات حمل و نقل گفت و گو کرد.

### بازدید از پایانه حمل و نقل زائران ایرانی در مکه مکرمه

نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج ایرانی، همراه آقای خاکسار قهرودی رییس سازمان حج و زیارت، یکشنبه شب در محل ایستگاه‌های انتقال زائران به حرم حضور یافت و از نزدیک بر نحوه ارائه خدمات حمل و نقل به زائران نظارت کرد. در این بازدید آقای قهرودی جزئیات عملیات مربوط به حمل و نقل زائران را تشریح کرد و گفت که به ازای هر ۴ زائر ایرانی یکصندلی در نظر گرفته شده است و اوج بار ترافیکی ایجاد شده از سوی زائران نیز به ساعات پس از صرف شام تا ساعات ۲ بعد از نیمه شب بازمی‌گردد. بخشی از زائران ایرانی در روزهای اخیر با مشکل ازدحام جمعیت در ایستگاه‌های

ص: ۱۵۱

اتوبوس درون شهری در مسیر هتل‌ها و حرم مواجه بودند و به این دلیل نماینده ولی فقیه همراه با این گروه از زائران با اتوبوس راهی حرم شد تا از نزدیک مشکلات را بررسی کند. به گفته آقای قهرودی سال آینده با وجود هزینه بالای اجاره و گرانی هتل‌های اطراف مسجد الحرام، تعدادی از این هتل‌ها اجاره خواهد شد تا از ازدحام جمعیت در ایستگاه‌های اتوبوس کاسته شود. رییس سازمان حج و زیارت افزود: با تلاش ۶ ماهه ایستگاه جدیدی به زائران ایرانی اختصاص یافته که تا حدودی در کاهش ازدحام زائران موثر خواهد بود.

همچنین تعدادی از زائران در داخل اتوبوس و ایستگاه‌های مسافری با آیت‌الله ری شهری به گفت‌وگو پرداختند و از حضور ایشان در جمع زائران ابراز خرسندی کردند.

### حج، انسجام اسلامی و بعثه مقام معظم رهبری

آیت‌الله مرتضی مقتدایی، نایب‌رییس جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، با اشاره به نمود چشمگیر بعثه مقام معظم رهبری در مراسم حج گفت: چشم همه مسلمانانی که از اقصی نقاط جهان به مکه می‌آیند، به این بعثه است.

به گزارش خبرگزاری ایکنای وی گفت: حجاج با شرکت در برنامه‌های بعثه مقام معظم رهبری که در راستای وحدت و انسجام اسلامی است، در واقع دیداری با ایشان دارند. عضو شورای عالی حوزه علمیه، حج و انجام برنامه‌های مختلف در بعثه مقام معظم رهبری را بهترین فرصت برای آمادگی امت‌های اسلامی در سراسر دنیا و آشنا شدن آن‌ها با موضوع انسجام اسلامی که ضرورت زمان است، عنوان کرد.

مقتدایی تأکید کرد: آیت‌الله ری شهری نیز به این موارد توجه دارند و اعلام کرده‌اند که انسجام اسلامی، محور و موضوع اصلی برنامه‌های آن‌ها در حج است و امیدواریم در این جلسات، مسلمانان به آشنایی لازم جهت تحقق انسجام اسلامی دست یابند. آیت‌الله مقتدایی در پاسخ به این سؤال که اصل براءت از مشرکان، تا کی در سیاست خارجی دولت‌های اسلامی نمود و جلوه دارد، خاطر نشان کرد: براءت از

ص: ۱۵۲

مشرکان در مراسم حج سال‌های گذشته بوده و در آینده نیز خواهد بود.

عضو مجلس خبرگان رهبری، برائت از مشرکان را در راستای آشنا شدن مسلمانان با توطئه‌های استکبار جهانی ذکر کرد و یادآور شد: مسلمانان باید بدانند دشمن از بین رفتن اتحاد بین آن‌ها را می‌خواهد و به دنبال ایجاد تفرقه بین مذاهب و قومیت‌ها است. نایب‌رییس جامعه مدرسین، در پایان تنها راه مقابله با توطئه‌ها و تفرقه‌افکنی دشمنان را برائت از مشرکان و وحدت دانست و گفت: برائت از مشرکان به این معنا است که ما توطئه‌های دشمنان را می‌شناسیم، از تحرکات آن‌ها برائت جسته و با وحدت و انسجام خود، آن‌ها را خنثی می‌کنیم.

### گفت‌وگو با تنی چند از فارسی‌زبان‌های مقیم اروپا

محمد اسحاق اشرفی (از افغانستان و مقیم آلمان) من همسایه امام رضا (ع) بودم. هر روز به حرمش مشرف می‌شدم، اما حالا در یک کشور غریب و غیرمسلمان، حسرت روزهای خوش همسایگی امام هشتم را می‌خورم.»  
محمد عیسی (مسئول کمیته امداد امام خمینی (ره) افغانستان): «اقوام و آشنایان زیادی در مشهد مقدس و شهرهای دیگر ایران داریم، اما به دلیل نداشتن کارت اقامت نمی‌توانیم به آنجا سفر کنیم.»

دکتر محمد نبی ایوبی، پزشک جراح: «اغلب ما که در کشور شما زندگی کرده‌ایم، هنوز برنامه‌های مذهبی تلویزیونی ایران به خصوص شبکه قرآن را از طریق ماهواره دنبال می‌کنیم. چون اشتراکات بسیار مذهبی، فرهنگی و عاطفی بین ما و شما است که این شباهت‌ها در برنامه‌های تلویزیونی آشکار می‌شود.»

حاجی رئوف: «من از سال‌های قبل از انقلاب اسلامی در فرودگاه مهرآباد کار می‌کردم و رییس هواپیمایی افغانستان در تهران بودم، اما در سال‌های اخیر مشکل اقامت پیدا کردم و ناگزیر به ترک ایران شدم.» او با مجوز دولت عربستان سعودی، کاروان‌هایی از زائران فارسی‌زبان را از سراسر اروپا، آمریکا و استرالیا به مکه و مدینه می‌آورد و اسکان و پذیرایی از کاروانی که بالغ بر ۲۰۰ مسافر دارد، تماماً به عهده او

ص: ۱۵۳

است. مدیر کاروان «دوست‌داران اهل بیت:» در این باره می‌گوید: «در میان مسلمانان تحصیل کرده مقیم اروپا یا سایر کشورهای دنیا، مشتاقان زیادی برای سفر به خانه خدا دیده می‌شود که ما فقط برای ۲۱۴ نفر سهمیه داریم. از این میزان، ایرانی‌های مهاجر بین ۱۰ تا ۱۵ درصد سهم دارند و بقیه، عمدتاً افغانی تبار هستند که حدود ۷۰ درصد آن‌ها شیعه و مابقی اهل تسنن‌اند.»

کاروان فارسی‌زبان‌ها در شهر مرکزی فرانکفورت تشکیل می‌شود. به این شکل که تمام زائران آن به جز مقیمان استرالیا، خودشان را از سراسر اروپا و آمریکا به این شهر می‌رسانند. بسیاری از ایرانی‌ها و افغان‌ها هم در دورتموند اقامت دارند و باید در فرانکفورت جمع شوند. این کاروان، پس از آنکه به دمشق پرواز کرد، در آنجا با اضافه شدن افرادی از استرالیا به زیارت حرم مطهر حضرت زینب ۳ و مرقد حضرت رقیه ۳ می‌رود و سپس با پرواز دیگری راهی مدینه منوره می‌شود.

عبدالمنان رئوف نیز که سابقه اقامت در شهرهای تهران و زاهدان را دارد، برادرش را در مدیریت کاروان «دوست‌داران اهل بیت:» همراهی می‌کند و کارمند هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران در فرانکفورت است. او اشتیاق اعضای کاروان برای زیارت حضرت رضا (ع) را زائدالوصف می‌داند و می‌گوید: «درخواست‌های متعدد و مکرری برای سفر به مشهد مقدس داریم. حتی ما اعضای کاروان را به شهرهای زیارتی عراق می‌بریم، اما به دلیل پاره‌ای از مشکلات از جمله صدور روادید برای شهروندان مقیم خارج از کشور، نمی‌توانیم به زیارت امام هشتم برویم.»

«در آلمان، دو شرکت هواپیمایی کویت و جمهوری اسلامی ایران به من پیشنهاد همکاری دادند که دعوت همزبان‌های ایرانی‌ام را پذیرفتم؛ چون ما در یک رخداد تاریخی از برادران ایرانی‌مان جدا شده‌ایم و بسیار به یکدیگر علاقه‌مندیم.»

او، دلیل نامگذاری کاروان خود با عنوان «دوست‌داران اهل بیت:» را اشتیاق بسیار شیعیان فارسی‌زبان مقیم اروپا و آمریکا برای زیارت قبور مطهر ائمه هدی (ع) می‌داند و می‌گوید: «امیدواریم شرایط بهتری برای سفر به مشهد مقدس هم فراهم شود تا ما و علاقه‌مندان حضرت رضا (ع) مشتاقانه به پابوس آن امام بشتاییم.»

**نوزدهم آذر / اول ذی‌حجه «۱»****حضور دانشمندان آفریقای جنوبی در بعثه**

(۱)

اعضای بعثه آفریقای جنوبی و جمعی از علمای این کشور روز دوشنبه با حضور در بعثه مقام معظم رهبری در مکه مکرمه با آیت‌الله ری شهری نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج دیدار و گفت‌وگو کردند.

در این دیدار که مسئولان امور بین الملل بعثه مقام معظم رهبری نیز حضور داشتند، آقای ری شهری دیدار چند سال پیش خود از آفریقای جنوبی را خاطره‌انگیز خواند و تصریح کرد که توسعه روابط سیاسی، اقتصادی و فرهنگی میان دو کشور، بستر مناسبی را برای گسترش ارتباطات دینی میان علما و مسئولان امور دینی دو کشور فراهم خواهد ساخت.

وی به نامگذاری سال جاری از سوی رهبر معظم انقلاب به عنوان سال انسجام اسلامی اشاره کرد و گفت: با شدت یافتن توطئه‌های دشمنان اسلام، مسلمانان باید بیش از همیشه به فکر منافع ملی و جهانی اسلام و تحکیم همبستگی میان خود باشند و رهبر حکیم انقلاب نیز با همین نگاه بر ضرورت تقویت انسجام اسلامی میان ملت‌ها و جوامع مسلمان تأکید کرده اند و امام خمینی ۱ نیز کلید حل همه مشکلات سیاسی و فرهنگی مسلمانان را در اتحاد کلمه میان آنان دانستند.

۱- تاریخ‌های قمری در این کتاب، مطابق تقویم عربستان سعودی است.

ص: ۱۵۵

نماینده ولی فقیه، موسم حج را بهترین فرصت برای اتحاد و انسجام اسلامی دانست و تأکید کرد که مسلمانان با استفاده از این فرصت می‌توانند علاوه بر تهذیب نفس و خودسازی، در جهت کاهش آلام امت اسلام نیز تلاش کنند و موسم حج از آن جهت برای حل مشکلات جهان اسلام مهم و حیاتی است که مسلمانان در کنار یکدیگر قرار می‌گیرند و دل‌های آنان بیش از همیشه به هم نزدیک می‌شود.

وی نقش اصلی برای شناسایی کید دشمنان و آگاهی‌بخشی به مسلمانان را برعهده علما، روشنفکران و نخبگان جوامع اسلامی دانست و تأکید کرد که ایجاد اختلاف میان امت اسلام، کم هزینه‌ترین و سودآورترین توطئه دشمن محسوب می‌شود و مسئولیت خنثی کردن این توطئه نیز متوجه علما و اندیشمندان مسلمان است.

سرپرست زائران ایرانی خانه خدا در پایان سخنانش از حاضران برای شرکت در همایش‌های بین‌المللی قدس، فرهیختگان و تقریب مذاهب اسلامی که در بعثه مقام معظم رهبری تشکیل خواهد شد، دعوت کرد.

در این دیدار، شیخ‌هاشم‌صالح رییس بعثه آفریقای جنوبی سخنان آقای ری‌شهری را در ضرورت بهره‌گرفتن از فرصت حج برای گام برداشتن در جهت وحدت کلمه مسلمین، مورد تأیید قرار داد و گفت: ما از حمایت جمهوری اسلامی ایران از آفریقای جنوبی و مسلمانان این کشور تشکر می‌کنیم. دعوت به وحدت، فراتر از ملت‌ها، نژادها و اعتقادات صورت می‌گیرد و باعث تأسف است که مردم در سراسر دنیای اسلام از فرصت حج برای وحدت استفاده نمی‌کنند.

وی افزود: مشکل برادران ما در فلسطین، در دستور کار مسلمانان آفریقای جنوبی قرار دارد و ما اولین گروه‌ها را برای دیدار از مسجدالاقصی به فلسطین اعزام کردیم و امسال نیز هزار و دویست نفر از مسلمانان به مسجدالاقصی سفر خواهند کرد.

سپس مولانا احسان هندریکس رییس مجلس القضاة اسلامی آفریقای جنوبی، مراتب تقدیر و تشکر خود و هیأت همراهش را از پذیرایی گرم در بعثه مقام معظم رهبری ابراز کرد و گفت: از زمان حضور شما در آفریقای جنوبی تا کنون ما همکاری نزدیکی با سفارت جمهوری اسلامی ایران داشته‌ایم.

ص: ۱۵۶

وی گفت: من هم از سفرم به تهران، خاطره خوبی دارم. با آیت‌الله تسخیری که یک عالم خردمند است، صحبت کردم و تحت تأثیر تلاش‌های آقای علی اکبر محتشمی و همچنین دیدگاه‌های امام خمینی ۱ برای آزادسازی قدس قرار گرفتم. وی افزود: گرچه در آفریقای جنوبی تلاش زیادی برای همبستگی جهان اسلام در آزادی قدس به عمل می‌آوریم اما باید بگوییم که من از تلاش ایران برای آزادی قدس الهام گرفته‌ام.

مولانا هندریکس تأکید کرد: گرچه ما به مدت ۱۳ سال دمکراسی را در آفریقای جنوبی تجربه کرده‌ایم اما یکی از بزرگترین لابی‌های صهیونیسم بعد از آمریکا در آفریقای جنوبی انجام می‌شود و به همین دلیل ما باید تلاش‌هایمان را بیشتر کنیم و مبارزه با صهیونیسم را به فرزندان خود آموزش دهیم و برای این منظور اعلام می‌کنم که ما آماده استفاده از تجربیات دیگران هستیم. وی افزود: ما ناظر فشارهای آمریکا بر ایران هستیم و رهبری ایران را بسیار تحسین می‌کنیم و از فرصتی که در اختیار ما گذاشتید تشکر می‌کنیم.

در آفریقای جنوبی یک میلیون و پانصد هزار مسلمان زندگی می‌کنند و با توجه به افزایش مهاجرت مسلمانان به این کشور، جمعیت مسلمان در این کشور رو به افزایش است.

### دیدار اعضای هیأت پزشکی حج و مسئولان بیمارستان ایران با آیت‌الله ری‌شهری

اعضای هیأت پزشکی حج و مسئولان بیمارستان ایران در مکه مکرمه صبح روز دوشنبه با آیت‌الله ری‌شهری نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج دیدار و گفت‌وگو کردند.

در این دیدار آقای حلی‌ساز رییس هیأت پزشکی در اظهارات خود به وجود ۵۵۰ زائر بالای ۸۰ سال در حج امسال اشاره کرد و گفت: سال گذشته ۴۴ تن از زائران ایرانی در مکه و مدینه فوت کردند که این رقم در مدتی که از ورود حجاج به عربستان

ص: ۱۵۷

گذشته است در مقایسه با مدت مشابه در سال گذشته چندان بالا نیست. یک زائر ۸۵ ساله ایرانی امروز در مسجدالنبی فوت کرده است و ۶ نفر هم در مکه فوت کرده‌اند که یک نفر آن‌ها تصادف کرده و ۵ نفر دیگر نیز بر اثر بیماری‌های قلبی-عروقی جان باخته‌اند.

آقای حلی‌ساز از تلاش موفق پزشکان ایرانی در بازگرداندن زندگی به یک زن ۶۷ ساله خبر داد و گفت که علائم حیاتی در این بیمار وجود نداشت اما با تلاش ۴۵ دقیقه‌ای پزشکان، او زندگی دوباره به دست آورد.

رییس هیأت پزشکی همچنین از اختصاص یک تیم خاص پزشکی برای افراد مسن سخن گفت و تأکید کرد که تیم وقوف زائران بیمار نیز افزایش یافته است و امسال ۳۰۰ نفر را وقوف خواهیم داد که ۱۰۰ نفر بیش از سال گذشته است و امیدواریم با این اهتمام بتوانیم مانع از افزایش مرگ و میر بشویم.

آقای ری‌شهری در مورد ریشه‌یابی بیماری تنفسی و امکان مبارزه با ویروس آن سؤال کرد و آقای حلی‌ساز تصریح کرد که تحقیقات در این زمینه ادامه دارد و امیدواریم سال آینده به نتایجی برای این امر برسیم؛ اما دکتر اکبری از دست اندرکاران هیأت پزشکی تصریح کرد که نباید نسبت به این امر خوش‌بین باشیم زیرا بیماری‌های تنفسی پنجمین عامل مرگ و میر در کشور است و ویروس‌ها به سرعت در حال تغییر هستند و در برابر داروها از خود مقاومت نشان می‌دهند. بنابراین یافتن یک واکسن مشخص برای مبارزه با این ویروس‌ها، کار پیچیده و سختی است.

در ادامه جلسه دکتر نادری رییس بیمارستان مکه مکرمه نیز در سخنانی از افزایش بیماران بستری شده در بیمارستان مکه خبر داد و گفت که آمار بستری بیماران در بخش سی سی یو بالا است و این امر با افزایش سن زائران همخوانی دارد. البته ما افراد با ریسک بالا را شناسایی کرده‌ایم تا مراقبت بیشتری از آن‌ها به عمل آوریم.

وی گفت: با تدابیر اندیشیده شده، خانم‌ها در کاروان‌ها می‌توانند به‌طور مستقیم با پزشکان زن درباره مسائل خاص پزشکی بانوان تماس تلفنی داشته باشند و از آن‌ها راهنمایی بگیرند.



ص: ۱۵۸

دکتر معمارزاده مسئول پزشکان کاروان نیز گزارشی از روند جلسات توجیهی پزشکان کاروان‌ها و تحویل امکانات اولیه پزشکی و داروهای لازم به آنان ارائه کرد و گفت که پزشکان کاروان، مسئول سلامت زائران هستند و ما تلفن همراه در اختیار آن‌ها قرار داده‌ایم تا به سرعت در دسترس زائران باشند.

در این جلسه آقای ری‌شهری نیز در سخنان کوتاهی از هیأت پزشکی و همه پزشکان و پرستاران فعال در بیمارستان‌ها و درمانگاه‌های ایران که برای ارائه خدمات مناسب بهداشتی و درمانی به زائران ایرانی تلاش می‌کنند، تقدیر و تشکر کرد و گفت که زائران ایرانی نوعاً از خدمات پزشکی و نحوه برخورد پزشکان که مبین رعایت اخلاق پزشکی است، اظهار رضایت می‌کنند. وی روزهای آینده را برای سلامتی حجاج مهم توصیف کرد و اهتمام ویژه هیأت پزشکی به خدمات بهداشتی و پزشکی زائران را در روزهای منتهی به ایام تشریق خواستار شد.

نماینده ولی فقیه همچنین از آقای حلی‌ساز خواست تا با انجام یک بررسی میدانی، شرایط اعزام افراد مسن را مورد توجه قرار دهد؛ زیرا اگر معلوم شود که افرادی در این سن، استطاعت بدنی برای انجام مناسک را ندارند، باید با جدیت و سخت‌گیری از آمدن آن‌ها به حج جلوگیری شود.

آقای حلی‌ساز همچنین از بی‌توجهی مسئولان فرودگاه تهران به زائران معتاد که پس از توقیف مواد مخدر همراه آنان و اخذ جریمه، این افراد را به حج اعزام می‌کنند، ابراز ناخرسندی کرد و خواستار تذکراتی به مسئولان ذی‌ربط شد.

### گرامی‌داشت شهیدان هواپیمای سی ۱۳۰

حج امسال، مناسبت‌های گوناگونی را در خود جای داده که یکی از آن‌ها، دومین سالگرد سقوط هواپیمای سی ۱۳۰ حامل خبرنگاران رسانه‌های گروهی و شهادت جمعی از بهترین روزنامه‌نگاران و تصویربرداران است. حضور والدین یا بستگان یکی از

ص: ۱۵۹

این شهدا در کاروان‌ها کافی است تا به منظور گرامی‌داشت یاد و خاطره آن شهید، مراسمی در کاروان برپا شود. کاری که با حضور حجت‌الاسلام والمسلمین احمدوند، پدر شهید احمدوند در یکی از کاروان‌های شهر تهران انجام شد و طی آن، تمام زائران اعزامی با این کاروان در سالن اجتماعات محل اقامت خود به پدر این شهید تسلیت گفتند.

شامگاه دوشنبه گذشته، کاروان شماره ۱۷۲۵۴ تهران، میزبان جمعی از زائرانی بود که آئین گرامی‌داشت شهدای منتسب به کاروان را برگزار می‌کردند. ۱۲ تن از اعضای این کاروان که مدیریت آن را کریمی واقف بر عهده دارد، پدر، مادر و یا عضوی از خانواده شهید بودند که حجت‌الاسلام احمدوند، روحانی کاروان، شاخص‌ترین آن‌ها به شمار می‌رفت. علاوه بر او، پدر همسر شهید حسین عرب احمدی نیز که در همان هواپیما به شهادت رسید، در مجلس حضور داشت و مراسم یادبود شهدا با حضور افرادی از کاروان‌های همجوار رونق گرفته بود.

شهیدان نوروزی، کریمی، خلفی، ابوترابی، کوهستانی، محمدی، صفری، صادقی، احمد و محمد خلیلی، پاریاب و احمدوند، بزرگوارانی بودند که این مجلس به یاد آن‌ها تشکیل شد؛ در حالی که دو جانباز به نام‌های حسن علیزاده و علی خلیلی هم از اعضای کاروان به شمار می‌رفتند.

مدیر کاروان در این مراسم با تشکر از اعضای کاروانش که هریک با شور و اشتیاق در این مراسم شرکت کرده بودند، گفت: افتخار داریم که میزبان مادران، پدران و بستگان شهدا هستیم و از طرف دیگر، همسایگی کاروان جانبازان را نیز به ما عنایت کرده‌اند.

در این مراسم، همچنین حجت‌الاسلام والمسلمین معین شیرازی با گرامی‌داشت سالروز شهادت امام جواد (ع) سخنانی درباره ارزش‌های حج بیان داشت و گفت: «هرچه در اعمال و دستورات دینی دیگر مشاهده می‌کنید، به‌صورت یکجا در مناسک حج

ص: ۱۶۰

گرد آمده است، اما بايد توجه داشته باشيد كه عزم و اراده قلبى، مهم تر از انجام فزيكى مناسك و اعمال حج است. بنابراین، قصد، نيت و توجه در نماز يا اعمال را بايد مورد عنایت قرار دهيد.» وى همچنين به مقام شامخ شهيدان انقلاب اسلامى و هشت سال دفاع مقدس اشاره كرد و آنان را انوار درخشان جهان تاريخ ما دانست.

معين شيرازى همچنين درباره شهيد احمدوند اظهار داشت: «وى يکى از انسانهاى اهل ادب و عبادت بود. من او را از نزديک مى شناختم و مى دانستم كه گوهرى ناب در وجود او است.»

در ادامه اين مراسم، يکى از مداحان اهل بيت: از کاروان جانبازان، اشعارى در مدح و منقبت امام جواد (ع) خواند و شهادت اين امام همام را گرامى داشت. همچنين، مداح کاروان مورد نظر نيز به مصيبت خوانى براى امام نهم پرداخت و حاضران در اندوه شهادت باب الحوائج، حضرت جواد (ع) به ماتم نشستند و گريستند.

از نکات جالب اين مراسم، مشارکت اعضاى کاروان در تهيه نذورات و پذيرايى از مهمانان بود. در پايان اين مجلس صميمى نيز اعضاى کاروان با قرائت دعای فرج، ظهور مهدى فاطمه ۳ را خواستار شدند.

### تحويل پرده كعبه

رئيس امور مسجدالحرام و مسجدالنبى، پوشش خانه خدا را به «شيخ عبدالعزيز شيبى»، پرده دار اين حرم امن الهى تحويل داد تا در روز عرفه برابر با نهم ذى حجه، پرده كعبه طى مراسمى ويژه تعويض شود. پرده جديد كعبه طى مراسمى در روز عرفه پس از شستشوى كعبه با گلاب ناب كاشان، بر بناى كعبه نصب مى شود.

اين پرده جديد كه با صرف هزينه اى بالغ بر ۲۰ ميليون ريال سعودى تهيه شده است، از جنس حرير طبيعى خالص و به رنگ مشكى، منقش به آيات قرآن كريم است كه با خط زيبا، با نخهاى طلا و نقره بافته شده و دهها كيلو طلا و نقره در ساخت اين

ص: ۱۶۱

پرده به کار رفته است. ارتفاع این پرده ۱۴ متر و نوار دور آن به عرض ۹۵ سانتیمتر است که حاوی ۱۶ قطعه به شکل مربع است. نوار اطراف این پرده منقش به آیات قرآن کریم است و در فواصل معین عبارات «یا حی یا قیوم»، «یا رحمن یا رحیم» و «الحمد لله رب العالمین» با رنگ طلایی دوخته شده‌اند.

پوشش درب کعبه نیز از حریری به ارتفاع ۶/۵ متر و عرض ۳/۵ متر منقش به آیات الهی و تزئینات اسلامی با طلا و نقره است. پرده خانه خدا از ۵ قطعه تشکیل شده است که هر قسمت یک طرف کعبه را می‌پوشاند و قطعه پنجم هم در کعبه را دربرمی‌گیرد که هنگام نصب، وزن این پرده به حدود دو تن می‌رسد.

این پرده با همکاری کارخانه‌های داخل و خارج عربستان تهیه می‌شود و پارچه حریر آن را هر سال یکی از کشورها هدیه می‌دهد؛ پرده قبلی نیز به رؤسا و سران کشورهای اسلامی اهدا می‌شود.

یادآوری می‌شود بافندگی و تهیه پرده کعبه با دست و ماشین حدود ۹ ماه طول می‌کشد.

ص: ۱۶۲

**بیستم آذر / دوم ذی حجه****محفل قرآنی در نمازخانه بعثه**

محفل انس با قرآن با حضور امیرالحاج جمهوری اسلامی ایران، آیت‌الله محمدی ری‌شهری و جمعی از زائران ایرانی خانه خدا در نمازخانه بعثه مقام معظم رهبری برگزار شد. در این مراسم نورانی، قاریان بین‌المللی و ممتاز، محمد فلاح‌پور و حمید شاکرنژاد به تلاوت آیاتی از کلام الله مجید پرداختند که مورد استقبال حاضران قرار گرفت. در ادامه این مراسم علیرضا ایزانلو حافظ کل قرآن کریم و همچنین گروه همخوانی کوثر به اجرای برنامه پرداختند.

**بیستویکم آذر / سوم ذی حجه****دیدار و گفت‌وگوی رییس سازمان حج و زیارت با آیت‌الله ری شهری**

رییس سازمان حج و زیارت و اعضای ستاد حج در مکه مکرمه، عصر روز چهارشنبه (۲۱ آذرماه) در بعثه مقام معظم رهبری با آیت‌الله ری شهری نماینده ولی فقیه و سرپرست زائران ایرانی دیدار و گزارشی از فعالیت‌های خود را در امر خدمت‌رسانی به حجاج، به وی ارائه دادند.

آقای حبیبی تنها رییس ستاد حج در مکه در گزارش خود، به آغاز فعالیت‌های این ستاد از روز سوم آذرماه اشاره کرد و گفت: ستاد مکه با سه معاونت هماهنگی، حمل و نقل بین شهری و دو آشپزخانه مرکزی کار خود را آغاز کرده است. در امر اسکان ۲۳۲ محل برای ۶۰۴ کاروان در نظر گرفته شده و ۷۴ درصد زائران نیز تحت پوشش خدمات طبخ در آشپزخانه مرکزی قرار دارند. وی همچنین گفت که امسال ۳۰ قلم کالاهای اساسی از جمله گوشت، ماهی و انواع سبزیجات را به عربستان حمل کردیم و کاروان‌های حج تدارکات خود را از ستاد تحویل گرفته‌اند.

آقای رضایی مسئول حمل و نقل درون شهری، فعالیت‌های انجام شده برای جابه‌جا کردن زائران در مکه مکرمه را تشریح کرد و طی آن گفت که ۵۵۰ دستگاه اتوبوس، زائران را از محل اقامت خود به مسجدالحرام منتقل می‌کنند.

ص: ۱۶۴

آقای قهرودی هم از هماهنگی و همدلی میان دست اندرکاران اجرایی حج خبر داد و با تمجید از تلاش به عمل آمده در امر مسائل فرهنگی کاروان‌ها، گفت: هر کاروانی که کار فرهنگی مبتکرانه و خوبی انجام دهد، بودجه فرهنگی آن کاروان دو برابر خواهد شد.

در ادامه این جلسه، آقای ری شهری در سخنانی گفت: کاری که برعهده شما و همه عوامل اجرایی حج قرار دارد، کاری بسیار سنگین، دشوار و در عین حال فوق‌العاده با ارزش است و بخشی از این ارزش متاثر از نزدیک‌تر بودن کار شما به اخلاص است؛ زیرا کار شما نمود بیرونی ندارد و گاهی مورد انتقاد هم قرار می‌گیرد؛ اما کارهایی هم هستند که نمود بیرونی دارند و بخشی از پاداش آن کارها نیز به نمود بیرونی آن مربوط می‌شود.

وی خدمت به زائران خانه خدا به‌ویژه در مکه و مدینه را با پاداش مضاعف همراه دانست و گفت: هر کسی که به جمعی از مسلمانان خدمت کند، خداوند به همان اندازه در بهشت، خادم و خدمتگزار در اختیار او قرار می‌دهد. کار شما از آن جهت مهم و با ارزش است که انسان خیلی راحت‌تر می‌تواند برای خدا کار کند.

نماینده ولی فقیه همچنین بر ضرورت جدی گرفتن امر اطلاع‌رسانی به زائران تأکید کرد و گفت: در اطلاع‌رسانی اجرایی کوتاهی وجود دارد و باید شرایطی که دارند، قبل از ورود آن‌ها به شهر مکه، برایشان تبیین شود. تلاش‌ها در همه قسمت‌ها زیاد است، ولی باید به درستی برای زائران تشریح شود و اگر این کار انجام شود، انتقادات تا ۹۰ درصد کاهش خواهد یافت.

وی پیشنهاد کرد که قبل از حج از طریق یک جزوه، تمام شرایط مکه و مدینه برای زائران تشریح شود تا وقتی به این دو شهر می‌آیند احساس کنند که شرایط زندگی، آن قدری که گفته شده، سخت و دشوار نیست.

سرپرست زائران ایرانی خانه خدا تصریح کرد که هر سال با یک مشکل جدید مواجه می‌شوید. بنابراین باید بدانید که مدیریت کار حج دائماً نیازمند ابتکار، مطالعه و طراحی است و هر سال باید برای مواجه شدن با وضع جدید، آمادگی داشته باشید.

ص: ۱۶۵

وی خواستار تبیین وضعیت مشعر برای زائران از سوی روحانیون کاروان‌ها شد و با ابراز امیدواری نسبت به رشد و جهش کار فرهنگی در داخل کاروان‌ها گفت: ما هر کاری که از عهده آن برآیم باید برای نزدیک‌تر کردن زائران ایرانی خانه خدا و بهره‌مندی هرچه بیشتر آن‌ها از فرصت معنوی حج به انجام برسانیم؛ زیرا این امر با برکات زیادی در داخل خانواده‌ها همراه است. آقای ری‌شهری همچنین از صدور روادید حج از سوی سفارت عربستان در تهران برای افراد متفرقه ابراز ناخرسندی شدید کرد و گفت که امسال برای تعداد زیادی از ایرانیان به این ترتیب ویزا صادر شده و امسال در منا و عرفات با مشکلات بیشتری به دلیل مراجعه این دسته از افراد مواجه خواهیم بود.

### بازدید از بیمارستان هیأت پزشکی حج در مکه مکرمه

نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج ایرانی عصر روز چهارشنبه از بیمارستان هیأت پزشکی حج جمهوری اسلامی ایران در مکه مکرمه بازدید کرد و از زائران بستری در بخش‌های مختلف این بیمارستان عیادت به عمل آورد. در این بازدید که رییس سازمان حج و زیارت نیز وی را همراهی می‌کرد، مسئولان هیأت پزشکی حج، آقای ری‌شهری را در جریان روند فعالیت‌های امدادی، درمانی و ارائه خدمات پزشکی به حجاج ایرانی قرار دادند. نماینده ولی فقیه از تمامی بخش‌های بیمارستان ایران در مکه مکرمه دیدن کرد و نظر بیماران و پزشکان در باره نحوه خدمت‌رسانی به زائران را جویا شد. آیت‌الله محمدی ری‌شهری در جریان این دیدار با تقدیر از دست‌اندرکاران هیأت پزشکی حج، بر ضرورت تلاش خالصانه و همه‌جانبه برای فراهم‌سازی شرایط سلامت زائران خانه خدا به‌ویژه در ایام تشریق تأکید کرد. وی پس از این بازدید در گفت‌وگوی کوتاهی با خبرنگاران مراتب رضایت خود را از روند فعالیت‌های هیأت پزشکی و پزشکان کاروان‌ها اعلام کرد و گفت: براساس اطلاعات دریافتی، مشاهدات و اعلام نظر زائران، روند خدمت‌رسانی هیأت پزشکی به



ص: ۱۶۶

حجاج و رعایت اخلاق پزشکی نسبت به سال گذشته رشد مطلوبی داشته است.

دکتر محمد تقی حلی‌ساز رییس هیأت پزشکی حج جمهوری اسلامی نیز با ارائه گزارشی از فعالیت‌های پزشکی و بهداشتی هیأت پزشکی حج جمهوری اسلامی ایران در خدمت‌رسانی به زائران حرمین شریفین، گفت: با پیش‌بینی‌های انجام شده خوشبختانه هیچ مشکلی برای ارائه خدمات پزشکی و بهداشتی برای زائران ایرانی خانه خدا وجود ندارد. وی افزود: برای ایام تشریق نیز با بکارگیری پزشکان مجرب، برنامه وقوف اضطراری پیش‌بینی شده است.

### دعوت رسمی عربستان از رییس جمهور ایران برای شرکت در مناسک حج

ملک عبدالله بن عبدالعزيز پادشاه عربستان سعودی از دکتر محمود احمدی‌نژاد رییس جمهوری اسلامی ایران برای شرکت در مناسک حج تمتع امسال رسماً دعوت به عمل آورد. خبرگزاری ایرنا از قول سیدمحمد حسینی، سفیر جمهوری اسلامی ایران در عربستان خبر داد: پادشاه عربستان سعودی به عنوان میهمان ویژه از رییس جمهوری کشورمان دعوت کرده است. این اولین بار است که رییس جمهوری اسلامی ایران برای شرکت در مناسک حج تمتع رسماً شرکت می‌کند. همچنین در یک سال گذشته دکتر احمدی‌نژاد، دو بار به عربستان سفر کرده است. سفر وی به عربستان با هدف گسترش روابط دو جانبه در اسفند ماه سال و شرکت در اجلاس سران اوپک در آبان ماه در ریاض، دو سفر قبلی رییس جمهوری کشورمان به عربستان سعودی بود.

### برگزاری نمایشگاه فعالیت‌های مدیران مناطق ۴ و ۷ مکه مکرمه

در این نمایشگاه‌ها که به همت شوراهای فرهنگی کاروان‌ها، مدیران و سر بازرسان مناطق برگزار شد، برخی از مدیران کاروان‌های استان‌های اصفهان، گلستان، چهارمحال بختیاری، هرمزگان، تهران، لرستان، سمنان، همدان، فارس و خراسان رضوی فعالیت‌های فرهنگی قبل و حین سفر را به نمایش گذاشتند.

ص: ۱۶۷

برگزاری مسابقات فرهنگی در زمینه‌های قرائت قرآن، حفظ حدیث، حل جدول حج، تدوین برنامه‌های فرهنگی روزانه، نصب پلاکارد و تراکت به مناسبت‌های مختلف، هدیه به زائرانی که تولد آنان در روزهای اقامت در حج بوده است، مکاتبه با اعضای خانواده‌های آنان در ایران، چاپ نشریه‌ها و بروشورهای موضوعی متنوع و ... از جمله فعالیت‌های عرضه شده در این نمایشگاه‌ها می‌باشد.

آقای خاکسار قهرودی رییس سازمان حج و زیارت طی روزهای پنج‌شنبه و جمعه از این دو نمایشگاه بازدید کرد و از زحمات دست‌اندرکاران تقدیر نمود.

### دیدار وزیر دیانت ترکیه با سرپرست حجاج ایران

بارداک اوغلو وزیر دیانت و رییس سازمان حج ترکیه چهارشنبه شب با حضور در بعثه مقام معظم رهبری با آیت الله ری شهری نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج دیدار و گفت‌وگو کرد.

در این دیدار که جمعی از مسئولان بعثه مقام معظم رهبری نیز حضور داشتند، آقای ری شهری ضمن خیر مقدم، مطالبی را خطاب به وی ایراد کرد که محورهای اساسی آن به شرح زیر است:

امسال از سوی رهبر معظم انقلاب اسلامی سال انسجام اسلامی نامیده شده است و امیدواریم که این گونه دیدارها به تقویت هرچه بیشتر انسجام و وحدت میان مسلمین منجر شود.

یکی از مهم‌ترین برکات حج، دیدار مسلمانان با یکدیگر و آشنایی آنان با آلام و مشکلات جهان اسلام است.

ما در سال جاری تلاش می‌کنیم که نزدیکی دولت‌ها و ملت‌های مسلمان هرچه بیشتر تقویت شود.

اکنون که اسلام به سرعت در حال پیشرفت است، توطئه‌های دشمنان برای جلوگیری از رشد و بالندگی دنیای اسلام در حال افزایش است.

طبق فرمایش رهبر معظم انقلاب اسلامی، ایجاد تفرقه در صفوف مسلمین، با

ص: ۱۶۸

صرفه‌ترین و پرمفعت‌ترین کاری است که دشمنان اسلام در دستور کار خود قرار داده‌اند.

ما باید با تأیید علمای اسلام، منشور وحدت اسلامی را تدوین کنیم و در عمل گامی بلند را به سوی وحدت به پیش برداریم. در دیداری که چند سال پیش از ترکیه داشتیم، خاطره زیبایی از اقبال مردم به مساجد و مسائل مذهبی را مشاهده کردم و این امر نشان از فعالیت‌های چشمگیر رهبران دینی ترکیه در امر مسائل دینی دارد و همین امر سبب شده است که اسلام‌گرایان در ترکیه به قدرت سیاسی دست یابند.

امیدوارم با تلاش‌های بیشتری که علمای متعهد در جهان اسلام خواهند داشت، زمینه برای جهانی شدن ارزش‌های اسلامی که خداوند وعده حاکمیت آن را داده است، فراهم شود و ما از زمینه‌سازان این وعده بزرگ باشیم. همچنین امیدوارم خداوند توفیق خدمت بیشتر را به همه ما برای خودسازی و سازندگی نفس عطا فرماید.

در ادامه این دیدار آقای بارداک اوغلو وزیر دیانت ترکیه نیز با ابراز خوشحالی از حضور در بعثه مقام معظم رهبری، به معرفی همراهان خود پرداخت و در سخنانی به تبیین وضعیت ترکیه و مسائل حج زائران ترک پرداخت که محور اساسی این اظهارات به شرح زیر است:

ترکیه و ایران بهترین سازماندهی را برای حج به انجام می‌رسانند.

ما به عنوان اداره امور دینی به معنویت در حج اهمیت می‌دهیم و برنامه‌هایمان را در این جهت سازماندهی می‌کنیم.

از این که شما در ترکیه جوانان را معتقد به دین و اخلاق ملاحظه کردید، خوشحالیم.

در ترکیه ۷۸ هزار مسجد وجود دارد که زیر نظر وزارت دیانت فعالیت می‌کنند. در این مساجد ۷ هزار دوره آموزش قرآن برگزار می‌شود.

وزارت دیانت در ترکیه بدون توجه به مذهب افراد، به همه آن‌ها خدمت ارائه می‌شود.

ص: ۱۶۹

مهم این است که ما قبله واحد، خدای واحد، قرآن واحد، پیامبر واحد داریم و به اصحاب ایشان احترام می‌گذاریم. ما در ترکیه به همه افراد، خدمات دینی ارائه می‌کنیم و هر هفته ۲۰ تا ۲۵ هزار نفر در نمازهای جمعه شرکت می‌کنند و به سخنان خطبا گوش فرامی‌دهند.

ما وارد سیاست نمی‌شویم و سیاست را وارد حوزه کاری خود نمی‌کنیم.

ما آداب حج را به حجاج خود آموزش می‌دهیم و این کار را از دو ماه قبل از سفر با برگزاری جلسات مختلف انجام می‌دهیم. ما در آنکارا با دوستان ایرانی خود در سفارت جمهوری اسلامی ایران، ارتباط خوبی داریم.

در حالی که پدیده ترس از اسلام در غرب شیوع پیدا کرده است، مسلمانان باید وحدت میان خود را تقویت کنند.

در حج امسال، از ترکیه بیش از ۷۰ هزار نفر و از کشورهای خارجی نیز بیش از ۲۰ هزار ترک به حج سفر کرده‌اند. طی سال گذشته و امسال ما با استفاده از آشپزخانه‌های متمرکز به زائران خود، غذا می‌دهیم.

کل پرسنل حج ما ۵ هزار نفر هستند که سه هزار نفر آن‌ها روحانی و مرشد برای راهنمایی دینی زائران می‌باشند.

ما به حجاج توصیه می‌کنیم که فقط به روحانیون و مرشدها تکیه نکنند و آمادگی لازم را برای انجام مناسک حج در خودشان بوجود آورند.

گاهی در زمینه اسکان، حمل و نقل و مسائل دینی، مشکلاتی بوجود می‌آید و سعی ما این است که از این مشکلات بکاهیم.

۲۳ هزار تن از حجاج ترکیه در هتل‌هایی استقرار یافته‌اند که از سطح بالایی از امکانات برخوردار است. فاصله آن‌ها تا بیت الله الحرام حداکثر ۲ کیلومتر است و می‌توانند به‌صورت پیاده به مسجدالحرام بروند.

این گونه محل‌ها از سه هزار و صد یورو تا ۷ هزار یورو به ازای هر نفر هزینه بر

ص: ۱۷۰

می‌دارد.

بقیه حجاج در اتاق‌های معمولی با ۶ یا ۷ نفر اقامت دارند که هزینه اسکان و غذای هر نفر آن‌ها دو هزار و یکصد یورو می‌شود. بیش از ۶۰ درصد حجاج را دولت متکفل می‌شود و ۴۰ درصد بقیه را بخش خصوصی برعهده می‌گیرد و قیمت‌ها چه دولتی و چه خصوصی فرقی نمی‌کند و ما نظارت دقیقی اعمال می‌کنیم تا سطح خدمات از سوی بخش خصوصی تنزل پیدا نکند. وزیر دیانت ترکیه و هیأت همراه او پس از این ملاقات، شام را میهمان آقای ری شهری بودند.

### آغاز برگزاری محافل قرآنی در جوار کعبه

از روز چهارشنبه ۲۱ آذر ماه تا روز دوشنبه ۲۶ آذر ماه هم‌زمان با شهادت امام محمد باقر (ع) محفل قرآنی زائران ایرانی خانه خدا هر شب از ساعت ۲۲ در طبقه دوم مسجدالحرام، مقابل ناودان طلا برگزار شد. حافظان و قاریان برجسته، ممتاز و بین‌المللی قرآن کریم از ایران در این مراسم حضور یافته و به تلاوت قرآن پرداختند.

**بیست و دوم آذر / چهارم ذی‌حجه****همایش تقریب و انسجام اسلامی**

روز پنجشنبه بیست و دوم آذرماه، همایش «تقریب و انسجام اسلامی» در سالن اجتماعات بعثه مقام معظم رهبری در مکه مکرمه برگزار گردید. نماینده ولی فقیه در این همایش گفت: تدوین میثاق وحدت اسلامی نخستین گام برای تحقق انسجام اسلامی است. وی با تأکید بر نقش علما و دولت‌های اسلامی در تحقق انسجام اسلامی، نخستین گام برای تحقق این آرمان بلند را، بر اساس رهنمود مقام معظم رهبری، تدوین میثاق وحدت اسلامی و پیوستن رهبران و علما و اندیشمندان نامدار جهان اسلام به این میثاق دانست. ایشان خطاب به ده‌ها تن از اندیشمندان و صاحب‌نظران جهان اسلام که در این همایش حضور رسانده بودند، با اشاره به بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با کارگزاران حج تصریح کرد: متأسفانه جهان اسلام در برهه کنونی شاهد این واقعیت تلخ است که استکبار به رهبری آمریکا در تلاش برای تحمیل نظامی تک قطبی بر جهان معاصر است و پس از فروپاشی اردوگاه شرق، تنها مانع تحقق سلطه خود را مقاومت اسلامی و نیروهای پایداری و جنبش بیداری اسلامی می‌داند. بنابراین لازم است رجال اندیشه و علم و سیاست در جهان اسلام به تدوین منشور وحدت اسلامی پردازند.

وی با اشاره به توطئه‌های پی‌درپی استکبار جهانی گفت: سلطه‌طلبان، امروزه همه

ص: ۱۷۲

ترفندها را برای سرکوب جنبش بیداری و در هم شکستن وحدت امت اسلامی به کار گرفته‌اند.

امیرالحاج جمهوری اسلامی ایران ناکامی استکبار جهانی در طرح خاورمیانه بزرگ را که به نام اصلاحات سیاسی و اجتماعی و گسترش دموکراسی و حقوق بشر طراحی شده است، از دیگر فتنه‌های کنونی فرقه‌ای، قومی و سیاسی برشمرد و گفت: چنانکه شاهدیم شعله‌های جنگ داخلی توسط همین عوامل فتنه در فلسطین، لبنان و عراق برافروخته شده است. مع الأسف در درون جوامع اسلامی هم گروه‌هایی وجود دارند که دانسته یا ندانسته زمینه‌ساز یا مجری این توطئه استکباری‌اند. به بیان قرآن، فرعون زمانه برای تحقق هیمنه و علو و سلطه خود در زمین، اهل آن را متفرق کرده است و گروهی از آنان را به استضعاف کشیده، عداوت و دشمنی و کینه را در میان آنان می‌پراکند.

وی تصریح کرد: امروزه افراد و جریان‌هایی می‌کوشند تا با طرح مسایل خلاف‌انگیز در سطح رسانه‌ها، شبکه‌های ماهواره‌ای، سایت‌های اینترنتی و محافل عمومی، فتنه را در میان آحاد امت و جوامع اسلامی ترویج کنند و با استفاده از احساسات و عواطف آنان، زمینه‌های درگیری و نزاع و برادرکشی را به وجود آورند که در مواردی موفق بدین کار هم شده‌اند.

سرپرست حجاج جمهوری اسلامی یکی از پیامدهای خطرناک و زیانبار این روند را واداشتن دیگری به پاسخ‌گویی و ورود به معرکه درگیری و درافتادن در دامی است که دشمنان تدارک دیده‌اند و چه بسیار هزینه‌ها و نیروی انسانی، مادی و معنوی که در این میان هدر می‌رود و از چرخه رشد و توسعه و تعالی ملت‌ها خارج می‌شود. آیت‌الله محمدی ری‌شهری با بیان این نکته که سرگرم شدن به اختلافات و غفلت از دشمن، زمینه را برای نفوذ او و غارت ثروت ملت‌ها فراهم می‌کند، با تأکید بر فرموده رهبر معظم انقلاب گفت: باید برای افزایش انسجام اسلامی بر اصول مشترک ملت‌های مسلمان تکیه کنیم.

وی همچنین کج‌فهمی، توجیهات غلط، سوء تفاهم و بی‌اطلاعی از مبانی صحیح

ص: ۱۷۳

تفکرات یکدیگر را از موانع اتحاد اسلامی برشمرد و گفت: تحریک عواطف مذهبی و فراهم کردن زمینه اختلاف، گناه است و کسانی که این کار را انجام می‌دهند در واقع به اهداف سازمان‌های جاسوسی آمریکا و رژیم صهیونیستی کمک می‌کنند و در پیشگاه الهی به شدت مؤاخذه خواهند شد.

رییس دانشکده علوم حدیث گفت: امامان اهل بیت: و پیروان آنان در طول تاریخ حتی یک بار آغازگر هیچ جنگ و نزاع و اختلافی در درون امت نبوده‌اند و همواره در برابر ناملایمات دم فرو بسته‌اند، و سرآمد آنان علی (ع) می‌فرماید: «بیم آن داشتم که اگر اسلام و اهل آن را یاری نکنم و شکافی در آن یا ویرانی بر آن راه یابد، مصیبت آن بر من بالاتر از آن باشد که حکومت بر شما را از دست دهم.»

وی مقاومت در برابر دشمن را عامل دیگری برای تحقق وحدت دانست و گفت: مقاومت هر چند با سختی‌ها و ناملایمات همراه باشد، اما کمترین دستاورد آن دشمن‌شناسی و به کارگیری همه توان علیه او به جای پرداختن به اختلافات داخلی است.

وی همچنین تأکید کرد: علاوه بر تمسک به اصول دین، تشخیص درست و به هنگام چالش‌ها و تهدیدات و پیش‌بینی راهکارهای رویارویی با آنها، از مهم‌ترین عوامل ناکام گذاردن توطئه دشمن در شرایط کنونی است که هم نیازمند وحدت است و هم تحقق آن تقویت کننده وحدت خواهد بود.

آقای محمدی ری شهری تأکید بر مشترکات، تلاش برای تقریب و از بین بردن عوامل تفرقه، به کارگیری همه ظرفیت‌های علمی، پژوهشی و تبلیغی و ترویج فرهنگ مقاومت در جهان اسلام را از اهم وظایف حکومت‌ها و علما در جوامع اسلامی دانست.

مولوی اسحاق مدنی، رییس شورای عالی مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی، یکی دیگر از سخنرانان همایش بود. وی در بخشی از سخنان خود گفت: رفع گرفتاری‌های فعلی و مشکلات فراروی دنیای اسلام تنها با وحدت و انسجام یکپارچه مسلمانان امکان پذیر است. اسحاق مدنی با اشاره به جایگاه تاریخی تقریب مذاهب افزود: این واژه، اصطلاح جدیدی نیست و زمانی که در صدر اسلام اختلافات بین دو



ص: ۱۷۴

قبیله اوس و خزرج بالا گرفت، با حضور و مداخله پیامبر اسلام (ص) این اختلاف جای خود را به وحدت داد. علاوه بر تأکید آیاتی از قرآن کریم، احادیث زیادی بر وحدت و اجتناب از تفرقه اصرار کرده است و تأکیدات مکرر حضرت رسول گرامی اسلام (ص) خود گواه این است که تقریب واژه جدیدی نیست.

وی ادامه داد: همواره بزرگان، علما و دلسوزان اسلام و امت اسلامی دعوت به وحدت کرده و تقریب را راهکاری استراتژیک برای حل مشکلات جهان اسلام دانسته‌اند. وی که مشاور رییس جمهوری کشورمان در امور اهل سنت است، افزود: گاهی اوقات پادشاهان و رؤسای کشورهای اسلامی نیز برای منافع سیاسی خودشان دعوت به وحدت کرده‌اند که این اقدامات برای وحدت بخشیدن به جامعه مسلمین توفیقی نداشته است. گاهی نیز فقها و علمای بزرگ در این راه گام برداشته‌اند، ولی به دلیل ضعف امکانات به نتیجه معقول دست نیافته‌اند، چرا که امکانات ضد وحدت در دست دشمن است. اما وقتی حضرت امام خمینی ۱ به عنوان رهبر دینی و سیاسی یک کشور قدرتمند ندای وحدت را سردادند و به دنبال ایشان هم مقام معظم رهبری این راه را استمرار بخشیدند، الحمدلله امروز شاهد برگزاری چنین نشست‌هایی در شهر مکه هستیم.

وی افزود: برگزاری هر ساله و استمرار این جلسات که به یک گردهمایی بزرگان دنیای اسلام تبدیل شده است، می‌تواند به اتحاد و انسجام پایدار میان شیعه و سنی منجر شود.

مشاور رییس جمهوری در امور اهل سنت افزود: تجربه بزرگان اسلام دلالت بر این دارد که هر گاه مسلمانان با وجود داشتن برخی اختلاف‌ها به سمت اتحاد پیش روند گرایش مردم به طرف اسلام بیشتر و عزت دنیای اسلام افزون‌تر می‌شود.

مولوی اسحاق مدنی با اشاره به این که تفرقه حاصلی جز بدبختی و آثار شوم ندارد، افزود: اگر آیه‌ای هم در ارتباط با موضوع انسجام وجود نداشت، نیاز زمانه و دنیا ایجاب می‌کرد که مسلمانان برای رهانیدن جهان اسلام از این همه مشکلاتی که برای دنیای اسلام ایجاد شده است، به سمت وفاق حرکت کنند. وی با اشاره به معضلات

ص: ۱۷۵

داخلی و تحمیلی کشورهای اسلامی، گفت: تنها راه خروج مسلمانان از مشکلات وحدت آنهاست.

### دیدار نایب رییس جمعیت اسلامی چین با آقای ری شهری

نایب رییس جمعیت اسلامی چین و رییس بعثه مسلمانان این کشور در حج تمتع، عصر روز پنجشنبه در بعثه مقام معظم رهبری حضور یافتند و با آیت‌الله ری شهری نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج ایرانی و جمعی از مسئولان امور بین الملل بعثه دیدار و گفت‌وگو کردند.

در این دیدار آقای ری شهری به شیخ ابراهیم رییس بعثه مسلمانان چین و هیأت همراهش خوشامد گفت و ابراز امیدواری کرد که این گونه تماس‌ها به تعمیق مناسبات فرهنگی، سیاسی و اقتصادی دو کشور منجر شود.

وی با بیان خاطره دیدار خود از چین گفت: در سفری که چند سال پیش به چین داشتیم، از مشاهده آزادی عمل مسلمانان خوشحال شدیم و البته این امر ناشی از بینش رهبران چین است که آزادی را برای همه فرقه‌ها و ادیان فراهم کرده‌اند و مسلمانان باید با استفاده از این فرصت گرانبها، برای ریشه‌دار کردن ارزش‌های اسلامی در میان خود تلاش کنند.

نماینده ولی فقیه تأکید کرد که مسلمانان می‌توانند با رفتار خوب و متجلی کردن ارزش‌های اسلامی، همه ادیان را به دین مبین اسلام متمایل کنند.

وی وحدت میان مسلمانان را عاملی تأثیرگذار در کاهش آلام و محنت‌های دنیای اسلام دانست و افزود: توطئه‌های دشمنان اسلام برای ایجاد تفرقه و جدایی میان جوامع و فرق مختلف اسلامی در سال‌های اخیر به جایی رسید که رهبر فرزانه انقلاب اسلامی سال جاری را سال انسجام و اتحاد اسلامی نامیدند و تأکید کردند که این مسئله باید در حج تمتع، فوق‌العاده جدی گرفته شود و ما امیدواریم که برادران ما در بعثه چین، اهتمام لازم را در مسئله وحدت به کار گیرند و پیام انسجام اسلامی را به مسلمانان چین منتقل کنند.

ص: ۱۷۶

آیت‌الله ری شهری تأکید کرد که اگر همه مسلمانان جهان با هم بودند، امروز دشمنان اسلام نمی‌توانستند به ساحت پیامبر اعظم اهانت کنند، مسلمانان را در نقاط مختلف جهان، تحت فشار قرار دهند و جنایات وحشیانه علیه ملت مظلوم فلسطین را این‌گونه استمرار بخشند.

وی از مشکل فلسطین به عنوان مهم‌ترین مشکل جهان اسلام یاد کرد و از شیخ ابراهیم و همراهانش برای شرکت در همایش روز جهانی قدس دعوت به عمل آورد.

در ادامه این ملاقات، آقای شیخ ابراهیم، نایب رییس جمعیت اسلامی چین در اظهاراتی با اظهار تشکر و خوشوقتی از حضور در بعثه مقام معظم رهبری گفت:

جمعیت مسلمان چین حدود ۲۰ میلیون نفر است که نسبت به جمعیت کل این کشور، رقم اندکی است و ما از درک شما نسبت به سیاست‌های کشور چین تقدیر می‌کنیم.

وی افزود: مسلمانان چین امروز بهترین فرصت را برای رشد و پیشرفت به دست آورده‌اند. تعداد مساجد ۳۵ هزار است و شمار امامان جماعت نیز به ۴۵ هزار نفر می‌رسد. وضعیت معیشتی مسلمانان چین همزمان با توسعه اقتصادی این کشور بهبود یافته و پژوهش‌های علمی اسلامی نیز رشد خوبی داشته است.

شیخ ابراهیم تعداد حجاج این کشور را ده هزار و ۸۷۱ نفر اعلام کرد و افزود: ده سال پیش تعداد حجاج چین دو هزار نفر بود و خوشبختانه طی سالیان اخیر با بهبود وضع اقتصادی مسلمانان، شمار زائران چینی برای انجام حج تمتع، افزایش یافته است.

وی به وجود ۵ نایب رییس در جمعیت اسلامی چین اشاره کرد و گفت که هر سال یکی از این افراد رییس بعثه حج می‌شود. به گفته این رهبر مسلمانان چین، آقای شیخ هلال‌الدین رییس کنونی جمعیت مزبور تا کنون دو بار از جمهوری اسلامی ایران دیدن کرده و اکثر حضار در این جلسه نیز از ایران دیدن کرده و خاطرات خوبی از این دیدارها دارند.

شیخ ابراهیم، انسجام اسلامی را هدف مشترک همه مسلمانان دانست و تأکید کرد که در احترام به پیام رهبر معظم انقلاب اسلامی، نماینده‌ای را برای شرکت در همایش

ص: ۱۷۷

قدس در بعثه ایران، اعزام خواهد کرد.

وی همچنین گفت: جمعیت اسلامی چین در چارچوب سیاست آزادی عقیده در کشورش، مشارکت فعالی را برای ایجاد محیط مناسب فراهم خواهد کرد.

### گرامی‌داشت یاد و خاطره قیصر امین پور در مکه مکرمه

مراسم گرامی‌داشت یاد و خاطره قیصر امین پور روز چهارشنبه ۲۲ آذر در محل کاروان ۲۰۱۸۴ حجاج اعزامی از شهر شوشتر و با حضور علاقه مندان شعر و ادبیات دینی برگزار گردید. در این برنامه که بعد از اقامه نماز مغرب و عشا برپا شد، حجه‌الاسلام آل غفور، مداحان اهل بیت و تنی چند از نزدیکان و بستگان قیصر امین پور حضور داشتند. این برنامه همزمان با چهلمین روز درگذشت او برگزار گردید.

### دیدار مسئولان بعثه لبنان با رییس بعثه جمهوری اسلامی

مسئولان بعثه حزب الله لبنان پنجشنبه شب با حضور در بعثه مقام معظم رهبری با آیت الله ری شهری نماینده ولی فقیه و سرپرست زائران ایرانی خانه خدا دیدار و گفت‌وگو کردند.

در این دیدار آقای ری شهری ضمن خوشامدگویی به شیخ یزبک رییس بعثه حزب الله و همراهان وی گفت: زبانم از بیان عظمت و ارزش کاری که حزب الله انجام داده و می‌دهد، قاصر است و نمی‌توان حق نقشی که حزب الله در اسلام اهل بیت در لبنان و در جهان ایفا می‌کند، به درستی تبیین کرد.

وی مدیریت و رهبری قوی حزب الله در طول سال‌های اخیر را مثال زدنی خواند و گفت که رهبری حزب الله با الهام گرفتن از رهنمودهای امام بزرگوار و مقام معظم رهبری توانست جوانان برومندی را در دامان خود بیورود و شرایطی را بوجود آورد که در آن مهم‌ترین حرکت ریشه دار در جهان اسلام و به‌ویژه در میان شیعیان ایجاد شده است.

نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج افزود: در واقع عزیزان ما در لبنان به رهبری

ص: ۱۷۸

قائد بزرگ خویش، سید حسن نصرالله، عمق مکتب امام خمینی را درک کردند و توانستند آن را در مجموعه خود و در کشور لبنان پیاده کنند و جامعه نمونه ای از پیروان اهل بیت: را به جهانیان نشان دهند.

آیت الله ری شهری افزود: جریان مبارک حزب الله لبنان، با درک درستی از پیام رهبر فرزانه انقلاب اسلامی در مورد ضرورت حفظ اتحاد ملی و انسجام اسلامی، آن را در عمل به اجرا درآورد و انسجام خوبی را در لبنان به نمایش گذاشت.

وی با ابراز امیدواری نسبت به پیشتاز بودن حرکت امام خمینی ۱ در جهان اسلام گفت: تردیدی نیست که امواج این حرکت، نظام جعلی اسرائیل را از بین خواهد برد.

در ادامه این دیدار شیخ یزبک، رییس بعثه حزب الله لبنان طی سخنانی به نمایندگی از سوی سید حسن نصرالله دبیر کل حزب الله لبنان از تکریم فرزندان اسلام در لبنان تقدیر و تشکر کرد. وی با تقدیر از حمایت‌های معنوی جمهوری اسلامی ایران از مقاومت لبنان گفت: مقاومت اسلامی لبنان افتخار می‌کند که در خط امام راحل و خلف صالح ایشان امام خامنه‌ای گام برمی‌دارد.

شیخ یزبک افزود: شیعیان فاقد هرگونه قدرتی در لبنان بودند، اما امروز به دلیل مقاومت اسلامی و تحقق وحدت ملی در این کشور و نیز حمایت‌های معنوی جمهوری اسلامی ایران، جایگاه ویژه‌ای در لبنان و جهان یافته‌اند.

وی رمز موفقیت مقاومت اسلامی در برابر دشمن اسرائیلی را وحدت همراه قدرت و حکمت خواند و گفت: ما با وجود همه فشارها با تکیه به یاری خداوند و ارشادات ولی امر مسلمین همچون ایران اسلامی ایستاده ایم تا به فضل الهی زمینه ساز دولت کریمه حق باشیم.

### برگزاری دعای کمیل در کنار کعبه معظمه

گروهی از هم‌وطنان ایرانی امشب دعای روح‌بخش کمیل را در جوار بیت‌الله‌الحرام قرائت کردند و ضمن راز و نیاز با خدای خویش، حوایج مادی و معنوی امت اسلام را از صاحب کعبه مسئلت نمودند.

**بیست‌وسوم آذر / پنجم ذی‌حجه****همایش قدس**

همایش یک روزه قدس قبل از ظهر روز جمعه، بیست‌وسوم آذر در تالار اجتماعات بعثه مقام معظم رهبری در مکه مکرمه آغاز به کار کرد. در این همایش جمعی از شخصیت‌های ایرانی و خارجی و زائران خانه خدا با ارائه مقاله و سخنرانی در اهمیت مسئله قدس شریف تأکید کردند. سخنرانان این همایش طی سخنانی به بررسی شرایط موجود در فلسطین و اقصی نقاط جهان اسلام پرداختند و با تأکید بر حفظ وحدت و پرهیز از تفرقه به عنوان یک اصل مهم از مقاومت به عنوان تنها راه نجات مسجدالاقصی و قدس شریف یاد کردند.

در ابتدای این همایش آیت‌الله ری‌شهری نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج ایرانی طی سخنانی که به زبان عربی ایراد کرد، با اشاره به نامگذاری امسال با عنوان انسجام اسلامی اهمیت اتحاد و انسجام مسلمانان را مورد تأکید قرار داد. سرپرست حجاج جمهوری اسلامی، مقاومت را یکی از عوامل ایجاد وحدت در صفوف امت اسلامی دانست و گفت: همه گروه‌ها باید در این جبهه حاضر شوند و همه سلاح‌های خود را به سوی دشمن مشترک نشانه روند. وی با بررسی روند مذاکرات صورت گرفته در خصوص قدس شریف افزود: روند مذاکرات از کمپ دیوید تا اسلو و اخیراً اجلاس آنابولیس، حاصلی جز دادن امتیازات جدید به دشمن و تفرقه در صفوف

ص: ۱۸۰

فلسطینیان نداشته و آرمان فلسطین را از صبغه اسلامی و عربی خود جدا ساخته است.

وی گفت: تا زمانی که جهان غرب با عدالت‌خواهی در جهان و مبانی دموکراسی و حقوق بشر برخوردی دوگانه داشته باشد و تا زمانی که دست رژیم صهیونیستی برای هرگونه جنایت و نقض توافقات باز گذاشته می‌شود، صلح و امنیت در منطقه و جهان تحقق نخواهد یافت. نماینده ولی فقیه در امور حج و زیارت گفت: اجلاس آنابولیس نیز بیش از هر چیز فرصتی برای نجات اسرائیل و حفظ آبروی آن پس از شکست فضاحت‌بار در برابر مقاومت اسلامی لبنان بود و اقدامی برای بهبود جایگاه نومحافظه‌کاران آمریکایی در آستانه انتخابات ریاست جمهوری این کشور است.

امیرالحاج جمهوری اسلامی ایران در این همایش حج را به عنوان کنگره عظیم سالانه مسلمانان، فرصتی مناسب برای بررسی تهدیدها و راهکارهای رویارویی با آن برشمرد و مسئله فلسطین و رنج‌های مردم این سرزمین مقدس را از مهم‌ترین مشکلات جهان اسلام دانست. آقای ری‌شهری با اظهار تأسف از آنچه در فلسطین در حال رخ دادن است گفت: اکنون شاهد بیشترین تلاش‌ها برای مسخ هویت دینی و اسلامی و نابودی آثار ارزشمند تاریخی قدس هستیم، از این رو می‌بایست در اجتماع عظیم مسلمین در کنار خانه توحید، به این آرمان بلند انسانی و اسلامی توجه ویژه داشته باشیم. سرپرست حجاج جمهوری اسلامی ایران، کشتار و ترور، یهودی‌سازی قدس، محاصره نظامی و اقتصادی، ایجاد دیوار حایل نژادپرستانه، ادامه اشغال و شهرک‌سازی و تلاش برای تفرقه‌افکنی و ایجاد شکاف در میان فلسطینیان را گوشه‌ای از تداوم جنایات اسرائیل در منطقه دانست.

وی در این همایش ضمن ستایش اقدام اخیر جنبش حماس در حرکت به سمت همگرایی و دعوت از همه طرف‌های فلسطینی برای تقویت و پیوستن به این اقدام، بر شعار رهبر بزرگ انقلاب حضرت آیت‌الله خامنه‌ای مبنی بر انسجام امت اسلامی و تدوین منشور وحدت اسلامی تأکید کرد.

در ادامه این همایش حجه الاسلام والمسلمین ابوالقاسمی دبیر علمی همایش هدف اسرائیل را از ایجاد پایگاه در مسجد الاقصی تشکیل مسجدی به مثابه مسجد

ص: ۱۸۱

ضرار و آسیب‌رسانی به جوامع دیگر دانست و گفت: برافروختن شعله‌های فتنه و تفرقه در بین مردم و رصد کردن و تقویت کردن دشمنی‌های کهنه و دیرین بین سایر ملل از شگردهای صهیونیسم از زمان شکل‌گیری آن بوده است. وی با تأکید بر لزوم مقاومت فلسطینیان تا رفع هر گونه فتنه و آزاد شدن قدس شریف افزود: صهیونیست‌ها به دروغ شعار خیر و صلاح جامعه جهانی را سر می‌دهند، در حالی که تنها هدف آنان حفظ و تثبیت اسرائیل قدرتمند در جهان است.

وی خاطرنشان کرد: امروزه اسرائیل حتی در بین ابرقدرت‌ها و استکبار جهانی هم از جایگاه لرزانی برخوردار است، زیرا آن‌هایی که خود به تأسیس این حکومت اشغالگر کمک‌های بی‌شائبه کردند، امروز احساس ضرر می‌کنند. آنان حتی به این می‌اندیشند که آیا اسرائیل در آینده نزدیک یک تهدید بزرگ برای جهان غرب نخواهد بود؟

ابوالقاسمی گفت: امروزه حفظ صهیونیسم در ذهن برخی ابرقدرت‌ها بر حفظ سرزمین‌های اشغالی اولویت دارد و معنای حفظ صهیونیسم در جهان، تثبیت جایگاه صهیونیست‌ها در کرسی‌های اقتصادی و رسانه‌ای جهان است.

در ادامه این همایش شیخ علی دعموش نماینده حزب الله لبنان، مقاومت را تنها راه برای حفظ حیات مسلمانان در فلسطین دانست و گفت: باید کشورهای عربی و اسلامی در سطح بین‌المللی مردم خود را بسیج کنند تا موج خشم و نفرت عمومی نسبت به صهیونیسم جهانی بر همه آشکار شود. وی افزود: همه ما فراخوانده شده‌ایم تا همبستگی خود را سازماندهی کنیم. شیخ علی دعموش تصریح کرد: شرط بندی روی مذاکراتی همچون آن‌پولیس اشتباهی آشکار و بی‌نتیجه است. وی گفت: در این میان جنبش‌های فتح و حماس نیز می‌بایست در این میان خویشتنداری و از درگیری پرهیز کنند. وی خاطرنشان کرد: ما از جنگ ۳۳ روزه لبنان آموختیم که عاقبت‌صبر و پایداری پیروزی است و آینده از آن حزب الله خواهد بود.

در این همایش عبدالطیف ابومرزوق رییس حج و اوقاف آفریقای جنوبی نیز در سخنانی مسئله صهیونیسم را همانند مسئله تبعیض نژادی در آفریقا دانست و گفت: باید با صبر



ص: ۱۸۲

و مقاومت همه جانبه مسئله تبعیض نژادی ریشه کن کنیم.

وی رمز ادامه حیات حزب الله را در مقاومت دانست و گفت: در حال حاضر مقاومت بهترین گزینه برای دستیابی به حقوق ملی فلسطینیان است. ابومرزوق همچنین دامن زدن به اختلاف شیعه و سنی را از ابزارهای دشمن دانست و گفت: شیعه و سنی و همه گروه‌های دیگر باید در این دوران بهترین پیوندها و تعاملات را با هم داشته باشند.

دبیر مجمع علمای شیعه ترک در اروپا نیز گفت: دفاع از مظلومیت تاریخی مردم فلسطین نه تنها وظیفه همه مسلمانان بلکه وظیفه هر انسانی در جهان کنونی است. شیخ حمزه گل علی، درحاشیه همایش قدس در مکه مکرمه ضمن تأکید بر این موضوع که فلسطین متعلق به همه انسان‌ها است، افزود: در فرهنگ و دین ما پذیرفته شده است که باید با ظالم دشمن و برای مظلوم یاور باشیم. وی اولین گام برای برون‌رفت فلسطین از وضعیت کنونی را راه‌اندازی و استمرار مقاومت مردم دانست و اظهار داشت: در سایه ادامه مقاومت‌های مردمی است که در نهایت همه دولت‌ها و رؤسای آن‌ها تسلیم درخواست‌های مردم خواهند شد.

رییس حجاج شیعه ترک در اروپا گفت: از بچگی تا حالا مقاومت و مظلومیت فلسطینی‌ها را شنیده‌ایم و هر ساله در روز جهانی قدس که با فرمایش امام خمینی ۱ سندیت یافته با حضور گسترده در راهپیمایی برآنصحت گذاشته‌ایم.

گل‌علی ادامه داد: مسلمانان و دیگر انسان‌های آزاده در اروپا هم‌پا و هم‌کلام با دیگر مسلمانان جهان در راهپیمایی روز قدس در حمایت از مظلومیت فلسطین شرکت کرده و درخواست‌های به‌حق مسلمانان را یادآوری و مرور می‌نمایند.

وی با تأکید بر این که درحقیقت مظلومین طرفدار واقعی مردم فلسطین هستند، افزود: متأسفانه برخی سردمداران کشورهای اسلامی بنا به نیات دنیوی تسلیم آمریکا شده‌اند و فلسطین را فروخته و فدای منافع زودگذر کرده‌اند. وی گفت: مجمع علمای شیعه ترک در اروپا نه تنها مسلمانان را بلکه تمام مردم دنیا را به مقاومت، حق‌گویی و نجات اولین قبله مسلمانان دعوت می‌کند، چرا که فلسطین از آن همه مسلمانان و تمام جامعه انسانی است.

ص: ۱۸۳

همچنین اندریکسون، رییس بنیاد اسلامی آفریقای جنوبی در حاشیه همایش قدس در گفت‌وگوی اختصاصی با خبرنگار خبرگزاری جمهوری اسلامی در مکه مکرمه گفت: مسئله فلسطین تنها به اعراب یا فلسطینیان مربوط نمی‌شود، بلکه مسئله همه مسلمانان جهان است. مسئله فلسطین و قدس شریف مسئله بسیار مهمی است و تنها متعلق به اعراب یا فلسطینیان نیست، بلکه برای تمامی مسلمانان جهان مهم می‌باشد. وی با اشاره به توطئه‌های رژیم صهیونیستی در ایجاد تفرقه و اختلاف میان فلسطینی‌ها، خواستار انسجام و اتحاد همه گروه‌های فلسطینی شد و افزود: توطئه‌های رژیم صهیونیستی وحدت فلسطینیان را مورد هدف قرار داده است و بدون وحدت نمی‌توان با رژیم صهیونیستی مبارزه کرد. وی گفت: تجاری که در آفریقای جنوبی به دست آورده‌ایم بر این امر تأکید دارد که رژیم صهیونیستی با رژیم نژادپرست سابق آفریقای جنوبی هیچ‌گونه تفاوتی ندارند. باید همان استراتژی "وحدت مردمی" که ما در آفریقای جنوبی جهت بیرون راندن رژیم سابق این کشور بکار گرفته بودیم، در قبال رژیم صهیونیستی به کار گرفته شود.

این همایش که با حضور میهمانانی از ۱۶ کشور جهان برگزار گردید، یک ساعت قبل از ظهر پایان یافت تا شرکت کنندگان آن در صفوف میلیونی نماز جمعه در مسجدالحرام حاضر شوند. گفتنی است همه‌ساله بعثه مقام معظم رهبری به منظور حمایت از ملت مظلوم فلسطین، همایش بین‌المللی قدس را برگزار می‌کند که با استقبال مسلمانان کشورهای مختلف مواجه می‌شود.

### همایش زائران ایرانی مقیم خارج از کشور در مکه مکرمه

همایش زائران ایرانی مقیم خارج از کشور بعد از ظهر روز جمعه بیست‌وسوم آذر با حضور انبوهی از زائران ایرانی در بعثه مقام معظم رهبری در مکه مکرمه در تالار اجتماعات بعثه برگزار شد. در این همایش اغلب زائران ایرانی مقیم خارج از کشور که تعدادشان افزون بر سه هزار نفر است، شرکت داشتند. حضور جمع کثیری از نخبگان

ص: ۱۸۴

علمی، فرهنگی و چهره‌های اجتماعی در این همایش ملی کاملاً چشم‌گیر بود. شمار فراوانی از ایرانیان پس از سال‌ها مهاجرت، احساس حضور دوباره در وطن را تجربه می‌کردند.

نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج ایرانی در این گردهمایی همدلانه، طی سخنانی جوهره حج را یاد و ذکر خدا دانست و به زائران توصیه کرد که با خدای کعبه پیمان ببندند که همواره در راه دین خدا ثابت قدم باشند. آقای محمدی ری‌شهری با استناد به فرمایشی از رهبر معظم انقلاب، حج را حرکتی هدفمند و آگاهانه و در جهت واحد برشمرد و افزود: تار و پود این حرکت هدفمند، یاد خدا و همدلی بندگان خدا است. وی همچنین از ایرانیان خارج از کشور خواست تا ارتباط خود را با کشور خود حفظ کنند و همواره در مقابل هجمه‌های تبلیغاتی کشورهای دیگر، از ایران اسلامی دفاع کنند.

بخش‌هایی دیگری از سخنان وی به این شرح است:

- اگر به مناسک و اعمال انسان روح ذکر دمیده شود، نورانیت این سفر روحانی به سایر اعضای خانواده او نیز منتقل خواهد شد.
- متأسفانه هم اکنون برخی از جوانان نسل سومی کشور از هویت ملی و دینی خود اطلاعات مناسبی ندارند و این مسئله در مواجهه با تبلیغات مسموم دشمنان موجب بی‌تفاوت شدن افراد نسبت به هویت ملی و دینی خود شده است.
- بر شما زائران خانه خدا است که با بهره‌گیری از ظرفیت‌های معنوی حج، در رفع این مشکل هر یک به سهم خود تلاش کنید.
- کسانی که در مهاجرت نسبت به گسترش تعالیم اهل‌بیت و آرمان‌های متعالی نظام جمهوری اسلامی تلاش می‌کنند، در روز قیامت به عنوان «یک امت واحده» محشور خواهند شد. امت واحد لقبی است که قرآن مجید، حضرت ابراهیم را با آن ستوده و امام راحل ۱ نیز مرحوم شهید بهشتی را با آن خطاب کردند.
- باید با شناخت و پرهیز از آفات ذکر خدا در این سفر معنوی خود نسبت به تعمیق یاد خدا در جان خود تلاش کنیم.

ص: ۱۸۵

- جوانان خود را برای انجام حج و عمره تشویق کنید تا از نتایج تحول‌زای آن بهره‌مند شوند.

پس از سخنان آیت‌الله ری‌شهری آقای اسفندیار رحیم‌مشایی معاون رییس جمهوری و رییس سازمان میراث فرهنگی و گردشگری کشورمان نیز سخنرانی کرد. وی گفت: حج از شعائر الهی است و به دلیل آثاری که در هدایت و مدیریت جامعه دارد، می‌تواند در میان همه جوامع بشری تأثیر گذار باشد. وی افزود: بنا به مأموریتی که دین اسلام به عنوان آخرین مکتب الهی دارد، حج متعلق به همه دنیا است. به گفته وی: «حضور ایرانیان در انجام عبادت تعیین‌کننده‌ای چون حج بر فضای آن بسیار اثر می‌گذارد و حج برای ما، علاوه بر اجرای یک دستور دینی، شعار الهی محسوب می‌شود.» مشایی با اشاره به دشمنی اندیشه‌های ضداسلامی با اسلام به ویژه مسلمانان ایرانی خاطر نشان کرد: «بشریت امروز از جریان زندگی خود راضی نیست و آن را پر از چالش، درد و رنج و احساس ناامنی می‌داند، اما اسلام با پیشینه تمدن ایرانی می‌خواهد با موانع مدیریت بشری بر مدیریت الهی مقابله کند.» او با تأکید بر این که «اتفاق بزرگ در راه است» افزود: «حالا مردم دنیا می‌دانند که جدایی تاریخی انسان‌ها و عدم درک هویت واحد، رو به پایان است و مکتب غربی در چند دهه گذشته با درک همین هم‌افزایی به دنبال تغییر آن بوده است.»

معاون رییس جمهوری اظهار داشت: «هزاره سوم آغاز شده است بدون آنکه موفقیت مکتب غربی در اداره جهان اثبات شود، در حالی که نظام آینده بشر، تضمین‌کننده حقوق تمام طبقات و جوامع بشری است.»

وی گفت: «دنایای نوین بشری برای همه ملت‌ها حق قائل است و فضای مفاهمه و گفت‌وگو را برای مشارکت آحاد افراد جامعه فراهم می‌کند. ایران در چنین فضایی باید نقش آفرین باشد؛ چرا که پیش از اسلام، سابقه تاریخی تمدن‌سازی دارد و بعد از اسلام نیز پایه‌گذار بزرگ‌ترین تمدن تاریخی بوده است.»

رحیم‌مشایی در پایان گفت: «تفکر ناب اسلامی و شیعی مردم ایران، براساس قرآن، روشن‌ترین آینده را برای انسان‌ها متصور کرده است و می‌تواند به خوبی نقش

ص: ۱۸۶

خود را ایفا کند.»

در این همایش، همچنین عرفان نقیه، دبیر فرهنگی اتحادیه انجمن‌های اسلامی دانشجویان اروپا گفت: «جمع حاضر، مفتخرند که ایرانی مسلمان و محب اهل بیت‌اند. ایرانی، دلش جز به ایران و فرهنگ اسلامی-ایرانی و عشق به آن نمی‌تپد و هر کجای این کره خاکی باشد، خود را دانه‌ای از تسیح بلند عاشقان ایران و آب و خاکش می‌داند.»

وی اضافه کرد: «به عنوان یک ایرانی، یک جوان دانشجو و عضوی از نهادی دیرپا معتقدم هر فکر ایرانی، هر شخص ایرانی یک فرصت برای پیشرفت نظام و انقلاب و منافع ملی است و اگر با برنامه‌ریزی صحیح، این پتانسیل به فعلیت برسد، می‌توان برای آینده، چشم‌اندازی روشن ترسیم کرد.»

دبیر فرهنگی اتحادیه انجمن‌های اسلامی دانشجویان اروپا ادامه داد: «آنچه ما در سال انسجام و اتحاد اسلامی می‌خواهیم، یکی شدن و وحدت است؛ این که اراده‌مان را برای پیشرفت کشورمان جزم کنیم و جز به آن نیندیشیم و خود را با کاروان توسعه ملی و معنوی کشورمان همراه کنیم. آینده، از آن تمدن اسلامی-ایرانی است. راهی که شروع شده و با جهش، استمرار دارد، بشارت فردایی را دارد که هزاران هزار تحریم و مخالفت، آن را خاموش نمی‌کند. بلکه آنچه حقانیت این مسیر را نشان می‌دهد، عزم، اراده و ایمان والای جوانان ایرانی است.»

معاون فرهنگی اتحادیه انجمن‌های اسلامی در اروپا در این همایش با اشاره به این که آینده از آن تمدن ایرانی-اسلامی است، گفت: ما ایرانیان خارج از کشور برای نیل به این هدف می‌بایست عزم خود را جزم کرده، به قافله توسعه کشورمان بیوندیم و از هیچ تلاشی برای پیشرفت و آبادانی ایران عزیز دریغ نکنیم.

خانم دکتر نقیه افزود: معتقدم که هر فکر ایرانی برای پیشرفت نظام، انقلاب و صیانت از منافع ملی یک فرصت و پتانسیل است که اگر با برنامه‌ریزی صحیح همراه شود، چشم‌انداز روشنی برای کشور ترسیم می‌شود.

نیز حسن رحیم پور ازغدی در این مراسم طی سخنانی به تبیین ارتباط مسئله

ص: ۱۸۷

هویت با حج پرداخت و حج را موجب تجمع قلوب مسلمانان جهان در مرکز توحید و هویت بخشی به آنان دانست. وی افزود: دشمنان اسلام با از بین بردن هویت ملی و دینی جوامع اسلامی از پیشرفت آنان جلوگیری می‌کنند. وی خاطرنشان کرد: افراط در مسئله هویت قومی به نژادپرستی و منزوی شدن می‌انجامد و از سوی دیگر تفریط در مسئله هویت، موجب ذلت و عدم استقلال شخصیتی منجر می‌شود.

گفتنی است که امسال حدود سه هزار زائر ایرانی ساکن در خارج از کشور برای شرکت در مناسک حج وارد عربستان شده‌اند. جمعی از زائران ایرانی مقیم آمریکا که برای حج تمتع به مکه آمده‌اند، می‌گویند: قرار گرفتن در فضای سراسر معنوی حج موجب تحول روحی انسان می‌شود. آنان در گفت‌وگو با خبرنگار خبرگزاری جمهوری اسلامی در مکه افزودند: با توجه به فضای سراسر معنوی حج، به سرزمین وحی آمده‌ایم تا از برکات و بار معنوی این فریضه مهم توشه‌ای برای معنویت بخشیدن به زندگی و آخرت خود داشته باشیم.

به گفته آنان: هرچند از قول دوستان و مشرف‌شدگان تأثیرات معنوی حضور در اماکن متبرکه‌ای چون مسجد الحرام و مسجدالنبی را بارها شنیده بودیم، ولی هنگام وارد شدن به این مکان‌ها چنان احساسی به ما دست داد که اصلاً قابل قیاس با آنچه شنیده بودیم، نیست.

محمدرضا آوندصالحی مقیم شهر هوستون آمریکا گفت: اولین بار است که به سفر حج می‌آیم و هدفم از این سفر گرانها بهره بردن از بار معنوی حج است. این ایرانی مقیم آمریکا افزود: در سفری که حامد الگار و به دنبال آن آقای قرائتی در ماه رمضان به مسجد ما داشتند، با اهمیت سفر به سرزمین وحی و تأثیرات معنوی آن آشنا شدم. بنابراین به اتفاق دوستان و مسلمانانی که با هم در این شهر زندگی می‌کنیم، تشویق به انجام سفر حج شدیم.

وی گفت: وقتی وارد مدینه شهر پیامبر اسلام شدم به اندازه‌ای این فضا بر من اثر داشت که از لحظه ورود به مسجدالنبی گریه‌ام شروع شد و این گریه چنان بر جان من گوارا بود که دوست نداشتم از این حالت خارج شوم.

ص: ۱۸۸

آوند صالحی ادامه داد: در مدت کوتاهی که در مدینه حضور داشتم و تمام چیزهایی را که درباره رسول‌الله شنیده بودم در این شهر احساس کردم و با دیدن آثار بجا مانده از صدر اسلام، تاریخ اسلام در ذهنم مرور شد. پس از ترک مدینه و ورود به مکه، با دیدن بنای کعبه، احساس عجیبی به من دست داد که خیلی تکان‌دهنده بود؛ به طوری که در آن لحظه خودم را فراموش کردم. در محضر کعبه اولین دعایم این بود که خداوند ملت‌های مسلمان دنیا به خصوص ایران را کمک کند تا پیشرفت کنند. به عقیده من برای رفع مشکلات جهان اسلام اول باید اتحاد واقعی بین خود مسلمان‌ها ایجاد شود.

مرتضی فرزانه دیگر ایرانی ساکن اوکلاه‌های آمریکا برای دومین سال متوالی است که برای انجام فریضه مهم حج آمده است. او نیز در مصاحبه با خبرنگار بعثه گفت: نخستین بار که آمدم در شهر مدینه وقتی قبر رسول اکرم و بقیع را زیارت نمودم کاملاً احساس می‌کردم در همان محلی که پیامبر اکرم و اهل بیت قدم می‌زدند، حرکت می‌کنم. سال گذشته که از حج برگشتم همواره احساس می‌کردم که دلم را در کعبه جا گذاشته‌ام و تا دو سه ماه پس از سفر در خواب احساس می‌کردم که همواره در طواف هستم.

وی با بیان این که از دیرتر آمدنش به این سفر حسرت می‌خورد، افزود: اگر خدا بطلبد سال‌های بعد هم مجدداً به حج خواهم آمد. وی چاره رفع مشکلات جهان اسلام را وحدت و همدلی مسلمانان دانست و گفت: قرآن کریم بهترین و محکم‌ترین حبل‌الهی است که مسلمانان باید به آن چنگ بزنند.

دیگر زائر ایرانی مقیم سیاتل آمریکا از این سفر معنوی به عنوان افتخاری بزرگ یاد کرد که در جوانی نصیبت شده است. وی با حالت گریه افزود: وقتی در طواف خانه کعبه بودم ناخودآگاه به فکر امام حسین (ع) افتادم و به خود گفتم اگر خون او نبود امروز هیچ اثری از اسلام، کعبه و نماز نبود.

وی راه رسیدن به اتحاد مسلمین را معرفی درست ائمه اطهار: از جمله امام

ص: ۱۸۹

حسین (ع) و امام علی (ع) به سایر ملل جهان عنوان کرد و اظهار داشت: برای نیل به این هدف مهم هر مسلمان ایرانی وظیفه دارد در هر کجای این دنیا باشد در جهت بسترسازی این موضوع تلاش کند.

### دیدار رییس بعثه بحرین با سرپرست زائران ایران

رییس بعثه بحرین عصر روز جمعه با حضور در بعثه مقام معظم رهبری در مکه مکرمه با نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج ایرانی دیدار و باوی در باره مسائل حج و مسائل جهان اسلام گفت‌وگو و تبادل نظر کرد.

آیت‌الله ری شهری در این دیدار، ضمن خوشامدگویی به حاضران، ابراز امیدواری کرد که این گونه تماس‌ها به گسترش مناسبات سیاسی، اقتصادی و فرهنگی میان دو کشور بینجامد.

وی افزود: با توجه به تأکید رهبر معظم انقلاب اسلامی مبنی بر ضرورت جدی گرفتن انسجام اسلامی در حج سال جاری، این دیدارها مفهوم و جلوه بیشتری در امر انسجام و وحدت اسلامی دارد؛ زیرا توطئه‌های دشمنان اسلام نیز برای ایجاد تفرقه و اختلاف در میان مسلمانان افزایش یافته است.

نماینده ولی فقیه، مهم‌ترین منفعت حج برای امت اسلامی را وحدت کلمه مسلمانان دانست و گفت: در شرایط کنونی جوامع اسلامی بیش از هر زمان دیگر به انسجام اسلامی نیاز دارند.

وی افزود: بدون تردید، جوامع اسلامی با امکانات عظیم اقتصادی، سیاسی و فرهنگی که در اختیار دارند می‌توانند با تکیه بر اتحاد و انسجام میان خود به بزرگترین قدرت سیاسی منطقه‌ای و بین‌المللی تبدیل شوند و با این هماهنگی می‌توان تمامی مشکلات جهان اسلام را حل کرد.

سرپرست حجاج ایرانی به برگزاری همایش‌هایی با عنوان "قدس و انسجام اسلامی" و "اهل بیت و انسجام اسلامی" در بعثه مقام معظم رهبری اشاره کرد و گفت: هدف از برگزاری این همایش‌ها تقویت همکاری و ایجاد نزدیکی میان کشورهای



ص: ۱۹۰

اسلامی با استفاده از منافع حج برای مسلمانان است.

وی همچنین تأکید کرد که تنها صدای وحدت امت اسلامی است که می‌تواند مشکل مردم مظلوم فلسطین را حل کند. نماینده ولی فقیه به مناسبات نزدیک تهران- منامه و سفر اخیر دکتر احمدی‌نژاد به بحرین اشاره و ابراز امیدواری کرد که دیدار اعضای بعثه بحرین از بعثه مقام معظم رهبری زمینه تعمیق هرچه بیشتر مناسبات ریشه‌دار دو کشور را فراهم کند. رییس بعثه بحرین در ابتدای این دیدار با ابراز خوشنودی از حضور در بعثه مقام معظم رهبری و دیدار با نماینده ولی فقیه گفت: بحرین همواره بر تقویت مناسبات خود با کشورهای اسلامی از جمله جمهوری اسلامی ایران تأکید دارد. وی دیدارهای متقابل بعثه‌های کشورهای اسلامی در ایام حج را فرصتی مناسب برای تبادل دیدگاه‌ها عنوان کرد و گفت: موسم حج می‌تواند زمینه ساز تقویت وحدت مسلمانان باشد. رییس بعثه بحرین همچنین گزارشی از حضور زائران این کشور در سال جاری که شمار آن‌ها به ده هزار نفر می‌رسد ارائه کرد و نحوه خدمت‌رسانی به آنان و هزینه‌های مترتب بر حج را تشریح نمود.

### برگزاری مراسم یادبود مرحوم قیصر امین پور در مکه

مراسم یادبود شاعر دفاع مقدس، مرحوم قیصر امین پور به همت کاروان ۲۰۱۸۴ شوشتر در مکه برگزار شد. به گفته مدیر کاروان مذکور: در این مراسم دکتر فرشاد به بیان نکاتی پیرامون مرحوم امین پور پرداخت. وی گفت این مراسم مورد استقبال هنردوستان و اهالی فرهنگ قرار گرفت. گفتنی است ۱۰ نفر از اعضای خانواده مرحوم امین پور در این کاروان حضور دارند. قیصر امین پور از شاعران برجسته انقلاب اسلامی است که حدود یک‌ماه پیش از این تاریخ دارفانی را وداع گفت.

**بیست و چهارم آذر / ششم ذی حجه****همایش اهل بیت:**

همایش اهل بیت: از مجموعه همایش‌های تدارک دیده شده در ایام حج امسال، روز شنبه بیست و چهارم آذرماه از سوی بعثه مقام معظم رهبری در مکه مکرمه برگزار شد.

در این همایش که در محل بعثه کشورمان برگزار شد، جمعی از اندیشمندان کشورهای اسلامی در مکه مکرمه حضور داشتند. نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج کشورمان در این همایش در سخنانی هدف از برپایی این همایش را که همه ساله در کنار خانه خدا برگزار می‌شود، احیای امر اهل بیت عنوان کرد. آقای ری شهری گفت: مقصود از احیای امر اهل بیت: حاکمیت ارزش‌های دینی به رهبری خاندان رسالت است. وی افزود: در دوران امامت هر یک از امامان نیز این امر به معنای زمینه‌سازی فرهنگی و اجتماعی برای امامت و رهبری او است. وی بزرگ‌ترین مانع حاکمیت ارزش‌های اسلامی در جهان و زمینه‌سازی فرهنگی برای حکومت جهانی امام عصر [را تفرقه و اختلاف میان مسلمانان دانست و گفت: سازمان‌های جاسوسی دنیا از دیرباز بیشترین تلاش خود را در جهت ایجاد شکاف میان مسلمانان به کار گرفته‌اند. به گفته وی پس از انقلاب اسلامی ایران و گسترش امواج آن در عراق، لبنان و افغانستان به تدریج این توطئه پیچیده‌تر و گسترده‌تر شد و اخیراً به اوج خود رسیده است. از این رو رهبر انقلاب اسلامی برای مقابله با این توطئه سال جاری را سال اتحاد

ص: ۱۹۲

ملی و انسجام اسلامی نامید.

سرپرست زائران ایرانی با بیان این که معارف اهل بیت همسو با عقل و فطرت انسان است گفت: به همین دلیل، آشنا شدن با معارف اهل بیت زمینه‌ساز پیروی مردم جهان از اهل بیت و حکومت جهانی آن‌ها است. وی افزود: یکی از برجسته‌ترین معارفی که از اهل بیت به ما رسیده تعالیم مربوط به وحدت کلمه امت اسلامی و بیان خطر تفرقه است. ایشان در تبیین معارف اهل بیت در زمینه انسجام اسلامی به سه محور از تلاش‌های تبلیغی - علمی امام علی (ع) اشاره کرد و گفت: امام (ع) از هر فرصتی برای تبیین خطر تفرقه برای اساس حکومت اسلامی استفاده می‌کرد، و قبل از رسیدن به قدرت و پس از آن، با تمام توان کوشید که وحدت امت اسلامی را حفظ کند. سرپرست حجاج ایرانی در ادامه گفت: جالب توجه است که بدانیم که امام در حکومت خود برای حفظ وحدت امت اسلامی بخشی از اصلاحات فرهنگی را به تأخیر انداخت.

آیت‌الله ری‌شهری در پایان تأکید کرد، گفتار و کردار امامان و اهل بیت باید معیار حرکت پیرامون اهل بیت در عصر حاضر در جهت هرچه نزدیک‌تر کردن امت اسلامی و زمینه‌سازی برای حکومت جهانی اسلام به رهبری امام عصر [باشد]. در ادامه همایش برخی از علمای کشورهای عراق، لبنان و افغانستان طی سخنانی با محوریت ضرورت وحدت، ضرورت دوری از تفرقه در جهان اسلام را مورد تأکید قرار دادند.

آیت‌الله شیخ محمدمهدی آصفی در همایش اهل بیت: با اشاره به این که دنیای اسلام بیش از هر زمان دیگر نیازمند اعتدال است، اظهار داشت: اگر این اعتدال را از دست بدهیم اسلام دچار زیان خواهد شد. وی گفت: البته به موازات این اعتدال ما می‌بایست گفتمان خود را از حالت انفعال هم دور نگه داریم؛ چرا که گفتمانی که در آن انفعال وجود داشته باشد، ناکارآمد خواهد بود. بنابراین برای حفظ وصیانت از اتحاد و انسجام اسلامی ضمن پرهیز از انفعال باید گفتمان سیاسی و فرهنگی خود را بر مبنای اعتدال قرار دهیم.

ص: ۱۹۳

آیت‌الله آصفی گفت: اهل بیت: از زمان رحلت پیامبر (ص) تا زمان غیبت دو سیاست را مبنای کار خود قرار دادند که اول سیاست بایکوت حاکمان ستمگر و دوم حضور در فضای عمومی بود. حضور شیعیان در فضای عمومی بر توطئه بزرگی که در جهت انزوای آنان از سوی دشمن مجدانه پیگیری می‌شد، خط بطلان کشید.

آیت‌الله آصفی افزود: امام علی (ع) اولین کسی بود که این سیره و روش را بنا نهاد.

فضل‌الله ذاکری نیز درباره معصومین: و انسجام اسلامی گفت:

وحدت اجتماعی مسلمانان یکی از اولویت‌های دینی و دغدغه‌های اهل‌بیت در سیره سیاسی و اجتماعی آنان بوده است و روشن است که تحکیم وحدت مسلمانان با توجه به تنوع سیاسی و اجتماعی و فکری جامعه در عصر آنان موضوعی نبوده که به‌صرف سفارش و دستور بدون عنایت به تبیین ساز و کار عملی آن باشد. از این روی امامان با ارائه راهکارها و برنامه‌های راهبردی در جهت برپایی امت واحد به تحکیم این فریضه اسلامی در ابعاد مختلف اجتماعی و سیاسی و اعتقادی پرداختند و خود را نیز بدان پای‌بندی نشان دادند. در این خصوص مهم‌ترین برنامه‌های مورد تأکید و اهتمام آنان در راه رسیدن به این وحدت اجتماعی و سیاسی را به‌طور مختصر می‌توان چنین برشمرد:

۱. حضور در مراسم و شعائر مذهبی و اجتماعی

امامان: تلاش داشتند تا به شیعیان خود و دیگر مسلمانان بیاموزند که حیات واقعی و معنوی جامعه اسلامی در گرو زندگی مسالمت‌آمیز و درک متقابل یکدیگر و در نتیجه فراهم آوردن جامعه‌ای بدون تشنج و درگیری است. بدین منظور تأکید آنان به شرکت در نماز جمعه و جماعات و مراسم عبادی سیاسی حج و توجه به عنصر امر به معروف و نهی از منکر از جمله راه‌کارهای اساسی رسیدن به این مهم بود. به مناسبت سال اتحاد ملی و انسجام اسلامی در این ایام حج ابراهیمی، می‌توان به کنگره عظیم حج اشاره کرد. حج نیز یکی از برنامه‌ها و شعائر دینی است که به اتحاد تمام مسلمانان و فرق اسلامی می‌انجامد و آنان در این مراسم بزرگ، زمینه‌های پیوند عاطفی، اجتماعی و مذهبی ملت‌ها و فرقه‌های مسلمانان را هموار می‌کنند. همان‌طور که مرحوم شهید

ص: ۱۹۴

مطهری می‌فرماید: اندک مطالعه در وضع عمل حج به ما می‌فهماند که منظور شارع مقدس اسلام از تشریح حج این بوده که مسلمانان به یکدیگر نزدیک‌تر شوند و وسیله‌ای بوجود آید که مسلمانان اقطار عالم خواه ناخواه یکدیگر را در یک نقطه ملاقات کنند و پیوندشان محکم‌تر گردد. «(۱)»

۲. وحدت و همدلی مسلمانان

از دیگر برنامه‌های مهم ائمه برای حفظ وحدت و اتحاد مسلمانان عبارت است از وحدت‌طلبی، برادری، معاشرت نیکو، روابط عاطفی و حسن خلق در مواجهه با دیگر مسلمانان.

ان‌شاءالله بتوانیم با بکارگیری راه کارهای ائمه اطهار در تمام جوامع اسلامی مخصوصاً در این کنگره عظیم حج ابراهیمی، اساس رضایت و خشنودی خداوند و ائمه اطهار را فراهم کنیم و با حجتی مقبول راهی سرزمین اسلامی خود گردیم.

توصیه امامان: به برادری دینی (إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ) و بیان شیوه‌های همزیستی اجتماعی مسلمانان با پیروان فرق و مذاهب مختلف را می‌توان در عرصه‌های متعددی مانند حسن خلق، چشم‌پوشی از عیوب دیگران، خیرخواهی و اهتمام به امور مسلمانان (مَنْ أَصْبَحَ وَلَمْ يَهْتَمَّ بِأُمُورِ الْمُسْلِمِينَ فَلَيْسَ بِمُسْلِمٍ) و رفع حوائج آنان و تأکید بر صلح و سلامت و جلوگیری از تعصب قومی و قبیله‌ای (إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ) از اساسی‌ترین شیوه‌های تحقق این اصل امامان: می‌باشد. در این مورد می‌توان به سند صحیح از معاویه بن وهب اشاره کرد که نقل است از امام صادق (ع) سؤال کرد: در میان قوم و خویش و کسان دیگر که بر مسلک و عقیده ما نیستند چگونه رفتار کنیم؟ امام (ع) فرمودند: به امامان خویش که خود را پیرو آنان می‌دانید نگاه کنید؛ همان‌گونه که آنان رفتار می‌کنند شما عمل کنید. به خدا سوگند آنان از مریضان‌شان عیادت می‌کنند و بر جنازه‌هایشان حاضر می‌شوند و در میان آنان به عنوان شاهد حاضر می‌گردند و امانت‌شان را به آنان باز می‌گردانند. «(۲)»

از این روایت امام صادق (ع) می‌توان به اهمیت اتحاد و انسجام مسلمانان در مراسم

۱- حج، برگزیده‌ای از یادداشت‌های شهید مطهری ص ۲۰

۲- اصول کافی، جلد ۲ صفحه ۶۳۶؛ وسائل الشیعه جلد ۱۲ ح ۳

ص: ۱۹۵

و شعائر مذهبی و اجتماعی پی برد؛ مخصوصاً در زمان حج که در واقع اتحاد و انسجام مسلمانان را برای جهانیان بازگو می‌کند.

### دومین جلسه شورای هماهنگی بعثه مقام معظم رهبری

دومین جلسه شورای هماهنگی بعثه مقام معظم رهبری در مکه مکرمه شنبه شب به ریاست آیت‌الله ری شهری و با حضور آقایان قهرودی، کریمی، امینی مشایی معاون رییس جمهور، حسینی سفیر ایران در عربستان، شهیدی معاون وزیر امور خارجه، آخوندزاده، عطاران، مرتضایی فر، سلطانی شیرازی، فهمیده، سلیمی، حبیبی تنها، گرجی، اسلامی فرد، عرب نیا، قاضی عسکر، نصیری، حلی ساز، نواب، گروسی و بروجردی تشکیل شد و آقای ری شهری هدف از تشکیل جلسه را بررسی مسائل مربوط به عرفات و مشعر و منا اعلام کرد.

ابتدا آیاتی چند از قرآن کریم تلاوت شد و سپس آقای ری شهری از پیشرفت کار با وجود برخی تنگناها و مشکلات تقدیر کرد و از حضار خواست تا درباره مراسم ایام تشریق با توجه به حضور آقای دکتر احمدی نژاد رییس جمهور در مراسم حج امسال دیدگاه‌ها و نظرات خود را مطرح کنند. وی در ابتدا از مصاحبه برخی اعضای بعثه درباره سفر رییس جمهور و ارائه اخبار غیر قطعی اظهار گلایه کرد.

همچنین مقرر شد که در ارتباط با سفر رییس جمهور محترم به عربستان همه هماهنگی‌ها با آقای حسینی سفیر جمهوری اسلامی ایران در ریاض به انجام برسد و برنامه‌های سفر رییس جمهور از تهران اخذ و در نشریه زائر و سایر رسانه‌های ارتباط جمعی منعکس گردد.

در ادامه جلسه بحث آقای سلیمی گزارشی از جزئیات مراسم براءت را ارائه کرد و گفت: روز سه شنبه برابر با ۲۷ آذر از ساعت ۹ و ۱۵ دقیقه با نایش مراسم براءت آغاز خواهد شد. آقای ری شهری پیام فارسی رهبر معظم انقلاب را قرائت خواهد کرد و سپس آقای شریعتمداری مترجم متبحر عرب‌زبان، به بیان ترجمه پیام خواهد پرداخت. مسئولیت اعلام برنامه و قرائت متن قطعنامه مراسم با آقای سلیمی است. بعد از ظهر روز

ص: ۱۹۶

عرفه نیز آقای رمضان‌پور زیارت آل یاسین و سپس دعای عرفه را آقای غلامرضا زاده خواهند خواند و آقایان عرب‌سرخی و فراهانی به نوحه‌سرایی می‌پردازند.

آقای سلیمی همچنین از برگزاری نمازهای جماعت، سخنرانی و دعای کمیل در منطقه منا خبر داد و آقای آخوندزاده معاون اجرایی بعثه گزارش هماهنگی‌های به عمل آمده برای برگزاری دعای کمیل را به جلسه ارائه نمود و یادآور شد که طی نشست‌هایی با مسئولان محورهای مختلف و مدیران کاروان‌ها برای انتقال زائران به مراسم براءت هماهنگی شده است و امسال ۷۰ چادر به مساحت ۲ هزار و ۵۲۰ مترمربع تهیه شده است.

آقای قاضی عسکر معاون آموزش و پژوهش بعثه مقام معظم رهبری نیز تصریح کرد که در شب اول منا از سخنان آقای راشد یزدی استفاده خواهد شد و در شب دوم نیز که با دعای کمیل مصادف است، مراسم یادبود ۱۲ تن از مدیران و روحانیون مرحوم کاروان‌ها در سال‌های اخیر برگزار خواهد شد.

در این جلسه آقای ری‌شهری نگرانی خود را از سفر تعداد زیادی از زائران آزاد به حج و همچنین ثبت‌نام آن‌ها در کاروان‌های مخصوص زائران مقیم خارج ابراز کرد و گفت که این امر خلاف دستور مقام معظم رهبری است و باید با آن برخورد شود. نماینده ولی فقیه در عین حال تأکید کرد که این افراد به هر حال به حج آمده‌اند و میهمان خدا هستند و اگر در ایام تشریق به چادرهای بعثه مراجعه کردند و جای خالی داشتیم، باید برای چند ساعت خواب به آن‌ها جا بدهیم.

در این جلسه آقای ری‌شهری به مسئله اقامه نماز جماعت در مسجد ساختمان داره‌ادی اشاره کرد و گفت که مقام معظم رهبری تصمیم‌گیری در این زمینه را بر عهده بنده گذاشته‌اند اما من مایلم حاضران در این زمینه به اظهار نظر بپردازند و ببینیم آیا امکان رسیدن به یک جمع‌بندی مشترک وجود دارد یا خیر.

پس از اظهار نظر آقایان کریمی، بروجردی، سلطانی شیرازی، شهیدی، مهدوی، حسینی، قاضی عسکر و عرب، آقای ری‌شهری تأکید کرد که فعلاً امکان تصمیم‌گیری در این زمینه وجود ندارد و باید به وقت دیگری موکول شود.

ص: ۱۹۷

در مجموع این تصمیم اتخاذ شد که آقای سلیمی به بخش‌های مختلف ابلاغ کند تا در هنگام اذان ظهر، فعالیت اداری برای نیم ساعت تعطیل شود و افراد برای اقامه نماز به اتاق کار خود یا به مسجد محل بروند.

### دیدار با روحانیون کاروان‌ها

بیش از یک‌صد تن از روحانیون برگزیده کاروان‌های حج، روز شنبه در بعثه مقام معظم رهبری با آیت‌الله ری‌شهری نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج دیدار و گفت و گو کردند.

در آغاز این دیدار چند تن از روحانیون حاضر به طرح دیدگاه‌ها و نقطه نظرات خود در ارتباط با مسائل حج پرداختند که محورهای اصلی آن به شرح زیر است:

با هجمه جدید وهابیت، باید فضایل امیرالمومنین حضرت علی (ع) را بیشتر مطرح کنیم.

از طرف بعثه سیم کارت تلفن همراه در اختیار روحانیون قرار گیرد.

افراد فرهیخته، فرهنگی و دارای تحصیلات عالی و دانشگاهی را در کاروان‌های مخصوص سازماندهی کنید.

برای افراد معینه در داخل کاروان‌ها یک اتاق کوچک اختصاص داده شود تا خانم‌های زائر به راحتی بتوانند مسائل خود را با آنان در میان بگذارند و به پرسش‌های آنان پاسخ دهند.

در انتخاب عوامل اجرایی داخل کاروان‌ها تجدید نظر صورت گیرد و از حالت فامیلی خارج شود.

برای رعایت مسائل بهداشتی و طهارت و نجاست زائران در منطقه منا، چاره‌اندیشی شود.

روحانیون کاروان‌ها، وقت بیشتری را با برنامه‌ریزی‌های مختلف زیارتی برای پر کردن اوقات فراغت زائران اختصاص دهند؛ زیرا این مسئله جلب رضایت زائران را در پی دارد.



ص: ۱۹۸

امسال در افزایش آگاهی زائران، آموزش‌های خوبی به آنان داده شده و نتیجه خوبی نیز حاصل شده است؛ اما برای کاروان‌های مدینه بعد نیز، جلسات کافی در نظر گرفته شود.

برخی مدیران کاروان‌ها برای شناسایی و معرفی زائران متعلق به خانواده‌های شهدا همکاری نکردند و با وجود مصوبه در این زمینه، تنها ۲۰ درصد آن‌ها همکاری کردند.

سطح سواد برخی از مدیران کاروان‌ها بسیار پایین است و این امر فرصت بهره‌وری از حج را کاهش می‌دهد.

طرح شورای فرهنگی و گروه‌های ارشاد در داخل کاروان‌ها، اثرگذار بوده و نشریه زائر می‌تواند تولیدات فرهنگی کاروان‌ها را چاپ کند.

معین‌ها و معینه‌های داخل کاروان‌ها نیز باید مورد تشویق قرار گیرند.

در این جلسه آقای قاضی عسکر معاون آموزش و پژوهش بعثه تصریح کرد که طرح طبقه‌بندی زائران در دست بررسی است و امید می‌رود که برای سال آینده بتوان آن را بر اساس سطح تحصیلات و معلومات زائران به اجرا در آورد.

در ادامه این جلسه، آقای قهرودی رییس سازمان حج و زیارت در گزارشی از رویکرد فرهنگی این سازمان گفت: رویکرد و نگاه فرهنگی در برنامه‌های اجرایی حج، طی دو سال گذشته بر روند فعالیت‌های سازمان حج و زیارت حاکم بوده و امسال با اختصاص بودجه فرهنگی به کاروان‌ها، نسبت به گذشته شش برابر کار فرهنگی در داخل کاروان‌ها صورت گرفته است. محوریت شوراها را فرهنگی برعهده روحانیون است و طرح آموزش مجدد و گزینش‌های جدید در ارتباط با این شوراها در دست تهیه است.

سپس آقای ری شهری در سخنانی عدم اشاره حضار به مسائل اجرایی حج را نشان از حل بسیاری از مشکلات دانست و این موفقیت را به سازمان حج تبریک گفت.

نماینده ولی فقیه تصریح کرد که حج امسال بهترین حجی بود که در مقایسه با سال‌های گذشته اقامه شده است.

وی در پاسخ به برخی از نکات مطرح شده از سوی روحانیون مطالب زیر را بیان کرد:

ص: ۱۹۹

مطلقاً نباید، اختلافات مذهبی تشدید شود.

در ارتباط با برگزاری نمازهای جماعت در داخل کاروان‌ها در حال بررسی هستیم.

اگر از نظر اجرایی با مشکلی مواجه نشویم، می‌توان در مورد قرار دادن افراد تحصیل کرده در چند کاروان مشخص، برای سال آینده تصمیم‌گیری کرد.

با خرید سیم‌کارت تلفن همراه برای روحانیون کاروان‌ها مخالفتی نداریم.

در نظر داریم برای سال‌های آتی از طریق اینترنت با کاروان‌ها ارتباط داشته باشیم.

سازمان حج و زیارت، اطلاعات تحصیلی و سوابق علمی زائران را به‌طور مستقیم در اختیار روحانیون کاروان‌ها قرار دهد.

در مورد پرکردن اوقات فراغت زائران، تذکر درست و دقیقی داده شد و نشریه زائر نیز باید به این مسئله توجه کند.

پیشنهادات را به‌صورت مکتوب ارائه کنید تا مواردی که قابلیت اجرایی دارند، در دستور کار قرار گیرند.

### همایش روحانیون کاروان‌ها

همایش روحانیون کاروان‌ها صبح روز شنبه با حضور نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج، رئیس سازمان حج و زیارت و مسئولان بخش‌های مختلف در بعثه مقام معظم رهبری برگزار شد.

در این جلسه پس از طرح برخی از سؤالات از سوی معاونت امور روحانیون و معاونت آموزش و پژوهش بعثه، آقای خاکسار قهرودی رئیس سازمان حج و زیارت به پرسش‌های مطرح شده در ارتباط با مسائل مختلف مربوط به کاروان‌ها، اسکان، حمل و نقل و تغذیه زائران را پاسخ داد.

سپس آیت‌الله ری‌شهری در سخنانی از روحانیون کاروان‌ها برای ادای مسئولیت سنگینی که در امر کمک به زائران برای ادای مناسک حج برعهده دارند، قدردانی کرد و با بیان چند روایت از امیرالمومنین علی (ع) گفت: سفارش آن حضرت به امام

ص: ۲۰۰

مجتبی (ع) این است که پسر عزیزم قلب خود را با یاد و توجه به خدا و احساس حضور در محضر حضرت حق آباد و از ویرانی خارج کن. غفلت از خدا دل را ویران می‌کند و یاد خدا باعث عمران و آبادی آن می‌شود.

وی افزود: دهه ذی‌حجه و ایام تشریق، بهترین فرصت برای یاد خداست؛ زیرا اثر بیشتری در سازندگی جان آدمی دارد و روحانیون کاروان‌ها بیش از هر چیز باید بر مانوس کردن دل‌ها با یاد خدا و برکات فراوانی که این امر در زندگی فردی و اجتماعی انسان دارد، تأکید کنند.

نماینده ولی فقیه با تبیین آیه فَادُّكُرُونِي اَذْكُرْكُمْ گفت: کسی که خدا را یاد می‌کند در واقع کاری می‌کند که خدا به یاد او باشد و اساس و ریشه همه برکات در همین امر نهفته است و این یک رهنمود مهم و اساسی برای سیر و سلوک است.

وی سپس این تذکرات را برای روحانیون کاروان‌ها مهم دانست:

- اجتناب از نسبت دادن سخن ناروا به معصومین؛

- مراقبت از صحت اعمال زائران؛

- کمک به زائران مسن برای انجام مناسک حج و همکاری با مدیران کاروان‌ها در این زمینه؛

- توجیه کردن زائران برای حضور آرام در مراسم برائت از مشرکین و اجتناب از هرگونه شعار اضافی در مسیرها؛

- حضور زائران در هنگام خواندن متن عربی سخنان مقام معظم رهبری؛

- فرصت دادن به معین‌ها و معینه‌های کاروان‌ها برای برقراری ارتباط مؤثرتر و بیشتر با زائران

- نهی زائران از انجام طواف‌های مستحبی در روزهای انجام اعمال مناسک؛

- همکاری با مدیران در امر وقوف‌های اضطراری برای زائرانی که شرایط دشواری دارند؛

- توجیه زائران در امر همجواری در منا و مشکل کمبود جا؛

- جمع نکردن زائران و مخصوصاً بانوان در پشت مقام؛

ص: ۲۰۱

- توجه ویژه به حضور در مسجد الحرام با لباس روحانی برای در دسترس بودن سایر زائران و پاسخگویی به سؤالات شرعی؛  
- شاداب نگاه داشتن زائران با تنظیم برنامه‌های زیارتی.

آقای ری شهری همچنین به انتظارات مقام معظم رهبری از کاروان‌ها اشاره کرد و گفت: روحانیون کاروان‌ها باید نقش خود را با زبان و عمل به زائران نشان دهند. زبان عمل و کردار بیش از زبان گفتار اثر دارد. روحانیون همچنین باید به مأنوس کردن زائران با قرآن و تدبیر در مسائل قرآنی و همچنین تدبیر در اسرار حج اهمیت بدهند.

وی همچنین تأکید کرد که حسب تأکید رهبر فرزانه انقلاب روحانیون، مداحان و نوحه‌سرایان باید از تحریک عواطف مذهبی برادران اهل سنت قویاً خودداری کنند؛ زیرا این امر علاوه بر آنکه گناه محسوب می‌شود، خواسته سازمان‌های جاسوسی آمریکا و اسرائیل است و خشم الهی را نیز به دنبال می‌آورد.

رییس دانشکده علوم حدیث با تأکید بر رعایت «ادب نقل روایت» و با استناد به روایتی از امام علی - علیه السلام - تأکید کرد که بدون حجت شرعی سخنی را به معصومین - علیهم السلام - به‌طور مستقیم نسبت ندهند، و در مواردی که صحبت روایتی برای آن‌ها محرز نیست، آن را به گزارش منبع آن مستند نمایند.

وی همچنین مراقبت بر انجام اعمال حجاج و هدایت معنوی زائران و همچنین اهتمام خاص به زائران مسن و فرتوت را به روحانیون کاروان‌ها توصیه کرد.

سرپرست حجاج جمهوری اسلامی در پایان از روحانیون کاروان‌ها خواست تا در انجام مراسم برائت از مشرکان از تمام ظرفیت‌های موجود بهره‌گیری کنند.

در ادامه این همایش خاکسار قهرودی رییس سازمان حج و زیارت، نواب معاون امور روحانیان، محمدصادق عرب معاون برنامه‌ریزی، نظارت و ارزشیابی، سید علی قاضی عسکر و محمد شریف مهدوی معاون بین‌الملل طی نشست که حدوداً دو ساعت به طول انجامید به سؤالات روحانیان کاروان‌ها پاسخ گفتند.

خاکسار قهرودی در خصوص مسکن حجاج جمهوری اسلامی در این نشست در پاسخ به سؤالات مطرح شده گفت: متوسط مسکن و امکاناتی که در اختیار زائران

ص: ۲۰۲

ایرانی قرار گرفته به لحاظ کیفیت ساختمان و سایر موارد دیگر از آنچه در اختیار سایر کشورها است، بالاتر است. وی گفت: طی پنج سال گذشته ۲۰۰ مسکن به دلیل فرسودگی از گردونه استفاده حجاج ایرانی خارج شده و هم اکنون در خصوص نزدیک شدن مسکن حجاج ایرانی به مسجدالحرام مطالعاتی در حال انجام است.

حجت الاسلام والمسلمین نواب هم در این مراسم گزارشی از اقدامات صورت گرفته در معاونت امور روحانیون از همکاری‌های انجام شده در اجرای برنامه تشکر کرد.

حجت الاسلام قاضی عسکر نیز در این مراسم با تشریح برنامه‌های معاونت آموزش و پژوهش تصریح کرد که باید تلاش کنیم تا حج به عنوان یک دوره عقیدتی برای مردم تبدیل شود.

حجت الاسلام والمسلمین عرب نیز با ارائه گزارشی از اقدامات معاونت برنامه‌ریزی، نظارت و ارزشیابی در این مراسم گفت: چشم‌انداز حج نهایی شده است و برنامه راهبردی حج نیز در مرحله تصویب قرار دارد. وی خواستار همفکری روحانیان کاروان در اجرای برنامه‌های جاری این معاونت شد.

حجت الاسلام والمسلمین محمدشریف مهدوی نیز در این مراسم در پاسخ به سؤالات شرکت کنندگان گفت: در خصوص مذاکره علمای کشور ایران با علمای اهل سنت عربستان مذاکراتی صورت گرفته و در حال گسترش است.

## بیست و پنجم آذر / هفتم ذی‌حجه

### همایش معینه‌های کاروان‌های حج

همایش معینه‌های کاروان‌های حج ۸۶، صبح روز یکشنبه (۱۳۸۶/۰۹/۲۵) با حضور امیرالحاج جمهوری اسلامی ایران و معینه‌های کاروان‌ها در بعثه مقام معظم رهبری در مکه مکرمه برگزار شد.

سرپرست حجاج جمهوری اسلامی ایران در این مراسم مسئولیت معینه‌های کاروان‌ها را در همراهی و پاسخگویی به پرسش‌ها و ابهامات بانوان خاطرنشان کرد و از آن به عنوان یک مسئولیت مهم و سنگین یاد کرد.

وی گفت: وظایف محوله به معینه‌های کاروان به نحوی است که اگر به شکل صحیح انجام شود، هم زائران و هم خود معینه‌های کاروان‌ها از عواید آن بهره‌مند می‌شوند.

آیت‌الله ری‌شهری افزود: ارزیابی‌ها نشان می‌دهد، شمار قابل توجهی از خواهران طلبه در مأموریت‌های محول شده، به خوبی وظایف خود را به انجام رسانده‌اند و در بین روحانیون، مدیران و سایر عوامل مسئول از روند کاری ایشان رضایت‌مندی مناسبی وجود دارد.

البته بعضاً مواردی نیز وجود دارد که باید برطرف شود.

وی با تأکید بر رعایت ادب نقل روایت به معینه‌های کاروان توصیه کرد که احادیث و روایات را بدون منبع و یا سند صحیح، به ائمه و معصومین: نسبت ندهند.

ص: ۲۰۴

امیرالحاج جمهوری اسلامی ایران همچنین پرهیز از خرافات را از دیگر مواردی دانست که معینه‌های کاروان‌ها باید حساسیت بیشتری نسبت به آن داشته باشند و در ادعیه و اذکار فقط به کتب معتبر استناد کنند.

آقای ری شهری گفت: اولویت وقت و زمان معینه‌های کاروان‌ها متعلق به زائران است و انجام اعمال مستحبی و سایر موارد باید در اوقات فراغت از کار صورت گیرد؛ چون مأموریت اصلی آن‌ها همراهی و هدایت زائران خانه خدا است.

وی با تأکید بر اهمیت و ضرورت به کارگیری رهنمودهای رهبر معظم انقلاب در دیدار با کارگزاران حج افزود: تبلیغ با رفتار و کردار بیشتر از تبلیغ زبانی اثر گذار است. از این رو باید مراقب باشیم که بر خلاف آنچه گفته می‌شود عمل نکنیم که این مسئله تأثیرات بسیار نامناسبی به جا خواهد گذاشت.

سرپرست حجاج، انجام ندادن طواف مستحبی در روزهای اعمال و ازدحام مسجدالحرام و عدم استلام حجرالاسود از سوی بانوان و فاصله گرفتن از مقام ابراهیم برای نماز طواف را از مواردی دانست که بیش از همه مستلزم تذکرات و توصیه‌های معینه‌های کاروان‌ها است.

آقای ری شهری گفت: نظارت بر اعمال و مناسک زائران و رفع اضطراب از آنان در قبال انجام مناسک، از دیگر وظایف معینه‌های کاروان‌ها است که باید با دقت و حوصله کافی از ابتدا تا انتهای سفر انجام پذیرد.

سرپرست حجاج جمهوری اسلامی ایران همچنین از معینه‌های کاروان‌های حج ۸۶ خواست تا مشاهدات خود را از مشکلات فرهنگی و رفتاری در کاروان‌ها به همراه طرح‌های پیشنهادی ارائه کنند تا در معاونت آموزش و پژوهش مورد تحقیق و بررسی قرار گیرد.

### حضور در کاروان جانبازان

سرپرست حجاج جمهوری اسلامی ایران عصر یکشنبه (۸۶/۶/۲۵) با حضور در کاروان جانبازان سرافراز انقلاب اسلامی در مکه مکرمه با آنان دیدار و گفت‌وگو کرد.

ص: ۲۰۵

آیت‌الله محمدی ری‌شهری در این دیدار، جانبازان را میهمانان ویژه خداوند متعال برشمرد و خدمت به آنان را لطف ویژه خدای متعال به بندگان برگزیده‌اش دانست.

وی خدمت به زائران جانباز به‌ویژه در موسم حج را یک توفیق الهی به همسران آنان دانست و توجه آنان را به بهره گرفتن از فرصت خدمتگزاری به جانبازان جلب کرد.

امیرالحاج جمهوری اسلامی ایران با استناد به روایتی از حضرت علی (ع) فرد مؤمن را به طلایی که در آتش گداخته، خالص می‌شود، تشبیه کرد و گفت: بنا به فرموده مولای متقیان، خدای متعال انسان مؤمن را در آتش بلا می‌آزماید.

آقای ری‌شهری در این دیدار با گرامی‌داشت یاد امام راحل ۱، به عنوان بنیانگذار حج ابراهیمی، تصریح کرد: اگر حج ابراهیمی به نحو صحیحی برگزار شود همه مشکلات مسلمانان، مرتفع خواهد شد.

وی با استناد به روایات، اظهار امیدواری کرد که انقلاب اسلامی ایران زمینه‌ای برای ایجاد حکومت جهانی به رهبری مهدی آل محمد [باشد و قطعاً سربازانصبور امام زمان در عصر کنونی زمینه‌سازان آن حکومت کریمه خواهند بود.

آیت‌الله ری‌شهری پس از دیدار با جانبازان از وسایل نقلیه ویژه انتقال آنان که به تازگی از سوی سازمان حج و زیارت اجاره شده است، دیدن کرد.

#### عزاداری به مناسبت شهادت امام محمدباقر (ع) در مکه مکرمه

مراسم سالروز شهادت امام محمدباقر (ع) هم‌زمان با سالروز شهادت شهدای ۶ ذی‌الحجه، در بعثه مقام معظم رهبری در مکه مکرمه برگزار شد. در این مراسم که امیرالحاج جمهوری اسلامی ایران و جمعی از اعضای بعثه مقام معظم رهبری و زائران بیت‌الله الحرام در آن حضور داشتند، حجت‌الاسلام و المسلمین راشد یزدی طی سخنانی اعتلای فرهنگ حج را حاصل انقلاب اسلامی ایران و برکت خون شهدا دانست. وی گفت: در عصر کنونی آراء و نظریات انقلاب اسلامی در سطح جهان به رسمیت شناخته شده است و این همه را مدیون امام راحل و تدابیر اندیشمندانه رهبر معظم



ص: ۲۰۶

انقلاب هستیم.

شرکت کنندگان در این مراسم با مرثیه‌سرایی در عزای شهادت امام پنجم شیعیان عزاداری کردند.

### دیدار وزیر اوقاف و امور دینی الجزائر با نماینده ولی فقیه

آقای غلام الله وزیر اوقاف و امور دینی الجزائر و رییس بعثه حج این کشور، یکشنبه شب در رأس هیأتی در بعثه مقام معظم رهبری در مکه مکرمه حضور یافت و با نماینده ولی فقیه و سرپرست زائران ایرانی خانه خدا به گفت‌وگو و تبادل نظر پرداخت.

در این دیدار، آیت الله محمد محمدی ری شهری با تأکید بر ضرورت وحدت کلمه در جهان اسلام، گفت: در موقعیتی که برخی توطئه‌های دشمنان در کشورهای اسلامی؛ از جمله پاکستان و عراق برای درگیری بین مسلمانان عملی شده است، اندیشمندان و نخبگان جهان اسلام وظیفه سنگین تری برای تحکیم وحدت و انسجام مسلمانان بر عهده دارند.

وی افزود: رهبر معظم انقلاب اسلامی ایران سال جاری را سال انسجام اسلامی نامیده‌اند و از دست‌اندرکاران امور حج نیز خواسته‌اند تا بیش از گذشته برای تحکیم همدلی و دوستی مسلمانان از مذاهب مختلف با یکدیگر تلاش کنند.

آقای ری شهری، اقدام اخیر تروریست‌ها در انفجار بمب در الجزائر را که به کشته شدن تعدادی از مردم مسلمان این کشور منجر شد، محکوم کرد و گفت: متأسفانه افرادی که خود را مسلمان می‌نامند اما دچار جهل، نادانی و افراطی‌گری هستند، به نام اسلام، زنان، مردان و کودکان بی‌گناه را به قتل می‌رسانند. این گونه اتفاقات زنگ خطری برای جوامع اسلامی است. لذا عموم مسلمانان به‌ویژه نخبگان سیاسی، علمی و فرهنگی با تلاش بیشتری باید مردم را به وحدت کلمه و نزدیکی بیشتر به هم دعوت کنند.

وی با ابراز خرسندی از دیدار با مسئولان بعثه کشورهای اسلامی در ایام برپایی حج، از وزیر اوقاف الجزائر برای سفر به ایران دعوت کرد.

ص: ۲۰۷

در این دیدار، غلام الله وزیر اوقاف و امور دینی الجزائر طی سخنانی با اشاره به دیدارهای گذشته خود با آیت الله ری شهری، گفت: با توجه به روابط دوستانه ایران و الجزائر همه ساله در انتظار دیدار از بعثه جمهوری اسلامی هستیم، تا با امیرالحاج و علمای بعثه ایران مسائل حج و امت اسلامی را بررسی کنیم.

وی روابط ایران و الجزائر را رو به گسترش خواند و ابراز امیدواری کرد دیدار مسئولان بعثه دو کشور به افزایش مناسبات در تمامی زمینه‌های فرهنگی و اقتصادی و سیاسی دو جانبه منجر شود.

وزیر اوقاف الجزائر مبادلات فکری و همکاری مسلمانان با یکدیگر را نشانه رحمت الهی خواند و گفت: اختلاف مذاهب در روش اندیشیدن است که نباید مانعی برای وحدت مسلمانان شود بلکه مسلمانان با تکیه بر قرآن و سنت و فرهنگ غنی اسلامی باید صفوف خود را مستحکم‌تر کنند.

وی با تشکر از همدردی نماینده ولی فقیه با بازماندگان قربانیان انفجار اخیر در الجزائر گفت: افراطی‌گری و انجماد فکری از آغاز اسلام نیز به چشم می‌خورد و حضرت علی (ع) از اولین قربانیان این نوع تندروی‌ها بود.

وی گفت: دلایل رشد افراطی‌گرایی در عصر کنونی، باید ریشه‌یابی و مورد بررسی دقیق قرار گیرد. متفکران اسلامی برای افشای این تفکر، وظیفه سنگینی دارند و باید مسلمانان را به سوی اندیشه‌های سازنده رهنمون کنند.

شایان ذکر است که آقای ری شهری، در مراسم حج سال جاری تاکنون با رؤسای بعثه کشورهای چین، عراق، بحرین، تاجیکستان، آفریقای جنوبی و حزب الله لبنان دیدار و در مورد مسائل جهان اسلام با آنان به تبادل نظر پرداخته است.

### همایش علمای تشیع در بعثه رهبری در مکه مکرمه

این همایش از مجموعه همایش‌های بعثه رهبری در موسم حج بود که با حضور جمعی از روحانیون کشورهای مختلف در محل بعثه رهبری در مکه مکرمه برگزار شد.

آیت الله محمدی ری شهری در این همایش با استناد به روایتی از امام صادق (ع) به

ص: ۲۰۸

تشریح انتظار مکتب اهل بیت: از علمای دین و مدعیان پیروی از ائمه معصوم: پرداخت و گفت: انتظار اهل بیت: از علمای دین و سربازان مکتب خاندان پیامبر (ص)، این است که در اعمال و رفتار خود، رهنمودهای اهل بیت را بیش از دیگران به نمایش بگذارند.

وی افزود: پیروان اهل بیت: با ورع، تقوا، اجتناب از محرمات، انجام واجبات و تلاش برای اجتهاد می‌کوشند تا ارزش‌های اسلامی را در زندگی خود به منصفه ظهور برسانند.

نماینده ولی فقیه، معارف اهل بیت را امانتی ارزشمند دانست و عالمان دینی را به حفظ این امانت الهی سفارش کرد.

وی افزود: پیرو اهل بیت به تعهد و قول خود وفا می‌کند و امانتدار معارف اهل بیت است. علمای دین وظیفه دارند نسبت به دنیا بی‌رغبت باشند و فعل آنان هیأت ظاهری علمای دین را تکذیب نکند.

سرپرست حجاج ایرانی به نام‌گذاری سال جاری به عنوان انسجام اسلامی اشاره کرد و گفت: اهل بیت: اسوه و الگوی وحدت بودند و رهبران دینی باید با پیروی از اهل بیت: در سال انسجام اسلامی بیش از همیشه برای تألیف قلوب و نزدیکی مسلمانان به یکدیگر تلاش کنند و زمینه‌ساز حکومت جهانی امام عصر [باشند].

وی به رهنمود اخیر رهبر معظم انقلاب در دیدار کارگزاران حج با ایشان اشاره کرد و گفت: رهبر انقلاب اسلامی تحریک عواطف مذهبی برادران اهل سنت را خطا و گناه می‌دانند، و علمای دینی وظیفه دارند این پیام بسیار مهم رهبر معظم انقلاب را به تمامی مسلمانان و پیروان اهل بیت منتقل کنند.

سرپرست حجاج کشورمان دفاع از جمهوری اسلامی ایران را وظیفه دینی تمام پیروان اهل بیت دانست و گفت: با وجود تهدیدات و فشارهای دشمنان اسلام و در رأس آنان آمریکا، جمهوری اسلامی ایران به عنوان امید کشورهای اسلامی و سنگر دفاع از مسلمانان در برابر تهدیدات ایستاده است و به پشتوانه اهل بیت شکست‌ناپذیر باقی خواهد ماند.

### افتتاح سومین نمایشگاه متمرکز فرهنگی در مکه

در ادامه افتتاح نمایشگاه‌های متمرکز فرهنگی در مناطق مختلف شهر مکه مکرمه، سومین نمایشگاه فعالیت‌ها و برنامه‌های فرهنگی کاروان‌ها با عنوان «انسجام اسلامی» در منطقه ۵ این شهر، با حضور مصطفی خاکسار قهرودی، رییس سازمان حج و زیارت گشایش یافت.

به گزارش خبرنگار «زائر» از این نمایشگاه، ۶۷ کاروان از شهرهای مختلف کشور، مستقر در منطقه ۵ مکه مکرمه برای معرفی عملکرد خود به رقابت پرداختند که در نهایت، فعالیت‌های فرهنگی ۴۰ کاروان در قالب‌های صوتی، تصویری، عکس، متن و ... به نمایش درآمد.

صمد سلیمان‌جاه، مدیر ستاد منطقه ۵ مکه مکرمه در حاشیه گشایش این نمایشگاه به خبرنگار زائر گفت: «پیش از این، کارهای فرهنگی به‌صورت پراکنده و غیرمتمرکز در سالن‌های در اختیار هر کاروان به نمایش درمی‌آمد که برای به وجود آمدن رقابت سالم، تعامل‌صحیح و تبادل تجربه‌های فرهنگی، اولین نمایشگاه فرهنگی متمرکز در سال اتحاد ملی و انسجام اسلامی در منطقه ۵ برگزار شد. این نمایشگاه در پی طرح پیشنهادی در جلسات ستاد مناطق مکه مکرمه و استقبال شایسته اعضای شوراهای فرهنگی کاروان‌ها پا گرفت و با تلاش جمعی از نیروهای فعال و دلسوز فرهنگی اجرا شد.»

سلیمان‌جاه درباره چگونگی فراخوان کاروان‌ها برای ارائه اثر در نمایشگاه گفت: «آن‌ها گزارشی از برنامه‌های فرهنگی خود را در اختیار ما قرار دادند و یک کمیته به بررسی این گزارش‌ها پرداخت که در نهایت، ۴۰ کاروان برای ارائه اثر دعوت شدند.» وی درباره مشکلات تردد در مکه و یافتن محل ستاد منطقه ۵ نیز خاطرنشان کرد: «با راه‌اندازی دوباره خطوط اتوبوس‌رانی، بعد از ایام تشریق، ستاد منطقه ۵ در مبدأ خط ۵ اتوبوس‌رانی قرار دارد و بدین‌وسیله می‌توان با استفاده از سرویس‌های رایگان به نمایشگاه آمد.»

سلیمان‌جاه همچنین در مورد کیفیت برنامه‌های ارائه شده در نمایشگاه انسجام

ص: ۲۱۰

اسلامی گفت:

«در این نمایشگاه از کارهای تکراری استفاده نشده و با به‌کارگیری ۴ دستگاه لپ‌تاپ، خدمات رایانه‌ای از جمله انتقال عکس‌ها و فیلم‌های زائران از گوشی تلفن همراه و رایت آن‌ها روی سی‌دی به آنان داده می‌شود. همچنین افراد می‌توانند با استفاده از اینترنت در نمایشگاه، با خانواده‌های خود گفت‌وگو کنند.»

مسئول اجرایی نمایشگاه، درباره برپایی این نمایشگاه به خبرنگار «زائر» گفت: «برنامه‌های فرهنگی، یکی از مناسب‌ترین برنامه‌هایی است که باید کاروان‌ها برای زائرانشان تدارک ببینند تا آنان بتوانند از فرصت پدید آمده در ایام سفر به مکه مکرمه از این برنامه‌ها به خوبی استفاده کنند.»

از طرف دیگر، کاروان‌ها اندیشه‌ها و ایده‌های خود را به نمایش عمومی می‌گذارند تا دیگران نیز از افکار و توانمندی‌های فرهنگی آنان الگو بگیرند. وی، یکی از شاخص‌ترین اقدامات این نمایشگاه را فراهم کردن زمینه بهره‌مندی زائران از خدمات رایانه‌ای و اینترنتی برشمرد و این کار را در راستای آگاه‌سازی آنان از اطلاعات و اخبار روز ایران و جهان و مطالب محتوایی پایگاه‌های اینترنتی درباره حج دانست.

ارائه رایگان خدمات اینترنتی، انتقال حافظه تلفن همراه روی رایانه و تکثیر آن روی سی‌دی، نمایش تصاویری از سرویس‌های خدماتی، حمل و نقل و تغذیه و ...، نمایش فیلم، نصب پوسترها و تراکت‌های تبلیغی، متونی درباره آشنایی با اعمال و مناسک حج، عکس‌ها و خاطراتی از شهدای منتسب به کاروان‌ها و ... از عمده‌ترین بخش‌های نمایشگاه است.

در این نمایشگاه، ۶۷ کاروان از شهرهای مختلف کشور، مستقر در منطقه ۵ مکه مکرمه برای معرفی عملکرد خود به رقابت پرداختند که در نهایت، فعالیت‌های فرهنگی ۴۰ کاروان در قالب‌های صوتی، تصویری، عکس، متن و ... به نمایش درآمد.

مدیر ستاد منطقه ۵ مکه مکرمه در حاشیه گشایش این نمایشگاه گفت: «پیش از این، کارهای فرهنگی به‌صورت پراکنده و غیرمتمرکز در سالن‌های کاروان‌ها به نمایش درمی‌آمد. برای تشدید رقابت سالم، تعامل‌صحیح و تبادل تجربه‌های فرهنگی،

ص: ۲۱۱

اولین نمایشگاه فرهنگی متمرکز در سال اتحاد ملی و انسجام اسلامی در منطقه ۵ برگزار شد.»

مدیر ستاد منطقه ۵ مکه مکرمه از امکان بهره‌مندی زائران از اینترنت رایگان در این نمایشگاه خبر داد و اظهار داشت: «در صورتی که مشکلات خط تلفن در نمایشگاه برطرف شود، افراد می‌توانند با مراجعه به آن و استفاده از اینترنت، خانواده‌های خود را از سلامتشان باخبر کنند که البته این کار در حال حاضر در بسیاری از کاروان‌های منطقه در حال اجراست.»

وی همچنین تصریح کرد: «نمایشگاه در زمانی تشکیل شد که تمام کاروان‌ها به مکه مکرمه رسیدند تا حقی از کسی ضایع نشود. علاوه بر این، برپایی آن در زمانی انجام شد که به دلیل تعطیلی خطوط اتوبوس‌رانی و محدودیت رفت و آمد زائران به بیت‌الله الحرام، آن‌ها بتوانند در ایام فراغت خود از نمایشگاه دیدن کنند.»

در حاشیه نمایشگاه، مسئول اجرایی نمایشگاه که خود کارشناس آموزشی- فرهنگی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری است، درباره برپایی این نمایشگاه به خبرنگار «زائر» گفت: «برنامه‌های فرهنگی، یکی از مناسب‌ترین برنامه‌هایی است که باید کاروان‌ها برای زائرانشان تدارک ببینند تا آنان بتوانند از فرصت پدید آمده در ایام سفر به مکه مکرمه از این برنامه‌ها به خوبی استفاده کنند. از طرف دیگر، کاروان‌ها اندیشه‌ها و ایده‌های خود را به نمایش عمومی می‌گذارند تا دیگران نیز از افکار و توانمندی‌های فرهنگی آنان الگو بگیرند.»

اسماعیلی که از عوامل کاروان ۱۷۶۳۱ شهر تهران است، کارهای فرهنگی در طول سفر را اقدامی متداول، مرسوم و قدیمی دانست و آن را حاصل تجربه سال‌های زیاد مدیران کاروان‌ها خواند. او گفت: «اما برنامه‌های به نمایش درآمده در این نمایشگاه، گلچینی از بهترین حرکت‌های فرهنگی است که نوآوری، یکی از اصول اساسی آن به شمار می‌رود.»

یکی دیگر از مسئولان برپایی نمایشگاه «انسجام اسلامی» و عضو کمیته بررسی آثار نیز در خصوص آماده‌سازی سریع نمایشگاه گفت: «ما تنها ۲۴ ساعت فرصت

ص: ۲۱۲

داشتیم که جمعی از بهترین‌ها را گرد هم جمع کنیم. مطمئناً اگر مدیران کاروان‌ها از این حرکت، اطلاع کافی داشتند و محدودیت‌های ورودی فرودگاه‌های عربستان وجود نداشت، امکانات صوتی و تصویری مناسبی با خود می‌آوردند و نمایشگاه پربرتری شکل می‌گرفت. جزوات، کتابچه‌ها و نشریات داخلی کاروان‌ها با سلیقه مناسب و فضاسازی قابل توجه به نمایش درآمده و هرگونه مساعدت مورد نیاز از سوی سازمان حج و زیارت جذب شده است. با این حال، فکر می‌کنیم به دلیل فوریت راه‌اندازی نمایشگاه، تدارک مقدماتی آن خیلی خوب نیست، اما برای سال نخست، مناسب و قابل دفاع است.»

در پایان این نمایشگاه، ۵ غرفه از بهترین کاروان‌ها، با انتخاب دیدارکنندگان و داوران کمیته برگزاری نمایشگاه برگزیده می‌شوند که مبنای نظری از دیدارکنندگان، پیشنهادها و انتقادهای ثبت شده آنان در دفتر نظرات و پیشنهادها است.

### تعویض پرده کعبه

پرده سیاه رنگی که کعبه را می‌پوشاند، هر سال، همزمان با حرکت حاجیان به سوی عرفات، تعویض می‌شود. این پرده که به زبان عربی «کسوه» نامیده می‌شود متر ارتفاع و متر عرض دارد و وزن کلی آن به کیلوگرم می‌رسد و ارزش آن بالغ بر پنج میلیون و هزار دلار است.

این پرده بیش از سال است که در کارگاه ویژه‌ای در مکه بافته می‌شود و پیش از این، از سوی مصر و هند به این کشور هدیه می‌شد. برای دوخت این پرده، ابریشم خالص و برای آراستن یا قلابدوزی آن، از نخ‌های زر و نقره‌اندود استفاده می‌شود. این نخ‌ها برای نوشتن آیات قرآن در حاشیه این پرده به کار می‌رود.

«کسوه» از پنج قطعه تشکیل می‌شود: چهار قسمت آن برای پوشش اضلاع کعبه و قطعه پنجم برای پوشش در کعبه است. این در به یک فضای خالی باز می‌شود که دارای سه ستون است.

دست اندرکاران دوخت پرده کعبه، همگی اهل عربستان‌اند. یکی از هنرمندانی

ص: ۲۱۳

که در دوخت پرده کعبه دست دارد می‌گوید: به هریک از ما قطعه‌ای از پارچه ابریشمی و یک آیه قرآن داده می‌شود تا کار دوخت را آغاز کنیم. ابتدا کلمات و شکل‌ها را با نخ می‌دوزیم و آنگاه با استفاده از نخ‌های زر و نقره‌اندود، روی آن‌ها را دوخت می‌زنیم.. این کار بدون توقف ادامه دارد و ماه طول می‌کشد تا دوخت پرده تکمیل شود.

هر سال پرده قدیمی به کارگاه برگردانده شده، پس از شستشو به قطعات کوچک تقسیم و برای مقامات و کشورهای مسلمان فرستاده می‌شود.

درون کعبه نیز دارای پرده قلابدوزی سبز رنگی است از ابریشم که در همین کارگاه ساخته می‌شود. پیش از ظهور ماشین‌های دوخت رایانه‌ای، دوخت این پرده با چرخ‌های خیاطی دستی انجام می‌شد.

### اعلام رسمی سفر رییس جمهور برای انجام مناسک حج تمتع

دکتر محمود احمدی‌نژاد در آستانه سفر به مکه مکرمه مطابق سنت مورد تأکید اهل بیت: شب گذشته از مردم طلب حلالیت کرد. دکتر احمدی‌نژاد پس از خیر سراسری ۲۱ شبکه اول سیما در گفت‌وگوی زنده تلویزیونی با اشاره به توفیق حضور در مکه مکرمه و انجام اعمال حج از مردم حلالیت طلبید و گفت: در دو سال و چند ماه گذشته که در خدمت مردم عزیز بودیم، سعی و تلاشمان صرفاً خدمت‌گزاری بوده و جز خدمت نیتی نداشته‌ایم و دنبال عزت و سرافرازی همه مردم بودیم. اگر احیاناً اشتباه یا کوتاهی یا سستی بوده و خدای نکرده نتوانسته‌ایم از حقوق ملت دفاع کنیم، ملت عزیز به بزرگی خود آن را بخشیده و ما را حلال کنند.

در مراسم بدرقه رییس‌جمهور، غلامحسین الهام سخنگوی دولت، سعیدی‌کیا وزیر مسکن، سعیدلو معاون اجرایی، زاهدی وزیر علوم، نجار وزیر دفاع، داودی معاون اول رییس‌جمهور، شیخ الاسلام رییس دفتر رییس‌جمهور، ولایتی مشاور مقام معظم رهبری در امور بین‌الملل و محصولی مشاور رییس‌جمهور حضور داشتند.

گفتنی است ملک عبدالله پادشاه عربستان سعودی به‌طور رسمی از احمدی‌نژاد



ص: ۲۱۴

برای شرکت در مناسک حج دعوت کرد.

**انتشار ویژه‌نامه سفر رییس جمهور به مکه**

در آستانه سفر رییس جمهوری ایران به مکه مکرمه جهت شرکت در آیین حج تمتع، نشریه «زائر» که به‌صورت روزانه از سوی بعثه رهبری منتشر می‌شود، روز یکشنبه ویژه‌نامه‌ای را منتشر کرد.

در صفحه نخست ویژه‌نامه، در مطلبی تحت عنوان «دیپلماسی در خدمت همگرایی» با اشاره به این که امسال احمدی‌نژاد مهمان ویژه پادشاه عربستان است، می‌نویسد: احمدی‌نژاد در دوران حضور در جایگاه ریاست جمهوری کشورمان ظرفیت‌های تازه‌ای از همگرایی منطقه‌ای، نزدیکی کشورهای اسلامی و ناکام ساختن تلاش‌های تفرقه‌افکنانه دشمنان اسلام به نمایش گذاشته است. تشریح ابعاد سفر رییس جمهور به مکه، از قول اسفندیار رحیم‌مشایی معاون رییس جمهور و رییس سازمان میراث فرهنگی و گردشگری، که در مکه به سر می‌برد، مطلب دیگر این ویژه‌نامه است.

در این نوشتار آمده: احمدی‌نژاد به دنبال تقویت مودت و دوستی در منطقه است.

دکتر حسینی سفیر کشورمان در عربستان سعودی هم طی مطلبی که در این ویژه‌نامه درج شده، می‌گوید: دکتر احمدی‌نژاد با دعوت رسمی و کتبی پادشاه عربستان برای حج تمتع دعوت شده و شخص آقای ملک عبدالله به دلیل تمایل و علاقه فراوان به توسعه و تعمیق روابط با ایران و نیز شخص رییس جمهور کشورمان، خواستار این سفر شده است.

دیدگاه‌های علی‌اکبر جوانفکر مشاور مطبوعاتی رییس جمهور در خصوص جایگاه احمدی‌نژاد نزد ملت‌های مسلمان، روایت رسانه‌ها از سفر چهارم احمدی‌نژاد به عربستان سعودی و بازتاب سفر رییس جمهور به حج در میان زائران خانه خدا، از دیگر مطالب این ویژه‌نامه است.

رییس جمهوری کشورمان قرار است روز دوشنبه برای شرکت در مناسک حج تمتع وارد عربستان سعودی شود.

ص: ۲۱۵

نشریه زائر به منظور اطلاع رسانی به زائران ایرانی خانه خدا، به صورت روزانه، در صفحه از سوی بعثه مقام معظم رهبری منتشر می شود.

### گزارش پایگاه اطلاع رسانی حج درباره سفر رییس جمهور به مکه

آیت الله ری شهری، نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج ایرانی گفت: سفر دکتر احمدی نژاد به حج تمتع، سرفصل تازه‌ای در روابط دو کشور محسوب می شود و بعثه مقام معظم رهبری آماده استقبال از رییس جمهور است.

علی اکبر جوانفکر مشاور مطبوعاتی رییس جمهور نیز که در مکه مکرمه به سر می برد، به خبرنگار پایگاه اطلاع رسانی حج گفت: برای اولین بار در تاریخ روابط ایران و عربستان، پادشاه این کشور از رییس جمهوری اسلامی ایران برای انجام سفر حج تمتع دعوت به عمل آورده است. بنابراین، سفر دکتر احمدی نژاد به عربستان، یک رویداد مهم در مناسبات دوستانه و صمیمانه میان دو کشور محسوب می شود.

وی افزود: حج تمتع امسال در شرایطی انجام می شود که رهبر معظم انقلاب اسلامی، امسال را به عنوان سال انسجام اسلامی نامیده‌اند و مسلمانان در حال استحکام مواضع مشترک خود هستند و می توان انتظار داشت که این سفر، به انسجام، همدلی و نزدیکی هرچه بیشتر مسلمانان به یکدیگر بینجامد.

مشاور مطبوعاتی رییس جمهور گفت: جمهوری اسلامی ایران و عربستان دو کشور بزرگ و تأثیرگذار در دنیای اسلام هستند و هر چه مناسبات این دو کشور نزدیک تر و صمیمانه تر باشد، به طور طبیعی شاهد همگرایی و همکاری بیشتری در دنیای اسلام خواهیم بود و این همگرایی و وحدت، به منزله کلید طلایی برای حل مشکلات جهان اسلام است.

وی در ارتباط با دعوت رسمی امیر عبدالله از دکتر احمدی نژاد گفت: پادشاه عربستان به طور شفاهی از رییس جمهور برای تشریف به حج تمتع دعوت به عمل آورده و اقدامات دیپلماتیک دولت عربستان برای تحویل دعوت رسمی امیر عبدالله به دکتر احمدی نژاد در دست انجام است.

**بیست‌وششم آذر / هشتم ذی‌حجه****حضور آیت‌الله ری‌شهری در بعثه عراق**

آیت‌الله ری‌شهری نماینده ولی فقیه و سرپرست زائران ایرانی خانه خدا، صبح امروز در رأس هیأتی از مسئولان بعثه مقام معظم رهبری در مکه مکرمه با مسئولان بعثه عراق دیدار و گفت‌وگو کرد.

در این دیدار آقای ری‌شهری به تلاش‌ها و برنامه‌ریزی‌های بعثه مقام معظم رهبری در همکاری با ملت عراق در طول سالیان متمادی برای تحقق آرمان‌ها و آمال مردم مظلوم این کشور اشاره کرد و یاد شهید آیت‌الله سیدمحمد باقر حکیم را گرامی داشت.

وی گفت: با عنایات الهی، رژیم جنایتکارصدام از راهی که خود مردم عراق تصور آن را نمی‌کردند، به دست دشمنان ایران و عراق ساقط شد و با پایداری و هوشیاری مردم این کشور، یک فصل مهم و بسیار درخشان در تاریخ عراق رقم خورد و در سایه تدبیر مرجعیت دینی و شخص آیت‌الله سیستانی، مجلس و دولت منتخب ملت عراق شکل گرفت.

نماینده ولی فقیه افزود: مقام معظم رهبری و دولت جمهوری اسلامی ایران، دولت و حکومت عراق را تأیید می‌کنند. بنابراین، تقویت دولت مردمی عراق و گسترش مناسبات سیاسی و اقتصادی میان ایران و عراق یک ضرورت است.

وی بر اهمیت افزایش هوشیاری مردم و تدبیر رهبران دینی و سیاسی عراق تأکید کرد و گفت: دولت آمریکا در باتلاق عراق گیر کرده و با وجود این همه هزینه و

ص: ۲۱۷

قربانی، به سادگی از عراق خارج نخواهد شد و از همین رو در حال برنامه‌ریزی بر روی نسل بعدی عراق است. به این ترتیب نسل خودساخته امروز در عراق باید به گونه‌ای نسل آینده را تربیت کند که امید دشمن برای بازگرداندن این کشور به دوران گذشته از بین برود.

آیت‌الله ری‌شهری در پایان سخنانش به مقابله همه جانبه استکبار با قرآن، اسلام و مقدسات مسلمانان اشاره کرد و گفت: فرج نهایی را می‌توان نزدیک دانست؛ زیرا وعده الهی برای تشکیل حکومت عدل جهانی امروز بیش از همیشه قابل تحقق است و در این میان مسلمانان باید با وحدت، همدلی و همکاری مشترک، توطئه‌های دشمن را خنثی و بی اثر کنند.

در این دیدار که جمعی از مسئولان بعثه عراق نیز حضور داشتند، حجت الاسلام والمسلمین مولا، رییس بعثه عراق در سخنانی از حضور آیت‌الله ری‌شهری و همراهان وی در بعثه عراق تشکر کرد و گفت: بعثه عراق بر اساس تجربه بعثه جمهوری اسلامی ایران آغاز به کار کرده است.

وی در تشریح اوضاع عراق گفت: که وضعیت این کشور، اکنون روند رو به بهبود یافته و ملت عراق با آگاهی و مرجعیت آیت‌الله العظمی سیستانی توانستند فتنه حزب بعث و بقایای رژیم‌صدام را مهار کنند، هرچند که این موفقیت به بهای سنگینی چون از دست رفتن جان هزاران انسان بی‌گناه؛ اعم از شیعه و سنی و همچنین کشتار دانشگاهیان، علما و شخصیت‌های مبارز عراقی از جمله شهید مظلوم سید محمد باقر حکیم تمام شد.

وی از اجرای طرح آشتی ملی در عراق و ایجاد مصالحه میان همه اقلیت‌های دینی و احزاب سیاسی خبر داد و تأکید کرد: اوضاع اقتصادی عراق به‌صورت نسبی بهبود یافته و کار جمع‌آوری سلاح از دست افراد و گروه‌ها و همچنین تقویت ارتش و نیروهای مسلح آغاز شده است.

رییس بعثه عراق تأکید کرد: به‌تازگی امنیت استان بصره به دولت عراق تحویل شد و مردم عراق انتظار دارند که این روند در همه استان‌های این کشور به اجرا درآید.

ص: ۲۱۸

وی در مورد وضعیت حجاج عراقی در حج امسال نیز گزارش داد که شرایط حضور عراقی‌ها در منطقه منا حل شده است و با استفاده از تجربیات ایران، مشکلات دیگر نیز یکی پس از دیگری مرتفع خواهد شد.

### دیدار با رییس بعثه ترکیه

جمهوری اسلامی ایران و ترکیه برای برگزاری هرچه باشکوه‌تر مراسم حج تمتع و استفاده از تجربیات مشترک برای خدمت‌رسانی بهتر به زائران خانه خدا با یکدیگر تبادل نظر و همکاری می‌کنند.

این توافق امروز در جریان دیدار آیت‌الله ری شهری نماینده ولی فقیه و سرپرست زائران ایرانی خانه خدا با آقای پرفسور علی بارداک اوغلو رییس سازمان دیانت و همچنین رییس بعثه ترکیه در مکه مکرمه به دست آمد.

در این دیدار که در بعثه ترکیه انجام شد و هیأتی از مسئولان بعثه مقام معظم رهبری آقای ری شهری را همراهی می‌کردند، در باره مسائل مختلف جهان اسلام، بحث و تبادل نظر شد.

آقای ری شهری با اظهار امیدواری نسبت به توسعه و تقویت روابط سیاسی، فرهنگی و اقتصادی دو کشور گفت: آقای بارداک اوغلو در نظام دینی ترکیه دارای مقام و مرتبه مهمی است و ایشان می‌توانند در گسترش مناسبات فرهنگی و دینی دو کشور تأثیر سازنده‌ای داشته باشد.

نماینده ولی فقیه با دعوت از رییس سازمان دیانت ترکیه برای دیدار از ایران گفت: در ایران پژوهش‌های زیادی در مباحث مختلف دینی؛ از جمله در مسائل موضوعی احادیث انجام گرفته است و دو کشور می‌توانند نتایج تحقیقات خود را در مسائل دینی با یکدیگر مبادله کنند و کتاب‌های مذهبی ویژه جوانان که در ایران به چاپ رسیده، از کیفیت و قابلیت خوبی برای ترجمه به زبان ترکی استانبولی برخوردار است و برای جوانان آن کشور سودمند خواهد بود.

وی در این زمینه به انتشار کتاب ۱۴ جلدی و مستند «حکمت نامه پیامبر اعظم» به

ص: ۲۱۹

مناسبت سال پیامبر اعظم در سال گذشته و همچنین انتشار دو جلد کتاب تحت عنوان «نهج الذکر» و «نهج الدعا» مستند به منابع فریقین اشاره کرد و آمادگی مؤسسه بین‌المللی «دارالحدیث» را برای همکاری با مؤسسات علمی و مذهبی ترکیه به اطلاع وی رساند.

وزیر دیانت ترکیه نیز در این دیدار از ایران به عنوان مرکز علم و تمدن یاد کرد و با خاطره‌انگیز خواندن دیدار خود از شهرهای شیراز، اصفهان و شهر ری، خواستار همکاری مشترک دو کشور در زمینه برگزاری حج تمتع و استفاده از تجربیات یکدیگر در خدمت‌رسانی هرچه بهتر به حجاج شد که مورد استقبال و موافقت آقای ری شهری قرار گرفت و مقرر شد برای شکل‌گیری این همکاری، تماس‌های فی‌مابین در تهران و آنکارا پیگیری شود.

رییس سازمان دیانت ترکیه همچنین از تلاش‌های بعثه مقام معظم رهبری در تقریب بین مذاهب اسلامی تمجید کرد و گفت: ما این تلاش‌ها را ارج می‌نهم و آن را گامی مهم در جهت همدلی و نزدیکی میان مسلمانان می‌دانیم.

وی در پایان با ابراز خوشحالی از حضور دکتر احمدی‌نژاد رییس جمهوری اسلامی ایران در سفر حج تمتع سال جاری، از آقای ری شهری خواست تا سلام گرم وی را به ایشان ابلاغ کند.

**بیست و هفتم آذر / نهم ذی حجه****پیام رهبر معظم انقلاب به مناسبت برائت از مشرکین**

امروز مراسم روز برائت از مشرکین با شکوه خاصی در صحرای عرفات برگزار گردید. در این مراسم، آیت‌الله ری‌شهری پیام سیاسی - عبادی مقام معظم رهبری را به این شرح قرائت کرد:

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين والصلاه والسلام على سيدنا محمد المصطفى و على آله الاطيين وصحبه المنتجبين

سلام بر زائران خانه‌ی خدا، میهمانان سرای دوست، و لیبیک گویان دعوت او .. و درود ویژه بر دل‌هائی که از یاد خدا طراوت یافته و بر فیض و رحمت بی‌دریغ او در گشوده‌اند. در این روزها و شبها و ساعت‌های اکسیرگون، چه بسیارند آن‌ها که قدرشناسانه، خود را به جذبه‌ی معنویت سپردند و با انابه و توبه، دل و جان را نورانیت بخشیدند، و در امواج رحمت الهی که در این وادی قدس پی‌درپی فرا میرسد، زنگار گناه و شرک را از خود ستردند. سلام خدا بر این دل‌ها و بر اینصاحب‌دلان و پاکان.

همه‌ی برادران و خواهران شایسته است به چنین دستاوردی بیندیشند و این فرصت بزرگ را مغتنم شمارند. نگذارند در اینجا نیز دل‌مشغولیه‌های زندگی مادی، که گرفتاری همیشگی ماست، دل‌ها را به خود سرگرم کند. با یاد خدا، با انابه و تضرع، با عزم راسخ

ص: ۲۲۱

بر راستی و درست‌کرداری و درست‌اندیشی، و با کمک خواستن از خداوند، دل مشتاق خود را در فضای توحید و معنویت ناب، به پرواز درآوردند و برای پایداری در راه خدا و صراط مستقیم، توشه بگیرند.

اینجا کانون توحید حقیقی و خالص است. در اینجا است که ابراهیم خلیل علیه‌السلام، با آوردن پاره‌ی تن خود به قربانگاه، مظهری از توحید را که غلبه بر نفس خود و تسلیم محض در برابر امر الهی است، برای همه‌ی موحدان در سراسر تاریخ جهان به یادگار گذاشت. و در اینجا است که حضرت محمد مصطفی‌صلی‌الله‌علیه‌وآله در برابر مستکبران زمان و خداوندان زر و زور، پرچم توحید را برافراشت و بیزاری از طاغوت را در کنار ایمان به خدا، شرط نجات و رستگاری شمرد: فمن یکفر بالطاغوت و يؤمن بالله فقد استمسک بالعروة الوثقی ..

حج، بازخوانی و فراگیری این درسهای بزرگ است. برائت از مشرکان و بیزاری از بتها و بُتگران، روح حاکم بر حج مؤمنان است. جای‌جای حج، نمایشگر دل‌سپردن به خدا و سعی و تلاش در راه او، و برائت از شیطان و رمی و طرد او و جبهه‌گیری در برابر اوست. و جای‌جای حج، مظهر اتحاد و انسجام اهل قبله و رنگ باختن تفاوت‌های طبیعی و اعتباری، و برجسته‌شدن وحدت و برادری حقیقی و ایمانی آنها است.

اینها درسهایی است که ما مسلمانان از هر نقطه‌ی جهان باید فراگیریم و بر اساس آن برای زندگی و آینده‌ی خود برنامه‌ریزی کنیم. قرآن، جبهه‌گیری مقتدرانه در برابر دشمنان، عطوفت و مهربانی در میانه‌ی مؤمنان و عبودیت و خشوع در برابر خداوند را سه نشانه‌ی جامعه‌ی اسلامی دانسته است:

محمد رسول الله والذین معه اشداء علی الکفار، رحماء بینهم، تراهم رکعاً سجداً یبتغون فضلاً من الله و رضواناً .. این، سه رکن اصلی برای برافراشتن پیکره‌ی عزتمند و باشکوه امت اسلامی است.

همه‌ی آحاد مسلمان با توجه به این حقیقت، میتوانند آسیبهای کنونی دنیای اسلام را به درستی بشناسند.

امروز دشمن غدار امت اسلامی، گردانندگان مراکز استکباری و قدرتهای



ص: ۲۲۲

فزونی طلب و متجاوز میباشند که بیداری اسلامی را تهدیدی بزرگ برای منافع نامشروع و سلطه‌ی ظالمانه‌ی خود بر دنیای اسلام میدانند. همه‌ی ملت‌های مسلمان و پیشاپیش آنان، سیاستمداران و علمای دین و روشنفکران و رهبران ملی کشورها، باید در برابر این دشمن متجاوز، صف متحد اسلامی را با استحکام هرچه بیشتر تشکیل دهند. باید همه‌ی عناصر قدرت را در خود گرد آورند و امت اسلامی را به درستی مقتدر سازند. دانش و معرفت، تدبیر و هشیاری، احساس مسئولیت و تعهد، توکل و امید به وعده‌ی الهی، چشم پوشیدن از خواست‌های حقیر و کم‌بها در برابر کسب رضای خدا و عمل به وظیفه .. اینها عناصر اصلی اقتدار امت اسلامی است که او را به عزت و استقلال و پیشرفت مادی و معنوی میرساند و دشمن را در زیاده‌خواهی و دست‌اندازی به کشورهای اسلامی ناکام میسازد.

عطوفت در میانه‌ی مؤمنان، رکن دوم و نشانه‌ئی دیگر برای وضعیت مطلوب امت اسلامی است. تفرقه و ستیزه‌جویی میان بخش‌های امت مسلمان، بیماری خطرناکی است که باید با همه‌ی توان به درمان آن پرداخت. دشمنان ما از دیرباز در این عرصه نیز به تلاش گسترده و بی‌وقفه دست زده‌اند و امروزه که بیداری اسلامی، آنان را وحش‌ترده کرده است، تلاش خود را شدت بخشیده‌اند. همه‌ی سخن دلسوزان آن است که تفاوتها نباید به تضاد تبدیل شود، و چندگونگی نباید به ستیزه‌گری بینجامد.

امسال را ملت ایران سال انسجام اسلامی نامید. این نام‌گذاری بر اثر آگاهی از توطئه‌های شدت‌یافته‌ی دشمنان برای اختلاف‌افکنی میان برادران بود. در فلسطین، در لبنان، در عراق، در پاکستان و افغانستان، این توطئه‌ها کارگر شد و بخشی از مردم یک کشور مسلمان، در برابر بخشی دیگر به جنگ و ستیز برخاستند و خون یکدیگر را ریختند. در همه‌ی این حوادث تلخ و مصیبت‌بار، نشانه‌های توطئه‌آشکار بود و چشم‌های تیزبین، دست دشمن را مشاهده کردند.

فرمان: «رحماء بینهم» در قرآن به معنی ریشه‌کنی این ستیزه‌گریها است. شما در این روزهای پرشکوه و در مناسک گوناگون حج، مسلمانان را از همه‌جا و از مذاهب گوناگون، می‌بینید که گرد یک خانه میگردند؛ به سوی یک کعبه نماز می‌گزارند؛ نماد

ص: ۲۲۳

شیطانِ رجیم را با هم سنگباران میکنند؛ در نماد قربانی کردن تمیّات و هوسهای نفسانی به یک‌گونه رفتار میکنند؛ در میعاد عرفات و مشعر در کنار یکدیگر به تضرع میپردازند.. مذاهب اسلامی در اصلی‌ترین و بیشترین فرائض و احکام و عقاید، به همین اندازه به یکدیگر نزدیک‌اند. با این حال، چرا باید تعصبا و پیشداوریه‌ها میان آنان آتش افروزی کند و دست خیانتکار دشمن، به این آتش خانمانسوز دامن بزند. امروز کسانی با کوتاه‌بینی و بی‌خردی، به بهانه‌های واهی، جماعت بزرگی از مسلمانان را مشرک می‌شمارند و حتی خون آنان را مباح میدانند. اینها چه بدانند و چه ندانند، در خدمت شرک و کفر و استکبارند. چه بسا کسانی که احترام به بارگاه پیامبر اعظم صلی‌الله‌علیه‌وآله و اولیاء و ائمه دین علیهم‌السلام را که تکریم دین و دینداری است، شرک و کفر نامیدند اما خود در خدمت درگاه کافران و ستمگران درآمدند و به هدفهای پلید آنان کمک کردند.

عالمان راستین و روشنفکران متعهد و زمامداران صادق باید با اینگونه پدیده‌های خطرناک مبارزه کنند.

وحدت و انسجام اسلامی امروز یک فریضه‌ی حتمی است که با همکاری خردمندان و دلسوزان میتواند راه‌های عملی آن پیموده شود.

این دو رکن عزت، یعنی از سوئی مرزبندی و جبهه‌گیری مقتدرانه در برابر استکبار، و از سوئی تراحم و همگرایی و برادری میان مسلمانان، آنگاه که با رکن سوم، یعنی خشوع و تعبد در برابر پروردگار همراه شود، امت اسلامی در راهی که مسلمین صدر اسلام را به اوج عظمت و عزت رسانید، پی در پی به پیش خواهد رفت و ملت‌های مسلمان از عقب‌ماندگی حقارت‌باری که در قرنهای اخیر بر آنان تحمیل شده نجات خواهند یافت. طلیعه‌ی این حرکت بزرگ آغاز شده و امواج بیداری در همه‌جای دنیای اسلام کمابیش به حرکت درآمده است. رسانه‌ها و تبلیغات دشمن و عواملش میکوشند هر جنبش آزادیخواهانه و عدالت‌طلب را در هر نقطه‌ی جهان اسلام به ایران یا به شیعی‌گری نسبت دهند، و ایران اسلامی را که نخستین پرچمدار پیروز بیداری اسلامی است، مسئول ضرباتی بدانند که از سوی غیرتمندان کشورهای مسلمان در عرصه‌ی

ص: ۲۲۴

سیاست یا فرهنگ بر آنان وارد میشود. آنان حماسه‌ی بی‌نظیر حزب‌الله در جنگ ۳۳ روزه، ایستادگی مدبرانه‌ی ملت عراق که به تشکیل مجلس و دولتی نادلبخواه اشغالگران منتهی شد، صبر و استقامت اعجاب‌انگیز دولت قانونی فلسطین و ملت فداکار آن و بسیاری از آیات تجدید حیات اسلام در کشورهای مسلمان را، با تهمت‌هایی همچون ایرانیگری یا شیعیگری متهم می‌سازند تا حمایت یکپارچه‌ی دنیای اسلام را دچار محذور کنند. ولی این ترفند نخواهد توانست با سنت الهی که پیروزی مجاهدان فی سبیل‌الله و نصرت‌دهندگان دین خدا است، پنجه درافکند.

آینده از آن امت اسلامی است، و یکایک ما میتوانیم به سهم خود و بقدر توان و ظرفیت و مسئولیت خود، آن آینده را نزدیکتر سازیم.

مراسم حج، برای شما حج گزاران نیکبخت، فرصت بزرگی است تا خود را بیش از گذشته آماده‌ی ادای این دین کنید. امید است توفیق الهی و دعای حضرت مهدی موعود عجل‌الله له الفرج، شما را در این هدف بزرگ یاری دهد.

والسلام علیکم ورحمه‌الله وبرکاته

السیدعلی‌الحسینی‌الخامنه‌ئی

۴ ذی‌الحجه ۱۴۲۸ هجری ۲۴ آذر ۱۳۸۶

گفتنی است که این پیام به زبان‌های مختلف ترجمه و در اختیار حجاج قرار گرفت؛ از جمله به زبان‌های انگلیسی، عربی، فرانسوی، ترکی، اردو، بنگالی، اسپانیایی و ....

### حاشیه‌های مراسم برائت

- زائران ایرانی در صحرای عرفات در حالی که لباس‌های سفیدرنگ احرام به تن داشتند از ابتدای صبح روز جمعه (روز عرفه) در قالب کاروان‌های منظم به سوی چادرهای بعثه مقام معظم رهبری حرکت کردند. چادرهای بعثه جمهوری اسلامی

ص: ۲۲۵

- ایران، با تابلو بزرگی منقش به پرچم جمهوری اسلامی ایران از سایر چادرها متمایز شده بود.
- زائران در حالی کهصدها پرچم کوچک و بزرگ با نوشتارهای فارسی، انگلیسی و عربی «مرگ بر اسرائیل»، «مرگ بر آمریکا» و «یاایها المسلمون اتحدوا اتحدوا» در دست داشتند، واردچادرهای بعثه مقام رهبری شدند و در جایگاه‌های خود قرار گرفتند.
- در بین زائران شرکت کننده در مراسم برائت از مشرکین، حضور جانبازان انقلاب اسلامی که در صفوف اولیه جمعیت حضور داشتند، شکوه خاصی به مراسم برائت از مشرکین داده بود.
- دکتر محمود احمدی‌نژاد رییس جمهوری اسلامی ایران که امسال در مراسم حج تمتع حضور داشت، از مکه به طرف عرفات حرکت کرده بود تا در مراسم برائت از مشرکین حضور یابد، اما به علت ترافیک شدید، به این مراسم نرسید.
- در بین زائران شرکت کننده در مراسم، شماری از زائران خارجی که در صحرای عرفات حضور داشتند نیز مشاهده می شدند.
- ده‌ها بلندگو، مراسم برائت از مشرکین را در محوطه صحرای عرفات پخش می کرد و زائران از طریق بلندگوها مراسم را دنبال می کردند.
- به هنگام قرائت پیام مقام معظم رهبری توسط آیت الله ری شهری سرپرست زائران ایرانی، جمعیت شرکت کننده در مراسم، سراپا گوش بودند و فرازهای مهم پیام را با فریاد الله اکبر تأیید می کردند.
- زنان ایرانی نیز در حالی که چادرهای سفید احرام به تن داشتند، به طور گسترده در این مراسم شرکت کرده بودند.
- پیام مقام معظم رهبری از قبل به یازده زبان مختلف ترجمه و تکثیر و همزمان در کاروان‌های مختلف بین زائران خارجی توزیع شد و برای رؤسای بعثه‌های شرکت کننده در مراسم حج امسال ارسال گردید.
- رسانه‌های همگانی خارجی نیز از جمله دریافت کنندگان پیام مقام معظم رهبری بودند.

ص: ۲۲۶

- برنامه براءت از مشرکین زائران ایرانی به‌طور مستقیم از شبکه‌های مختلف تلویزیونی داخلی و خارجی ایران برای مخاطبان خارجی پخش شد.
- همزمان با برگزاری مراسم براءت از مشرکین، بالگردهای عربستان سعودی به‌طور مستمر بر فراز محل برگزاری مراسم و آسمان عرفات پرواز می‌کردند.
- زائران ایرانی و خارجی شرکت‌کننده در مراسم با ده‌ها دستگاه دوربین عکاسی و فیلمبرداری از صحنه‌های زیبای این مراسم عکس و فیلم تهیه کردند.
- آیت‌الله ری‌شهری، نماینده ولی فقیه و سرپرست زائران ایرانی از استقبال گسترده حجاج بیت الله الحرام در مراسم براءت از مشرکین تشکر کرد.
- در مراسم امروز، اعضای بعثه‌های مراجع تقلید، شخصیت‌هایی از بعثه‌های کشورهای خارجی، قائم مقام وزیر خارجه، رییس سازمان حج و زیارت و سفیر جمهوری اسلامی ایران در عربستان نیز شرکت داشتند.
- جایگاه برگزاری مراسم به طرز با شکوهی از شب قبل توسط نیروهای اجرایی بعثه مقام معظم رهبری زیرصدها چادر نصب شده در صحرای عرفات آماده شده بود.
- تصویر بزرگی با نقش قدس شریف و شعارهای مرگ بر آمریکا و مرگ بر اسرائیل تزیین شده بود که خبرنگاران از آن‌ها عکس و فیلم می‌گرفتند.
- در مراسم براءت از مشرکان، جمعی از زائران کشورهای اسلامی نیز در کنار زائران ایرانی شرکت داشتند.
- زائران خارجی بیت الله الحرام، پیام حج رهبر معظم انقلاب اسلامی را بسیار مهم و راهگشا برای جهان اسلام دانستند و تأکید کردند عمل به توصیه‌های آیت‌الله خامنه‌ای برای مقابله با اختلاف‌افکنان و همبستگی بیشتر مسلمانان کلید حل مشکلات کنونی جهان اسلام است.

### قرائت دعای روحبخش عرفه

عصر روز سه‌شنبه، ۲۷ آذر ۸۶، برابر با نهم ذی‌حجه، روز عرفه، دعای نورانی و انسان‌ساز عرفه با شکوه و معنویت زایدالوصفی در چادر بعثه مقام معظم رهبری خوانده

ص: ۲۲۷

شد. پس از مناسک حج، مراسم دعای عرفه مهم‌ترین رخدادهای معنوی حج است که هر سال برگزار می‌گردد و خاطرات سبز بسیاری برای حجاج می‌آفریند.

در مراسم امروز، نخست زیارت آل یاسین خوانده شد و سپس زمزمه عرفه آغاز گردید. این ترنم آسمانی، دل‌ها را به مبدأ هستی و پروردگار عالم پیوند می‌دهد و چشم‌ها را میزبان اشک شوق می‌کند.

با پایان یافتن دعای عرفه، حجاج خود را آماده اقامه نماز مغرب و عشا کردند و خدمه و کارکنان بعثه و سازمان حج کار برچیدن چادرها و آماده کردن بساط عزیمت به مشعر الحرام را در دستور کار خود قرار دادند. همزمان دوربین‌های عکاسی به کار افتادند تا این لحظه‌های ماندگار را به تصویر بکشند. زائران خانه خدا یک شبانه روز را در صحرای عرفات سپری کرده و با استفاده از این فرصت بی‌بدیل با خدای خویش به راز و نیاز پرداخته و دل‌هایشان را مصفا کردند. اکنون زمان جدا شدن از اینصحرای پر رمز و راز فرا رسیده است.

زائران، عصر عرفه را یکی از بهترین مواقع حج برای گرفتن عکس‌های یادگاری می‌دانند تا با تماشای آن، حضور عظیم و باشکوه دل‌سپردگان به یگانه خالق هستی در عرفات به یاد آورند و از رهگذر آن دل‌هایشان را صفا و جلایی دوباره بخشند.

## در حاشیه روز عرفه

### دیدار رؤسای جمهور ایران و مالدیو

دکتر محمود احمدی‌نژاد عصر سه‌شنبه پس از برگزاری دعای عرفه در صحرای عرفات، با رییس جمهور مالدیو دیدار و گفت‌وگو کرد.

رؤسای جمهوری اسلامی ایران و مالدیو در این دیدار بر گسترش روابط دوجانبه تأکید کردند. دکتر احمدی‌نژاد همچنین در حاشیه مراسم دعای عرفه با نخست‌وزیر بنگلادش دیدار کرد.

رییس جمهوری اسلامی ایران و نخست‌وزیر بنگلادش در این دیدار برای سربلندی و پیشرفت بیش از پیش ملت‌ها و دولت‌های دو کشور آرزوی موفقیت کردند.

## مشعر الحرام

با غروب آفتاب، زائران خانه خدا در کنار یکدیگر بهصاف می‌ایستند تا با دل‌های مالا مال از نور و معنویت، نماز جماعت را اقامه کنند. پس از سجده به پیشگاه حضرت حق، بساط شام زود هنگام گسترده می‌شود و زائران هر یک با صرف غذایی اندک، پیاده و سواره رو به سوی وادی دیگری به نام مزدلفه یا مشعرالحرام می‌گذارند تا مرحله دیگری از حج تمتع را با انجام دومین وقوف خود به انجام برسانند.

رساندن حجاج به اتوبوسهایی که هر یک از کاروان‌ها برای این منظور در نظر گرفته‌اند، یکی از دشوارترین اقداماتی است که بر دوش مدیران و مسؤولان کاروان‌ها سنگینی می‌کند. بیشترین دغدغه آن‌ها به این امر مربوط می‌شود که هیچ زایری از کاروان جدا نماند و همه آن‌ها بتوانند در زمان وقوف که حد فاصل زمانی بین اذانصبح تا طلوع آفتاب است در منطقه بسته و پر ازدحام مزدلفه حضور داشته باشند.

صحرای شلوغ عرفات در کوتاه زمانی، خالی از جمعیت می‌شود و زائران در مسیر تازه‌ای از سیر الی الله قرار می‌گیرند. آرامش و دلگرمی نصیب کاروان‌هایی می‌شود که توانسته‌اند زائران خود را به سرعت به سمت مشعرالحرام حرکت دهند، تأخیر در این امر با مشکلات بعدی همراه است. آن‌ها که سرعت عمل بیشتری از خود نشان دهند، در اولین ساعات شب وارد منطقه مزدلفه می‌شوند و در جا و مکانی مناسب بساط بیتوته خود را می‌گسترانند، به عبادت خدا مشغول می‌شوند، به جمع کردن سنگریزه برای هجوم بی‌امان به نمادهای شیطان در روز بعد یعنی عید قربان می‌پردازند و با اندکی استراحت، از اذانصبح به نیت وقوف مبادرت می‌کنند و پس از اقامه نماز و راز و نیاز با معبود خویش به انتظار طلوع آفتاب می‌نشینند.

کاروان‌هایی که در این امر تعلل ورزند و از سرعت عمل لازم برای انتقال زائران به مزدلفه برخوردار نباشند، هم خود دچار مشکل می‌شوند و هم زائران را به تشویش خاطر و اضطراب مبتلا می‌کنند؛ زیرا تأخیر در حرکت از عرفات به سوی مزدلفه باعث گرفتار شدن زائران در صفوف فشرده خودروهایی می‌شود که از همه سو به سمت این

ص: ۲۲۹

منطقه حرکت کرده‌اند و مشاهده شده است که برخی از کاروان‌ها تا ساعاتی پس از نیمه شب وارد مزدلفه شده‌اند. پس از غروب آفتاب در روز نهم ذی حجه، صحنه زیبایی از حرکت انسان‌های مصمم و با ایمان در منطقه حائل بین عرفات و مزدلفه، پدیدار می‌شود. خیل عظیم جمعیتی را می‌توان مشاهده کرد که با لباس سفید احرام و در تاریکی شب، با پای پیاده بسوی مشعرالحرام به حرکت در آمده‌اند. گفته می‌شود که این جمعیت عظیم، دربرگیرنده نیمی از حج‌گزاران است که بر اساس یک سنت دیرینه، به پیاده روی از «طریق المشاه» یا پیاده‌روها می‌پردازند.

این اقدام به ندرت در میان ایرانیان دیده شده است، هرچند امسال شماری از افراد که عموماً شامل جوانان کاروان‌ها می‌شدند، این مسیر را پیاده طی کردند.

جمعیت به هم فشرده زائران به تدریج وارد مزدلفه می‌شود و مع‌الأسف به دلیل آنکه بسیاری از حجاج در مسیر پیاده‌روها می‌نشینند، مسیر آمد و شد به مرور سخت‌تر و با کندی بیشتر صورت می‌گیرد. این سال‌ها، مشعر نیز امکانات نسبتاً خوبی دارد و دستشویی‌های فراوان آن، سبب شده است تا محیط از آلودگی‌هایی که در سال‌های قبل وجود داشت، پاک بماند.



## بیست‌وهشت آذر / دهم ذیحجه

## اشاره

حجاج بیت الله الحرام، دروقوفی اختیاری، حضور معنادار خویش را در مشعر به ثبت می‌رسانند و با تابش اولین اشعه خورشید، از این منطقه خارج می‌شوند و با گذر از مسیر ۲/۵ کیلومتری مشعر، به وادی (کم عرض) محسّر رسیده و از آنجا به منا وارد می‌شوند. ابتدای عرفات، انتهای عرفات، ابتدای مزدلفه، انتهای مزدلفه و ابتدای منا با تابلوهای بزرگی مشخص شده است. به کاروان‌های ایرانی توصیه شده تا زنان و افراد ضعیف یا بیمار را شب هنگام از عرفات به‌طور مستقیم به سمت جمرات ببرند تا آن‌ها جمره عقبه را رمی کرده و زودتر و پیش از شلوغی منا، در کاروان‌ها مستقر شوند. به‌طور معمول، این کار منظم‌صورت می‌گیرد. سایر حجاج نیز پس از رسیدن به منا، در چادرهای مشخص مستقر می‌شوند تا پس از صرفصبحانه، آماده حرکت به سمت جمرات برای رمی نمادهای شیاطین کوچک، میانی و بزرگ شوند.

«منا» به معنی «آرزو» نام دره طولانی و وسیعی است که در ادامه مشعرالحرام واقع است و از آن، با عنوان سرزمین آرزوها یاد می‌شود.

می‌گویند در این مکان از حضرت آدم (ع)، آن زمان که از بهشت بر زمین آمد، از آرزوهایش سؤال شد و از همین رو این سرزمین را «منا» می‌نامند.

برخی، این سرزمین را مکان بهره‌گیری حاجیان از مناسک حج و دستیابی به

ص: ۲۳۱

آمال و آرزوهایی می‌دانند، که برای کسب آن‌ها، زحمت سفر حج را بر خود هموار کرده‌اند. روزی که زائران به منا وارد می‌شوند عید قربان است و بر این اساس برخی از زائران در مسیر حرکت به سوی منا ذکر عید را زمزمه می‌کنند؛ «الله اکبر و لله الحمد و له الشکر و له الحمد علی ما هدانا....»

سرزمین منا پوشیده از خیمه‌های سفید رنگ نسوزی است که در ردیف‌های منظم کنار هم قرار دارند و زائران در مدت اقامت در این سرزمین باید تا سه شب در آن‌ها بیتوته کنند.

حدود یکصد هزار خیمه سراسر دره‌ای را که از هر دو طرف به کوه‌های سخت و صعب العبور ختم می‌شود، پوشانده است. این منطقه حدود ۴ کیلومتر طول دارد و در دوران قبل از اسلام از مراکز مهم تجاری و بازرگانی در منطقه مکه بوده است.

زائران درصافی چندین کیلومتری، فاصله بین مشعر و منا را طی می‌کنند و حضور دستفروشان و عبور همزمان اتوبوس و انواع خودرو در مسیری که پیاده‌ها هم از آن عبور می‌کنند، کار رفتن را بسیار مشکل می‌کند.

وقتی زائران وارد منا می‌شوند مسیرهای سواره و پیاده نسبتاً باز شده و تابلوهای راهنما، زائران هر کشور را به خیمه گاه خودشان هدایت می‌کند.

زائران عجله دارند تا با استقرار در خیمه خود و بر زمین نهادن وسایل همراه، هرچه سریعتر مسئولیت خود را در انجام «رمی جمرات» به نتیجه برسانند.

جمرات در گذشته سه ستون سنگی، هریک به ارتفاع حدود ۸ متر بوده در تغییرات اخیر که در قالب یک پروژه بزرگ در دست اجراست، هریک از جمرات به دیواری به طول حدود ۱۵ و ارتفاع ۱۰ متر با قوس مختصر به طرف بیرون ساخته شده و عمل رمی از هر دو طرف انجام می‌گیرد.

این سه دیواره که با فاصله‌ای از هم قرار دارند، سه نماد از شیطان هستند. هنگامی که حضرت ابراهیم (ع) به فرمان خداوند فرزندش اسماعیل را به قربانگاه

ص: ۲۳۲

می‌برد، در این سه منطقه، شیطان وسوسه‌گر را با پرتاب سنگ از خود دور کرد.

امروزه حاجیان به این سه نماد شیطان با ترتیب معین و به نشانه انزجار از ابلیس، در چند مرحله سنگ پرتاب می‌کنند که این عمل یکی از واجبات حج است.

در اولین مرحله از رمی جمرات، که در نخستین روز از وقوف در منا انجام می‌شود، زائران به آخرین ستون یا «جمره عقبه» که به آن «جمره کبری» نیز گفته می‌شود، هفت سنگ می‌زنند.

سنگ‌ها باید در اندازه تقریبی یک بند انگشت بوده و از منطقه حرم؛ یعنی از حریم مکه یا از سرزمین مشعر جمع‌آوری شوند. در روز عید قربان زائران که بتدریج بر شمار آن‌ها افزوده می‌شود، برای «رمی جمره» مسیر بین چادرهای محل اسکان و جمرات را طی می‌کنند و در منطقه انتهایی منا که جمرات در آن‌ها قرار دارد، حضور یکبار هصدها هزار زائر احرام بسته، صحنه‌های شورانگیزی را بوجود می‌آورد.

محل رمی جمرات از جمله قسمت‌های پر ازدحام است که افراد پیر و کم‌توان برای حضور در آن مشکلاتی را تحمل می‌کنند با این حال پروژه بزرگ پل جمرات که هنوز در دست انجام است و بخشی از آن به اتمام رسیده، در کاهش فشار تا حدی مؤثر بوده است.

در این طرح، چهار طبقه بلند محوطه جمرات را در بر گرفته و با پل‌های شیب‌دار که از کناره‌ها به طبقات وصل می‌شود به زائران امکان می‌دهد در هر طبقه نماد شیطان را سنگ بزنند و از طریق مسیرهای برگشت از منطقه خارج شوند.

دو طبقه از این مجموعه در حج سال ۸۶ مورد بهره‌برداری قرار گرفته است، با این حال فشردگی جمعیت در طبقه هم‌کف بسیار زیاد به نظر می‌رسد.

انبوهی از کفش‌های زائرانی که در زیر فشار و درهم ریختگی قرار گرفته بودند، در شعاع چند ده متری ریخته بود و در میان آنان حوله‌های احرام و برخی وسایل زائران نیز دیده می‌شد. اینصحنه‌ها در هر سال تکرار می‌شود و چنین به نظر می‌رسد که گریزی از آن نیست.

ص: ۲۳۳

در حج سال ۸۶ به لطف الهی و برخلاف سالهای گذشته، خبری از کشته شدن افراد در این مکان گزارش نشد، در حالیکه در سالهای پیش از آن، بعضاً تعدادی از زائران به خصوص زائران آسیای جنوب شرقی که جثه کوچکتری دارند در زیر دست و پا و فشار جمعیت کشته می شدند.

زائرانی که پس از رمی جمره عقبه در روز عید قربان به خیمه های خود باز می گردند، درصدد انجام ذبح گوسفند بر می آیند. این امر در بسیاری از کاروانهای ایرانی به افرادی خاص سپرده شده و آنها به نیابت از حجاج، اقدام به ذبح گوسفندان می کنند. پس از انجام عمل ذبح، «حلق» به معنی تراشیدن کامل موی سر (برای مردان) انجام می شود. برخی نیز بر اساس فتاوی مراجع تقلید خود به «تقصیر» به معنای کوتاه کردن قسمتی از موی سر یا ناخن بسنده می کنند و با این عمل، زائران می توانند از لباس احرام خارج شوند و این درحالی است که برخی از اعمال نظیر تماس با زن و بوی خوش همچنان بر آنها حرام است.

زائران پس از این مرحله از احرام خارج شده و «حاجی» یا «حاجیه» می شوند و این موهبت را به یکدیگر تبریک می گویند. حجاج روز عیدقربان را به شب رسانده و حداقل تا نیمه شب در منا بیتوته می کنند و در روز بعد، در فاصله طلوع تا غروب خورشید مجدداً رمی جمرات را این بار با سنگ زدن به هریک از سه نماد شیطان انجام می دهند.

در این مرحله به هریک از نمادهای سه گانه شیطان هفت سنگ زده می شود.

یک شب بعد هم که به روز ۱۲ ذی الحججه منتهی می شود، بیتوته دوم حجاج در منا انجام می شود و روز بعد، عمل رمی جمرات را مجدداً با سنگ زدن به نمادهای سه گانه شیاطین تکرار می کنند.

از ظهر روز ۱۲ ذی الحججه، حجاجی که اعمال خود را انجام داده‌اند به مکه عزیمت می کنند و ادامه اعمال حج در مکه برگزار می شود.

حجاجی که در روز دوازدهم اعمال خود را کامل نمی کنند یک شب دیگر

ص: ۲۳۴

هم بیتوته کرده و رمی جمرات سه گانه را در روز بعد از آن انجام می‌دهند.

چادرهای ایرانی بیش از ۱/۵ کیلومتر تا جمرات فاصله دارد و حجاج حدود یک ساعت برای رسیدن به محدوده جمرات راهپیمایی می‌کنند. شماری از حجاج که با روال کار آشنا هستند، به‌طور مستقیم از مشعر به سمت جمرات می‌روند تا این بخش از اعمال حج، یعنی رمی نمادهای شیطان را به انجام برسانند.

در بسیاری از نقاط منا، دست‌فروش‌ها بساط کسب و کار خود را می‌گسترانند و کثرت آن‌ها، موجب مشکلاتی برای آمد و شد زائران می‌شود.

این امر به قدری دشواری پدید آورده که در حج سال ۸۶ مؤسسات مطوّفی به‌طور جدّی از دولت سعودی خواسته‌اند تا با ضبط بساط این افراد، از دشواری‌های رفت و آمد حجاج کاسته شود.

۱۱۷ هزار متر مربع از منطقه منا در اختیار حجاج ایرانی قرار دارد. در این محدوده ۷۲۰۰ چادر هریک با مساحت ۱۶ متر مربع به حجاج ایرانی اختصاص داده می‌شود که در هر چادر به‌طور میانگین ۱۳/۵ نفر ساکن می‌شوند؛ یعنی به‌طور متوسط هر حاجی ایرانی ۱/۲ متر مربع فضا در اختیار دارد. ...

یکی از مهمترین عللی که دولت عربستان سعودی برای اعزام زائران به حج محدودیت قائل شده، محدودیت فضای منطقه منا است. چادرهای منا به برق و کولر مجهز هستند. در محوطه هم دستشویی و حمام به اندازه کافی پیش‌بینی شده است.

زائران تا ظهر روز دوازدهم ذی‌حجه در این منطقه وقوف دارند و سپس برای انجام اعمال، به سمت مکه حرکت می‌کنند. یکی از مهمترین توصیه‌ها به زائران و حجاج ایرانی این است که در مشاعر، رعایت بهداشت شخصی و اجتماعی را فراموش نکنند. زائران همچنین باید در نظر داشته باشند که نظافت چادر و اطراف آن را با دقت رعایت کنند. هنگام حلق یا تقصیر، که روز دهم ذی‌حجه انجام می‌شود موهای تراشیده شده را در محل‌های فاضلاب نریزند و از آلوده شدن محیط زندگی خود و دیگران بپرهیزند.

در حج سال ۸۶، روز چهارشنبه برابر با بیست و هشتم آذرماه به عنوان روز

ص: ۲۳۵

دوم ذی‌حجه (به افق عربستان)، عید قربان اعلام شد. گفته می‌شود که در حج امسال شبیه زیادی نسبت به درست بودن اعلام ماه ذیحجه از سوی دولت عربستان وجود داشت و به همین دلیل عید قربان در عربستان دو روز زودتر از ایران بود.

حلقه‌های گفت‌وگو و دعا و نمازهای مستحبی از رایج‌ترین برنامه‌های حاجیان در ایام وقوف در منا است. بعثه مقام معظم رهبری نیز برنامه‌های عبادی خاصی را نیز به اجرا می‌گذارد که مانند همیشه با استقبال زائران ایرانی و دیگر کشورهای اسلامی مواجه می‌شود. رییس ستاد منا در بعثه مقام معظم رهبری اعلام کرد که ۹۰ درصد زائران ایرانی خانه خدا، روز چهارشنبه، همزمان با عید سعید قربان موفق به انجام قربانی شدند.

حمید حبیبی تنها، گفت: کار ذبح قربانی زائران ایرانی از بامداد روز چهارشنبه آغاز شد و با وجود آمار بالای زائران تا موقع غروب، ذبح حدود ۹۰ درصد قربانی‌ها به اتمام رسید و مابقی در روز پنجشنبه انجام شد. کسانی که اعمالشان در روز عید قربان به اتمام نرسیده باشد در روز بعد از عید می‌توانند کار قربانی و اعمال بعد از آن را انجام دهند.

طبق گفته حمید حبیبی تنها، برنامه وقوف زائران ایرانی در عرفات، مشعر و منا در حج سال ۸۶ بسیار منظم برگزار شد و ستاد منا با استفاده از توان نیروهای ستادی و کاروان‌ها توانست کار استقرار کاروان‌ها را طبق جدول پیش بینی شده به انجام برساند. وی با اشاره به گلایه برخی از زائران در معطلی زیاد در مسیر انتقال از مکه به عرفات گفت: ترافیک و راه بندان شدید مسیر عامل این رخداد بود و راهنمایی و رانندگی عربستان نتوانست انضباط ترافیکی لازم را برقرار نماید.

بر اساس برنامه، پذیرایی یک هزار زائر بالای ۸۴ سال در مشاعر بر عهده سازمان حج و زیارت بود ولی با بهره‌گیری از ظرفیت هیأت پزشکی این تعداد به دو هزار و ۴۰۰ نفر رسید و این افراد توانستند در وقوف اضطراری اعمال و مناسک خود

ص: ۲۳۶

را انجام دهند.

برنامه غذایی زائران در مدت وقوف آنان در مشاعر مقدس نیز با نظر کارشناسان به نحوی تهیه می‌شود تا آنان بتوانند اعمال خود را در بهترین شرایط جسمی انجام دهند.

دو آشپزخانه مرکزی زائران ایرانی در مکه در ایام تشریق با تمام ظرفیت کار کرده و غذای زائران را به نحو مناسب تهیه و توزیع می‌نمایند.

وقوف در منا برای برخی از حجاج که اعمالشان کامل نشده تا یک روز تمدید شد.

### سخنرانی رییس جمهور در منا

جشن عید سعید قربان چهارشنبه شب با حضور رییس جمهوری اسلامی ایران در محل بعثه مقام معظم رهبری در سرزمین منا برگزار شد. دکتر محمود احمدی‌نژاد، پس از به جا آوردن اعمال حج در روز عید قربان، در میان استقبال زائران ایرانی وارد بعثه مقام معظم رهبری در منا شد و سخنرانی کرد.

رییس جمهور در این مراسم که نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج ایرانی، جمعی از علما و روحانیون و حجاج ایرانی حضور داشتند، پس از خوشامدگویی آیت‌الله ری شهری شروع به سخنرانی کرد. محورهای سخنرانی ایشان، عبارت بود از جایگاه ولایت و امامت در اسلام، ماجرای دانشگاه کلمبیا و مسئله هسته‌ای ایران و اهمیت اصل برائت در ایام حج.

وی در بخشی از سخنان خود با اشاره به اهداف انقلاب اسلامی، حرکت عظیم مردم ایران و ارزش‌های والای نظام جمهوری اسلامی ایران را منبعث از اتصال به مفهوم امامت و ولایت توصیف کرد. دکتر احمدی‌نژاد، خنثی شدن توطئه‌های پیچیده دشمنان ملت ایران به‌رغم سرمایه‌گذاری عظیم و همچنین اقبال روزافزون ملت‌های جهان به

ص: ۲۳۷

سمت جمهوری اسلامی ایران را ناشی از امداد و الطاف الهی و توجه و عنایات حضرت ولی عصر [دانست و افزود: رسالت امروز مردم ایران زمینه‌سازی برای تحقق حکومت عدل الهی است.

احمدی‌نژاد معنای برائت از مشرکین را در جهان معاصر بیزاری از سیاست‌های سلطه‌گرانه و استکباری آمریکا و رژیم‌صهیونیستی خواند و گفت: بیداری ملت‌های جهان دیگر اجازه پیشبرد این سیاست‌ها را نخواهد داد. وی به تبیین پیوند ناگسستنی فلسفه حج و امامت پرداخت و گفت: فلسفه اصلی حج برپایی حکومت جهانی عدل است و برگزاری مناسک حج بدون توجه به مفهوم امامت و ولایت اعمالی بی‌هدف و بی‌معنا خواهد بود.

وی با اشاره به فراز و نشیب تاریخ و تحول حکومت‌ها و دولت‌ها، سیر تاریخ را پیشرفت به سمت قله نورانی حاکمیت امام عادل دانست و گفت: مدیریت جهان هستی به دست امام و ولی الهی است و او واسطه فیض بین حق تعالی و ملت‌ها است؛ هرچند که بشر هنوز به مرحله‌ای از تکامل نرسیده که بتواند از همه ابعاد وجودی امام بهره‌بردارد. احمدی‌نژاد با دوستانه توصیف کردن روابط تهران و ریاض، پیام حضورش در حج را تقویت و تحکیم برادری بین کشورهای اسلامی و رایزنی درباره مسئولیت سنگین حکومت‌ها دانست.

رییس جمهور در ادامه سخنان خود برائت از ظلم و بی‌عدالتی را از لوازم حج دانست و تأکید کرد که برائت مختص یک روز و یک حج نیست. وی موفقیت جمهوری اسلامی ایران را در زمینه مسائل هسته‌ای نشانه‌ای از عنایات الهی و توجهات حضرت ولی عصر [دانست. احمدی‌نژاد همچنین به تبیین پیوند ناگسستنی فلسفه حج با امامت پرداخت و گفت: فلسفه اصلی حج، برپایی حکومت جهانی عدل است و برگزاری مناسک حج بدون توجه به مفهوم امامت و ولایت اعمالی بی‌هدف و بی‌معنا خواهد بود. وی به مدیران و روحانیون کاروان‌ها توصیه کرد لحظه‌ای را برای تقویت



ص: ۲۳۸

ارتباط زائران با خداوند و امام عصر [از دست ندهند.

رییس جمهور در بخشی از سخنان خود به مناسبات حسنه ایران و عربستان اشاره کرد و یکی از جنبه‌های سفر کنونی خود را تأکیدی بر روابط نزدیک دو کشور در کمک به حل مشکلات جهان اسلام دانست. وی در پایان با تأکید بر عدالت‌طلبی و صلح‌دوستی ملت ایران گفت: شعار امروز ملت ایران وحدت و انسجام و همدلی است و مردم ما پشت سر رهبر عزیز خود تا تحقق همه آرمان‌های الهی ایستاده و لحظه‌ای صحنه را به نفع قدرت‌های ظالم ترک نخواهد کرد.

### توزیع پیام حج رهبر معظم انقلاب در قاره آفریقا

پیام مقام معظم رهبری حضرت آیت‌الله خامنه‌ای به مناسبت کنگره عظیم حج به همت رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در کنیا به زبان‌های انگلیسی و سواحلی در مساجد این کشور توزیع شد. «علی باقری» رایزن فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در کنیا گفت: توزیع این پیام از روز عید قربان در مساجد اهل تسنن کنیا همچون مسجد «امتیاز»، «تومانی» و «روروتا» و مسجد شیعیان این کشور نظیر مسجد «جعفری» نایروبی و مسجد امیرالمؤمنین «لامو» آغاز شده است و طی روزهای آینده نیز ادامه دارد. باقری با اشاره به توزیع این پیام هم‌زمان با عید غدیر خم افزود: مسئولان رایزنی جمهوری اسلامی ایران به مناسبت گرامی‌داشت عید غدیر خم این پیام را در میان مسلمانان حاضر در مراسم جشن غدیر دیگر مساجد کنیا نیز توزیع خواهند کرد. وی در پایان تصریح کرد: پیام مقام معظم رهبری طی روزهای آینده در فصلنامه «گاید» رایزنی جمهوری اسلامی ایران در کنیا و در روزنامه‌های کثیرالانتشار این کشور به زبان انگلیسی چاپ و منتشر خواهد شد.

### بازتاب پیام رهبر معظم انقلاب در مطبوعات عربی

پیام حضرت آیت‌الله خامنه‌ای رهبر معظم انقلاب اسلامی به حجاج خانه خدا به مناسبت روز براءت از مشرکین در مطبوعات عربی بازتاب گسترده‌ای یافت.

روزنامه‌های بخش‌هایی از پیام مقام معظم رهبری را منعکس کرد و نوشت: آیت‌الله خامنه‌ای بادعوت از مسلمانان برای متحد کردن صفوف خود و تشکیل یک جبهه اسلامی واحد در مقابله با دشمنان امت که برای ایجاد تفرقه بین مسلمانان تلاش می‌کنند، از آنان خواست برای دستیابی به ابزارهای قدرت تلاش کنند تا بتوانند از خود دفاع کرده و از منافع و اهداف خودخواهانه برای خنثی کردن توطئه‌های دشمنان چشم‌پوشی کنند.

این روزنامه در ادامه خبر خود همچنین به درخواست مقام معظم رهبری از مسلمانان جهت بهره‌برداری از فرصت‌ها با استعانت از یاد خدا و توسل به آن و عزم راسخ مبتنی بر صداقت، استقامت در کار و اندیشه با هدف ایستادگی و تلاش در راه خدا، اشاره کرده است.

### دیدار زائران جانباز با رییس جمهور

دکتر محمود احمدی‌نژاد رییس جمهور کشورمان، در دیدار کوتاهی با جانبازان انقلاب اسلامی در چادرهای منا از آنان به‌عنوان اسطوره‌های مقاومت، ایثار و فداکاری یاد کرد که امنیت موجود کشور مدیون ایثارگری‌های آنان و شهدا است. همچنین آیت‌الله ری‌شهری امروز از امکانات جدید وسایل نقلیه ویژه انتقال جانبازان که به تازگی از سوی سازمان حج و زیارت در اختیار آنان قرار گرفته است، دیدن کرد.

**سفر رییس جمهوری اسلامی ایران به حج از دیدگاه مطبوعات ایتالیا**

روزنامه لارپوبلیکا در مطلبی باعنوان «احمدی‌نژاد در زیارت» نوشت: احمدی‌نژاد رییس جمهور ایران برای زیارت به مکه [مکرمه رفت. این روزنامه ایتالیایی روز چهارشنبه افزود: احمدی‌نژاد با لباس سنتی سفید رنگ (احرام) در مقابل چشمان مراقب دوربین‌ها داخل صفا زائرین شد. زیارت [مناسک حج رییس جمهور ایران، از دیروز آغاز شد.

روزنامه ایل سوله نیز باعنوان «احمدی‌نژاد در زیارت مکه» نوشت: حج، زیارت سنتی مسلمانان در مکه است و عید قربان امسال یک شرکت کننده استثنایی داشت: محمود احمدی‌نژاد رییس جمهور ایران به دعوت عبدالله شاه عربستان برای زیارت مکه به این کشور سفر کرده است. احمدی‌نژاد با لباس سنتی سفید رنگ به یک و نیم میلیون زائر (خانه‌خدا) ملحق شد.

**بیست‌ونهم آذر / یازدهم ذی‌حجه****انجام دومین مرحله از رمی جمرات**

حجاج کشورهای مختلف روز پنجشنبه و همزمان با یازدهم ذی‌الحجه، مرحله دوم از «رمی جمرات» را به انجام رساندند. روز پنجشنبه در حالی که بخش عمده ای از حجاج کشورهای مختلف جهان از احرام خارج شده و لباسهای معمولی به تن داشتند، از اولین ساعات پس از طلوع آفتاب از خیمه‌گاهها به سمت پل‌های جمرات روان شدند تا با رمی جمرات سه‌گانه، بیزاری خود را از شیاطین ابراز کنند.

در مسیرهای منتهی به پل جمرات، محلی که در آن نمادهای شیطان سنگباران می‌شود، انبوه جمعیت حجاج از صبح امروز عمدتاً در قالب گروهها و کاروان‌هایی که هر یک علامت خاصی را دارد، در مسیرهای رفت و برگشت در حرکت بودند. با بهره برداری از طبقه دوم پل جمرات که در قالب یک پروژه بزرگ در دست انجام است و قرار است تا چهار طبقه برسد، ازدحام حجاج در رمی جمرات تا حدودی نسبت به سالهای گذشته کاسته شده است اما با این حال انجام عمل رمی جمرات برای حجاج کم‌توان و مسن به دلیل تراکم و فشردگی جمعیت، نسبتاً مشکل است.

مدیران کاروان‌های ایرانی تلاش می‌کنند با انجام برنامه ریزی مناسب، حجاج و بخصوص حجاج کم‌توان و بانوان را در مناسبترین ساعات که از تراکم جمعیت تا

ص: ۲۴۲

حدی کاسته می‌شود، به محل جمرات هدایت کنند.

حجاج، پنجشنبه شب نیز برای دومین شب متوالی در منا بیتوته کرده و فردا انجام عمل رمی جمرات را با سنگ زدن به نمادهای سه گانه شیاطین تکرار خواهند کرد.

از ظهر روز ۱۲ ذی الحجه، حجاجی که اعمال خود را انجام داده‌اند به مکه عزیمت می‌کنند و ادامه اعمال حج را در مکه به جای می‌آورند.

### میثاق برادری میان کاروان‌های شیعه و سنی در سرزمین منا

همایش روحانیون و مدیران کاروان‌های شیعه و اهل سنت استان گلستان با حضور میهمانان چادرهای مجاور زائران گلستان روز ۱۱ ذی حجه در منا برگزار شد. زائران و مدیران استان گلستان قبل از سفر عهد کرده بودند که در سرزمین مقدس منا میثاق بندگی خدا و برادری شیعه و سنی را تجدید نمایند.

در این گردهمایی، حجت‌الاسلام و المسلمین نمازی شاهرودی و حجت‌الاسلام و المسلمین زمانی حضور یافته و سخنرانی کردند. دیگر سخنرانان جلسه امام جمعه علی‌آباد کتول و همچنین مهدی شیخی مدیر حج و زیارت گلستان بودند. در پایان برای احیای سنت یتیم‌نوازی، یک‌هزار یتیم تحت حمایت زائران شیعه و سنی گلستان قرار گرفتند.

### برگزاری مراسم یادمان خادمان «ضیوف الرحمان» در منا

مراسم یادمان خادمان ضیوف‌الرحمان پنجشنبه شب، بیست‌ونهم آذرماه با حضور زائران ایرانی در سرزمین منا در بعثه مقام معظم رهبری برگزار شد. در این مراسم که همزمان با چهلمین روز درگذشت مرحوم حجت‌الاسلام و المسلمین علی‌ادبی از روحانیون کاروان‌های حج برگزار شد، حاضران یاد و خاطره روحانیون و دست‌اندرکاران کاروان‌های حج را که در یکسال گذشته از دنیا رفته‌اند، گرامی داشتند.

حجت‌الاسلام و المسلمین صدیقی در این آیین که آیت‌الله محمدی ری‌شهری،

ص: ۲۴۳

نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج ایرانی نیز حضور داشت، از خدمات و تلاش‌های روحانیون، مدیران و دست‌اندرکاران کاروان‌های حج‌ق‌دردانی کرد و گفت: روحانیون و خادمان کاروان‌های بیت‌الله‌الحرام در ثواب اعمال زائران و حجاج‌خانه‌خدا شریک هستند. وی با اشاره به اینکه زائران‌خانه‌خدا آخرین شب از بیتوته در سرزمین مقدس منا را سپری می‌کنند، گفت: سفر حج سفری عبادی است و در آن سیر و هجرت به سوی پروردگار در مکانی پر راز و رمز است که با گذشت این مرحله رو به پایان خواهد بود و زائران باید از نتایجی که در این سفر کسب کرده‌اند، آگاه باشند.

وی با استناد به آیات قرآن کریم، با بیان اینکه توفیق تقوا از نتایج حج است، اظهار داشت: خداوند در ایام حج همه مردم را جمع می‌کند تا در پرتو تقوا دل‌ها به یکدیگر نزدیک شود، و اگر تقوا نباشد در حج چیز دیگری باقی نخواهد ماند.

وی همچنین از بین رفتن ناسازگاری‌ها، جدال و فسق را از نتایج به‌جا آوردن حج عنوان کرد و گفت: مسلمانان در سفر معنوی حج دست‌دوستی به یکدیگر می‌دهند و به همدیگر محبت می‌کنند. صدیقی همچنین با اشاره به اینکه در پایان سفر حج پرونده انسان‌ها از نو نوشته می‌شود، گفت پیوند دوباره و آشتی با پروردگار از دیگر نتایج معنوی سفر حج است.

### دیدار دکتر احمدی‌نژاد با ملک عبدالله و تأکید بر گسترش روابط ایران و عربستان

رییس‌جمهور در حاشیه انجام مناسک حج و در دومین روز وقوف در صحرای مقدس منا، با ملک عبدالله پادشاه عربستان دیدار و گفت‌وگو کرد. در این دیدار که در محل قصر الضیافه منا برگزار شد و بیش از یک ساعت طول کشید، رییس‌جمهوری اسلامی ایران و پادشاه عربستان، همکاری بیشتر و تقویت روابط تهران-ریاض را به عنوان دو قطب جهان اسلام، مانع دستیابی دشمنان به تفرقه میان امت اسلامی خواندند.

احمدی‌نژاد در این ملاقات با اشاره به توسعه مسجدالحرام، آمادگی جمهوری اسلامی ایران را برای ارائه خدمات فنی-مهندسی در این زمینه اعلام کرد که مورد

ص: ۲۴۴

استقبال ملک عبدالله پادشاه عربستان قرار گرفت. رییس جمهوری اسلامی ایران و پادشاه عربستان همچنین بر ضرورت ادامه همکاری‌های دو کشور در چارچوب سازمان‌های منطقه‌ای و بین‌المللی نظیر اوپک و شورای همکاری خلیج فارس تأکید کردند. پادشاه عربستان، حضور احمدی‌نژاد را در اجلاس سران شورای همکاری خلیج فارس در دوحه قطر، گام نخست و مهمی در جهت توسعه همکاری‌های منطقه‌ای خواند. در این دیدار آخرین تحولات منطقه و اوضاع عراق و لبنان مورد بررسی مقام‌های بلند پایه تهران و ریاض قرار گرفت. رییس جمهور همچنین از پادشاه عربستان برای دیدار رسمی از جمهوری اسلامی ایران دعوت کرد. گفتنی است که رییس سازمان حج و زیارت خبر داد در دیدار رییس جمهور ایران با پادشاه عربستان، مسائل کلان و اجرایی، طرح توسعه فضاهای اطراف مسجدالحرام و اعلام آمادگی ایران برای همکاری در این طرح، ضرورت افزایش سهمیه حج ایرانی و انتظار بلنمدت برای حج مطرح شدند.

### امانت‌داری دو زائر نیشابوری

دو زائر نیشابوری یک کیف پول، حاوی میلیون تومان و مقداری جواهر را در محل رمی جمرات در منا پیدا کرده، بهصاحبش برگرداندند. یابندگان کیف (علیرضا و محمدرضا مقیم) با هماهنگی واحد پشتیبانی رفاه و حوادث اشیای گمشده ستاد حج در منا، از طریق شماره آخرین تماس‌های تلفن همراه صاحب کیف که جزو محتویات آن بود، موفق به یافتن صاحب آن شدند و ظهر روز پنجشنبه (۲۹/۹/۸۶) بهصاحبش تحویل دادند.

### کمترین حادثه برای حجاج ایرانی در مشاعر مقدس

همه حجاج ایرانی که به هر دلیل در ایام تشریق به کمک‌های درمانی و پزشکی نیاز داشتند، در اسرع وقت در درمانگاه‌ها و کلینیک‌های مجهز ایران تحت معاینه و درمان قرار گرفتند و از این نظر، خوشبختانه امسال وقوف حجاج ایرانی در عرفات، مشعر و منا با کمترین حادثه همراه بود.

دکتر «محمدتقی حلی‌ساز» رییس هیأت پزشکی حج جمهوری اسلامی ایران در منا به خبرنگار پایگاه اطلاع‌رسانی حج گفت: تمام تجهیزات درمانی، گروه‌های امداد و نجات، درمانگاه‌های مجهز و بیمارستان‌های ایران مستقر در مکه و مشاعر مقدس، به‌طور تمام وقت، حجاج را تحت پوشش کامل درمانی قرار دادند و در این میان با وجود آنکه برآوردها حکایت از آن داشت که با توجه به میانگین سن بالای زائران، احتمال تلفات و حوادث منجر به مرگ و میر در ایام تشریق افزایش خواهد یافت، ولی به لطف خداوند امسال کمترین حوادث منجر به فوت را داشتیم که یک مورد بر اثر تصادف و یک مورد هم ایست قلبی بوده است.

وی با اشاره به این که خوشبختانه تمام حجاج ایرانی موفق شده‌اند در ایام تشریق، در نهایت سلامت به اعمال خود بپردازند، افزود: تمام کادرهای درمانی و پزشکی ایران برای وقوف اضطراری تعدادی از حجاج ایرانی آماده شده بودند و هماهنگی‌های لازم در این خصوص انجام گرفته بود؛ ولی خوشبختانه برای اولین بار وقوف اختیاری داشتیم که این موضوع در نوع خود بی‌نظیر است و نشاندهنده آمادگی کامل پزشکی و ارائه خدمات همه‌جانبه پزشکان متخصص و گروه‌های درمانی به زائران است.

وی همچنین به پوشش همه‌جانبه خدمات تخصصی بیمارستان تخصصی ایرانیان و درمانگاه‌های مجهز اشاره کرد و گفت: در روزهای وقوف در عرفات، مشعر و منا تا این لحظه (شامگاه چهارشنبه شب: ۲۸ / ۹ / ۸۶)، تنها چهار مورد اعزام بیمار به بیمارستان‌های سعودی داشته‌ایم.

دکتر حلی‌ساز همچنین گفت: خدمات و پوشش درمانی درمانگاه‌ها و گروه‌های امداد پزشکی ایران تا آخرین روز وقوف و حضور حجاج کشورمان در منا همچنان



ص: ۲۴۶

ادامه دارد و پس از بازگشت زائران به مکه، فعالیت بیمارستان ایرانیان در این شهر مقدس همچون روزهای قبل تداوم خواهد یافت. کلینیک‌های تخصصی نیز با توجه به نیاز حجاج با حضور کادر پزشکان متخصص، آماده پذیرش بیماران احتمالی خواهند بود. رییس هیأت پزشکی ایران به ادامه فعالیت بیمارستان و درمانگاه‌های تخصصی ایران در مدینه منوره اشاره کرد و گفت: این مراکز درمانی و پزشکی برای همه حجاج ایرانی مدینه بعد نیز آماده‌اند و برای خدمات‌رسانی هیچ‌گونه مشکلی وجود ندارد. دکتر حلی‌ساز همچنین به اجرای آزمایشی طرح «حلق» (تراشیدن موی سر) در برخی مناطق اسکان حجاج ایرانی اشاره کرد و گفت: خوشبختانه امسال این طرح با استقبال زائران مواجه شد و آنان در رعایت موازین بهداشتی، مناسب عمل کردند و از این بابت جای قدردانی دارد. با نتایج مثبت به دست آمده امیدواریم این طرح از سال آینده سراسری اجرا شود. وی همچنین به همه حجاج ایرانی که در روزهای باقیمانده تا پایان اعمال در منا برای رمی جمرات اقدام خواهند کرد، توصیه کرد که افراد مسن نایب بگیرند و دیگر زائران نیز در طول مسیر رفت و آمد، از ماسک دهان استفاده کرده و بیشتر از روزهای قبل، آب بنوشند.

### برگزاری دعای کمیل در منا

حجاج کشورمان شامگاه پنج‌شنبه، در دومین شب بیتوته در سرزمین منا، آیین باشکوه و معنوی دعای کمیل را با شور و شوق خاص در چادرهای بعثه مقام معظم رهبری در منا برگزار کردند. قبل از آغاز مراسم دعای کمیل که با حضور نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج ایرانی خانه خدا برگزار شد، قاریان ممتاز بین‌المللی به تلاوت آیات نورانی کلام‌الله مجید پرداختند. سپس حجت‌الاسلام صدیقی طی بیاناتی با تشریح عرفان حج، پاسداری از دستاوردهای حج را وظیفه شرعی همه حجاج دانست و در ادامه یاد علما و فقهای را

ص: ۲۴۷

که از موسم حج سال گذشته تاکنون در گذشته‌اند، گرمی داشت. در ادامه، آقای حمید رمضانپور دعای پرفیض کمیل را قرائت کرد.

این مراسم چهارمین آیین رسمی دعای کمیل زائران ایرانی خانه خدا در مکه مکرمه، مدینه منوره و مشاعر مقدس است. پنجشنبه شب های سه هفته گذشته انبوه زائران خانه خدا دعای پرفیض کمیل را دو نوبت در شهر مدینه و در جوار بارگاه منور پیامبر بزرگوار اسلام و ائمه بقیع و یک نوبت در مکه مکرمه برگزار کردند. به روال معمول همه ساله، دعای روحبخش و باشکوه کمیل همچنین در کنار قبرستان بقیع با حضور هزاران تن از زائران ایرانی مدینه بعد نیز برگزار می‌شود.

**سی آذر / دوازدهم ذی‌حجه****پایان ایام تشریق و بازگشت باشکوه حجاج ایرانی از منا**

زائران خانه خدا امروز پس از به‌جا آوردن سومین و آخرین مرحله از رمی جمرات، سرزمین منا را ترک کردند و به مکه مکرمه بازگشتند. حجاج ایرانی پس از دو شب بیتوته در منا، در آخرین روز، جمرات سه‌گانه اولی، وسطی و عقبی را رمی کردند و پس از اذان ظهر به مکه بازگشتند، تا بعد از به‌جا آوردن آخرین مرحله از مناسک حج (طواف، نماز طواف، سعی بینصفا و مروه، طواف نسا و نماز آن) اعمال خود را تکمیل کنند.

امسال ۲ میلیون و ۴۵۴ هزار و ۳۲۵ زائر بیت‌الله الحرام از سراسر جهان با تکرار رمی جمرات به مناسک خود در منا پایان دادند. گفته می‌شود، امسال به سبب ساخت و تکمیل ۳ طبقه از پل ۵ طبقه جمرات که در هر ساعت ۳۶۰ هزار حاجی می‌توانند مراسم رمی جمره خود را انجام دهند، سنگ‌اندازی حاجیان وضعیت بهتر و منظم‌تری داشت. بنا بر اعلام هیأت پزشکی جمهوری اسلامی در حج امسال، هیچ مشکلی برای زائران ایرانی بیت‌الله الحرام در منا و جمرات به وجود نیامد و هم‌وطنانمان با هدایت روحانیون و مدیران کاروان‌ها با نظم و انضباط خوبی اعمال را به پایان بردند.

**اول دی / سیزدهم ذی‌حجه****حضور سرپرست حجاج ایرانی در بعثه حزب‌الله لبنان**

آیت‌الله ری‌شهری نماینده ولی فقیه و سرپرست زائران ایرانی خانه خدا در رأس هیأتی از اعضای بعثه مقام معظم رهبری عصر روز شنبه با شیخ یزبک رییس بعثه حزب‌الله لبنان دیدار و گفت‌وگو کرد.

در ابتدای این دیدار شیخ یزبک مقدم آیت‌الله ری‌شهری را به بعثه حزب‌الله گرامی داشت و طی سخنانی از «ولایت» به عنوان پیوند دهنده قلوب شیعیان در اقصی نقاط جهان یاد کرد و گفت: سید حسن نصرالله رهبر قهرمان حزب‌الله یکی از ثمرات ولایت امام خمینی ۱ است و امروز در سایه ولایت امام خامنه‌ای است که مورد عنایت امام زمان [قرار داریم].

وی افزود: ما بر عهدی که با امام خمینی ۱ بستیم، وفادار خواهیم ماند و به حرکت اسلامی خود برای آماده‌سازی دولت حق جهانی ادامه خواهیم داد.

شیخ یزبک به دیدار خود با دکتر احمدی‌نژاد رییس جمهوری اسلامی ایران در چادرهای سرزمین منا اشاره کرد و گفت: من به ایشان گفتم، این برای اولین بار بود که یک سخنرانی در سازمان ملل متحد با نام حضرت زهرا ۳ شروع و با نام مبارک امام عصر [خاتمه یافت و برای اولین بار بود که یک رییس‌جمهور از ایران اسلامی به حج دعوت می‌شود و این هر دو به نام شما ثبت شده است.

وی نقش نماینده ولی فقیه در امور حج و خدمت به اسلام و مکتب اهل بیت

ص: ۲۵۰

را ستود و تأکید کرد که شکست توطئه‌های آمریکا نتیجه‌صبر و استقامت ملت ایران بوده و از خداوند می‌خواهیم که نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران را همواره پیروز و سربلند گرداند.

سپس آقای ری شهری طی سخنانی، حزب الله را نور چشم ملت ایران و نقطه امید و اتکای بسیاری از مسلمانان جهان توصیف کرد و از خداوند متعال مسئلت کرد که حج گزاران حزب الله با قلبی نورانی تر از گذشته و عزمی راسخ تر به دوستان خود در لبنان ملحق شوند.

وی با استناد به آیات قرآن کریم و روایات مستند از معصومین، بر ضرورت توجه به خدا و تداوم ذکر و یاد خدا در صحنه زندگی فردی و اجتماعی تأکید کرد و گفت: اهتمام به ذکر خدا، چیزی جز پاسداری و مقاومت برای تحقق ارزش‌های دینی در جامعه نیست.

آقای ری شهری از تلاش و جهاد جوانان پیرو اهل بیت: در لبنان به عنوان نماد یک امت ذاکر یاد کرد و افزود: تا این توجه و مقاومت هست و تا رهبری بزرگ‌مردی همچون سیدحسن نصرالله بر حزب الله وجود دارد، عنایت خدا نیز پیوسته شامل حزب‌الله خواهد بود.

سرپرست حجاج ایرانی تصریح کرد که نیروهای متدین حزب الله لبنان با مقاومت و پایداری خود در برابر رژیم جنایتکار صهیونیستی، در زمره یاوران پیشتاز حضرت ولی عصر [خواهند بود].

دیدار آقای ری شهری و هیأت همراه از بعثه حزب الله لبنان در پاسخ به دیدار شیخ یزبک و همراهانش از بعثه مقام معظم رهبری در قبل از ایام تشریق انجام شد.

### جلسه شورای هماهنگی بعثه مقام معظم رهبری در مکه مکرمه

جلسه شورای هماهنگی بعثه مقام معظم رهبری در مکه مکرمه، در اولین روز پس از ایام تشریق به ریاست آیت‌الله ری شهری تشکیل شد.

در این جلسه آقایان کریمی، امینی، قهرودی، حسینی (سفیر)، عرب، سلطانی

ص: ۲۵۱

شیرازی، عطاران، مهدوی، نواب، حبیبی تنها، فهمیده، سلیمی، شهیدی، مرتضایی فر، آخوندزاده، اسلامی فرد، قاضی عسکر، حلّی ساز، گروسی، نصیری و گرجی حضور داشتند.

پس از تلاوت آیاتی چند از کلام الله مجید، آقای ری شهری در سخنان کوتاهی، توفیق در برگزاری حج و انجام عملیات سنگین حج را به حضار تبریک گفت و آن را مرهون الطاف الهی و توجهات حضرت ولی عصر [دانست.

وی از مسئولان و دست اندرکاران بخش‌های مختلف خواست تا وظایف خود را با جدیت دنبال کنند و برای همین منظور ایشان نیز بیشتر از سال‌های قبل در مکه می‌مانند.

در این جلسه تصمیم گرفته شد که آیت الله امینی به عنوان جانشین آقای ری شهری در بعثه مقام معظم رهبری در مدینه منوره، روز دوشنبه برابر با سوم دیماه از مکه عازم مدینه شود و آقای عرب نیز ایشان را همراهی و کمک کند.

سپس آقای قهرودی از برگزاری حج با کمترین مشکلات و اعتراضات نسبت به سال‌های قبل خبر داد و گفت که سقف بودجه فرهنگی کاروان‌ها تا شش برابر سال‌های گذشته افزایش یافت و امسال کارهای جدی فرهنگی در درون کاروان‌ها انجام شد. وی گفت که تا کنون ۳ زائر گمشده داریم و تعداد فوتی‌ها نیز در ایام تشریق ۱۶ مورد بوده است که با توجه به افزایش سن زائران، از حد قابل پیش‌بینی، کمتر بوده است.

آقای حبیبی تنها، رییس ستاد مکه مکرمه نیز در گزارش خود به شروع عملیات اعزام از روز یکشنبه دوم دیماه به سمت مدینه منوره خبر داد و گفت: اعزام زائران به کشور نیز از روز دوشنبه با اعزام بیش از پنج هزار نفر شروع خواهد شد که به این ترتیب در روز ۱۸ ذی‌حجه برای برگزاری دعای کمیل ۱۷ هزار نفر در مدینه منوره حضور خواهند داشت و در این تاریخ، حدود ۷۰ هزار زائر نیز در مکه مکرمه به سر می‌برند.

آقای حلّی ساز رییس هیأت پزشکی حج نیز در گزارش خود، تمهیدات پزشکی را در سال جاری بسیار بیشتر از سال‌های قبل دانست و تأکید کرد که آمار متوفیان نسبت به سال‌های قبل کمتر بوده است و طرح مشخصی که برای وقوف به کاروان‌ها

ص: ۲۵۲

داده شد، موفقیت‌آمیز بوده است؛ به طوری که هیچ‌کس از زائران ایرانی در بیمارستان هیأت پزشکی فوت نکرده و سه مورد از بیماران نیز بازگشت به زندگی پیدا کردند و فوتی‌ها در درون کاروان‌ها یا در بیمارستان‌های سعودی و یا در اماکن مختلف بوقوع پیوسته است.

وی تأکید کرد که اوج اتفاقات ناگوار احتمالی، مربوط به دو سه روز آینده است و برای این منظور آمادگی‌های لازم وجود دارد. آقای آخوند زاده معاون اجرایی بعثه نیز در گزارش خود به تأخیر در انتقال اعضای بعثه از مکه به عرفات در سال جاری خبر داد و گفت که اتوبوس‌ها از ساعت ۱۱ دوشنبه شب ۲۷ آذرماه به سمت عرفات حرکت کردند و ساعت ۶ و ۳۰ دقیقه صبح به محل رسیدند. برنامه قربانی به نحوی دنبال شد که در ساعت ۱۶ و ۳۰ دقیقه روز عید قربان، همه قربانی‌ها که بیش از ۷۰۰ مورد بود، انجام شد.

در این جلسه آقای کریمی نیز از رفتار خودسرانه و ناشایسته یکی از مسئولان کاروان‌ها که باعث بروز مشکلاتی برای زائران شده بود، خبر داد و خواستار توجه بیشتر در امر انتخاب شد که آقای ری شهری گفت: یک مورد را نمی‌شود به همه کاروان‌ها تعمیم داد و باید آن مورد خاص را پیگیری و ریشه‌یابی کرد.

آقای عرب در گزارش خود به دستگیری یک زائر ایرانی در جمرات اشاره کرد. یک نکته دیگر نیز به کاروان‌های مربوط به زائران ایرانی مقیم خارج مربوط می‌شود که در روز عید قربان شام را در ساعت ۱۲ شب سرو کردند و حضور رییس جمهور در منا را بهانه این تأخیر قرار دادند و در دو مورد نیز زائران دو کاروان از در دسترس نبودن روحانی، معین و معینه کاروان شکایت داشتند. در ادامه جلسه، هریک از مسئولان بعثه و سازمان حج، درباره وضعیت واحدهای مختلف در مدینه بعد و مکه گزارش دادند و مقرر شد که آخرین جلسه عمومی در مدینه منوره روز ۲۹ ذی‌حجه و آخرین جلسه در مکه مکرمه نیز روز ۲۴ ذی‌حجه باشد. در ادامه این جلسه آقای ری شهری از حضار خواست تا درباره برگزاری مراسم دعای کمیل به اظهار نظر پردازند که اکثر حاضران دیدگاه‌های خود را مطرح کردند

ص: ۲۵۳

آقای ری شهری همچنین از بی اساس بودن یک شایعه مبنی بر زمین ماندن ۵۰ نفر از زائران به ازای ۵۰ نفر از همراهان رییس جمهور خبر داد و گفت که ما تحقیق کردیم و معلوم شد که چنین چیزی درست نبوده است. آقای قهرودی نیز با تأیید این مطلب گفت که در حج سال جاری ۱۰۲ هزار و ۵۲۰ زائر داشتیم که از این تعداد فقط شش نفر به دلایل شخصی به حج مشرف نشدند. آقای ری شهری همچنین از انجام ۹۳ هزار قربانی در روز عید قربان به عنوان یک نکته مهم یاد کرد که برای اولین بار این تعداد قربانی در روز عید انجام شده است.

در این جلسه همچنین به حضور ۳ میلیون و ۵۰۰ هزار زائر در حج امسال اشاره شد که دو میلیون نفر از خارج و یک و نیم میلیون نفر نیز از داخل عربستان به حج مشرف شدند.

آقای ری شهری از زحمات آقای حسینی، سفیر جمهوری اسلامی ایران در ارتباط با مسائل حج تشکر کرد و از وی خواست تا آقای سیبویه را برای پیگیری موارد ضروری به مدینه منوره اعزام کند و خود آقای حسینی نیز در مراسم دعای کمیل در مدینه حضور داشته باشد.

### دیدار قاریان و حافظان قرآن با سرپرست مجامع ایرانی

سرپرست مجامع ایرانی در دیدار با حافظان و قاریان قرآن مجید بر اهمیت و ضرورت انس با قرآن و تدبر در آیات الهی تأکید کرد و از آنان خواست تا در بازگشت از سرزمین وحی، پیام آور انس و تدبر در کتاب نور و هدایت برای ملت ایران باشند. آیت الله ری شهری در این دیدار که روز شنبه در بعثه مقام معظم رهبری در مکه مکرمه انجام شد، قاریان و حافظان قرآن را به تلاش فزاینده برای بهره‌مندی هرچه بیشتر زائران ایرانی خانه خدا از برکات آیات الهی توصیه کرد و با استناد به روایتی از علی (ع) گفت: انس و همدمی با قرآن کریم، برای هر انسانی یک ارتباط کامل و جامع محسوب می‌شود و چنین فردی هیچ‌گاه و تحت هیچ شرایطی از مفارقت و جدایی دیگران،



ص: ۲۵۴

احساس نگرانی و اضطراب نمی‌کند.

رییس دانشکده علوم حدیث، آرامش دل و آسایش روح انسان را نتیجه طبیعی انس با قرآن دانست و اظهار امیدواری کرد که نورانیت سرزمین وحی و برکت الهی در دل‌های قاریان قرآن کریم، متجلی شده و دیگران نیز از انوار آن بهره‌مند گردند. وی اعزام قاریان جدید به حج تمتع را یک سیاست درست توصیف کرد و با استناد به روایات مختلف از ائمه معصومین: تصریح کرد: انس با قرآن، اسباب و موانعی دارد و برای مأنوس شدن با قرآن باید اسباب آن را فراهم و موانع مادی و معنوی آن را برطرف کرد.

نماینده ولی فقیه از قاریان قرآن کریم به عنوان سزاوارترین افراد به خشوع و طاعت الهی یاد کرد و افزود: اگر انسان اهل اطاعت، عبادت و پرهیز از معصیت نباشد، امکان مأنوس شدن او با قرآن کریم وجود ندارد؛ زیرا ظلمت گناه با نورانیت حق قابل جمع نیست و حتی در مواردی گناه و معصیت سبب از دست رفتن حافظه انسان می‌شود.

آقای ری شهری تدبیر در قرآن را از جمله عوامل انس با قرآن برشمرد و گفت: قاریان و حافظان قرآن هرچه بیشتر در اعماق این اقیانوس بزرگ، غور کنند، بهره‌ بیشتری از آن خواهند گرفت و سود بالاتری را به دیگران خواهند رساند.

وی در پایان توصیه کرد وضعیت موجود فعالیت‌های قرآنی در کل کشور به همراه تعداد قاریان ممتاز و حافظان کل قرآن مجید در قالب جزوه‌ای از سوی سازمان اوقاف و امور خیریه منتشر شود.

در ابتدای این جلسه، آقای عزتی نماینده سازمان اوقاف و امور خیریه طی گزارشی به بیان فعالیت‌های انجام شده برای گزینش حافظان و قاریان اعزامی به حج سال جاری پرداخت و گفت که در سال جاری هیأتی متشکل از نفر از قاریان ممتاز و حافظان کل قرآن مجید به حج اعزام شده‌اند که در آن یک گروه توشیح نیز وجود دارد.

نماینده سازمان اوقاف با تشکر از بعثه مقام معظم رهبری انجام هماهنگی‌های لازم

ص: ۲۵۵

و ساماندهی برنامه‌های قرآنی و برگزاری جلسات انس با قرآن کریم در مسجدالحرام را از موفق‌ترین برنامه‌های سال جاری دانست که با استقبال بالایی نیز روبرو بوده است.

### فراخوان پایگاه اطلاع‌رسانی حج برای برگزاری نمایشگاه عکس

پایگاه اطلاع‌رسانی حج، طی اطلاعیه‌ای از دارندگان عکس‌های هنری در زمینه حج خواست عکس‌های خود را به این پایگاه ارسال کنند. در بخشی از این فراخوان آمده است:

علاقه‌مندان برای مشارکت در این نمایشگاه مجازی، می‌توانند عکس‌هایی را که خود گرفته‌اند، با مضامین حج، عمره، عمره دانشجویی و دانش‌آموزی، عتبات عالیات، مشهد مقدس، اماکن، جلوه‌های ویژه، حواشی و ... را به این پایگاه اینترنتی ارسال کنند. نام عکاس، محل، زمان و توضیحات مربوط به هر یک از تصاویر باید همراه عکس باشد.

تصاویر ارسال شده به مرور در سایت منتشر و بهترین تصویرها و عکاس‌ها نیز معرفی خواهند شد.

آدرس الکترونیکی برای ارسال تصاویر: [moc.liamg](mailto:moc.liamg)

[hajj.ir](http://hajj.ir)

### قدردانی نماینده ولی فقیه از تلاش روحانیون کاروان‌ها

آیت‌الله ری‌شهری در دیدار با روحانیان کاروان‌ها گفت: روحانیون برگزیده براساس نظرخواهی و گزارش رابطان و بازرسان بعثه مقام معظم رهبری، در انجام مأموریت حساس خود توفیق داشته‌اند. البته این بدان معنا نیست که برترین‌ها منحصر در افرادی است که شناسایی شده‌اند؛ بلکه همه روحانیونی که خدمت‌رسانی فرهنگی به حجاج را در اولویت برنامه‌های خود قرار داده‌اند، قابل تقدیرند.

وی بر ضرورت توجه به اوقات فراغت زائران در طول اقامت در مدینه منوره و مکه مکرمه تأکید کرد و گفت: این تکلیفی برعهده همه دست‌اندرکاران فرهنگی حج از جمله روحانیون است که هرچه بیشتر برای استفاده بهینه از اوقات فراغت حجاج

ص: ۲۵۶

برنامه‌ریزی کنند.

وی از پیشنهاد یکی از روحانیون مبنی بر تقسیم‌بندی زائران به لحاظ سطح معلومات و تحصیلات، استقبال کرد و گفت: این پیشنهاد اگر عملی باشد، آثار خوبی خواهد داشت؛ زیرا شناخت مخاطب برای روحانیون ضروری است.

نماینده ولی فقیه از عموم روحانیون خواست پیشنهادهای فرهنگی خود را برای جمع‌بندی و بررسی به معاونت روحانیون بعثه مقام معظم رهبری ارائه کنند.

آقای ری شهری افزود: در جلسات سال‌های گذشته با روحانیون کاروان‌ها، شکایت از مشکلات اجرایی زیاد بود، اما در جلسه امروز کمتر به این گونه مشکلات اشاره شد که حاکی از موفقیت کار گزاران اجرایی حج است.

وی درباره برنامه سازمان حج و زیارت برای اجاره ۲۰ درصد از منازل نزدیک‌تر به حرم برای حج سال آینده، گفت: مشکل مسکن در مکه مکرمه با توجه به محدودیت‌های خاص این شهر در موسم حج، جدی است که امیدواریم با اجرای این طرح مشکلات مسکن در این شهر کمتر شود.

نماینده ولی فقیه در پایان از زحمات آقایان خاکسار قهرودی رییس سازمان حج و زیارت و حبیبی تنها رییس ستاد مکه قدردانی کرد.

آقای قهرودی رییس سازمان حج و زیارت در این نشست گفت: اقدامات فرهنگی کاروان‌ها که با کسب اجازه از نماینده ولی فقیه صورت گرفته، توجه جدی و لازم به کارهای خاص اجرایی را نیز افزایش داده است. وی افزود: طی دو سال گذشته نگاه و باور مدیران اجرایی نسبت به مسائل فرهنگی، متحول شده و امروز مدیران اجرایی حج نه تنها با امور فرهنگی بیگانه نیستند، بلکه اهتمام به امور فرهنگی را وظیفه خود می‌دانند.

به گفته وی ارزشیابی عملکرد اجرایی، برای نهادینه شدن باور اهتمام به امور فرهنگی، با محوریت نظرات شورای فرهنگی کاروان‌ها صورت می‌گیرد. وی همچنین از طرح گزینش و انتخاب مدیران جدید کاروان‌ها خبر داد و گفت: مسئولان مربوط در سازمان حج، موضوع گزینش نیروهای جدید برای مدیریت کاروان‌ها را در دست بررسی دارند.

### بازگشت دکتر احمدی نژاد از سرزمین وحی به تهران

رییس جمهوری اسلامی ایران که برای فریضه حج تمتع به دعوت ملک عبدالله پادشاه عربستان به سرزمین وحی سفر کرده بود، بامداد روز شنبه اول دی ماه به تهران بازگشت.

دکتر محمود احمدی نژاد در مدت پنج روز اقامت خود در مدینه منوره، مکه مکرمه، صحرای عرفات، مشعر و منا علاوه بر به جای آوردن فریضه حج تمتع با قشرهای مختلف مسلمانان جهان، با چند تن از سران کشورهای شرکت کننده در حج ابراهیمی، دیدار و گفت و گو کرد.

رییس جمهور روز پنجشنبه بیش از یک ساعت با پادشاه عربستان دیدار خصوصی داشت و پیش از آن نیز در جمع ایرانیان حاضر در بعثه مقام معظم رهبری در منا سخنرانی کرد.

رییس جمهور دیروز نیز با هیأتی از نمایندگان مسلمانان آمریکا دیدار و گفت و گو کرد.

### تشریح ابعاد سفر رییس جمهور به مکه مکرمه در گفت و گو با معاون وی

اسفندیار رحیم مشایی که علاوه بر معاونت رییس جمهور، رییس سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری نیز هست، در حاشیه همایش بزرگ ایرانیان خارج از کشور به چند سؤال خبرنگاران درباره دعوت امیر عبدالله و سفر محمود احمدی نژاد به مکه مکرمه پاسخ گفت:

پرسش: در وضعیت کنونی خاورمیانه، سفر رییس جمهور به عربستان را چگونه ارزیابی می کنید؟

رحیم مشایی: جمهوری اسلامی نگاه بلندی به دنیا و مدیریت جهانی دارد. در حالی که مدیریت غیر عادلانه‌ای در جهان حاکم است و چند قدرت جهانی در منصب جائزانه این مدیریت‌ها نشسته‌اند و به نفع اقلیتی حکمرانی می کنند، تمام تلاش‌ها به

ص: ۲۵۸

سمتی است که این قدرت و مدیریت به همه ملت‌های دنیا بازگردانده شود که به نظر من، این تلاش، بسیار مهم و ارزشمند است. سیاست جمهوری اسلامی در مسیر توسعه مناسبات بین‌المللی بر این اصل استوار است که ملت‌های مختلف را در فرآیند مدیریت جهانی مشارکت دهد؛ چرا که تنها راه دستیابی به صلح پایدار این است که همه ملت‌ها در جریان همه مسائل، حضور و مداخلیت داشته باشند و از این طریق، ستم ریشه کن خواهد شد. ظرفیت این کار در جهان اسلام، بسیار بزرگ و گسترده است. بنابراین، به‌طور طبیعی، جمهوری اسلامی که به فکر گسترش عدالت و در اندیشه کم‌رنگ کردن نقش برخی قدرت‌های خاص و پررنگ کردن نقش ملت‌ها در فرآیند مدیریت جهانی در سطح بین‌المللی است، به ظرفیت جهان اسلام نظر خاصی داشته باشد. این در حالی است که منطقه خاورمیانه با دو بحران بزرگ در افغانستان و عراق به دلیل اشغال این دو کشور از سوی قدرت‌های استعمارگر به ویژه آمریکا دست و پنجه نرم می‌کند. جناب آقای احمدی نژاد، کاملاً هوشمندانه در طول مدیریت خود این موضوع را رصد کرد و به پشتوانه استقامت مردم در برابر زیاده‌خواهی‌ها و زورگویی‌های قدرت‌های استعماری ایستاد و در عین حال، متوجه بود که باید به توسعه محبت و صمیمیت در سطح کشورهای اسلامی و منطقه‌ای بیندیشد. بنابراین، شما مشاهده کردید که دعوت امیر قطر برای نخستین بار به منظور شرکت در اجلاس شورای همکاری‌های کشورهای حاشیه خلیج فارس هم مورد پذیرش رییس جمهوری قرار گرفت. اتفاقاً آقای احمدی نژاد، دومین سخنران این اجلاس بعد از امیر قطر (رییس اجلاس) بود و پیشنهادهای قابل توجهی به سران این کشورها داده شد که می‌تواند بسیار سودمند باشد.

پرسش: با توجه به دعوت رسمی امیر عبدالله، پادشاه عربستان سعودی از رییس جمهور کشورمان مبنی بر سفر به مکه مکرمه و شرکت در مناسک حج تمتع امسال و با عنایت به بی‌سابقه بودن این سفر در میان رؤسای جمهور کشورمان، پیش‌بینی شما از

ص: ۲۵۹

دستاوردهای این سفر چیست؟

رحیم‌مشایی: شما در واقع، پاسخ سؤال خودتان را هم دادید. چون به بی‌سابقه بودن این سفر اشاره کردید. البته من با شما درباره آینده چنین سفرهایی موافق نیستم. چرا که امیدوارم این سفر، نقطه عطفی برای انجام سفرهای بعدی رؤسای جمهور کشور ما شود. درباره دستاوردهای سفر هم فکر می‌کنم که نفس حضور می‌تواند پربار و مؤثر باشد؛ چرا که اصل دعوت از رئیس جمهور برای شرکت در مناسک حج، بسیار ارزنده و تأثیرگذار است. این سفر می‌تواند فضای منفی و رقابت‌های ناسالم را که با تحریک قدرت‌های خارجی اتفاق می‌افتد، کاهش دهد و تعدیل کند. از طرفی می‌تواند روح دوستی، مودت و همکاری را در منطقه خاورمیانه و جهان اسلام افزایش دهد. حالا- در این کشور، چه ظرفیت‌های تازه‌ای به وجود بیاید، باید منتظر بمانیم. شما آقای احمدی‌نژاد را به خوبی می‌شناسید و می‌دانید اگر ظرفیتی وجود داشته باشد، او برای تماس با ملت‌های دیگر به بهترین نحو از این ظرفیت بهره خواهد برد. البته نباید فراموش کرد که عربستان در ایام موسم، میزبان میلیون‌ها مسلمان از سراسر جهان است و نمی‌شود برنامه‌ای برای این تماس‌ها پیش‌بینی کرد.

پرسش: اما رئیس جمهور، معمولاً به برنامه‌های پیش‌بینی نشده علاقه نشان می‌دهد که ناشی از میل او به استفاده از فرصت‌های استثنایی است. در این باره چه می‌گویید؟

رحیم‌مشایی: در این که آقای احمدی‌نژاد علاقه داشته باشد که تماس با ملت‌های مسلمان به وجود بیاید، هیچ تردیدی نیست، اما این که اینجا چقدر امکان این کار وجود داشته باشد، قابل پیش‌بینی نیست. دست کم من ابزار و امکانات اینجا و شرایط موسم را نمی‌شناسم. بنابراین، استفاده از فرصت‌ها نیازی به غیرمنتظره بودن رئیس جمهور ندارد.

پرسش: به نظر شما آیا می‌شود همان اتفاقی را که در فضای دانشگاهی آمریکا افتاد، اینجا هم شبیه‌سازی کرد و صدای مردم ایران را با سخنان رئیس جمهور به سایر ملت‌ها رساند؟

ص: ۲۶۰

رحیم‌مشایی: البته این دو با هم تفاوت‌هایی دارند. آنجا، رئیس‌جمهور را برای سخنرانی دعوت کرده بودند، اما اینجا او به عنوان یک زائر، اعمال و مناسک حج را به‌جا خواهد آورد، اما اگر دعوت مشابهی صورت بگیرد، این فرصت از دست نخواهد رفت و با ادبیات مخصوص رئیس‌جمهور در کنار صلابت، محبت، ایستادگی، عشق و مبارزه، بر تفاهم و دوستی تأکید خواهد شد.

پرسش: برای این سفر، آیا دیدارهایی با سران عربستان سعودی هم در نظر گرفته شده یا آقای احمدی نژاد، صرفاً یک زائر است؟

رحیم‌مشایی: برای ایشان، این یک سفر کاری تلقی نمی‌شود و دعوتی برای زیارت است. بنابراین، اساساً این سفر برای ملاقات و گفت‌وگو ترتیب داده نشده است، اما فکر می‌کنم اگر فرصت‌هایی در حین سفر به دست بیاید، هم ایران و هم عربستان سعودی از آن استقبال می‌کنند؛ چرا که وضعیت مطلوبی در روابط دو کشور حاکم است.

**دوم دی / چهاردهم ذی‌حجه****دیدار کارکنان روزنامه زائر با نماینده ولی فقیه**

اعضای فعال در نشریه زائر، به همراه آقای اسلامی فرد مدیر مسئول نشریه، روز یکشنبه با آیت‌الله ری‌شهری نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج دیدار و گفت‌وگو کردند.

در این دیدار که آقایان قاضی عسکر و عباس سلیمی نیز حضور داشتند، آقای اسلامی فرد گزارشی از روند انجام فعالیت‌های محتوایی و خبری در نشریه زائر و همچنین به کارگیری نیروهای مجرب و کارآموده را به اطلاع آقای ری‌شهری رساند و تأکید کرد که ۷۰ درصد مطالب نشریه زائر تولیدی است و در هر شماره نیز یک تا دو صفحه به فعالیت‌های اجرایی حج اختصاص پیدا می‌کند.

در این جلسه، آیت‌الله ری‌شهری در سخنانی، نشریه زائر را تاریخ مکتوب حج شمرد و تقویت مستمر آن و همچنین کیفیت بخشیدن به محتوا و شکل نشریه را ضروری دانست.

وی افزود: نشریه زائر این امکان را فراهم می‌آورد کهصدها سال بعد هم، حج جمهوری اسلامی ایران، قابلیت ارزیابی داشته باشد. بنابراین اولین سندی که می‌تواند مبنای بررسی و تحقیق قرار گیرد، نشریه زائر است.

نماینده ولی فقیه روند انجام فعالیت‌ها در نشریه زائر را طی سال جاری بهتر از سال‌های گذشته دانست و تأکید کرد که در سال جاری تذکرات کمتری به



ص: ۲۶۲

دستاندرکاران نشریه داده شده است.

وی از عناصر فعال در نشریه زائر و همچنین از آقای قاضی عسکر که همکاری و نظارت نزدیکی بر محتوای نشریه داشته، تقدیر کرد و از آقای اسلامی فرد به عنوان یک نیروی خیره و متخصص در این زمینه نام برد.

سرپرست حجاج بر اهمیت انتشار تحلیل‌های قوی نسبت به مسائل حج تأکید کرد و از مسئولان نشریه خواست برای سال آینده یک نفر تحلیلگر مسائل سیاسی و اجتماعی در حد بالا با خود همراه کنند تا این خلأ را جبران کند.

وی پرداختن به مسائل اجرایی حج و اختصاص یک یا دو صفحه به این امر را ضروری دانست و تأکید کرد که باید از افراط و تفریط در این زمینه اجتناب شود.

آقای ری شهری آگاهی از دیدگاه خوانندگان و مخاطبان نشریه را حائز اهمیت خواند و توصیه کرد گردانندگان نشریه که با انتشار فرم‌های مخصوص نظر خوانندگان را جویا شوند.

نویسندگان و خبرنگاران زائر نیز از اهتمام و توجه سرپرست حجاج ایرانی به فعالیت‌های رسانه‌ای تشکر کرده، پیشنهاد دادند در سال‌های آینده امکانات بیشتری در اختیار روزنامه زائر قرار گیرد تا بتوانند حوزه فعالیت خود را توسعه دهند و بر کم و کیف روزنامه بیفزایند.

### دیدار اعضای معاونت برنامه‌ریزی و ارزشیابی با آقای ری شهری

اعضای معاونت جدید التأسيس برنامه‌ریزی و ارزشیابی بعثه مقام معظم رهبری صبح روز یکشنبه با آیت‌الله ری شهری نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج دیدار و گفت‌وگو کردند.

در این دیدار حجت‌الاسلام و المسلمین آقای عرب‌نیا، معاون امور برنامه‌ریزی و ارزشیابی، گزارشی از فعالیت‌های انجام شده در این بخش را ارائه کرد و سپس چند تن از همکاران وی به بیان جزئیاتی از فعالیت‌های هر بخش پرداختند که چند محور اصلی آن به شرح زیر است:

ص: ۲۶۳

- با تمهیدات و اقدامات فنی‌تر می‌توان آمار متوفیان حج را کمتر کرد؛

- ۹۵ درصد قربانی‌ها در روز عید قربان انجام شد که برای اولین بار به چنین رکوردی رسیدیم.

- کاروان‌های زائران ایرانی در مجموع بیش از یک‌هزار و ۶۰۰ بار مورد بازدید ناظران و ارزشیابان قرار گرفته‌اند.

- تأمین رضایت زائران از رهگذر حمایت از حقوق آن‌ها، از هدف‌های اصلی بازرسی کاروان‌ها بوده است.

در این جلسه، آیت‌الله ری‌شهری طی سخنانی از انجام بخش سنگین عملیات حج و موفقیت آمیز بودن کارها اظهار رضایت کرد و

گفت: به نظر می‌رسد در حج سال جاری به‌طور نسبی یک گام از سال‌های گذشته جلوتر هستیم.

وی بر اهمیت توجه به دستاوردهای حاصله از سفر معنوی و نورانی حج تأکید کرد و گفت: باید این نکته بررسی شود که تا چه

میزان توانستیم به تکلیف خود برای پیشبرد اهداف بلند حج عمل کنیم و حج مقبول حجتی است که احساس حضور قلب بیشتری در

زائران ایجاد شده باشد.

امیرالحاج جمهوری اسلامی ایران موسم حج را بهترین فرصت برای ذکر و یاد خدا دانست و افزود: محبت به خدا، ریشه یاد خدا و

توجه به معبود یگانه است و به هر میزانی که مناسب حج در روح و جان انسان اثر کرده باشد، محبت خدا نیز در دل انسان ایجاد

می‌شود و می‌توان گفت: قرب و محبت، نتیجه قبولی حج است و این مهم را ذکر تقویت و تشدید می‌کند.

آیت‌الله ری‌شهری یاد خدا را موجب تقویت ارزش‌های الهی و مسئولیت‌های فردی و اجتماعی انسان دانست و با تأکید بر اهمیت

کار معاونت برنامه‌ریزی و ارزشیابی گفت: این معاونت مسئولیت و مأموریت سنگین‌تری را برعهده دارد و اگر ضعیف کار کند،

عملکرد سایر معاونت‌ها را نیز تحت تأثیر قرار می‌دهد.

نماینده ولی فقیه، سال جاری را برای معاونت برنامه‌ریزی و ارزشیابی، سال تجربه‌اندوزی دانست و گفت: باید برنامه‌ها را به گونه‌ای

طراحی کنید که جلو ضعف‌ها

ص: ۲۶۴

و جریان‌ات سوء را بگیرد و در واقع می‌توان گفت که حاصل کار این معاونت، ارائه پیشنهادهایی است که هدف نهایی آن، انجام کار حج در بهترین شکل ممکن است.

وی با تأکید بر ضرورت قابل اجرا بودن پیشنهادهای مطرح شده از سوی معاونت برنامه‌ریزی و ارزشیابی گفت: این پیشنهادهای نباید فضایی باشد یا در خلأ مطرح شود، بلکه باید بر اساس واقعیت‌ها باشد، بن‌بست‌ها را ببیند و برای ارتقای کار فرهنگی و اجرایی حج، پیشنهادهای مناسب را ارائه کند.

آقای ری شهری همچنین ارائه پیشنهادهایی برای بخش‌های فرهنگی و تحقیقاتی از درون معاونت برنامه‌ریزی و ارزشیابی را ضروری خواند و از آقای عرب خواست تا برای گزارشی که قرار است به رهبر معظم انقلاب ارائه شود به نکات مهم فرهنگی و برخورد سعودی‌ها و همچنین فضای تبلیغاتی حج اشاره کند و تنها بر آمار و عدد و رقم متکی نباشد.

وی در پایان از تلاش دست‌اندرکاران و عناصر فعال در معاونت برنامه‌ریزی و ارزشیابی برای انجام وظایف محوله، قدردانی کرد.

### بازتاب پیام حج رهبر معظم انقلاب اسلامی ایران در کشورهای اسلامی

پیام مقام معظم رهبری به مناسبت کنگره عظیم حج به همت رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در زامبیا در بخش‌های مختلف این کشور منتشر شد و بازتاب گسترده‌ای در رسانه‌ها و محافل عمومی این کشور داشت.

حجت‌الاسلام و المسلمین «محمد اسدی موحد»، رایزن فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در زامبیا گفت: این پیام با هدف آشنایی مسلمانان و اندیشمندان این کشور با افکار و اندیشه‌های مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) روز یکشنبه دوم دی‌ماه جاری در روزنامه رسمی «Iam idnu» زامبیا به زبان انگلیسی چاپ و منتشر شد.

وی با اشاره به انتشار پیام پس از دیدار خود با سردبیر این روزنامه افزود: در این دیدار فلسفه و تاریخچه حج مورد بحث و بررسی قرار گرفت و موافقت‌های لازم برای چاپ و انتشار پیام همراه با تصاویری از مکه مکرمه و مقام معظم رهبری به عمل آمد.

ص: ۲۶۵

رایزن فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در زامبیا در ادامه تصریح کرد: چاپ پیام مذکور به زبان‌های انگلیسی و عربی در نماز جمعه اخیر مساجد «لوزاکا»، پایتخت زامبیا با استقبال گسترده مسلمانان مواجه شد و شیخ «علی باندا»، رییس انجمن علمای مسلمان زامبیا ضمن قدردانی از مسئولان اجرایی انتشار این پیام، آن را گامی مهم در جهت آشنایی جامعه مسلمان زامبیا با فضای معنوی حج و در کصیح معنای حقیقی این فریضه الهی دانست.

وی با اشاره به توزیع پیام رهبر معظم انقلاب اسلامی ایران در میان مسلمانان لبنانی، مصری، سودانی، سومالیایی و مراکشی زامبیا در ۵۰۰ نسخه خاطرنشان کرد: ارسال پیام به استان‌های شمالی، شرقی و جنوبی این کشور برای نخستین بار نیز تقدیر شیخ «عیسی»، معاون شورای عالی مسلمانان زامبیا و مفتی استان شمالی و شیخ «جبریل»، از طلاب دانش‌آموخته حوزه علمیه قم و امام جماعت مرکز اسلامی «لانگستون» را به دنبال داشت.

محمد اسدی موحد، سخنان شیخ عیسی و شیخ جبریل درباره استقبال مسلمانان از این پیام را جالب توجه دانست و گفت: شیخ عیسی این گونه اقدامات را گامی مهم در جهت آگاهی بخشی فکری مسلمانان توصیف و شیخ جبریل نیز اعلام کرد: پیام به زبان محلی «میانجا» در رادیوی محلی لانگستون برای مسلمانان این منطقه پخش شد.

رایزن فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در زامبیا در پایان افزود: با توجه به استقبال گروه‌های مختلف مسلمانان این کشور از پیام حج مقام معظم رهبری، در آینده شاهد بازتاب‌های گسترده این پیام در دیگر رسانه‌ها و محافل فرهنگی-اسلامی این کشور نیز خواهیم بود.

**سوم دی / پانزدهم ذی حجه****ورود آیت‌الله امینی، جانشین نماینده ولی فقیه در امور حج، به مدینه**

با ورود تدریجی زائران ایرانی مدینه بعد به مدینه منوره، آیت‌الله امینی، جانشین نماینده ولی فقیه در امور حج نیز به مدینه عزیمت کردند تا در غیاب آیت‌الله ری شهری مدیریت برنامه‌ها و سرپرستی حجاج ایرانی را در مدینه بعد بر عهده گیرند. گفتنی است که آقای ری شهری، در مکه سرپرستی حجاج را بر عهده دارند و از همان‌جا عازم تهران می‌شوند.

**دیدار طلاب و فضلاء حوزه با آیت‌الله ری شهری**

جمعی از طلاب و فضلاء خارجی حوزه علمیه قم که در سال جاری به حج آمده‌اند، روز دوشنبه در بعثه مقام معظم رهبری با آیت‌الله ری شهری نماینده ولی فقیه و سرپرست زائران ایرانی خانه خدا دیدار کردند. در این دیدار حجت‌الاسلام و المسلمین محمدشریف مهدوی، معاون بین‌الملل بعثه، ضمن معرفی حاضران، تصریح کرد که ۴۷ تن از طلاب خارجی از ۲۳ کشور که مقیم حوزه علمیه قم هستند، در سال جاری به حج مشرف شده‌اند. سپس آقای ری شهری طی سخنانی با گرمی داشت مقدم آنان در بعثه مقام معظم رهبری، ابراز امیدواری کرد که اهتمام آنان در انجام مناسک حج، بهره‌گرفتن از ظرفیت حج در امر خودسازی و نورانی کردن دل و همچنین تلاش برای ابلاغ پیام

ص: ۲۶۷

مکتب اهل بیت: مورد رضایت خداوند متعال باشد.

وی ولادت با سعادت امام‌هادی (ع) را تبریک گفت و سپس با نقل روایتی از امام‌صادق (ع) گفت: عالمان پیرو مکتب اهل بیت: پاسداران مرزهای اسلام، قرآن و مکتب اهل بیت در برابر توطئه‌ها و طراحی‌های شیطان و شیطان‌صفتان هستند و علمای شیعه باید هوشیارانه و آگاهانه از این مرزها حفاظت و حراست کنند.

آیت‌الله ری‌شهری در روایت دیگری به نقل از رسول گرامی اسلام افزود: کسی که با قرآن، حدیث و معارف اهل بیت: آشنا شده باشد، موظف است پیام اسلام ناب و معارف دریافتی را به دیگران ابلاغ کند و مسئولیت خود را در انجام این رسالت، با جدیت به انجام برساند؛ زیرا این کار برای آنان از مصادیق تقوا محسوب می‌شود.

وی خطاب به طلاب و فضلاء خارجی گفت: ما و شما دو وظیفه مهم داریم:

۱. آشنایی دقیق و درست با قرآن و مفاهیم قرآنی و اسلامی.

۲. آنچه را که آموخته‌ایم به دیگران ابلاغ کنیم.

بنابراین، هرکدام از شما به منزله چراغی هستید که می‌تواند ظلمت را از دیگران بزدايد و آنان را با نورانیت اسلام و اهل بیت: آشنا کند.

نماینده ولی فقیه، دنیای امروز را تشنه معارف اهل بیت: یعنی معارف اسلام ناب دانست و تأکید کرد: این معارف باید به گوش جهانیان برسد و این مسئولیت سنگین امروز بر دوش ما و شما نهاده شده است.

وی اظهار امیدواری کرد که نورانیت حج، انگیزه دفاع از اسلام ناب در برابر دشمنان اسلام را در طلاب و فضلاء خارجی تقویت کند و آنان با احساس مسئولیت، در مسیر تحقق وعده الهی تلاش کنند.

در این دیدار یک استاد دانشگاه از کشور نیجریه به نمایندگی از سوی حاضران از حج به عنوان بهترین فرصت برای تبلیغ دین و معارف اهل بیت: یاد کرد و اظهار امیدواری کرد که آن‌ها بتوانند با استفاده از این فرصت به وظایف و مسئولیت دینی خود جامه عمل ببوشانند.

## دیدار با هنرمندان

جمعی از هنرمندان سینما و تلویزیون که در سال جاری به حج تمتع مشرف شده بودند، عصر روز دوشنبه در بعثه مقام معظم رهبری با آیت‌الله ری‌شهری نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج دیدار و گفت‌وگو کردند.

در این دیدار که کمال تبریزی کارگردان سینما و جمعی از دستیاران و فیلمبرداران همراه وی و همچنین چند تن از مجریان و گزارشگران صدا و سیما نیز حضور داشتند، آقای ری‌شهری از حضار خواست تا برداشت کوتاهی از حج را بیان کنند.

مطالب بیان شده به شرح زیر است:

- خداوند عناصر مختلف را بسیار دقیق و ظریف در کنار هم قرار داده است تا آن وعده موعود را ترسیم کند و این تابلو زیبا را خدا بسیار درست و حساب شده و با ترکیبی از رنگ‌ها و نژادهای مختلف خلق کرده است؛ اما در عرفات آن یکدستی انسان‌ها لازم است تا خطوط و مرزها از یکدیگر مشخص باشد.

- به جز عظمت خدا و ذلیل بودن خودم چیزی ندیدم.

- آنچه در اینجا می‌بینم با آنچه قبلاً خوانده یا شنیده بودم، خیلی متفاوت است. مسئولیت ما برای تبیین آنچه دیده‌ایم، خیلی سنگین است.

- هر کدام از عبادت‌ها نوعی تطهیر روحی است و حج بالاترین تطهیر است. در واقع حج سفر رنج و مشقت و تمرینی برای قیامت است.

- در حج همه نقش اول را ایفا می‌کنند و همه در حال ایفای یک نقش واحد هستند و همه، هم اصلی محسوب می‌شوند و هم جزئی و فرعی.

- به ایرانی بودن خود افتخار کردم.

- طبق روال، با نوعی حیرانی همراه بودم.

- حس حیرانی نسبت به حج داشتم و احساس کردم که خیلی کوچک‌تر از آن هستم که فکر می‌کردم.

- حج تمرینی است برای ایفای نقش انسان کامل شدن.

ص: ۲۶۹

- در حج احساس ذخیره‌سازی انرژی داشتم.
  - برخلاف نظر دوستان، اگر خودمان را سیاهی لشکر فیلم بدانیم خیلی بهتر است.
  - هنوز ذهنم درگیر است و نمی‌توانم جمع‌بندی درستی داشته باشم. با دستان خالی احساس مسئولیت سنگین تری می‌کنم.
  - حج فرصتی برای پالایش روح مسلمانان است.
  - اینجا، تنها جایی است که همه را یک‌رنگ دیدم.
  - حج نمادی روشن از انسجام اسلامی و قدرت‌نمایی بزرگ مسلمانان در برابر کفار است.
  - حج فرصتی برای پیدا کردن گمشده‌ای است که هر کدام از ما به دنبال آن می‌گردیم.
  - یک ضیافت عظیم الهی بود که همه چیز و همه کس را دیدم، اما هیچ مقام و جایگاهی را ندیدم.
  - اول من بودم و خدا، بعد خدا بود و من و اکنون من هستم و من.
  - در طواف اینطور احساس کردم که اگر با دل بیایم، او است که به دور ما می‌گردد.
  - از دریای حج قطره‌ای برداشت کردم.
  - از حج، چیزی جز اشک، آه و نور نیافتم.
  - حج، فرصتی است برای تمرین زندگی جهانی و تحمل یکدیگر.
- در ادامه این جلسه، آیت‌الله ری‌شهری در سخنانی گفت: حج در واقع زیباترین و جامع‌ترین عبادت‌های جمعی است و هنرمند توانمند کسی است که این زیبایی‌ها را کشف کند و به تصویر بکشد. اصولاً همه عبادت‌های خدا زیبا است و چون خدا زیبای مطلق است، افعال و دستورات او هم زیبا است و هیچ عبادتی را نمی‌توان یافت که در آن انواع زیبایی‌ها وجود نداشته باشد و البته چشمی می‌خواهد که این زیبایی‌ها را ببیند. گناهان همه زشتند و عبادت‌ها همه زیبا. در واقع سیئه زشت است و حسنه زیبا است. خدا به جز زیبایی دستور نداده است. نماز و روزه زیبا است و انواع زیبایی‌ها را می‌توان



ص: ۲۷۰

در آن دید. آدم عاقل گناه نمی‌کند و کسی که دیده عقل و بصیرتش کار می‌کند، زشتی گناه را می‌بیند و به سراغ آن نمی‌رود. انواع زیبایی‌ها در حج تنیده شده است و کار هنرمند توانا این است که با این زیبایی‌ها آشنا شود و از آشنایی کسانی که این زیبایی‌ها را دیده‌اند استفاده کند و آن‌ها را به تصویر بکشد. برداشت امام جعفر صادق (ع) از حج این است: حج به سان قرآن کریم است که هرچه در آن کاوش کنیم، زیبایی‌های بیشتری را مشاهده خواهیم کرد و هرچه در اعماق این اقیانوس وارد شویم، گوه‌های بیشتری را خواهیم یافت. عده‌ای از قرآن کریم جز الفاظ آن را متوجه نمی‌شوند و در سطح حرکت می‌کنند. اما عده‌ای در بطون قرآن تدبر می‌کنند و هرچه بیشتر وارد آن می‌شوند، بهره بیشتری می‌برند و حج نیز این چنین است. حج برای آحاد مردم برنامه دارد. بنابراین هم از باطن حج و هم از ظاهر حج می‌توان برای مردم برنامه‌سازی کرد. هنرمند توانا باید این رمز و رازها را در حج کشف کند و آن را به تصویر بکشد. خدا دستوری نمی‌دهد که منتهی به زیبایی نشود. نازیبایی‌هایی که در حج می‌بینیم به خدا مربوط نمی‌شود؛ بلکه مربوط به انسان‌ها است. آن‌ها هم باید ثبت و ضبط شود تا در جهت حل آن‌ها اقدام گردد و مردم هم آن‌ها را ببینند و برای آینده از آن پرهیز کنند. کار هنرمندان آن است که به دنبال کشف زیبایی‌ها و به تصویر کشیدن آن‌ها و نیز برنامه‌سازی برای کودکان، جوانان و ... باشند. ان شاء الله خداوند آنچه صدق، زیبا و سازنده است به اذهان شریف شما الهام کند تا کار شما سازنده و پرجاذبه باشد.

### آرام‌ترین و روان‌ترین حج

آیت‌الله محمدی ری‌شهری در کنفرانس مطبوعاتی مشترک با رییس سازمان حج و زیارت، در مکه مکرمه، با اعلام این که حج امسال بسیار روان و بی‌مشکل برگزار گردید، افزود: یکی از ویژگی‌های فرهنگی حج امسال تبیین موضوع انسجام اسلامی به عنوان شعار و پیام اصلی حج بود که در همه برنامه‌های حج جلوه خاصی داشت. او گفت: بر اساس آنچه در شورای راهبردی حج مصوب شده بود، بعثه و سازمان حج و

ص: ۲۷۱

زیارت در سال جاری در همه قسمت‌ها موفقیت‌هایی داشتند به‌خصوص با ایجاد معاونت جدید برنامه‌ریزی و نظارت، در خصوص استفاده از ظرفیت‌های بالای حج تحول خوبی ایجاد شد.

ری‌شهری با بیان این‌که انتظار تبلیغ نه از بعثه و سازمان حج که تبلیغ از حج و زیبایی‌ها و معنویت آن است، افزود: مجموعه بعثه و سازمان حج هم در خدمت این هدف بلند هستند. نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج کشورمان، حج زائران ایرانی را بهترین، کامل‌ترین و عزتمندترین حج توصیف کرد و افزود: این چیزی نیست جز به برکت خون شهدا و رهنمودهای احیاگر حج ابراهیمی حضرت امام (ره) و خلف بزرگوار آن امام که مسائل حج را برای بهره‌گیری هر چه بیشتر از ظرفیت‌های بی‌شمار آن با جدیت پیگیری می‌کنند.

آیت‌الله محمدی‌ری‌شهری نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج ایرانی گفت: با هماهنگی‌ها و تماس‌هایی که در سطوح بالاتر با مسئولان عربستان صورت گرفت، امسال در مراسم حج مشکلات به حداقل رسید و در مجموع امسال حج روان و خوبی داشتیم. وی افزود: برای تحقق شعار انسجام اسلامی، امسال همایش‌های مختلفی از جمله تقریب مذاهب اسلامی، زنان نخبه و انسجام اسلامی، قدس و اهل بیت: برگزار شد که با استقبال گسترده‌ای مواجه گردید.

سرپرست حجاج ایرانی گفت: حضور رییس جمهوری کشورمان در حج امسال در جهت انسجام اسلامی مفهوم نویی داشت و این نوع حضور از کشورمان که برای نخستین بار انجام شد در حج تأثیر فرهنگی بسزایی را ایجاد کرد.

سرپرست حجاج ایرانی با تقدیر از همه کسانی که به نحوی در برگزاری مطلوب این فریضه مهم تلاش کردند، اظهار داشت: در این مراسم همه دست اندرکاران از اجرایی تا رسانه‌ای در حد توان خود به انتقال ظرفیت‌های فرهنگی حج پرداختند.

ری‌شهری با اشاره به این‌که با تمام این تلاش‌ها، ظرفیت فرهنگی حج بیش از آن چیزی است که منتقل شده است. او افزود: اکنون وظیفه رسانه‌ها است که اینصفا،

ص: ۲۷۲

نورانیت و معنویت را به نحو مطلوب به دل‌ها و ذهن‌های دیگران منتقل کنند.

آیت‌الله ری‌شهری با اشاره به ظرفیت‌های فرهنگی گسترده و بالای حج گفت: انتقال این ظرفیت‌ها تلاش مضاعف رسانه‌ای را طلب می‌کند. وی افزود: قلم، هنر و اندیشه هنرمندان، تصویرگران، خبرنگاران و گزارشگران می‌تواند در این زمینه کارهای زیادی انجام دهد و از ظرفیت‌های حج برای نزدیک کردن دل‌ها به خدا و حضرت‌تصاحب الامر [استفاده کند.

در این کنفرانس مطبوعاتی مصطفی خاکسار قهرودی، رییس سازمان حج و زیارت نیز با تشریح اقدامات انجام شده برای بهبود روند امور حج، گفت: در همه حوزه‌ها روند رو به بهبود وجود دارد و برای حج سال آینده برنامه‌ریزی‌های اجرایی از اکنون آغاز شده است.

## چهارم دی / شانزدهم ذی‌حجه

### حضور مسئولان جامعه اسلامی تایلند در بعثه ایران

هیأتی از علما و مسئولان جامعه اسلامی تایلند سه شنبه شب با حضور در بعثه مقام معظم رهبری، با آیت‌الله ری شهری نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج ایرانی دیدار و گفت‌وگو کردند.

عبدالله داود رییس این هیأت که به نمایندگی از بعثه مسلمانان تایلند در مکه مکرمه با آقای ری شهری دیدار می‌کرد، جمهوری اسلامی ایران را پرچمدار اعتلای کلمه «الله» و ابلاغ رسالت به جهانیان توصیف کرد و گفت: مسلمانان تایلند به ایران اسلامی و دولت انقلابی ایران به عنوان الگو و پیشتاز در مسائل جهان اسلام می‌نگرند.

وی ارتباط تنگاتنگ میان جوامع مختلف اسلامی برای مواجه شدن با چالش‌های پیش روی مسلمانان را ضروری خواند و آمادگی بعثه این کشور را برای گسترش ارتباطات اسلامی با بعثه مقام معظم رهبری و همکاری و همفکری در مسائل حج مورد تأکید قرار داد.

وی همچنین به حضور بیش از ۱۵ هزار تن از زائران مسلمان تایلندی در مراسم حج امسال اشاره کرد و سرپرست حجاج ایرانی را از روند خدمت‌رسانی به زائران تایلندی در موسم حج، مطلع کرد.

در این دیدار آقای ری شهری نیز طی سخنانی از تقریب مذاهب اسلامی، انسجام و وحدت کلمه میان مسلمانان به عنوان درمان اصلی دردهای دنیای اسلام و به‌ویژه مسئله

ص: ۲۷۴

فلسطین یاد کرد و اتحاد اسلامی را به‌ویژه در شرایط امروز جهانی، که نظام سلطه در حال اجرای توطئه‌های پیچیده‌ای در برابر مسلمانان است، حائز اهمیت دانست.

نماینده ولی فقیه همچنین ابراز امیدواری کرد که گسترش همکاری‌های ایران و تایلند در زمینه‌های مختلف، توسعه مناسبات دینی و تبادلات فرهنگی میان جامعه اسلامی این کشور و ایران اسلامی را در پی داشته باشد.

### همایش حج نماد انسجام اسلامی

شرکت کنندگان در همایش اهل سنت در مکه مکرمه با عنوان «حج نماد انسجام اسلامی» خواستار پرهیز از اختلافات و تحکیم وحدت امت اسلامی برای اقتدار جهان اسلام در برابر دشمنان شدند.

این همایش صبح سه‌شنبه، چهارم دی‌ماه با حضور جمع کثیری از علما و اندیشمندان اهل سنت و تشیع در سالن اجتماعات بعثه مقام معظم رهبری در مکه مکرمه برگزار شد. برگزاری این همایش در سال انسجام اسلامی با حضور جمع کثیری از زائران و علمای اهل سنت شکوه خاصی داشت.

نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج ایرانی به عنوان سخنران نشست اول این همایش، با استناد به پیام ارزشمند رهبر معظم انقلاب اسلامی به مناسبت مراسم براثت از مشرکان به تشریح خصوصیات و ویژگی‌های جامعه نمونه اسلامی پرداخت.

آیت‌الله محمدی‌ری‌شهری گفت: رهبر معظم انقلاب اسلامی در پیام مهم خود به حجاج بیت‌الله با استناد به آیه‌ای از قرآن مجید، جبهه‌گیری مقتدرانه در برابر دشمنان، عطوفت در میان خود و عبودیت و خشوع در برابر حضرت حق را سه ویژگی جامعه اسلامی برشمردند. وی در تبیین این فراز از پیام حج رهبر معظم انقلاب اظهار داشت: اقتدار، رحمت و عبادت به عنوان سه خصوصیت جامعه اسلامی در پیام رهبری قابل توجه و تأمل است و باید دید چه ارتباطی بین این سه نشانه وجود دارد. وی رکوع و سجود را مصداق بارز ذکر الهی و عبودیت و خشوع دانست و گفت: اگر رکوع، سجود و ذکر توأم با معرفت و آگاهی شود زمینه‌ساز عطوفت و مهربانی و اخوت در

ص: ۲۷۵

جامعه است. ری شهری با ذکر روایتی از امیرمومنان (ع) گفت: عبادت توام با معرفت، زمینه‌ساز اخوت به عنوان بالاترین مرحله وحدت کلمه، همدلی و عطوفت است. وحدت و اخوت، ایجاد قدرت می‌کند و سبب اقتدار در برابر دشمن می‌شود. امیرالحاج جمهوری اسلامی ایران حج را بزرگ‌ترین ذکر جمعی توصیف کرد و گفت: فریضه حج باید بیش از هر عبادتی تأمین‌کننده وحدت کلمه امت اسلامی و زمینه‌ساز قدرتمندتر شدن آن باشد و جهان اسلام را در برابر استکبار و مشرکین تقویت کند.

آقای ری شهری با بیان چند آیه از کلام الله مجید افزود: قرآن کریم مکرر در آیات مختلف به ذکر الهی به‌ویژه در حج تأکید دارد و باید توجه داشت که خدا را یاد کردن تنها به لفظ و اسم نیست و عبادت، بدون معرفت نیست؛ بلکه باید توام با آگاهی و مسئولیت باشد؛ اگر چنین ذکری در حج باشد نخستین ثمره جمعیت ۳/۵ میلیونی حجاج، وحدت حول محور کعبه مقدس است. وی به سیاست اصولی جمهوری اسلامی ایران مبنی بر تقویت وحدت کلمه مسلمانان اشاره کرد و گفت: اینکه جمهوری اسلامی ایران براساس رهنمودهای امام راحل (رض) و خلف‌صالح آن حضرت، مقام معظم رهبری بر وحدت کلمه مسلمین تأکید دارد و امت اسلامی را به انسجام و اتحاد فرامی‌خواند با این هدف است که عبادات ثمر دهد و امت اسلامی در کنار هم در برابر دشمن ایستادگی کنند.

سرپرست حجاج ایرانی افزود: برای اینکه جامعه، جامعه اسلامی باشد، پرکردن مساجد کافی نیست بلکه باید اهالی مسجد از چنان معرفت و آگاهی برخوردار باشند که جامعه اسلامی در برابر دشمن سربلند باشد و فرمانبر مشرکان و یا در زیر یوغ استکبار نباشد. نماینده ولی فقیه اقتدار، رحمت و عبادت را سه رکن فتح و پیروزی امت اسلامی برشمرد و گفت: اگر مسلمانان بخواهند به عزت واقعی برسند و ارزش‌های اسلامی را برای تحقق وعده الهی در جهان حاکم کنند باید در برابر دشمنان، مقتدر و در برابر خودی‌ها مهربان و در برابر خداوند خاشع و خاضع باشند. آیت‌الله ری شهری به وحدت

ص: ۲۷۶

کلمه اهل تشیع و تسنن در ایران اسلامی اشاره کرد و گفت: تشیع و تسنن ایران با برادری و همدلی خود، نمونه‌ای از جامعه اسلامی را به نمایش گذاشته‌اند و در سال انسجام اسلامی و پس از حج باید تلاش کنند این ویژگی در جامعه بیشتر تجلی یابد و علمای فریقین در اینجا مسئولیت سنگینی دارند.

بعثه مقام معظم رهبری در سال جاری محور تمامی همایش‌های داخلی و خارجی خود را بر اساس رهنمودهای مقام معظم رهبری، انسجام اسلامی قرار داده است.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، در این همایش که از سوی حجاج اهل سنت کشورمان برگزار شده بود، جمع کثیری از حجاج اهل تسنن و شیعه حضور داشتند.

به گفته عبدالحمید طالبی دبیر همایش، جامعه اهل سنت جمهوری اسلامی در حج امسال برای زمینه‌سازی شعار محوری مطرح شده از سوی مقام معظم رهبری تحت عنوان انسجام اسلامی، همایش‌های مختلفی را در موسم حج برگزار کرده است.

دو هفته قبل هم، همایش زائران اهل سنت کشورمان در بعثه مقام معظم رهبری در مدینه منوره برگزار شده بود. همایش یک روزه تقریب با عنوان حرکت تقریب و انسجام اسلامی نیز هفته قبل با حضور شخصیت‌های ایرانی و غیر ایرانی در تالار اجتماعات بعثه مقام معظم رهبری در مکه مکرمه برگزار گردید.

همایش یک روزه «حج مظهر انسجام اسلامی» روز سه‌شنبه با حضور علما و شخصیت‌های علمی و فرهنگی اهل تسنن و تشیع در تالار اجتماعات بعثه مقام معظم رهبری در مکه مکرمه برگزار شد.

### دیدار مسئولان واحد اهل سنت با سرپرست حجاج

حجت‌الاسلام و المسلمین آقای عطاران مسئول واحد اهل سنت و آقای زمانی مسئول سابق این واحد به همراه میهمانان مدعو اهل سنت شرکت‌کننده در مراسم حج تمتع سال جاری، عصر روز سه‌شنبه با آیت‌الله ری‌شهری، نماینده ولی فقیه و سرپرست زائران ایرانی خانه خدا دیدار و گفت‌وگو کردند.

ص: ۲۷۷

در بخشی از این دیدار، آقای عطاران به حضور بیش از ۱۱۵۰ تن از برادران و خواهران سنی مذهب در همایش امروز اهل سنت که با عنوان «حج نماد انسجام اسلامی» برگزار شد، اشاره کرد و گفت: برای اولین بار یک سخنران خواهر مقاله ادبی زیبایی را به همایش ارائه کرد.

وی گفت: واحد اهل سنت در تلاش‌های خود به نحوی عمل کرده است که روند امور نسبت به گذشته سست یا کند نشود و حتی شرایط انتخاب روحانیون را نیز تشدید کردیم و البته وضعیت فرهنگی و نشاط کاروان‌های اهل سنت نسبت به گذشته بهتر است. آقای عطاران دیدار آیت‌الله ری‌شهری از کاروان اهل سنت در مدینه منوره را بسیار ارزشمند و تأثیرگذار توصیف کرد و افزود: میهمانان اهل سنت که به حج مشرف شده‌اند، از اقشار فرهیخته و مؤثر هستند و در ارتباط با معینه‌های کاروان‌ها نیز از بین ۱۳۰ داوطلب، ۱۵ نفر را گزینش کردیم و می‌توانیم بگوییم که در حج امسال یک جمع بسیار صمیمی، گرم و بدون هیچ اضطرابی گردهم آورده‌ایم.

وی از تدوین یک برنامه ۵ ساله برای واحد اهل سنت بعثه مقام رهبری خیر داد و گفت: در این واحد فکر برنامه‌ریزی حاکم است و چند برنامه جدید و جدی را در دستور کار خود قرار داده‌ایم و در نظر داریم با روحانیون کاروان‌های اهل سنت به‌صورت یک ساله کار آموزشی را شروع کنیم و در واقع یک کار فرایندی را دنبال می‌کنیم.

در جلسه عمومی این دیدار که میهمانان اهل سنت نیز حضور داشتند، آقای عطاران به معرفی حاضران پرداخت و ویژگی‌های فرهنگی، علمی و اجتماعی هر یک از آنان را بیان کرد.

آقای مولوی اسحاق مدنی مشاور رییس جمهور در امور اهل سنت نیز میهمانان شرکت کننده در حج امسال را در زمره نخبگان اهل سنت دانست و تأکید کرد که جمهوری اسلامی ایران در قلب امت اسلام قرار دارد و مسلمانان جهان از ایران اسلامی به عنوان ماوی و ملجأ خود یاد می‌کنند.



ص: ۲۷۸

وی از تلاش‌های آیت‌الله ری‌شهری در مدیریت صحیح حج قدردانی کرد و گفت: برای رییس جمهوری اسلامی ایران در خدمتگزاری بیشتر و تحقق اهداف چهارگانه اعلام شده، آرزوی موفقیت می‌کنیم.

آقای جامی الاحمد امام جمعه اهل سنت تربت جام نیز در سخنانی گفت: خدا را شکر می‌کنیم که رهبر معظم انقلاب اسلامی در همه امور متوجه منافع و مصالح ایران و جهان اسلام هستند و فردی مدیر و مدبر را برای تدبیر امور حج ملت ایران منصوب کرده‌اند. وی گفت: مسلمانان از کشورهای مختلف جهان بر رهبری حکیمانه آیت‌الله خامنه‌ای در جهان اسلام اتفاق نظر دارند و به جان دکتر احمدی‌نژاد رییس جمهوری اسلامی ایران سوگند یاد می‌کنند و این رویکرد در جهان اسلام برای اهل سنت در ایران اسلامی مایه افتخار و مباهات است.

آقای گلدی‌کر فرماندار بندر ترکمن نیز در اظهاراتی، حجاج ایرانی را زبانزد حجاج سایر کشورهای اسلامی دانست و گفت: مسلمانان در اقصی نقاط جهان، نگاه ویژه‌ای به جمهوری اسلامی ایران دارند. رییس جمهوری اسلامی ایران را سرآمد سران کشورهای مسلمان می‌دانند و مواضع مقتدرانه و باصلابت ایشان را مورد تأیید قرار می‌دهند.

وی افزود: امروز ارزش‌های اسلامی معرفی شده در جمهوری اسلامی ایران بیش از همیشه توجه دنیای اسلام را به خود جلب کرده است و از این رو ما به ایرانی بودن خود افتخار می‌کنیم.

آقای حیدرپور از برادران اهل سنت در ارومیه نیز در سخنان خود گفت: نظام جمهوری اسلامی ایران با هیبت و سیمای اسلام در دنیا ظهور و بروز پیدا کرده و پی‌جوی اهداف متعالی است که این امر همت والایی را طلب می‌کند و ما باید بتوانیم با برنامه‌ریزی به قله رفیع وحدت برسیم.

وی بر ضرورت دستیابی به توازن در توان و زمان تأکید کرد و خواستار توجه بیش از پیش به واحد اهل سنت در بعهده مقام معظم رهبری شد.

ص: ۲۷۹

آقای خلیل کریمی رییس ناحیه دو آموزش و پرورش سنندج نیز در سخنانی گفت: خداوند متعال را سپاسگزاریم که عمر ما در نظامی سپری می‌شود که احسن نظام‌های عالم است و امروز هر کس به این نظام نزدیک باشد یا در آن توفیق انجام خدمتی را پیدا کند، به خدا و رحمت او پیوند می‌خورد و از برکات الهی بهره‌مند می‌شود.

وی حج را نماد انسجام اسلامی دانست و گفت: حج میدان مقایسه‌هایی است که هر فردی نسبت به دیگری دارد و امیدوارم حجاج ایرانی به عنوان سفیرانی امین برای ملت ایران بتوانند وظایف خود را به نحو مطلوبی به انجام برسانند و بستر نزول رحمت و برکت الهی در ایران اسلامی را فراهم آورند.

در ادامه این دیدار، آیت‌الله ری شهری حضور علما، نخبگان و فرهیختگان اهل سنت از ایران اسلامی را در بعثه مقام معظم رهبری گرمی داشت و اظهار امیدواری کرد که به برکت نورانیت و معنویت حج، زمینه وحدت، همدلی و الفت بیش از پیش به‌ویژه در سال انسجام اسلامی در دنیای اسلام فراهم شود.

وی افزود: رهبر عزیز انقلاب با تأکید بسیار بر ضرورت رفع موانع وحدت و انسجام اسلامی تأکید کردند و برای تحقق این مهم، تحریک عواطف مذهبی را حرام دانستند و قطعاً این امر تأثیر جدی خود را در ایران و سراسر جهان خواهد گذاشت.

نماینده ولی فقیه در حج، هوشیاری علما و بزرگان فریقین را در ایران اسلامی ستودنی دانست و گفت: امام خمینی ۱ بنیانگذار وحدت اسلامی در داخل کشور بود و ایشان با رهنمودهای خود، جلو هر گونه تشتت و اختلاف را گرفت، به نحوی که امروز اهل سنت در شرایط بسیار خوبی در کنار برادران شیعه خود زندگی می‌کنند و اتحاد زیبای برادران شیعه و اهل سنت ایران اسلامی در دنیا مثال زدنی است.

آیت‌الله ری شهری توجه مسئولان واحد اهل سنت بعثه مقام معظم رهبری را به ضرورت تهیه گزارش مکتوب از فعالیت‌های فرهنگی در بین اهل سنت جلب کرد و گفت: در این گزارش لازم است اطلاعات جامعی درباره تعداد مساجد، تعداد علما و ائمه جمعه و جماعات، حافظان و قاریان برجسته قرآن کریم، شهدا و نویسندگان و ...

ص: ۲۸۰

از اهل سنت آورده شود.

امیرالحاج جمهوری اسلامی ایران در پایان سخنان خود بر تقویت قطعی واحد اهل سنت در ساختار جدید تأکید کرد و مراتب تقدیر و تشکر خود را از زحمات آقای زمانی مسئول سابق واحد اهل سنت و همچنین اقدامات آقای عطاران مسئول فعلی این واحد ابراز کرد.

### سومین جلسه شورای هماهنگی بعثه مقام معظم رهبری در مکه مکرّمه

سومین جلسه شورای هماهنگی بعثه مقام معظم رهبری در مکه مکرّمه، صبح روز سه شنبه به ریاست آیت‌الله ری شهری برگزار شد. در این جلسه آقایان قهرودی، کریمی، آخوندزاده، گروسی، حلی‌ساز، نصیری، گرجی، سلیمی، فهمیده، نواب، مهدوی، عرب، اسلامی فرد، عطاران، قاضی عسکر و ایروانی حضور داشتند.

ابتدا آقای قهرودی در گزارشی به وضعیت پروازهای حجاج به سمت تهران اشاره کرد و گفت: اولین پرواز، نیمه‌شب گذشته انجام شد و تا کنون ۸ پرواز به طرف ایران انجام شده است که سه پرواز آن سعودی و ۵ پرواز نیز متعلق به هواپیمایی جمهوری اسلامی بوده و همه این پروازها بدون تأخیر بوده است.

رییس سازمان حج و زیارت همچنین از فوت مسئول طبخ برنج در آشپزخانه مرکزی کهصبح امروز بوقوع پیوست، خبر داد و اعضای جلسه برای شادی روح آن مرحوم به قرائت فاتحه پرداختند.

در این ارتباط آقای ری شهری پیشنهاد کرد که سازمان حج کتابی را با هدف تقدیر از خدمتگزاران حج تمتع؛ اعم از روحانیون و مدیران و خدمه کاروان‌ها که سال‌ها در خدمت ضیوف الرحمان بودند و به رحمت ایزدی پیوسته‌اند، تهیه کند که در آن‌ها عکس و بیوگرافی آن‌ها آورده شود.

همچنین مقرر شد که در هر سال مراسم یادبود مدیران و روحانیون کاروان‌هایی که در فاصله زمانی حج قبلی تا حج بعدی جان خود را از دست داده‌اند، در سرزمین منا

ص: ۲۸۱

و در بعثه مقام معظم رهبری برگزار شود.

در ادامه این جلسه آقای ری شهری از مسئولان و همکاران سازمان حج و بعثه خواست که در بازگشت به ایران، عجله نکنند و تا می‌توانند در خدمت حجاج باشند.

### ورود زائران ایرانی به مدینه

زائران مدینه بعد کشورمان از روز سه‌شنبه چهارم دی ماه به تدریج وارد شهر مدینه‌النبی می‌شوند. پس از اعمال و مناسک حج در مکه مکرمه، آن گروه از زائرانی که از ایران مستقیماً وارد مکه شده‌اند، از امروز به مدینه می‌روند تا پس توقف و زیارت مرقد پیامبر و ائمه بقیع به ایران بازگردند.

همزمان با ورود حاجیان کشورمان به شهر مدینه، برنامه‌های فرهنگی بعثه نیز مجدداً در این شهر آغاز می‌شود. برگزاری دعای کمیل در کنار مسجد نبوی و قبرستان بقیع، از جمله برنامه‌های تدارک دیده شده در مدینه منوره است.

آیت‌الله امینی، جانشین سرپرست حجاج ایرانی در مدینه بعد می‌باشد.

همچنین سیدرضا قنادزاده کنسول جمهوری اسلامی ایران در جده گفت: خدمات سرکنسولگری ایران تا پایان حج به زائران خانه خدا همچنان ارائه می‌شود.

وی با اشاره به این که از ابتدای موسم حج سرکنسولگری ایران در جده دفتری را در مکه مستقر کرده است، افزود: این دفتر نیز خدمات کنسولی لازم را به حجاج ارائه می‌کند. بنابراین، خدمات و برنامه‌های حاشیه‌ای حج تا خروج آخرین ایرانی از عربستان ادامه دارد.

### اعلام جدول زمان‌بندی خروج حجاج از عربستان

بنا بر اعلام مقامات سعودی، حجاج کشورهای مختلف حداکثر تا دهم ماه محرم الحرام فرصت دارند تا خاک این کشور را ترک کنند.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی رسانه‌های عربستان سعودی روز سه‌شنبه (چهارم دی) به نقل از حاتم حسن قاضی، کفیل وزارت حج این کشور اعلام

ص: ۲۸۲

کردند: جداول دقیق زمان‌بندی بازگشت کاروان‌های حجاج از طریق مرزهای هوایی، زمینی و دریایی عربستان تهیه شده است و انتظار می‌رود به جز تعداد اندکی از حجاج مابقی طبق زمان‌بندی انجام شده کشور را ترک کنند. وی افزود: به دلیل قوانین و ضوابط و هماهنگی‌هایی که وزارت حج با بعثه‌های کشورهای اسلامی دارد معمولاً بازگشت حجاج به نحو احسن صورت می‌گیرد. وی خاطر نشان کرد: یک میلیون و هزار حاجی از کشورهای مختلف در مناسک حج سال جاری شرکت کردند و جلساتی جهت ارزیابی میزان موفقیت، موانع و نارسایی‌های موجود در مراسم حج امسال، برگزار خواهد شد. منابع رسمی عربستان می‌گویند امسال حدود سه میلیون نفر از خارج و داخل عربستان در مناسک حج شرکت داشتند.

### آغاز خروج زائران ایرانی از عربستان

مدیرکل اسکان و حمل و نقل سازمان حج و زیارت گفت: با انجام اولین پرواز برگشت حجاج کشورمان از فرودگاه جدّه به مقصد اهواز، بازگشت حجاج عملاً از بامداد روز سه‌شنبه (چهارم دی‌ماه) آغاز شد. سید عبدالحسن رضوی در گفت‌وگو با خبرنگار خبرگزاری جمهوری اسلامی در مکه افزود: نخستین پرواز برگشت حجاج کشورمان در ساعت سه و دقیقه بامداد روز سه‌شنبه از فرودگاه جدّه به مقصد اهواز آغاز شد و تا پایان این روز مجموعاً ۵۲۰۰ نفر از حجاج راهی کشور می‌شوند. به گفته وی، این تعداد از حجاج در قالب پرواز که هشت پرواز آن از سوی هواپیمایی سعودی و هشت پرواز دیگر از سوی هواپیمایی جمهوری اسلامی (هما) انجام می‌شود، به مقصدهای فرودگاهی تهران، اصفهان، شیراز و اهواز منتقل می‌شوند. همزمان گروه‌ها و کاروان‌های مدینه بعد، وارد مدینه منوره می‌شوند. امسال ۱۰۲۰۰۰ زائر از کشورمان برای انجام حج تمتع به عربستان عزیمت کرده‌اند و برگشت آنان تا دی ماه ادامه خواهد یافت.

## اعلام آمار متوفیان ایرانی تا روز چهارم دی

رییس بیمارستان مرکز پزشکی حج جمهوری اسلامی ایران در مکه مکرمه، روز سه‌شنبه (چهارم دی) آخرین آمار فوتی‌های حجاج کشورمان را مجموعاً نفر اعلام کرد.

دکتر مصطفی نادری در گفت‌وگو با خبرگزاری جمهوری اسلامی با اشاره به این که موارد فوتی به اطلاع خانواده‌های آنان در ایران می‌رسد، افزود: با توجه به افزایش نسبی جمعیت و متوسط سنی زائران ایرانی در سال جاری، کشورمان در مقایسه با کشورهای مشابه از نظر تعداد افراد فوتی وضعیت بهتری دارد.

به گفته وی از موارد فوتی تنها یک نفر در بیمارستان فوت کرده و پنج مورد ایست قلبی نیز در بیمارستان احیا شده است.

وی گفت: در حج امسال با راه‌اندازی بیمارستان‌های صحرائی و مجهز، به خصوص در صحرائی عرفات، مشعر و منا، تقویت خدمات دهی با استقرار پزشک در کاروان‌ها و همچنین کارهای پیشگیرانه و نظارت‌های دقیق بهداشتی تلاش شده است که خدمات بهداشتی و پزشکی مناسب به حجاج ارائه شود.

دکتر نادری آمار مراجعه‌کنندگان به واحدهای عمومی و تخصصی بیمارستان مرکز پزشکی حج جمهوری اسلامی ایران را بیش از هزار مورد اعلام کرد که شش هزار و نفر در درمانگاه تخصصی این بیمارستان معاینه شده‌اند.

وی معاینه ۲۹۲۶ نفر در درمانگاه‌های عمومی، مورد خدمات دندانپزشکی، مورد بستری در بخش‌های مختلف، مورد بستری در اورژانس، مورد بستری در سی. سی. یو را از دیگر کارهای انجام شده در این بیمارستان عنوان کرد.

دکتر مصطفی نادری با اشاره به اعزام مورد از زائران بیمار به بیمارستان‌های سعودی جهت معالجات تکمیلی، افزود: علاوه بر این آمار نفر از زائران که ۱۰ نفرشان اعمال حج را انجام داده بودند، برای تکمیل معالجات به کشورمان اعزام شده‌اند.

به گفته وی علاوه بر این آمار که مربوط به مراجعات بیمارستانی زائران است در موارد معمولی بیماران از سوی پزشکان کاروان‌ها معاینه شده‌اند.

**پنجم دی / هفدهم ذی حجه****آیین نیایش و شکرگزاری در مکه مکرمه**

آیین نیایش و شکرگزاری به مناسبت پایان موفقیت آمیز موسم حج امسال در بعثه مقام معظم رهبری در مکه معظمه با حضور نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج ایرانی و رییس سازمان حج و زیارت برگزار شد. در این مراسم که با حضور علما و روحانیون و مسئولان اجرایی و فرهنگی حج، نمایندگان بعثه مراجع تقلید و حاجیان ایرانی برگزار شد، به مناسبت پایان موفقیت آمیز حج امسال آیین نیایش و شکرگزاری برقرار گردید. در این مراسم پس از قرائت قرآن و دعای پرفیض توسل، نماینده ولی فقیه، خداوند منان را برای پایان موفقیت آمیز اعمال حج امسال سپاس گفت و برای عزت روزافزون دولت و ملت مسلمانان ایران و طول عمر پربرکت رهبر معظم انقلاب دعا کرد.

حج امسال به گفته تمامی مسئولان اجرایی حج، حجاج عزتمند و توأم با کرامت و آرامش بود.

ص: ۲۸۵

**ششم دی / هیجدهم ذی‌حجه****عید غدیر خم مبارک**

ظهر روز هجدهم ذیحجه سال دهم هجری دومین حادثه بزرگ تاریخ اسلام بعد از بعثت پیامبر خدا (ص) رقم خورد و اسلام، جانی دوباره گرفت.

در این روز، پیامبر عظیم الشان اسلام (ص)، باصدایی رسا، ولایت و امامت را به عنوان یکی از مبانی و اصول اولیه و اساسی اسلامی به مسلمانان ابلاغ کرد و در حضور انبوهی از حج گزاران فرمود: آیا من به شما از خودتان اولی و سزاوارتر نیستم؟ و همگان یکصدا جواب می‌دهند که «چرا چنین است».

آن گاه فرمودند: من دو چیز گرانبها در میان شما می‌گذارم یکی ثقل اکبر که کتاب خداست و دیگری ثقل اصغر که اهل بیت من هستند. مردم! بر آنان پیشی نگیرید و از آنان عقب نمانید.

آن گاه دست علی (ع) را در دست گرفت و آن قدر بالا برد که همگان او را در کنار پیامبر خدا (ص) دیدند و شناختند. سپس فرمود: خداوند مولای من و من مولای مؤمنان هستم و بر آن‌ها از خودشان سزاوارترم. ای مردم، هر کس که من مولا و رهبر اویم این علی مولا و رهبر اوست و این جمله را سه بار تکرار کرد. از آن هنگام تاکنون این روز مقدس به دلیل اتمام نعمت‌ها در سایه تداوم خط



ص: ۲۸۶

رسالت در شکل و قالب امامت به عنوان یکی از اعیاد بزرگ مسلمانان گرامی داشته می‌شود.

اشاره قرآن کریم به روز غدیر خم نیز حکایت از اهمیت و ارزش بی‌انتهای این روز دارد. آنجا که در آیه سوم سوره مائده می‌فرماید: *الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيْتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا...؛* «امروز (روز غدیر خم) دین شما را به حد کمال رساندم و نعمتم را بر شما تمام کردم و اسلام را به عنوان دین برای شما پسندیدم.»

نام غدیر و حضرت علی (ع) بزرگمرد تاریخ همواره به یکدیگر گره خورده، به گونه‌ای که طلایه‌داران امامت با تکیه بر آن می‌توانند به سر منزل مقصود هدایت شوند.

امروز پنجشنبه ششم دیماه مصادف با هیجدهم ذی‌حجه (بنابر تقویم عربستان) مصادف است با عید غدیر خم. زائران و حجاج ایرانی همچون هم‌وطنان خود در ایران، این روز مبارک را در مکه مکرمه و مدینه منوره گرامی داشتند و با برپایی آیین‌های جشن و برنامه‌های متنوع علمی و فرهنگی، شادی خود را در این روز مقدس، آشکار کردند.

زائران ایرانی بیت الله الحرام در سرزمین وحی، با برگزاری آیین‌های جشن به استقبال این مناسبت باشکوه رفتند.

کاروان‌های مختلف حجاج از چهارشنبه شب با برنامه ریزی و اقدام خودجوش، جشن‌های عید غدیر را در محل استقرار کاروان‌ها ترتیب داده و با برگزاری سخنرانی، مداحی و توزیع شیرینی این مناسبت باشکوه را گرامی می‌دارند.

این کاروان‌ها همچنین در قالب شوراها و فرهنگ‌های اقدام به برپایی آیین‌های مختلف فرهنگی و مذهبی از قبیل دوره‌های ختم قرآن مسابقات فرهنگی و بزرگداشت مناسبت‌های مذهبی می‌کنند که جشنهای غدیر بخشی از این برنامه هاست.

در بعثه مقام معظم رهبری نیز جشن عید سعید غدیر با حضور نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج ایرانی برگزار شد و طی آن چند تن از سخنرانان به بیان اهمیت حادثه غدیر خم و نقش ولایت در هدایت صحیح جامعه اسلامی پرداختند. حجت

ص: ۲۸۷

الاسلام و المسلمین ملک محمدی مدیرعامل بنیاد بین المللی الغدیر یکشنبه شب در حاشیه آیینی که به مناسبت عید سعید غدیر در مکه مکرمه ترتیب یافته بود، به خبرنگاران گفت: حجاج بیت الله الحرام دوستاناران ولایت و امامت و دلباخته و شیفته امیرالمومنین حضرت علی (ع) هستند و برگزاری مراسم جشن غدیر در موسم حج، نوید بخش آغاز تحولی عظیم در ترویج فرهنگ غدیر است. مدیرعامل بنیاد بین المللی الغدیر همچنین از برگزاری برنامه های غدیر همزمان در ۱۴ کشور جهان، ۷۰ هزار مسجد، ۳۷ هزار پایگاه مقاومت و شش هزار امامزاده در سراسر کشور خبر داد.

همزمان با سالروز عید سعید غدیر خم در عربستان، جشن با شکوه ولایت با حضور حجاج ایرانی در بعثه مقام معظم رهبری در مدینه منوره برگزار شد. در این مراسم که آیت الله امینی جانشین نماینده مقام معظم رهبری در بعثه مقام معظم رهبری نیز حضور داشت، حجت الاسلام والمسلمین حسینی بوشهری، مدیر حوزه علمیه قم جایگاه امامت و ولایت را از نگاه دین تبیین کرد و طی آن با اشاره به روایتی از پیامبر اعظم (ص) در خصوص مرتبه ایمان و جایگاه حضرت علی (ع) به سیر تاریخی حجه الوداع و روز غدیر خم پرداخت و گفت: مهم ترین وظیفه دوستاناران اهل بیت: عرض ادب به ساحت مقدس آن بزرگواران است. در این مراسم مداحان اهل بیت در ذکر مناقب و فضائل حضرت علی (ع) مدیحه سرایی کردند.

### نشست مدیران کاروان‌های اهل سنت و شیعه استان گلستان

در ایام عید سعید غدیر خم، نشست وحدت بخش مدیران کاروان‌های شیعه و سنی استان گلستان روز پنجشنبه (ششم دی ماه) در یکی از کاروان‌های اهل تسنن در منطقه عزیزیه برگزار شد. در این نشست که با حضور خاکسار قهرودی رییس سازمان حج و زیارت برگزار شد، ابتدا آخوند رهبر از روحانیون سرشناس منطقه ترکمنصحرا به بیان فضایل علی (ع) از دیدگاه خلفای اهل سنت پرداخت.

ص: ۲۸۸

پس از آن آقای پراندوجی مدیر میزبان ضمن خیر مقدم به حاضران هدف از برگزاری این نشست را در سال اتحاد ملی و انسجام اسلامی، گامی در جهت نزدیک شدن هرچه بیشتر پیروان مکتب اهل بیت و اهل سنت دانست. در ادامه جلسه ریاست سازمان با تقدیر از برگزارکنندگان این جلسه، حج را مظهر و جایگاه نزدیکی برادران شیعه و تجلی گاه انسجام اسلامی برای همه مسلمانان جهان ذکر کرد. خاکسار قهرودی از نحوه تعامل برادران شیعه و سنی استان گلستان به عنوان الگویی برای نزدیکی پیروان مذاهب اسلامی یاد و اظهار امیدواری کرد که در همه استان‌های کشور نشست‌های تقریبی بیشتر و باشکوه‌تر برگزار شود.

### مراسم دعای کمیل در مدینه منوره

حجاج بیت الله الحرام در پنجشنبه شبی دیگر نجوهای کمیل را در جوار بارگاه ملکوتی نبی مکرم اسلام (ص) و مزار نورانی فرزندان پاکش در بقیع زمزمه کردند. در آخرین شب‌های حضور حجاج ایرانی در سرزمین وحی، هزاران تن از حجاج ایرانی بیت الله الحرام در فضایی آکنده از خلوص و معنویت گرد هم آمدند تا در سالروز عید سعید ولایت از کلام نورانی مولای متقیان دل و جان خود را سیراب کنند.

در مراسم روح‌بخش دعای کمیل در مدینه منوره آیت‌الله امینی، جانشین نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج ایرانی برای مجدد و عزت مسلمانان جهان دعا کرد و تعجیل در ظهور منجی عالم بشریت و پیروزی مسلمانان در جهان را از خداوند منان خواستار شد. این مراسم که از ساعت ۲۲ و ۳۰ دقیقه به وقت تهران با نظمی خاص برگزار شد، در کمال آرامش و با نظم و انضباط بسیار به پایان رسید.

**هفتم دی / نوزدهم ذی‌حجه****بازگشت آیت‌الله ری‌شهری به ایران**

نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج ایرانی جمعه، هفتم دی‌ماه به ایران بازگشت و در فرودگاه مهرآباد از سوی حجت الاسلام و المسلمین محمدی گلپایگانی رییس دفتر مقام معظم رهبری مورد استقبال قرار گرفت.

آیت الله ری شهری سفر حج تمتع سال ۸۶ را روز هفتم آذرماه با انجام پرواز مستقیم از تهران به مدینه منوره آغاز کرد و ده روز از سفر یک ماهه خود را در شهر پیامبر اعظم سپری کرد.

نماینده ولی فقیه ضمن نظارت بر امور اجرایی حج؛ مانند خدمات پزشکی، اسکان، تغذیه و حمل و نقل زائران، به امر مهم مدیریت امور فرهنگی و آموزشی حج نیز اهتمام ورزید.

دیدار با اعضای هیأت پزشکی و دیدار از بیمارستان این هیات در مدینه منوره، عیادت از بیماران و کسب اطلاع از روند خدمت رسانی به زائران بیمار و تأکید بر اهمیت و ضرورت ارائه بهترین خدمات پزشکی به زائران ایرانی همراه با دیدار از دو آشپزخانه متمرکز سازمان حج در مدینه منوره و اطمینان خاطر از روند مناسب طبخ، نگهداری و توزیع غذای سالم میان زائران از جمله اقدامات نظارتی نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج در مدینه منوره بود.

مدیریت جلسات شورای هماهنگی با هدف هماهنگ کردن بخش‌های مختلف

ص: ۲۹۰

خدماتی در امر حج و همچنین دریافت آخرین گزارش‌ها و ارزیابی‌ها از روند خدمت‌رسانی به حجاج ایرانی و بازدید از برخی کاروان‌ها از دیگر فعالیت‌های آیت‌الله ری شهری در دوره کوتاه زمانی حضور ایشان در مدینه منوره بود.

برگزاری مراسم با شکوه دعای کمیل در جوار حرم نبوی و در مقابل قبرستان بقیع مستلزم اهتمام ویژه‌ای از سوی بخش‌های مختلف و به‌ویژه معاونت اجرای بعثه مقام معظم رهبری و روابط عمومی بعثه است که آیت‌الله ری شهری این مسأله را با دقت مدیریت می‌کند و از همین رو هر سال مراسم دعای کمیل با عزت و عظمت بیشتر برگزار شده است.

دید و بازدیدهای متقابل اعضای بعثه‌های مراجع محترم تقلید در مدینه منوره با آیت‌الله ری شهری و تبادل نظر در باره مسائل مختلف حج و به‌ویژه آخرین تحولات و تغییرات صورت گرفته در مسجد الحرام یا جمرات که محل اجرای مناسک حج است، به مانند سالهای اخیر به انجام رسید.

آیت‌الله ری شهری در سفر ۲۱ روزه خود به مکه مکرمه نیز برنامه فشرده و متنوعی را با تأکید ویژه بر وحدت ملی و انسجام اسلامی پی گرفت که برگزاری همایش‌های گوناگون علمی، فرهنگی، مذهبی، ادبی و انجام ملاقات‌های متعدد با شخصیت‌های جهان اسلام و مسؤولان بعثه‌های سایر کشورها، از جمله آن‌ها بود.

با نظارت مجدانه و پیگیرانه نماینده ولی فقیه، مقدمات برگزاری مناسک حج تمتع به انجام رسید و زائران ایرانی از بهترین خدمات ممکن در ایام تشریق برخوردار شدند.

آیت‌الله ری شهری پس از انجام امور مدیریتی و فرهنگی حج، یک روز پس از عید غدیر به کشور بازگشت و در فرودگاه مهرآباد طی مصاحبه‌ای با خبرنگاران به تبیین دستاوردهای حج ۸۶ در ابعاد مختلف پرداخت.

وی گفت: در بعد داخلی محور فعالیت‌های بعثه مقام معظم رهبری توجه به انسجام اسلامی بود که این موضوع در همه همایش‌های مکه و مدینه، و همچنین در دیدار با شخصیت‌های علمی و فرهنگی سایر کشورها کاملاً منعکس شد و مسلمانان جهان نیز از طرح این موضوع استقبال بسیار خوبی داشتند.

ص: ۲۹۱

به گفته ایشان در فرودگاه «حج زائران ایرانی بیت الله الحرام با موفقیت و عزت کامل برگزار شد و بازگشت حجاج ایرانی تا ۲۲ دی ماه ادامه دارد و آیت‌الله امینی به نیابت از من هنوز در کشور عربستان حضور دارد.»

آیت‌الله ری‌شهری افزود: همه تلاش دست‌اندرکاران حج امسال این بود که رهنمودهای مقام معظم رهبری که در دیدار با کارگزاران حج بیان داشتند، تحقق یابد و خدا را شاکریم که تا حد توان توانستیم این رهنمودها را؛ چه در ابعاد داخلی و چه در ابعاد بین‌المللی محقق کنیم.

سرپرست حجاج ایرانی تأکید کرد حضور رییس جمهوری اسلامی ایران در حج امسال نیز موجب شد تا انسجام اسلامی در بعد بین‌المللی و در میان مسلمانان سایر کشورها به خوبی نمایان شود. سرپرست حجاج ایرانی همچنین گفت: در دیدارهایی که با شخصیت‌های فرهنگی و علمی کشورهای اسلامی داشتیم همگی از مواضع به‌حق جمهوری اسلامی ایران به‌ویژه در موضوع انرژی هسته‌ای حمایت می‌کردند. وی تأکید کرد: آنچه به تدریج احساس می‌شود این است که جایگاه رهبری جمهوری اسلامی ایران در هدایت و رهبری جهان اسلام در حال جا افتادن است و فرهیختگان و اندیشمندان کشورهای اسلامی به این باور رسیده‌اند که جمهوری اسلامی ایران مرکز ثقل اسلام ناب است و همه توجه‌ها به این مرکز ثقل دوخته شده است. نماینده ولی‌فقیه در مورد برگزاری مراسم برائت از مشرکین نیز گفت: این مراسم امسال نیز با شکوه برگزار شد و پیام مقام معظم رهبری که در این مراسم خوانده شد، به ۱۲ زبان ترجمه و به اطلاع مسلمانان سراسر جهان رسید.

سرپرست حجاج ایرانی با اشاره به این که حج امسال کاملاً روان و با آرامش برگزار گردید، افزود: در مراسم حج امسال مسائل فرهنگی کاملاً مورد توجه قرار گرفت و تهیه و ابلاغ برنامه‌های فرهنگی به کاروان‌ها پیش از شروع حج موجب شد تا آثار مثبت این اقدامات کاملاً نمایان شود. به گفته وی: یکی از رهنمودهای مقام معظم رهبری انس با قرآن بود و امسال این موضوع بسیار جدی گرفته شد و در برخی کاروان‌ها یکصد و چهل جلسه ختم قرآن برگزار شد.

ص: ۲۹۲

آیت‌الله ری‌شهری اظهار داشت: امسال همکاری دولت عربستان با بعثه مقام معظم رهبری بهتر از سال‌های قبل بود؛ هر چند هنوز برخی حرکت‌های آنان مشکل‌زا است که امیدوارم در سال‌های آینده، کمتر و یا کاملاً برطرف شود.

وی همچنین با تشکر از شرکت هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران (هما) و شرکت ماهان گفت: امسال پروازهای رفت، کاملاً خوب و بدون مشکل انجام شد؛ اما در پروازهای برگشت در مواردی تأخیر وجود داشت که مسئولان ذی‌ربط قول داده‌اند این تأخیرها از بین برود.

یادآوری می‌شود که برخی پروازهای برگشت امسال به علت تغییرات جوی و بارش برف و باران در اکثر مناطق ایران، با تأخیرهای فراوان و توقف‌های طولانی زائران در سالن‌های انتظار روبه‌رو شد.

سفر آیت‌الله ری‌شهری به عربستان برای برپایی آیین حج تمتع سال ۱۳۸۶ سی و یک روز به طول انجامید.

### مخالفت اسرائیل با عبور حجاج فلسطینی از گذرگاه رفح

مخالفت رژیم اسرائیل با عبور حجاج فلسطینی از گذرگاه رفح و نیز مخالفت این حجاج با ورود به اراضی فلسطین از طریق گذرگاه کرم ابوسالم و درخواست جنبش حماس از طرف‌های ذی‌ربط برای اعمال فشار بر رژیم‌صهیونیستی در این مورد از جمله تحولات امروز فلسطین به شمار می‌رود.

به گزارش پایگاه اطلاع‌رسانی حج به نقل از روزنامه الشرق الاوسط چاپ لندن، در پی مخالفت حجاج فلسطینی برای بازگشت به نوارغزه از طریق گذرگاه کرم ابوسالم و درخواست از مصر برای بازگشایی گذرگاه رفح، مسئولان مصری ۱۱ مرکز برای پناه دادن به دو هزار و ۲۰۰ حجاج فلسطینی در مرزهای نوارغزه برپا کرده‌اند.

شایان ذکر است که رژیم اسرائیل از ژوئن سال ۲۰۰۷ در پی کنترل حماس بر نوارغزه، گذرگاه‌های این منطقه را بسته و از دولت مصر خواسته است که حجاج فلسطینی از طریق گذرگاه کرم ابوسالم که تحت کنترل این رژیم است، به اراضی

ص: ۲۹۳

فلسطینی باز گردند.

از سوی دیگر خبرگزاری سما (خبرگزاری مستقل فلسطین) نیز گزارش کرد: جنبش حماس امروز در بیانیه‌ای ضمن تشریح اوضاع حجاج فلسطینی سرگردان در مرزهای نوارغزه به‌ویژه با وجود سرمای هوا، از تمامی طرف‌های ذی‌ربط خواست تا تمامی تلاش خود را برای بازگشت حجاج فلسطینی به کار گیرند. در این بیانیه آمده است: بازگشت حجاج فلسطینی در گرو تلاش دولت‌های مصر و اردن است.

در پایان از اتحادیه عرب، سازمان کنفرانس اسلامی و تمامی نهادهای حقوقی جهان خواسته شده است که برای پایان بخشیدن به مشکلات حجاج فلسطینی، رژیم اسرائیل را تحت فشار قرار دهند.



**نهم دی / بیستم و یکم ذی‌حجه****دیدار علمای اهل سنت با جانشین نماینده ولی فقیه در بعثه مقام معظم رهبری**

علما و اندیشمندان اهل سنت صبح روز یکشنبه نهم دی‌ماه با حضور در بعثه مقام معظم رهبری در مدینه منوره، با آیت‌الله امینی جانشین نماینده ولی فقیه دیدار و گفت‌وگو کردند.

به گزارش پایگاه اطلاع رسانی حج، آیت‌الله امینی در این دیدار با اشاره به این‌که وجود صمیمیت میان اهل تشیع و تسنن در ایران از برکات انقلاب اسلامی است، گفت: در حال حاضر در جمهوری اسلامی علمای شیعه و سنی‌صمیمانه با هم تعامل دارند.

جانشین نماینده ولی فقیه همچنین با بیان برخی شبهاتی که علیه شیعیان وجود دارد، خطاب به علمای اهل سنت گفت: با توجه به این‌که شما در ایران هستید و از غیر واقعی بودن این شبهات نیز اطلاع دارید، ضروری است واقعیت‌ها را درباره ایران و شیعیان به سایرین منتقل کنید.

در ابتدای این دیدار حجت‌الاسلام عطاران مدیر واحد اهل سنت بعثه مقام معظم رهبری با ارائه گزارشی از عملکرد فرهنگی، علمی و تبلیغی این واحد در موسم حج گفت: امسال یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های بارز فعالیت‌های واحد اهل سنت، توجه و اهتمام به موضوع انسجام اسلامی است و برنامه‌ها و اقدامات فرهنگی در کاروان‌های اهل سنت از چنین راهبردی پیروی می‌کند.

ص: ۲۹۵

وی حضور خواهران معینه در کاروان‌های اهل سنت را که برای اولین بار رخ می‌دهد، از دیگر اقدامات این واحد عنوان کرد و افزود: امسال همایش علمی در مکه مکرمه و گردهمایی در مدینه منوره با حضور علما، اندیشمندان و زائران برگزار شده است. شیخ جامی الحمدی امام جمعه تربت جام نیز ضمن قدردانی از تلاش‌های بعثه مقام معظم رهبری، به اقدامات منحرفانه‌ای که در برخی از کشورهای اسلامی به نام اسلام‌صورت می‌پذیرد اشاره کرد و گفت: ما به عنوان سفیران تقریب مذاهب پس از بازگشت به میهن اسلامی درباره این گونه اقدامات روشنگری خواهیم کرد. دکتر ملک فاضلی از سران هم یکی از برکات حج را ایجاد فرصت برای برقراری ارتباط با مسلمانان سایر ملل دانست و گفت: در اینجا از جایگاه ممتاز جمهوری اسلامی نزد مسلمانان سایر کشورها مطلع شدیم و توانستیم واقعیت‌های جمهوری اسلامی را برای آنها بازگو کنیم.

**بیست و دوم دی / سوم محرم****پایان عملیات انتقال زائران**

عملیات اجرایی انتقال، اسکان و بازگشت حجاج ایرانی در سال ۸۶، امروز شنبه ۱۰/۲۲ به پایان می‌رسد. با انتقال آخرین گروه حجاج ایرانی از فرودگاه مدینه در شامگاه روز شنبه عملیات حج تمتع امسال پایان پذیرفت. با تلاش دست‌اندرکاران عملیات حج، کار انتقال و اسکان ایرانیان در شهرهای مدینه منوره و مکه مکرمه با موفقیت‌صورت گرفت که بر اساس آمارهای موجود رضایت ایرانیان از خدمات ارائه شده توسط سازمان حج، نسبت به سال‌های گذشته افزایش چشمگیری داشت.

برنامه‌های منظم انتقال و اسکان، خدمات حمل و نقل درون شهری، نظارت دقیق بر کیفیت غذا از نکات مورد تأکید زائران می‌باشد.

قابل ذکر است که امسال پروازهای رفت، کاملاً خوب و بدون مشکل انجام شد، اما در پروازهای برگشت در مواردی تأخیر وجود داشت که با شدت سرما و بارش برف این تأخیرات به اوج خود رسید.

**بیست‌وپنجم دی / ششم محرم****دیدار کارگزاران حج با مقام معظم رهبری**

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای رهبر معظم انقلاب اسلامی ظهر روز سه‌شنبه، بیست‌وپنجم دی‌ماه در دیدار دست‌اندرکاران مراسم حج با ایشان، ضمن تشکر صمیمانه از برگزاری با شکوه و عزتمندانه این مراسم تصریح کردند: استمرار برنامه‌های فرهنگی همراه با استفاده از همه امکانات، حج را به فرصتی مغتنم و بی‌بدیل برای معرفی ارزش‌های اسلام و انقلاب تبدیل می‌کند.

ایشان ظرفیت بالای موسم حج را برای کارهای معنوی و فرهنگی یادآور شدند و تأکید کردند: ارتباط گسترده‌تر با نخبگان حوزه، استفاده از هیأت‌های علمی و نویسندگان توانا، برنامه‌ریزی مستمر برای افق بلندمدت، ایجاد رشته‌ای مستقل در این زمینه و در نظر گرفتن ظرافت و ذائقه مخاطب، این ظرفیت را شکوفا می‌کند.

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای با اشاره به تلاش مجموعه دست‌اندرکاران حج برای برگزاری هر چه بهتر این مراسم، ابراز امیدواری کردند با هماهنگی موجود میان سازمان حج، بعثه و دستگاه اجرایی و دیپلماسی کشور، روند خدمات به حجاج و زائران بیت‌الله الحرام بیش از پیش بهبود یابد.

ص: ۲۹۸

در این دیدار آقای محمدی ری شهری نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج ایرانی ضمن بیان گزارشی از کنگره عظیم حج اعلام کرد: حجاج بیت‌الله الحرام اکنون حج را فریضه‌ای عبادی-سیاسی می‌دانند که حضور گسترده مسلمانان از نژادها و مذاهب مختلف در مراسم براءت از مشرکان نشانه آن است.

آقای خاکسار قهرودی رییس سازمان حج و زیارت نیز گزارشی از تلاش‌ها، برنامه‌ریزی‌ها و هماهنگی‌های انجام‌شده در این سازمان را ارائه کرد.

ص: ۲۹۹

**خبرها و خواندنی‌های حج ۸۶****اشاره**

در خبرهای پراکنده و خواندنی حج ۸۶، کوشیده‌ایم پاره‌ای از مهم‌ترین اخبار حج این سال را که بیشتر مربوط به سایر کشورهای اسلامی و کشور میزبان است گردآوریم و در معرض دید و آگاهی خوانندگان بگذاریم.



### دستگیری بیش از ۱۰۰ کیف قاچ در میان زائران خانه خدا

رسانه‌های عربستان سعودی امروز اعلام کردند: نیروهای پلیس این کشور در لباس زائران خانه خدا، حدود ۱۰۰ کیف قاچ را که در تلاش برای ربودن پول‌های زائران بودند، دستگیر کردند. روزنامه عکاظ عربستان گزارش داد: نیروهای پلیس عربستان حدود ۱۰۰ کیف قاچ را که لباس احرام به تن داشتند، در منطقه جبل الرحمه (کوه عرفات) دستگیر کردند. این گزارش می‌افزاید: بیش از ۱۰۰۰ نیروی پلیس عربستان با بر تن کردن لباس احرام توانسته‌اند این کیف‌قاچ‌ها را دستگیر کنند.

### اجازه زیارت‌های شبانه در مدینه به زنان زائر

امسال درهای حرم پیامبر (ص) شب‌ها نیز باز بود. این برنامه باعث تسهیل رفت و آمد زنان به داخل حرم بعد از نماز عشا شد. دکتر علی بن سلیمان العیید نماینده رییس کل امور مسجد پیامبر (ص) گفت: تمامی مسئولان در نمایندگی سرپرستی امور مساجد



ص: ۳۰۲

پیامبر ترتیبات لازم را برای حمایت از این زمان کاری مبذول داشته‌اند تا همه افراد از قبیل کارمندان و اعضای هیأت و مراقبین و محافظین به اضافه خدمات آبرسانی، نظافت فرش و حمل و نقل به شکل جمعی در این تلاش سهیم شوند. به گفته وی، کمیته‌های فنی و گروه‌های خدماتی بسیج شده‌اند تا تمامی زوار بتوانند در این ساعات از شب به‌خوبی و با آرامش کامل به عبادت بپردازند. گفتنی است در سال‌های پیش مراقبان و نگهبانان مسجد پیامبر (ص) در طول شب با نصب نوارهای قرمز از ورود زوار زن به محوطه روبروی باب‌الرحمه جلوگیری می‌کردند. به دلیل علاقه زیاد زنان ایرانی برای حضور در این محوطه، گاهی بخش مراقبت حرم با ورود خودروهای انتظامی در میان زوار نوعی احساس ترس و خطر را در این مکان ایجاد می‌کردند.

سال‌ها بود که درهای بارگاه منور نبوی در ساعات پایانی شب بسته می‌شد و ساعتی مانده به اذانصبح درها را می‌گشودند. بنابراین، زائران و دوستداران پیامبر (ص) که روزها به دلیل گرمای شدید هوا و احتمال بروز بیماری، شب‌ها را برای حضور در حرم نورانی آن حضرت ترجیح می‌دادند، مجبور بودند با حسرت آنجا را ترک کنند و به محل اقامت خود بازگردند. این در حالی است که بیشتر زائران ایرانی شب‌ها را برای حضور در زیارتگاه‌ها انتخاب می‌کنند که تمایل به شب زنده‌داری، توجه و تمرکز بیشتر، از دلایل عمده این انتخاب است.

اما با تصمیم جدید دولت عربستان، زائران امسال این توفیق را دارند که شب‌ها نیز در حرم زیبای پیامبر خدا به راز و نیاز، نماز و قرائت قرآن بپردازند که به نظر می‌رسد یکی از مهم‌ترین اتفاقات و تصمیمات سال‌های اخیر در جریان سفر حجاج به مدینه همین باشد.

بنابراین، آنچه برای زائران ارزشمند و قابل توجه است، این است که امسال برای نخستین بار طی سال‌های اخیر حرم شریف نبوی در ساعات شبانه هم پذیرای خیل مشتاقان آن حضرت است.

امسال با تغییرات ایجاد شده در برنامه‌های مسجد النبی نوبت زیارت بانوان نیز از

ص: ۳۰۳

دو نوبت در شبانه روز به سه نوبت افزایش یافت. در سال‌های گذشته بخشی از حرم نبوی در مسجد پیامبر در دو نوبت بعد از نمازهای صبح و ظهر برای زائران زن اختصاص می‌یافت. اما بر اساس برنامه جدید از ساعت تا هم حرم نبوی برای زیارت و عبادت بانوان زائر در نظر گرفته شده است.

مسجد النبی در قلب شهر مدینه قرار دارد و علاوه بر مسجد پیامبر که بیانگر بخش‌های مهمی از تاریخ اسلام است مرقد مطهر پیامبر اعظم (ص) و خانه آن بزرگوار و نیز خانه منسوب به حضرت فاطمه ۳ در ضلع جنوب شرقی آن قرار دارد.

مسجد پیامبر که در زمان نبی مکرم اسلام به نقلی در ابعاد در ذراع (حدود مترمربع) احداث شده بود، در دوره‌های مختلف تاریخی، از دوره خلفای دوم و سوم و بعد از آن در دوره‌های امویان و عباسیان به مرور توسعه یافت.

مسجد النبی در دوره‌های بعد نیز بارها تعمیر و بازسازی شد و گنبد و مئذنه‌هایی بر آن اضافه شد و در سال قمری گنبد آن را رنگ سبز زدند که به «قبة الخضراء» یا گنبد سبز موسوم شد.

در دو دهه اخیر طرح‌های توسعه مسجد النبی از سوی دولت عربستان سعودی در اطراف مسجد اصلی اجرا شده است. با انجام این طرح‌های توسعه که همچنان ادامه دارد، مساحت مسجد تاکنون به حدود هزار متر مربع و گنجایش آن به افزون بر ۲۵۰۰۰۰ نمازگزار افزایش یافته است.

### افزایش گنجایش مسجدالمرام پس از بازسازی تا میزان ۵۰۰ هزار نفر

شهردار مکه اعلام کرد که پس از بازسازی حرم کعبه، این مسجد گنجایش بیش از ۵۰۰ هزار نمازگزار را خواهد داشت. عثمان البار، شهردار مکه با اعلام این خبر افزود: این طرح یکی از بزرگ‌ترین پروژه‌های حرم است و چهره مکه را تغییر خواهد داد. این توسعه امکان حضور نمازگزاران بیشتری را در قسمت‌های شمالی و شمال غربی صحن فراهم می‌کند. پادشاه عربستان با ابلاغ این دستور به شهردار مکه خواستار توجه ویژه به این طرح شد.

ص: ۳۰۴

این پروژه علاوه بر توسعه‌صحن، شامل تونل‌های زیرزمینی و ایستگاه‌های خدماتی نیز می‌شود. با این طرح ۳ هزار متر مربع بر محدوددهصحن افزوده خواهد شد. برای توسعه‌صحن و پروژه حرم بیش از ۶ میلیون ریال سعودی هزینه می‌شود. همچنین متعب بن عبد العزیز وزیر امور شهرداری‌ها و روستاها و رییس هیأت توسعه مکه مکرمه و مدینه منوره و اماکن مقدسه به خیرگزاری عربستان گفته است: بخش‌های شمالی مسجد الحرام تقریباً ۳۸۰ متر توسعه خواهد یافت و برای تردد افراد، تونل‌هایی احداث خواهد شد.

### هزینه‌ها و مخارج سفر اغلب حجاج کشورهای دیگر از ایران بیشتر است

اغلب حجاج کشورهای اسلامی که به حج مشرف می‌شوند، میانگین مخارج سفرشان از حجاج ایرانی بسیار بیشتر است؛ مثلاً حجاج الجزایری تنها برای اسکان و هزینه‌های پرواز ۱۶ میلیون دینار الجزایری پرداخت می‌کنند. حجاج ترکیه نیز معمولاً به دو شکل به حج مشرف می‌شوند؛ برخی به‌صورت گروهی و شخصی سفر می‌کنند و برخی نیز از طریق دولت و کاروان‌های شرکتی به حج می‌آیند که هر یک سه هزار یورو می‌پردازند. فلسطینی‌ها نیز دو هزار دلار فقط برای اسکان و پرواز از کشورهای اروپایی به عربستان می‌پردازند. حجاج برونتی که از طریق دولت به حج می‌آیند، هزینه‌های سفرشان به ۹۰۰۰ هزار وینگت برونتی معادل ۲۵۰۰۰ هزار ریال سعودی بالغ می‌شود. همچنین مصری‌هایی که از طریق دولت به حج می‌آیند باید بیست هزار جنیه مصری هزینه کنند. اغلب حجاج غیر ایرانی برای تهیه غذا باید خود اقدام کنند. گفتنی است حجاج برخی کشورها به‌صورت نوبتی در هتل استراحت می‌کنند؛ یعنی هنگامی که گروهی از آنها در حرم هستند، گروه دیگر در هتل استراحت می‌کنند و سپس جای خود را با یکدیگر عوض می‌کنند.

### سوء قصد به آیت‌الله سید محمد تقی مدرسی

آیت‌الله سید محمد تقی مدرسی توسط فرد مجهولی در مکه مکرمه مورد سوء قصد قرار گرفت، ولیصدمه‌ای به ایشان وارد نشد. در این حادثه، شخصی به قصد ضربه زدن به آیت‌الله مدرسی به وی حمله کرد، ولی پس از عدم اصابت ضربه، موفق به فرار شد و تلاش مأموران امنیتی عربستان برای دستگیری وی به نتیجه نرسید.

### اتخاذ تدابیر شدید امنیتی

به گزارش پایگاه اطلاع رسانی حج به نقل از روزنامه «عکاظ» چاپ عربستان سعودی، سرلشکر سعید بن عبدالله القحطانی با اشاره به تدابیر امنیتی شدید برای حفظ امنیت زائران خانه خدا گفت: با هر کسی که در این امر اختلال وارد کند با شدت تمام مقابله خواهد شد. وی با اشاره به فراخوانی هزار نیروی امنیتی جهت برقراری امنیت در مناطق و میدان‌های اطراف پل «جمرات»، «جبل الرحمه» و دو مسجد «نمره» و «خَیْف» افزود: هزار تن از دانشجویان دوره‌های امنیتی نیز در برقراری امنیت زائران خانه خدا مشارکت می‌کنند. به گفته این مقام امنیتی سعودی، طرح بسیار دقیقی برای جلوگیری از انتقال بار ازدحام جمعیت حجاج در اطراف حرم شریف در مکه مکرمه در دست تهیه است.

وی افزود: نیروهای امنیتی از اطراق کردن افراد و نصب چادرهای پلاستیکی در محل تردد زائران و عبور خودروهای بدون مجوز، جلوگیری کرده، با کنترل گذرگاه‌های زمینی مکه مکرمه مانع ورود زائران بدون مجوز خواهند شد. طبق اعلام منابع عربستان سعودی امسال حدود یک و نیم میلیون زائر خارجی برای انجام مناسک حج وارد مکه مکرمه خواهند شد. علاوه بر این تعداد، معمولاً حدود هزار نفر از اتباع عربستان سعودی نیز همه ساله در مناسک حج شرکت می‌کنند. تعداد زائران ایرانی شرکت‌کننده در مناسک حج امسال حدود هزار نفر است.

## هج از دیروز تا امروز

حجت الاسلام و المسلمین فیض قمی، امسال برای چهل و پنجمین بار به حج مشرف شده است. نخستین سفر وی همراه پدرش، بعد از سال ابوطالب یزدی بوده است؛ یعنی سالی که ابوطالب یزدی را (۱۳۲۲ ش.) به اتهام نجس کردن مسجد الحرام در شهر مکه گردن زدند و تا سه-چهار سال حج تعطیل گردید.

وی از وضعیت مکه و مدینه، مسیر سفر و راه‌های سخت و طولانی و نیز وضعیت بقیع و مسجدالنبی و کوچه بنی هاشم، خاطرات شیرینی دارد:

«آن سال‌ها شرکت‌های مسافربری ترانسپورت و جهان‌سیر و غیره، با اتوبوس و از طریق مسیر زمینی، زائران را به مکه می‌آوردند. مدیران این شرکتها به پدر من اصرار می‌کردند که همراه آنان به سفر حج بیاید. اما پدرم امتناع می‌کرد؛ زیرا نمی‌خواستند با سهم امام به حج بروند. لذا آنان با اصرار از ایشان خواستند تا با هزینه آنان، راهی این سفر شود. پدرم پذیرفت به شرط این که من نیز همراه ایشان بروم و این گونه شد که من برای نخستین بار عازم حج شدم. ابتدا از مرز غرب وارد عراق شدیم، عتبات عالیات را زیارت کردیم و سپس به کویت رفتیم. آنجا برای ما ویزای عربستان صادر کردند و از هر نفر هزار تومان گرفتند. از کویت هم به سمت ریاض عازم شدیم.

پس از رفع خستگی در ریاض، راهی مکه شدیم و در میانه راه، در وادی عقیق مُحرم شدیم و از آنجا به مکه آمدیم. سفر ما دوازده روز طول کشید. حدود مکه، آن روزها، از مسجدالحرام تا حجون بود، بالاتر از حجون قبرستان و چند خانه پراکنده بود. ماشین های زائران ایرانی در کنار همین قبرستان توقف می‌کردند. برای اجاره مکان زندگی، هتل به معنای امروزی آن نبود.

حمله‌دار یا مدیر کاروان خانه‌های بسیار قدیمی و فرسوده، با پله‌های قدیمی اجاره می‌کرد و زوار به‌صورت گروهی در این خانه‌ها زندگی می‌کردند. کفِ اتاقِ این خانه‌ها یا میهمان‌خانه‌ها هم با حصیر فرش شده بود. ما برای این که کمی راحت تر باشیم، با خودمان پتو می‌بردیم.

ص: ۳۰۷

معمولاً جلو در مسجد پر از فضولات حیوان و انسان بود و هنگام ورود باید با احتیاط حرکت می کردیم که لباسمان نجس نشود! آب در تمام شهر و محدوده مسجد، به سختی پیدا می شد. آب خوردن را باید از سقا‌های دوره گرد می خریدیم. چاه زمزم در محیطی خاکی بود و مردم برای کشیدن آب از چاه از سطل استفاده می کردند. مساحت اطراف چاه هم بسیار کم بود و به همین علت حضور در کنار چاه، با وجود جمعیت فراوان، بسیار مشکل بود.

کف حیاط مسجدالحرام مثل امروز یکدست و صاف نبود، بلکه از شبستان که به سمت کعبه حرکت می کردیم، در فواصل مختلف، پله‌هایی بود که شیب این حیاط را تنظیم کرده بود. فقط اطراف خانه کعبه به شعاع حدود ۱۵ متر پله وجود نداشت که زائران بتوانند به راحتی طواف کنند، اما وقتی تعداد زائران بیشتر می شد، طواف به محدوده پله‌ها کشیده می شد و زائران با مشکل مواجه می شدند. چندسال بعد، پله‌های مکرر را کم کردند تا این که امروز پله‌ها همه به مرز شبستان و صحن محدود شده است.

ما با همان اتوبوس‌ها به مدینه می رفتیم و حدود دو شبانه روز در راه بودیم؛ زیرا هوا بسیار گرم بود و ما ناچار بودیم فقط شب‌ها حرکت کنیم. مدینه آن روز بسیار کوچک بود. پایان قبرستان بقیع، پایان مدینه بود و بعد از آن، فقط چند خانه پراکنده به چشم می خورد. آن روزها درهای قبرستان باز بود و زائران تا دو متری قبور ائمه بقیع می رفتند. فقط هنگام ظهر، که هوا بسیار گرم بود، درها را می بستند.

فضای اطراف ضریح رسول الله (ص) به همین شکل بود، اما شبستان‌های اطراف، موجود نبود؛ یعنی هنگام خروج از مسجد مغازه‌ها به چشم می خوردند، به تدریج مغازه‌ها را خریدند و شبستان درست کردند تا مسجدالنبی D ی به شکل فعلی درآمد. در مسجدالنبی، ضریح کاملاً دیده می شد، پرده‌های بزرگ و قفسه‌های قرآن وجود نداشت، منبر رسول الله (ص) به این بلندی نبود، چند پله بر آن افزودند و آن را نسبت به سابق بیشتر تزیین کردند. در فاصله میان حرم و بقیع، مغازه‌ها و

ص: ۳۰۸

خانه های قدیمی بود. از بقیع که بیرون می‌آمدیم، از یک خیابان به عرض ۱۶ متر و مغازه‌ها و خانه‌ها می‌گذشتیم تا به در جبرئیل می‌رسیدیم. تمام خانه‌ها و مغازه‌ها را به تدریج خراب کردند و به‌صورت امروزی درآوردند. (منبع: پایگاه اطلاع رسانی حج)

### حاجیان تازه‌مسلمان

حج سال ۸۶ پذیرای ۱۱۰ میهمان تازه‌مسلمان از سراسر جهان بود که برای همدلی با دومیون هم‌کیش خود از سراسر جهان به سرزمین وحی آمدند. دبیر کل اتحادیه بین‌المللی تازه‌مسلمانان که دفتر آن در جدّه است، اعلام کرد: ۱۱۰ تازه‌مسلمان از اروپا، آمریکای لاتین و روسیه در مراسم سال جاری حج شرکت می‌کنند. این گروه از حاجیان از کشورهای اسپانیا، ایتالیا، سوئیس، بلژیک، فرانسه، هلند، انگلیس، نروژ، سوئد، برزیل و بلاروس به این مراسم اعزام شده‌اند. آنان در اولین حج به‌طور رسمی تشریف خود را به دین مبین اسلام اعلام و آن را جشن می‌گیرند. اتحادیه بین‌المللی تازه‌مسلمانان که کمیته‌ای را برای استقبال از این افراد تشکیل داده، هزینه‌های حج میهمانان را شامل بلیت هواپیما، اسکان در مکه و مدینه و مکان‌های مقدس منا و عرفات، تقبل کرده، آنان را در هتل‌هایی در نزدیکی حرم اسکان داد. دیدار از مسجدالنبی، کارخانه پرده‌بافی کعبه، کتابخانه و دو مسجد بزرگ در «ام الجود» از برنامه‌های تدارک دیده شده برای این میهمانان است. (خبرگزاری مهر)

### ۳۹۵ هزار رأس دام در حج امسال ذبح شد

منابع رسمی عربستان از ذبح شدن بیش از ۳۹۵ هزار دام در مراسم قربانی حج امسال خبر دادند. به گزارش پایگاه اطلاع رسانی حج، منابع آماری عربستان اعلام کردند که در مراسم حج امسال ۳۹۵ هزار دام (۲۹۹ رأس گوسفند و ۲۷۹۶ رأس شتر و گاو) ذبح شرعی شدند. در مراسم قربانی معمولاً یک گاو و یا شتر به نمایندگی از چند زائر ذبح می‌شود، اما این موضوع در خصوص گوسفند برای هر زائر یک رأس است. همچنین پیشتر اعلام شده بود که در سال جاری تعداد ۱۰۲ هزار گوسفند (به

ص: ۳۰۹

تعداد زائران ایرانی) از ایران به سوی عربستان بارگیری می‌شود که این اقدام برای اولین بار صورت می‌گیرد. در سال‌های گذشته معمولاً دام‌ها عمدتاً از کشور چین وارد می‌شده است. ایران هر ساله دام‌های ذبح شده خود را به کشور باز می‌گرداند. همچنین سرپرست طرح توزیع گوشت‌های قربانی حج در بانک اسلامی گفت: این بانک تلاش می‌کند گوشت‌های قربانی حج سال جاری را در کشور جهان توزیع کند. احمد عارف اظهار داشت:

بانک اسلامی در ذبح هزار راس گوسفند و هزار گاو و شتر طی روزهای تشریق مشارکت داشته است. بانک اسلامی سعی خواهد کرد گوشت دام‌های قربانی امسال طی ماه‌های آتی با هماهنگی مؤسسه خیریه داخل عربستان به مؤسسات خیریه بین‌المللی ارسال شود. وی گفت: هماهنگی‌های لازم جهت رساندن گوشت‌های قربانی با دولت‌های کشور مورد نظر صورت گرفته و طی شش ماه آتی این گوشت‌ها توسط کشتی و هواپیما ارسال خواهند شد. گوشت‌های قربانی تا زمان ارسال در سردخانه‌های بزرگ جده نگهداری می‌شوند.

### کهنسال‌ترین حاجی

رسانه‌های عربستان مسن‌ترین زائر مناسک حج سال جاری را ۱۲۴ ساله اعلام کردند که ۹۵ بار به زیارت خانه خدا آمده است. مهداش الراشدی، اهل کشور سعودی در مراسم حج امسال برای نود و پنجمین بار حاجی شد و رکوردی جدید را از خود برجای گذاشت.

وضع عمومی وی هم اکنون خوب است و خود او می‌گوید که هر گاه مراسم حج را به‌عنوان پنجمین رکن از فروع دین به جای می‌آورد، احساس آرامش و سلامتی می‌کند.

مهداش الراشدی که قرار است نام خود را در کتاب رکوردهای «گینس» ثبت



ص: ۳۱۰

کند به مقایسه حج در گذشته و مناسک حج در دنیای مدرن امروز پرداخته و گفته است: تعداد زائران در گذشته از چند هزار فراتر نمی‌رفت، اما هم اکنون ما بیش از دو میلیون زائر داریم.

### همایش بین‌المللی «حج، شعائر و ارزش‌ها» در عربستان

همایش بین‌المللی «حج، شعائر و ارزش‌ها» روز چهارشنبه ۲۱ آذرماه جاری به همت وزارت حج عربستان در هتل «latnenitno CretnI» منطقه «ام‌الجود» مکه مکرمه آغاز به کار کرد. به گزارش روزنامه «الوطن» چاپ عربستان، در این همایش چهار روزه، شماری از علما و اندیشمندان مسلمان کشورهای اسلامی مفهوم حج، به‌ویژه حجه‌الوداع و انعکاس این مفهوم را در احادیث بررسی کردند. همچنین بررسی ارزش‌های تربیتی و فرهنگی حجه‌الوداع و چگونگی به‌جا آوردن این فریضه اسلامی با توجه به حجه‌الوداع پیامبر (ص) و رفتار ایشان باصحابه در ایام حج به‌عنوان الگوی بارز مسلمانان، از محورهای اصلی این همایش بود. بررسی بُعد انسانی و اجتماعی حج با توجه به خطبه پیامبر (ص) در حجه‌الوداع، تأکید بر اهداف مختلف دین مبین اسلام در به‌جا آوردن فریضه حج همچون تسامح اسلامی و نقش فرهنگی حج در بیان عظمت تعالیم اسلامی از دیگر مباحث مورد بررسی در این همایش بود.

### تشدید اقدامات امنیتی در محور مدینه- مکه

مدیریت امور گذرنامه عربستان از تشدید اقدامات امنیتی در جاده‌های این کشور به‌خصوص در اتوبان «الهجره» (محور مدینه- مکه) جهت جلوگیری از ورود زائران غیر مجاز به مکه مکرمه خبر داد. به نوشته روزنامه‌های عربستان نیروهای امنیتی با ایجاد پست‌های متعدد در جاده‌های منتهی به مکه از ورود زائران غیرقانونی و بدون مجوز به مکه مکرمه جلوگیری می‌کنند.

ص: ۳۱۱

### هیأت‌های امر به معروف و نهی از منکر وهابی

هیأت امر به معروف و نهی از منکر در مدینه منوره مترجم دارای مدارک تحصیلی بالا را جهت آنچه تعامل با زائران عنوان شده به کار گرفته است. بنا به نوشته روزنامه‌های عربستان، مترجمانی که طی حج سال جاری جذب هیأت امر به معروف و ص: ۳۱۱

نهی از منکر شده‌اند، در مکان‌های پر تردد زائران از جمله قبرستان‌های بقیع و الشهداء و منطقه‌الخندق (مساجد هفتگانه) به کار گرفته می‌شوند.

### افزایش قیمت‌ها در عربستان

روزنامه الرياض عربستان روز یکشنبه از افزایش درصدی قیمت دام در این کشور خبر داد. این روزنامه نوشت: قیمت دام در بازار دام ریاض با نزدیک شدن به حلول عید سعید قربان درصد افزایش یافته است.

### حج زنان و اذن همسران در سنگاپور

بر اساس تصمیم جدید شورای اسلامی سنگاپور، از سال آینده زنان اجازه ثبت نام برای شرکت در مراسم حج بدون حضور یکی از خویشاوندان مرد خود را نخواهند داشت. یکی از مقامات شورای اسلامی سنگاپور با اعلام این مطلب افزود: از سال آینده زنان زیر ۴۵ سال در سنگاپور نمی‌توانند بدون داشتن یک همراه محرم به حج بروند و باید برای اعزام به حج، یکی از خویشاوندان محرم مرد همراه آنان باشد. یادآوری می‌شود ۱۴ درصد از جمعیت سنگاپور را مسلمانان تشکیل می‌دهند.

### خدمات مخابراتی عربستان در ایام حج

به گزارش پایگاه اطلاع رسانی حج، شرکت مخابرات عربستان سعودی به منظور افزایش خدمات‌دهی به زائران خانه خدا در ایام حج امسال، با بیش از اپراتور بین‌المللی تلفن همراه قرارداد همکاری بسته است. به نوشته روزنامه‌های دوشنبه عربستان این شرکت آمادگی‌های فنی و خدماتی خود را در مکه مکرمه و مدینه منوره و مشاعر مقدس و گذرگاه‌های دریایی و زمینی و راه‌های منتهی به اماکن مقدس افزایش داده تا امور مخابراتی حجاج بیت الله الحرام در سال جاری به بهترین وجه صورت گیرد. براساس این گزارش ظرفیت شبکه تلفن همراه مکه مکرمه در موسم حج امسال

ص: ۳۱۲

به ۸۹۹۸۰۶ مشترک، مشاعر مقدس به ۵ / ۴۴۲ / ۰۰۰ مشترک و مدینه منوره به ۶۵۵۰۰۰ هزار مشترک افزایش یافته است. شرکت مخابرات عربستان همچنین با نصب دکل‌های بیشتری به افزایش پوشش خطوط تلفن همراه در تونل‌های شهر مکه و نیز در مدینه منوره و مناطق اطراف حرم نبوی اقدام کرده است. این گزارش حاکی است، همچنین با نصب تلفن‌های امداد در همه اتوبان‌ها امکان برقراری تماس میان زائران، دستگاه‌های امنیتی و خدماتی عربستان میسر شده است. امسال یک و نیم میلیون نفر زائر خارجی و حدود هزار نفر از اتباع عربستان سعودی در مناسک حج شرکت کرده‌اند.

### شمار بالای حجاج اندونزیایی

طبق آمارهای غیررسمی، کشور اندونزی که با هزار نفر زائر، بیشترین تعداد حجاج خارجی را دارد، با حدود نفر متوفی، بیشترین آمار مرگ‌ومیر نیز در سال جاری به همین کشور اختصاص یافته است.

### توزیع آب زمزم میان زائران بیت‌الله الحرام با نظارت کارشناسان

به گزارش پایگاه اطلاع رسانی حج، به نقل از روزنامه «الوطن» چاپ عربستان، اختصاص ۸ هزار تانکر ویژه حمل آب زمزم، استقرار ۲۲ مخزن آب سرد در بخش‌های مختلف مسجد نبوی و توزیع آب زمزم در بطری‌های یک‌بار مصرف، از تسهیلات ویژه سعودی‌ها در این زمینه است. همچنین به منظور اطمینان از رعایت اصول بهداشتی کامل آب‌های توزیع شده میان زائران، گروه‌های ویژه‌ای از کارشناسان برای نظارت بر بهداشت بطری‌ها و مخزن‌های حمل آب در نظر گرفته شده‌اند. از سوی دیگر، شبکه‌های آب‌رسانی نیز با استفاده از روش‌های علمی پیشرفته، به‌طور کامل نظارت خواهند شد و گروهی از کارشناسان، نمونه‌ای از آب زمزم را به منظور اطمینان از سلامت کامل در تمامی مراحل توزیع مورد آزمایش قرار می‌دهند. مسئولان ایستگاه‌های ویژه توزیع آب زمزم نیز در دو نوبت صبح و عصر از ساعت

ص: ۳۱۳

۹ تا ۱۱ صبح و پس از اقامه نماز عصر تا نه شب برای خدمت‌رسانی به زائران بیت‌الله‌الحرام تلاش می‌کنند.

### دستگیری دو دندان‌پزشک دروغین در مکه مکرمه

دو مهاجر غیر مجاز که خود را دندان‌پزشک معرفی کرده بودند در مکه مکرمه دستگیر شدند. به گزارش خبرنگار اعزامی مهر به مکه مکرمه، پلیس مکه در بازار فرعی این شهر دو مهاجر غیرقانونی را که به عنوان دندان‌پزشک مشغول فعالیت بودند، دستگیر کرد. از این دو مهاجر غیرقانونی مبالغی ریال سعودی و تجهیزات دندان‌پزشکی کشف شد.

گفتنی است که دو شهر مکه و مدینه به علت بافت و موقعیت جغرافیایی و زیارتی آن بیشترین مهاجران غیرقانونی را در خود جای می‌دهند و هر ساله بسیاری از شهروندان کشورهای دیگر با ویزای حج عمره وارد این دو شهر می‌شوند و در طول سال به ویژه ایام تمتع به کارهای غیرقانونی اشتغال می‌ورزند.

### قرآن به خط بریل

برای اولین بار دولت عربستان قرآنی‌هایی به خط بریل برای استفاده زائران نابینا در مسجد الحرام مهیا کرده است. هم‌اکنون تعداد قرآن‌های موجود در مسجد الحرام به بالای دو میلیون و هزار جلد می‌رسد که زائران مختلف می‌توانند از آن‌ها استفاده کنند.

### حضور بیش از سی‌هزار مسلمان فرانسوی در حج ۸۶

حدود سی تا سی و پنج‌هزار مسلمان از کشور فرانسه، امسال برای شرکت در مراسم حج تمتع راهی عربستان سعودی شدند. همچنین در میان زائران خانه خدا که بیشتر آنان را جوانان یا تازه‌مسلمانان تشکیل می‌دهند و به طبقه متوسط و یا مرفه جامعه فرانسه تعلق دارند، عده دیگری از نسل اول مهاجر این کشور که افرادی سنتی و مسن

ص: ۳۱۴

هستند به چشم می‌خورند. این در حالی است که در کشور فرانسه هیچ محدودیتی برای تعداد زائران وجود ندارد و قانون عربستان برای تعداد زائران کشورهای اسلامی (برای هر صدهزار جمعیت فقط ۱۰۰۰ ویزا) شامل فرانسه نمی‌شود.

### فوت ۴۰ نفر از حامیان ترکیه

سازمان امور دیانت ترکیه شمار زائران ترکیه‌ای را که در طول برگزاری مراسم حج امسال فوت کرده‌اند، تن اعلام کرد. از هزار ترکیه‌ای متقاضی سفر حج در سال جاری، بیش از هزار تن توفیق زیارت خانه خدا را یافتند. براساس اعلام رییس سازمان امور دیانت ترکیه درصد زائران خانه خدا را سازمان امور دیانت و بقیه را شرکت‌های خصوصی گردشگری به عربستان انتقال داده‌اند. زائران ترکیه‌ای متشکل از کاروان بودند و دو هزار مسئول امور دینی و مامور بهداری نیز به زائران ترکیه‌ای خدمات ارائه کرده‌اند.

### خنثی‌سازی عملیات تروریستی در ایام حج

مقامات سعودی خبر از دستگیری گروهی دادند که به گفته آنان قصد «اقدام تروریستی» در این کشور را داشته‌اند. به گزارش شبکه العربیه، این گروه با شبکه القاعده در ارتباط بودند. این شبکه به نقل از یک منبع امنیتی سعودی می‌افزاید: اعضای این گروه سه روز پیش از آغاز ایام حج دستگیر شده‌اند. گویا هدف این گروه اختلال در امنیت مراسم حج امسال بوده است. شبکه العربیه به نقل از این مقام امنیتی سعودی خبر داد که اعضای این گروه در چند شهر این کشور دستگیر شده‌اند.

## افتتاح سالن جدید صفا و مروه

حجاج سراسر جهان اسلام هر ساله در هنگام انجام فریضه حج بعد از انجام طواف با مشکلات فراوانی در سعیصفا و مروه مواجه می‌شوند. به همین دلیل، سالن دیگری در کنار سالن قدیمصفا و مروه با شیوه جدید طراحی و ساخته شده است. سالن جدید برای رفت حجاج از صفا به مروه و تمامی سالن قدیم برای بازگشت از مروه به صفا مورد استفاده قرار می‌گیرد. سالن جدید پس از بررسی‌های فراوان و گودبرداری تا رسیدن به ریشه کوهصفا از یک طرف و از طرف دیگر با گودبرداری و رسیدن به ریشه‌های کوه مروه ساخته شده است. سالن جدید، از مساحت مسجدالحرام کم نکرده است؛ بلکه در ساخت آن از فضای بیرونی مسجد؛ یعنی از صحن اطراف بیت الله الحرام استفاده شده است. طبقه زیرین سالن جدید به‌طور کلی برای افرادی است که از چرخ دستی (ویلیچر) استفاده می‌کنند. به گفته‌صلاح الحصین رییس شئون حرمین شریفین، هنوز ۱۵ متر از ریشه‌های کوه برای ساخت سالن سوم در آینده باقی است. ریشه کوه پس از خاکبرداری ۳۵ متر در بیرون سالنصفا و مروه قدیم بوده است که سالن جدید فقط ۲۰ متر آن را در برگرفته است و ۱۵ متر دیگر در آینده می‌تواند سالن دیگری را شامل شود و یا کسانی می‌توانند در خارج از سالن جدید بین دو کوهصفا و مروه (بین الجبلین) عملصفا و مروه را در کنار سالن جدید انجام دهند.

## فوت ۵۵۵ زائر

در موسم حج امسال، ۵۵۵ زائر از تمامی کشورهای جهان، به دلایل مختلف (از جمله بیماری و تصادف) فوت شدند. به گزارش منابع عربستانی، حدود ۷۷۸ حادثه رانندگی رخ داده و در کل ۱۱ هزار و ۷۰۰ نفر به دلیل حوادث مختلف و بیماری‌های گوناگون به بیمارستان‌ها اعزام شدند که از این میان ۱۰ هزار و ۹۰۰ نفر ترخیص شده و ۸۲۲ نفر همچنان هنوز در بیمارستان‌ها بستری هستند.

## تکمیل فاز سه پل جمرات

یک مقام عربستان سعودی اعلام کرد که با تکمیل فاز سه پل جمرات انجام مراسم مربوط به این بخش از مناسک حج آسان‌تر و ایمن‌تر شده است.

معاون وزیر امور شهری و روستایی عربستان در این رابطه گفت: با تکمیل این مرحله از پروژه در منا، با استفاده از فناوری برتر، مراسم رمی جمرات را برای تقریباً سه میلیون حاجی که قرار است این مراسم را صورت دهند، آسان‌تر و ایمن‌تر کرده است. با تکمیل بخش دیگری از پل پنج طبقه جمرات، امسال در هر یک ساعت ۳۶۰ هزار حاجی می‌توانند مراسم رمی جمرات را انجام دهند. فاز سوم پروژه نیز تکمیل شده و اکنون آماده بهره‌برداری است. سال گذشته تنها فاز اول این پروژه تکمیل شده بود که در هر ساعت قابلیت پذیرش ۲۵۰ هزار نفر را داشت.

## تدابیر جدید عربستان برای زائران

رییس اتحادیه ترابری عربستان اعلام کرد امسال نیم میلیون نفر از حجاج کشورهای آسیای جنوب شرقی و ترکیه از مسیر ویژه به عرفات و مشعر و منا منتقل می‌شوند که در صورت استفاده از این مسیرها برای انتقال حجاج، مسیر عرفات تا منا که همه ساله تا هفده ساعت نیز به طول می‌انجامد، در کمتر از یک ساعت طی خواهد شد. حمد زکریا جوهرچی افزود: امسال با رایانه‌ای کردن سیستم شرکت‌های طواف‌دهنده در عربستان و تدارک مسیر ویژه برای رفت و برگشت سریع بدون نیاز به کنترل در مقرهای بازرسی، کار انتقال حجاج در کمترین زمان ممکن و با سرعت صورت می‌پذیرد. وی همچنین گفت امسال هفتصد و هجده اتوبوس جدید با هزینه‌ای بیش از سیصد میلیون ریال سعودی به ناوگان حمل و نقل حجاج افزوده می‌شود.

## یک‌هزار میهمان ویژه

مقام‌های عربستانی اعلام کردند که در مناسک سال جاری، این کشور میزبان یک هزار شخصیت عالی رتبه بود. صالح الشیخ، وزیر امور اسلامی و اوقاف عربستان همچنین اعلام کرد که این تعداد شخصیت از ۲۵ کشور مختلف به عربستان آمده بودند تا در مراسم حج مهمان تولیت حرمین شریفین و پادشاه عربستان باشند. وی هرگونه ملاحظه سیاسی را در انتخاب این شخصیت‌ها رد کرد و گفت: ما هر

ص: ۳۱۷

ساله این میهمانان زائر را از قاره‌های ویژه‌ای انتخاب می‌کنیم تا به تعداد زیادی از مسلمانان قسمت‌های مختلف دنیا برای انجام مناسک حج کمک کنیم. وی افزود: برخی مهمانان پادشاه در سال جاری از کشورهای شرق آسیا مانند ژاپن، فیلیپین، اندونزی و چین بودند.

دکتر عبدالله علی‌الدین مدیر اجرایی برنامه میهمانان پادشاه عربستان نیز در این رابطه گفت: ملک عبدالله در صدد است تا هر ساله بیش از یک هزار میهمان را از کشورهای مختلف داشته باشد تا اتحاد اسلامی و تقویت دین اسلام عملی شود. وی گفت: در سال جاری در بین مهمانان پادشاه ۱۵۵ زن بودند که در بین آن‌ها یک روزنامه‌نگار استرالیایی، یک فرمانده پلیس از اندونزی و یک فعال حقوق بشر از ژاپن و یک قاضی از هنگ‌کنگ حضور داشتند.

محمود احمدی‌نژاد رئیس‌جمهوری اسلامی ایران نیز در حج امسال در بین میهمانان ویژه پادشاه عربستان حضور داشت.

### مکه مکرّمه، از گران‌ترین مکان‌های دنیا برای سرمایه‌گذاری تجاری

بر اساس یک گزارش اقتصادی، حجم سرمایه‌گذاری در مکه مکرّمه به تنهایی حدود ۷۵۰ میلیارد ریال عربستان است؛ در حالی که حجم کل سرمایه‌گذاری در این کشور به حدود ۲۰۰ میلیارد دلار می‌رسد. این گزارش می‌افزاید: قیمت یک متر مربع زمین در این منطقه ۳۰۰ هزار ریال، معادل ۸۰ هزار دلار است. در این گزارش آمده است: حجم سرمایه‌گذاری تجاری در بازار عربستان نزدیک به ۱/۸ تریلیون و ۴۹۰ میلیارد دلار است و این بزرگ‌ترین سرمایه‌گذاری تجاری در منطقه عربی است.



ص: ۳۱۸

بنا به گزارش پایگاه اطلاع رسانی محیط: بازار عربستان طی سال‌های آینده پناهگاه امنی برای حمایت از شرکت‌های تجاری منطقه و جهانی در فراز و نشیب‌های بازار تجاری جهان خواهد بود. گفتنی است بانک‌های عربستان با استفاده از سود این سرمایه‌گذاری‌ها، وام‌های ۲۵ ساله بدون بهره به متقاضیان می‌دهند.

### حجاج میانماری و فعالیت سیاسی

خبرگزاری مهر: دولت نظامی میانمار، حجاج این کشور را از شرکت در فعالیت‌های سیاسی نهی کرد. رژیم نظامی میانمار به ۳۲۵ زائر اعزامی این کشور به مناسک حج دستور داده است تا از هرگونه حرکت و اقدام سیاسی طی این دوره خودداری کنند.

### استقبال علمای الأزهر از آموزش مناسک حج از طریق اینترنت

پایگاه اطلاع‌رسانی محیط: علما و اندیشمندان الأزهر مصر اعلام کردند: طرح آموزش مناسک حج از طریق اینترنت، تأثیر زیادی در آگاهی و ارشاد حجاج نسبت به تعالیم و مناسک حج دارد و آن‌ها را از ارتکاب اشتباه در انجام اعمال حج باز می‌دارد. «شیخ محمد احمد اسماعیل» از علمای دانشگاه الأزهر مصر و مسئول صفحات شرعی پایگاه اطلاع‌رسانی «اسلام آنلاین» ضمن دفاع از تأسیس پایگاه‌های اطلاع‌رسانی آموزش مناسک حج به شیوه عملی تصریح کرد: به تصویر کشیدن خانه خدا و بقیه اماکن مقدس مکه مکرمه و مدینه منوره با هدف آموزش اعمال حج با تعالیم دین اسلام منافاتی ندارد و مسلمانان باید از فن‌آوری‌های معاصر برای آموزش امور و مسائل دینی خود استفاده کنند.

وی افزود: امروزه استفاده از تجهیزات و وسایل آموزشی پیشرفته، مهم‌ترین عنصر در کارایی شیوه‌های آموزشی به شمار می‌آید و باعث صرفه‌جویی در وقت و افزایش یادگیری می‌شود.

«محمد ابولیل»، استاد پژوهش‌های اسلامی زبان انگلیسی دانشگاه الأزهر نیز در این باره گفت: به کارگیری فن‌آوری‌های معاصر در تبلیغات اسلامی به‌ویژه در زمینه آموزش مسلمانان با امور دینی از جمله مناسک حج، از اموری است که با مبادی و اصول دین اسلام تعارض نداشته و باعث افزایش معلومات و اطلاعات مسلمانان درباره مسائل دینی می‌شود.

ص: ۳۱۹

از سوی دیگر، «محمد دسوقی»، استاد الهیات اسلامی دانشکده دارالعلوم دانشگاه الأزهر نیز در این باره گفت: اسلام دین علم است و در آموزه‌های دین اسلام نمی‌توان موردی یافت که در آن مسلمانان را از پیشرفت و استفاده از فن‌آوری‌های جدید در زمینه تبلیغات اسلامی منع کرده باشد.

### گردهمایی علمی- ادبی غدیر

گردهمایی علمی- ادبی غدیر با موضوع بررسی معانی و مفاهیم حدیث غدیر و اسناد و روایات متواتر و موثق در این زمینه، پنجم آذرماه در مرکز اهل بیت: در شهر «القدیح» استان قطیف عربستان برگزار شد. به گزارش خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا) به نقل از شبکه خبری «الراصد» عربستان، در این گردهمایی، «شیخ عبدالجلیل الزاکی» و «الشیخ علی الفرج» از علمای شیعه استان قطیف درباره احادیث و روایات متواتر غدیر سخنرانی کردند. همچنین «عبدالخالق الجنبی»، «محمد الماجد» و «حبیب المعاتیق» از شاعران و مدیحه‌سرایان برجسته استان قطیف عربستان حضور داشته، اشعاری با موضوع غدیر و در مدح مناقب حضرت علی (ع) قرائت کردند.

### مصرف آب و تلفن در مشاعر مقدسه

طبق اعلام منابع عربستان سعودی، حجاج خانه خدا همزمان با عید قربان در عربستان در منطقه منا هزار متر مکعب آب مصرف کردند. در این روز تمامی حجاج که جمعیت آنان افزون بر سه میلیون نفر اعلام شده است، در منا حضور داشتند.

ص: ۳۲۰

همچنین بر اساس اعلام مخابرات عربستان سعودی در روز عرفه میلیون ارتباط تلفن همراه و ثابت از سوی زائران کشورهای مختلف انجام گرفته است که این میزان نسبت به سال گذشته شش درصد افزایش دارد.

### نماز استسقا

«عبدالله بن عبدالعزیز»، پادشاه عربستان در بیانیه‌ای، اقامه نماز استسقا را در روز پنج‌شنبه ۲۲ آذرماه در سراسر این کشور خواستار شد. به گزارش پایگاه اطلاع رسانی حج به نقل از روزنامه «الوطن» چاپ عربستان، بر اساس این بیانیه، شهروندان سعودی در بخش‌های مختلف عربستان با اقامه نماز استسقا برای نزول باران، به درگاه خداوند متعال به راز و نیاز خواهند پرداخت. در این بیانیه آمده است: مسلمانان عربستان به دنبال خشکسالی‌های اخیر در این کشور و تأخیر در نزول رحمت الهی روز پنج‌شنبه این سنت نبوی را به‌جا خواهند آورد.

نماز استسقا از سنت‌های حسنه حضرت رسول (ص) به‌شمار می‌رود و هنگام اقامه این نماز، مسلمانان ضمن توبه و استغفار، صدقه می‌دهند و با احسان و نیکوکاری، فرستادن صلوات و خواندن دعا، نزول باران را خواستار می‌شوند.





## معاونت‌ها و واحدها

### معاونت آموزش و پژوهش

#### طرح جامع برنامه‌های فرهنگی حج تمتع ۱۳۸۶

معاونت آموزش و پژوهش بعثه مقام معظم رهبری، کلیات برنامه فرهنگی حج تمتع سال ۸۶ را به این شرح اعلام کرد: با عنایت به ظرفیت بسیار بالای موسم حج و ایام زیارت برای خودسازی، تهذیب، ارتقا و تعمیق ارزش‌های الهی و توسعه باورداشت دینی در سطح حج‌گزاران و به تبع آن در سطح جامعه، و از سوی دیگر نیاز گسترده حجاج در جهت راهنمایی برای بهره‌گیری از فرصت‌های حج برای رشد و تعالی معنوی و شناخت عمیق نسبت به مواقیت و مواقع حج و اماکن مقدس سرزمین وحی، بعثه مقام معظم رهبری، همه ساله برنامه‌های متنوع فرهنگی را با بهره‌گیری از انگیزه‌های حجاج و کارگزاران حج تعریف و به اجرا می‌گذارد.

طرح حاضر، کلیات برنامه فرهنگی حج تمتع سال ۸۶ است که به منظور نظام‌مندی و با رویکرد فرهنگ‌سازی، پایداری اثر و نهادینه‌سازی فعالیت‌ها و اهداف، تعریف شده و به عنوان پایه برای طراحی نظام جامع فرهنگی - معنوی حج و زیارت پیشنهاد و ارائه شده است.

#### الف: اهداف

۱. کمک به حجاج در بهره‌گیری از همه ظرفیت حج در جهت ارتقای معرفتی و معنوی.

ص: ۳۲۴

۲. تلاش در عمق بخشیدن به مناسک حج به مثابه الگوی حج متعالی.
۳. فرهنگ‌سازی حول محور ارزش‌های معنوی در جامعه و حرکت به سمت جامعه ایده‌آل اسلامی.
۴. کمک به همگرایی ملی و گسترش انسجام اسلامی.

### ب: سیاست‌ها و اصول

۱. رعایت انسجام، وحدت هدف و هم‌افزایی در تعریف برنامه‌ها و فعالیت‌ها.
۲. بهره‌گیری از انگیزه‌های مثبت و خالصانه حجاج و کارگزاران حج در تعریف و اجرای برنامه‌ها.
۳. تلفیق و تألیف عاطفه (احساس) و برهان (عقل و نقل) در تعریف و ارائه برنامه‌ها.
۴. رعایت حجم محدود و بهینه فعالیت‌ها و عدم استغراق فرصت حجاج.
۵. بهره‌گیری از روش‌های تأثیرگذار غیر مستقیم و اولویت آن‌ها نسبت به روش‌های مستقیم.
۶. اولویت دادن روش‌های غیر حضوری به روش‌های حضوری.
۷. توجه به اثر بخشی فعالیت‌ها و ماندگاری اثرات معنوی- تربیتی آن‌ها.
۸. رعایت محوریت روحانی کاروان در اجرای فعالیت‌ها با هدایت بعثه مقام معظم رهبری.
۹. پیش‌بینی وقت فراغت برنامه‌ریزی شده برای تأمل، تفکر و تدبیر حجاج.
۱۰. رعایت وحدت و انسجام اسلامی و پرهیز از هرگونه رفتار تفرقه‌افکنانه.

### ج: رویکردها

۱. جهت‌گیری به سمت فرهنگ‌سازی و ماندگاری اثر و انتقال آثار معنوی- تربیتی به داخل جامعه و گسترش آن در سطح خانواده‌ها.
- از این رو لازم است تمهیداتی در جهت استمرار ارتباط با حجاج پس از پایان

ص: ۳۲۵

مناسک و بازگشت به ایران پیش‌بینی شود.

علاوه بر این باید برنامه‌ریزی به گونه‌ای باشد که فعالیت‌های فرهنگی در سال‌های آتی موجب تکمیل و هم‌افزایی برنامه‌های سال جاری باشد.

۲. با عنایت به تفاوت سطوح علمی - منشی، روحی و رفتاری حجاج (و سایر مخاطبان فعالیت‌های فرهنگی) لازم است برنامه‌ها حتی‌المقدور به‌صورت تفکیکی طراحی و اجرا شود تا ضمن افزایش بهره‌وری برنامه‌ها، ضریب رضایت‌مندی حجاج از برنامه‌ها بالا رفته و دلزدگی و بی‌رغبتی تا حدّ ممکن به‌صفر برسد.

۳. نظر به نامگذاری سال ۸۶ از سوی مقام معظم رهبری (مدظله العالی) به سال وحدت ملی و انسجام اسلامی، مراسم پر شکوه حج امسال، باید نمایان‌تر از هر سال تجلی‌بخش وحدت، انسجام و یکپارچگی و همدلی کلیه حجاج ایرانی باشد و هیچ‌گونه تهافت و تناقض در برنامه‌های اجرایی از سوی کاروان‌ها نباید مشاهده شود.

### د: طبقه‌بندی مخاطبان

کلیه کسانی که می‌توانند در دایره فعالیت‌های فرهنگی قرار گیرند شامل گروه‌های زیر هستند که در سه طبقه کلی می‌گنجند. تعیین شعاع فعالیت‌ها و شمول طبقات سه‌گانه به تصمیم مدیریت ارشد بعثه و عزم مدیریتی برای اثرگذاری فعالیت‌ها بستگی دارد. طبقات سه‌گانه به این شرح است:

طبقه اول: شامل کلیه حجاج ایرانی.

طبقه دوم: شامل کارگزاران حج.

طبقه سوم: شامل غیر ایرانیان.

طبقه اول به گروه‌های زیر قابل تقسیم است:

۱. زائران عام.

۲. فرهیختگان و نخبگان.

۳. بانوان.

۴. جوانان.



ص: ۳۲۶

۵. زائران ایرانی مقیم خارج از کشور.

طبقه دوم: شامل گروه‌های زیر می‌باشد:

۱. روحانی و معین و معینه.

۲. مدیران و عوامل اجرایی کاروان‌ها

۳. کارگزاران ستاد.

۴. کارگزاران آژانس‌ها.

طبق سوم: شامل گروه‌های زیر:

۱. زائران غیر ایرانی (هم به لحاظ ملیت و هم به لحاظ مذهب قابل گروه‌بندی می‌باشند)

۲. مردم مکه، مدینه و جدّه.

۳. مسئولان دولتی عربستان.

بدیهی است تعریف و اجرای هر گونه فعالیت فرهنگی برای گروه‌های دوازده گانه فوق با رعایت ویژگی‌ها، نیازها، انگیزه‌ها و علایق و ضرورت‌های هر یک از گروه‌ها باشد و از این رو انتخاب گروه‌های هدف برای فعالیت‌های فرهنگی بعثه، با توجه به ظرفیت و آمادگی بعثه باید صورت گیرد.

#### ه-: موضوعات محوری

بهره‌گیری بهینه و پایدار از برنامه‌های فرهنگی مرهون آن است که پیوستگی و انسجام در مباحث مطروحه رعایت شود. برای تحقق این مهم، بعثه مقام معظم رهبری هر ساله یک موضوع محوری را بر اساس اهمیت، اولویت، دامنه شمول، میزان تأثیرگذاری و زمینه بهره‌گیری از فرصت معنوی حج و زیارت انتخاب و اعلام می‌کند. موضوع محوری سال ۸۶ «جایگاه و نقش دین در زندگی و تأمین سعادت و خوشبختی بشر» است که مباحث معنوی مرتبط با استفاده از کتاب و سنت مدّ نظر می‌باشد.

شایسته است که همه برنامه‌ها به گونه‌ای بیان‌کننده این مبحث بوده و سعی شود نقش سازنده و متعالی دین در همه شئون زندگی مادی و معنوی بشر تبیین شود.

ص: ۳۲۷

بدیهی است موضوع محوری سالانه که در ابتدای سال از سوی مقام معظم رهبری (مدظله العالی) اعلام می‌شود، به عنوان یک محور اساسی مد نظر خواهد بود و از این رو سهم قابل توجهی از برنامه‌های فرهنگی برای پرداختن به موضوع «اتحاد ملی و انسجام اسلامی» باید در نظر گرفته شود.

### و: ساز و کار اجرایی

۱. برنامه‌های فرهنگی از سوی شوراهای فرهنگی کاروان‌ها بر اساس اهداف، اصول و سیاست‌های تعریف شده ارائه و برای رعایت هماهنگی و انسجام از سوی بعثه ابلاغ می‌گردد.
۲. شوراهای فرهنگی با محوریت روحانیون کاروان‌ها مجری برنامه‌های ابلاغی می‌باشند.
۳. تنخواه، امکانات و نیازهای سخت‌افزاری و نرم‌افزاری اجرای فعالیت‌های فرهنگی در اختیار روحانی کاروان گذاشته می‌شود.
۴. با توجه به ظرفیت نشریات میقات و زائر و گستره نشر آن، لازم است بخشی از فعالیت‌های تبلیغی بعثه از این طریق انجام شود.
۵. همایش‌ها و مراسم عمومی که در موسم حج و زیارت در مکه و مدینه برگزار می‌شود، فرصت و ظرفیت مناسبی، هم به لحاظ متن و هم به لحاظ حاشیه برای تحقق پاره‌ای از اهداف فرهنگی و انجام فعالیت‌های مورد نظر می‌باشد.
۶. با عنایت به تأثیر فعالیت و تلاش مبلغان و زبان‌دانان بر روی مخاطبان به ویژه غیر ایرانیان، لازم است توجهات لازم نسبت به اهداف و سیاست‌ها و جهت‌گیری برنامه‌های فرهنگی صورت گیرد تا همسویی و انسجام لازم در فعالیت‌ها صورت گیرد.
۷. به منظور آمادگی و زمینه‌سازی فعالیت‌ها و برنامه‌های فرهنگی و بهره‌گیری بهینه از فرصت ایام موسم، مقدمات برنامه‌ریزی، آماده‌سازی و سازماندهی فعالیت‌ها قبل از عزیمت و در ایران انجام و پیگیری می‌شود.

ص: ۳۲۸

ز: برنامه‌ها

اشاره

در طرح منسجم و نظام‌مند فرهنگی - معنوی حج و زیارت، کلیه برنامه‌ها در پنج گروه زیر قابل دسته‌بندی است:

### ۱. برنامه‌های پیشنهادی شوراهای فرهنگی کاروان‌ها:

با توجه به انگیزه‌مندی کارگزاران حج کاروان‌ها و نیز حجاج و زوار در برنامه‌ریزی و اجرای فعالیت‌های فرهنگی - معنوی در مدت اقامت در مکه و مدینه، به منظور بهره‌برداری صحیح و یکپارچه از این ظرفیت، طی دستورالعملی از شوراهای خواسته شده با تشریح مساعی، برنامه‌های مورد نظر خود را تدوین و به بعثه پیشنهاد نمایند، تا پس از بررسی و رعایت اصول هماهنگی و انسجام با سایر برنامه‌ها و با برنامه‌های سایر کاروان‌ها، به آنان ابلاغ شود.

### ۲. برنامه‌های پیشنهادی بعثه به کاروان‌ها:

کارگروه فرهنگی بعثه، با مطالعه و بررسی ظرفیت‌های فرهنگی - معنوی، برنامه‌های پیشنهادی شوراهای فرهنگی کاروان‌ها و ضرورت‌ها و اقتضائات فرهنگی سالانه، در جهت تکمیل و تعالی فعالیت‌های فرهنگی موسم حج و زیارت، برنامه‌های مختلفی را طراحی و تدوین نموده و جهت اجرا در محیط کاروان‌ها، ابلاغ می‌نماید. برنامه‌های پیشنهادی بعثه برای موسم حج ۸۶ به شرح زیر است:

۱- ۲. سخنرانی: انجام سخنرانی توسط روحانیون کاروان‌ها و مبلغان در فرصت‌های مختلف (قبل و حین سفر) یکی از برنامه‌های مناسب تبلیغی است که در صورت رعایت حال حجاج و شرایط وقت و سفر و تناسب با مقام و موقعیت تأثیر ماندگاری دارد. سخنرانی‌ها نباید طولانی باشد که موجب خستگی و ملالت حجاج شود.

موضوعات اساسی سخنرانی‌ها:

- مناسبت سال یعنی وحدت ملی و انسجام اسلامی.

- فضایل، آداب و آثار حج، مناسک حج، زیارت و اماکن مقدس.

ص: ۳۲۹

- تاریخ اسلام به تناسب اماکن مورد زیارت.
- سیره پیامبر (ص)، حضرت زهرا (علیها السلام) و ائمه معصوم (علیهم السلام)
- مهدویت.
- ۲-۲. روخوانی و ختم قرآن: روحانیون کاروان‌ها، حجاج و زوار را به اهمیت و فضیلت قرائت و ختم قرآن، خصوصاً در ایام حضور در مکه و مدینه و بالاخص در مسجدالحرام و مسجدالنبی تذکر دهند و برنامه روخوانی برای کم سوادان و ختم کامل قرآن برای باسوادان را در طول ایام اقامت در مکه و مدینه برنامه‌ریزی و اجرا نمایند.
- ۲-۳. مسابقات فرهنگی: به منظور ارتقای اطلاعات و آگاهی و ایجاد و حفظ نشاط حجاج و زوار و بهره‌گیری مناسب از فرصت‌ها، برگزاری مسابقات فرهنگی کارساز خواهد بود. مسابقات می‌تواند از محورهای زیر با توجه به فرصت‌های ممکن و رعایت حال مخاطبان انتخاب شوند:
- حفظ قرآن (جزء، آیات یا سوره‌های معین)
- حفظ روایات در موضوعات معین و با معرفی متن و منبع مشخص.
- تهیه روزنامه دیواری، بروشور، متون ادبی، خاطره‌نویسی، گزارش نویسی از سفر.
- کتاب‌خوانی با معرفی متون مناسب با شرایط حال و مقام.
- ۲-۴. میثاق‌نامه: در هنگام وداع با مکه، مسجدالحرام و کعبه مبارکه، نیز در هنگام وداع با مدینه‌النبی و فراق با رسول الله (ص) حجاج و زوار با ربّ البیت و با نبی اکرم (ص) بر پایداری و پیروی هر چه خالصانه‌تر و عمیق‌تر بر راه روشن اسلام ناب محمدی (ص) در ابعاد فردی و اجتماعی و جهات معنوی- روحی و رفتاری- منشی پیمان ببندند. بعثه مقام معظم رهبری (مدظله) متن دو پیمان‌نامه را تدوین کرده و در اختیار کاروان‌ها می‌گذارد تا یکایک حجاج و زوار در صورت آمادگی در هنگام وداع قرائت کرده و میثاق روز الست را در ام القرای زمین و در پیشگاه پروردگار و جبل الله المتین تحکیم بخشند.
- ۲-۵. تهیه تراکت‌ها: تراکت‌های موضوعی، وسیله سریع، راحت، سهل‌الوصول و ارزان برای تذکر موقعیت‌ها، ایام، مناسبت‌ها و توجه دادن به وظایف مختلف حاجی و

ص: ۳۳۰

زائر و رعایت همسفری و همنشینی و ... می‌باشد که امکان تدارک آن در همه کاروان‌ها وجود دارد.

۲-۶. کتابچه‌ها و بروشورها: به اهتمام بعثه مقام معظم رهبری کتابچه‌ها و بروشورهای موضوعی متنوع، همچنین جزوه راهنمای معنوی حجاج تهیه و تدوین شده و جهت استفاده در مناسبت‌ها و موقعیت‌های مختلف در اختیار کاروان‌ها گذاشته می‌شود.

### ۳. برنامه‌های متمرکز:

بعثه مقام معظم رهبری (مدظله) در برنامه حج تمتع سال ۸۶ برنامه‌های زیر را به‌صورت سراسری و متمرکز تدارک دیده است:

۱-۳. همایش‌های سال وحدت ملی و انسجام اسلامی: برخی از همایش‌ها با حضور عموم حجاج ایرانی در موضوع وحدت ملی و عطف به منظور توجه به وظایف خطیر مردم انقلابی و پیشرو در مقابل توطئه‌های تفرقه افکنانه و براندازانه استکبار جهانی تشکیل می‌شود و برخی با حضور حجاج ایرانی و سایر کشورها در موضوع انسجام اسلامی و با هدف تلاش در جهت همگرایی و تقویت مناسبات انسانی بین مسلمین و ایجاد جبهه واحد در برابر دشمنان اسلام و مسلمین.

۲-۳. دیدارهای نماینده محترم ولی فقیه: در طول اقامت حجاج در مکه و مدینه، نماینده محترم ولی فقیه در امور حج و زیارت، برنامه دیدارهای متعددی را در بعثه و هتل‌ها خواهند داشت و طی آن با گروه‌های مختلف حجاج شامل جوانان، بانوان، فرهیختگان، حجاج ایرانی مقیم خارج از کشور و عموم حجاج ملاقات و ضمن بیان نظریات، با دیدگاه‌های آنان آشنا می‌شوند.

۳-۳. مسابقات سراسری: در مدت اقامت حجاج در مکه و در مدینه، یک موضوع مسابقه فرهنگی به‌صورت سراسری اعلام و اجرا می‌شود. هدف از این مسابقه تشویق و عطف توجه حجاج به موضوعات پر اهمیت و حیاتی در عرصه حیات معنوی انسان و ضرورت توجه به وحدت، همگرایی و انسجام اسلامی است.

### ۴. برنامه‌های فرهنگی برای غیر ایرانیان

پیشنهاد می‌شود معاونت بین الملل بعثه به منظور رعایت یکپارچگی و انسجام در

ص: ۳۳۱

برنامه‌های فرهنگی بعثه، محورهای زیر را در برنامه‌های خود برای غیر ایرانیان؛ اعم از حجاج و زوار سایر کشورها، مردم شهرهای مکه، مدینه و جدّه و کارگزاران حج عربستان مورد توجه قرار دهد:

۴-۱. مناسبت سال یعنی انسجام اسلامی و عطف توجه عموم مسلمین به ضرورت همگرایی، همدلی و اخوت اسلامی در جهت بازگشت دوران مجد، عظمت و سروری مسلمین.

۴-۲. نقشه‌های استکبار جهانی در جهت اسلام‌ستیزی، خصوصاً توطئه فتنه افکنی مذهبی در جهان اسلام و سرمایه‌گذاری آنان برای تقویت گرایش‌های تندرو و متعصب که به منظور برادر کشی صورت می‌گیرد.

۴-۳. بیان و بررسی بیداری اسلامی و رویکرد گسترده و پر قدرت مردم در کشورهای اسلامی به سمت ایدئولوژی اسلامی به عنوان تنها راه عزت و اقتدار مسلمین و تنها چاره نابسامانی‌های سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی جوامع مسلمان.

۴-۴. بیان و بررسی دیدگاه‌های جمهوری اسلامی ایران در رابطه با مسائل مختلف جهانی، خصوصاً مسائل مربوط به جهان اسلام و بالخصوص قدس شریف.

۴-۵. معرفی موفقیت‌های درخشان نظام اسلامی در عرصه‌های مختلف سیاسی، اجتماعی، علمی و صنعتی.

### ۵. برنامه‌های ویژه:

علاوه بر برنامه‌های فوق، مناسب است برنامه‌های ویژه‌ای برای مخاطبان خاص تدوین و اجرا شود. برخی از این برنامه‌ها به شرح زیر است:

۵-۱. آشنایی با اسرار حج: با توجه به جمع گسترده و پر شمار افراد تحصیل‌کرده و فرهیخته در موسم حج و آمادگی و کنجکاوی آنان برای فهم عمیق‌تر مناسک و اعمال حج، برنامه آشنایی با اسرار حج در قالب‌های مختلف می‌تواند به اجرا گذاشته شود.

۵-۲. دعوت به تفکر و تدبیر: به گروه فرهیختگان می‌توان پیشنهاد کرد که وقت فراغتی را برای تفکر و تدبیر برای خود در نظر بگیرند و در مشاهد و مواقع خاص به

ص: ۳۳۲

رازها و اسرار آفرینش، بندگی و وارستگی و کمال بیندیشند.

۳-۵. بازدیدهای ویژه: بازدید جوانان از اماکن تاریخی صدر اسلام به خصوص برخی مکان‌ها که در دیدارهای عمومی کمتر مورد توجه است، برای آنان جذاب و درس آموز است. روحانی کاروان با تدارک این برنامه و آشناسازی جوانان با نکات تاریخی، اخلاقی و معنوی مرتبط با آن اماکن، بهره‌فرآوانی را در اختیار جوانان می‌گذارد.

۴-۵. جلسات اختصاصی: برای همه گروه‌های پنج‌گانه طبقه اول (یعنی حجاج ایرانی) به صورت گفتگو و پرسش و پاسخ بهره‌ای دو جانبه بین روحانی کاروان و حج‌گزاران در پی خواهد داشت. روحانی با دغدغه‌ها، مسائل، مشکلات و نیازهای خاص گروه‌ها آشنا می‌شود و حجاج ضمن دریافت توضیح و پاسخ نسبت به برخی مسائل خود، حس مثبتی نسبت به روحانی به خاطر اهتمام ویژه‌اش پیدا خواهند کرد و طبیعتاً ضریب رضایت‌مندی بالا خواهد بود.

### جدول تفصیلی برنامه‌های فرهنگی حج تمتع سال ۸۶

#### جدول شماره ۱- برنامه‌های قبل از موسم

عنوان برنامه مجری مخاطب زمان اجرا شرح ۱ بیعت با شهیدان شورای فرهنگی عموم زائران تا پیش از اعزام به منظور تعظیم و تکریم مقام شهیدان و ارج نهادن به فداکاری آنان، مناسب است برنامه دیدار از خانواده شهدای شهر و خصوصاً خانواده شهدای کاروان تدارک شود و نیز با حضور بر مزار پاک شهیدان با آنان تجدید عهد شود و از تربت آنان که به تعبیر امام ۱ دارالشفای آزادگان است، بهره‌مندی گرفته قلب و روح راضیقل داده و آماه سفر معنوی حج بسازیم. همچنین مناسب است مراسم عزیمت زائران از گلزار شهدا انجام شود.

ص: ۳۳۳

۲ شب خاطره‌شورای فرهنگ‌یعموم زائرانتا پیش از اعزامبه منظور ایجاد آمادگی روحی و تقویت و تعمیق باورداشت‌های دینی مناسب است با دعوت از چهره‌های معنوی و موفق شهر و ترجیحاً از اعضای کاروان و برپایی برنامه فرهنگی شبانه به عنوان شب خاطره، تجربه‌های مربوط به امدادها، لطف‌ها، و عنایت‌های الهی در زندگی و توفیقات و پیشرفت‌هایی که با مدد الهی به دست آمده است و نیز شرح حال بزرگان اخلاق و عرفان بیان گردد. ۳ راه زندگیمعاونت آموزش و پژوهشعموم زائرانتا پیش از اعزامتهیه جزوه‌ای حاوی ۲۰ آیه و ۲۰ حدیث از راهنمایی‌های قرآن و سنت درباره جایگاه دین و آموزه‌های دینی در دستیابی به سعادت و خوشبختی و ارائه به زائران برای مطالعه. مناسب است این جزوه با سخنان بزرگان و حکایات اهل معنویت و اخلاق غنی‌سازی شود.

۴ نمایشگاه کتابشورای فرهنگ‌یعموم زائرانآبان ماهبرپایی نمایشگاهی کوچک و با کیفیت از کتابهای مرتبط با آداب و اسرار حج و زیارت، تاریخ مکه و مدینه، سیره پیامبر (ص)، ائمه:، و حضرت زهرا ۳، و شخصیت‌های اسلامی مدفون در مکه و مدینه و نیز در موضوع محوری برنامه‌های سال ۸۶ یعنی «جایگاه و نقش دین در زندگی» و «اتحاد و انسجام اسلامی» و همچنین بحث‌های اخلاق و عرفان اسلامی راهگشای مناسبی برای معرفت‌یابی هر چه بیشتر حجاج می‌باشد. ۵ سخنانیروحانی و معینعموم زائراندر تمام مراحلانجام سخنرانی در موضوعات مرتبط با حج خصوصاً اسرار و آداب حج و زیارت و موضوعات محوری برنامه‌های فرهنگی سال ۸۶ با رعایت کیفیت و پرهیز از پراگویی از ضروریات است. لازم است برای انجام سخنرانی، اعضای کاروان به گروه‌های مخاطب مختلف (جوانان، تحصیل‌کردگان، عموم و بانوان) تقسیم شوند تا بهره‌برداری کافیسورت گیرد.



ص: ۳۳۴

۶ راهنمای معنوی حجم‌عاونت آموزش و پژوهش‌عموم زائرانین راهنما در قالب یک کتابچه تدوین شده و جهت بهره‌برداری عموم حجاج در اختیار کاروان‌ها گذاشته خواهد شد. ۷ معرفی کتاب‌عاونت آموزش و پژوهش‌نخبگان‌تا پیش از اعزام‌فهرستی از بهترین و مناسب‌ترین کتابهای اخلاقی و عرفانی متناسب با موضوعات محوری سال و مباحث مرتبط با سفر معنوی حج از سوی معاونت آموزش و پژوهش بعثه مقام معظم رهبری به منظور اطلاع‌رسانی در اختیار کاروان‌ها گذاشته می‌شود. ۸ معرفی سایت‌های دینیمعاونت آموزش و پژوهش‌نخبگان‌تا پیش از اعزام‌فهرستی از سایت‌های دینی غنی به منظور آشنایی و بهره‌برداری زائران علاقمند و تحصیل‌کرده در قالب یک DC تهیه شده که در اختیار کاروان‌ها گذاشته می‌شود. ۹ جلسات گفتگو و پرسش و پاسخ‌روحانی کاروان‌نخبگان‌همه زمانه‌نیاز افراد نخبه و تحصیل‌کرده فراتر از ارائه بحث در قالب سخنرانی است. لازم است روحانیون محترم کاروان‌ها با ایجاد حلقه‌های گفتگو و پرسش و پاسخ در حلّ اشکالات، ابهامات، و شبهات فکری- معنوی آنان داشته باشند. ۱۰ ارتباط‌صمیمانه و مستمر‌روحانی کاروان‌نخبگان‌همه زمانه‌برقراری و حفظ ارتباط‌صمیمانه و دوستانه با تحصیل‌کردگان و نخبگان هم‌موجب رشد و غنای باورداشت‌ها و معنویات آنان می‌شود و هم‌به‌طور چشمگیری در بهبود وضعیت دینی- معنوی جامعه تأثیر گذار است. ۱۱ سخنرانی ویژه‌روحانی، معین و معین‌بانوان‌همه زمانه‌ارائه سخنرانی با مباحث مرتبط با بانوان در جلسات خاصّ آنان در زمینه‌هایی چون راه تقرب بانوان به خدا، رمز موفقیت زنان‌صاحب نام خصوصاً بانوان نامدار‌صدر اسلام، جهاد بانوان، حجاب و عفاف

ص: ۳۳۵

۱۲ مراسم عبادیمعینه کاروانبانونهمه زمانه‌ها برگزار می‌شود، زیارت گروهی همراه با بیان معارف و آداب و اسرار حج و زیارت و تذکرات اخلاقی - رفتاری و رعایت شئون اسلامی زن مسلمان در اماکن زیارتی - عبادی و اجتماعی مکه و مدینه ۱۳ ارتباطصمیمی و مستمرمعینه کاروانبانونهمه زمانه‌ها شرح ردیف ۱۴۱۰ دیدار با بانوان نمونه‌معینه کاروانبانونتا پیش از اعزامدیدار با چهره‌های موجه، موفق و معنوی سرشناس از بین بانوان (در صورت وجود در شهر و محله) گفتگو درباره راز موفقیت آنان تأثیر مثبت در روح و روان بانوان زائر دارد.

۱۵ سخنرانی ویژه روحانی معینجوانانهمه زمانه‌ها لازم است برای جوانان حاضر در کاروان با عنایت به حساسیت‌ها و علایق آنان، سخنرانی مستقل ارائه شود. در این سخنرانی‌ها که به مباحث مرتبط با حج و زیارت و موضوع محوری برنامه خواهد بود، معنویت‌گرایی جوانان و روح پرشگری آنان مورد توجه قرار گیرد. ۶۱ معرفی کتابمعاونت آموزش و پژوهشجوانان تا پیش از اعزامبه شرح ردیف ۷۱۷ ارتباطصمیمی و مستمرروحانی و معینجوانانهمه زمانه‌ها شرح ردیف ۸۱۱۰ دیدار با جوانان نمونه روحانی و معینجوانان تا پیش از اعزاممشابه ردیف ۹۱۱۴ جلسات اخلاقی و سازمان‌سازمان حج‌گزاران حجه‌ها با عنایت به ضرورت تهذیب اخلاق و حفظ طهارت روحی، لازم است جلسات هفتگی اخلاقی، بهره‌گیری از اساتیدصاحب نام و چهره‌های شناخته شده اخلاق قبل و حین سفر برای همه کارگزاران حج برگزار شود.

ص: ۳۳۶

۲۰ کارگاه‌های آموزش شیعه و سازمان حجکار گزاران حجتا پیش از اعزام گزاران کارگاه با موضوع مدیریت، آسیبها و آفتهای کارگزاری و ... ۲۱ مراسم تجلیل از پیش کسوتانبعثه و سازمان حجکار گزاران حقبیل یا بعد از اعزامتقدیر و تجلیل از کار گزاران پیش کسوت ضمن ارج گذاشتن به تلاش‌های خالصانه آنان، موجب تشویق سایر کار گزاران شده و فرصتی برای انتقال تجارب ارزشمند آنان به نیروهای جوان تر می شود. ۲۲ انتشار نشریه ویژهبعثه و سازمان حجکار گزاران حجهمه زمانها تدوین نشریه ویژه‌ای برای ارائه مباحث معرفتی، اخلاقی مورد نیاز و نیز اطلاع رسانی به موقع ضروری است ۲۳ جلسات اخلاق معاونت امور روحانیون روحانیون و معینه اه مه زمانها به شرح ردیف ۱۹ ۲۴ کارگاه‌های آموزشی معاونت امور روحانیون روحانیون و معین ها تا پیش از اعزام به شرح ردیف ۲۰ ۲۵ مراسم تجلیل از پیش کسوتان معاونت امور روحانیون روحانیون و معین هاقبل یا بعد از اعزام مشابه ردیف ۲۱ ۲۶ راهنمای فرهنگی موسم معاونت امور روحانیون روحانیون و معین ها تا پیش از اعزام تدوین و تنظیم کتابچه‌ای حاوی کلیه مسائل اخلاقی که قبل، حین و بعد از سفر در ارتباط با انجام مناسک، زیارت و مسائل پیرامونی.

ص: ۳۳۷

**جدول تفصیلی برنامه‌های فرهنگی حج تمتع سال ۸۶****جدول شماره ۱- برنامه‌های قبل از موسم**

ردیف/ عنوان برنامه/ مجری/ مخاطب/ زمان اجرا/ شرح

- ۱/ سخنرانی/ روحانی و معین/ عموم زائران/ ایام اقامت در مکه و مدینه/ به شرح ردیف ۵ از جدول شماره ۱.
- ۲/ شب خاطره/ شورای فرهنگی/ عموم زائران/ ایام اقامت در مکه و مدینه/ یک یا دو نوبت در مدینه و مکه و خصوصاً در شب‌های آخر حضور در مدینه و مکه با برپایی مجلسی در محل اقامت کاروان، زوار و حجاج مبادرت به بیان بهترین خاطرات حضور معنوی خود در مدینه و مکه بنمایند.
- ۳/ دیدار نماینده محترم ولی فقیه/ بعثه مقام معظم رهبری/ عموم زائران/ ایام اقامت در مکه و مدینه/ دیدار دوره‌ای نماینده محترم ولی فقیه از هتل‌ها و نیز حضور گروه‌های مختلف زوار شامل جوانان، فرهیختگان، بانوان، ایرانیان مقیم خارج از کشور، روحانیون و مدیران و کارگزاران به صورت جداگانه در بعثه مقام معظم رهبری و دیدار و گفتگو با نماینده محترم ولی فقیه و گفتگوی نزدیک و دوجانبه آنان تأثیر عمیق و ماندگاری برجا می‌گذارد و نظریات و دیدگاه‌ها و احتمالاً طرح‌ها و پیشنهادهای آنان می‌تواند در فرآیند برنامه‌ریزی حج و زیارت در سال‌های آینده مؤثر باشد.
- ۴/ همایش وحدت جهان اسلام/ معاونت بین‌الملل بعثه مقام معظم رهبری/ فرهیختگان جهان اسلام// همایشی که هر ساله با حضور اندیشمندان و فرهیختگان جهان اسلام تشکیل می‌شود، با توجه به نامگذاری امسال به سال انسجام اسلامی مناسب است با محوریت «منشور وحدت و انسجام اسلامی» برگزار شود.

ص: ۳۳۸

۵/ همایش تجلیل از منادیان وحدت/ معاونت بین‌الملل بعثه مقام معظم رهبری/ فرهیختگان جهان اسلام/ ایام موسم/ در تکریم و بزرگداشت از شخصیت بزرگ اسلامی که در راه وحدت امت اسلامی مجاهدت کردند، مناسب است، همایش تجلیل از منادیان وحدت در بعثه مقام معظم رهبری برگزار شود.

۶/ گردهمایی بزرگ وحدت/ بعثه مقام معظم رهبری/ کلیه ایرانیان/ ایام موسم/ با حضور شخصیت‌های کشوری حاضر در موسم حج و به منظور تعمیق وحدت ملی و اسلامی در بین کلیه حجاج ایرانی، جا دارد اقدام به گردهمایی و همایشی در این خصوص صورت گیرد.

۷/ سخنرانی ویژه/ روحانی، معین و معینه/ بانوان/ ایام موسم/ به شرح ردیف ۱۱ از جدول شماره ۱.

۸/ سخنرانی ویژه/ روحانی و معین/ جوانان/ ایام موسم/ به شرح ردیف ۱۵ از جدول شماره ۱.

۹/ سخنرانی ویژه/ روحانی و معین/ نخبگان/ ایام موسم/ درباره نقش خواص در اسلام و رسالت خواص در برابر تحولات و تغییرات جامعه اسلامی.

۱۰/ میثاق‌نامه/ معاونت آموزشی و پژوهشی و شورای فرهنگی/ عموم زائران/ هنگام وداع در مکه و مدینه/ در هنگام وداع با مکه و مدینه، و در حال ابتهاج به درگاه احدیت و عرض ارادت به پیشگاه پیامبر اکرم (ص)، متن میثاق‌نامه‌ای که از سوی معاونت آموزشی و پژوهشی بعثه تهیه شده و در اختیار کاروان‌ها قرار می‌گیرد، قرائت می‌شود و هریک از زائران در صورت آمادگی ذیل آن را امضا کرده نزد خود نگه می‌دارد.

۱۱/ جلسات اخلاق/ معاونت امور روحانیون/ روحانیون و معین‌ها/ در مدینه و مکه/ با استفاده از حضور چهره‌ها و علما و اساتید اخلاق حاضر در ایام موسم حج، جلسات معنوی اخلاقی برای روحانیون کاروان‌ها و معین‌ها در نظر گرفته شود.

این جلسات اگر با برنامه پرسش و پاسخ توأم شود، بهره مضاعفی خواهد داشت، از این طریق روحانیون می‌توانند مسائل اخلاقی مختلفی که در ارتباط با اعضای کاروان مواجه بوده‌اند، مطرح و پاسخ‌یابی کنند.

ص: ۳۳۹

۱۲/ شب خاطره/ معاونت امور روحانیون/ روحانی و معین/ در شب‌های پایانی موسم/ در یکی از شب‌های پایانی حضور در سرزمین وحی، برگزاری شب خاطره برای بیان خاطرات و تجارب شنیدنی روحانیون و معین‌ها برای یکدیگر مفید و مؤثر است.

۱۳/ درس اخلاق/ بعثه و سازمان حج/ کارگزاران/ به صورت هفتگی/ برگزاری جلسات درس اخلاق در طول ایام اقامت در سرزمین وحی با استفاده از اساتید و چهره‌های اخلاقی حاضر در موسم، برای مدیران و کارگزاران بسیار سازنده و تأثیرگذار است.

۱۴/ جلسه آسیب‌شناسی اجرایی حج/ بعثه و سازمان حج/ کارگزاران/ در طول ایام موسم/ این جلسه که با حضور مسئولان بعثه و سازمان حج برگزار می‌شود، مدیران و کارگزاران به بیان مسائل و مشکلات اجرایی حج می‌پردازند و کارشناسان و مسئولان پس از بررسی به ارائه راهکارهای اصلاح مبادرت می‌ورزند.

۱۵/ معرفی کارگزار نمونه/ بعثه و سازمان حج/ کارگزاران/ در پایان موسم/ معرفی کارگزار نمونه که پیش از این در هنگام مراجعت به ایران و با فاصله زمانی چندماهه صورت می‌گرفته، مناسب است در ایام موسم و در روزهای پایانی در سرزمین وحی برگزار شود تا تأثیرگذاری آن مضاعف شود.

### برنامه‌های فرهنگی کاروان‌ها در حج تمتع ۱۳۸۶

#### اشاره

معاونت آموزش و پژوهش حوزه نمایندگی ولی فقیه در امور حج و زیارت در مهر ۱۳۸۶ برنامه‌های فرهنگی کاروان‌های حج را در سال ۸۶ منتشر کرد و از مسئولان اجرایی و فرهنگی کاروان‌ها خواست که هماهنگ‌تر از هر سال به این برنامه‌ها توجه و

ص: ۳۴۰

عنايت کنند. خلاصه و گزیده‌ای از برنامه‌های مذکور به شرح زیر است:

با تکیه بر الطاف و عنایات بیکران الهی و امید به هدایت‌های خاصه امام زمان [و به منظور ایجاد انسجام و وحدت رویه و فراهم آوردن امکان بهره‌برداری بهینه از فرصت‌های ارزشمند و بی‌بدیل سفر معنوی حج، برنامه‌های فرهنگی که با پیشنهاد شوارهای فرهنگی کاروان‌ها و تصویب معاونت آموزش و پژوهش بعثه مقام معظم رهبری پیش‌بینی شده، به شرح ذیل ابلاغ می‌گردد:

### الف: کلیات

شوراهای فرهنگی کاروان‌ها با اهتمام و پیگیری دقیق و مستمر، در اولین فرصت ضمن تشکیل جلسه نسبت به اتخاذ تدابیر لازم جهت اجرای به موقع برنامه‌های فرهنگی مصوب اقدام نمایند.

مشارکت حداکثری حجاج در فعالیت‌ها از طریق تشکیل به موقع گروه ارشاد کاروان به عنوان ضامن موفقیت برنامه‌ها مورد توجه ویژه قرار گیرد. بهره‌گیری از چهره‌های علمی- فرهنگی حاضر در کاروان که دارای پیشینه خوب و موفق در فعالیت‌های فرهنگی و دینی هستند، در دستور کار قرار گیرد.

شوارها با برنامه منظم به تشکیل مستمر جلسات در ایران و عربستان، برای بررسی برنامه‌ها و طرح‌ها و مسائل فرهنگی کاروان اقدام نموده، گزارش آن را ثبت و به بعثه منعکس نمایند.

فضاسازی مناسب معنوی- فرهنگی در تمام اماکن مورد استفاده کاروان، در ایران و مکه و مدینه مورد توجه قرار گیرد.

مؤثرترین روش تبلیغی و برنامه فرهنگی، التزام عملی به موازین اخلاقی است. از این رو، اخلاق اسلامی کارگزاران فرهنگی، ضرورتی مضاعف دارد و از این جهت توجه همکاران لازم است.

به منظور تعظیم شعائر الهی و افزایش آگاهی و معرفت عمومی و عرض ارادت به ساحت اهل بیت:، اعیاد و وفیات و نیز دیگر مناسبت‌های شمسی و قمری مقارن با

ص: ۳۴۱

موسم حج، مورد توجه قرار گرفته و برنامه مناسب از قبل پیش‌بینی شود.

جهت آشنایی هر چه بیشتر زائران با مفاهیم متعالی ادعیه، زیارات و مناجات‌ها به‌ویژه دعای کمیل، دعای ندبه، دعای عرفه، زیارت جامعه کبیره، دعای مکارم الاخلاق و ... برنامه‌ریزی مناسب و متنوع در طول سفر پیش‌بینی شود. قرائت دعاها و زیارت‌ها، بیان مفاهیم، گزینش فرازهایی از دعاها به‌صورت تراکت و برگزاری مسابقه؛ از جمله برنامه‌های قابل اجرا می‌باشد.

برنامه‌ریزی مناسب برای بهره‌گیری هر چه بیشتر از کلام وحی و انس و الفت با آن، برای همه سطوح (در قالب روخوانی، حفظ، بیان مفاهیم، مسابقات قرآنی و ...) ضروری است. در این رابطه شناسایی افراد آشنا و فعال در این عرصه از بین اعضای کاروان و بهره‌گیری از آنان در تدوین و اجرای برنامه‌ها، کمک شایانی در رونق هر چه بیشتر برنامه‌ها خواهد کرد.

شوراهای فرهنگی نسبت به شناسایی افراد که به زبان‌های خارجی آشنایی کامل دارند و معرفی آنان به ستاد مرکزی بعثه اقدام نمایند تا در زمینه‌های مناسب از وجود آنان بهره‌گرفته شود.

با توجه به تنوع زائران به لحاظ سطح سواد، تحصیلات، علایق و آگاهی‌ها، لازم است برنامه‌ریزی فرهنگی حداقل در چهار بخش «جوان»، «نخبگان و فرهیختگان»، «بانوان» و «عموم» طراحی و اجرا شود.

با الهام از سیره اخلاقی اصحاب رسول الله (ص) و برادری آنان، جهت اصلاح و تقویت فرهنگی عمومی، رعایت حقوق دیگران، پایبندی به احکام الهی و نهادینه کردن آداب معاشرت اسلامی خصوصاً حُسن خلق، فتوّت و جوانمردی، صداقت و امانت‌داری، در سطح کاروان، در همه اماکن عمومی و اماکن مقدس و مشاهد مشرف اقدام شود و تبلیغات لازم و تذکرات مکرر در سخنرانی‌ها صورت گیرد. در همین ارتباط برخورد شایسته زائران ایرانی با برادران و خواهران مسلمان سایر کشورها از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.

جلب مشارکت زائران برای خدمت داوطلبانه و مشتاقانه به همسفران به خصوص



ص: ۳۴۲

کهن سالان، بیماران و ناتوانان در قالب «طرح احسان» پیگیری شود و زمینه‌های فرهنگی برای استقبال زائران فراهم گردد. ساختمان‌های محل گردهمایی و آموزش زائران در ایران و محل استقرار در مکه و مدینه به شکلی وزین، زیبا و الهام بخش با پیام‌ها، تصاویر، طرح‌ها، پوسترها و تراکت‌های متناسب با فضای معنوی حج و زیارت آراسته گردد. در این مورد، از رقابت‌های ناسالم و فرساینده با سایر کاروان‌ها و افراط و تفریط پرهیز گردد.

با تشکیل مستمر جلسات گروه ارشاد و تشویق و حمایت از آن‌ها، زمینه مشارکت فعال آن‌ها در برنامه‌های فرهنگی فراهم آید. با پیگیری و مشارکت گروه ارشاد برای آن دسته از زائرانی که علاقه‌مند به آشنایی با اماکن تاریخی صدر اسلام؛ از جمله جبل‌النور، جبل‌ثور، حدیبیه، شهدای فح و ... می‌باشند، برنامه‌ریزی مستقل صورت گیرد. در این موارد هماهنگی با مسئولان مربوطه الزامی است.

به منظور حضور پر نشاط زائران در نمازهای جماعت مسجدالحرام و مسجدالنبی (ص) و بهره‌گیری از این فرصت برای انجام وظیفه در راستای انسجام اسلامی و تقویت اخوت اسلامی، با مشارکت گروه ارشاد تبیین و توجیه شود و فرهنگ‌سازی لازم‌صورت گیرد. بررسی رعایت قوانین و مقررات کشور میزبان و تدابیر لازم از سوی گروه ارشاد تدوین و پیشنهاد شود. رعایت پوشش و حجاب مناسب و مراقبت از رفتارهای اجتماعی و حفظ جایگاه، شأن و منزلت و ارزش والای زائران ایرانی در جامعه بزرگ جهان اسلام، به‌طور مستمر تذکر داده شود.

برنامه‌ریزی و تشویق زائران برای مشارکت فعال در مراسمی که از سوی بعثه مقام معظم رهبری (مد ظله) تشکیل می‌گردد و دعوت از شخصیت‌های علمی و فرهنگی بعثه برای حضور و سخنرانی در کاروان‌ها مورد اهتمام قرار گیرد. برنامه‌های تنظیمی در طرح جامع فرهنگی حج تمتع ۸۶، مبنای ارزیابی عملکرد

ص: ۳۴۳

فرهنگی کاروان‌ها بوده و میزان اهتمام شوراهای فرهنگی نسبت به اجرایی کردن برنامه‌ها مورد توجه بعثه خواهد بود. از این رو گزارش مکتوب اجرای هر برنامه با تأیید روحانی و مدیر کاروان به دفتر معاونت آموزش و پژوهش بعثه در مکه و مدینه گزارش شود و دلایل عدم توفیق نیز کتباً ارائه گردد.

از برگزاری برنامه‌هایی که در شورای فرهنگی هر کاروان به تصویب رسیده ولی در طرح جامع فرهنگی ذکر نشده، گزارشی تهیه و به دفتر معاونت آموزش و پژوهش در مکه و مدینه ارائه شود.

با اعتماد و احترامی که بعثه مقام معظم رهبری به کلیه اعضای محترم شورای فرهنگی و دیگر مجریان برنامه‌های فرهنگی دارد، محور ارزیابی فعالیت‌ها بر پایه‌روش «خودارزیابی» می‌باشد که بر این اساس اعضای محترم شوراهای فرهنگی، نظر خود را نسبت به نحوه و کیفیت اجرای هر یک از برنامه‌ها از طریق فرم‌های ارزشیابی که در اختیار شوراها گذاشته می‌شود، اظهار می‌دارند. بدیهی است برآیند نظرات ارائه شده، مبنای داوری نسبت به نحوه اجرای برنامه‌ها بوده و در اصلاح و بهبود برنامه‌های سال‌های آینده مبنای عمل قرار می‌گیرد.

شوراهای فرهنگی، برنامه‌های بدیع و ابتکاری و تجارب ارزنده خود را جهت بهره‌برداری و تعمیم به سایر کاروان‌ها به ضمیمه گزارش عملکرد در اختیار معاونت آموزش و پژوهش قرار دهند.

تهیه عکس و فیلم از نمونه فعالیت‌ها، برگزاری جلسات و اجرای برنامه‌ها و ارسال یک نسخه از آن‌ها، تأثیر مثبتی در ارزیابی عملکرد شوراها دارد.

از آنجا که حج، تمرین زندگی دیندارانه و الهی است، فراهم آوردن زمینه بقا و استمرار دستاوردهای معنوی حج امری ضروری است. حفظ ارتباط صمیمی و برادرانه میان عموم زائران و اعضای شوراها بعد از موسم حج به عنوان راهکار استمرار دستاوردها لازم است. از این رو شوراها با مشورت و همفکری، راهکارهای تعامل مستمر اعضای کاروان را پس از پایان موسم به‌ویژه از طریق تشکیل گروه ارشاد در ایران شناسایی و اجرایی کنند.

ص: ۳۴۴

به منظور ثبت و ضبط حالات و رخداد‌های معنوی و ارزشی سفر معنوی حج و زیارت، شورا‌های فرهنگی تمهیدات لازم برای تشویق زائران به سفرنامه‌نویسی و خاطره‌نویسی را فراهم کنند.

### ب: امور برنامه‌ها

به منظور بزرگداشت و زنده نگه‌داشتن یاد و آرمان شهیدان گرانقدر، مناسب است در یک برنامه منسجم و هماهنگ، اعضای کاروان به گروه‌های چند نفره تقسیم شده و با حضور در منزل شهیدان از خانواده آنان دیدار کنند. در این رابطه توجه به خانواده‌هایی که بیشترین شهید را تقدیم کرده‌اند و یا خانواده‌های بی نام و نشان که معمولاً کمتر مورد توجه و تفقد قرار دارند، از اولویت برخوردارند.

همچنین لازم است خانواده‌های شهدای کاروان مورد توجه ویژه قرار گرفته و در ضمن پیشنهاد می‌شود تصویر شهیدانی که خانواده آنان در کاروان هستند، در محل و روی ساختمان محل اقامت کاروان نصب گردد.

همچنین پیشنهاد می‌شود با دعوت از چهره‌های معنوی شناخته شده در یکی از شب‌های پایانی قبل از عزیمت، مراسم «شب خاطره» برنامه‌ریزی شود تا هم میهمانان و همه اعضای کاروان به بیان خاطرات خود بپردازند. ضبط و پیاده‌سازی و تکثیر مطالب طرح شده، اثر ارزشمندی خواهد شد. یک نسخه از اثر آماده شده به معاونت آموزش و پژوهش ارسال شود.

کتاب «چگونه زیستن» و «وحدت» که توسط معاونت آموزش و پژوهش منتشر و در اختیار استان‌ها قرار گرفته است، تهیه و در میان زائران توزیع شود. این کتاب‌ها در زمان مناسبی که از سوی بعثه اعلام می‌شود، به مسابقه گذاشته شده، از ممتازین تقدیر خواهد شد.

شورا‌های فرهنگی سعی کنند با برپایی نمایشگاه کوچکی از کتاب با موضوعات مناسب، زائران محترم را نسبت به افزایش و تکمیل آگاهی‌ها نسبت به مسائل مختلف مرتبط با حج و معارف بلند معنوی آن تشویق نمایند.

ص: ۳۴۵

در رابطه با ایراد سخنانی از سوی روحانی و معین محترم کاروان که از ضروریات هر کاروان است و به‌طور مرتب در مواقع و زمان‌های مختلف قبل و حین سفر انجام می‌شود، لازم است این نکته مورد توجه قرار گیرد.

با توجه به وجود طیف‌های مختلف در بین زائران، سخنانی‌ها به تفکیک و با توجه به مخاطبان (جوان، تحصیل کرده، بانوان و عموم) انجام شود.

راهنمای معنوی حج با عنوان «پلی به ملکوت» شامل اعمال، عبادات، زیارات و توصیه‌های معنوی برای حجاج محترم در طول اقامت در مکه و مدینه توسط معاونت آموزش و پژوهش تدوین و منتشر و در اختیار ادارات حج استان‌ها قرار می‌گیرد. لذا جهت بهره‌برداری عموم زائران به موقع تهیه شده، در اختیار زائران قرار گیرد.

با توجه به ناکافی بودن سخنانی (بهبود یک‌سویه) در تأمین نیاز معرفتی زائران تحصیل کرده و درگیری ذهنی آنان با سؤالات، ابهامات و احیاناً شبهات، لازم است جلساتی به منظور گفتگو و پرسش و پاسخ بین آنان و روحانی و معین کاروان و در صورت امکان با حضور چهره‌های علمی به عنوان میهمان (چه در ایران و چه در مکه و مدینه) تشکیل و مباحث بهبودی دو جانبه پیگیری شود.

لازم است تدبیری اندیشیده شود که این‌گونه جلسات خاص برای زائران تحصیل کرده و اهل مطالعه تشکیل شود و ضمن رعایت احترام سایرین، از حضور افراد بی‌سواد و یا کم‌سواد که با شنیدن برخی بحث‌ها ممکن است دچار آشفتگی ذهنی شوند، جلوگیری گردد.

با توجه به نیازهای معرفتی خاص بانوان و ضرورت سرمشق‌گیری و اقتدابه‌الگوهای اصیل زن مسلمان، فرصت‌های مستقلی برای تشکیل جلسه و ارائه سخنانی برای بانوان در نظر گرفته شود. در این برنامه‌ها نقش بانوان محترم معینه کاروان تأثیرگذار تر است. در این سخنانی‌ها چهار نکته مورد توجه قرار گیرد:

یک. بیان راه‌های تقرب بانوان به خدا، با عنایت به مضامین روایات شریفه و معرفی بانوان مقرب و زنان نامدار صدر اسلام مورد توجه قرار گیرد؛ به خصوص آن

ص: ۳۴۶

دسته از بانوان بزرگوار که مراقد شریفه آنان در مکه و مدینه قرار دارد.

دو. لزوم اجتناب از رفتارهای افراطی و تفریطی و توأم با خرافات و حرکتهای ناشایستی که برخی انجام می‌دهند (از قبیل دخیل بستن و ...) برای بانوان زائر تبیین شود.

سه. رعایت شئون اسلامی به خصوص حجاب، وقار و وزانت در اماکن و معابر عمومی و از جمله در گفتگو و معامله با اجانب تذکر داده شود.

چهار. تبیین نقش همسران و مادران در اصلاح و تربیت فرزندان و سلامت خانواده و جامعه.

بانوان محترم معینه کاروان‌ها به مساعدت رؤسای شواراها، برنامه دیدار با بانوان نمونه را در ایران پیگیری نمایند. در این برنامه دیدار با آن دسته از بانوان موجه و سرشناس مد نظر است که ضمن التزام به موازین اخلاقی و شرعی، موفقیت‌های بزرگی در زندگی به دست آورده‌اند. هدف در این برنامه، تقویت باورداشتهای الهی بانوان، توجه به نقش معنویت در همه ابعاد و شئون زندگی و ایجاد آمادگی روحی برای سفر معنوی حج است.

در صورتی که در بین اعضای کاروان تعداد قابل توجهی جوان حضور دارد، به‌طور مستقل مورد توجه شورا قرار گرفته و برنامه‌های ویژه برای آنان تدارک شود؛ از جمله چهار نکته در سخنرانی‌ها مورد توجه قرار گیرد:

اول: توجه به نیاز جوانان به معنویت‌گرایی و عرفان. در این رابطه هشدار نسبت به جریان‌های شبه‌عرفانی و انحرافی وارداتی و حلقه‌ها و محافل درویشی ضروری است و تلاش شود معنوت و عرفان ناب اهل بیت: به شکل مؤثر و مستدل معرفی شود.

دوم: رعایت منطق و بیان ساده، روان و صمیمی پرهیز از بحث‌های خشک، غامض و پیچیده.

سوم: مستدل و مستند بودن مباحث و در صورت امکان ذکر سند و مدرک.

چهارم: برقراری ارتباط صمیمی و دوستانه.

حفظ و استمرار دستاوردهای گران‌قیمت حج بیت الله الحرام و زیارت حرم

ص: ۳۴۷

شریف نبوی (صلی الله علیه و آله) و مضجع ناپیدای فاطمه زهرا ۳ و ائمه مظلوم بقیع؛ تنها با پایداری بر دین خدا و سنت و شریعت پیامبر (صلی الله علیه و آله) و اهل بیت: امکان پذیر است. از این رو، بعثه مقام معظم رهبری بر آن است تا سنت عهد بستن با خدا و رسول الله (صلی الله علیه و آله) را احیا و به فرهنگ عمومی حجاج تبدیل نماید. متن دو میثاق نامه برای این هدف تدوین و در اختیار کاروان‌ها گذاشته شده است.

شوراهای فرهنگی، ترتیبی دهند تا در هنگام وداع با مدینه و مکه برنامه بیعت و پیمان به بهترین وجه انجام شود و زائران محترم با آگاهی کامل و رضایت و رغبت خود، متن میثاق نامه‌ها را قرائت کرده و ذیل آن را امضا نمایند.

### بعثه‌های مراجع عظام

در حج ۱۳۸۶ تعدادی از بعثه‌های مراجع عظام شیعه در حج حضور داشته و پاسخگوی نیازهای شرعی زائران بودند. هماهنگی امور بعثه‌ها، برعهده معاونت آموزش و پژوهش بعثه رهبری بود و جناب حجه الاسلام والمسلمین محمد مهدی معراجی از سوی معاونت مذکور، در درون این کاروان حضور داشته، پیگیریهای لازم را بعمل می‌آوردند.

مراجع بزرگواری که در حج امسال تشکیل بعثه دادند، عبارت بودند از آیات عظام: صافی گلپایگانی، سید علی سیستانی، موسی شیرازی، زنجانی، یوسف‌فصانعی، حسین وحید خراسانی، ناصر مکارم شیرازی، عزالدین زنجانی، محمداسحاق فیاض، عبدالکریم موسوی اردبیلی، سید کاظم حائری، سید سعید حکیم، جعفر سبحانی، حسین نوری همدانی، سیدمحمد شاهرودی.

از مهم‌ترین کارکردهای بعثه مراجع عظام، ارتباط با مقلدین و علاقه‌مندان و حجاج خارجی و اطلاع‌رسانی بود. گفتنی است که در سال جاری تعامل بسیار خوبی میان بعثه مقام معظم رهبری و دیگر بعثه‌های مراجع وجود داشت.

ص: ۳۴۸

### برنامه‌های فرهنگی بعثه مقام معظم رهبری، ویژه کارگزاران صف و ستاد در حج ۱۳۸۶

«زائر محوری» در برنامه‌های بعثه و سازمان حج، تاحدی موجب شده که توجه به نیازهای معرفتی و فرهنگی کارگزاران حج، به‌ویژه در ایام موسم حج به‌دست فراموشی یا کم‌توجهی سپرده شود و صرفاً به اندک برنامه‌های پراکنده بسنده شود. خوشبختانه در سال‌های اخیر، براساس تجارب سال‌های پیشین و تحلیل کارشناسی شرایط و اطلاعات موجود، با رویکرد نوینی مواجهیم که به‌دنبال ترسیم جغرافیای وسیع فرهنگی بعثه است. در این رویکرد، کارگزاران حج و زیارت در صف و ستاد، جایگاه ویژه‌ای در کلیه برنامه‌های فرهنگی و آموزشی دارند و تدابیر مختلفی برای ارتقای سطح علمی و فرهنگی آنان در ایران و موسم حج و عمره اتخاذ شده است. برنامه‌های فرهنگی ویژه کارگزاران در موسم حج ۱۳۸۶، تکاپویی ستودنی در این مسیر بلند است که امید می‌رود با نکته‌سنجی نیک‌اندیشان و صاحب‌نظران به تدریج از آسیب‌ها و کمبودهای آن کاسته شود و بر عمق و غنای آن افزوده گردد.

#### کتاب حج

تدوین و تألیف بیست و هشتمین کتاب حج، امسال بر عهده آقایان علی‌اکبر جوانفکر و رضا بابایی بود. این دو نویسنده با حضور در برنامه‌ها و مراسم مختلف، اطلاعات لازم را برای تهیه مواد اولیه این اثر جمع‌آوری کردند. کتاب حج که در سال‌های گذشته منبع مستند معتبر و مهم برای محققان درباره حج جمهوری اسلامی بوده، امسال نیز برای تدوین آن، اهتمام ویژه‌ای شده است.

#### نشر مشعر

در سال جاری به منظور استفاده زائران عمره و حج تمتع، تعداد ۱/۵۰۰/۰۰۰ جلد کتاب مرتبط با اعمال و مناسک حج از طریق مؤسسه فرهنگی - هنری مشعر، وابسته به

ص: ۳۴۹

بعثه رهبری چاپ و به زائران ارائه شده است. حدود ۴۰ فقره از این کتاب‌ها جدیدالانتشار و مابقی چاپ مکرر بوده است. بخشی از کتاب‌های جدید، به زبان عربی است. محتوای کتابها تخصصی و در رابطه با امور مربوط به حج و زیارت بوده است. مؤسسه مشعر که از سال فعالیت خود را آغاز کرده، تاکنون موفق به چاپ و انتشار عنوان کتاب بوده است. چاپ بروشور، تولید لوح فشرده (سی. دی) برنامه‌های مربوط به حج و اطلس زیارتی مدینه و مکه از دیگر اقدامات و فعالیت‌های این مؤسسه فرهنگی است.

### افزایش بودجه فعالیت‌های فرهنگی کاروان‌ها

به گزارش خبرنگار زائر رییس سازمان حج و زیارت گفت: کاروان‌هایی که فعالیت‌های درخشان فرهنگی برای زائران طراحی و اجرا کرده‌اند، از نظر بودجه جهت تحقق ایده‌های مشخص و حرکات فرهنگی مناسب داخل کاروان‌ها مشکلی ندارند و هزینه سرانه مربوط به این نوع فعالیت‌ها در کاروان‌های مذکور به دو برابر افزایش یافته است که می‌توانند از محل تنخواه ارزی خود هزینه کنند. این تصمیم در راستای بسط فعالیت‌های فرهنگی از سوی کارگزاران اجرایی حج اتخاذ شده که مورد توجه و تأکید سازمان حج می‌باشد.

### سمت‌وسوی فرهنگی همه فعالیت‌ها

رییس سازمان حج و زیارت در گفتگو با خبرنگار بعثه مقام معظم رهبری گفت: هماهنگی‌های لازم برای برگزاری امور حج و رسیدگی به همه موارد مورد نیاز زائران؛ از ورود به فرودگاه مدینه گرفته تا اسکان، تغذیه و دیگر تسهیلات رفاهی و زیارتی، گاه چنان بوده که بیش از هفتاد درصد هماهنگی‌ها یک‌سال پیش از موسم حج سال آینده اتفاق افتاده است. این آمادگی و خدمت‌گزاری برای آن است که زائران بتوانند با خیال آسوده‌تری مناسک خود را انجام بدهند و از موقعیت‌های حج برای فرهنگ‌سازی استفاده کنیم.



ص: ۳۵۰

رییس سازمان حج و زیارت می‌گوید: همه بخش‌های ستادی و اجرایی این سازمان، لحظه‌ای فارغ از برنامه‌ریزی نیستند و هر جا که ضرورت‌ها و نیازها، ایجاب کرده، با هماهنگی و مطالعه اقدام به تغییر و اصلاح روش‌ها و نحوه اجرای امور کرده‌ایم.

«مصطفی خاکسار قهرودی» رییس سازمان حج و زیارت در گفت‌وگو با خبرنگار پایگاه اطلاع‌رسانی حج، به تشریح فعالیت‌ها و هماهنگی‌های ستادی و اجرایی این سازمان پرداخت و بر موضوع برنامه‌ریزی‌های فرهنگی در همه بخش‌های اجرایی تأکید کرد.

موضوع رسیدگی به امور حج، با توجه به این که جامعه مخاطب بسیار زیادی دارد، به لحاظ برنامه‌ریزی، هماهنگی و اجرا، از حساسیت‌های بسیار بالایی برخوردار است. نتیجه‌ای که قبل و بعد از این سفر روحانی حاصل می‌شود، مورد قضاوت خیلی‌ها قرار می‌گیرد؛ چه آن‌ها که زائر این سفر بوده‌اند و چه چهره‌ها، شخصیت‌ها و مقامات محترم مسؤول کشور که بر آن نظر دارند. تلاش سازمان حج و زیارت بر سرعت و انجام درست کارها و بهبود و ارتقای همه فعالیت‌هاست. می‌توانم بگویم، انجام امور حج و رسیدگی و توجه به همه بخش‌ها و حوزه‌های مختلف آن، نوعی مدیریت بحران است. اجرای تصمیمات صحیح، رسیدگی و نظارت بر چگونگی اجرای آن‌ها، تغییر و اصلاح روش‌های اجرایی و مهم‌تر از همه، نحوه برنامه‌ریزی‌های فرهنگی مترتب بر آن، که مدتی است با مشارکت فعالانه اعضای اجرایی کاروان‌ها، مدیران و نیز نمایندگی محترم ولی فقیه در سازمان همراه است، حکایت از حساسیت کار دارد. مبنای کارها این است که با توجه به تأکیدات فراوان، رفاه، آسایش و تسهیلات لازم برای زائران در همه بخش‌ها تأمین شود.

به این ترتیب، برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری سازمان حج و زیارت برای اجرای بهتر برنامه‌ها، تنها محدود به داخل کشور نمی‌شود و چه بسا در طول سال و قبل از موسم حج تمتع باید هماهنگی‌هایی با مسؤولان دولت عربستان انجام شود.

مسؤولان امور زیارتی دولت عربستان همیشه از این که مسؤولان ایرانی در مورد

ص: ۳۵۱

حج سال آینده از مدت‌ها قبل، برنامه‌ریزی و جلسه‌های مرتبی با آن‌ها دارند، تعجب می‌کنند. آن‌ها اذعان دارند که نحوه اجرای برنامه‌های ایران نسبت به سایر کشورها، ستودنی است. حتی گاه دست‌اندرکاران سازمان حج و زیارت یک‌سال قبل از موسم حج، پیگیری‌ها و برنامه‌ریزی‌های خود را آغاز کرده‌اند. حجم گسترده کار و ضرورت تأمین رفاه، آسایش و ارائه تسهیلات لازم به حجاج ایرانی نیازمند فعالیت‌های شبانه روزی است و به لطف خداوند در این امور همواره پیشرفت‌هایی به دست آمده است. نکته‌ای که باید اینجا تأکید کنم، بحث برنامه‌ریزی‌های مؤثر است. ما لحظه‌ای فارغ از برنامه‌ریزی و هماهنگی نیستیم. همکاران ما در طول این سفر و قبل و بعد از آن پیوسته بر فعالیت کاروان‌ها، مدیریت هتل‌ها و ساختمان‌های محل اسکان، امور رفاهی، تغذیه، خرید و سلامت مواد مصرفی زائران ایرانی نظارت دقیق دارند. ایران تنها کشوری است که در طول سال در عربستان دفتر نمایندگی و ستاد فعال دارد و امور مربوط را پیگیری می‌کند. برای مثال در بخش حمل و نقل که موضوع مهمی است، حدود دو هفته قبل از سفر، آخرین هماهنگی‌ها و توافقات یکبار دیگر مورد ارزیابی و کنترل قرار می‌گیرد. در این جلسه طرف‌های سعودی اذعان داشتند: شما تنها کشوری هستید که موضوع حمل و نقل را از ماه‌ها قبل از موسم حج، حل و فصل کرده‌اید و اکنون نیز (حدود دو هفته قبل از آغاز سفر به مدینه) همه اجرائیات را کنترل می‌کنید.

خوشبختانه بیش از (صلی الله علیه و آله) ۹ درصد زائران ایرانی در مرکز شهر مدینه و نزدیک حرم مطهر نبوی ساکن هستند. این توفیق خداوند بوده است که توانسته‌ایم با هماهنگی‌ها و برنامه‌ریزی‌های مؤثر، این امر را از ماه‌ها قبل از سفر، تحقق ببخشیم. برنامه‌ریزی‌های صحیح و دائم رو به اصلاح که بخش عمده‌ای از آن، حاصل مطالعه و تحلیل نظرسنجی‌ها است، ضرورت اصلاح ساختار ستادی را تعیین می‌کند. سازمان حج و زیارت هر سال این اصلاحات و تغییرات مؤثر را دارد. هدف ما هم سهولت در ارائه خدمات، افزایش بازدهی و کارآمدی، بالا بردن توان تصمیم‌گیری‌ها، افزایش اهرم‌های نظارتی و کنترلی و مراقبت هر چه بیشتر از نمودهای عینی تصمیم‌گیری‌ها است. خوشبختانه توانستیم فاصله‌های مدیریت تصمیم‌گیری و

ص: ۳۵۲

بخش‌های اجرایی را به کمترین میزان خود کاهش دهیم. نتیجه این شده است که کارها سرعت بیشتری پیدا کند و شاهد بهبود هستیم. اصلاح روش‌ها و تغییر سیستم‌ها در حین انجام کارها، به گونه‌ای است که هر جا لازم باشد، انعطاف‌پذیری‌های موردنیاز صورت می‌گیرد. از سوی دیگر، نظام مشورتی و نظارتی بر روند تصمیم‌گیری‌ها حاکم است.

میزان تحقق امور را می‌توان در نحوه خدمتگزاری به زائران مشاهده کرد. این که توانسته‌ایم بحث اسکان زائران را در مناطق مرکزی شهر مدینه تحقق ببخشیم، حمل و نقل درون شهری و جابجایی و انتقال زائران را حل و فصل کنیم، امور تغذیه سالم و بهداشتی رستوران‌ها را به‌طور جدی و دقیق پیگیری کرده و بر آن‌ها نظارت داشته باشیم و ... هیچ مشکلی در این خصوص وجود ندارد.

دیگر این که در بحث نظام مدیریتی و بهبود اهرم‌های تصمیم‌گیری و اجرا، آلان ما در سازمان حج و زیارت سطوح اداری را ارتقا داده و به شکل حرفه‌ای عمل کرده‌ایم. تخصصی کردن فعالیت‌ها، کمک مؤثری به همه امور رفاهی و اجرایی کرده است. تفکیک امور حج تمتع و عمره، ارتقای واحدها و اداره‌ها به اداره‌های کل، فعالیت مستمر ارزیابی‌های عملکرد و کارگزاری‌های حج، افزایش اختیارات و ارزشیابی‌های مستمر همگی حکایت از تحول دارد. نتیجه این شده که می‌توانیم شاهد افزایش کارآمدی باشیم.

نتایج بازخوردها در بخش‌های مختلف، ضرورت برنامه‌ریزی‌های مؤثر فرهنگی را ایجاب کرده است. هر فرآیند و اقدامی در مجموعه حج باید دارای رویکرد و کارکرد فرهنگی باشد. میزانصحت و دقت انجام یک کار شایسته، به سنجش اثرات فرهنگی آن وابسته است. پیش از این عوامل اجرایی همچون مدیر کاروان، معاونان کاروان و عوامل اجرایی آن خودشان را عضوی تفکیک شده از عوامل و فرآیندهای فرهنگی می‌دیدند که تنها باید به پیگیری امور اجرایی زائران پردازند. به‌طور واضح‌تر می‌توان گفت: آنان در امور و مسائل فرهنگی وارد نمی‌شدند و در پی انجام امور اجرایی و خدمتگزاری به زائران در امور رفاهی و تسهیلات اقامتی و مسائلی از این دست بودند. با برنامه‌ریزی‌های فرهنگی و فعالیت‌هایی که در این خصوص انجام شد، توانستیم رویکرد فرهنگی را وارد برنامه‌ها و امور اجرایی کنیم؛ به گونه‌ای که عوامل اجرایی خود را جدا

ص: ۳۵۳

از زنجیره فرهنگی نپندارند. به لطف خداوند این سرمایه‌گذاری و استمرار در بحث ورود به آموزش‌های فرهنگی، نتیجه مثبت داد. الآن مدیران کاروان‌ها و دیگر عوامل اجرایی، خودشان را در قبال رفتارها و آموزه‌های فرهنگی، مسؤول و شریک می‌دانند. آنان تنها پیگیر مسائل اجرایی نیستند، بلکه برای خود نقش فرهنگی قائل‌اند؛ چرا که زائران تنها خواهان رفاه و دریافت خدمات اجرایی نیستند. الآن این نوع تفاهم فرهنگی و بهتر بگویم درک فرهنگی، بیش از گذشته، خود را بروز داده است. در گذشته ایفای چنین نقشی، اگرچه در ذهن‌ها وجود داشت، ولی محل بروز پیدا نکرده بود. خوشبختانه نقش اثرگذاری فرهنگی مدیران کاروان‌ها و دیگر عوامل اجرایی بیشتر شده است. میزان موفقیت و کارآیی این عوامل اجرایی و مدیریتی در نقش آفرینی فرهنگی‌شان دیده می‌شود و توجه به آن به یک دغدغه تبدیل شده است.

اکنون در شورای فرهنگی کاروان‌ها، مدیر کاروان دبیر شورا است و علاوه بر وظیفه اجرایی و مدیریتی خود، در تصمیم‌سازی‌های فرهنگی، نقش مؤثری دارد. توجه داشته باشید که وقتی تفکر و اندیشه کار فرهنگی در امور اجرایی پیوند می‌خورد، تا چه حد می‌توان شاهد بروز تحولات فرهنگی مثبت در ارتباط با زائران بود. سازمان حج و زیارت در حقیقت با این کار، در جست‌وجوی تحقق نقش آفرینی فرهنگی و اثرگذار عوامل اجرایی است.

افزون بر همه اینها با مشکل موازی‌کاری هم روبه‌رو نیستیم؛ چرا که سازمان حج و زیارت جدا از نهاد نمایندگی ولی فقیه در این سازمان نیست. برای نخستین بار، برنامه‌های کلان فرهنگی کاروان‌های حج سال ۸۶ تدوین شد که در برگیرنده رئوس برنامه‌هاست. در کتابی دیگر که «پلی به سوی ملکوت» نام دارد، جزئیات برنامه‌های فرهنگی تشریح شده است. این کار، فعالیت مشترک با بعثه مقام معظم رهبری است. حتی آیت‌الله ری‌شهری تصریح داشتند که همه دست‌اندرکاران مشارکت کرده و به غنای این موضوع پردازند و طرح‌ها و پیشنهادهای خود را اعلام کنند. از این حرکت استقبال فراوان شد. به نقش اثرگذار فرهنگی عوامل مجری باید بیشتر توجه کنیم. وقتی همه عوامل ستادی و اجرایی خودشان را در شکل‌گیری یک فعالیت، شریک بدانند،

ص: ۳۵۴

احساس مسؤولیت بیشتری کرده، برای اجرای بهتر آن برنامه‌ها هم تلاش می‌کنند. توجه به مطالب این کتاب و رئوس برنامه‌های فرهنگی، یکی از ملاک‌های ارزیابی عملکرد کاروان‌ها است.

بنابراین، همه عوامل اجرایی، در نقش آفرینی فرهنگی، مسؤولیت دارند؛ چرا که حج، یک حرکت فرهنگی با جنبه‌های مختلف است. همه دست‌اندرکاران هدف و نیت‌شان برگزاری هر چه معنوی‌تر حج است و در این میان زائران مورد توجه هستند. پس این اقدامات در برنامه‌ریزی‌های فرهنگی می‌تواند در تلطیف حرکت‌های معنوی و فرهنگی موسم حج، نقش مهمی ایفا کند. خلاصه این‌که همه دعاها برای آمین است؛ یعنی همه این فعالیت‌ها برای آن است که زائران در آسوده‌ترین وضع روحی و جسمی قرار گیرند تا بتوانند از معنویت حج بهره بیشتری ببرند.

### نگاهی به تبلیغات سعودی‌ها و راه‌های مقابله

هر سال قرآن‌هایی با چاپ مرغوب و قطعی مطلوب و مهور به «مجمع الملک فهد لطباعه المصحف الشریف» به همه زائران کشورهای اسلامی هدیه می‌شود. اما در همه این سال‌ها تبلیغ و حمل کتاب - به خصوص کتابچه دعا - توسط زائران ممنوع بوده است. این در حالی است که دستگاه‌های مرتبط با حکومت عربستان کتابچه‌های مختلف و متنوعی را میان زائران توزیع می‌کنند که مستقیم یا غیر مستقیم، تبلیغ عقاید مذهب وهابیت است.

این نیز گفتمنی است که در آستانه حج (آبان ۱۳۸۶) نماینده تفت و میبد در مجلس شورای اسلامی، به دلیل مخدوش بودن قرآن‌های توزیع شده از سوی عربستان به وزیران کشور و ارشاد تذکر داد. این تذکر را سیدجلال یحیی‌زاده داد و غلامعلی حداد عادل رییس مجلس شورای اسلامی، نامه نماینده مذکور را در جلسه علنی مجلس قرائت کرد. گویا مراد این نماینده محترم از «قرآن‌های مخدوش» قرآن‌هایی است که با ترجمه غیر متعارف به فارسی در عربستان توزیع می‌شود. به هر روی بعثه مقام معظم رهبری، به توزیع اینگونه کتب رسماً اعتراض نموده

ص: ۳۵۵

لیکن برای حفظ وحدت و انسجام اسلامی کشورهای مسلمان، زائران را از هرگونه مقابله و درگیری لفظی برحذر می‌دارد و شیوه‌های دیگری را برای مقابله علمی و فرهنگی برگزیده است که مهم‌ترین آن‌ها آموزش‌های پیش از حج و برنامه استقرار روحانیان کاروان‌ها در میان زائران و دیگر فعالیت‌های فرهنگی در درون کاروان‌ها است.

### حضور معینه‌ها در کاروان‌ها طرحی موفقیت آمیز و روبه رشد

حضور معینه‌ها در کاروان‌های ایرانی از سال ۷۴ با حضور ۱۵ معینه به‌صورت آزمایشی در برخی از کاروان‌ها اجرا شد و پس از گذشت ۱۲ سال اکنون ۲۳۴ معینه در کاروان‌ها، بانوان زائر را همراهی می‌کنند.

خانم موسوی مسئول معینه‌ها در معاونت روحانیون بعثه مقام معظم رهبری، در گفت‌وگو با پایگاه اطلاع رسانی حج، با اعلام این‌که معینه‌ها با هدف خدمتگزاری به بانوان زائر و پاسخگویی به نیازهای دینی و اجرایی آنان در راستای انجام مناسک و اعمال در کاروان‌ها هستند، افزود: این خواهران وظیفه برآوردن نیازهای بانوان زائر در ارتباط با حج را، در قبل و حین سفر بر عهده دارند.

وی گفت: قبل از سفرخواهران معینه به مسائلی از قبیل شناسایی و کشف نیازها و خواسته‌های بانوان، برنامه‌ریزی جهت تبیین مسائل خاص بانوان و تذکرات قبل از سفر به آنان، توجیه در مورد تقلید و تصحیح قرائت و تلبیه، شناسایی بانوان به منظور همکاری در شورای فرهنگی و گروه ارشاد کاروان و ... توجه دارند. همچنین این خواهران در طول سفر مسئول پیگیری مواردی از قبیل تعامل سازنده با زائران و حُسن خلق و معاشرت، برخورد مفید و مؤثر جهت جذب و تأثیر معنوی در بانوان، حُسن معاشرت و صبر و بردباری و ایجاد آرامش در خواهران، رعایت شئون و مقتضیات، حفظ قداست و جایگاه معنوی بانوان زائر، پرهیز از مواضع تهمت و رعایت موازین شرعی، تنظیم برنامه‌ها و سازماندهی بخش خواهران، شامل هماهنگی کامل با روحانی و تنظیم برنامه با نظارت و اشراف روحانی و ارائه گزارش پیشرفت کار، رعایت نظم و

ص: ۳۵۶

انضباط در امور فرهنگی، سازماندهی خواهران و یاری گرفتن از افراد توانمند برای کمک به افراد ناتوان هستند. وی افزود: تبیین احکام عمومی، مناسک و احکام خاص بانوان، بیان مسائل اخلاقی مورد نیاز بانوان زائر، بهره‌برداری معنوی از این سفر، مطلع ساختن روحانی نسبت به بعضی از سؤال‌هایی که بانوان دارند، بیان تاریخ بانوان صدر اسلام و الگوگیری از آنان برای خواهران بخش دیگری از فعالیت‌های آنان است.

همراهی زائران در مناسک، حضور در میقات و یادآوری و راهنمایی و نظارت بر حسن انجام احرام بانوان زائر، همراهی زائران در شب دهم از مشعرالحرام به منا و رمی جمره عقبه، همراهی خواهران سالمند و نظارت بر صحت اعمال آنان، کنترل اعمال بانوان و گزارش به روحانی کاروان و ثبت در دفتر مراقبت اعمال، بخش اعظم فعالیت‌های معینه‌ها در موسم حج است. خانم موسوی در پایان افزود: اگرچه حضور معینه‌ها در کاروان‌ها روند رو به رشدی داشته است اما هنوز تا رسیدن به حد مطلوب فاصله داریم و امیدواریم بتوانیم در همه کاروان‌ها یک معینه برای بانوان زائر داشته باشیم.

### کتابخانه بعثه

کتابخانه معاونت آموزش و پژوهش همه ساله در موسم حج تمتع در محل بعثه مقام معظم رهبری در شهرهای مدینه منوره و مکه معظمه راه اندازی می‌شود. امسال این کتابخانه از نظر تعداد افزایش چشمگیری پیدا کرده و عناوین آن بسیار زیاد شده است. همچنین ۳۰۰۰۰ کتاب مجازی (رایانه‌ای) به شمار کتاب‌ها افزوده شد که قابل انتقال به سی‌دی و رایانه‌های شخصی بود. این کتابخانه که استفاده از آن برای عموم زائران و روحانیون آزاد است کتاب‌هایی در زمینه‌های حدیث، فقه، مناسک و معارف حج، تاریخ اسلام، تفسیر علوم قرآنی در اختیار متقاضیان می‌گذارد. به گفته سیداحمد سجادی مسئول کتابخانه، کتاب‌ها به سه صورت «مخصوص مطالعه در کتابخانه»، «امانی» و «اهدایی» به

ص: ۳۵۷

علاقه‌مندان ارائه می‌شود. وی گفت: کتاب‌های تک نسخه‌ای صرفاً برای مطالعه است. اما برای پاسخ‌گویی بهتر به نیازهای زائران، بخش مجازی و دیجیتالی این کتابخانه نیز راه‌اندازی شده است.

سجادی تصریح کرد: نرم‌افزارهایی مثل «باب‌العلم» حاوی ۸۸۰ جلد کتاب، «به سوی حقیقت» با ۹۵ جلد کتاب و حدود ۳۰ نرم‌افزار کتاب دیگر درباره موضوعات مختلف در این کتابخانه وجود دارد.

کتابخانه معاونت آموزش و پژوهش بعثه مقام رهبری روزانه پذیرای جمع کثیری از محققین و فضیلاي حوزه و دانشگاه است. در این میان برخی از زائران حرم پیامبر (صلی الله علیه و آله) برای دریافت کتاب‌های دعا و زیارت مراجعه می‌کنند و اذعان دارند که در فرودگاه مدینه طی برخوردارهای سبک با آنان، کتاب‌های مناسک و ادعیه آنان را از درون ساک‌هایشان برداشته‌اند.



**اجرایی****گزارش مصطفی خاکسار قهرودی، رییس سازمان حج و زیارت، درباره اجراییات حج ۸۶**

اسکان و اقامت، تغذیه و رفت و آمد به مسجدالحرام در مکه مکرمه، تفاوت‌های بسیاری با تردد در حرم نبوی در مدینه منوره دارد. تجمع و نزدیکی هتل‌ها به حرم مطهر در مدینه موجب شده است که زائران حرم نبوی از شرایط بهتری برای اقامت در این شهر برخوردار باشند. غذا نیز به‌صورت متمرکز در دو آشپزخانه «زین» و «الدخیل» طبخ و به‌صورت موازی در محل اسکان زائران توزیع می‌شود.

ویژگی‌های جغرافیایی شهر مکه، مسئولان سازمان حج و زیارت را برای تصمیم‌گیری در خصوص اسکان، تغذیه و تردد زائران با محدودیت‌های خاص مواجه می‌سازد. از طرف دیگر، سابقه درازمدت کشورمان در مدیریت حج و بهره‌گیری از بهترین و مناسب‌ترین امکانات اقامتی، بهداشتی و تغذیه‌ای، انتظارات را در بین زائران ایرانی بالا برده و نگاه‌ها را بیش از همه، متوجه ستاد مکه مکرمه کرده است.

با این وجود، حج امسال نسبت به سال گذشته، وضعیت بهتری داشت و در تمام حوزه‌ها مانند حمل و نقل، تغذیه، درمان، بهداشت و اصلاح سیستم، شاهد پیشرفت بودیم. مطالعه و هماهنگی‌های حج آینده نیز هم‌زمان با روزهای نخست حج امسال

ص: ۳۵۹

آغاز شد. در اجاره مسکن حج آینده تغییراتی ایجاد می‌شود. مسئولان سازمان حج روشی را به کار خواهند بست تا خانه‌ها در مکه نسبت به سال‌های گذشته به حرم نزدیک‌تر باشند. در امر تغذیه‌زائران نیز به شیوه‌های جدیدی عمل خواهد شد و حمل و نقل در روزهای تشریق سال آینده در حال هماهنگی با سعودی‌ها است و نظام جدیدی در رفت و آمدها اعمال خواهد شد.

سال گذشته، هتلی به سفارش سازمان حج و زیارت، از سوی یک شرکت سعودی و با سرمایه‌آنها ساخته شد که توسط سازمان حج و زیارت اجاره‌بلند مدت شد و امسال مورد بهره‌برداری قرار گرفت. در کنار عوامل اجرایی و فرهنگی حج، دو هزار زائر عادی ایرانی نیز در این هتل استقرار داشتند. ارزیابی مثبت از ساخت و بهره‌برداری از این هتل، سبب شد تا انجام کار مشترک با سعودی‌ها و ساخت نمونه‌های دیگری از این هتل، مورد مطالعه قرار گیرد.

سه‌می‌ه حج ایران و کلیات قرار داد در ماه‌های نخست سال ۱۳۸۷، در نشستی با وزیر حج عربستان مشخص می‌شود، اما تفاسیر و جزئیات آن در نشست سال آینده تعیین می‌گردد.

مشکلات بهداشتی در حج امسال- با وجود شایعه آنفلوآنزای مرغی- کمتر بود. امسال با این که حدود ۱۱ هزار نفر زائر بالای ۷۰ سال و حدود یک هزار و ۵۰۰ نفر زائر بالاتر از ۸۰ سال داشتیم، مشکلات درمانی نسبت به گذشته کمتر بود.

در مراسم قربانی نسبت به سال گذشته، ۱۰ درصد موفقیت و پیشرفت حاصل شد و زائران، این بخش را راحت‌تر انجام دادند. بودجه فرهنگی کاروان‌ها تا شش برابر افزایش یافت و امسال فضای فرهنگی کاروان‌ها در نظر گرفته شد و در بخش آموزش و اطلاع‌رسانی زائران نیز اقدامات خوب صورت گرفت.

تعاملی که در عربستان با مسئولان ایرانی در بخش‌های مختلف صورت گرفت، فضا و اوضاع آرام‌تری را در حج امسال ایجاد کرد که اقدامات دولت و حضور رییس‌جمهور در مناسک حج در این فضا بی‌تأثیر نبوده است.

ص: ۳۶۰

همچنین در دیدار رییس جمهور ایران با پادشاه عربستان درباره مسائل کلان و اجرایی حج نیز تبادل نظرهای صورت گرفت و جمهوری اسلامی ایران آمادگی خود را برای همکاری در زمینه اجرای طرح توسعه فضاهای اطراف مسجدالحرام اعلام کرد. ضرورت افزایش سهمیه حجج ایرانی و انتظار بلندمدت ایران از عربستان در مسائل حج مورد تأکید قرار گرفت.

## اسکان

بخش‌های مختلف فرهنگی، آموزشی و بین‌المللی بعثه مقام معظم رهبری و سطوح اجرایی سازمان حج و زیارت از ۱۱ سال پیش در ساختمانی در میدان المعاهده در مکه مکرمه مستقر می‌شدند. این در حالی بود که به دلیل فاصله این محل با منطقه اقامتی زائران ایرانی، ارتباط بعثه و بخش‌های اجرایی، با مشکلات و دشواری‌های خاص مواجه می‌شد. به عنوان مثال اگر بنا بود نشستی با گروه‌هایی از زائران داشته باشیم، عملاً دستمان بسته بود. از سوی دیگر، زائران به ما خرده می‌گرفتند که چرا بعثه در میان آنها نیست و از امکانات مناسب‌تری نسبت به زائران برخوردار است. نتیجه این مشکلات باعث شد که نماینده ولی فقیه در امور حج و زیارت و سرپرست حجج ایرانی برای رفع این مشکلات، توصیه‌هایی برای مسئولان بعثه و سازمان داشته باشد. به همین دلیل، تمام تلاش‌ها به این نقطه معطوف شد که ساختمان مناسبی برای بعثه تهیه شود که با شاخص‌های جدید، توان خدمات‌رسانی این مجموعه به حجج عزیز ایرانی افزایش یابد.

ساختمانی که بعثه در آن مستقر است، از نظر اسکان و خدمات رفاهی در مکه کم‌نظیر است و از سه سال پیش که به دنبال محل جدید بودیم این موضوع را پی‌گیری می‌کردیم. این مجموعه، یک سالن اجتماعات با ظرفیت ۱۶۰۰ صندلی و تمام امکانات صوت و تصویر و تلویزیون مدار بسته، ۳ برج اقامتی با بیش از ۴۱۰۰ تخت، ۲۳ خط آسانسور، پارکینگ با ظرفیت ۱۲۰ خودرو و فضاهای مورد نیاز بخش‌های اداری را در خود جای داده است. به هر حال انتقال ساختمان بعثه مقام معظم رهبری به منطقه عزیزیه

ص: ۳۶۱

شهر مکه، نظارت بیشتر بر امور کاروان‌های ایرانی را آسان‌تر کرد. این ساختمان دارای هزار اتاق است که در آن علاوه بر استقرار واحدهای اداری و اجرایی بعثه، چهارده کاروان ایرانی در آن اقامت دارند.

سه سال پیش با مدیر این مجموعه تفاهم‌نامه‌ای امضا کردیم که براساس آن، هتل «دار هادی» باید در سال نخست بهره‌برداری در اختیار ما قرار بگیرد. این تفاهم‌نامه در شرایطی به امضای طرفین رسید که ما می‌دانستیم در مجموعه مورد نظر باید چه امکاناتی تعبیه شود. جالب است که بدانید نفس این تفاهم‌نامه هیچ هزینه‌ای برای ما نداشت. ما حتی در تفاهم‌نامه قید کرده بودیم که مدیر هتل باید اینجا را در موعد مقرر در اختیار ما بگذارد که اگر در آماده‌سازی هتل تعلل کند، ماهانه ۲۵ هزار ریال سعودی جریمه به ما پردازد؛ چرا که او هم به ما احتیاج داشت و در سال اول نمی‌توانست تمام مجموعه را اجاره دهد. اما ما بر اساس تفاهم‌نامه پذیرفتیم که تمام ظرفیت دار هادی را مورد استفاده قرار دهیم و اجاره‌اش را پردازیم.

خوشبختانه قرارداد اجاره این مجموعه، حدود ۸ ماه پیش از موسم حج منعقد شد. در حالی که از ۴ ماه پیش، اجاره هتل‌ها و مراکز اقامتی مکه مکرّمه رو به افزایش گذاشت و حالا- برای اجاره هتلی که قبلاً محل استقرار بعثه معظم رهبری در میدان المعابده بود، بیش از هتل دار هادی باید هزینه می‌کردیم.

منطقه عزیزیه تا حدی به حرم نزدیک است و از طرف دیگر فاصله چندانی با منا و عرفات ندارد. با گذشتن از تونل «مظله» و از طریق باب علی می‌توان به حرم رسید و از این طرف، در موسم به سرعت منطقه عرفات در دسترس زائران ایرانی قرار می‌گیرد یا در راه بازگشت از منا دچار مشکل نمی‌شوند؛ زیرا در کوتاهترین زمان ممکن به محل اقامت خود در منطقه عزیزیه می‌رسند.

اما مهم‌تر از همه این است که امسال، ساختمان محل استقرار بعثه و سازمان حج به کاروان‌های ایرانی نزدیک‌تر شده است. ۱۵ کاروان از استان‌های تهران، قم، اصفهان، یزد، کرمان و فارس با جمعیتی حدود ۲۵۰۰ نفر در «دار هادی» اقامت دارند. علاوه بر این، محل استقرار بعثه معظم رهبری در سال جاری به ۸۰ درصد زائران ایرانی

ص: ۳۶۲

نزدیک است و به این ترتیب، مشکلاتی که سال‌های گذشته بر اثر دوری و سختی تردد به وجود می‌آمد، امسال مشاهده نشد. درباره اختلاف درجه هتل‌ها نیز باید گفت: سازمان حج کار معرفی کاروان‌ها و درجات آن‌ها را به زائران را انجام می‌دهد. در بحث هواپیما، حمل و نقل زائران در مدینه و مکه و غذای آنان هیچ تفاوتی وجود ندارد و همه آن‌ها از خدمات مشابهی برخوردار هستند، اما زائرانی هستند که می‌خواهند با کاروان‌های درجه یک سفر کنند و هزینه بیشتری بپردازند. یک زائر می‌تواند دست کم با یک میلیون و ۶۰۰ هزار تومان عازم خانه خدا شده، از خدمات مناسبی نیز برخوردار گردد اما در عین حال بیشترین هزینه‌ای که از یک زائر دریافت می‌شود تا بهترین محل اقامت برایش در نظر گرفته شود، ۱۰۰۰ / ۵۰۰ / ۲ تومان است. کارشناسان ما ۵ گروه قیمتی در مدینه و ۵ گروه قیمتی در مکه در نظر گرفته‌اند که زائران براساس خواسته خودشان گروه‌بندی می‌شوند. در این گروه‌بندی‌ها، نوع ساختمان (اعم از هتل یا منزل)، امکانات رفاهی موجود در آن، آسانسور، تعداد مقیمان، نزدیکی به حرم و ارزش محلی لحاظ می‌شود.

البته باید توجه داشت که اسکان حدود ۱۰۲ هزار زائر در یک شهر، کار بسیار دشواری است و حجم کار می‌تواند موجب بروز اتفاقات و مشکلاتی باشد. ما در مکه مکرمه، ۳۲۲ سند همکاری یا به تعبیری ۳۲۲ هتل و منزل در اختیار داریم که پذیرای زائران ما هستند. از سویی، شرایط جغرافیایی مکه مانند مدینه نیست و در اطراف حرم، هتل‌های مناسب وجود ندارد. در نزدیکی مسجدالحرام تنها یکی - دو هتل خوب را می‌توان پیدا کرد که قیمت‌های بسیار سرسام‌آوری دارند و ما فقط می‌توانیم در ایام عمره به این هتل‌ها مراجعه کنیم. با این حال، مشکل جدی و چشم‌گیری در سال جاری نداشتیم. البته، یکی - دو ساختمان طرف قرارداد، دچار حادثه شدند که با تلاش همکاران ما این ساختمان‌ها هم تا زمان ورود زائران آماده اقامت و اسکان شد. درباره جابه‌جایی حجاج به مشاعر مقدسه نیز باید این نکته مورد توجه قرار گیرد که در شرایط حاضر حرکت حجاج از عرفات به مشعر و منا به‌طور متوسط حدود ۱۰ ساعت طول می‌کشد. آخرین خبرها حاکی از آن است که دولت عربستان بودجه مورد

ص: ۳۶۳

نظر برای احداث این مسیر را تأمین کرده و امیدواریم زمان طولانی مدت جابه‌جایی حجاج ایرانی از سال ۸۷ به‌شدت کاهش یابد.

### تغذیه

آشپزخانه‌های متمرکز مدینه در دو واحد «زین» و «الدخیل»، تمام غذای زائران را آماده می‌کنند، اما به هر حال غذای مکه با مدینه تفاوت دارد. آشپزخانه‌های ابوجدایل و قحطانی مکه، توان آماده‌سازی غذا برای ۸۰ هزار نفر در هر وعده را دارند که ۴۵ هزار پرس در اولی و ۳۵ هزار پرس در آشپزخانه دوم و در زمان اوج حضور زائران طبخ می‌شود. مسافت بسیار و تعداد زائران این اجازه را به ما نمی‌دهد که غذای ۲۰ درصد باقی‌مانده را نیز از این دو آشپزخانه دریافت کنیم. با این حال، اقلام و مواد اولیه به‌صورت متمرکز خریداری و تهیه می‌شود و برنامه غذایی به‌صورت یکسان نوشته شده تا زائران در هر نقطه‌ای از شهر مکه مستقر باشند و بتوانند غذایی از نظر کیفی، مشابه غذای سایر زائرانصرف کنند.

اواسط آذرماه، روزنامه‌های عربستان سعودی از شیوع آنفلوآنزای مرغی در این کشور خبر دادند. ما این موضوع را با برگزاری جلسات مستمر در بعثه مقام معظم رهبری بررسی کردیم. اگرچه این موضوع در نهایت به تأیید کامل مراجع رسمی بهداشتی عربستان نرسید، با این حال برای جلوگیری از هرگونه حادثه‌ای، طبخ مرغ به‌صورت سرخ شده روی آتش ممنوع شد و تغییراتی در برنامه غذایی به وجود آمد. این تغییرات را به‌ویژه زائران مدینه اول به خوبی احساس کردند و اگر گله‌ای هم هست، از همین جا ناشی می‌شود، در عین حال ناگزیر بودیم مرغ را به‌صورت پخته شده در دمای بالا عرضه کنیم؛ چرا که سلامت زائران از هرچیز دیگری برای دست‌اندرکاران حج مهم‌تر بود. بنابراین، جوجه کباب، حذف و به جای آن کباب برگ و راگویی مرغ در برنامه غذایی گنجانده شد تا اطمینان نسبت به سلامت غذای زائران حاصل شود. ۴ گروه از کارشناسان بر کار آشپزخانه‌ها نظارت مستمر دارند: اول، ناظرانی از شهرداری مکه و مدینه، دوم، نمایندگان هیأت پزشکی، سوم، بازرسان بهداشتی و چهارم،

ص: ۳۶۴

کارشناسان بهداشتی که در آشپزخانه‌ها اقامت ثابت دارند. اگر غذا در وعده غذایی مورد نظر سرو نشود، بلافاصله معدوم خواهد شد و زائران نباید در این قضیه شک داشته باشند.

### قربانی

خدر نژاد، مسئول طرح قربانی زائران ایرانی در این باره می‌گوید:

کار ذبح گوسفندان قربانی حجاج در قالب یک طرح مکانیزه انجام می‌گیرد. در عین حال برای انجام ذبح قربانی هزار زائر ایرانی نفر ذبح‌کننده حرفه‌ای از کشورمان فعالیت خواهند کرد.

هرساله در قالب تفاهم‌نامه‌ای میان مسئولان سازمان حج و زیارت ایران و بانک توسعه اسلامی، قیمت خرید نهایی گوسفند برای قربانی مشخص می‌شود. هزینه قربانی در سال جاری ۳ (صلی الله علیه و آله) ۰ ریال سعودی است که وجه آن در ایران از حجاج ایرانی اخذ می‌شود. تا دو سال قبل هزینه قربانی در عربستان جمع‌آوری می‌شد و در ازای آن کوپن قربانی به زائران ارائه می‌گردید، اما با اجرای این طرح هزینه قربانی در ایران توسط بانک ملی به حساب بانک توسعه اسلامی واریز می‌شود. تعداد گوسفند مورد نیاز نیز از کشورهای استرالیا، نیوزیلند و سومالی خریداری می‌شود.

بنابراین، فریضه قربانی در حج سال ۸۶ با رعایت جوانب شرعی توسط ذابحان ایرانی‌صورت می‌گیرد و همه اجزا و گوشت قربانی به مستمندان جوامع اسلامی اهدا می‌شود. همچنین ذبح قربانی حجاج ایرانی در سال جاری همراه با نظارت مدیران کاروان‌ها و نظارت شرعی روحانیون کاروان‌ها در قربانگاه‌های کشور عربستان‌صورت گرفت. در انجام این بخش از مناسک حج، تعدادی افراد منتخب به نیابت از حجاج ایرانی حضور دارند.

در این طرح که توسط بانک توسعه اسلامی اجرا می‌شود و زائران ایرانی در هشت سال متوالی در آن مشارکت دارند، بانک توسعه اسلامی چهار واحد مکانیزه و سه واحد نیمه مکانیزه قربانی را در اختیار خواهد داشت.

## توزیع گوشت قربانی

روزنامه «عکاظ» عربستان به نقل از سرپرست طرح توزیع گوشت‌های قربانی حج در بانک اسلامی نوشت: این بانک تلاش می‌کند گوشت‌های قربانی حج سال جاری را در ۶۲ کشور جهان توزیع کند. بانک اسلامی در ذبح ۷۶۰ هزار رأس گوسفند و ۷ هزار گاو و شتر طی روزهای تشریق مشارکت داشته است. بانک اسلامی سعی خواهد کرد گوشت دام‌های قربانی امسال طی ماه‌های آتی با هماهنگی ۲۵۰ مؤسسه خیریه داخل عربستان به مؤسسات خیریه بین‌المللی ارسال شود. هماهنگی‌های لازم جهت رساندن گوشت‌های قربانی به دولت‌های ۲۶ کشور مورد نظر صورت گرفته و طی شش ماه آینده این گوشت‌ها توسط کشتی و هواپیما ارسال خواهند شد. گوشت‌های قربانی تا زمان ارسال در سردخانه‌های بزرگ جده نگهداری می‌شوند.

## گفت و گو با مسئول طرح قربانی

طرح مکانیزه قربانی کردن از چه سالی شروع شد و چه فرآیندی را پشت سر گذاشته است؟  
 خدرنژاد: ذبح گوسفندان در گذشته، دشواری‌های خاص خودش را داشت و متولیان امر در عربستان مجبور می‌شدند با توجه به بالا بودن تعداد لاشه‌ها، آن‌ها را دفن کنند یا بسوزانند. مدیران کاروان‌هایی که سال‌های گذشته مثلاً ۱۰ و ۱۵ سال قبل را به یاد دارند، می‌دانند که وضعیت ذبح و لاشه گوسفندان آن زمان چگونه بوده است. تا این که عربستان موفق شد کشتارگاه ویژه ذبح راه‌اندازی کند که طبیعتاً چون مکانیزه نبود، فرآوری‌های دیگر در مورد لاشه گوسفندان به این شکل نبود و انجام نمی‌شد. مستمندان مکه از این گوشت‌ها استفاده می‌کردند و حجم زیادی هم تلف می‌شد. تقریباً از سال ۱۳۷۹ طرح مکانیزه قربانی با راه‌اندازی امکانات و سیستم خاص آن از سوی عربستان شروع شد و کشتارگاه‌های ویژه این کار نیز فعال شدند. بانک توسعه اسلامی نیز به عنوان متولی قربانی کردن و نظارت بر اجرای مکانیزه آن وارد عمل شد و



ص: ۳۶۶

در حال حاضر شما می‌بینید که طی سال‌های اخیر، پس از قربانی کردن گوسفندان و آماده‌سازی گوشت و بسته‌بندی آن، مراحل دیگر فرآوری امحا و احشاء، پوست و ... در این طرح انجام می‌گیرد.

این طرح نه تنها از نگاه زائران ایرانی بلکه از منظر تعداد زیادی از حجاج کشورهای جهان، مطمئن‌ترین شکل بهره‌وری است و کاملاً مورد تأیید مراکز و سازمان‌های مرتبط است.

حجاج ایرانی از این طرح مکانیزه استقبال کرده‌اند و مشکلی در کار نبوده است. تعداد اندکی از زائران نیز به دلیل ضرورت عمل به فتاوی‌ای مرجع تقلید خود، در روز عید قربان، گوسفندان را در شهر و محل زندگی خودشان قربانی می‌کنند. اکنون کشورهای مسلمان از این طرح راضی هستند. روند کار هم تسهیل شده است.

گوشت‌های قربانی کجا مصرف می‌شود؟

خدرنژاد: پس از اجرای قربانی، لاشه‌ها در فرآیند فرآوری قرار گرفته و بانک توسعه اسلامی بر اساس جدول در اختیار، گوشت‌ها را در همه کشورهای نیازمند آفریقایی، آسیای میانه و ... توزیع می‌کند. کمیته امداد امام (ره) نیز در مورد قربانی‌های زائران کشورمان نظارت دارد.

آیا این گوشت‌ها وارد کشورمان هم می‌شود تا به مصرف نیازمندان برسد؟

خدرنژاد: با وجود رعایت اصول و موازین بهداشتی و مدت زمان و محل‌های نگهداری گوسفندان، وزارت بهداشت و درمان ایران اجازه ورود این گوشت‌ها را به داخل کشور نمی‌دهد و همه آن‌ها برای مصرف دیگر کشورها انتقال پیدا می‌کند. بر اساس دستورالعمل و قوانین و ضوابط حاکم بر این طرح، بانک توسعه اسلامی اجازه هیچ‌گونه فعالیت انتفاعی از طریق این طرح را نمی‌دهد. حتی حقوق مسئولان، مدیران و کارشناسان در این بخش از طرح، از راه دیگری تأمین و پرداخت می‌شود.

ص: ۳۶۷

مراحل انتخاب و خرید گوسفندان چگونه است؟

خدرنژاد: گوسفندان از استرالیا، نیوزیلند و سومالی خریداری می‌شوند و نظارت دقیقی در مورد صحت و سلامت آنان وجود دارد.

قیمت خرید هر گوسفند برای زائران ایرانی چقدر است و آیا سازمان حج و زیارت آن را تعیین می‌کند؟

خدرنژاد: هر ساله تفاهم‌نامه‌ای میان مسئولان سازمان حج و زیارت ایران و بانک توسعه اسلامی منعقد می‌شود که نتیجه جلسه‌های کارشناسی دو طرف است. در این تفاهم‌نامه قیمت خرید، نهایی می‌شود و زائران هم موقع ثبت نام و مراحل دیگر آن را پرداخت می‌کنند. این مبالغ از همه کشورها به حساب بانک توسعه اسلامی واریز می‌شود و پس از آن است که سهمیه هر کشور تعیین شده و مجریان و تأمین کنندگان گوسفند در فاصله‌ای نزدیک به ایام تشریق، گوسفندان را از کشورهای محل خرید، به مراکز نگهداری انتقال داده و در روز عید قربان آماده ذبح می‌شوند.

روند تعیین و شمارش گوسفندان به تعداد زائران کشورها چگونه است؟

خدرنژاد: مدیران کاروان‌ها پس از ثبت نام زائران و اخذ وجه، با در دست داشتن کارت شناسایی و اصل فیش واریزی وجوه زائران خود و همچنین آمار تعداد زنان و مردان شرکت‌کننده در طرح قربانی، در زمان و ساعت مشخصی باید به مناطق نه‌گانه‌ای که از قبل تعیین می‌شود، مراجعه و به ازای هر زائر، کوپن دریافت کنند. این کوپن‌ها از بخش‌های مختلفی تشکیل شده و تعداد کشتار در طرح قربانی به تعداد کوپن‌ها و اسامی زائران است. ذابحان ایرانی نیز در محل کشتارگاه‌های ویژه ایرانیان، پس از طی شدن مراحل خاصی شروع به ذبح می‌کنند و موارد انجام شده از طریق رابطان به اطلاع مسئولان کاروان و نیز زائران می‌رسد که در این وقت می‌دانند به این تکلیف نیز عمل شده است.

ص: ۳۶۸

هنگام ذبح چه کسانی حضور دارند؟ آیا خود زائران باید قربانی را ببینند؟

خدرنژاد: مدیران کاروان‌ها هنگام اخذ پول از زائران محترم در زمان تکمیل موارد، حق و کالت در توکیل دریافت می‌کنند تا قربانی بدون دشواری و با سرعت بیشتری انجام شود. هنگام انتخاب و تحویل گوسفندان، مدیران کاروان یا معاون او، روحانی کاروان و ناظران مرتبط حضور دارند. زائران می‌توانند در کشتارگاه حضور داشته باشند و ضرورتی هم ندارد چون و کالت داده شده و روحانی محترم کاروان نیز به عنوان ناظر شرعی بر مراحل انتخاب و تحویل و نیز ذبح نظارت دارد.

امسال چه تعداد ذابح طرح قربانی در کاروان حضور دارند؟

خدرنژاد: ۹۵ نفر از خبره‌ترین و حرفه‌ای‌ترین ذابحان برای انجام این تکلیف به مکه مشرف شده‌اند که از ابتدای صبح روز عید قربان کار خود را آغاز می‌کنند. کار ذبح قربانی هم به نام حجاج که در فهرست‌های چند نفره آمده انجام و از طریق مدیریت کاروان ثبت و ضبط شده و به اطلاع حجاج می‌رسد. همه این مراحل با برنامه‌ریزی همراه است و همواره شاهد آن بوده‌ایم که ایران در انجام این مرحله از اعمال و مناسک حج، منظم‌ترین و با برنامه‌ترین کشورهاست و مجهزترین و پیشرفته‌ترین کشتارگاه‌ها در اختیار ایرانیان است. امسال هم به یاری خداوند و همراهی مدیران کاروان‌ها و دیگر همکاران محترم، طرح قربانی ۱۰۲ هزار گوسفند به خوبی و در نهایت دقت و نظم انجام شد.

در صورتی که برخی زائران به هر دلیلی موفق به واریز پول قربانی در ایران نشده باشند، آیا قبل از عید قربان امکان واریز پول وجود دارد؟

خدرنژاد: این امکان هست و آن دسته از مدیران کاروان‌هایی که زائرانشان موفق به پرداخت پول نشده‌اند و کوبین دریافت نکرده‌اند، برای خرید نقدی هر قطعه کوبین به واحد طرح قربانی واقع در هتل «سمر» مکه مراجعه می‌کنند.

ص: ۳۶۹

این امکان برای زائران ایرانی مقیم خارج نیز وجود دارد؟

خدرنژاد: بله، مدیران کاروان‌های هموطنان ایرانی مقیم خارج از کشور که اکنون در مکه حضور دارند، می‌توانند برای خرید نقدی کوپن در زمان و مکان اعلام شده نسبت به دریافت کوپن اقدام کنند.

گفتگوی روزنامه زائر با حسن سقایی، رییس ستاد مدینه منوره

رییس ستاد مدینه که سابقه سال‌ها حضور در سمت‌های اجرایی حج را در کارنامه خود دارد، به پرسش‌های خبرنگار «زائر» این‌گونه پاسخ داد:

زائر: تقریباً در آستانه آخرین روزهای سفر حجاج ایرانی و حضور آن‌ها در مدینه هستیم. جمع‌بندی شما از تمام فعل و انفعالات در حوزه‌های حمل و نقل، اسکان، تغذیه، پیشرفت‌ها، برنامه‌های شاخص، معضلات، کاستی‌ها و موانع چیست؟

سقایی: ستاد مدینه منوره تا ۲۲ دی‌ماه، میزبان حجاج ایرانی است و به زعم ما، نیمی از عملیات اجرایی مدینه بعد پشت سر گذاشته شده است. با توجه به این‌که من در حج شانزده سال گذشته به‌صورت مستقیم با موضوع حج درگیر بوده‌ام یا در سال گذشته خدمتگزار زائران در ستاد منطقه ۲ مکه بودم، اگر بخواهم مقایسه‌ای بین حج امسال و سال‌های گذشته داشته باشم، می‌توانم به جرأت اعلام کنم که حج سال جاری در بیست سال گذشته بی‌نظیر بوده است. چون هیچ‌وقت کارها تا این اندازه روان جلو نرفته بود. علتش این است که برنامه‌ریزان حج امسال در ایران و از ماه‌ها پیش برنامه سفر را نوشته و تدوین کرده‌اند. بنابراین، فرضیه‌های مختلفی در سطوح اجرایی پیش‌بینی شد که برای برداشتن هر فرضیه‌ای، باید برنامه‌ای نوشته می‌شد. اگر بخواهیم به تحولات حج امسال در بخش مدینه منوره، که حوزه کاری ماست نگاه کنیم، می‌بینیم که کارها با آرامش جلو رفت و دغدغه‌ای در این مسیر تولید نشد. نتیجه و بازخورد این تحولات هم به افزایش توان روحی زائر کمک می‌کند.

زائر: چگونه این تحولات به زائر ختم می‌شود؟

سقایی: مثلاً سال‌های گذشته، کاروان‌های ایرانی که از مکه مکره عازم مدینه منوره بودند به مرکز استقبال معرفی می‌شدند. در این مرکز، ساعت‌ها معطل می‌شدند تا کار گذرنامه‌ای آن‌ها انجام شود. سال گذشته در این مرکز، پنجره‌ای به زائران ایرانی اختصاص دادند. با این حال، باز هم معطلی و خستگی حجاج به میزان کمتری مشاهده می‌شد. امسال، ورود و کنترل زائران ایرانی در مرکز استقبال از سیستم انتقال و جابه‌جایی حجاج مدینه بعد حذف شد. تصور کنید که زائران بدون هیچ‌گونه معطلی به مدینه منوره وارد شدند. کسانی مثل مدیران کاروان‌ها که در امور اجرایی نقش دارند، معنی این حرف را خوب درک می‌کنند.

ص: ۳۷۰

زائر: در بخش‌های دیگر مانند تغذیه چگونه؟ آیا ما در این شاخص‌ها هم پیشرفت داشته‌ایم؟

سقای: براساس آنچه نظریات کارشناسی می‌گویند، در بخش تغذیه یا همان آشپزخانه نیز با افزایش کیفیت و ارتقای بهداشت روبرو بوده‌ایم. پخت غذا در آشپزخانه‌های متمرکز با نظارت دائم هیأت پزشکی، بازرسان ستاد و ناظران بعثه مقام معظم رهبری دنبال می‌شود. بنابراین، اطمینان کافی از این بخش حاصل شده که فکر می‌کنم نشان دهنده پیشرفت‌هایی در این شاخص باشد.

در بخش اسکان نیز با تلاش‌های صورت گرفته، بیش از نود و هشت درصد زائران از دسترسی بسیار مناسبی به حرم برخوردار بودند که این امر نیز در نوع خود بی‌نظیر است. غیر از چند منزلی که در حاشیه شهر داشتیم، جایی را که به حرم دور باشد، اجاره نکردیم. این در حالی است که شب‌ها هم حرم باز بود و منعی برای رفت و آمد زائران وجود نداشت.

بخش پزشکی نیز انصافاً نسبت به سال‌های گذشته بهتر کار کرد و توانست با بروز بیماری و نگرانی در میان زائران مبارزه کند و خدمات خود را به بهترین نحو به آنان

ص: ۳۷۱

ارائه کرد.

در کل می‌توانیم روند عملیات حج را نسبت به سال‌های گذشته با پیشرفت چشمگیر توصیف کنیم.

زائر: اما زائران با تأکید بر بهداشتی بودن غذا، آن را کم‌تنوع و خسته‌کننده می‌دانند.

سقایی: همانطور که گفتم، ارزیابی ما نشان می‌دهد که در بخش کیفیت و کمیت طبخ غذا به رشد رسیده‌ایم، اما با توجه به اعلام دولت عربستان و ضرورت پیشگیری از ابتلا به آنفلوآنزا، برنامه غذایی آشپزخانه‌های متمرکز ما تغییر کرد و ناچار شدیم چند عنوان غذا را که بسیار هم مورد توجه هموطنان ماست از این برنامه حذف کنیم. طبیعی است وقتی جوجه کباب نباشد و شنسیل مرغ از برنامه بیرون رود، تنوع غذا کم می‌شود، اما مجبور به رفتار محتاطانه بودیم. بعد از آن هم به دلیل برنامه‌ریزی درازمدت، امکان بازگشت به برنامه قبلی فراهم نیست. البته با وجود تمام این اتفاقات، غذای امسال نسبت به سال‌های گذشته، مطلوب و قابل قبول بود. منتها باید دید کجای زنجیره تولید و طبخ غذا و توزیع آن در میان زائران دچار نقص بوده است. آنچه ما در آشپزخانه‌ها ملاحظه می‌کنیم، مناسب و کیفی است، اما شاید بعضی هتل‌ها در انتقال و سرو غذا، دقت لازم را به کار نیندند.

زائر: گویا آمار زائران فوتی تا امروز، تنها ۴ نفر در مدینه بوده است. البته ظاهراً افرادی هم در بیمارستان‌های سعودی بستری شده‌اند. در این باره آیا عملکرد هیأت پزشکی حج را موفق ارزیابی می‌کنید؟

سقایی: اولاً این آمار در مقایسه با آمار سال‌های گذشته بسیار کم و اندک است و از این بابت خدا را شاکریم. ثانیاً طبیعی است که هرچه به انتهای سفر نزدیک می‌شویم، بیماری‌ها هم اضافه می‌شود. این در حالی است که آمار زائران سالمند ما یک هزار نفر

ص: ۳۷۲

است، اما فوتی‌ها و گمشدگان ما از افراد بالای هشتاد و چهار سال نیستند. البته ما ۲ مورد فوتی بالای هشتاد و پنج سال داریم که به‌صورت طبیعی، نوبتی و ثبت‌نامی به حج مشرف شده بودند.

در مجموع، هیأت پزشکی، دائماً چتر حمایتی خودش را گسترده‌تر می‌کند و انصافاً خیلی خوب وظایفش را انجام می‌دهد. زائر: نظریات زائران چگونه جمع‌آوری می‌شود؟

سقایی: بازرسان ستاد و بعثه مقام رهبری به‌صورت مداوم با زائران در تماس هستند و نظریات آنان را جویا می‌شوند. از طرفی درباره موضوعاتی مانند غذا هر روز نظرسنجی می‌شود و نتیجه این نظرسنجی‌ها از طریق جلسات روزانه به مسئولان انتقال می‌یابد. در واقع، ما هر روز، یک بار عملکرد بخش‌های مختلف ستاد را نقد و ارزیابی می‌کنیم، اما نتیجه این ارزیابی‌ها ممکن است در برنامه‌ریزی‌های آینده دخالت داده شود.

زائر: اگر بنا باشد به بخش‌های مختلف ستاد مدینه نمره بدهید، به کدام بخش بهترین نمره را می‌دهید؟

سقایی: جواب این سؤال شما در ذهن من است، اما نمی‌شود آن را اعلام کرد. چرا که معتقدم هر یک از بخش‌های حمل و نقل، اسکان، تغذیه، تدارکات، مالی، آمار و ... نهایت سعی‌شان را به کار گرفته‌و کارشان را به خوبی انجام داده‌اند.

مدیریت زائران در مشاعر

طبق اعلام رسانه‌های عربستان سعودی در موسم حج امسال، جمهوری اسلامی ایران کمترین آمار مربوط به زائران گمشده را در مشاعر مقدس داشته است.

در حالی که آمار گمشدگان حجاج ایرانی در این مدت با یک هزار و مورد کمترین آمار بوده است، کشور مصر با هفت هزار و گمشده بالاترین آمار

ص: ۳۷۳

گمشدگان را در میان کشورهای بزرگ اسلامی داشته است.

در مدت وقوف زائران خانه خدا در مشاعر مقدس (عرفات، مشعر و منا) کلیه زائران کشورهای مختلف حداقل از ظهر روز دوشنبه تا جمعه در این مکان‌ها حضور داشتند.

بر اساس این گزارش تعداد گمشدگان کشورهای الجزایر و مراکش به ترتیب شش هزار و نفر و پنج هزار و حاجی بوده و تعداد کل گمشدگان کشورهای عربی تا ظهر روز پنجشنبه هزار و حاجی ثبت شده است.

گمشدگان کشورهای جنوب آسیا هزار و و گمشدگان ترکیه و مسلمانان کشورهای اروپایی هزار و حاجی بوده است. امسال مجموع حجاج خانه خدا حدود سه میلیون نفر برآورد شده است.

این آمار حاکی از مدیریت علمی مسئولان و نظم زائران ایرانی است.



## معاونت برنامه‌ریزی، نظارت و ارزشیابی

### نظارت و ارزشیابی

نظارت و بازرسی، یکی از فعالیت‌های بعثه مقام معظم رهبری در عمره و تمتع است که با نظارت عالی نماینده ولی فقیه در امور حج و زیارت انجام می‌شود. بازرسان و ناظران ویژه، که زیر مجموعه معاونت نظارت، برنامه‌ریزی و ارزشیابی بعثه رهبری هستند، امسال با ۸۰ کارمند به مدینه منوره آمده‌اند که از این تعداد، ۱۰ نفر در بخش‌های اداری و ستادی به کار مشغولند و حدود ۷۰ نفر، وظیفه مدیریت، نظارت و بازرسی در حوزه‌های فرهنگی، اجرایی و بهداشتی را بر عهده دارند.

بازرسان با تقسیم‌بندی منطقه‌ای، بخش‌های مختلف کاروان‌ها، آشپزخانه‌ها و قسمت‌های اداری و اجرایی را سرکشی می‌کنند و موارد نقص یا تخلف را به دفتر نمایندگی ولی فقیه انعکاس می‌دهند.

این افراد در تخصص‌ها و گرایش‌های متعدد انتخاب شده‌اند و تمام کارها شامل ارزیابی، بازرسی و نظارت در این بخش از بعثه انجام می‌شود. عمده‌ترین هدف این معاونت، تأمین حقوق زائران در امور رفاهی، مسکن، تغذیه و حمل و نقل است تا آن‌ها بتوانند در آسایش کامل به زیارت و اعمال خود برسند. نظارت بر انعقاد قراردادهای بسیار مهم در عربستان سعودی یا ایران در بخش‌های خرید مواد غذایی یا اسکان و حمل و نقل زائران، یکی دیگر از وظایف این معاونت است. همچنین رسیدگی به امور ستادی کاروان‌ها از دیگر فعالیت‌های این بخش است.

ص: ۳۷۵

آشناسازی زائر با حقوق و پیگیری شکایات نیز در دستور کار گروه نظارت و ارزشیابی است.

به گفته مسئولان این معاونت «یکی از تفاوت‌های امسال با سال‌های گذشته این است که شماری از نیروهای بازرسی به جمع فعالان بخش طرح و برنامه پیوسته‌اند؛ در حالی که حجم کار بازرسان نسبت به سال‌های گذشته، نه تنها کمتر نشده، بلکه به دلیل افزایش تعداد زائران، فعالیت بیشتری در این زمینه باید انجام شود. بدین رو ما از همکاران خود خواسته‌ایم که با افزایش ساعت کار خود، نظارت و بازرسی را به دقت انجام دهند تا خلأ نیروی انسانی به این حوزه آسیب نرساند.»

بازرسان و ناظران ویژه با برگزاری جلسات متعدد به کشف موارد تخلف می‌پردازند، اما براساس آنچه از آن‌ها به دفتر بازرسی و نظارت ویژه انعکاس می‌یابد، موردی از شکایت زائران از کاروان‌ها یا غذا، اسکان، حمل و نقل و سایر بخش‌ها گزارش نشده است.

مسئول نظارت ویژه و بازرسی بعثه مقام معظم رهبری در این باره می‌گوید: «خوشبختانه با اسکان مناسب بیش از ۹۹ درصد زائران در محدوده مرکزی مدینه و اطراف حرم نبوی، مشکلی در این زمینه به چشم نمی‌خورد و گزارش همکاران ما نشان می‌دهد که زائران از عملکرد سازمان و مدیران کاروان‌های خود رضایت کامل دارند. تنها یک مسئله مورد بررسی قرار گرفته که آن هم کوچک بودن سلف سرویس یکی از هتل‌ها و شلوغی آن به دلیل جمعیت زیاد کاروان بوده است. این مورد را هم دوستان ستادی با تمهیداتی برطرف کرده‌اند. مشکلات محدود در توزیع برخی اقلام غذایی هم با تدابیر همکاران برطرف شده است.»

گروه ناظران ویژه و بازرسان بعثه مقام معظم رهبری، عملکرد شرکت‌های مرتبط با حمل و نقل هوایی و زمینی را نیز زیر نظر دارند. یکی از موارد به وجود آمده در این حوزه، کوچک بودن یکی از ترمینال‌های خروجی مسافران در فرودگاه مدینه و معطلی بیش از حد زائران ایرانی در این ترمینال بوده است. نتیجه بررسی‌ها منتهی به تصمیمی در این زمینه شده و زائران، پس از فرود هواپیما، بلافاصله با اتوبوس به هتل‌های محل

ص: ۳۷۶

استقرار خود عزیمت می‌کنند و چمدان‌ها و ساک‌های آنان با اندکی تأخیر به وسیله وانت‌بارها به هتل‌ها منتقل می‌شود تا زائران در فرودگاه معطل نشوند.

کیفیت غذا، یکی از مسائلی است که علاوه بر بررسی بهداشتی، نوع مواد و شیوه طبخ آن باید مورد نظارت قرار گیرد. امسال بعضی از زائران نسبت به یکنواخت بودن برنامه غذایی اعتراض کردند که در جلسه بازرسان بررسی و تصمیم‌گیری شد؛ اما آقای کریمی خضراء، از مسئولان مربوط می‌گوید: «شما در یک خانواده ۵ نفری هم ناگزیرید ذائقه‌های مختلف را در نظر بگیرید. ما در دو آشپزخانه حدود ۳۰ هزار پرس غذا برای هر وعده آماده می‌کنیم که به نظر من بیشترین زحمات را همکاران آشپز ما متحمل می‌شوند. علاوه بر این، گزارش بازرسان ما نشان می‌دهد که بهترین مواد غذایی برای آشپزخانه‌ها خریداری می‌شود. بهداشت این محیط‌ها هم اطمینان‌بخش است و بهداشت در آن‌ها حتی از خانه‌های ما بیشتر رعایت می‌شود. از طرفی، به کاروان‌ها اعلام شده که اگر بیمارانی در جمعشان هستند که نیاز مداوم به غذای رژیمی دارند، این موارد را به ما اعلام کنند. با این اوصاف، به نظر می‌رسد که اظهار نظر درباره غذا تا حدودی سلیقه‌ای است و نمی‌شود تمام سلاقی را در این مدت پوشش داد.»

حوزه نظارت ویژه و بازرسی بعثه مقام معظم رهبری با درج شماره‌های تماس بازرسان و ناظران ویژه هر منطقه در نشریه زائر و چاپ تراکت‌های آموزشی و نصب در هتل‌های محل اقامت زائران ایرانی، شنونده پیام‌های آنان است؛ هرچند تاکنون گزارشی از شکایات زائران واصل نشده است. البته، هموطنان ما در روزهای نخست ورود به توقیف کتاب‌هایشان در فرودگاه مدینه اعتراض داشتند که با همکاری مسئولان دولت عربستان، تمام کتاب‌های ضبط شده به‌صورت یک‌جا دریافت و به بعثه منتقل شد. نحوه بازگرداندن این کتاب‌ها به زائران هم این‌گونه بود که اگر مشخصاتی در کتاب‌ها و بسته‌ها از کاروان زائر موجود بود به آن کاروان انتقال می‌یافت و در غیر این‌صورت، زائران باید برای شناسایی کتاب‌های خود به محل نگهداری کتاب‌ها مراجعه کنند.

ص: ۳۷۷

**اسکان****اشاره**

با تمهیدات انجام شده اکثریت قریب به اتفاق؛ یعنی بیش از ۲۲ هزار نفر که بیش از ۹۵ زائران ایرانی در هتل‌ها و ساختمان‌های مناسب در مرکز این شهر اسکان داده شده‌اند. برای تعداد اندکی از زائران که در ساختمان‌های دورتر اسکان یافته‌اند نیز همه امکانات رفاهی و حمل و نقل فراهم است. وضعیت خدمات‌رسانی به گونه‌ای است که زوار می‌توانند بدون هیچ‌گونه دغدغه‌ای از برکات این سفر روحانی و معنوی بهره‌مند شوند.

همچنین به منظور تأمین آسایش و رفاه زائران، نظارت و سرکشی مستمر و شبانه روزی بر کلیه فعالیت‌های مرتبط با آسایش و رفاه زائران از آشپزخانه گرفته تا امور پزشکی انجام می‌گیرد.

**اسکان حجاج ایرانی در مشاعر**

مسئولان مؤسسه مطوفین حجاج ایرانی با اعضای بعثه حج جمهوری اسلامی ایران دیدار و در مورد نحوه ساماندهی امور حجاج ایرانی در مشاعر مقدسه هماهنگی کردند. به نوشته روزنامه الجزیره چاپ عربستان، در این دیدار رییس و مسئولان مؤسسه طواف‌دهندگان حجاج ایرانی و مسئول امور مشاعر مقدسه بعثه حضور داشتند. در این نشست شیوه اسکان زائران ایرانی در مشاعر مقدس و ارائه خدمات و تسهیلات به حجاج ایرانی مورد بحث و بررسی قرار گرفت. این منبع افزود: مؤسسه طواف‌دهندگان

ص: ۳۷۸

ایرانی هر گونه تجهیزات متعلق به چادرها و امکانات اسکان حجاج ایرانی در مشاعر مقدس را آماده کرده است. طبق اعلام منابع سعودی، هفته گذشته نیز در نشست مشترک رییس اداره طواف دهندگان حجاج ایرانی، تعدادی از مسوولان امنیتی و فرماندهان نیروهای راهنمایی و رانندگی عربستان و مسوولان بعثه ایران، راه‌های خدمات‌دهی به بیش از یک‌صدهزار زائر ایرانی خانه خدا در عرفات، مشعر و منا و برنامه‌ریزی و زمانبندی خروج اتوبوس‌های حجاج و چگونگی کاهش ترافیک و ازدحام جمعیت مورد بحث و بررسی قرار گرفت.

### سرانه مسکن حجاج ایرانی در مکه

مسئول مسکن زائران ایرانی در مکه مکرمه می‌گوید:

در سال‌های اخیر همزمان با افزایش قیمت‌اجاره‌ها و تعداد رقبا، تلاش‌های سازمان حج و زیارت در تأمین ساختمان‌های محل اسکان حجاج کشورمان افزایش چشم‌گیری داشته است. در حال حاضر این تلاش‌ها منجر به این شده که سرانه فضای اختصاص یافته به زائران ایرانی در مکه مکرمه، بیش از دیگر کشورها باشد و در حالی که وزارت حج عربستان برای هر نفر ۳/۵ متر فضا در نظر گرفته، سرانه هر زائر کشورمان چهارمتر است. این میزان سرانه، بالاترین سرانه مسکن در میان زائران کشورهای دیگر است. یکی از مواردی که همواره مسوولان وزارت حج عربستان در مورد آن به ایران اعتراض می‌کنند، این است که فضاهای بیشتری را به خود اختصاص می‌دهد. ایران همیشه بیش از ظرفیت تعداد زائران خود، ساختمان‌اجاره می‌کند تا رفاه و آسایش زائران بیشتر تأمین شود. ساختمان‌های در اختیار زائران ایران برای ۱۳۸ هزار نفر ظرفیت اسکان دارد، ولی تعداد زائران ایران ۱۰۲ هزار نفر است و مقداری از این سرانه هم به اسکان عوامل اجرایی و خدماتی اختصاص پیدا می‌کند. در حال حاضر، ۲۳۱ ساختمان در اجاره سازمان حج و زیارت ایران است که از همه ظرفیت‌های آن به نحو مطلوب و طبق برنامه‌ریزی‌های قبلی، استفاده بهینه می‌شود.

ص: ۳۷۹

ساختمان‌های مورد اجاره دارای استانداردهای بین‌المللی است و مقامات عربستان نیز آن‌ها را تأیید کرده‌اند. طبق مصوبات هیأت سیاستگذاران وزارت حج عربستان، این استانداردها شامل ضریب امنیتی بالای ساختمان، مقاوم‌سازی، تجهیزات اطفای حریق و پله‌های اضطراری است. هر سال تعدادی از ساختمان‌های مکه به دلیل نداشتن امکانات و استانداردهای لازم از فهرست اجاره خارج می‌شوند. سازمان حج و زیارت ایران هم همیشه در تلاش برای اجاره بهترین ساختمان‌ها با کامل‌ترین تجهیزات است. خوشبختانه نظارت دقیق و مستمری در انتخاب و اجاره ساختمان‌های مورد اجاره ایران صورت می‌گیرد.

۲۳۱ ساختمان در مکه برای اسکان زائران ۶۰۴ کاروان کشورمان اجاره شده است که از این تعداد، ۳۰ مورد جدیدالاحداث است. بقیه ساختمان‌ها هم استاندارد هستند و نواقص احتمالی آن‌ها نیز برطرف شده و مورد تأیید قرار گرفته‌اند. ساختمان‌های مورد اجاره در عربستان تابع نظام شُقه‌ای است؛ یعنی شکل آپارتمانی دارد و امکانات و تجهیزات لازم آن‌ها برای زندگی جمعی آماده شده است. همه ساختمان‌هایی که ایران در مکه به اجاره گرفته، از سوی هیأت سیاستگذاران وزارت حج عربستان، تأیید ساخت و ساز و پایان کار دارند. اگرچه امسال در روند اجاره ساختمان‌های مورد نیاز مشکلاتی پدید آمد، ولی خوشبختانه با به کارگیری راه کارهای مناسب، همه مشکلات برطرف شد.

به‌طور کلی در چند سال اخیر وضعیت ساختمان‌های اجاره‌ای در مکه با چالش‌هایی همراه بوده است: اول این که به دلیل فرسوده بودن یا رعایت نشدن استانداردها هر ساله تعدادی ساختمان از فهرست موارد اجاره کنار گذاشته می‌شود تا حوادث ناگوار، زائران را به درد سر نیندازد. دو سال قبل ۲۰۰ ساختمان از فهرست خارج شدند. سال گذشته هم شاهد چنین مواردی بودیم. دوم این که تخریب ساختمان‌های پیرامون مسجدالحرام بر گرانی و کمبود ساختمان‌ها افزوده است. در مناطقی مانند جبل‌العمر، جبل‌الکعبه به خاطر اجرای برخی طرح‌های توسعه‌ای، ساختمان‌هایی را خراب کردند تا طرح‌های عمرانی انجام شود. به این ترتیب امکان

ص: ۳۸۰

اسکان زائران همه کشورها در اطراف حرم به شکلی تحت تأثیر این مشکلات قرار گرفته است. در حال حاضر بیشتر زائران ایرانی در منطقه خوب و مناسب عزیزیه و حوالی آن ساکن هستند که زائران دیگر کشورها نیز از این الگو، پیروی کرده‌اند و الآن در این منطقه ساکن‌اند. سومین موضوع، افزایش تعداد رقبا در اجاره ساختمان است که هر سال این رقابت شدت می‌گیرد. با وجود این، مقامات سازمان حج و زیارت ایران در جلسه‌های برنامه‌ریزی و هماهنگی برای تأمین رفاه زائران تأکید دارند و رمز موفقیت ایران اقدام به موقع در اجاره ساختمان‌ها است.

در چند سال اخیر، روند رشد قیمت اجاره‌ها و هزینه‌ها و تورم ادامه داشته است. افزایش قیمت مصالح ساختمانی و هزینه‌های جاری آب و برق و مواردی دیگر هر سال رو به افزایش است. قیمت زمین در مکه نیز بالا رفته است و مالکان ساختمان‌ها نیز چون هزینه‌های بیشتری پرداخت می‌کنند، طبعاً اجاره ساختمان‌های خود را افزایش می‌دهند.

بر اساس همه این دلایل، در آینده تورم بیشتری خواهیم داشت. اجرای طرح‌های جدید عمرانی، طرح توسعه فضای مسعی، طرح‌های توسعه منا و از طرف دیگر پیش‌بینی مالکان در افزایش تعداد زائران موسم حج و نیز وجود تقاضای زیاد، همگی در افزایش قیمت اجاره‌ها تأثیر مستقیم دارد.

سرانه اجاره برای هر ایرانی از ۱۰۵۰ ریال تا ۲۳۰۰ ریال متغیر است. این تغییر در قیمت‌ها و سرانه متناسب با گروه‌بندی اسکان زائران بر اساس میزان مبلغ پرداختی در هنگام ثبت نام است. دفتر نمایندگی سازمان حج و زیارت در طول سال، پی‌گیری‌های مستمری برای تأمین ساختمان‌های محل اسکان انجام می‌دهد و در این راه از هیچ تلاشی دریغ نمی‌کند.

### وضعیت اسکان در سال آینده

مدیرکل روابط عمومی سازمان حج و زیارت (عبدالله نصیری) در گفتگو با خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا) گفت: محل اسکان حجاج تمتع در مکه در سال آینده به خانه خدا نزدیک‌تر می‌شود.

ص: ۳۸۱

وی در این باره افزود: با وجود گرانی هتل‌های نزدیک به حرم، حجاجی که علاقه‌مند به اسکان در هتل‌های نزدیک به حرم باشند، می‌توانند این اماکن را انتخاب کنند. بنابراین، زائران ایرانی نیز در مکه مکرمه می‌توانند در هتل‌های نزدیک به حرم اسکان یابند. وی با اشاره به افزایش قیمت حج تمتع در سال آینده اظهار کرد: در حال حاضر قیمت‌ها در کمترین حالت ۱ میلیون و ۶۵۰ و در بیشترین قیمت به ۲ میلیون و ۲۰۰ هزار تومان است که بر اساس این تصمیم‌گیری سیر صعودی بیشتری پیدا خواهد کرد. مدیرکل روابط عمومی سازمان حج و زیارت در پاسخ به پرسش خبرنگار ایکنامی بر این که آیا این افزایش قیمت‌ها به افرادی که در سال‌های گذشته ثبت‌نام کرده‌اند مربوط می‌شود یا خیر، گفت: به دلیل این که هر ساله چگونگی اسکان و تغذیه حجاج در ایام قبل از اعزام توسط خود آن‌ها انتخاب می‌شود، این افزایش قیمت به‌طور مستقیم بر قیمت‌اعزام حجاجی که در سال‌های گذشته نیز ثبت‌نام کرده‌اند، تأثیر می‌گذارد.



## خدمات اطلاع‌رسانی و رایانه‌ای

### گفتگو با مدیر امور حج و زیارت سازمان صدا و سیما

حسن گروسی، در گفتگو با «پایگاه اطلاع‌رسانی حج»، همراهی و هماهنگی بعثه مقام معظم رهبری با امور حج و زیارت صدا و سیما را یکی از تکیه‌گاه‌های مهم جهت حمایت و پشتیبانی از گروه‌های اعزامی صدا و سیما دانست و گفت: خوشبختانه توانسته‌ایم با حمایت‌ها و همراهی‌های سرپرست محترم حجاج ایرانی، آیت‌الله ری‌شهری و همکاران ایشان به امور برنامه‌سازی پردازیم و از زمان استقرار گروه‌های مختلف، کار برنامه‌سازی و پخش از شبکه‌های مختلف صدا و سیما آغاز شده است.

وی با تأکید بر این که بر اساس برنامه‌ریزی‌های صورت گرفته، صدا و سیما در تمام طول سال، نسبت به تولید و پخش برنامه‌های مختلف با موضوع حج و زیارت توجه دارد، افزود: قبل از اعزام گروه‌ها به مدینه منوره، فعالیت ویژه‌ای را آغاز کردیم و ضمن دعوت از مسئولان مختلف دستگاه‌های اجرایی حج و زیارت و نیز مقامات سازمان‌های مرتبط با این امر، همچون گمرک، هواپیمایی و ... نسبت به اطلاع‌رسانی مداوم و پوشش خبری کامل امور حج توجه خاصی صورت گرفت. در همین حال توانستیم توجه بسیاری از مخاطبان و زائران را به مسائل مختلف این سفر روحانی جلب

ص: ۳۸۳

کنیم که بر اساس نتایج نظرسنجی‌های انجام شده، بازتاب این برنامه‌ها که از شبکه‌های مختلف سراسری صدا و سیما پخش شده، مطلوب بوده است.

گروسی همچنین به فعالیت شبانه‌روزی سایت لیبک و شبکه تلویزیونی اینترنتی حج که از سال ۸۴ کار خود را آغاز کرده، اشاره کرد و گفت: علاوه بر این دو بخش، تولیدات گروه‌های اعزامی صدا و سیما در برنامه‌های روضه رضوان، رد پای باران، طواف عشق و ... در حال پخش است و گروه‌های برنامه‌ساز شامل کارگردانان، تهیه‌کنندگان، مجریان و دیگر عوامل این برنامه‌ها از مدینه منوره به تولید برنامه‌های روتین و ویژه خود اقدام کرده‌اند.

وی در مورد پوشش کامل اخبار و گزارش‌های ارسالی خبرنگاران صدا و سیما گفت: بر اساس برنامه‌ریزی‌های مفصل صورت گرفته، اخبار و گزارش‌های تولید شده در مدینه منوره به‌طور کامل و در بخش‌های مهم خبری شبکه یک تلویزیون و شبکه خبر و نیز بخش‌های پر مخاطب و شنونده رادیو سراسری ایران و دیگر شبکه‌ها پخش شده و مورد استقبال قرار گرفته است.

وی، حضور برنامه‌سازان، فیلمبرداران، عوامل اجرایی و مجریان زنده و نیز خبرنگاران و گزارشگران پر تلاش و متبحر صدا و سیما را از نقاط قوت برنامه‌سازی در ایام حج و ارسال تولیدات از مدینه منوره و مکه دانست و گفت: در برنامه‌های امسال گروه حج و زیارت‌صدا و سیما، تمهیدات ویژه‌ای اندیشیده شده است تا برنامه‌های بیشتری از شبکه‌های مختلف سراسری و استانی صدا و سیما پخش شود. به این ترتیب علاوه بر شبکه‌های سراسری، شبکه‌های استانی نیز در بخش‌های مختلفی، زمان‌هایی را برای پخش تولیدات گروه‌های اعزامی به حج، در نظر گرفته‌اند.

روضه رضوان، رد پای باران و طواف عشق از جمله برنامه‌های روتین شبکه‌های مختلف تلویزیون است که فعالیت خود را قبل از موسم حج شروع کرده‌اند و به موضوع معارف اسلامی می‌پردازند. امسال برنامه‌ای جدید با نام «از قاف تا قبله» از

ص: ۳۸۴

شبکه اول تلویزیون در پربیننده‌ترین ساعت این شبکه (بعد از خبر ساعت ۲۱ و قبل از سریال) پخش می‌شود. به گفته مدیر گروه حج و زیارت‌صدا و سیما، تعداد زیادی از هنرمندان و کارگردانان کشورمان همچون نادر طالب‌زاده، حمید جلیوند، کمال تبریزی، همایون اسعدیان، محمدحسین لطیفی و نیز مجریان خبره‌ای همچون امیرحسین مدرس‌زاده، احمد اکبرنژاد، علیخانی و ... در میان گروه‌های مستندساز و ساخت برنامه‌های تلویزیونی حضور دارند.

وی ساخت و تولید گزارش‌های تصویری را یکی دیگر از کارهای گروه‌های اعزامی صدا و سیما دانست و در مورد برنامه‌های رادیویی گفت: هر روز در بخش‌های مختلف برنامه‌های رادیویی، در ارتباطات زنده و مستقیم خبرنگاران حاضر در مدینه و سپس مکه گزارش‌هایی خواهیم داشت.

وی پخش مستقیم دعای کمیل از مدینه و مکه را یکی از برنامه‌های پوشش‌صدا و سیما دانست و گفت: بر اساس برنامه‌ریزی‌های صورت گرفته دو مراسم دعای کمیل در مدینه به‌طور زنده پخش شده است و همه تلاش گروه‌های برنامه‌ساز و عوامل اجرایی سازمان بر این است تا با تدارک تجهیزات و به یاری خداوند، دو مراسم دیگر دعای کمیل را در سفر مدینه بعد از زائران، تهیه و به‌طور زنده و مستقیم پخش کنند که هموطنانمان در ایران می‌توانند این دو مراسم (دعای کمیل مدینه بعد) را از شبکه یک و دو تلویزیون و نیز شبکه تلویزیون اینترنتی مشاهده کنند. این برنامه‌ها از شبکه‌های رادیو قرآن و معارف نیز پخش می‌شود.

پخش مراسم دعای عرفات از تلویزیون اینترنتی، رادیو ایران و شبکه یک سیما و نیز مراسم براءت از مشرکین از دیگر برنامه‌های مدیریت حج و زیارت سازمان صدا و سیما است.

وی در همین حال به پخش برنامه‌های ویژه موسم حج و مجموعه اخبار و

ص: ۳۸۵

گزارش‌های گروه‌های برنامه‌ساز از شبکه‌های العالم، کوثر، پرس و دیگر شبکه‌های تلویزیونی که مناطقی از جهان را پوشش می‌دهند، اشاره کرد و گفت: با حضور مستندسازان و کارگردانان مطرح کشورمان، قرار است فیلم‌های مستندی با موضوع خانواده شهدا و جانبازان، سفرنامه حج شهید آوینی، طرح زندگی دوباره (کاری از محمدحسین لطیفی) و سوغات در حج و مستندهای دیگر ساخته شود.

گروسی همچنین با تصریح به این که وجود برخی محدودیت‌ها در حرم حضرت رسول (ص) و دیگر اماکن متبرکه، روند ساخت برنامه در مدینه و مکه را با اختلال مواجه می‌کند، افزود: یکی از آرزوهای من، ساخت شهرک سینمایی حج است که می‌تواند به بسیاری از کمبودهای برنامه‌سازی پایان دهد. در صورت تحقق این امر، مطمئن هستم که کارگردانان کشورمان می‌توانند هفته‌ای دست کم دو، سه فیلم با موضوع حج بسازند.

### دیدار خبرنگاران با نماینده ولی فقیه در امور حج

آیت الله ری شهری در دیدار گروه اعزامی صدا و سیما به حج با ایشان، از خبرنگاران و برنامه‌سازان خواست که امسال به وحدت و انسجام اسلامی بیش از سال‌های گذشته اهمیت بدهند. همچنین نماینده ولی فقیه در حج و زیارت با اشاره به نزدیکی انتخابات، از گروه اعزامی صدا و سیما خواست با انتقال فضای معنوی حج به داخل کشور زمینه را برای برگزاری هرچه باشکوه‌تر انتخابات پیش رو فراهم کنند. وی نزدیک کردن مسلمانان جهان را به یکدیگر و نیز کمک به تقریب مذاهب را در راستای انسجام اسلامی دانست و افزود: تمام برنامه‌ها و تلاش‌ها در موسم حج می‌بایست این منظور و هدف را محقق سازد. وی ضمن تبیین نقش حج در سازندگی انسان، از تلاش‌های صدا و سیما در انتقال گزارش‌های مربوط به حج سال جاری تقدیر و تشکر کرد و گفت: هر قدر با

ص: ۳۸۶

فرهنگ‌سازی و انتقال فضای معنوی و معطر حج به داخل و خارج از کشور هنر به خرج داده، صحنه‌های پرجاذبه و سازنده این موسم را هنرمندانه ارائه کنید، برای جامعه و خودتان آثار و برکات زیادی به همراه خواهد داشت.

وی لزوم توجه بیشتر به حضرت ولی عصر [به‌ویژه در روز عرفه و سرزمین عرفات، تشریح نقش انقلاب اسلامی در جهان و اخذ دیدگاه‌های شخصیت‌های فرهنگی مسلمان را از دیگر محورهای تولیدی مورد انتظار از گروه اعزامی صیدا و سیما برشمرد.

آیت الله ری شهری با استناد به روایتی از امیرالمومنین (ع) خطاب به حاضران در این نشست گفت: چنانچه کار و وظایف محوله برای خدا و به یاد او انجام گیرد، افزون بر این که شاهد موفقیت در نتیجه تلاش‌های خودتان خواهید بود، از امدادهای الهی نیز بهره‌مند می‌شوید. مضافاً این که کار کردن برای خدا موجب نورانیت دل و آسایش باطنی انسان نیز می‌شود.

### خدمات رایانه‌ای

مهندس علی‌رضا یمقانی، مدیر بخش رایانه سازمان و مسئول آمار و انفورماتیک ستاد مکه مکرمه: زائران می‌توانند با دسترسی به سیستم یکپارچه رایانه‌ای در لابی هتل «دار هادی»، دوستان و آشنایان خود را در برنامه نرم‌افزاری بخش آمار و انفورماتیک سازمان حج و زیارت جست‌وجو کنند. در لابی هتل دار هادی (محل استقرار بعثه ایران و چندین کاروان ایرانی) اتاق مجیزی به این امر اختصاص یافته است. زائران می‌توانند تمام آمارهای ورودی به مکه مکرمه از جمهوری اسلامی ایران یا مدینه منوره، نوع و ظرفیت پروازهای هواپیمایی کشورمان یا هواپیمایی سعودی، منطقه‌بندی و اسکان زائران، اطلاعات مربوط به مدیران و عوامل کاروان‌ها، آمار طبخ غذا، اطلاعات هزینه‌ها و مانند

ص: ۳۸۷

آن‌ها را از رایانه‌های این اتاق شیشه‌ای بگیرند.

برنامه‌های نرم‌افزاری بخش آمار و انفورماتیک ستاد مکه مکرمه به گونه‌ای طراحی شده است که می‌تواند تمام اطلاعات زائران ایرانی را در اختیار همه افراد مسئول قرار دهد. این اطلاعات به‌صورت دسته‌بندی شده در جداول مخصوصی نگهداری می‌شود تا علاوه بر یکسان‌سازی آمارها و پرهیز از اختلاف در خروجی هریک از واحدها، اطلاع‌رسانی بر مبنای این داده‌ها نیز آسان شود؛ به گونه‌ای که امروز می‌توانیم آمار ورود زائران به مکه مکرمه را روزها جلوتر دریافت کنیم.

یقمقانی درباره تهیه نرم‌افزارهای مختلف برای تسهیل در طبقه‌بندی داده‌های رایانه‌ای گفت: «کار ما در سه بخش قبل از انجام عملیات حج، هنگام موسم و پس از عملیات حج تقسیم می‌شود که تولید نرم‌افزارهای هر بخش از وظایف ما به شمار می‌رود.» نگارش ۶ نسخه جدید و کامل نرم‌افزاری برای ساماندهی امور حج از مهم‌ترین اقدامات بخش رایانه سازمان حج و زیارت طی سال گذشته است. نوشتن برنامه از یک سو و قرار دادن این برنامه‌ها روی اینترنت، حجم رفت و آمد مدیران کاروان‌ها و زائران به سازمان حج و زیارت و نمایندگی‌ها و ادارات کل در شهرستان‌ها را تا حد چشمگیری کاهش داد. به گونه‌ای که زائران در سال جاری توانستند با استفاده از امکانات اینترنتی، کاروان مورد نظر خود را انتخاب کنند و به سازمان حج و زیارت نیایند.

۶ نرم‌افزار ویژه که امسال برای اولین بار نوشته و تهیه شده و یا نسخه تکمیلی نرم‌افزارهای سال‌های گذشته است، به بخش ویزا و روادید، ثبت‌نام زائران، عملیات مالی در مرکز، نظارت بر عملکرد مالی شهرستان‌ها و استان‌ها، مجوز صدور بلیت و صورت‌جلسات پروازی اختصاص دارد. با توجه به این که ریاست سازمان حج و زیارت بر استفاده از هر دو سیستم رایانه‌ای و سنتی برای ثبت‌نام زائران و فعالیت مدیران

ص: ۳۸۸

کاروان‌ها تأکید کرده بود، نسخه نرم‌افزاری به خوبی توانست آزمایش خود را در این بخش پس دهد و کامل و بی‌نقص باشد. وی افزود: «قبلاً سیستم ثبت نام استانی و عملیات مالی به اتمام می‌رسید و نسخه‌ای از آن به‌صورت اطلاعات مندرج روی سی‌دی تحویل سازمان حج و زیارت می‌شد. در حالی که امسال با تهیه نرم‌افزار تحت وب، علاوه بر این که کار ثبت نام و عملیات مالی شهرستان‌ها را آسان کرده‌ایم، می‌توانیم بر تمام مراحل عملیات مالی، قبل از ارسال به مرکز، نظارت داشته باشیم.»

سومین نرم‌افزاری که بخش رایانه سازمان طراحی و اجرا کرده، نرم‌افزار مالی و حسابداری است که این کار با نظارت امور مالی سازمان حج و زیارت انجام شده است.

اما مهم‌ترین نرم‌افزاری که برای امسال طراحی شد، مورد استفاده مشترک دو کشور جمهوری اسلامی ایران و عربستان سعودی قرار گرفت. دولت میزبان در حج سال جاری بر تهیه گذرنامه عادی و ارائه اطلاعات روادید به‌صورت نسخه اینترنتی تأکید کرده بود. به این معنی که دیگر نباید اطلاعات حجاج ایرانی روی سی‌دی یا دیسکت به بخش روادید ارائه می‌شد. اگر ما دیر اقدام می‌کردیم، همین اصرار مقامات سعودی می‌توانست برای ما بحران‌زا باشد.

یکی دیگر از نرم‌افزارهای طراحی شده از سوی بخش رایانه سازمان حج و زیارت، برنامه‌مصدور مجوز برای ارائه بلیت و رزرواسیون هواپیمایی و نرم‌افزار دیگر، تهیه‌صورت جلسات پروازی است که امکان ورود اطلاعات از تمام فرودگاه‌ها را آسان می‌کند. اقدام دیگری که این بخش به عنوان وظایف خود لحاظ کرده، این است که با هماهنگی اداره گذرنامه و اداره کل امور اتباع خارجی از پرواز افراد ایرانی به وسیله هواپیماهای فعال در سفر زائران اعزامی از سازمان حج و زیارت جلوگیری می‌کند. یقیناً درباره آمادگی بخش متبوع خود برای به کارگیری این نرم‌افزارها

ص: ۳۸۹

می‌گوید: «باید حج را به لحاظ آماری و انفورماتیک بدون تنش و نگرانی آغاز می‌کردیم. برای همین، کارشناسان ما از اردیبهشت‌ماه سال جاری، کارشان را همزمان با خدمات رسانی به زائران عمره آغاز کردند و امروز، تمام این نرم‌افزارها امتحان خود را به خوبی پس داده و در اختیار همه مدیران مکه و مدینه است؛ مثلاً امروز اگر زائری در منطقه ۸ مکه مکرمه هتل خود را گم کند، نیازی به مراجعه به ستاد گمشدگان ندارد، بلکه مدیر یک منطقه دیگر می‌تواند با جست‌وجوی نام او در نرم‌افزارهای موجود، کاروان، هتل و نشانی محل اقامت آن زائر را پیدا کند. به عبارت ساده‌تر، توزیع اطلاعات به گونه‌ای است که همه بتوانند به سادگی از آن استفاده کنند.»

مدیر بخش رایانه سازمان حج و زیارت و مسئول آمار و انفورماتیک ستاد مکه مکرمه، درباره نرم‌افزار آشپزخانه‌های متمرکز در این شهر و مدینه منوره گفت: «یکی از آرزوهای دیرینه مسئولان سازمان، طبخ غذا در این آشپزخانه‌ها و برنامه‌ریزی پخت غذا به وسیله نرم‌افزارهای ویژه بود. بنابراین، با استفاده از این برنامه‌ها، طعم و مزه غذاها هم یکسان می‌شود که البته باید بخش‌هایی از نرم‌افزار آشپزخانه تصحیح شود.» حتی توزیع خیمه‌ها و اختصاص اتوبوس در مشاعر نیز به وسیله رایانه‌صورت می‌گیرد. بنابراین، بیشترین استفاده از ظرفیت‌های موجود در ایام موسم از نرم‌افزارها می‌شود.

## مخابرات

به گفته مسئولان مخابرات بعثه جمهوری اسلامی ایران:

تمامی تدارکات لازم برای سهولت زائران بیت‌الله الحرام در برقراری ارتباطات تلفنی با خانواده‌هایشان تجهیز و این دفتر از روز دهم آذرماه در مکه مکرمه مستقر و فعال شده است. شرکت مخابرات ایران در دو بخش ارتباطات تلفنی زمینی و نیز ارتباطات تلفن همراه، خدمات خود را در مکه مکرمه و مدینه منوره به زائران ارائه می‌کند.



ص: ۳۹۰

از نخستین روز استقرار دفتر نمایندگی شرکت پُست و مخابرات تا روز سیزدهم، ۲۳ مورد تعویض سیم کارت و ۱۷ مورد مفقودی سیم کارت بوده است و بر اساس آمارها، سه موضوع سرقت، مفقودی و تعویض سیم کارت تلفن همراه، باعث بیشترین مراجعه به دفتر مذکور شده است.

با برنامه‌ریزی‌های صورت گرفته در ستاد امور مخابراتی ویژه حج و زیارت در تهران قبل از اعزام کاروان‌ها و نیز فعالیت ستادی و اجرایی پس از استقرار و ورود نخستین کاروان‌ها، خدمات ویژه‌ای به زائران در مدینه و مکه ارائه شده است. اموری چون تعویض سیم کارت که در ایران از سوی دفاتر خدمات امور مشترکین طی ۲۴ ساعت انجام می‌شود، برای زائران ایرانی حاضر در مدینه به کمتر از ۳۰ دقیقه کاهش یافت. در نتیجه، هر یک از زائران ایرانی که به هر دلیلی، سیم کارت خود را از دست داده‌اند (مفقودی یا سرقت)، با مراجعه به دفتر نمایندگی شرکت پُست و مخابرات در مدینه، کمتر از ۳۰ دقیقه موفق به دریافت سیم کارت جدید شده‌اند.

رسیدگی به محدودیت سرویس بر اساس تقاضای زائران، بررسی کدهای عبور (kUP-niP) و اعلام آن‌ها از شرکت مخابرات ایران و نیز راه‌اندازی و نصب نرم‌افزارهای تلفن همراه از دیگر خدماتی است که نمایندگی شرکت پُست و مخابرات به زائران ارائه کرده است. نیز حل و فصل موقت بدهی مشترکان و تلاش برای برقراری دوباره خط ارتباط تلفن همراه زائران از دیگر خدمات این دفتر است.

هزینه تمامی خدمات ارائه شده (صدور و تعویض سیم کارت) به زائران مراجعه‌کننده، بر اساس تعرفه‌های شرکت مخابرات، در ایران محاسبه و دریافت می‌شود. این خدمات بر اساس تعرفه هزینه‌ها در ایران است.

دفتر نمایندگی شرکت پُست و مخابرات، علاوه بر خدمات ارتباطات تلفنی، خدمات ارسال نمابر را نیز به زائران ارائه می‌کند. به این ترتیب که در صورت درخواست زائران در مدینه و مکه، این عزیزان می‌توانند متن نمابر خود را به صورت

ص: ۳۹۱

مستقیم از طریق این دفتر ارسال کنند. شکل دیگر ارائه این خدمت چنین است که متن نمابر را به ایران ارسال و شرکت پُست، پس از دریافت متن، از طریق همکاران توزیع مرسولات به مقصد مورد نظر زائران در ایران تحویل می‌دهد.

قبول و ارسال مرسولات پُستی نیز یکی دیگر از خدمات شرکت پُست و مخابرات در مدینه و مکه است. در این نوع خدمت، تنها ارسال محموله مطبوعات شامل کارت پستال و مطبوعه ممکن است و به دلیل محدودیت‌های گمرکی نمی‌توان محموله‌های دیگری را به ایران ارسال کرد. بنابراین نمی‌توان انتظار داشت که هر محموله‌ای قابل ارسال به ایران باشد.

بر اساس هماهنگی‌های صورت گرفته، مدیران کاروان‌ها از طریق برگه‌های طراحی شده، با قید ساعت درخواست تماس تلفنی دارند که باید در آن، زمان و ساعت مورد نظر زائران درج شود تا با هماهنگی دفتر پست و مخابرات، اپراتوری ۱۲۶ از تهران، در ساعت خواسته شده با زائران مستقر در هتل‌های مدینه تماس گرفته و به این ترتیب زائران ایرانی می‌توانند با خانواده‌های خود صحبت کنند.

مسئول دفتر پست و مخابرات ستاد حج مکه مکرمه اعلام کرد: برای افزایش کمیت و کیفیت ارتباط خطوط تلفنی بین ایران و عربستان ۳۰۰ کانال ارتباطی به مسیرهای ارتباطی دو کشور افزوده شده است. مهدی مقوم در گفت‌وگو با «زائر» با اشاره به این که هزینه‌های برقراری ارتباط از ایران به عربستان بسیار کمتر از عربستان به ایران است از زائران خواست برای کاهش هزینه‌های خود به توصیه‌های دفتر پست و مخابرات توجه کنند. وی از برقراری امکان ارتباطی ۱۴۰ کاروان با ایران خبر داد و گفت: زائرانی که از طریق خط ارتباطی کاروان‌های خود با ایران تماس بگیرند، هزینه تلفن آن‌ها ۱۶۷ تومان در هر دقیقه محاسبه می‌شود.

مقدم با بیان این که از تاریخ سوم آذر تا بیست و سوم آذر بیش از دو میلیون و سیصد هزار تماس تلفنی بین ایران و عربستان صورت گرفته است، گفت: مجموعه

ص: ۳۹۲

مکالمات صورت گرفته در این مدت پنج میلیون و چهارصد هزار دقیقه است که سهم ارتباط از ایران با زائران بیش از چهار میلیون و یکصد هزار دقیقه و سهم ارتباطی از عربستان با ایران بیش از یک میلیون و دویست و هفتاد هزار دقیقه بوده است. وی گفت: با بررسی‌های انجام شده تا تاریخ ۲۰ آذرماه بیش از ۴۵ هزار مشترک تلفن همراه ایران در عربستان فعال شده و از سرویس رومینگ استفاده کرده‌اند که حدود بیست و پنج هزار مشترک تحت پوشش شبکه الجوال و حدود بیست هزار مشترک نیز تحت شبکه الاتحاد (موبایلی - ۰۳ ASK و الاتصالات) قرار گرفته‌اند.

مسئول دفتر پست و مخابرات ستاد مکه مکرمه همچنین قطع به موقع تلفن‌های همراه سرقتی و مفقودی را از دیگر خدمات این دفتر عنوان کرد و گفت: این اقدام حتی با تماس تلفنی زائران و مدیران کاروان‌ها انجام می‌شود. پس از این مرحله زائران می‌توانند با حضور در دفتر پست و مخابرات و ارائه کارت شناسایی در کمتر از ۱۰ دقیقه سیم کارت جدید خود را دریافت کنند. تاکنون ۱۲۰ سیم کارت مفقودی و سرقتی قطع شده و ۸۲ سیم کارت جدید نیز صادر گردیده است.

وی در پایان، توصیه‌های ذیل را موجب کاهش هزینه‌های ارتباطات تلفنی دانست:

۱. با توجه به بالا بردن هزینه تماس از عربستان به ایران توصیه می‌شود، بیشتر تماس‌های تلفنی از ایران باشد.
۲. مفقود شدن یا سرقت سیم کارت را بلافاصله به ستاد پست و مخابرات اعلام نمایید.
۳. بعد از پایان مکالمات خود حتماً از قطع شدن تماس اطمینان حاصل کنید.

ص: ۳۹۳

**اینترنت رایگان در مشاعر**

شرکت مخابرات عربستان سعودی اعلام کرد این شرکت امسال برای اولین بار سرویس رایگان خدمات اینترنت بی‌سیم را برای زائران خانه خدا در مشاعر مقدسه ارائه کرد. حجاج می‌توانند از پنجم تا ذی‌الحجه به‌صورت رایگان از این خدمات استفاده کنند. بر اساس این گزارش جهت پوشش‌دهی آسان اینترنتی به زائران خانه خدا در منا و مسجد الحرام مرکز مخابراتی ویژه ایجاد شده است.

**هیأت پزشکی حج****بهترین نسخه درمانی برای زائران: پیش‌گیری و صبر**

رییس بیمارستان هیأت پزشکی ایران از آمادگی کامل کادر درمانی ایران برای پذیرش و معالجه زائران کشورمان خبر داد و گفت: «خوشبختانه با رعایت توصیه‌های بهداشتی و نظارت مستمر پزشکان و بازرسان بهداشت مواد غذایی، زائران ایرانی با مشکل خاصی در امور بهداشتی و پزشکی مواجه نشدند. دکتر حسن توکلی رییس هیأت پزشکی ایران در مدینه منوره افزود: این بیمارستان به بخش‌های تخصصی بستری، سی سی یو، آی سی یو، اورژانس، رادیولوژی و آزمایشگاه و نیز درمانگاه‌های تخصصی داخلی، قلب، جراحی عمومی، ارتوپدی، گوش و حلق و بینی، دندان‌پزشکی، چشم‌پزشکی و روان‌پزشکی مجهز است و در تمام ساعات شبانه‌روز، در صورت ارجاع زائران بیمار از سوی پزشکان کاروان‌ها، مراحل بستری و درمان به سرعت انجام و خدمات پزشکی لازم به صورت تخصصی ارائه می‌شود. همچنین علاوه بر این بیمارستان، به دلیل تراکم زائران ایرانی در مناطق یک، دو و سه شهر مدینه، سه درمانگاه ویژه خواهران در هتل‌های انصار الجدید (منطقه یک)، دارالرحمه (منطقه دو) و صافی (منطقه سه) مستقر هستند که خدمات لازم را ارائه می‌کنند.

وی با اشاره به این که در هر کاروان یک پزشک برای معاینه زائران و ارائه

ص: ۳۹۵

توصیه‌های بهداشتی و پزشکی به آنان حضور دارد، افزود: این پزشکان عصر هر روز در جلسه توجیهی و آموزشی هیأت پزشکی ایران در مدینه حضور یافته، گزارش‌های روزانه هر کاروان را ارائه می‌کنند.

وی نظارت بر خرید مواد غذایی و طبخ غذای زائران ایرانی را از دیگر وظایف کادر پزشکی و ناظران بهداشت هیأت پزشکی ایران در مدینه برشمرد و گفت: خوشبختانه در این بخش، تمام مسایل بهداشتی در خرید و طبخ مواد غذایی از سوی پزشکان عمومی و ناظران بهداشت مورد توجه قرار می‌گیرد و کوچک‌ترین مسئله‌ای در بهداشت مواد غذایی، رسیدگی خواهد شد.

وی گفت: میزان این نظارت‌ها و دقت‌ها چنان است که در آشپزخانه‌های مرکزی، پزشک مسئول مستقر است و بر روند تهیه، آماده‌سازی و طبخ غذا تا مرحله سرو غذا نظارت می‌کنند. از این بابت نیز به همه زائران ایرانی اطمینان می‌دهیم که هیچ‌گونه مشکلی در خرید و طبخ مواد غذایی وجود ندارد و غذایی که در هتل‌ها، سرو می‌شود، کاملاً بهداشتی است.

دکتر توکلی در همین حال از همه زائران ایرانی در مدینه خواست تا ضمن توجه به بهداشت فردی و مصرف فراوان میوه و سبزی در رستوران هتل‌ها، در مصرف غذا تعادل را رعایت کنند و با پیروی از یک الگوی غذایی، پیاده‌روی را فراموش نکرده، مراقب سلامت خود باشند. به این ترتیب میزان ابتلا به مشکلات گوارشی کاهش می‌یابد.

وی همچنین توصیه کرد تا زائران به‌خاطر حفظ سلامت و بهداشت فردی، از خریداری مواد غذایی از دست‌فروشان خودداری کنند و در صورت تمایل تنها از فروشگاه‌ها و رستوران‌های استاندارد، خرید کنند.

دکتر توکلی، عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی تهران همچنین به موضوع استفاده زائران ایرانی از ماسک‌های بهداشتی اشاره کرد و گفت: بر اساس

ص: ۳۹۶

هماهنگی‌های صورت گرفته، همه اعضای کاروان‌ها، ماسک بهداشتی دریافت کرده‌اند و بهتر است در هنگام تردد در خیابان‌های اطراف مسجدالنبی و نیز زمان مراجعه به محوطه این مسجد، از ماسک‌های صورت استفاده کنند تا از ابتلا به بیماری‌های مختلف جلوگیری شود.

وی، سرماخوردگی را شایع‌ترین بیماری در طول اقامت در مدینه دانست و گفت: به دلیل ازدحام جمعیت از کشورهای مختلف و عدم رعایت اصول بهداشتی از سوی همه آنان، استفاده از ماسک‌صورت توصیه می‌شود.

بیمارستان هیأت پزشکی ایران در مدینه منوره به یازده دستگاه آمبولانس مجهز است که در صورت نیاز، به انتقال بیماران و ارائه خدمات اولیه پزشکی و درمانی اقدام می‌کنند.

همچنین بر اساس هماهنگی‌های انجام شده، چهار پزشک رابط عرب‌زبان برای انتقال بیماران حاد به بیمارستان‌های عربستان حضور دارند. رییس بیمارستان هیأت پزشکی ایران در مدینه منوره همچنین از زائران ایرانی خواست با رعایت اصول بهداشتی و عمل به توصیه‌های پزشکی کاروان‌ها، ضمن حفظ سلامت خود و دیگر زائران، در نهایت صحت و سلامت خود را برای حضور در مکه مکرمه و اعمال موسم حج آماده کنند.

مراقبت از بهداشت و سلامت بیش از یک‌صد هزار زائر در طول دست کم چهل و پنج روز، کار بسیار دشوار و حساسی است که حضور سالمندان، این مأموریت را سخت‌تر می‌کند. این در حالی است که به گفته دکتر توکلی، رییس هیأت پزشکی حج، مستقر در مدینه منوره، بیش از نیمی از زائران امسال را افراد بالای شصت سال تشکیل می‌دهند و مراقبت از آن‌ها، کاری خطیر به شمار می‌رود.

با آغاز ابتلا به ناراحتی‌های معمول ایام حج و شیوع بیماری‌هایی نظیر سرماخوردگی و عفونت مجاری تنفسی، حجاج در مسیر بازگشت به کشور، نگران

ص: ۳۹۷

تداوم و ماندگاری بیماری‌هایشان هستند و با وجود برودت شدید هوا و بارش‌های مداوم زمستانی در ایران، مزمن شدن این ناراحتی‌ها آزارشان می‌دهد. حجم مراجعه به پزشکان کاروان‌ها و مرکز پزشکی حج، وابسته به هلال احمر جمهوری اسلامی ایران، مستقر در مدینه منوره نشان می‌دهد که باید حجاج ایرانی را با آخرین توصیه‌های پزشکی - بهداشتی به سلامت کامل نزدیک کرد. هرچند که توکلی عقیده دارد، محل بهبود کامل بیماری‌ها اینجا نیست و حاجیان باید با صبر و حوصله، مراحل درمان خود را بگذرانند.

اغلب زائران بر اثر گرمای هوا و فشار اعمال، دچار ضعف بدنی و سپس بیماری‌های متعدد می‌شوند. امسال، موسم حج تمتع با فصل سرما مقارن شده است. ما در ایام مدینه بعد، شاهد برودت شدید هوا در مدینه هستیم و حتی برخی از زائران به دنبال تأمین بخاری هستند. فاصله دمای روز و شب هم این مسئله را تشدید می‌کند. از طرف دیگر، سنگینی اعمال و خستگی فیزیکی، استرس و فشارهای روانی که ناشی از تراکم جمعیت حجاج در اعمال می‌شود، شیوع بیماری را آسان می‌کند. چرا که ضعف و خستگی، سیستم ایمنی بدن را مستعد پذیرایی از ویروس‌ها می‌کند. برخی رفتارهای غیربهداشتی و نابه‌هنگار اجتماعی از سوی حجاج سایر کشورها در عرفات، مشعر، منا و شهر مکه هم موجب شیوع فزاینده انواع مختلف گرفتاری‌های تنفسی، نظیر سرماخوردگی ساده (فارنژیت‌های ویروسی)، ایجاد یا عود سینوزیت‌ها یا برونشیت‌های قبلی (سینوبرونشیت) عفونت‌های آدنوویروسی همراه با گرفتاری چشمی (کونژونکتیویت)، شبه آنفلوآنزا و آنفلوآنزا، سوار شدن عفونت بر آسم یا DPOC قبلی، ذات‌الریه و بعضاً عوارض ناشی از این بیماری‌ها در بین زائران کلیه کشورها می‌شود.

دست کم یک هزار زائر بالای هشتاد و چهار سال، بیشتر از برنامه پیش‌بینی شده داریم. علاوه بر این، بیش از نیمی از زائران ایرانی، فراتر از شصت و چهار سال دارند که مراقبت از این‌ها کار بسیار دشواری است. در حالی که از نظر علم پزشکی، افراد



ص: ۳۹۸

بالای شصت سال، زمینه بسیار فراوانی برای ابتلا به بیماری دارند. طبق بررسی‌های به عمل آمده در سال‌های اخیر، شایع‌ترین عامل مولد این گرفتاری‌ها عفونت‌ها بوده‌اند و از میان عفونت‌ها شایع‌ترین عامل عفونی ویروس‌ها و از میان ویروس‌ها، آدنو ویروس‌ها با شیوع سی‌وشش درصد و آنفلوآنزای تیپ B با شیوع نوزده درصد شایع‌ترین عوامل بوده‌اند. در سیر این عفونت‌ها، ممکن است، در زمینه سینوزیت‌های قبلی، برونشیت‌های قبلی، آسم و DPOC، اختلالات ایمنی، درمان‌های ناقص نابجا و غیرمنطقی و نظایر آن عفونت‌های باکتریایی نیز به گرفتاری تنفسی سوار شده و فرآیند را پیچیده و سیر بیماری را طولانی کند.

این بیماری، تا زمان بازگشت درمانی ندارد که بشود با دارو به آن دست یافت. عفونتی ایجاد شده و این عفونت، مخاط تنفسی را دچار التهاب می‌کند. این التهاب با مراجعه زائران به مسجدالنبی یا سطح شهر مدینه دوباره شدت می‌گیرد؛ چرا که آن‌ها مجدداً در معرض این عفونت قرار می‌گیرند. از طرفی مواد ضد عفونی کننده فراوانی در اماکن زیارتی مورد استفاده قرار می‌گیرد که می‌تواند حتی مخاط تنفسی افراد سالم را نیز تحریک کند. این حساسیت می‌تواند به شکل سرفه ظاهر شود که لزوماً نشان دهنده چرک و عفونت در بیمار نیست.

معمولاً با عواملی که در اینجا هست، بیماری تظاهر خودش را تا آخر حفظ می‌کند. زائران باید از این محیط دور شوند تا بیماری‌شان را کنترل کنند. همه کسانی که سال‌های قبل به حج مشرف شده‌اند، می‌دانند که این بیماری در ایران به زودی برطرف می‌شود. البته باید این نکته را هم در نظر داشت که ورود حجاج به کشور با زمستانی سرد و هوای آلوده در شهرهای بزرگ همراه است. بنابراین سیر سرفه کردن کمی طولانی‌تر می‌شود. از طرفی، اگر فردی سیگاری باشد، دوره درمان او طولانی‌تر خواهد شد. در مجموع، باید مخاط مسیر تنفسی زائران ترمیم شود تا این عارضه از بین برود.

ص: ۳۹۹

زائران در فضایی متفاوت از محیط زندگی همیشگی‌شان حضور دارند. وقتی یک نفر سرفه می‌کند، دیگران معذب می‌شوند و این قضیه، فرد بیمار را وادار به مراجعه مکرر می‌کند. در حالی که ما نسخه‌ای جز صبر برای آنان نمی‌پیچیم. چرا که فقط کافی است پای زائر به ایران برسد. فشارهای روحی و روانی ناشی از طول سفر یا تغییرات آب و هوایی از بین می‌رود و با تنفس هوای سالم، بیماری‌شان به سرعت بهبود می‌یابد. تا وقتی هم که اینجا هستند، توصیه می‌کنیم که از مصرف فراوان مایعات غافل نشوند؛ به قدری که از حجم آلودگی در گردش خون آنان کاسته شود. البته منظور ما از مایعات، آب، چای و شیر گرم است، اما میوه‌ها هم می‌توانند به کاهش تظاهرات بیماری کمک کنند. البته میوه‌هایی مثل موز و کیوی کمی حساسیت‌زا هستند. سیب و پرتقال برای این منظور مناسب‌ترند. خوردن میوه، در سیر بیماری افراد تأثیری ندارند، اما علائم را بیشتر می‌کند؛ مثلاً کسی که سرما خورده است، آبریزش بینی‌اش زیاد می‌شود. خوردن غذاهای تند و ادویه‌دار هم موجب تشدید علائم می‌شوند و در طول و شدت بیماری تأثیر گذار نیستند.

ما موارد بهداشتی را به صورت روزانه پیگیری می‌کنیم و شب‌ها در جلسات، این موارد را به همکاران انتقال می‌دهیم. اما معتقدیم که همه مسئله در غذا نیست. ممکن است خیلی غذاها و میوه‌ها را در سفر در اختیار ما بگذارند، اما دلیلی ندارد همه آن‌ها را میل کنیم. یک نمونه‌اش نوشابه است. این نوشابه‌ها سرشار از قند است و زائری که سن بالا و گاهی دیابت دارد، نباید نوشابه بخورد. سازمان حج وظیفه دارد به بهترین وجه از زائر پذیرایی کند. انتخاب غذا یا خوراک مورد نیاز زائر به عهده خود او است. یکی از درخواست‌های ما از زائران ایرانی این است که داروهایشان را تا آخر و طبق زمان‌بندی مصرف کنند. برای پزشکان ما، تجویز پنی‌سیلین، کار سختی نیست، اما اگر آنان تشخیص می‌دهند که نباید این دارو به زائر تزریق شود، باید به تشخیص آن‌ها احترام گذاشت. چون پنی‌سیلین‌ها فقط مقاومت بدن را در برابر میکروب‌ها زیادتر

ص: ۴۰۰

می‌کند. اگر سن زائران زیاد است و پزشکان کاروان نتوانسته‌اند بیماری آنان را کنترل کنند، آن‌ها را به مرکز پزشکی بفرستند تا در اینجا تحت نظر بخش‌های تخصصی ریه، داخلی، قلب، گوش و حلق و بینی و ... مداوا شوند. منتها هیچ درمانی به جز صبر و داروهایی که علائم را تا حدودی کاهش می‌دهند، توصیه نمی‌کنم.

چون مدت اقامت زائران در مدینه، یک سوم حضور آنان در مکه است، مراقبت از سلامت و بهداشت آنان در این شهر، آسان‌تر از مکه است. از طرفی، پیک اقامت زائر در مدینه از سی هزار نفر تجاوز نمی‌کند. خدا را شکر، وضعیت در مدینه منوره، کاملاً آرام و ثابت بود و هیچ موردی که موجب نگرانی شود، مشاهده نشد. در چند روزی که هوای این شهر رو به سردی گذاشت، تعداد افراد مسن و سیگاری مبتلا به سرماخوردگی و بیماری‌های تنفسی و ریوی هم زیاد شد که همه تحت درمان قرار گرفتند. همین‌الآن هم شانزده نفر در بیمارستان هیأت پزشکی و یک نفر در بیمارستان سعودی بستری هستند. چهار مورد فوتی در مدینه داشتیم که دو موردش قلبی بوده است. یکی از آن‌ها در حرم درگذشت و یکی دیگر که معاون آشپزخانه دخیل بود، پس از بازگشت از مکه مکره از دنیا رفت. یکی دیگر دچار نارسایی کلیه بود و به دلیل عفونت خونی فوت کرد. یکی دیگر از زائران هم که به سرطان مبتلا بود، ریه‌هایش از کار افتاد و درگذشت. امیدواریم آمار فوتی‌هایمان اضافه نشود.

سال گذشته (۱۳۸۵) جمعاً چهل و سه زائر در مکه و مدینه از دنیا رفته‌اند که این آمار تاکنون که حدود دو هفته دیگر از ایام حج باقی مانده، سی و دو نفر است. امسال، تمهیدات مناسبی به ویژه برای زائران سالمند در نظر گرفته شد. گروه‌های تخصصی که امسال با ما اعزام شده‌اند، کاملاً متغیرند. کارهایی که در ایران برای زائران انجام شده، بسیار متفاوت بوده است. غیر از این‌ها، اختصاص درمانگاهی برای سالمندان، یکی از ویژگی‌های هیأت پزشکی امسال بود. در مدینه به تمام پزشکان کاروان‌ها اعلام کردیم

ص: ۴۰۱

که اگر زائری، سابقه بیماری قلبی و ریوی دارد، به ما معرفی کنند تا او را معاینه کرده، برایش پرونده تشکیل بدهیم.

### دو بیمارستان صحرائی در عرفات و منا

به گفته رییس بیمارستان مرکز پزشکی حج کشورمان در مکه مکرمه: برای خدمات‌دهی مناسب به حجاج کشورمان در ایام تشریق، دو بیمارستان‌صحرائی مجهز در عرفات و منا دایر شده است. در این بیمارستان‌ها امور بستری، موارد آزمایشگاهی و رادیولوژی با حضور پزشکان مجرب‌صورت می‌گیرد. امسال با توجه به بالا بودن ضریب سنی حجاجان، وقوف اضطراری در بیمارستان از دو روز به چهار روز افزایش داده شد و در این ایام زائرنانی که به لحاظ بیماری توانایی حضور در مناسک را نداشتند، شناسایی شدند. این افراد در مدت یادشده بوسیله اتوبوس‌های مجهز به امکانات احیای قلبی و عروقی و به‌همراهی پزشک و روحانی کاروان به عرفات و منا منتقل و پس از مراسم مجدداً به بیمارستان برگردانده می‌شدند. به موازات این وقوف اضطراری در بیمارستان، براساس دستورالعمل جدیدی در محل کاروان‌ها هم این وقوف اضطراری در نظر گرفته شد و در قالب این طرح زائران در معرض خطر با همکاری مدیر، پزشک و روحانی کاروان انتخاب می‌شدند. افراد شناسایی شده در قالب کاروان ویژه وقوف اضطراری سازماندهی و مناسک را انجام می‌دادند. به این ترتیب خطر مرگ و میر زائران ناتوان و مسن به حداقل ممکن خواهد رسید.

دکتر نادری، آمار نهایی مراجعه‌کنندگان به واحدهای عمومی و تخصصی بیمارستان مرکز پزشکی حج در مکه مکرمه را تا حدود پانزده‌هزار نفر اعلام کرد. وی همچنین میزان فوتی زائران امسال را تا ۲۵ آذر حدود نفر ذکر کرد که از این تعداد دو نفر بر اثر تصادف و مابقی عمدتاً به دلیل بیماری‌های قلبی عروقی در گذشته‌اند. اما

ص: ۴۰۲

خوشبختانه کسی در این بیمارستان فوت نکرده و هر بیماری که وارد بیمارستان شده به کمک متخصصین از مرگ رهایی یافته است.

### طرح پزشک کاروان

در طرح پزشک کاروان نفر پزشک عمومی به عنوان پزشکان همراه کاروان‌ها مراحل اولیه امور درمانی زائران را در محل استقرار آن‌ها انجام می‌دهند.

طبق اطلاعات مرکز پزشکی حج حدود درصد زائران ایرانی بین تا سال سن دارند. برای جلوگیری از بروز نگرانی درمیان بستگان زائران کشورمان موارد فوتی بلافاصله از طریق بخش‌های مرتبط به‌طور مستقیم به خانواده‌های آن‌ها اطلاع داده می‌شود. خوشبختانه در حج امسال هیچ مورد حاد و پیش‌بینی نشده‌ای در خصوص مسائل مربوط به سلامت زائران وجود نداشت.

گروه پزشکی حج جمهوری اسلامی متشکل از نفر پزشک، داروساز، پرستار و خدمه بیمارستانی است که در دو بیمارستان در مدینه و مکه مستقر هستند. علاوه بر این نفر پزشک عمومی به عنوان پزشکان همراه کاروان‌ها، مراحل اولیه امور درمانی زائران را در محل استقرار آن‌ها انجام می‌دهند.

بیمارستان‌های گروه پزشکی حج با دارا بودن بخش‌های مختلف درمانگاهی به‌صورت شبانه روزی فعالیت دارند.

امسال با اجرای طرح پزشک کاروان میزان مراجعه زائران بیمار به بیمارستان و درمانگاه‌های تخصصی در مدینه و مکه کاهش یافته است. این وضع موجب شده است که پزشکان و کادر تخصصی بیمارستان‌های حجاج امکانات خود را صرف معالجه بیمارانی کنند که نیاز به مراقبت‌های تخصصی دارند.

**بهداشت منا و عرفات**

مرکز پزشکی حج جمهوری اسلامی ایران به بخش اجرایی توصیه کرد:

۱. چادرها و فرش‌ها قبل از شروع ایام تشریق توسط عوامل پیشرو، گردگیری و شسته شوند.
  ۲. فیلتر تمام کولرها بازمینی و شستشو داده شود.
  ۳. به منظور رعایت بهداشت چادرها، حتی‌المقدور از نایلون به عنوان زیرانداز فرش‌ها استفاده گردد.
  ۴. توصیه می‌شود کلیه زائران محترم در ایام تشریق از ملحفه شخصی و سجاده اختصاصی استفاده نمایند.
  ۵. تأکید می‌گردد: زائران عزیز از صعود به جبل‌الرحمه و پیاده‌روی بیش از حد در ایام تشریق به خصوص در ساعات گرم روز خودداری کنند.
  ۶. انداختن یخ در داخل ظروف به منظور تهیه شربت خاک‌شیر و آبلیمو و ... ممنوع بوده و استفاده از یخ صرفاً جهت خنک کردن بطری‌های آب بهداشتی مجاز می‌باشد. پیشنهاد می‌گردد مدیران محترم کاروان‌ها برای تأمین یخ بهداشتی خود پیشاپیش بطری‌های آن را در داخل فریزر قرار داده و یخ موردنیاز خود را تأمین نمایند.
  ۷. ضمن آموزش به زائران گرامی و توصیه به رعایت بهداشت حلق، حتی‌الامکان از افراد حرفه‌ای برای حلق زائران استفاده گردد. (استفاده از عوامل خارجی ممنوع می‌باشد).
  ۸. به منظور کاهش موارد گم‌شدگی در ساعات اولیه ورود به منا، عوامل محترم کاروان در مشعرالحرام، از زائران خود مؤکداً مراقبت نمایند.
- توجه: پزشکان محترم کاروان‌ها ضمن همکاری با عوامل کاروان بر اجرای صحیح موارد فوق نظارت خواهند داشت.

## اعلام آمار متوفیان ایرانی تا روز چهارم دی

رییس بیمارستان مرکز پزشکی حج جمهوری اسلامی ایران در مکه مکرمه، روز سه‌شنبه (چهارم دی) آخرین آمار فوتی‌های حجاج کشورمان را مجموعاً نفر اعلام کرد.

دکتر مصطفی نادری در گفتگو با خبرگزاری جمهوری اسلامی با اشاره به این که موارد فوتی به اطلاع خانواده‌های آنان در ایران می‌رسد، افزود: با توجه به افزایش نسبی جمعیت و متوسط سنی زائران ایرانی در سال جاری، کشورمان در مقایسه با کشورهای مشابه از نظر تعداد افراد فوتی وضعیت بهتری دارد.

به گفته وی از موارد فوتی تنها یک نفر در بیمارستان فوت کرده و پنج مورد ایست قلبی نیز در بیمارستان احیا شده است.

وی گفت: در حج امسال با راه‌اندازی بیمارستان‌های صحرائی و مجهز به خصوص در صحرائی عرفات، مشعر و منا، تقویت خدمات دهی با استقرار پزشک در کاروان‌ها و همچنین کارهای پیشگیرانه و نظارت‌های دقیق بهداشتی تلاش شده است که خدمات بهداشتی و پزشکی مناسب به حجاج ارائه شود.

دکتر نادری آمار مراجعه‌کنندگان به واحدهای عمومی و تخصصی بیمارستان مرکز پزشکی حج جمهوری اسلامی ایران را بیش از هزار مورد اعلام کرد که شش هزار و نفر در درمانگاه تخصصی این بیمارستان معاینه شده‌اند.

وی معاینه هزار و نفر در درمانگاه‌های عمومی، مورد خدمات دندانپزشکی، مورد بستری در بخش‌های مختلف، مورد بستری در اورژانس، مورد بستری در سی. سی. یو را از دیگر کارهای انجام شده در این بیمارستان عنوان کرد.

دکتر مصطفی نادری با اشاره به اعزام یکصد و مورد از زائران بیمار به بیمارستان‌های سعودی جهت معالجات تکمیلی، افزود: علاوه بر این آمار نفر از

ص: ۴۰۵

زائران که نفرشان اعمال حج را انجام داده بودند، برای تکمیل معالجات به کشورمان اعزام شده‌اند. به گفته وی علاوه بر این آمار که مربوط به مراجعات بیمارستانی زائران است در موارد معمولی بیماران از سوی پزشکان کاروان‌ها معاینه شده‌اند.

### شیوع برخی بیماری‌ها در موسم حج و هشدار وزارت حج عربستان

وزارت حج عربستان سعودی خیر از شیوع برخی بیماری‌های واگیردار در موسم حج امسال داد. به نوشته روزنامه‌های عربستان این وزارتخانه طی بیانیه‌ای با اشاره به احتمال وقوع برخی بیماری‌های واگیردار از حجاج خواست حتی الامکان از حضور در مکان‌های بسیار شلوغ خودداری کنند. این بیانیه افزود: از جمله بیماری‌های واگیردار آنفلوآنزا، سرماخوردگی و التهاب مجاری تنفسی، عفونت معده و روده، ترک پا و گرمزدگی است.

این منبع گفت: حجاج باید از غذاها و مایعات و لبنیات بهداشتی استفاده کنند و در معرض مستقیم تابش آفتاب قرار نگیرند. وزارت بهداشت عربستان همچنین از آمادگی کامل جهت خدمت‌رسانی به زائران خانه خدا خبر داد و اعلام کرد: سه هزار و تخت در هفت بیمارستان و مرکز بهداشتی در مشاعر مقدسه برای این منظور تجهیز و آماده‌سازی شده است. با این حال، رییس گروه پزشکی حج کشورمان به خبرنگار خبرگزاری جمهوری اسلامی در مکه گفت: تاکنون هیچ مورد حاد و پیش‌بینی نشده‌ای در میان زائران ایرانی وجود نداشته است.



ص: ۴۰۶

**حمل و نقل****حمل و نقل زائران در مکه**

در موسم حج، ۵۵۰ اتوبوس، وظیفه انتقال زائران ایرانی را از ۱۶ مسیر به مسجدالحرام بر عهده داشتند. تمام منازل حجاج ایرانی در شهر مکه در فاصله ۳ تا ۸ کیلومتری مسجدالحرام واقع شده و از این رو مسئله حمل و نقل درون شهری اهمیت فراوانی داشت. کوهستانی بودن شهر و باریک بودن خیابان‌های منتهی به حرم و کمبود مساحت ایستگاه‌های اطراف حرم برای تردد و توقف اتوبوس موجب شده بود که همواره خیابان‌ها و ایستگاه‌های اطراف مسجدالحرام بار ترافیکی سنگینی داشته باشد. گاهی گره‌های ترافیکی تا چند ساعت ادامه می‌یافت؛ به‌خصوص در ساعت‌های قبل و بعد از نماز. از طرفی حدود ۸۰ درصد حجاج ایرانی در منطقه عزیزیه مکه ساکن بودند که می‌بایست از طریق خیابان‌های اصلی منتهی به حرم و عبور از تونل‌های «طریق مشاه» به ایستگاه باب علی انتقال می‌یافتند.

سازمان حج و زیارت با اجاره کردن ۵۵۰ دستگاه اتوبوس از سه شرکت معتبر حافل، تاسکو و قوافل، با هماهنگی دوایر ذی‌صلاح دولتی عربستان در ۱۶ خط و مسیر، حجاج را به‌طور شبانه روزی از منازل به حرم و بالعکس جابه‌جا می‌کردند. همچنین دفتر نمایندگی سازمان حج و زیارت در عربستان با مکاتبات و جلسات

ص: ۴۰۷

متعدد با دستگاه‌های ذریبط عربستان سعودی و برگزاری جلسات مختلف تلاش کرد تا در سطح مکه مجوز استفاده از ۵ ایستگاه اطراف مسجدالحرام به نام‌های مظلله (محبس الجن)، باب علی، سلیمانیه و رواسی و باب ملک را برای استفاده حجاج ایرانی از مسئولین انتظامی عربستان بگیرد. ایستگاه‌های مذکور در مجموع و نسبت به ایستگاه‌های سایر کشورها از وضعیت بهتری برخوردار بود.

به‌طور کلی فقط ۱۸۰ دستگاه اتوبوس از تمام شرکت‌ها، مجوز تردد به ایستگاه باب علی را از راهنمایی و رانندگی شهر مکه مکرمه گرفته بودند و نسبت تعداد ماشین‌های در اختیار حجاج ایرانی در حد فاصل سایبان تا ایستگاه حرم، بیش از نسبت کل اتوبوس‌های این مسیر بود. از طرفی کل مساحت پارکینگ باب‌علی ۶۰۰۰ متر مربع است که حدود ۲۰۰۰ متر آن مختص توقف و تردد اتوبوس‌های حجاج ایرانی بود.

در مجموع وضعیت عمومی ایستگاه باب علی برای تردد حجاج ایرانی نسبت به سال گذشته بهتر بود، اما ازدحام جمعیت به خصوص در اوقات نماز، موجب کندی چرخش اتوبوس‌ها می‌شد. بسیاری از زائران ایرانی به تصور این که ترافیک شهر مکه همانند شهر مدینه روان است، برای حضور در حرم، از قبل برنامه‌ریزی نمی‌کردند و برای رسیدن به نماز جماعت دچار مشکل می‌شدند. برابر مقررات شرکت‌ها در ساعات نماز، رانندگان ملزم به جابجایی مسافر نیستند. لذا زائران ایرانی برای تشریف به حرم، باید یک ساعت قبل از اذان حرکت می‌کردند. تأخیرها نیز عموماً به علت ایجاد گره‌های ترافیکی و کمبود فضای ایستگاه و باریک بودن عرض خیابان‌ها بود. متأسفانه گاهی مشاهده می‌شد که جمع محدودی از حجاج ایرانی به هنگام اقامه نماز و یا دقایقی قبل از اقامه نماز جماعت به ایستگاه مراجعه می‌کردند تا به منزل بازگردند! این امر تأثیر نامناسبی در نظر حجاج سایر کشورها داشت؛ زیرا در این دقایق معمولاً زائران رو به سوی مسجدالحرام می‌روند تا نماز خود را به جماعت برگزار کنند.

ص: ۴۰۸

خدمات حمل و نقل قبل از ایام تشریق، تا غروب روز پنجم ذی‌الحجه تداوم داشت و بعد از آن برابر مقررات، تمام اتوبوس‌ها می‌بایست به پارکینگ‌های مرکزی اعزام شوند تا برای توزیع بین کاروان‌ها در روز ۷ ذی‌الحجه، کنترل فنی و سازماندهی شده و در اختیار مدیران محترم کاروان‌ها قرار گیرند. بعد از ایام تشریق نیز با باز شدن راه‌ها و صدور مجوز از سوی پلیس، از بامداد ۱۴ ذی‌الحجه، فعالیت سرویس‌های درون شهری مجدداً آغاز شد.

### حمل و نقل برون شهری و مشاعر

بر اساس برنامه‌ریزی‌ها و هماهنگی‌های انجام شده، اتوبوس‌های ویژه انتقال و اعزام زائران ایرانی هفتم ذی‌الحجه آماده تحویل به مدیران کاروان‌ها شد. به گفته معاون حمل و نقل برون‌شهری و مشاعر (غلامرضا رضایی): مکان تحویل اتوبوس‌های ویژه زائران ایران در پارکینگ‌های دو شرکت طرف قرارداد (حافل و تاسکو) واقع در منطقه شمیسی (۳۰ کیلومتری مکه) است و مدیران کاروان‌ها باید اتوبوس‌ها را از پارکینگ‌های دو شرکت مذکور تحویل گرفته، زائران را به مشاعر مقدسه انتقال دهند. پس از اذان مغرب روز هشتم ذی‌الحجه، حرکت زائران کشورمان به سوی عرفات آغاز شد و تا صبح فردای روز نهم ادامه یافت؛ به گونه‌ای که تا قبل از ظهر روز نهم ذی‌الحجه، همه حجاج ایرانی وارد چادرهای عرفات شدند. سپس در غروب همان روز، به سمت مشعرالحرام کوچ کردند.

انتقال حجاج به مشاعر مقدس توسط ۲۲۳۲ دستگاه اتوبوس انجام گرفت و هزینه‌سندلی هر زائر در این ایام ۳۶۰ ریال، معادل ۹۶ دلار محاسبه شد.

در مدت وقوف در عرفات ظرفیت اسکان در هر چادر ۱۰ نفر بود و در مدت وقوف در منا، با توجه به حدود شرعی منا و مساحت کم و محدودیت‌هایی که در مورد همه کشورها اعمال می‌شود، به ازای هر زائر ۱/۱ فضای لازم، تعیین شد که به این

ص: ۴۰۹

ترتیب در هر خیمه ۱۴ نفر اسکان یافتند.

به منظور اطلاع‌رسانی و آشنایی بیشتر مدیران کاروان‌ها با مناطق مشاعر مقدسه (عرفات، مزدلفه و منا) و نیز مسیرهای رمی جمرات (رفت و برگشت) که در ساعت‌های مختلفی تغییر می‌کند، پلیس راهنمایی و رانندگی منطقه مشاعر مقدس جلسه آموزشی-توجیهی برگزار کرد که حضور مدیران کاروان‌ها در آن الزامی بود؛ زیرا با توجه به محدودیت‌های ایجاد شده در مسیرهای رفت و برگشت رمی جمرات و نیز تسهیل در رفت و آمد زائران و کاهش مشکلات، آموزش و توجیه مدیران کاروان تأثیر به‌سزایی دارد. این کلاس آموزشی-توجیهی روز جمعه (پنجم ذی‌الحجه) در محل قصر الافراح واقع در خیابان عبدالله عریف برگزار شد. برابر تاریخ ابلاغ شده، از روز ۱۴ ذی‌الحجه، اولین کاروان‌های مدینه بعد از مکه مکرمه به سمت مدینه منوره حرکت کردند. در همین حال گروه پیشرو همه کاروان‌های مدینه بعد، چهل و هشت ساعت قبل از اعزام کاروان برای تدارک مقدمات ورود این گروه از زائران، راهی مدینه منوره شدند.

مسئولان حمل‌ونقل، زمان بازگشت زائران ایرانی را به کشور از طریق فرودگاه جده روز پانزدهم ذی‌الحجه اعلام کردند. بر اساس هماهنگی‌های صورت گرفته و برنامه دو شرکت هواپیمایی ایران ایر و سعودی، بخش نقلیه این شرکت‌ها ۲۴ ساعت قبل از پرواز برگشت زائران، بار استاندارد توافق شده حجاج ایرانی را بدون محاسبه وزن از محل اسکان زائران تحویل گرفتند؛ اما در مورد اضافه‌بار زائران که خارج از ساک‌های استاندارد است، به ازای هر کیلوگرم اضافه‌بار مبلغ ۲۰ ریال سعودی اخذ کردند.

### حمل و نقل هوایی

حجاج ایرانی با ۳۲۳ پرواز به کشور بازگشتند. به رغم اوضاع حادثه‌جوی در

ص: ۴۱۰

روزهای بازگشت حجاج، عملیات حج از کیفیت مطلوبی برخوردار بود و به مدد انسجام مدیریتی، عملیات حج ۸۶ با کمترین مشکلات مواجه شد. به گفته مدیر کل فرودگاه‌های استان تهران: پنجاه درصد پروازها را شرکت هواپیمایی جمهوری اسلامی و پنجاه درصد دیگر را شرکت هواپیمایی سعودی از ۱۷ فرودگاه کشور شامل مهرآباد، شیراز، اصفهان، مشهد، اهواز، یزد، کرمان، اردبیل، بوشهر، گرگان، ارومیه، تبریز، ساری، زاهدان، رشت، کرمانشاه و بندرعباس انجام دادند. در عملیات رفت، بیش از ۱۰۲ هزار زائر با ۳۳۶ پرواز به سرزمین وحی اعزام شدند که به لحاظ تأخیر پرواز، همه عملیات رفت با متوسط ۱۵ دقیقه در کل فرودگاه‌های کشور انجام شد.

### حمل و نقل شهری مکه به گزارش معاون حمل و نقل

تمام منازل حجاج ایرانی در شهر مکه در فاصله ۳ تا ۸ کیلومتری مسجدالحرام واقع شده است؛ بنابراین، مسئله حمل و نقل درون‌شهری اهمیت زیادی دارد. کوهستانی بودن شهر و باریک بودن خیابان‌های منتهی به حرم و کمبود مساحت ایستگاه‌های اطراف حرم برای تردد و توقف اتوبوس و استفاده میلیونی از اتوبوس‌های مشخص موجب شده است همواره خیابان‌ها و ایستگاه‌های اطراف مسجدالحرام بار ترافیکی سنگینی داشته و به خصوص در ایام پر ازدحام موسم حج، گره‌های ترافیکی چند ساعته به ویژه در یک ساعت قبل و یک ساعت بعد از نماز ایجاد شود، که زائران و حجاج ایرانی نیز از این ترافیک سنگین مستثنی نیستند، به خصوص این که ۸۰ درصد حجاج ایرانی در منطقه عزیزیه مکه ساکن هستند و باید از طریق گذر از خیابان‌های اصلی منتهی به حرم، با عبور از تونل‌های طریق مشاه به ایستگاه باب علی انتقال یافته تا بتوانند به حرم مشرف شوند. «غلامرضا رضایی» معاون حمل و نقل درون شهری مکه در گفت‌وگو با زائر به تشریح تدارک گسترده خدمات حمل و نقل شهری پرداخت.

ص: ۴۱۱

**بخش خدمات حمل و نقل شهری با چه تدارک و تعداد اتوبوس به زائران ایرانی خدمات ارائه می‌کند؟**

- سازمان حج و زیارت با اجاره کردن ۵۵۰ دستگاه اتوبوس از سه شرکت معتبر حافل، تاسکو و قوافل با هماهنگی دواير ذیصلاح دولتی عربستان در ۱۶ خط و مسیر، حجاج را بطور شبانه روزی از منازل به حرم منتقل می‌نماید و باز می‌گرداند. تا کنون ۳۶ هزار زائر ایرانی در مکه مکرمه حضور دارند و حدود ۴۱۴ دستگاه اتوبوس برای جابجایی زائران به خدمت گرفته شده است که تعداد این اتوبوس‌ها نهایتاً به ۵۵۰ دستگاه خواهد رسید.

**گویا امسال در وضعیت ایستگاه‌های اتوبوس‌رانی برای زائران کشورمان، تغییراتی ایجاد شده است. این تغییرات شامل چه مواردی است؟**

- دفتر نمایندگی سازمان حج و زیارت در عربستان با مکاتبات و جلسات متعدد با دستگاه‌های ذیربط عربستان سعودی و برگزاری جلسات مختلف تلاش کرده تا در سطح مکه مجوز استفاده از ۵ ایستگاه اطراف مسجدالحرام به نام‌های مظله (محبس الجن)، باب علی، سلیمانیه و رواسی و باب ملک را برای استفاده حجاج ایرانی از مسئولین انتظامی عربستان کسب نماید. مساحت و موقعیت ایستگاه‌های در اختیار از شرایط چندان مطلوبی برخوردار نیست، هر چند بطور کلی با عنایت به محدودیت‌های موجود از حیث مکان و مسیرهای دسترسی به حرم، ایستگاه‌های مورد استفاده حجاج ایرانی نسبت به سایر کشورها از وضعیت بهتری برخوردار است. فضای محدود ایستگاه باب علی و مظله و کثرت تعداد استفاده کنندگان از کشورها به هر حال ما را با دشواری‌هایی در تردد به حرم روبرو می‌سازد.

دولت عربستان همه ساله زائران ایرانی را به لحاظ نظم و انضباط و رعایت مقررات، در صدر جدول معرفی می‌کند. رعایت نظم در تردد شهری از سوی زائران ایرانی چگونه است؟

- بر اساس اطلاعات موجود ۲۷۵ هزار نفر زائر از کشورهای ترکیه، ایران، عراق،

ص: ۴۱۲

اندونزی، سودان و هند به‌صورت رسمی با چند شرکت حمل و نقل قرارداد بسته‌اند که اگر هر روز در سه نوبت هر یک از زائران به حرم مشرف شوند، حداقل ۸۲۵ هزار نفر تردد در ایستگاه‌های باب علی و مظلله در روز انجام می‌شود. زائران ایرانی ۲۵ درصد از این جمعیت را تشکیل می‌دهند. شیوه انتقال حجاج بین عزیزیه و حرم چنین است که ۵۰ دستگاه اتوبوس بدون شماره، حجاج ایرانی مقیم در منطقه عزیزیه را از مظلله (سایبان) به باب علی منتقل می‌نمایند. بطور کلی فقط ۱۸۰ دستگاه اتوبوس از تمام شرکت‌ها، مجوز تردد به ایستگاه باب علی را از راهنمایی و رانندگی شهر مکه مکرمه اخذ کرده‌اند و ملا-حظه می‌شود که نسبت تعداد ماشین‌های در اختیار حجاج ایرانی در حد فاصل سایبان تا ایستگاه حرم، بیش از نسبت کل اتوبوس‌های این مسیر است. از طرفی کل مساحت پارکینگ باب علی ۶۰۰۰ متر مربع است که حدود ۲۰۰۰ متر آن مختص توقف و تردد اتوبوس‌های حجاج ایرانی است. امیدواریم مشارکت زائران ایرانی در روان شدن حجم ترافیک مؤثر باشد.

به‌طور کلی شرایط عمومی ایستگاه باب علی برای تردد حجاج ایرانی در وضعیت بهتری نسبت به سال گذشته است، اما ازدحام جمعیت به خصوص در اوقات نماز، موجب کندی چرخش اتوبوس‌ها می‌شود. باید دانست در روزهای آینده محدودیت‌ها بیشتر خواهد شد و ما در تمام مسیرها و به خصوص در مسیر عزیزیه به حرم، بار سنگین ترافیک خواهیم داشت. بیشترین بار ترافیک هم بعد از نماز ظهر و بعد از نماز عشاء است که زائرین عزیز حتما باید حداقل یک ساعت بعد از اقامه نماز جماعت، مسجدالحرام را ترک نمایند تا ایستگاه کمی خلوت‌تر شده باشد.

بسیاری از زائران ایرانی به تصور این که ترافیک شهر مکه همانند شهر مدینه روان است، برای حضور در حرم از قبل برنامه‌ریزی نمی‌کنند.

### تنظیم وقت چقدر در تسهیل تردد زائران مؤثر است؟

- برابر مقررات شرکت‌ها در ساعات نماز، رانندگان ملزم به جابجایی مسافر

ص: ۴۱۳

نیستند. لذا مصرانه تقاضا می‌شود زائران ایرانی برای تشریف به حرم، حتماً یک ساعت قبل از اذان حرکت کنند، چون در این وقت اتوبوس به تعداد کافی در خطها و ایستگاه‌ها وجود دارد. تأخیرهای ایجاد شده هم عموماً به علت ایجاد گره‌های ترافیکی و کمبود فضای ایستگاه و باریک بودن عرض خیابان‌ها رخ می‌دهد. در همین حال بسیاری اوقات مشاهده می‌شود که جمع محدودی از حجاج ایرانی به هنگام اقامه نماز و یا دقایقی قبل از اقامه نماز جماعت به ایستگاه مراجعه می‌کنند تا به منزل بازگردند که این امر تأثیر نامناسبی در نظر حجاج سایر کشورها دارد، ضمن این که رانندگان نیز مجاز به جابجایی مسافر در این ساعت‌ها نیستند.

### وضعیت فعالیت و تعطیلی خدمات حمل و نقل درون شهری در ایام تشریق چگونه است؟

- خدمات حمل و نقل قبل از ایام تشریق، تا غروب روز پنجم ذی‌الحجه تداوم خواهد یافت و بعد از آن برابر مقررات تمام اتوبوس‌ها بایستی به پارکینگ‌های مرکزی اعزام شوند تا برای توزیع بین کاروان‌ها در روز ۷ ذی‌الحجه، کنترل فنی و سازماندهی شده و در اختیار مدیران محترم کاروان‌ها قرار گیرند. بعد از ایام تشریق نیز با باز شدن راه‌ها و صدور مجوز از سوی پلیس و برابر روال همه ساله، از بامداد ۱۴ ذی‌الحجه، فعالیت سرویس‌های درون شهری مجدداً آغاز می‌شود. همکاری روحانیون و مدیران کاروان‌ها و همچنین زائران عزیز در روان شدن حرکت اتوبوس‌ها در مسیرهای مختلف بسیار مفید و ارزنده است. صبر و بردباری، نظم و انضباط و متانت حجاج ایرانی در رعایت آداب و معاشرت در عربستان زبانزد عام و خاص است و انتظار داریم اینصورتی ادامه یابد.

در واقع تمام تلاش مسئولان بخش خدمات حمل و نقل، تسهیل تردد زائران و بهره‌مندی بیشتر از فضای معنوی و روحانی است.  
- هدف اصلی سازمان در راه‌اندازی سرویس‌های درون شهری، حضور راحت‌تر



ص: ۴۱۴

حجاج ایرانی به مسجدالحرام و شرکت در نمازهای جماعت و بهره‌گیری فرهنگی و معنوی از فضای ملکوتی و عرفانی این مسجد است. خواست و آرزوی قلبی خدمتگزاران واحد حمل و نقل درون شهری، فراهم آوردن زمینه تحقق این هدف فرهنگی سازمان است و همه همکاران من در واحد حمل و نقل با تعهد و تلاش بی‌وقفه و سپری کردن ۱۸ تا ۲۰ ساعت از شبانه روز در کنار ایستگاه‌ها، می‌کوشند زمینه تشریف حجاج عزیز را به مسجدالحرام فراهم نمایند.

لذت تماشای حرکت انبوه حجاج ایرانی به سمت حرم امن الهی برای عبادت، تحمل دود و آلودگی هوا و سروصدا را برای همکارانم آسان می‌کند و آماده‌ایم در طول موسم حج در کنار اتوبوس‌ها و خیابان‌ها شب را به‌صبح برسانیم و صبح را به شب، بلکه بهره‌ای هر چند اندک از ثواب عبادت زائرانی که با اتوبوس‌ها به حرم مشرف شدند، عاید خدمتگزاران واحد حمل و نقل شود. رفاه حال زائران وظیفه ماست و در این راه دریغ نمی‌کنیم.

نکته‌ای را هم اضافه کنم و آن این که ایستگاه‌ها کشش حجم سنگین زائران را نداشته و ایستگاه‌های جایگزین هم وجود ندارد و در صورت مراجعه یکباره جمعیت زیاد در ایستگاه‌ها امکان جابجایی وجود ندارد. در اینصورت بایستی حجاج باصبر و حوصله و بازکردن راه برای افراد مسن و بانوان تا رسیدن اتوبوس به تعداد کافی منتظر بمانند.

برنامه تعویض شیفت رانندگان هم به این ترتیب است که رانندگان در دو شیفت ۱۲ ساعته کار می‌کنند و ساعت ۹/۳۰ تا ساعت ۲۲/۳۰ و صبح زمان تعویض شیفت‌هاست و ممکن است در این میان در حرکت اتوبوس‌ها وقفه کوتاهی ایجاد شود، که انتظار داریم زائران در این مواقع صبور باشند.

مراسم بدرقه نخستین کاروان‌های زائران اعزامی به حج تمتع سال جاری ساعت ۲۲ جمعه شب در فرودگاه مهرآباد، سالن جدید مستقبلین ترمینال حج (سالن شماره

ص: ۴۱۵

(۳) برگزار می‌شود.

به گزارش روز سه شنبه پایگاه اطلاع رسانی حج در این آیین که با حضور آیت‌الله محمدی ری شهری، نماینده ولی فقیه در حج و زیارت و جمعی از شخصیت‌های مذهبی و سیاسی برگزار می‌شود، سه کاروان مستقیماً عازم مدینه منوره خواهند شد. بنا بر این گزارش، سالن یاد شده برای اولین بار است که برای زائرین خانه خدا مورد بهره برداری قرار می‌گیرد. سازمان حج و زیارت و بعثه مقام معظم رهبری از نمایندگان رسانه‌های داخلی دعوت کردند که با حضور خود در این مراسم، نسبت به پوشش خبری و تصویری اعزام نخستین گروه زائران خانه خدا به سرزمین وحی اقدام کنند.

### ۵۵۰ اتوبوس در ۱۶ مسیر

۵۵۰ اتوبوس، زائران را از مسیر مختلف در داخل مکه و بین محل سکونت آن‌ها و حرم جابجا می‌کند. نیز ایستگاه در اطراف مسجد الحرام به عنوان پایانه اتوبوس‌های زائران ایرانی در نظر گرفته شده است. زائران از طریق پایانه‌های مذکور، اتوبوس‌هایی را که روی آن‌ها پرچم جمهوری اسلامی ایران و شماره خط نصب شده است، سوار می‌شوند و مقابل هتل محل اسکان خود پیاده می‌شوند. در شبانه روز افزون بر ۳ هزار مورد سفر از سوی زائران ایرانی در مسیرهای مذکور انجام می‌گیرد. به‌طور متوسط هر زائر در شبانه‌روز سه مرتبه بین محل اقامت و مسجدالحرام جابجا می‌شود.

### میزان بار مجاز همراه هر زائر

طبق اعلام شرکت‌های هواپیمایی حداکثر بار مجاز همراه هر زائر در بازگشت از

ص: ۴۱۶

عربستان به ایران کیلو گرم، شامل دو ساک استاندارد تعیین شده است. در صورت رعایت نشدن سقف تعیین شده، شرکت‌های هواپیمایی ایران ایر و ماهان که کار انتقال حجاج را انجام می‌دهند، بابت هر کیلو گرم بار اضافی از زائر ریال سعودی (معادل تقریبی هزار ریال ایران) به صورت ارزی دریافت می‌کنند. بار اضافی احتمالی در بسته‌های استاندارد پس از اخذ هزینه حمل با پروازهای بعدی ارسال می‌شود.

### آغاز بازگشت حجاج

یک مقام مسئول فرودگاه جدّه گفت: با آغاز بازگشت حجاج به کشورهايشان، فرودگاه بین‌المللی جدّه روزانه برای انجام پرواز از این فرودگاه به مقصدهای فرودگاهی کشورهای مختلف آمادگی پیدا کرده است. سالن جدید و قدیم فرودگاه جدّه جهت انجام پروازهای بازگشت حجاج آماده‌سازی شده و برای انجام روزانه به‌طور متوسط پرواز از این فرودگاه برنامه‌ریزی شده است. رسانه‌های عربستان سعودی همچنین از آغاز بازگشت حجاج از طریق بندر جدّه خبر داده و اعلام کردند، اولین گروه از حجاجی که با کشتی به سفر حج آمده‌اند، روز دوشنبه از طریق بندر جدّه به سوی کشورهايشان حرکت خواهند کرد. پروازهای برگشت حجاج جمهوری اسلامی ایران نیز از روز چهارم دی ماه از فرودگاه جدّه آغاز می‌شود.

## درباره مرکز

بسم الله الرحمن الرحيم

جَاهِدُوا بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ (سوره توبه آیه ۴۱)

با اموال و جانهای خود، در راه خدا جهاد نمایید؛ این برای شما بهتر است اگر بدانید حضرت رضا (علیه السلام): خدا رحم نماید بنده‌ای که امر ما را زنده (و برپا) دارد ... علوم و دانشهای ما را یاد گیرد و به مردم یاد دهد، زیرا مردم اگر سخنان نیکوی ما را (بی آنکه چیزی از آن کاسته و یا بر آن بیفزایند) بدانند هر آینه از ما پیروی (و طبق آن عمل) می کنند

بنادر البحار-ترجمه و شرح خلاصه دو جلد بحار الانوار ص ۱۵۹

بنیانگذار مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان شهید آیت الله شمس آبادی (ره) یکی از علمای برجسته شهر اصفهان بودند که در دلدادگی به اهل بیت (علیهم السلام) بخصوص حضرت علی بن موسی الرضا (علیه السلام) و امام عصر (عجل الله تعالی فرجه الشریف) شهره بوده و لذا با نظر و درایت خود در سال ۱۳۴۰ هجری شمسی بنیانگذار مرکز و راهی شد که هیچ وقت چراغ آن خاموش نشد و هر روز قوی تر و بهتر راهش را ادامه می دهند.

مرکز تحقیقات قائمیه اصفهان از سال ۱۳۸۵ هجری شمسی تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن امامی (قدس سره الشریف) و با فعالیت خالصانه و شبانه روزی تیمی مرکب از فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مختلف مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

اهداف: دفاع از حریم شیعه و بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام) تقویت انگیزه جوانان و عامه مردم نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی، جایگزین کردن مطالب سودمند به جای بلوتوث های بی محتوا در تلفن های همراه و رایانه ها ایجاد بستر جامع مطالعاتی بر اساس معارف قرآن کریم و اهل بیت علیهم السلام با انگیزه نشر معارف، سرویس دهی به محققین و طلاب، گسترش فرهنگ مطالعه و غنی کردن اوقات فراغت علاقمندان به نرم افزار های علوم اسلامی، در دسترس بودن منابع لازم جهت سهولت رفع ابهام و شبهات منتشره در جامعه عدالت اجتماعی: با استفاده از ابزار نو می توان بصورت تصاعدی در نشر و پخش آن همت گمارد و از طرفی عدالت اجتماعی در تزریق امکانات را در سطح کشور و باز از جهتی نشر فرهنگ اسلامی ایرانی را در سطح جهان سرعت بخشید.

از جمله فعالیتهای گسترده مرکز :

الف) چاپ و نشر ده ها عنوان کتاب، جزوه و ماهنامه همراه با برگزاری مسابقه کتابخوانی

ب) تولید صدها نرم افزار تحقیقاتی و کتابخانه ای قابل اجرا در رایانه و گوشی تلفن همراه

ج) تولید نمایشگاه های سه بعدی، پانوراما، انیمیشن، بازیهای رایانه ای و ... اماکن مذهبی، گردشگری و ...

د) ایجاد سایت اینترنتی قائمیه [www.ghaemiyeh.com](http://www.ghaemiyeh.com) جهت دانلود رایگان نرم افزار های تلفن همراه و چندین سایت مذهبی

دیگر

ه) تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و ... جهت نمایش در شبکه های ماهواره ای

و) راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی (خط ۲۳۵۰۵۲۴)

ز) طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و ...

ح) همکاری افتخاری با دهها مرکز حقیقی و حقوقی از جمله بیوت آیات عظام، حوزه های علمیه، دانشگاهها، اماکن مذهبی مانند

مسجد جمکران و ...

ط) برگزاری همایش ها، و اجرای طرح مهد، ویژه کودکان و نوجوانان شرکت کننده در جلسه  
 ی) برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم و دوره های تربیت مربی (حضور و مجازی) در طول سال  
 دفتر مرکزی: اصفهان/خ مسجد سید/ حد فاصل خیابان پنج رمضان و چهارراه وفائی / مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان  
 تاریخ تأسیس: ۱۳۸۵ شماره ثبت: ۲۳۷۳ شناسه ملی: ۱۰۸۶۰۱۵۲۰۲۶

وب سایت: [www.ghaemiyeh.com](http://www.ghaemiyeh.com) ایمیل: [Info@ghaemiyeh.com](mailto:Info@ghaemiyeh.com) فروشگاه اینترنتی:  
[www.eslamshop.com](http://www.eslamshop.com)

تلفن ۲۵-۲۳-۲۳۵۷۰۲۳ (۰۳۱۱) فکس ۲۳۵۷۰۲۲ (۰۳۱۱) دفتر تهران ۸۸۳۱۸۷۲۲ (۰۲۱) بازرگانی و فروش ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹ امور  
 کاربران (۰۳۱۱)۲۳۳۳۰۴۵

نکته قابل توجه اینکه بودجه این مرکز؛ مردمی، غیر دولتی و غیر انتفاعی با همت عده ای خیر اندیش اداره و تامین گردیده ولی  
 جوابگوی حجم رو به رشد و وسیع فعالیت مذهبی و علمی حاضر و طرح های توسعه ای فرهنگی نیست، از اینرو این مرکز به فضل  
 و کرم صاحب اصلی این خانه (قائمیه) امید داشته و امیدواریم حضرت بقیه الله الاعظم عجل الله تعالی فرجه الشریف توفیق  
 روزافزونی را شامل همگان بنماید تا در صورت امکان در این امر مهم ما را یاری نمایند انشاءالله.

شماره حساب ۶۲۱۰۶۰۹۵۳، شماره کارت: ۶۲۷۳-۶۲۷۳-۵۳۳۱-۳۰۴۵-۱۹۷۳ و شماره حساب شبا: IR۹۰-۰۱۸۰-۰۰۰۰-۰۰۰۰-۰۶۲۱-۰۵۳-۰۶۰۹  
 به نام مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان نزد بانک تجارت شعبه اصفهان - خیابان مسجد سید  
 ارزش کار فکری و عقیدتی

الاحتجاج - به سندش، از امام حسین علیه السلام - هر کس عهده دار یتیمی از ما شود که محنت غیبت ما، او را از ما جدا کرده  
 است و از علوم ما که به دستش رسیده، به او سهمی دهد تا ارشاد و هدایتش کند، خداوند به او می فرماید: «ای بنده بزرگوار  
 شریک کننده برادرش! من در کرم کردن، از تو سزاوارترم. فرشتگان من! برای او در بهشت، به عدد هر حرفی که یاد داده است،  
 هزار هزار، کاخ قرار دهید و از دیگر نعمت ها، آنچه را که لایق اوست، به آنها ضمیمه کنید».

التفسیر المنسوب إلى الإمام العسکری علیه السلام: امام حسین علیه السلام به مردی فرمود: «کدام یک را دوست تر می داری: مردی  
 اراده کشتن بینوایی ضعیف را دارد و تو او را از دستش می رسانی، یا مردی ناصبی اراده گمراه کردن مؤمنی بینوا و ضعیف از  
 پیروان ما را دارد، اما تو دریچه ای [از علم] را بر او می گشایی که آن بینوا، خود را بدان، نگاه می دارد و با حجت های خدای متعال،  
 خصم خویش را ساکت می سازد و او را می شکند؟».

[سپس] فرمود: «حتماً رها کردن این مؤمن بینوا از دست آن ناصبی. بی گمان، خدای متعال می فرماید: «و هر که او را زنده کند، گویی  
 همه مردم را زنده کرده است»؛ یعنی هر که او را زنده کند و از کفر به ایمان، ارشاد کند، گویی همه مردم را زنده کرده است، پیش  
 از آن که آنان را با شمشیرهای تیز بکشد».

مسند زید: امام حسین علیه السلام فرمود: «هر کس انسانی را از گمراهی به معرفت حق، فرا بخواند و او اجابت کند، اجری مانند  
 آزاد کردن بنده دارد».



مرکز تحقیقات و ترجمه

اصفهان

گام‌ها

WWW



برای داشتن کتابخانه های تخصصی  
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

[www.Ghaemiyeh.com](http://www.Ghaemiyeh.com)

[www.Ghaemiyeh.net](http://www.Ghaemiyeh.net)

[www.Ghaemiyeh.org](http://www.Ghaemiyeh.org)

[www.Ghaemiyeh.ir](http://www.Ghaemiyeh.ir)

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

